Mircea Pora

Opere. Vol. 1

Destinul lui Popescu

Paralela 45

Editor: Călin Vlasie

Redactor: Andra Bîrlog
Tehnoredactor: Laurenţiu Untaru
Coperta colecţiei: Andrei Mănescu
Prepress: Viorel Mihart

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
PORA, MIRCEA
Opere / Mircea Pora. - Piteşti: Paralela 45, 2006
2 vol.
ISBN (10) 973-697-951-2 ; ISBN (13) 978-973-697-951-4
Vol. 1: **Destinul lui Popescu.** - ISBN (10) 973-697-952-0 ;
ISBN (13) 978-973-697-952-1

821.135.1-82

Doamnei Monica Hapei
şi fiului meu, Mircea

Proze

Destinul lui Popescu

Stăteam în fotolii legănătoare, adânci ca nişte golfuri, cu picioarele din faţă în forma unor labe de leu, într-un anume fel mobile de epocă, ce fuseseră, probabil, recondiţionate în urmă cu vreo zece ani. Mă obseda ideea, într-un registru al gratuităţii, că cei care schimbaseră arcurile „somptuoaselor scaune", înlocuind şi vechea piele cu o catifea calm-albastră fuseseră fie nemţi, fie nişte cehi seci, economi la vorbă, fii ai pădurilor Boemiei. Mă mai gândeam, printr-o tracasare obositoare a memoriei, că, foarte mic fiind, uneam fotoliile între ele, pentru a obţine astfel, prin mijlocul camerei noastre celei mari, trenuri aberante, al căror singur pasager pe itinerare ceţoase eram doar eu. Drept în faţa mea, neclintit ca o cruce înfiptă în beton, se afla un tablou înfăţişând un adolescent ce trăise parcă pe timpul lui Nero. Aveam înainte, doar la câţiva metri, ceea ce eu resimţeam a fi o aşa-numită „fizionomie veche", proprie numai „zorilor istoriei". Ea dădea întregii încăperi o notă aparte de viaţă, s-ar fi putut spune, ce se chinuia să pâlpâie din adâncul unor mari întunecimi. Lângă tabloul cu „figura veche", emanând, în ciuda unei linişti de prim nivel, un soi de agresivitate, se afla un „ulei", de dimensiuni mai degrabă mici, înfăţişând un palmier în mijlocul unor pustietăţi. Privindu-l şi privindu-l, la un anumit moment parcă te îmbia să vii măcar o clipă sub umbrela lui ciuruită de călduri. Să stai acolo şi să mori de sete sau să asculţi la nesfârşit murmurul deşertului. Camera în care ne găseam lăsa impresia că în ea nu trăiseră oameni, ci că fusese cândva un spaţiu muzeal unde uitarea şi timpul erodaseră busturi, gobelinuri, statui. Aparţinea, ca şi celelalte încăperi, unei case, ce cu mişcări milimetrice, dar permanente se dăduse la o parte din calea şuvoiului aprig al vieţii. Pereţii, în pofida unei zugrăveli

deschise, aduceau cu obrajii palizi ai unui bolnav. În mijloc, fixată parcă pentru veşnicie, se afla masa, în jurul căreia, la rigoare, se puteau aşeza douăsprezece persoane.

Cifra o percepeam exact, dar cu ochii-i vedeam pe comeseni, mai mulți, mai puțini, legănându-se pe fondul unor mari suluri de ceață. Sub picioarele mesei stătea înghețat un covor. Desene în culori stinse, spații goale, o alternanță de zăpezi şi firave raze solare. Într-un colț al încăperii agoniza o teracotă acum rece ca şi colțurile unui sicriu. Într-o zonă opusă teracotei se afla un mic sector muzical, tăcut, acoperit de „muşchi”... o pianină ca o pisică jigărită, un flaut pe jumătate protejat de un fular şi o vioară care prin corzile ei împroşca parcă sânge pe pereți. Dacă sfârşitul ți-ar fi sunat aici, ideal era să-ți laşi capul deja greoi şi rece pe clapele debilului clavir... Prin perdelele subțiri ale ferestrelor aerul de afară dobândea o nuanță vag-întunecată, în plutirea lui prin spațiul camerei. O insulă luminoasă îşi schimba mereu contururile în dreptul oglinzii ce, în izolarea ei, părea o aripă desprinsă din trupul unei păsări mari...

Stăteam în fotoliul recondiționat, ca o ființă captivă, dependentă... Puteam şi să nu vin în localitate, să refuz invitația ce mi se făcuse pe un ton politicos, dar şi alarmat, la telefon. Faptul că mă găseam acolo dovedea indubitabil că voiam să mă eliberez de o situație la originea căreia nu stătea vreun gest de-al meu. La nici trei metri distanță se afla ființa care de-abia aştepta să vorbesc, să dau cât mai multe detalii despre ceea ce s-ar fi putut afirma că devenise deja un „caz”... Respira greu, aproape dispneic. Am luat în calcul masivitatea corporală, dar şi emoțiile legate de posibilele mele dezvăluiri. Era bine trecută de cincizeci de ani, cu trăsături marcat orientale. Îți şi stătea pe buze întrebarea... „sunteți născută la Palmyra, la Beirut sau chiar mai departe, prin ținuturile noroase ale răsăritului?”... Pe fața-i prelungă, obosită în adâncuri, pluteau un soi de umbre, resturi poate ale unei nopți din care nu mai apucase să iasă. La

fiecare mişcare a capului i se balansau cerceii în care erau încrustate pietre albastre de turcoaz. Bărbia rotundă şi albicioasă, ce părea ca a unui fost copil nesănătos, beneficia de protecția unui strat subțire de grăsime. În jurul gâtului, ce lăsa impresia unui butuc umplut pe dinăuntru cu vată, aproape că flutura o eşarfă de mătase făcută parcă să absoarbă orice umezeală a acelei zone. Fruntea înaltă, supusă unor preparații cosmetice, avea o piele întinsă, fără riduri. Ceea ce-i dădea doamnei un aer oarecum greoi de matroană era şi rochia masivă, cu puține cute, dintr-o stofă de culoare vişinie ce-i cobora mult sub nivelul genunchilor. În picioare purta cizmulițe fine din piele neagră, ce, probabil, acum nu mai erau la modă, dar care contribuiau substanțial la întregirea prestanței. Nimic din aceste „detalii" nu producea repulsie, dar o împingeau pe amfitrioană dincolo de teritoriile pasiunii, mai exact, într-un început de pustietate senzuală. Privită de aproape, prin ținuta ei oarecum statuară, doamna Coralina Popescu îți inspira şi puțină teamă, dar mai ales o prudență în angajarea unui dialog. Simțeai instinctiv că rostirea de neadevăruri nu era o soluție în discuțiile cu ea.

„– La excursia al cărei ghid ați fost a participat şi soțul meu, Daniele Popescu, pe care în cele 10-12 zile de drum nu cred să nu-l fi remarcat"... Înainte de a răspunde la întrebare, am avut o ezitare, cauzată de privirea intensă, nu răutăcioasă, dar extrem de curioasă, pe care stăpâna casei o ațintise asupra mea. În puține secunde revedeam porțiuni de trasee, chipuri de oameni, popasuri aglomerate aducând a lagăre de concentrare... Am replicat: „în autocarul italian erau în total cam patruzeci de turişti, dar pe domnul Daniele Popescu cum să nu-l fi remarcat... Stătea chiar în spatele şoferilor, părând a fi unul dintre oamenii retraşi ai grupului. N-aş putea spune la ce se gândea când ceilalți companioni mai spuneau glume sau se extaziau la vederea unor peisaje. Pe câte mi-am dat seama, îl preocupau nişte lucruri personale, închise în sipete secrete. Aş

fi vrut să continui cu observațiile mele în legătură cu turiştii şi implicit cu Daniele Popescu, dar doamna Coralina mi-a făcut un semn cu mâna că pentru moment era bine, era îndeajuns. Avea o față relaxată, aş putea spune chiar uşor visătoare, dovadă că pentru un anume timp se îndepărtase de «subiectul» ce mă adusese până aici". O tânără domnişoară despre care nu aveam nicio informație, îmbrăcată nici modest, dar nici ostentativ, altfel zis de un modernism temperat, intră fără a saluta în încăpere şi trase de o parte perdelele de la cea mai mare dintre ferestre. Apoi, în timp ce fata se îndepărta, amfitrioana casei, răsucindu-se puțin în fotoliu, îmi spuse doar atât: „Priveşte în afară pe geam"... Minute în şir o apă fără margini, un hău mişcător părea că se apropie şi se îndepărtează de mine. La țărm, valuri când mărunte, când neobişnuit de mari, sfârşeau cu un zgomot surd în nisip. In legănarea lui, cu reflexe negre, acel ochi imens părea să cuprindă totul... nori, păsări, arbori, case, spații de umbră, linia țărmului până la mari depărtări. Trăiam o senzație stranie în cadrele largi ale acelui geam. Nu mă temeam, în imediat, de nimic, dar totuşi mă gândeam că la un anume moment apa aceea fără sfârşit, cu un abia auzit clocot lăuntric, ar putea năvăli peste mine. Tot felul de posibilități rele îmi împânziseră mintea, panica începuse ca o lamă să-mi facă mici sângerări, când tânăra ce nu cu mult timp înainte deschisese fereastra îmi şopti la ureche: „Sunteți de mult singură în încăpere, doamna vă aşteaptă la poartă pentru a face împreună o scurtă plimbare". Totdeauna se începe cu micile dimensiuni ce nu prezintă riscuri, nu solicită nervii, fiind, în esență, relaxări de care e din când în când nevoie. Ne îndepărtam cu paşi mărunți de casa din care tocmai ieşisem. Un soare de toamnă potrivit parcă pentru atmosfera sanatoriilor îşi strecura razele printre frunzele uşor îngălbenite ale copacilor. Mergeam pe o alee ce părea anume făcută pentru plimbări singuratice. Îmi venea să şi râd gândindu-mă că poate, izolându-se aici, mulți poeți ai locului îşi compuseseră

poemele. Marea părea acum foarte aproape, o dungă albastră la linia unui orizont ce-l puteai atinge cu mâna. Mă şterg tot mai des la ochi şi am motive s-o fac. Blocurile oraşului îmi dau prilej de nelinişte, de uimire. La începutul plimbării le aveam pe toate în spate, grupate oarecum pe generaţii, pe criterii estetice, cele mici, cenuşii, mai aproape, aşa-zisele turnuri ceva mai departe, dar de la o vreme începuse o translaţie a lor, astfel încât toate, de-a valma, alunecau acum pe lângă noi, de parcă n-ar fi fost construite pe fundaţii solide, imobile, ci pe straturi de gheaţă.

„– S-a pregătit mult pentru această plecare, te rog să mă crezi... Era atât de meticulos în toate. Cu o lună înainte de termenul de start s-a dus pe la prietenii şi rudele la care ţinea, îmi telefona de peste tot şi-mi spunea că ceea ce făcuse el în agendele lui să fac negreşit şi eu în aşa-numitul „Caiet de evidenţe” ce-l aveam acasă, adică să bifez numele celor pe care îi văzuse. Pe urmă, studiul pe hărţi al traseului. Totul în amănunţime... relief, autostrăzi, căi ferate, distanţe între oraşele mari şi mici. Cu riscul, domnişoară, de-a vă plictisi, vă mai spun, ca un fel de mărturie în faţa unei instanţe, că de nu ştiu câte ori şi-a pregătit bagajele de drum... Parcă-l aud... „sacoşa aceasta, da, cămăşile albe, nu, mai multe tricouri, costumul uşor pentru seară, atâtea şi atâtea perechi de ciorapi”... şi când totul părea gata o lua iarăşi de la început. Şi un lucru curios, nemaiîntâlnit la el până atunci... stătea mult în genunchi, fata mea, dar nu numai ziua, ci şi noaptea. Lăsa atunci impresia că forţează intrarea în spaţii inaccesibile celor mai mulţi dintre noi. O dată sau de două ori îi văzusem în jurul capului un fel de aură ca la îngeri. Ceva tremurător ce-ţi crea şi o anume spaimă. L-am strigat atunci, Daniele, Doamne, ce-i cu tine, dar la apelurile mele a rămas neclintit ca o piatră”...

Aleea se terminase de mult, dar Coralina Popescu ghicindu-mi parcă gândurile de întoarcere, îmi sugera printr-un gest că ne vom continua plimbarea. Câtă forţă la o femeie

relativ masivă şi trecută chiar şi de a doua tinerețe. In afara vechilor repere – marea, blocurile – apăruseră acum altele noi. Pe partea dreaptă, în sensul nostru de înaintare, o suprafață mare plină de statui. O istorie pe moarte cu aripile încă sângerânde. Aproape toate aveau dimensiuni neobişnuite, de două-trei ori cât un stat de om, făcute, probabil, şi cu anumite ocazii omagiale, dar şi pentru simpla relaxare a artiştilor. Un aer de seninătate, de ieşire din contingent, plutea peste tot acest areal. Deşi erau separate de suprafețe mari de ierburi, monumentele îmi păreau copleşite de singurătate. Animale mici, pisici, iepuri, vulpi, apăreau, dispăreau din preajma unor molozuri de pământ. Lăsând-o puțin în spate pe doamna Popescu, am pătruns mai adânc în interiorul parcului. De la primii metri am observat un bulgăre de ceață zburând, izbindu-se de capetele monumentelor. „Se joacă statuile, mi-am zis, sub pustietatea cerului, pe această întindere uitată de pământ... ia să mai vedem...!" Şi surpriza a venit, căci la nici trei metri înaintea mea a apărut o găină enormă din coada căreia ieşeau jeturi de scântei. Parcă o stăpână a locului, o „eminență" căreia nu-i plăcea să-i fie tulburată liniştea. Unul dintre ochi, cel drept, ai fi zis că este al doamnei Popescu. M-am retras din fața acestei „surprize", sprijinindu-mă ba de o marmoră modelată, ba de un granit sculptat. Mi se clătinase puțin şi echilibrul psihic, căci aveam impresia că toată pădurea aceea de morți duri, indestructibili se cam uită la mine. Şi-apoi mai era şi un început de amurg, ce luase forma unor aripi din care se cernea ceva foarte fin, de felul cenuşii.

Mă aflam din nou în siguranță alături de Coralina Popescu. Nu eram niciuna cu deosebire obosite, astfel că am continuat să mergem înainte...

Ultima noapte ce i-a precedat plecarea n-am dormit-o nici unul, nici altul şi, cu toate că ceasurile au fost multe, am vorbit puțin. Ştiu, totuşi, că mi-a spus de mai multe ori: „După plecarea mea, care e un divertisment, o distracție, o luptă cu

depărtările, ai să simți cum te va lovi mai tare vântul. Dar rău nu-ți va fi şi, până la urmă, omul se poate obişnui aproape cu orice”... Eu l-am ascultat şi l-am întrebat la rândul meu: „Ți-ai luat aparatul de ras, Daniele, căci la drum, din cauza oboselii, barba îți va creşte mai mult! Draga mea ghidă, cum s-a mistuit şi noaptea aceea... marea cred că ne venise sub ferestre, paturile prin beznă se vedeau albe, cu străluciri de zăpadă polară, tot ce era vechi prin camere se furişase prin cotloane pentru a nu ne indispune... Şi-acum, fără teamă, priveşte spre stânga şi să nu uiți, voi fi mereu aici, lângă tine”... Cu adevărat e lângă mine, dar eu mă aflu puțin deasupra pământului, sau cum s-o fi numind scoarța aceasta tare pe care până acum o clipă am păşit. Mă răsucesc chinuitor spre stânga sau, poate, spre o altă direcție greu de definit. Îmi ies din gură cuvinte, un moment sunt grele, plumb adevărat, pe urmă devin uşoare, căci nu mai au niciun conținut. Senzații fierbinți, erotice, dar şi de un alt fel, alergau pe spatele meu. Apoi, brusc, o răsturnare de situații. Rostesc vocabula „templu” şi văd precis, în stânga, capiteluri, coloane, trepte, săli de jertfe, focuri. Ca un început de alt capitol, o funie lungă coboară din înalturi. Pe ea alunecă de dincolo de nori, dinspre pământ, cranii, frunți trecute prin straturi de nopți încrâncenate ... „Mergi înainte”, aud un glas ce-mi pare cunoscut... „ți-am promis, doar”... şi iată că merg printr-un fel de moarte albastră, pe lângă resturile unor păduri pline de pietre mari, tăioase. Văd clar capul unei femei pe deasupra unui lac, ochii ei din care se scurg lacrimi de nisip. Pe urmă, luna fierbând într-un ceaun şi, în sfârşit, un cartier unde sunt uşor de înregistrat semnele unei sfârşeli generale. Îmi spune acum doamna Popescu: „Lasă-te la pământ imediat, cum voi face şi eu, trebuie să fim prudenți cu ce va urma”... Totul a debutat cu o durere, imaginați-vă, o mie de dinți răsuciți într-o singură alveolă, resimțită de firele de iarbă, de colțurile stelelor ce începeau să se arate, de crengile arborilor, de microorganismele din aer, de ființele umane văzute, nevăzute. O

agitație stranie, o nelinişte cuprindea spații tot mai mari. Natura, în vastitatea ei, părea strâmtă, neîncăpătoare pentru ce se pregătea... „Ceva o să se întâmple”... am încercat să-i spun Coralinei Popescu. Ea mi-a făcut doar un semn să tac şi să privesc în sus... Sunt atât de lucidă, parcă aş fi o făptură de gheață, nici nu credeam să am asemenea resurse în mine. A ieşit, probabil, în luptă cel mai adânc strat de rezistență pe care ființa mea îl are. Nu mi-e frică de nimic, lovituri, sângerări, muşcături năprasnice de neevitat. Parcă aş transmite la radio o înmormântare ce şi-a propus să ajungă la țintă în trei sau patru ani. Vin pe sus şi tot vin. Nu sunt păsări şi nici avioane, nimic din ceea ce noi ştim că îndeobşte zboară. Un miros de igrasie, de bucătărie, de cămări, de farfurii cu resturi de mâncare devenea tot mai intens. Aici cădea din înalturi o tocană, ceva mai încolo o mămăligă, un bulgăre de brânză, o aripă, un spate de pui, o strachină de supă cu fasole. Dar in afară de mâncăruri aterizau peste tot şi „piese” dintre cele mai felurite: lenjerie de damă, de oraş dar şi rurală, cizme, bocanci de militari, şurubelnițe, camere de biciclete, culegeri de texte, probleme de bacalaureat, ochelari de soare, de vedere, tranzistori, televizoare, hărți şcolare, topografice, sertare pline cu nimicuri. Of, Doamne, pur şi simplu peste noi, pe deasupra capetelor noastre, fâlfâind din nişte aripi negre, speciale, foarte mari, treceau blocurile cele mici, dar şi cele mari, „Turnurile” pe care le lăsasem cu un oarecare timp în urmă. Sub forma unor stoluri erau grupate sub cer cartiere, cvartale, microraioane cum ştiu că se spunea prin documente... Mă aflam alături de Coralina Popescu, mai mult ca sigur, la extremitatea nordică a oraşului parțial decapitat. Nu ne era nici frig, nici teamă, aerul era liniştit, parcă prins între mii de oglinzi, amurgul dobândind consistență, semn că întunericul se apropia. Ii spusesem de mai multe ori cum decursese călătoria, probabil, în una dintre cele mai frumoase țări de pe planetă. Am început să i-o repovestesc şi acum... „La Roma s-a vizitat Colosseumul, Vaticanul, partea

antică a oraşului, s-a coborât în catacombe cu aşa-zişii ghizi „catacombari”, s-au aruncat bani în Fontana di Trevi. La Florența, fotografii prin piața Signoriei, o „goană” prin galeriile Pitti, Ufizzi, contemplare îndelungă a basilicilor Santa Croce, Santa Maria degli Angeli. La plecare toată lumea în formă, niciun comportament ciudat la cineva. Țin minte că don Daniele, încărcat de aparatură foto-film, chiar mi-a spus: „Mă gândesc mult la soția mea, la lucrurile ce le-aş mai avea de rezolvat acasă”... De la Florența ne-am îndreptat spre Milano. Domul, unic în felul lui, palatul Forza-Visconti, pasajul strălucitor de oglinzi Vittorio-Emmanuele. Nici aici probleme cu companionii de drum. A urmat, cu popasuri de câteva ore, trecerea în revistă, cu ochi rapid, a unor oraşe mai mici: Pisa, Verona, Padua, Montecassino. Şi, în sfârşit, Veneția. Aici doamna Popescu oftează: „Mai spune-mi o dată ce ştii, cum a fost cu Oraşul Lagunelor”... M-am apropiat de Coralina al cărei chip, în mod ciudat, se schimbase puțin. Ochii-i deveniseră parcă mai mari, pielea feței i se ondula sub încordarea unor muşchi invizibili. Câteva cute adânci îi apărură pe frunte. Privind-o meticulos, atent, aveai senzația că cineva-i aşază pe față o mască a chinului, a îngrijorării. Vântul ce se stârnise din senin aluneca peste păru-i bogat, vălurindu-l uşor. „Am ajuns, continui, la Veneția dimineața, în jur de ora opt. Marea era liniştită, cheiurile aproape pustii. Furnicescu, Potlogeanu, Caricaş, doamnele Potcoavă, Vițelaru, Pulpea, Găvănescu erau deja cu aparatele foto, de filmat, pregătite. Madam Chiț chiar a exclamat: «Vom păşi pe urmele de altădată ale dogilor»... Il văd, fireşte, în grup şi pe don Daniele, tăcut, în mână parcă c-o eşarfă. Le spun tuturor, vom vedea «asta şi asta», pe urmă fiecare e liber până la orele 14, când în fața braseriei «Monteverdi» ne vom revedea. Mai adaug „atenție la buzunare”, după care, eu, Furnicescu, cu Golopenția-n frunte, în ritm alert, pornim. În ceasurile ce-au urmat, nimic neobişnuit. Asiatici mărunți filmând peste tot, asalt pe

chioşcurile cu răcoritoare, îngheţate, albume, vederi, piaţa San-Marco, Palatul Dogilor, canalele, Puntea Suspinelor, podurile, gondolele, erudiţia lui Furnicescu, trecutul amestecat cu prezentul, totul învăluit de un vânt născut din albastrul calm, îndepărtat al mării. Intre orele 11-14, asta pot s-o spun cu siguranţă, fiecare din grup a fost liber să facă ce dorea, Veneţia fiind a lui, ca o iubită, ca o proprietate, ca un obiect de care e posibil să nu te mai desparţi niciodată"... „Şi la ora 14, la ceasul reîntâlnirii?"... „Simplu, doamnă, după două-trei inventarieri, toţi am constatat că soţul dumneavoastră, don Daniele, era singurul care lipsea"... „L-aţi aşteptat, aţi încercat să-l găsiţi?"... „L-am aşteptat, fireşte, mai tensionaţi acum, l-am strigat puternic, marinăreşte, pe nume, grupuri mici, conduse de Furnicescu, Caricaş, un domn Volodea, au pornit în căutări, eforturi zadarnice de trei ore"... „Şi?"... „înainte de coborârea serii, lăsând şi autorităţilor însemnele lui, neliniştiţi, apăsaţi sufleteşte, cu un om la efectiv în minus, am pornit mai departe"... „Şi Daniele nici până astăzi reîntors, Doamne, ce s-o fi petrecut cu el?"... Se făcuse de mult noapte şi glasul doamnei Popescu, tot mai agonic, tulbura cu tânguieli pacea ce se lăsase... La un moment dat, intervalul de timp e greu de stabilit, de undeva de aproape tună o voce... „Ce s-o fi întâmplat cu el?"... „Nu încercaţi să mă vedeţi şi ceva, ceva o să vă spun"... „Stimată soţie, onorabilă domnişoară ghid, don Daniele, cu tot aspectul lui comun, nu era tocmai făcut pentru lumea aceasta. Stridenţă, uniformitate, automatisme exasperante, mulţimi fără căpătâi, celebrităţi ieftine, goana neostenită după bani, plăceri primitive, animalice. Un tăvălug, în fond, care nimiceşte, nivelează totul. Dar nu vreau cu vorbele mele să merg pe un drum mult prea bătătorit. O dorinţă de singurătate, de cufundare în alte straturi de timp, îi cuprinseseră lui don Daniele sufletul. Stimate doamne, există două Veneţii... Una a contemporaneităţii, cu băştinaşi, turişti zgomotoşi şi neinteresanţi, cu reguli de circulaţie, hoteluri de cinci stele,

terase, proxeneți, traficanți, maşini şi «maşini de maşini», polițişti, reclame luminoase şi o alta pe care nimeni propriu-zis n-o vede, ci doar câțiva aleşi o simt. Veneția populară şi modernă «funcționează» cu toate luminile aprinse din martie până în octombrie, când sezonul turistic îngălbeneşte, cade, cealaltă începând să existe din noiembrie până în februarie, când pustiul s-aşterne pe străzi. Din «ascunzişurile» lor, în cel de-al doilea interval de timp amintit, «adevărații venețieni» ies să vadă lumina... Alunecă pe apele marilor canale, salută cu plecăciuni pe înalții prelați, palizi, emaciați, cu ochi ce par a fi de calcar, pe dogii mirosind a pietre funerare, ce asemeni unor stafii străbat Piața San-Marco. Pe urmă se uită spre mare, spre orizonturi, să vadă ce s-arată dinspre îndepărtatul Bizanț sau şi mai îndepărtatul Orient. Uneori, prin sălile anumitor palate, vizibile doar până la vânturile calde ale primăverii, încrucişează spade, beau sânge din cupe, din cranii, în fața unor focuri depun jurăminte, pândesc umbre ce intră şi ies din ziduri, lăsându-se, pentru alternanță, pentru schimbarea registrelor, nopți de-a rândul, când nicio moleculă de apă nu mişcă, pradă unor inimaginabile voluptăți... «Adevărații venețieni» iubesc însă şi lumea concretă, vizibilă, savorile ei gustându-le «cu pipeta» în timpul unor secrete întâlniri. Stimată doamnă Coralina, vă pot spune doar că soțul dumneavoastră, de atunci, de când a dispărut, dintre veselii turişti, conduşi de domnişoara ghid, cu voia, dar şi fără voia lui, a devenit un «adevărat venețian»... Şi încă ceva... v-a iubit mult, dar la dumneavoastră acasă, la soția lui, nu va mai reveni niciodată”...

Se luminase de ziuă şi nu era frig. Ne răsunau în urechi atât de clar cele spuse despre don Daniele. Vedeam acum, în semi-deşertul în care ne aflam, şi cine rostise acele teribile, nemaipomenite cuvinte, de fapt, îl zăream doar din spate. O creatură foarte înaltă, probabil şi deosebit de puternică, ce se îndepărta de noi, spre direcția în care, cu un anume timp

înainte, zburaseră şi blocurile. Gata, povestea cu don Daniele se terminase. Trebuia într-un anume fel să pun capăt minutelor moarte ce „dansau” în jurul nostru pe câmpul întins şi pustiu: „Doamnă Coralina, la revedere, îmi pare rău de tot ce-am aflat, vom mai ține legătura”... şi-am luat-o la picior în direcția contrară celei în care plecase omul, arătarea aceea... Simțeam că mă cheamă la noi ghidări alți Furniceşti, alți Caricaşi, alte şi alte doamne Bica, Pulpea, Găvănescu. După un anume timp mersesem, poate, vreo câțiva kilometri; de sus, un helicopter aterizează înaintea mea. Pilotul zice: „Domnişoară ghid, sunteți aşteptată de un grup pentru un nou tur al Italiei, urcați, trebuie să ne grăbim”... „Cu plăcere, răspund, dar înainte de-a ne îndrepta spre autocarul cu pricina, aş vrea să ne întoarcem, doar pentru câteva clipe, cu doi-trei kilometri înapoi”... De sus, mai exact de la trei-patru sute de metri, am mai văzut-o o dată pe doamna Popescu. Era îmbrăcată acum în negru şi în patru labe se tara spre casa ei... „Pare speriată, neputincioasă, femeia aceea”, mi-a zis pilotul luând înălțime... N-am mai răspuns nimic, dar pentru câteva secunde am simțit în gât un fel de ghem, fierbinte, înăbuşitor...

Ultimul interviu...

Domnule P., ştim din surse autorizate că, din nefericire, atât pentru dumneavoastră cât şi pentru Spiritualitatea spațiului nostru, fiind atins de câteva maladii incurabile, nu mai aveți prea mult de trăit. Cine nu e la curent cu faptul că viața dumneavoastră a fost una deosebită, am putea zice, fără exagerare, chiar extraordinară. Ați trecut prin mari încercări fizice şi sufleteşti; într-un context istoric, contradictoriu, straniu, ați îndeplinit o mulțime de funcții. Înainte de-a trece în eternitate, pentru satisfacerea curiozității multora, dar şi pentru a lăsa posterității o pagină existențială, credem noi unică, cu

forțele ce încă v-au rămas, v-am ruga să ne răspundeți la un număr, desigur nu prea mare, de întrebări...

– O voi face cu plăcere, chiar în această cămăruță în care ne aflăm, nu înainte însă de-a vă ruga să mai puneți pe mine încă o pătură, specific, de lână, căci în câteva minute, de la genunchi în jos, picioarele parcă mi s-au transformat în două sloiuri de gheață.

– Vorbiți-ne, vă rugăm, despre câteva dintre „căderile" dumneavoastră...

– Aceste minusuri văd că vă interesează, aceste spații, le-aş putea numi „negre", din viața mea... Ei bine, prima mare prăbuşire fizică a fost din vârful unui nuc, pe la vârsta de patru ani şi ceva. Copacul nu se afla nici în curtea, nici în grădina cuiva, ci era singura „piesă" ce mai rămăsese dintr-o livadă pustiită mereu de furtuni. Mă aflam în vârful pomului şi nu s-ar fi întâmplat probabil nimic, dacă nişte păsări, necunoscute în zonă, n-ar fi început să se rotească în jurul capului meu. Un timp am rezistat agresiunii, pe urmă, pe la primele semne ale serii, am început să văd pe cer nori foarte grei. Ei s-au transformat curând în adevărați saci ce-mi împovărau umerii. Pe măsură ce-i suportam, nucul devenea tot mai înalt, singurătatea locului tot mai întinsă, mai fără maluri. Prăbuşirea printre crengi s-a făcut lent, mă însoțeau mereu suprafețele unor covoare roşii, uşor catifelate. Jos am stat, cred, ceasuri lungi, căci luna, în mai multe rânduri, a apărut pe cer. Intr-una din dimineți am văzut ceva neprevăzut, spectaculos. Pasările, după ce scoseseră nucul din pământ, pe aripi, pe spinări, îl duceau cu ele ca pe un sicriu. Mi-am spus atunci că din pustietatea asta trebuie să plec. Pierdusem sânge, erau şi fracturi la mijloc, şi un vuiet surd în cap. Am găsit cu greu cărarea spre casă. Buruieni crescuseră prin locuri altădată curate. Se făcuseră şi încercări de a se construi şosele, linii ferate, heleşteie. Pe alocuri fumegau, probabil, urmele unui război. Lipsa mea îndelungată îmi lovise familia din plin.

Părinții, frații, se transformaseră cu toții în instrumente muzicale. O pianină, o viola da gamba, o harfă cu o coardă uşor mai întinsă decât celelalte, un acordeon cu un surplus de bemoli şi diezi. O adevărată bijuterie peisajul, şi culmea, neacoperit de praf... O a doua cădere am avut-o mulți ani mai târziu, ministru de externe fiind. Închipuiți-vă un bărbat înalt, îmbibat de cultură greco-bizantină, sensibil muzical, discret afemeiat. Un cunoscător mai ales al oraşelor mici, unde istoria scăldase multe case în sânge. Un amator de plimbări prin parcurile ce nu, arareori, stau îngenuncheate în fața propriilor umbre. Probabil nu încheiasem favorabil nişte tratate, căci brusc, fără niciun preaviz, fără reproşuri anterioare, am fost urcat într-un avion şi, după ore lungi de zbor, depus pe o insulă, mai mult ca sigur din mijlocul unui ocean. O zi sau două, valuri cu creste de sare mi-au căzut pe umeri, pe spate. Paşi făcuți în stânga, în dreapta, urmărit mereu de ochiul verde al oceanului. Un adăpost când sub pietre, când prin urmele lăsate pe nisip pesemne de şerpi, de broaşte țestoase. Mă chinuiau în soarele amiezii amintirile birourilor ce le avusesem la minister. Aerul condiționat, telefoanele, tot felul de calculatoare, bidoanele de cafea băute cu vizitatorii, secretarele. Pe urmă, din nou, nopțile zguduite de valurile ce veneau din larg... În ciuda decorului paradiziac din jur, treptat, un soi de deznădejde punea stăpânire pe mine. Gimnastica, urcatul prin copaci pentru menținerea sprintenelii, cântatul în voie pe cărări, începusem să le las deoparte. Nu mai dialogam nici cu pietrele, nici cu fluturii ce zburau pretutindeni despre faptul că până nu de mult, în țara mea, singura țară din lume ce încă se leagănă pe plute, fusesem ministru de externe, încetasem să mai desenez pe nisip contururile unor femei ce le iubisem. Vedeam, în schimb, foarte des de la o vreme, dimineața, dar mai cu seamă seara, o arătare ce clănțănea din toate încheieturile. Nu-mi spunea nimic, dar parcă lipea de mine toate văile negre, toate colțurile întunecate ce existau pe

lume. Într-un miez de noapte m-am simțit de ea foarte aproape. Un suflu, un vânt, o atingere tăioasă. Poate visam, poate eram treaz, simțeam sub mine nisipul cald proteguitor, dar şi nişte ace înfipte peste tot în corp, pe unde toată seva dispărea treptat din mine. Plecarea din insulă nu prea ştiu cum s-a făcut. Vreme îndelungată, într-o plutire, poate într-un zbor, am fost aproape de ape, căci auzeam şi tot auzeam murmurul adâncurilor. Voci, foşnete de alge, descompuneri imperceptibile a cine ştie căror lumi. Când mi-am revenit în puteri, nu mai eram nici copilul-minune de altădată, nici fostul ministru de externe, ci pur şi simplu un impiegat, într-o stație mică, doar cu două linii...

– Domnule P., cu riscul de-a vă zori puțin, ştim că asta vă dăunează sănătății, spuneți-ne câteva lucruri despre această nouă demnitate a dumneavoastră...

– Datorez multe acelei gări, care după atâta amar de vreme pare a fi mai mult un fum, un început de povestire, umbra unui parc, decât o clădire făcută din cărămizi, bârne, piloni, țigle, burlane. Autoritățile când au aflat că într-un anume fel voi fi personajul principal al stației, mi-au trimis, pe întrecute, pateuri, fripturi de gâscă, salam de vară, ciuperci cu grijă selectate, sticle de vin, lăzi de bere, coniac. Mi-au făcut şi legătura, printr-un soi de cablu, cu o altă gară, pesemne învecinată, sau cu altceva, poate un teatru, unde un individ, ceasuri întregi, cânta la acordeon despre stepă, taiga, piscuri pleşuve, sate obscure. Păreau a fi melodii învățate demult, probabil în primele lui clase de şcoală. Aveam şi un şef, fireşte, dar el era inginer agronom, ceea ce şi explica plimbările lui îndelungate pe câmpuri... Soția şefului de gară, căci superiorul meu era căsătorit, aparținea unei familii subțiri peste care istoria trecuse ca un tăvălug. Momentele de intimitate dintre cei doi erau rare, ele consumându-se fie în spatele unor grămezi de traverse, fie în interiorul unei cărți mari de metal plasată printre linii, ce fusese cam de mult unul dintre simbolurile prieteniei româno-ruse. Aveam pe biroul de mişcare, de asta îmi aduc

foarte bine aminte, un regulament feroviar de funcționare. Prevedea printre altele... niciun gest obscen, fără motive bine întemeiate, la trecerea trenurilor prin stație, sâmbăta şi dumineca, şi mai ales de sărbători (Sf. Ilie, Vasile, Sfânta Filofteia etc.) să nu semnalizez doar cu paleta, ci şi cu portretul vreunui demnitar agreat, în fine, să nu tuşesc, strănut, oftez, până ce ultimul vagon al oricărei garnituri nu va începe să-şi piardă conturul, să fiu pregătit ca oricând, dacă un superior de-al meu va sări din goana trenului să-i acord primul ajutor... Stimați prieteni, pentru că erau şi păduri prin apropiere, mai cu seamă iarna, peronul era plin de animale sălbatice. Familii de urşi, de lupi, de râşi, de vulpi, ca să nu mai spun că nu arareori, dinspre gara vecină, îşi făcea apariția şi o lebădă neagră. Mă uitam atunci la zăpada de pe câmpuri, la penajul păsării şi pentru cîteva secunde ce erau extrem de plăcute, credeam că imediat voi începe să țin un jurnal de scriitor... Dar mă prindea întotdeauna căderea frunzelor, fără a fi marcat pe vreo foaie un cuvânt... Nota caracteristică a gării şi a împrejurimilor, v-aş ruga să insistați în reportajele sau chiar cărțile dumneavoastră asupra acestui lucru, era tăcerea... Nu se auzea nimic săptămâni de-a rândul. Tăceau semafoarele, câmpul, norii, stolurile treceau pe deasupra gării, tăcute, trenurile rare, dese, se strecurau, parcă, cu degetul la gură, de teamă să nu deranjeze. Tu, ca impiegat, în astfel de condiții, puteai să dormi la nesfârşit, cu capul pe masă, cu mânecile suflecate, cu vestonul descheiat la gât, cu chipiul căzut undeva pe la picioare. Şi acum vă rog să vă uitați drept înainte, pe direcția mâinii mele... Ce se vede-n depărtare părând a fi o pătură albă e, în fond, un cimitir, probabil unic în felul său, unde sunt înmormântați eseişti, poeți, prozatori, redactori-şefi, adjuncți de felurite reviste, actori, directori de scenă, cu toții veniți acolo să asculte tăcerea. Prinşi de vraja ei, nu s-au mai putut reîntoarce la rosturile lor... Iar regina cimitirului, căci nu vreau să vă rămân dator cu această explicație, e o doamnă, o mare pianistă, un fost

bun național, care la prima atingere de clape, acolo pe câmp, în apropierea gării, a coborât în pământ cu instrumentul ei cu tot. Să știți, prietenii mei, că am fost foarte corect în serviciu. Tot ce a trecut prin stație am notat în registre... vagoane de capul lor, fără locomotive, locomotive sprintene fără vagoane, drezine cu inspectori aflați în control, rapide aglomerate sau doar cu doi-trei călători, accelerate plecate-n pribegie, personale cu instalațiile de răcire, încălzire, nu arareori defecte... Am notat în catastife şi mărfurile. Diversitate greu de imaginat. Vagoane pline cu pene, cu păsări moarte de oboseală, de foame, cu medicamente ce țineau de istoria farmaciei, cu haine ieşite din modă, dar şi platforme, unele sub pază, pe care erau sufragerii frumos aranjate, colțuri de muzee, săli de operație, machete ale marilor descoperiri geografice, saloane pentru discuții subțiri, camere pentru petrecerea lunii de miere. Am mai înregistrat transporturi masive de ape minerale, băuturi spirtoase, gemuri, marmelade, prăjituri, torturi ce se mențineau proaspete luni şi luni de zile. Şi dac-ați şti, dragii mei, cât am iubit gara aceea. Cu mâinile mele, deşi nu sunt foarte îndemânatec, am construit cişmele, am amenajat o sală de proiecții în cazul în care trenurile, stând mai mult în stație, călătorii să nu se plictisească, am înlocuit gardurile vechi cu alte garduri, fireşte, dar care de la oră la oră îşi modificau culoarea. Nu puțini au venit aici ca să schimbe ceva în viața lor, spre exemplu, să uite, să-şi reamintească mai bine, să-şi regăsească somnul, să-şi reaprindă pofta de-a iubi, să simtă frigul, să vadă ceața, să fie cât mai senini în fata finalului inevitabil. Şi încă ceva, ciudat, inexplicabil... În urmă cu vreo şase luni, poate chiar mai mult, cam pe unde începea cimitirul s-au făcut măsurători pentru construirea unei universități. Cum se va numi, cine vor fi studenții, profesorii, n-aş putea să vă spun. Ca să nu vă mai zic, şi lucrul acesta pare de mirare, că doar o singură dată, dintr-un rapid, au coborât mai mulți călători. Păreau obosiți şi aveau bagaje puține. Eu i-am întrebat

ce sunt... excursionişti, militari, teologi... dar ei nu mi-au răspuns nimic şi s-au pierdut în ceața de dincolo de linii... Şi acum, căci vreau cu acest capitol să închei, cum am plecat de aici din gară... V-am spus că nu de puține ori treceau garnituri întregi pline cu pene. De găină, de fazan, de vultur, de păun, de cuc, de şoim. Încotro, de fapt, le duceau, ce făceau autoritățile cu ele, n-aş putea să vă spun. Ei bine, din cauze ce nici până azi n-au fost limpezite, într-o dimineață pe la ora patru, o astfel de garnitură integral a explodat. Imaginați-vă ceva negru, fâlfâitor, un adevărat infern mişcător, ocupând tot spațiul de la pământ la cer. După ce primele clipe de buimăceală au trecut, am intrat în birou să caut planuri pentru situații de urgență. Negăsind niciunul, am revenit în potopul de afară. Paşi în stânga, paşi în dreapta, cred că încă bine zăpăcit am început să strig după ajutor... Atunci, în momentele acelea limită, din vârtejurile aiuritoare de pene, m-am trezit lângă mine cu-n bătrân. Nu ştiu de ce, dar pentru câteva clipe am avut senzația că-i coborât direct din biblie... Fără să ezite, fără să se recomande, energic, dar în acelaşi timp şi blând, m-a luat de după umeri şi mi-a spus... „Pleci de aici imediat, fără niciun bagaj, doar cu ce ai pe tine... pe linii, du-te, fie spre stânga, fie spre dreapta... şi ține minte, tot ce ai făcut aici a fost bine reuşit”... Am aflat mult mai târziu că, după liniştirea penelor, oficialitățile au organizat, cum spune francezul, „comme il faut”, retragerea mea din gară. Cu fanfare, cu mititei, grătare, muşchiuleți în sânge, bere, dansuri populare, diverse recitaluri din folclorul vechi. Ulterior am mai aflat că în semn de respect pentru tot ceea ce realizasem timp de mai bine de un an, un portret de-al meu, atârnat de crengile unui gorun, străjuia într-un anume fel peronul.

– Să înțelegem că, satisfăcut sau nu, ați părăsit gara plecând pe linii. Două-trei cuvinte, domnule P., despre cele ce-au urmat, cu o singură condiție însă, să nu vă supuneți unor eforturi prea mari vorbindu-ne, amintindu-vă...

– Am plecat, cam fără vlagă, chiar descurajat, pe linii, înspre dreapta. Călcam pe un pământ când înghețat, când moale ca o pernă de cauciuc. Am trecut prin păduri pustii, reci ca nişte coridoare de penitenciar, peste râuri, unde când şi când puteai zări vreun pescar singuratic. M-am odihnit, fireşte, pe unde am putut. Câteva zile într-o grotă, dormind cu capul sprijinit de bolovani, alte zile, poate săptămâni, prin lanuri de grâu, de porumb, luptându-mă cu insectele, cu agasanții şoareci de câmp, pe urmă, când ajungeam prin oraşe, prin felurite depozite, debarcadere, dar, datorită generozității unor oameni, şi prin camere de hotel mai onorabile. Am mâncat în aceşti ani îndelungați de pribegie, de hăituiala, dar şi de liniştit echilibru, chiar de triumfuri, foarte multe supe de chimen, de cartofi, de urzici, de lobodă, tocane picante cu grăsime puțină, pâini în blană, frigănele pentru stomace sensibile, crenvurşti roz dar şi albaştri, găluşte cu prune, prăjituri uşoare, cozonaci, torturi cum făceau strămoşii noştri pe vremuri. Cât priveşte îmbrăcămintea de care am beneficiat, ea a fost, la rândul ei, extrem de diversă, făcută de croitori de toate spețele... Ce lucruri ciudate mi-a fost dat să trăiesc... Imaginați-vă, să te simți uneori de la cap până la brâu rece de parc-ai fi învăluit în ghețuri, iar de acolo până jos, în vârful picioarelor, totul să ardă ca şi când ai fi fost o torță. Cu un ochi să vezi, să discerni cum se amestecă între ele straturile de aer, în timp ce celălalt să fie îmbibat de întuneric, de vârtejuri de ceață, de apăsătoare pulberi de cărbune. Liniile acelea pe care plecasem din gară le-am urmat fidel o vreme, după care, la îndemnul unor glasuri ce se auzeau vag de undeva de sus, le-am părăsit. M-am trezit pe un fel de platou unde aceleaşi glasuri mi-au spus ca un anume interval de timp să înregistrez tot ceea ce mi s-ar părea aici demn de a fi salvat pentru memoria umanității. Mi-am dat repede seama că eram în slujba unor iluzionişti ce doreau din răsputeri să-şi schimbe substanțial repertoriul. O vreme, pe pământurile acelea deloc prietenoase nu s-a petrecut nimic.

Nopțile cădeau brusc, cum s-ar prăbuşi nişte brazi sub gigantice securi, diminețile semănând cu spumele aruncate pe țărm de valurile mărilor. La mari înălțimi treceau stoluri înghițite imediat de depărtări. La intervale riguros calculate, dintr-un mic avion mi se aruncau provizii, îmbrăcăminte, cărți pentru lecturi, însoțite toate acestea de bilețele pe care era înscris un singur cuvânt... „observă”... O vreme destul de îndelungată nu am avut ce „observa”, căci pe platou nu se petrecea mai nimic. N-am considerat ca fapte semnificative apariția vreunui roi de insecte sau zborurile rare, la mari înălțimi, ale unor păsări. Intuiam însă că ceva deosebit în curând se va petrece. Intr-una din nopți, deşi mă simțeam destul de bine, n-am putut sub nicio formă să adorm. Mi-am recitat cu voce tare versuri, am desenat direct pe pământ, lângă pătura pe care, de regulă, stăteam întins, figuri geometrice, profiluri umane, animale în stare de repaos sau în alergare. Totul însă în zadar. Să fi fost într-o noapte ora două, când lângă pătura mea a căzut de undeva de sus o floare, mai exact doar „cupa” ei, cu petale foarte mari. N-am apucat însă să mă uit mai bine la ea, căci o mişcare destul de violentă a aerului, ridicând-o într-un fel de zbor, a lăsat-o să cadă la câteva sute de metri de mine, într-un loc unde platoul era ceva mai ridicat. In câteva secunde floarea aceea a început să lumineze puternic în jur. În preajma ei parcă era o sală de bal. În acest spațiu feeric, prin raport cu întunecimea platoului, au început să intre un soi de siluete dacă vreți nişte linii ce totuşi sugerau trupuri omeneşti. După foarte puțină vreme, o ştergere la ochi aş zice, liniile, siluetele, au prins consistență şi „sala de bal” repede, ba chiar foarte repede, s-a umplut de prezențe umane, ciudate, fremătătoare, ce parcă provenind din hăurile ce urmează unei vieți sfârşite, ar fi vrut acum, aici, să înceapă o altă viață. Femei slabe, modest îmbrăcate, poate foste starețe, îşi atingeau delicat obrajii de bărbați frumoşi, atletici, echipați modern, luxoşi, posibil foşti funcționari de ambasade, fotomodele,

directori de societăți petroliere. Ceva mai departe de jetul principal de lumini, doi indivizi înalți exersau figuri de box, croşee, upercuturi, directe, eschive rotative. Un spectacol nemaipomenit. Urmărindu-i, mi-am zis repede că poate fi vorba aici de un Max Schmmeling, Primo Carnerra, Jack Dampsay. La o mică distanță de ei şi parcă nevăzându-i, un tânăr extrem de frumos simula îmbrățişări, săruturi. Automat m-am gândit la Rudolf Valentino, ca să nu mai spun că multe femei mutau ceva ce nu exista decât în imaginația lor de pe un braț pe altul. Am avut atunci convingerea că am în fața mea tinere care-şi doreau din nou să fie mame... La un moment dat însă, luminile s-au stins, totul a dispărut şi m-am trezit lângă mine cu floarea de care v-am vorbit. O simțeam ca pe o vietate zdrobită. Cineva o stâlcise, distrugându-i cu meticulozitate fiecare petală. Aş fi plecat de pe platou, dar în urechi mi-au răsunat din nou acele voci ce-mi spuneau obsedant, poruncitor... „observă”... „observă”... Trebuie să fiu sincer cu voi şi să vă spun că nu prea mai aveam nădejde ca în locurile prin care rătăceam să se mai petreacă ceva. Zilele treceau unele după altele, mai calde, mai reci, nediferențiate, nopțile la fel, fără nimic semnificativ pe parcursul lor. In acele ceasuri ce păreau fără sfârşit m-am gândit la tot felul de lucruri: puținele reuşite ale vieții mele, copilăria aproape uitată, tinerețea făcută ferfeniță de angoase, de anxietăți, viața sentimentală neînchegată, palidă, semănând cu salatele uitate la soare, un adevărat infern de salturi, de răsturnări de situații pe plan profesional. Într-o seară, la lumina unei lumânări, chiar începusem să fac versuri cu toate aceste căderi ale existenței mele, când nişte zgomote greu de localizat mi-au atras atenția. Am lăsat poeziile de-o parte şi am început să fiu atent, să observ cum mi s-a ordonat. Şi iată ce văd: din spatele unor pomi apar bărbați, femei, pe scurt, oameni abătuți, cam prost îmbrăcați, şi se aşază, ca în virtutea unor reflexe mai vechi, unul în spatele celuilalt, formând o coadă. Au stat aşa, tăcuți,

ascultători, vreo trei-patru ore, după care, în aceeaşi linişte în care au apărut, s-au făcut nevăzuți. Cam zece seri la rând fenomenul „cozii” s-a repetat. Ceea ce era de-a dreptul stupefiant consta în faptul că nimeni nu-i servea cu niciun produs, neexistând acolo unde ei se adunau nici mărfuri şi nici vânzători. Deşi m-am gândit serios la fenomen, nici până în ziua de astăzi nu vă pot spune cine erau acei oameni, cărei colectivități aparțineau, cine-i dirija, după ce legi se călăuzeau. Am mai observat pe urmă, cam tot prin zona „cozilor”, alte grupuri de oameni, diferite de cele ce stăteau să primească produse imaginare, ce se fugăreau între ele, părând a se lupta pentru luarea în posesie a unor găleți. Că acestea erau pline, că erau goale, sincer, n-aş putea să vă spun. Fireşte, nici disputele pentru vedre nu le-am înțeles, dar le-am notat în carnețele, căci aceasta îmi era în fond îndatorirea. Ce m-a mişcat cel mai mult însă, în timpul îndelungatelor observații, a fost apariția într-o noapte, ceva mai luminoasă, a unei femei foarte înalte, numai piele şi os, din mişcările căreia se răspândea, pe mari suprafețe, un aer rece, aproape înghețat. Mă uitam la ea ca hipnotizat. A făcut câțiva paşi înspre mine, şi printre coastele ei am văzut ținuturi întinse, fără nicio casă sau vreo vietate. De sus, atunci, mi-au şoptit aceleaşi voci: „stai liniştit, e singurătatea, face doar o simplă plimbare prin nesfârşitul ei imperiu”... Şi acum să mergem cu relatările mai departe, căci puterile încă mă țin, fără injecții, fără tablete, fără psihologi încurajatori. E un mare lucru, şi spun acum o banalitate, să-ți faci mereu datoria, să fii exigent, cum s-ar spune, la fiecare punct, la fiecare virgulă. Autoritățile, prin intermediul acelor glasuri de care v-am vorbit, s-au gândit să-mi dea o nouă însărcinare, una ceva mai grea, ce necesită deopotrivă şi răbdare, şi simț de observație, şi oarecare însuşiri de a reda plastic ceea ce urma să văd. Astfel că, luat aproape pe sus cu păturile ce-mi fuseseră destinate ca adăpost şi protecție împotriva intemperiilor, m-am trezit într-o altă zonă a platoului, unde cât vedeai cu ochii se întindeau

noroaie, noroaie, noroaie... Mi s-a spus prin mijlocirea aceloraşi glasuri, care poate proveneau de la un minister al mediului, să observ cât mai riguros tot ce se va petrece pe aceste întinderi, nu mă fiesc s-o spun, dezolante... Un cronicar al noroaielor, deci... Zile de aşteptare lungi, fără surprize. Totul părea inert, monoton, ca-ntr-un oraş din care orice urma de viață dispăruse. Din locul ceva mai uscat unde-mi lăsasem păturile, făceam mici escapade de cercetare. Dimineața, în uniformitatea lor, noroaiele păreau nişte prelate nesfârşite ale căror culori treceau, pe nesimțite, de la cenuşiu la maro intens. Spre prânz, dacă era soare, pe suprafețele, ai zice milenare, ale mocirlelor, se vedeau mici neregularități, posibile urme de potcoave sau de animale greoaie ce trecuseră vreodată pe acolo. Seara lucrurile se schimbau. Aproape de mine totul era liniştit, umed, cu un uşor miros pestilențial, dar din depărtare se auzeau vuiete, de parcă aceste pământuri îmbibate de ape s-ar fi prefăcut în valuri. Probabil valuri negre, mortale pentru orice vietate... Într-una din zile, după ce mâncasem mai multe conserve pentru a prinde forțe fizice mai deosebite, am pornit cu hotărâre înspre ce credeam eu a fi interiorul imperiului de noroaie. Am mers prin bălți, am sărit peste movile mustind de apă, am căzut şi m-am ridicat de prin şanțuri, mi-am extras nu de puține ori, cu greutate, picioarele, mai ales din porțiunile argiloase, când am zărit în stânga un fel de ridicătură. Am strâns din dinți şi după mai mult de o oră de mers am reuşit să ajung în preajma ei. Stimați prieteni, am avut aici o deosebită surpriză. Ceea ce eu luasem inițial a fi o neregularitate mai mare a mocirlelor era, în realitate, un birou din noroi, dar extrem de frumos, de bine păstrat, cu uşi, sertare şi câteva mape, iar în relație cu el, un fotoliu, tot din noroi, şi acesta foarte bine păstrat. Ambele fuseseră, poate, ale unui demnitar, ce deservise aici o populație din care nu mai rămăsese nicio urmă, sau poate ale vreunui poet, romancier, ce se trudiseră să dea acelei umanități, nouă total necunoscută, ceva din talentul

sau din geniul lor. La întoarcerea spre adăpostul meu am mai avut o bucurie. Din direcția biroului a trecut pe deasupra capului meu, la o mică distanță, o umbrelă. Deschisă, neagră la culoare, aparent încă utilizabilă. N-am putut s-o ating, fireşte, şi tot ce mi-a rămas de făcut a fost s-o urmăresc cum se pierde-n depărtări. Ajuns la păturile mele am şi întocmit raportul de observație destinat autorităților... „Noroaiele, splendide în felul lor. Singurătate deplină. Am descoperit pe parcursul şederii mele de până acum, ca fapte deosebite, un birou şi un fotoliu făcute, fireşte, din noroaie, şi o umbrelă zburând pe deasupra capului meu. Consider că aceste mocirle constituie pentru țara pe care o deservesc un bun național care trebuie păzit cu străşnicie”... Ce s-a petrecut mai pe urmă am să vă relatez foarte pe scurt, căci mă simt de-a dreptul epuizat. Cu un fel de plasă am fost ridicat din marea de noroaie şi dus, cred eu, foarte departe, într-o regiune tot pustie, dar mai uscată, cu ceva mai multă vegetație, totuşi. Am remarcat însă, dintr-o ochire, aici, ca o diminuare cât de cât a pustietății, autostrăzi, unele chiar suspendate, şi poduri exagerat de mari pentru firele de apă ce treceau pe sub ele. Mi-au mai atras atenția un templu şi un şir de clădiri, poate private, poate aflate sub un alt regim de proprietate. M-am gândit, referitor la acest complex, c-ar reprezenta o rezervație specială, frecventată la cine ştie ce intervale de persoane ce, posibil, să fi aparținut unor elite. Mi s-a spus foarte simplu, de către domni extrem de stilați, că în sarcina mea va cădea ca doar noaptea să supraveghez sălile unui mare muzeu, la care, de altfel, am şi ajuns destul de repede. Înainte de a-mi începe serviciul de pază nocturnă mi s-a îngăduit să văd minunea pe timpul zilei. Nici nu vă imaginați, dragii mei interlocutori, ce mulțime de capodopere erau adunate acolo. Tot ce a dat mai bun, în materie de sculptură şi pictură, Protoistoria, Antichitatea, Evul Mediu, Clasicismul, Iluminismul, Romantismul, timpurile moderne. Ziua, când era potop de vizitatori, de ghizi, de oameni dornici să se

instruiască, într-o cămăruță, de data asta confortabilă, eu dormeam dus, pentru a avea suficiente forțe să fac față onorabil sarcinilor mele nocturne. Ce senzație unică să te afli în compania lui Iisus, a scenelor de răstignire, a punerilor în mormânt, a învierii, imaginate de cei mai mari maeştri ce-au existat vreodată. Pe urmă, ce plăceri absolut rare, să admiri nenumăratele contese spaniole, marile doamne ale Renaşterii, cum te priveau din cadrele tablourilor lor. Totul a mers bine cu serviciul un timp, dar de la o vreme, şi aceasta nu din cauza mea, prin toate sălile muzeului atât de strălucitoare, de curate ziua, au început să crească noaptea, direct din parchet, din podele, de sub covoare, tot felul de buruieni: troscot, rapiță, coada şoricelului, mătrăgună, lobodă. Când fenomenul a dobândit amploare, am încercat sa-i caut pe mai-marii aşezământului pentru a-i pune la curent cu cele ce se întâmplă.

Spre surprinderea mea, n-am mai avut cu cine sta de vorbă, căci toți oficialii dispăruseră. Eu, credincios slujbei ce o primisem, mi-am continuat rondurile de noapte prin sălile tot mai mult invadate de buruieni. Şi-am să vă spun la ce am asistat, absolut neputincios. Sătule probabil de degradarea muzeului, de ruina ce amenința să mutileze totul, rând pe rând, în fiecare noapte, zeci de contese spaniole, renascentiste, nenumărați cavaleri flamanzi, burgunzi, ieşeau răspândind în jurul lor un puternic suflu de aer din ramele tablourilor, făcându-se nevăzuți. Ceea ce a mai rămas, când după o vreme a venit o comisie de control, vă puteți şi voi imagina... Vă spun în încheiere (ce sinistre sunt sufocările, durerile de rinichi, de ficat, de ochi, de urechi, venite toate deodată) că aceşti oameni pe care nu-i văzusem în viața mea, controlorii vreau să zic, s-au purtat foarte frumos cu mine. M-au concediat, fireşte, dar mi-au dat la plecare o sumă destul de mare de bani. Folosindu-mă de ea am ajuns aici, în acest mic apartament, unde voi m-ați găsit. Toropit de bolile grele ce le-am încasat, pe parcursul unei existențe nu tocmai uşoare, câte ceva tot ați mai aflat despre

mine. Indiferent de ce-ar mai încerca medicii să-mi facă, eu de dus tot mă duc. Şi mă bucur pentru asta, căci voi ajunge din nou la familia mea, care după moarte s-a transformat în instrumente muzicale, cântând probabil fără încetare pe undeva, pe sub pământuri...

Imobilul
(Către o înaltă Funcție)

În primul rând, domnule Controlor-Şef, vă mulțumesc pentru urările de bine pe care mi le-ați adresat de sărbători. Am analizat întreg mesajul şi m-am simțit fericit. Ați spus textual... „statornicului nostru colaborator”... ceea ce trebuie să recunosc că e un lucru foarte mare. O singură chestiune nu se potriveşte, cea cu familia. Țin să vă spun, domnule Controlor-Şef, că ea, familia adică, nu prea există, ba mai mult, vorba unui genial scriitor al neamului, lipseşte cu desăvârşire. Dar, iată că mă împiedic în fleacuri în loc să avansez spre problemele serioase. Citind epistola dumneavoastră ştiu exact ce doriți de la mine. Imobilul are, cu adevărat, zece etaje, fiind construit cu mult elan muncitoresc şi dat spre folosință înainte de termen. Ani buni a fost singurul bloc turn din zonă, astfel încât devenise un solid reper pentru cei care nu prea cunoşteau oraşul. Timp destul de îndelungat, în apropierea sa nu a existat nicio clădire, ci doar lanuri de porumb, linii de tramvaie şi câmpuri străbătute de haite de câini. Iarna, spun martori demni de încredere, peisajul din jurul blocului era destul de trist, astfel că mai mulți poeți care au locuit în el, în imobil, au scris bune poeme despre singurătate, zădărnicie, paragină, moarte. Toamna, spun aceiaşi martori, datorită ploilor, noroaielor, vânturilor reci, decorul era şi mai trist, dar atunci nimănui nu-i ardea de poezie, deoarece subsolul, boxele imobilului, erau pline de apă pe care locatarii cu pălăriile, cu găleţile, cu

palmele făcute căuş se chinuiau să o arunce afară. Stimată Funcție, acum câteva lucruri legate chiar de imobil, de care ştiu că aveți mare nevoie pentru întocmirea rapoartelor ce le veți trimite sus de tot, spre vârful piramidei. Inițial, imediat după darea în folosință, vreo doi ani, blocul a fost de culoare galbenă – aşa au gândit constructorii, arhitecții – mai exact ceva între „galbenul-pai” ce se obține după multiple experiențe prin laboratoarele de biologie şi galbenul intens, vibrant, aproape aprins, ce e de găsit în multe din pânzele lui Van Gogh. Spun oamenii de atunci, de la naşterea imobilului, că, privit din depărtare pe timp senin, luminos, semăna cu un imens ştiulete de porumb, iar admirat pe o vreme mai întunecată aducea cu o mămăligă, puțin arsă, să zicem, din neglijența unei banale gospodine. Cu timpul, culoarea inițială ce făcuse o puternică impresie şi în străinătate s-a îmbolnăvit şi a dispărut. O vreme, urme ale ei se mai puteau vedea pe ici-pe colo, dar în curând au pierit şi ele... Țin să vă spun, Excelență, că în primii ani de existență ai „Turnului”, chiar în față, la câțiva paşi de uşa de intrare, a existat o bancă de toată frumusețea. Cine se aşeza pe ea ceasuri întregi nu se mai ridica. Avea, Cel de Sus să-i binecuvânteze scurta-i existență, efecte benefice de tot felul. Contactul cu lemnul ei vindeca migrene, chiar rebele, depresii, intenții de călugărire, complexe de inferioritate, maladii de splină, pancreas, ficat, căderi inevitabile ale părului, mania neachitării datoriilor. Oh, câte se mai povestesc de banca asta!... Ba că noaptea s-ar fi deplasat din poziția inițială, ziua revenind la loc, ba că lemnul şi metalul din care era făcută ar fi emis zgomote stranii, mai cu seamă la schimbarea vremii, sau – şi acesta a fost lucrul cel mai alarmant – că uneori, dimineața, ar fi fost văzuți stând pe ea, e drept, pentru câteva secunde, celebrități ale lumii precum Platon, Dante, Mozart, Voltaire, Einstein... Pentru a nu lungi prea mult vorba cu „piesa” aceasta, într-un anume fel neobişnuită, trebuie să ştiți, „Excelență”, că ea, cu consimțământul tuturor locatarilor de atunci, de la

începuturi, a fost nimicită de oameni specializați, cu drugii, cu parii... În loc nu s-a mai pus nimic, felurite buruieni fiind lăsate să crească în voie. înainte de a trece la prezentarea apartamentelor şi a locatarilor de ultimă generație, nu pot, mult stimate şi iubite, să nu vă spun câteva cuvinte despre lift. Aici, din nefericire, superlativele nu-şi prea au locul. Nici chiar expresiile laudative cu care noi suntem atât de obişnuiți... Liftul actual e mai degrabă o ladă scârțâitoare, lentă ca un melc, legănătoare pe traseul sus-jos ca o barcă prinsă de valuri neprietenoase. Primul lift, adus la început, pe când tot poporul nostru, de voie-de nevoie, manifesta elanuri creatoare, a fost o adevărată bijuterie ca aspect şi un adevărat halterofil ca forță. Constructorii, înainte de a-l da în folosință locatarilor blocului, i-au testat calitățile, introducând între pereții săi doi urşi şi, în final, un elefant asiatic. Cel de-al doilea, construit tot la noi, dar într-o perioadă de dezumflare a elanului constructiv, revoluționar, răspundea corect la comenzi, nu se oprea între etaje, dar avea în el ceva de animal de tracțiune obosit. Locatarii imobilului spuneau, mai toți, că în timpul funcționării transmitea muzical, discret, un sentiment de nesiguranță. Cu toate acestea, cu puțin timp înainte de a fi „pensionat”, a făcut față transportării unei nunți de vreo 70 de persoane, cu cadouri, naşi dubli, instrumente muzicale, lăzi cu băuturi, torturi ale miresei, tocmai până sus, la etajul zece. A fost, de altfel, şi ultima lui ispravă, căci la scurt timp după aceasta, într-o noapte, fără a fi fost solicitat, de la etajul 9 s-a prăvălit până la subsol, specialiştii găsindu-l sfărâmat ca pe un pepene. Despre liftul actual am spus chiar de la început cum se prezintă. E folosit foarte rar, mai ales de către acei locatari care față de viață manifestă o totală indiferență. Pe pereții lui, în română, dar şi în alte trei limbi de circulație, sunt lipite bilete cu câteva versuri... *Lift/ Liftişor/ Cu tine vom muri uşor/ De la etajul zece-n jos bum-bum/ Şi ce vom deveni atunci?! Un sac de scrum/.* Să vă prezint acum, în continuare, stimate Controlor-

Şef, locatarii şi apartamentele lor, de la etajul unu la zece, dar numai cele de pe partea stângă a imobilului, căci tot ce există pe dreapta e zidit în beton şi pecetluit cu drugi de fier, din ordinul sau ordinele n-aş putea să vă precizez cui... Să purcedem deci... *Etajul întâi,* un apartament modest, două camere, i se spune în bloc „camioneta”. Cu originea acestei porecle nu sunt la curent. Proprietară cu acte în regulă, doamna Ana-Maria Burliuc, zisă şi madam Budincă, din raţiuni care iarăşi îmi scapă. Doamna proprietăreasă a apartamentului a fost căsătorită de şase ori doar cu ofiţeri superiori. Tanchişti, artilerişti, infanterişti, genişti. Marea ei plăcere e să meargă până la Oradea cu trenuri personale. Un nepot din Argentina îi scrie din când în când, întrebând-o de fiecare dată dacă omul de rând din ţara noastră mai citeşte poezie... Urcăm acum, Excelenţă, la *etajul al doilea.* După ezitări, un şoarece dispare la apariţia mea. Aici locuieşte un cuplu, încă de pe când în faţa imobilului se afla banca aceea tămăduitoare. Numele familiei este mai puţin obişnuit şi anume Pustioru. Cei doi s-au luat din dragoste în timp ce luptau, fiecare cu armele lui, contra unor inundaţii. Fireşte, de pe urma potopurilor succesive au rămas fără casă. Primarul din V., plăcând-o pe doamna Pustioru, la modul absolut platonic, într-o fază preliminară de prim-ajutor, l-a angajat pe soţ, pe o perioadă nedeterminată, paznic de câmp. În anii următori, o doamnă de la căile ferate, plăcându-l tot platonic pe domnul Pustioru, le-a favorizat acestora, familiei de care vorbim, achiziţionarea unui apartament tocmai în imobilul a cărui fişă o facem pentru Excelenţa Voastră. Ce să vă spun în legătură cu ei?... E vorba, stimate Controlor al Controlorilor, de o familie absolut europeană. Cei doi fac zilnic duş, îşi supraveghează dinţii, îşi schimbă constant lenjeria de corp, folosesc aspiratorul şi diferite sprayuri. Înainte de a ieşi din casă, se privesc atent în oglindă, ca nu cumva o scamă, o pată nefericită, să le altereze aspectul general exterior. În fiecare cameră – în total sunt trei la număr – pliante cu marile

oraşe ale continentelor, vederi de pe fluvii, fotografii color ale unor muzee, teatre, porțiuni de bulevarde. Despre propria țară, fără prefăcătorii, au doar cuvinte bune. Domnul Pustioru doreşte mult să-şi instruiască amicii de pe etaje. Pe propria uşă de apartament, în exterior, se înțelege, a lipit de mult un anunț: „Dragi colocatari, daca doriți vă vorbesc gratuit în după-amieze de sâmbăta şi duminică despre cartaginezi, babilonieni, turci, de preferință otomani, iluminism, curente moderne în muzică, pictură”... E mâhnit pe acest subiect, Excelență, nu doar pentru faptul că nu l-a căutat niciodată nimeni, dar că cineva, mai mult ca sigur din bloc, a scris apăsat într-un colț al anunțului... „Te-ai țicnit de-a binelea la cap, Pustiorule”... Să ştiți, stimate Controlor General, că doamna Pustioru, specialistă în gaze toxice de luptă, se dă în vânt după dumneavoastră, dar la modul cuviincios, în sensul că vă laudă peste tot, e entuziasmată de progresele ce le faceți cu învățarea limbilor de circulație, şi aplaudă faptul că ați scris o piesă de teatru, în care se amestecă organic fenomene ale naturii, mulți actori câştigând un ban făcând ca vântul, viscolul, ploaia, sugerând prin mişcări momentele mari ale istoriei, accelerarea transporturilor pe uscat, apă şi în aer, pe urmă, apariția oraşelor-mamut, cu problemele lor, totul învăluit în aburii iubirii, care trebuie să fie suporții întregii existențe. Atât deocamdată, Excelență, despre această familie, căci ne aşteaptă cu tainele sale *etajul* următor, adică *trei*... Scări, în fond, puține, dar greu de urcat. O spaimă parcă te îndeamnă să faci paşi mici, prudenți. Sprijinul balustradei e absolut necesar. Uneori, Excelență, te simți chiar îndemnat să dai înapoi. Deşi respirația c grea, hainele acoperite de o subțire peliculă de apă, te duci mai departe spre plafonul şi pereții reci care te aşteaptă. Curând începi să vezi ceea ce nu refuză să se ascundă privirii. În prim-plan, pelicanul ce s-a obişnuit cu traiul între betoane. Ciocul îi seamănă tot mai mult cu o coadă de vioară, ochii-i sunt la fel de mari precum îi ştie multă lume, dar, surpriză, de la o vreme încoace, extrem de

visători. Puţini sunt la curent, Stimat Controlor al Controlorilor, că această pasăre exotică, s-a rotit stingheră deasupra oceanelor până să ajungă unde o găsim astăzi. În planul al doilea, pe un postament nu exagerat de prăfuit, se află bustul Domniei Voastre, de pe timpul când lucraţi prin diverse cariere de piatră. După curba sprâncenelor, după ochii mari, puţin exoftalmici, după aerul catifelat ce vă învăluie obrajii, se vede clar că artistul a surprins momentele de satisfacţie, de mulţumire, de bucurie ce le-aţi trăit atunci... Domnul Pustioru de la „doi", cu un prilej festiv din viaţa imobilului, arătând spre bust a izbucnit: „E de domeniul evidenţei că Excelenţa Sa a atins prea-plinul existenţei când se trudea printre bolovani"... În continuare, distins Controlor pe Viaţă, aş ţine să vă semnalez, tot în spaţiul exterior apartamentelor, foarte aproape de uşa albastră a liftului, pe aşa-numitul „îmbălsămat"... E vorba chiar de o asemenea prezenţă, un bărbat în jur de cincizeci de ani, decedat, spun mai-marii blocului, în împrejurări destul de confuze, o excursie pe timp de iarnă, o noapte ceţoasă, urcuşuri abrupte, avalanşe în munţi nu de pe continentul nostru. Cum a ajuns aşa rece, conservat pentru decenii şi decenii la nivelul al treilea al imobilului, iarăşi ar fi un răspuns greu de dat. Se află în poziţie verticală, dar nu într-un sicriu cum poate ar fi de aşteptat, ci într-o cutie foarte mare, folosită cam pe timpul inventării primului nivel de jocuri cu mingea, la transportarea covoarelor dinspre Orient spre Occident. I se spune, scumpă Excelenţă, „Bulgarul", dar tot atât de bine i s-ar putea zice „Israelianul", „Afganul", „Mauritanul", deoarece are o figură depărtată de liniile caracteristice precise ale vreunei naţii. Degetele mâinilor, aşa ţepene cum sunt, arată că necunoscutul, poate în tinereţe, în copilărie, să fi cântat pentru părinţi, pentru un anume public, la pian, vioară sau harfa. Nu înspăimântă însă cu faţa sa de ceară, cu ochii săi sticloşi, în mod special pe nimeni din bloc, dar totuşi, prin dreptul lui se trece cu oareşcari fluctuaţii de tensiune... Pe uşa apartamentului de la „trei" să

ştiţi, Excelenţă, că nu scrie nimic. Nici familia Florescu, Popescu, Adormoiu, Papistaşu, Carlaonţ etc. E o uşă simplă, precum un ştiulete de porumb abandonat în brazdă. Apartamentul, compus din trei camere, dependinţe, e când deschis, când închis. Anumite persoane, cu o anumită frecvenţă, totuşi circulă pe aici. De tot curios şi inexplicabil, legat de bucătărie, e faptul că la intervale, uneori destul de mari, dintr-un tavan absolut curat, cad pe scaune, mese, aparate de ultimă oră, pene, aparţinând unora dintre cele mai frumoase păsări de pe planetă. Cu albul imaculat al pereţilor se amestecă atunci, ca într-un vis, violetul, negrul-tăciune, cenuşiul, roşul aprins, galbenul lanului de grâu, portocaliul pe care privirea alunecă, zboară ca pe o pârtie de gheaţă. Din bucătărie, Excelenţă, se intră printr-o uşă vopsită în culorile drapelului francez, într-o încăpere ce, în mod normal, ar trebui să fie un dormitor. Este şi aşa ceva, dar mai e şi altceva... E impresionant aici divanul pe care nu dorm oameni, ci imperii muribunde. Dacă acestea, imperiile, mai mult ca sigur după lungi agonii, îşi dau obştescul sfârşit, atunci pe aşternuturi, pe perne, parcă palpită numeroase pete de sânge. Dacă megastatele reuşesc totuşi să plece pentru a se mai târî un timp prin istorie, patul păstrează încă multă vreme temperaturile, fierbinţelile lor. Interesant, dar şi tragic, în acelaşi timp, stimate Controlor al Controlorilor. Dar mai e ceva cu această încăpere. Se simte între pereţii ei o agitaţie tulbure a aerului, o mişcare, uneori uşor sesizabilă, alteori însă discretă, ca şi clătinările firelor de păianjen. Toată lumea din imobil, dar cel mai bine domnul Pustioru, ştie că atunci, alături de imperiile cu existenţa cam pe sfârşite, se mai află în încăpere, pentru meditaţii, relaxări, marele critic Ilarie Dedublecea. În sfârşit, şi ultima cameră a apartamentului... Aici timpul parcă stă pe loc. Dacă închizi din cine ştie ce motive ochii, prin întunericul ce te cuprinde te vezi singur, părăsit de absolut toţi, pe malul unui lac îngheţat. Pe sub gene-ţi trec păsări pe care simţi că le sperie

cineva. Pereții parcă au şi ei obrazuri pe care şi le lipesc de al tău. Of, Doamne, Excelență, capul ți-e greu ca un clopot, corpul ți se încălzeşte şi răceşte succesiv, îți vine să strigi că nopțile ce de acum înainte vor urma îți vor roade carnea până la os. Când, în sfârşit, deschizi ochii, te-ai aştepta să vezi în jurul tău mobile, cărți, tablouri, fotografii, bibelouri. Nimic, mult iubite şi stimate, din toate acestea... doar un covor, pe care, înălțat pe-un postament, tronează un acvariu. Printr-o apă mai curată decât lacrimile înoată nu ştiu câte specii de peşti. Haosul e agresiv, total, micii peşti-ventuză sunt când jos, când sus, alte bancuri puternic colorate, închipuind umbrele, mantii, sicriaşe, panglici, lăsând senzația că vor străpunge acei pereți ce-i separă de banala noastră lume. După un timp, Excelență, zbuciumul acesta se mai opreşte şi nişte peşti de un albastru nemaivăzut scriu cu corpurile lor, jos, pe fundul acvariului... un fel de jurământ, dar, zău, al nu ştiu cui... „Te voi iubi întotdeauna Prințe”... La *etajul* următor, *al patrulea,* un apartament, doar de două camere. Modeste, modeste, modeste... Baia curge, toaleta funcționează cu suspine, oglinda în care îți faci freza, îți razi barba, te priveşti semănând cu urechea unui elefant plină de răni, zdravăn muşcată. În bucătărie, o masă şi două scaune, câteva cratițe, la fel, câteva farfurii şi o mână de tacâmuri, toate ca vai de ele. În prima cameră, Excelență, ai impresia că tot timpul bate vântul, deşi geamurile există şi se închid destul de bine. Lipită de unul din pereți e o dormeză, coborâtă parcă din paginile celor mai triste istorisiri ruseşti. Pe jos, peste un parchet slinos, sunt întinse câteva scoarțe ce n-au mai văzut apă şi săpunul cine ştie de câtă vreme. Pe scoarțele de care v-am vorbit, Excelență, zac în neorânduială cămăşi, lenjerie de corp, pantaloni, pantofi, vreo două paltoane, cizme de cauciuc, jersee, fesuri, fulare. Sub geamuri dai cu ochii de cărți şi reviste, de câteva caiete pline cu cele mai bizare însemnări... încercări literare, contabilitate, replici auzite pe străzi, prin piețe, citate celebre, sudalme în mai

multe limbi, începuturi de scrisori. În cea de-a doua cameră, care e şi ultima, lucrurile stau ceva mai bine. Caloriferele pe timp de iarnă funcţionează, din tavan atârnă un candelabru, probabil o moştenire de familie, există chiar şi un fotoliu şi o vitrină, plină cu mai multe bibelouri, dintre care unele de o neîndoielnică valoare. Individul, proprietarul pe care-l cheamă Tiberius Noapte, e acum la pensie şi trăieşte destul de retras. Închipuiţi-vă, Excelenţă, din motive pe care nimeni nu le cunoaşte, şi-a permis să nu participe, deşi fusese invitat la ziua de naştere a preşedintelui blocului, domnul Azoru Linel, care împlinea frumoasa vârstă de 71 de ani. Ce-o fi fost domnul Noapte în anii lui activi de viaţă, n-aş putea să vă spun. Funcţionar mărunt într-un birou, şef al vreunei pieţe, adjunct al vreunui director din transporturi, sau te miri ce aprovizionări, amant parazit al mai multor doamne cu bune resurse materiale, şofer de taxi sau pe o salvare, vânzător într-o librărie, corist, contabil, plasator la teatru, la operă, sau operetă, acordor de instrumente muzicale, bărbat de închiriat cu ora pentru a participa la înmormântări sau alte genuri de ceremonii?... Excelenţă, ţin să vă spun că pe mine domnul Noapte mă provoacă. Mai ales felul în care-şi poartă nasul pe sus când se plimbă gânditor pe un traseu ce obligatoriu include spaţiul dintre două staţii de tramvai, Turnul de Observaţie al Inspectoratului Şcolar, fostul patinoar şi abator, micul magazin alimentar pentru diabetici, farmacia cu orar permanent... Deşi, aşa cum v-am mai spus, Excelenţă, el trăieşte retras, cu mine se-ntâlneşte des, ne salutăm sau nu, dar parcă-ntotdeauna privirea sa încărcată de poveri îmi spune... „Scrie, te rog, ceva şi despre mine, aşa cum poţi, cu puterile tale de mărunt scriitor”... Închei acum cu acest personaj, stimate Controlor al Controlorilor, dar simt că de pe urma atâtor provocări trebuie neapărat să scriu cel puţin o schiţă despre el, dacă nu mai mult, să zicem o nuvelă, un mic roman... Înainte de-a vă face relatările despre *nivelul cinci,* mă refer mai mult la

apartamentul de aici, trebuie să mă opresc puțin din urcat, căci mă simt obosit, Excelență. Nu ştiu de ce, dar mă încearcă o oarecare slăbiciune în picioare. Să fie arterele femurale discret înfundate, să aibă ele pereții nepermis de îngroşați, să iau mai serios în calcul, să introduc generos în ecuație şi genunchii atinşi de artroză?... Mă mai înțeapă puțin, Mărite Controlor, şi în partea stângă a pieptului, cam în dreptul inimii, cum ar veni. Vă informez că am făcut zeci de E.K.G-uri, cu specialişti unul şi unul, câtuşi de puțin aflați sub influența alcoolului sau a altor substanțe compromițătoare, şi rezultatele au fost dintre cele mai bune. Am semnale nu tocmai încurajatoare şi de la ochi. Parc-ar fi acum doua bile ce se rostogolesc alandala prin orbite. Şi, în final, Excelență, de ce n-aş lega mica oboseală ce o simt de starea mea de constipație, moştenită din moşi-strămoşi de pe timpul când ei luptau cu turcii... Poate nici nu vă dați seama ce pacoste poate fi pe capul unui om o astfel de meteahnă. Spre exemplu, străbunicul pe parte paternă, pentru a fi în această problemă în rând cu lumea, mă refer la profesori, farmacişti, profesoare, ofițeri din regimentele de gardă, dar şi comandanți de garnizoane, de două ori pe zi, dimineața şi seara, bea lapte de ren amestecat cu piersici şi măsline. Bunicul pe linie maternă, tot pentru a avea rezultate bune pe acest segment al sănătății, consuma de două-trei ori pe săptămână mai multe felii de torturi foarte vechi, procurate contra cost de la diverse cofetării. Din respect pentru tatăl meu, nu vă pot spune cum îşi rezolva el sâcâitoarea problemă, iar din stimă pentru dumneavoastră, despre felul în care trec, până la urmă, peste numitul obstacol, nu vă pot face destăinuiri nici eu... Dar cu oboseli sau fără, în formă sau nu, să revenim, Excelență, din nou la lucru... Apartamentul de la „cinci", două camere, tip vagon, confort trei, ocupat de familia Detreabă. Ca oameni, Controlorul meu, îi ghiceşti imediat ce te uiți la ei. Fața lui Victor, prelungă, puțin palidă, parcă cere palme în supuşenia ce-o degajă. Dacă vrei să zugrăveşti o ființă subalternă, la el

trebuie să te opreşti. Lasă impresia că tot timpul îi e frică de ceva: vecini, colegi de serviciu, şefi direcţi şi şefi mult mai mari pe care nu-i vede niciodată. Se teme şi de lumea de pe stradă, mai ales de cei pe care-i simte c-ar fi puţin cu chef. Nu e încă pensionat, dar aşteaptă cu sufletul la gură „tragerea pe dreapta”, cum s-ar spune... De un singur lucru însă nu-i e frică, de moarte, Excelenţă... Când, rar, mai ia câte-un păhărel, spune despre ea... „E ca o bunicuţă ce te duce într-un loc sigur, unde nimeni nu-ţi mai poate face vreun rău”. Doamna Livi, soţia lui Victor, e ceea ce-i lipsea acestuia pentru ca tabloul universal al „mijlocului”, „mediei”, „mediocrităţii” să fie complet. Bucătăria curată, praful şters, cămara împărţită pe compartimente (legume, fructe, murături, borcane goale, mături, măturici), preferă muzica populară, serialele, emisiunile cu divorţuri, conflicte casnice, îşi ocroteşte cu tenacitate mărunta slujbă pe care o are. În cele două camere, Excelenţă, dacă acest lucru v-ar mai putea interesa, mobilă luată pe rate, cu târâita, înainte, înainte, ştiţi şi Dumneavoastră când... De „mobil”, calculator, nici vorbă, în schimb e ţinut la mare cinste un patefon, care vă spun clar că e folosit, deoarece încă funcţionează. Şi-acum un fel de curiozitate. Vecinii din bloc, imobil, puţinii prieteni pe care îi au, spun că nu arareori, familia Detreabă, când se culcă, îşi pune peste plapumă sau pături, steagul naţional. Cei doi, iubit Controlor, Stimată Funcţie, au un băiat şi-o fată, căsătoriţi, ce le seamănă leit... Ştiu acum că în munca mea, cu rapoartele pe etaje, va interveni poate o pauză. Cunosc şi motivul, Controlorul meu şi al atâtor altora, împreună cu familia va pleca într-un meritat concediu de odihnă. Ce-o să-mi faceţi, Mult Stimate, dacă ştiu deja şi unde veţi merge?... Intr-un oraş frumos, scăldat în soare, în splendorile unui hotel de nouă stele... Excelenţă, veţi avea o cameră la dispoziţie mare cât un teren de baschet sau cât un patinoar. Mobilă din bambus, acaju, perdele din aripi de fluturi, covoare din mustăţi de cămilă. La câteva simple apăsări de

buton ferestrele pot să dispară, din pereți să se audă muzică, aerul să se agite puțin, încât să aveți senzația că sunteți la un pas de ocean. Tot butoanele pot declanşa televizoare, jocuri de umbre şi lumini, schimbări benefice ale temperaturii, mişcări ale peştilor din acvarii. În plus de asta, puteți umbla îmbrăcat în tătar, chirchiz, polinezian, mexican, haiduc, irlandez, cavaler medieval, japonez. Şi cu ce tacâmuri veți mânca, din ce farfurii şi, mai ales, ce meniuri. De n-ar fi decât salatele făcute din peşti abisali, bolurile din limbă de puma şi tot te-ai crede în rai. Am însă o teamă, Excelență, în ceea ce priveşte... distracțiile „extreme"... senzațiile tari, adrenalina, cum spune de-o vreme poporul nostru şi înțelept, dar mai ales modernizat. Mă gândesc la feluritele salturi în valuri, la provocarea cu tot felul de țepuşe a rechinilor, la scufundările de adâncime, la cățărările prin palmieri, cocotieri şi la multe altele încă. Şi acum, iubite Controlor al Controlorilor, îmi permit, să nu vă supărați, câteva recomandări de bine ce o privesc pe soția dumneavoastră, Doamna Excelență... Să nu stea prea mult la soare pierdută în lecturi ori subtile taifasuri, pentru a nu suferi în grad mare pârleli, pârjoleli, cum vreți să spuneți, pe vreo parte a corpului. Având picioarele lungi şi subțiri – ca nişte bețe au spus o groază de răutăcioşi –, pentru a evita, mai ales, rupturile de muşchi, să fugă de eforturile mai mari, cum ar fi pedalările prelungi pe biciclete terestre, marine, sau urcările precipitate, mai cu seamă, prin palmieri. Să se joace, Doamna, dar nu exagerat, cu tumultul de maimuțe mici care din nefericire sunt răutăcioase şi muşcă. Să fie, tot Doamna Excelență, foarte atentă la mersul în papuci uşori sau chiar desculță prin tot felul de desişuri din cauza şerpilor şi a altor târâtoare periculoase. Ar fi, de asemenea, bine pentru EA ca în cazul unor „pariuri extreme" să nu sară, te miri de la ce etaj, pe tot felul de saltele, mai mult sau mai puțin umflate, ce se află jos, pe sol. În sfârşit – iată că isprăvesc cu dădăceala –, scumpa dumneavoastră soție să pună între paranteze, în caz că i s-ar ivi posibilitatea,

dansurile rituale cu băştinaşii, căci sunt şi epuizante şi niciodată nu poți fi sigur ce rezultat final vor avea. În ce mă priveşte, voi avea şi eu parte de un concediu, desigur, dar aceasta, ferm am luat hotărârea, numai după ce voi duce la bun sfârşit prezentarea imobilului până la ultimul nivel... Înțelegeți, fără îndoială, că pentru mine un repaus select ar fi mai mult decât o fantezie. Voi face o scurtă repriză de relaxare rurală. Am şi contractat ceva, cu toaleta, tradițional, în curte, cu petrecerea nopții într-un pod cu fân, cu posibilitatea de a asista, în grajd, la mulgerea vacilor şi mai mult ca sigur şi a unor capre. Proprietarii locației, sat Coarnele Caprei, contra unei sume modice, îmi vor asigura, zilnic, trei mese, de unde nu vor lipsi fasolea, mămăliga, varza, ceapa, cartofii, iar ca variațiune şi puțină carne. Ca băuturi, pe primele locuri vor fi țuica şi vinul, ambele preparate în casă. Îmi propun, Excelență, ca în timpul concediului meu să nu citesc nimic şi să ascult doar muzica folclorică ce se cântă prin sat. Închei acum cu prezentarea vilegiaturii mele, consolându-mă cu atât de des utilizatul adagiu „Mai rău să nu fie”... Dar destul acum cu vorbele, mult iubit şi stimat Controlor, căci iată, târâş-grăpiş, ajung la *etajul şase* al imobilului. În jur, o tăcere de mormânt de parcă „îmbălsămatul” de la trei ar fi luat totul în stăpânirea lui. În casa scărilor e curat ca într-o farmacie şi se simte discret un miros de compot de gutui. Pe uşa liftului, un glumeț, dar ingenios la combinat linii, a desenat o sanie trasă de un țap. Ceva mai jos, alte desene de dimensiuni mai mici, cine ştie când şi de ce realizate, înfățişând capete de animale, ştiuleți de porumb, un segment de pârâu în spume, un atlet spărgând cu pumnul un geam şi o dansatoare cu sâni extrem de mari. Pe uşa apartamentului scrie „Ion Artistu şi soția”, dar când am pătruns în el – avea patru camere plus dependințele de rigoare –, am constatat repede că era completamente gol. Am strigat în toate felurile, „Domnu Artistu” „Doamna Artistu”..., dar n-am primit niciun răspuns. Mobilierul, Excelență, pentru a intra puțin în

detalii, era obişnuit, doar pe ici-pe colo apărând câte o piesă mai deosebită. Un scaun cu spătar de pe la începutul secolului, o măsuță ce-ar fi prezentat, poate, interes pentru vreun colecționar, un birou care, când îi trăgeai sertarele, aveai impresia că vrea să sară să te muşte. Cum sunt foarte conştiincios în întocmirea rapoartelor, am zăbovit minute bune prin fiecare încăpere, pentru a surprinde vreo notă aparte, particulară. Efortul n-a fost în zadar... În prima cameră, realmente o cutie de chibrituri, dacă-ți sprijineai fruntea de vreun geam (erau trei în total) te lua în primire senzația că te afli într-un tramvai ce mergea de la sine, fără vatman. Deveneai după puțin timp somnolent, dispus la tot felul de concesii. Ajungeai să te întrebi, aşa, pe nepusă masă, care ți-au fost cele mai mari greşeli săvârşite în viață. Doreai extrem de mult să redevii copil, să poți iarăşi mânca torturi, prăjituri, bomboane, mai exact dropsuri, fără să te doară dinții. Te mai apuca şi ciuda pe geamurile acelea, căci parcă prea dur îți arătau cum se rup înăuntru, în tine, fără ca tu să ştii, cele mai de preț fire pe care le ai. Cum se destramă totul acolo! Cea de-a doua încăpere, Excelență, aflată în continuarea primei, era, curios, energizantă. Îți venea pur şi simplu, plimbându-te prin ea, dar mai ales stând turceşte pe covoare, să te apuci de zece lucruri deodată. Să construieşti o casă, să schimbi acoperişul unui spital, să înalți turnul unei biserici cu 20-30 de metri, să faci anexe pentru un grup şcolar, să înlocuieşti uşile vechi ale unei poşte cu altele noi, să pui bazele unui patinoar pentru oameni de toate vârstele şi condițiile sociale, să începi ridicarea, pentru copii, a unui teatru de păpuşi, în caz că el, în oraşul tău sau undeva aiurea, în mediul rural, n-ar exista. Te vedeai un gigant, Excelență, înzestrat cu o forța mitică, un individ ce se naşte o dată la cinci sute de ani... Dar, în acelaşi timp, simțeai în camera de care vorbim şi un lucru extrem de curios. Dacă sub presiunea, ce zic, bombardamentul energiilor, după un anume timp, nu prea lung, nu te apucai de nimic, te lua în primire o

sfârşeală, o tulburare a tuturor funcţiilor vitale, ca în clipele când dai ochii peste cap pentru săvârşirea marii treceri. Iubit Controlor al Controlorilor, de-aţi şti cât de mult mă bucur că mie, tocmai mie, un profesoraş mărunt, neînsemnat, hărţuit de elevi şi scripte, purtat de ici-colo, aproape de voinţa oricui, i-aţi încredinţat examinarea în detaliu a imobilului XI-44I, aşa cum figurează el în documentele ultrasecrete ale oraşului! Dar să intrăm, căci drumul este încă lung, în camera ce urmează, a treia... Aici, un tablou face figură aparte faţă de mobilele terne ce-i sunt în preajmă. Un artist de calitate şi-a depus aici mărturiile. Intre betoanele reci ale imobilului, fundalul albastru şi galben, şi roşul discret din partea dreaptă-sus, reaprind în privitor speranţe ce păreau până atunci a fi pierdute. Doi copaci fără frunze, sub fiecare dintre ei dormind maimuţe, sugerează şi singurătate, dar şi o tihnă lipsită de primejdii. Pământul ce alternează cu nisipul sugerând un soi de insule lasă impresia că jos, sub ele, în adâncuri, bat inimi puternice, sănătoase. Un fir de păianjen extrem de mărit atârnă de crengile unuia dintre pomi. Pare într-un balans uşor produs nu de vânt, ci de degetele unei mâini ce se vede foarte vag. Lângă firul de păianjen, cam la jumătatea lui, pluteşte în aer gâtul înjunghiat al unui tigru. Alături de animalul muribund, o fetiţă ce se perpeleşte de căldură, şi o bisericuţă ale cărei alei se lărgesc, pentru ca la o adică să cuprindă tot ce există pe pânză. Eu vă recomand, Excelenţă, să priviţi acest tablou, dar sub nicio formă să nu-l achiziţionaţi. Lăsaţi-l să zacă, cu câteva palme mai sus, printre mobilele din care de cine ştie câtă vreme face parte... După ce v-am descris pânza de la 6, poate nu chiar atât de mulţumitor pe cât ar fi trebuit, vă mărturisesc, dar absolut sincer, că nici n-am ştiut până acum ce mare plăcere îţi poate produce o inventariere de genul celei pe care o întreprind în clipa de faţa. Acţiunea în sine îţi dă o siguranţă aparte, ştii că faci ceva folositor, mai ales pentru generaţiile ce vin, că te adânceşti în marea existenţă ca atare. E emoţionant, deşi n-aş putea să vă

spun exact de ce, să ții în mână o pereche de pantaloni ce au aparținut altcuiva. Ce-o fi avut atunci şi atunci posesorul lor prin buzunare, când a început nădragilor în cauză să li se lustruiască turul, când au fost duşi pentru prima dată la un croitor şi cât a costat reparația?... Recunosc, sunt amănunte, detalii, să le cauți cu lupa, dar şi din ele e alcătuit marele munte ce-l numim viață. De asemenea, Excelență, în cazul de față, în investigația ce-o fac, sunt ore şi ore când în imobil nu se simte nicio mişcare. Puțin speriat, îți auzi doar propria respirație şi-ți simți inima bătându-ți puternic. Ceva din imensitatea istoriei ți se dezvăluie atunci. Te gândeşti fără să vrei la viețuitoarele, multe cu nume aproximative, dispărute în cel mai adânc întuneric, la râurile ce pe drumuri de ceață au fost absorbite de ghețuri, de nisipuri, la pădurile ce s-au predat arzând neştiute de nimeni, la nepăsarea pe care natura însăşi, nu de puține ori, o aşterne peste tot ce a creat. Şi culmea, toate aceste considerente, pornind, aşa cum v-am spus, de la o pereche de pantaloni ce aparținuseră cine ştie cui, de la o veselă ciobită dintr-o bucătărie oarecare, de la un tablou straniu, abandonat pe peretele unei camere de apartament... Să mă scuzați acum, Excelență, dar după ce-am făcut puțină filozofie, aş veni c-o-n-trebare. Cum vă simțiți în concediu Dumneavoastră, Doamna Excelență şi ceilalți apropiați, căci pe aici au ajuns mai multe zvonuri...

Se spune, spre exemplu, că Tanti cea Grasă, scuzați familiaritatea, una dintre mătuşile distinsei Doamne Excelențe, care a acceptat cu greu vilegiatura, ar fi fost muşcată în zone mai delicate ale corpului, în timp ce dormea pe plajă, de un păianjen al locului, ce foarte rar iese din ascunzătorile sale, „Treierătorul” în variantă populară, şi că în momentul de față, sub presiunea febrei (sperăm să scadă grabnic), tuşa repetă obsesiv că, în rolul Opheliei, e pe o mare scenă, aşteptând de la o clipă la alta ridicarea cortinei. Despre unchiul dumneavoastră, arhitectul-şef al oraşului, binecunoscutul

„nenea Saşa”, de pe urma consumării unor fructe mici, zemoase, cam de dimensiunea unor nuci, se zice că ar scrie poezii, ba chiar poeme lungi despre pescuitul la copcă şi mămăligile făcute în timpul unor excursii din tinereţe. Chiar şi în legătură cu Doamna Excelenţă s-a răspândit zvonul că goleşte de ouă, contrar legilor ce protejează animalele, cuiburile unor păsări rare cum ar fi „papagalii-elice” şi „ereţii albi, pitici”. Despre dumneavoastră, Excelenţă, se spune doar că din când în când, îngândurat, opriţi pe stradă necunoscuţi şi-i întrebaţi, în engleză, în franceză, dar şi în dialectele lor, dacă eu – mă numiţi atunci Titi – mă ţin serios de treabă cu elaborarea raportului despre blocul BX-44I, cum figurează el în documentele secrete... Da, vă răspund direct şi fără ezitare, Controlor al Controlorilor, că fac tot ceea ce e necesar pentru ca informaţiile ce le veţi primi de la mine referitor la imobil să fie cât mai cuprinzătoare... La *etajul şapte* ţin să vă spun că am ajuns foarte greu din cauza unor scări ce parcă erau făcute nu din beton, ci din plastilină. Piciorul se înfunda în ele, urcarea în sine părea mai degrabă o legănare periculoasă decât o ascensiune, în sfârşit, când am ajuns unde trebuia, eram şi obosit, dar şi puţin speriat. La acest nivel, Excelenţă, într-un apartament de două camere decomandate, cu o zugrăveală mizeră şi o aerisire aproximativă, locuieşte un cuplu cam ciudat – nume de familie Hertha-Hildebrand. Prenumele lui, Apostol, al ei Veneţia Ana-Maria. Vorbesc mai multe limbi, dar preferinţă au pentru a noastră, deoarece spun că e lipsită de cuvinte, expresii greoaie şi, mai ales, că nu există în ea sudalme, înjurături. Au un copil, e vorba de un băiat, actualmente 15-16 ani, pe care de mic l-au expediat într-o ţară unde curge numai lapte şi miere... Apostol a avut mai multe meserii, îndeletniciri (cred că vocaţiile superioare nu-i lipsesc), dar dacă-l întrebi nu-şi mai aminteşte de niciuna. Dă din mâini, încearcă să spună ceva, după care, lăsând capul în jos, capitulează. M-am gândit în ceea ce-l priveşte, Excelenţă, la o

amnezie cauzată, probabil, de un şoc, la o îndărătnicie, e drept, cam bizară, în a face dezvăluiri despre propriu-i trecut. Şi totuşi... nu puteam lăsa lucrurile chiar aşa, înecate în ceață... După câteva dintre degetele mâinilor, cu accent pe arătător şi inelar, posibil să fi fost, dar asta nici ieri, nici alaltăieri, un instrumentist, poate chiar un mic dirijor. Contraatacul la aceste ipoteze vine imediat din direcția palmelor ce, prin grosimea lor, sugerează o trecută îndeletnicire de încărcător, aici putând fi vorba de camioane, vagoane, remorci, saci pe la gospodari. Pentru a sintetiza lucrurile, Excelență, după întreaga înfățişare a subiectului nostru, după gesturi, priviri absente sau, dimpotrivă, avide de detalii, după oftaturi, suspine dar şi respirații calme, putem întocmi o listă de foste ocupații din care nu ar trebui să lipsească profesoratul, actoria, supravegherea, poate chiar dirijarea circulației feroviare, pe zone restrânse, desigur, şofatul, cu predilecție pe drumuri de țară, păzirea unor păduri, munca în agricultură sau construcții. Ciudățenia ciudățeniilor o întâlnim însă, distins Controlor al Controlorilor, la soția lui Apostol, doamna Veneția Ana-Maria... E o femeie de statură potrivită, cu mâini scurte şi cu un gât gros ca un burlan. Printre piesele de mobilă, mai mult sau mai puțin onorabile, se mişcă destul de greoi. Ordinea care există în casă se menține absolut de la sine. Deretică prin apartament, ocazional, fără niciun avânt. Iese rar în stradă, dacă cineva o salută răspunde amabil, dar în ipoteza că un „X” cunoscut se face că n-o vede, nu pune ofensa la suflet şi nu caută explicații pentru întâmplare. Nu prea doreşte justificări pentru situațiile din jur. Cenuşiul vieții n-o deranjează, ba dimpotrivă, pare a-l strânge cu dragoste la piept. Când plouă apăsat, monoton, deschide geamurile şi fără a scoate o vorbă priveşte îndelung în afară. Excelență, îndrăznesc să vă spun că cine ştie cât de cât să desluşească chipul omenesc îşi dă repede seama că doamna Veneția a avut cu adevărat un trecut. Din surse sigure, dar pe care nu pot pentru moment nici chiar dumneavoastră să vi le

dezvălui, sunt în măsură a vă spune ce s-a petrecut cu ea. Părinții ei adoptivi, oameni fără mari pretenții cultural-intelectuale, şi-au dat seama, încă înainte de-a merge la şcoală, că fetița avea o voce cu totul ieşită din comun. Cineva de la Opera din orăşelul în care familia locuia atunci a prins de veste despre calitățile vocale ale micuței şi a ascultat-o. Şi-a dat seama că avea înainte-i o viitoare soprană de coloratură. În paralel cu şcoala, evident neglijată, Veneția şi-a început lecțiile de canto cu una dintre cele mai bune profesoare din localitate. Ore grele de lucru, de perfecționare, şi bemol-uri, do diez-uri, luate de sute de ori. Apoi deprinderea respirației atât de necesară dificilelor interpretări. Şi nu în ultimul rând elemente, nici ele uşoare, de joc actoricesc. La nici douăzeci de ani, în cadrul unui recital, a făcut furori, dând noi valențe unor arii de coloratură extrem de pretențioase precum „Luciul stelelor", „Lacul adormit", „Iubirea-mi se stinge", „Tăcută lângă tine sufăr"... Au urmat imediat turnee peste tot în lume. Era pe atunci înaltă, suplă, frumoasă, cum rar îți este dat să vezi. Nu vă mai spun că banii şi cererile în căsătorie veneau din toate părțile. Pretutindeni în lume afişele sunau cam aşa... „Clipe unice de viață astăzi, la Operă, Veneția"... „Trilurile păsărilor", în interpretarea divină a Veneției"... „Veneția din nou vă vindecă, vă salvează sufletele în..." etc. ... etc. ... Cred că înțelegeți, Excelență, că pentru ea se deplasau pe tot globul, cu avioane, trenuri, vapoare, maşini, autocare, marii tenori, baritoni, başi, orchestrele cele mai renumite, corurile faimoase, cei mai costisitori dirijori şi regizori de scenă... Şi dintr-odată, surpriza... Şi-a reziliat toate contractele, a donat bani unor țări în curs de dezvoltare şi, stupoare, s-a dus de una singură să cânte, aceleaşi minunății, prin diverse sate, dar nu din alte țări, ci, în exclusivitate, de pe la noi. A avut auditoriu şi aici, oameni simpli, cinstiți, urcându-se pe movile, pe garduri, pe acoperişuri, pentru a reuşi s-o asculte. După un timp, din rațiuni nedate în vileag, a dezavuat şi această soluție şi o vreme

s-a apucat să interpreteze, dar parcă mai frumos decât niciodată, pe câmpuri, nu înainte de-a se convinge că sunt cu desăvârşire pustii. La vreo două-trei luni de la debutul relației artistice cu câmpia, vocea şi-a pierdut-o, şi la o partidă de prăşit, în apropierea unuia dintre satele pe unde cântase, l-a cunoscut, ca o persoană absolut obişnuită, pe actualul ei soț, pe Apostol. S-au plăcut, *un coup de foudre,* s-au căsătorit, au un băiat despre care ştiți unde se află, şi-au cumpărat la etajul şapte din imobilul BX-44I apartamentul pe care l-am cercetat pentru raportul ce trebuie să-l întocmesc pentru dumneavoastră. Şi acum, Excelență, după toate frământările, emoțiile, eforturile, în sfârşit, etapa finală a lucrării mele, *etajele* care se zice că ar mai fi rămas, *opt, nouă, zece.* Nu ştiu de ce, dar dacă până aici totul mi s-a părut a fi un simplu urcuş, de-acum înainte simt că trebuie să mă confrunt cu o adevărată ascensiune. Când privesc în jos, realmente mă clatin din pricina înălțimii la care mă aflu. Ceea ce dă acestei porțiuni a imobilului un aer aparte e tocmai tăcerea, Excelență. Ştiți că Evul Mediu ne-a lăsat ca moştenire câteva păduri în care din zorii epocii moderne nimeni n-a mai intrat. Mari poeți şi scriitori şi-au imaginat însă tăcerea care trebuie să fie acolo. Cuvintele nu pot s-o descrie, simțurile, din fericire, prind fărâme din teribila ei realitate. Să ştiți, mărite Controlor al Controlorilor, că aşa ceva e şi aici. În liniştea ce mă înconjoară acum, şi pe care-o „văd” ca pe un val negru-ncremenit, sunt depuse straturi din pacea mormintelor, a miilor de frunze ce s-afundă în pământ, a ruinelor ce-au ieşit de mult din grijile lumii.

Doar atunci, Excelență, când noi, toată familia, cu nu ştiu câte decenii în urmă, am stat la căpătâiul bunicii mele dinspre mamă, am mai resimțit o tăcere asemănătoare. Chipul bătrânei parcă se lățise semănând cu o piață. Ne venea la toți să fugim, sau măcar, făcându-ne mici, să ne ascundem în obiectele din casă... ceasuri, instrumente muzicale, cutii cu

tacâmuri, pahare, geamantane lăsate prin diverse colțuri ale camerelor... Şi mai e ceva, vă rog să mă credeți... când privesc în sus, spre etajele ce mai trebuie cercetate, cineva parcă pune pe întreaga-mi ființă un clopot de-ntuneric. Te afunzi în ceva moale, adormitor, un fel de tub, şi nu mai ştii dacă mergi, stai pe loc, urci sau cobori. Tăcerea şi întunericul, mărite Controlor al Controlorilor, v-ați confruntat vreodată cu ele?... Dar iată că în neglijența mea era să uit... v-am vorbit despre multe, dar nu v-am spus niciun cuvânt despre scările pe care cel puțin până la „zece" trebuie să le iau în piept... Sunt speciale, Excelență, n-au nimic de-a face cu nisipul, pietrişul, cimentul, nici vorbă, un specialist, anume pentru țara asta, pentru acest imobil, le-a făcut din coji de cartofi, portocale, sâmburi de alune, de nuci, puf de păpădie, nervuri de frunze, petale de flori. Trebuie să calci pe ele, cum ai păşi pe propria-ți inimă... Încet... Încet... iar jos, sub tine..., e hăul...

(–Ştiam cu toți că e acolo sus, unde cu adevărat e greu. Poate că începuse urcuşul, poate încă nu, când s-a auzit acel... „Tatăl Nostru care-Le eşti în ceruri"... Noi, colocatarii, îl aşteptăm să revină cu documentele, cu rezultatele. Iar pentru articolele dumneavoastră să notați că acum câteva seri cineva s-a prelins pe lângă uşa mare de la intrare. Posibil să fi fost chiar Excelența Sa...).

Zilele „Reflex"

Octavian Alpin era poet de multă vreme şi mă simpatiza intens. Nu ştiu dacă în viețile noastre ne întâlniserăm de două-trei ori; dar prin aceasta se verifică încă o dată că pentru atracțiile reale, de durată, numărul efectiv al contactelor personale nu joacă un rol chiar atât de important. Tavius, căci aşa îi plăcea să i se spună, locuia împreună cu soția sa, literată recunoscută la rândul ei, într-un oraş de munte, ozonat, de

factură discret orientală, ce nu se putea mândri cu prea mari performanțe arhitecturale. Pe sub castanii din parcurile răcoroase ale burgului se preumblau, uneori foarte devreme, alteori la ceasuri târzii, şi scriitori, şi actori, şi profesori de o reală valoare, dar ecoul creațiilor, faptelor lor cu totul remarcabile nu depăşea la modul decisiv zona montană în care se afla, plasat dintr-o destul de îndepărtată istorie, oraşul R. Din când în când, Tavius şi grupul de scriitori ai locului trimiteau spre centrele mai civilizate ale țării o revistă, în jur de 60-70 de pagini, numită „Reflex". Cum ajungea ea precis pe mesele redactorilor şi în casele diverşilor gânditori din multele noastre județe rămâne până şi în ziua de astăzi un mister. Revista conținând proze, poezii, eseuri, studii istorice, portrete de personalități, diverse evocări ale unor situații tensionate, era considerată de către Tavius a fi mesajul, uneori destul de tainic, chiar cifrat, doar la îndemâna inițiaților, pe care munții, păstrători de tradiție şi fermitate morală, îl trimit spre întinsele şi risipitoarele şesuri. Mi-am pus nu de puține ori întrebarea unde vor fi locuind, în burg, atât Tavius şi soția sa, cât şi condeierii de talii mai mărunte care se învredniceau cu realizarea „Reflexului"?... Sunt însă un om nevrednic deoarece nici până în ziua de azi această problemă, cu exactitate, nu am căutat să mi-o lămuresc. Ştiu însă despre Tavius că nu o singură dată, în căutarea inspirației, a filonului liric sau, dimpotrivă, pentru calmarea, potolirea unor şuvoaie poetice prea fierbinți a luat nu pentru puține zile calea pădurilor, de care domiciliul său pare a fi extrem de aproape. Dacă drumurile, la plecare, ale poetului întemeietor de revistă, erau cât se poate de clare, pe măsura înfundării în codri ele deveneau tot mai întortocheate, misterioase. Soția creatorului, la rândul ei poetesă de factură uşor filozofică, a mărturisit nu doar o singură dată „Atunci... atunci... şi atunci l-am considerat cu toții pe soțul meu dispărut definitiv în Marea Natură ce ne înconjoară şi într-un fel ne apasă, ne domină"... „Din fericire", a mai spus ea, de fiecare

dată după destul de lungi absențe, el revenea, dar pe chipul său, pentru o vreme, erau imprimate în linii vagi, vizibile totuşi, fie formele unor frunze, fie trăsăturile unor animale. Să nu mi-o luați în nume de rău, să vă gândiți la cine ştie ce tulburări mintale ale mele când afirm că Tavius atâta timp cât era pierdut prin natură n-ar fi putut să aibă într-un mod fără echivoc, „chiar înfățişare de arbore sau de animal propriu-zis.” Sunt metamorfoze pe care noi, oamenii obişnuiți, oricum nu le pătrundem!... Era o zi de joi pe care nu o traversam tocmai bine. Mă trezisem în zori odată cu apariția primelor dungi de lumină. Nimic rău în asta, dar imediat după dezmeticirea din somn am văzut în cameră, pe peretele din față, un mic desen monstruos ca atunci – e vorba tot de o dimineață, îndepărtată deja – când mama şi-a dat ultima suflare... Nu credeam că viziunea aceea o să mă mai preseze vreodată, dar ea, pare-se, cu aparițiile ei surprinzătoare, neanunțate, era dispusă să mă urmărească până la sfârşitul vieții. Când, ceva mai târziu, m-am întors cu ziarele cumpărate de la chioşc, mă trezesc că sună telefonul. Era un aparat recent cumpărat, modern, roşu, lucios. Ridic receptorul, de la celălalt capăt al firului nu răspunde nimeni. Pentru moment mă liniştesc, dar numai pentru moment, căci după vreo trei-patru minute, supărătorul târâit al aparatului mă pune în alertă din nou. O voce groasă de femeie, posibil o bețivă, o toxicomană, mă ia hotărât la beşteleală... „Te crezi un mare meşter în ale scrisului. Te-am citit cu atenție. În tot ce predici nu e nimic esențial despre viață, despre destinul bietului om. Spui doar lucruri uşoare, bagatele, la îndemâna celei mai banale profesoare de liceu. Ar trebui pentru spălarea propriului obraz să declari pe unde poți – ziare, radio-televiziune – că eşti o nulitate înfumurată, şi să promiți, sub jurământ, că pe mai departe o să te retragi în propriul tău buncăr pentru a mucegai onorabil acolo!”... Fireşte că după o astfel de spălătură, dar şi după vedenia din cursul dimineții, n-am mai putut face altceva decât să mă culc pe primul divan

întâlnit în cale. Bineînţeles, cu somniferele de rigoare. Dacă în timpul somnului n-aş fi avut niciun vis ar fi fost bine, i-aş fi mulţumit plin de recunoştinţă Celui de Sus, dar n-a fost să fie aşa... Când m-am trezit mi-am amintit totul până la ultimul detaliu... Camera în care dormeam, cu niciun amănunt schimbat în ea, şi-a mărit dimensiunile de vreo 30 de ori. Semăna pur şi simplu cu o piaţă sau cu un teren de sport de talie mijlocie. Eu, de la un anumit moment, nu mai dormeam, ci stăteam în capul oaselor pe divanul pe care voisem să mă odihnesc. Un aer neobişnuit pluteşte în imensa încăpere, marea uşă se dă la o parte şi avansează înspre centru vreo şase inşi cu prapori, trei sau patru preoţi, urmaţi de un coşciug purtat pe umeri de nişte bărbaţi puternici. În spatele lor o droaie de jelitori, toţi cu feţele congestionate, cu ochii în lacrimi. Vreau să mă ridic de pe divan, dar nu pot, preoţii încep o slujbă, doi dintre îndureraţi descoperă sicriul. Slujba curge nu ştiu cum, zeci de lumânări se aprind instantaneu, cădelniţele cu tămâie se îndreaptă înspre mine. Din mulţime o voce aproape că strigă ... „Să-l punem odată în ladă şi să terminăm, căci ne prinde seara”... Despre mine e vorba, îmi şoptesc, e o chestiune de secunde şi mă vor înşfăca... Nu pot să mă mişc de pe divan orice aş face, nu pot să mă mişc, dar iată că nici nu mai trebuie s-o fac, căci tavanul încăperii se deschide şi de sus, un ochi mare, strălucitor, mă ridică înspre el... Dar ziua de joi, lunga zi de joi, pentru mine încă nu se terminase. Voia cu tot dinadinsul să-mi prezinte, în continuare, coada ei lungă ce se înfunda adânc în întunericul ce urma să facă trecerea înspre ziua următoare. Orele după-amiezii începuseră să cadă în abisele din care nu mai era cu putinţă să revină vreodată. Zbuciumul ceasurilor matinale şi ale amiezii era înlocuit acum de o potolită scurgere a timpului pe canale vag sonore. Prin miile de apartamente ale oraşului se trecuse la banala dar nepreţuita siestă, sforăitul uşor, pufăitul cu intermitenţe, tramvaiele circulau deja mai goale, prin parcuri era momentul câinilor

scoşi la plimbare şi al celor mici, supravegheați în joaca lor, de adulți, nu arareori, posaci. Cu mine însă se întâmplă ceva absolut special... Văd scrise cu litere mari, pe zidurile blocului de vizavi, tot felul de informații privitoare la starea organismului meu. Citesc, spre exemplu, cu stupoare următoarele: „Aveți glicemia mărită, domnule scârța pe hârtie, şi ar trebui fie să consultați medici buni, fie să vă schimbați radical regimul alimentar. Supe slabe, zarzavaturi, fructe nezaharoase şi câtuşi de puțin cafele dulci, torturi de ciocolată sau sandvişuri uriaşe cu şuncă, ouă, caşcaval”... „Ochiul stâng îți va slăbi, maestre, cât de curând, peste măsură, va fi o piesă defunctă pentru Măria Voastră, un fel de prună semi-putrezită, dreptul va rămâne însă în continuare puternic, un far chiar, şi ai să vezi foarte des cu el Turnul Babei, imagini din Potopul lui Noe, secvențe din Războiul de 100 de ani, masacrele de la Cressy şi Poitiers, şi multe altele de care şi tu, şi cei din jurul tău se vor minuna”... „După vârsta de optzeci de ani, căci o vei prinde, vei deveni pentru oamenii simpli un permanent pretext de râs, să zicem un „caraghios al cartierului”, iar pentru savanți, pentru cei ce cugetă asupra destinului ființei umane un subiect de studiu, „un caz” asupra căruia cu o curiozitate amestecată cu panică se vor apleca. O să ajungi atunci, din omul normal care ai fost, la dimensiunile unui spray sau ale unei doze de Bergenbier. Te vei mişca, vei vorbi, vei cere de mâncare, vei emite în continuare păreri inteligente, dar nimeni nu te va putea scăpa pentru restul zilelor de dezonorantul statut de conservă”... Cam agasantă, totuşi, această zi de joi... Poate ar fi trebuit, pentru a ieşi din fumurile ei, să-mi părăsesc apartamentul pentru câteva ore, să mă smulg conştient, prin propriile puteri, din micul iad ce prinsese consistență acolo. Ca variantă de aerisire, de căutare a unei atmosfere normale, ar fi fost o plimbare pe jos până la gară. Traseul lung de circa patru kilometri mi-ar fi luat, parcurs într-un ritm blând, cam cincizeci de minute, cel mult o oră. Ca puncte „interesante” pentru

locuitorul unui oraş aproape fără nicio personalitate, monoton, cenuşiu, pe itinerarul evocat ar fi fost vreo două mici parcuri, un pod de fier arcuit peste un râu tulbure, gălbui, în sfârşit, peisajul gării, ca atare, sărăcăcios, aparținând parcă altui secol, cu săli de aşteptare mizere, cu o mulțime de călători derutați, cu peroane pe care o figură, cu adevărat nobilă, ar fi fost aproape imposibil să întâlneşti. O altă variantă plauzibilă de relaxare, de regăsire cât de cât a unui echilibru sufletesc ar fi fost grabnica vizitare a grădinii zoologice. Cum s-ar spune, un salt, evident înapoi, printre altele şi înspre strămoşii noştri patrupezi. Un troleibus, pe un traseu deloc întortocheat, m-ar fi dus în nici zece minute acolo. Vara mai ales, grădina era un rai pentru copiii sub zece ani şi, curios, pentru bătrânii de ambele sexe, ce păreau a fi trecuți bine de şaptezeci de ani. Maturii, vreau să zic oamenii aflați în plină putere, măcinați încă de ambiții, cu dorința performanțelor vie în suflete, se arătau mai rar pe aleile „zoo”... Relația mea cu acest obiectiv turistico-popularo-ştiințific era, aş putea spune, complexă. Primele emoții, primele reglementări în haosul meu interior îşi făceau simțite prezențele când mă aflam la câțiva metri de poarta de la intrare. Un aer rece de istorie defunctă, cu iradiații care totuşi te pătrundeau, îmi agita imaginația care alerga de la copacii de câțiva zeci de metri înapoi, spre timpul caretelor, al înaltelor vizite aristocratice, al venirii aici, în grădină, pentru câteva ore a împăratului Franz Iosef însoțit de kronprințul Frederic şi de doi distinşi oficiali luxemburghezi. Stâlpii de cărămidă protejați de o tencuială multiplu cariată, la baza cărora nu de puține ori se uşurau câinii, fuseseră, fără îndoială, martorii apariției aici a contelui de Moscova, Arkadi Petrovici Stuparov, rămas în memoria timpului pentru darurile făcute amenajamentului, dar şi pentru relația sa specială cu sectorul şerpilor cărora le cânta, cu sferturile de ceas, din balalaică. Ori de câte ori mă duceam să vizitez grădina pe care, de altfel, o cunoşteam ca-n palmă, nu mă abăteam de la regula căreia îi dădusem numele „de la

mic la mare”... Începeam, deci, cu sectorul şoareci albi şi bruni, şobolani autohtoni şi scoțieni, aceştia din urmă, cu gâtul şi coada puțin țepene, având comportamente bizare când cineva se uita mai mult de un minut la ei. De la şoareci treceam fără grabă la iepuri, veverițe şi mai apoi la vulpi. Teama pură, teama amestecată cu agilitatea şi viclenia primară le aveam pentru câteva momente în față. Urechile iepurilor păreau a fi antene mai sensibile decât toate aparatele de ascultare folosite de aliați în cadrul operațiunilor-mamut din Normandia, iunie, 1944. Veverițele, cu salturile lor explozive, mă trimiteau înspre marii trapezişti ai circurilor ce nu arareori îşi făceau demonstrațiile fără plasă, cu riscurile de rigoare, în timp ce vulpea cu botul ei ascuțit, cu ochii negri, uşor cețoşi, mi-aducea cel mai frecvent aminte de un anume unchi al meu, aflat cronic în crize materiale, mereu obligat să inventeze pretexte pentru a îndrăzni, din stânga şi din dreapta, să ceară bani... De la patrupedele mici, sperioase, unele dintre ele provocatoare de o oarecare silă, mă îndreptam întotdeauna înspre patrupedele mari, tolerante cu omul, ba mai mult chiar, lăsându-se agresate de el, sacrificate. Caii, prin exemplare de excepție, erau destul de generos reprezentați, în grădină existând nu mai puțin de patru areale, îngrădituri care le aparțineau doar lor. În continuare, în numai două „separeuri”, pe o suprafață verde, uşor în pantă, se preumblau printre vreo cinci căpițe mari de fân, boi, vaci autohtone, elvețiene, olandeze şi, bineînțeles, câțiva tauri, aceştia din urmă fiind totuşi separați de semenii lor mai paşnici printr-un gard înalt, prevăzut cu câteva porți. De regulă, boii masivi, asediați de muşte, rumegau la umbră, părând a fi indiferenți la toate mişcările posibile din jur. Iți venea sa rosteşti, privindu-i, fraza arhicunoscută: „Stai ca un bou şi de nimic nu-ți pasă”... Nu departe de ei, pentru o netulburată odihnă, adeseori în apropierea propriului bălegar, se lăsau jos, cu toată greutatea corpului, şi vacile. În spațiile vecine taurii erau mai agitați. De sub pântece le ieşeau când şi

când penisurile ascuțite ca nişte săbii. Îi vedeam, urmărindu-i minute în şir, şi în posturi de masculi fecundatori, şi de victime cărora pentru darea ultimei suflări li se aplicau, crud şi primitiv, ovituri de topor în cap. Dar una peste alta caii, boii, vacile, taurii mă trimiteau cu gândul prin deserturile arabe, prin gospodăriile rurale romane, din vremea lui Vergilius şi Horațius, pe drumurile de țară româneşti având vechimi biblice, prin arenele pline de urlete şi excese ale coridelor spaniole. Mă mai gândeam uneori, în grădină fiind, că înjunghiind brusc un bou, ai putea vedea pentru câteva minute țâşnind din el adevărate cascade de sânge, că poftind, aberant, excentric, o vacă într-un salon, fie, în fața decorului neprevăzut, ar mugi nedumerită, fie, fără a emite niciun sunet, s-ar apuca să rumege o perdea sau o față de masă, indiferentă la grandoarea firmelor care le-ar fi produs. Dar dacă unul dintre caii ce-i aveam în față ar fi fost lăsat o noapte întreagă, în părăsire, pe scena turnantă a lui Balşoi Teatr?... Dar dacă taurul cel mai prestant, pentru a nu-l uita nici pe el, ar fi fost impulsionat să circule în singurătate, tot o noapte, prin celebra Scala din Milano?... Ce s-ar fi întâmplat atunci?... De unde îmi veneau totuşi aceste gânduri năstruşnice, cu privire la nişte patrupede la noi comune, de mult domesticite, cu care făceai aproape ce voiai?... Mai mult ca sigur că o contribuție, nu dintre cele mai neînsemnate, la tulburarea minții mele a avut-o şi societatea socialistă multilateral dezvoltată, cu toate ramificațiile ei, la a cărei edificare a trebuit să pun umărul în jur de 15 ani. Mereu ceva nu se putea, cozi, certuri, beznă, frig, lozinci, defilări, suspiciuni, televiziune două ore, minunata noastră patrie, minunatul nostru popor. Cei Doi peste tot, servii lor pretutindeni, Tovarăşe P. vorbiți cam multe, supunere, linişte, culcări cel târziu la ora zece seara”... Posibil să mai fi contribuit la fanteziile de mai sus şi minciunile rostite timp îndelungat în cadrul orelor de istorie ce le predasem prin şcoli de toate nivelurile. Obsedanții Mircea, Ştefan, Iancu, Vlad,

Mihai, ridicarea cu obstinație a lor la rangul de factori decizionali în istoria Europei, clatină în cele din urmă mințile celui ce se înhamă la atari operațiuni... Şi mă gândesc că perturbator de rațiune nu e exclus să fie şi produsul numit „Temasta”, pe care de nu ştiu câtă vreme mi-l administrez pentru a obține un somn nocturn ce nu depăşeşte niciodată patru sau cinci ore. Dar uite că în cadrul „tulburărilor” era să-l uit pe colonelul Ploaie... El, oare, ce efecte o fi avut asupra mea?... Mic de statură, cu pieptul lat şi gâtul scurt, părea într-o primă instanță un hamal dintr-o gară obscură, gata pentru niscai bani să te care şi pe tine, posesorul geamantanelor... Privit din alt unghi, colonelul Ploaie putea fi apropiat de acei câini-lupi cu căutături candide când sunt în regim de relaxare, de dat din coadă, dar care devin fioroşi atunci când se află „în misiune”. În dialogul susținut cu mine, ipochimenul cu grade mari avea de lucru, în sensul că trebuia să mă sperie într-un anume fel pentru a renunța la cererea mea de a pleca în străinătate. Tonul lui era interesant de urmărit, salturile acelui glas, uşor înfundat, de la potolite accente grave până la prelungi stridențe (de registru acut...). „Prin urmare insistați, credeți că dincolo veți fi aşteptat cu flori, nu cunoaşteți deloc femeile, e plecată deja de un an... şi brusc țipete, răcnete... trebuie să ne scăpăm de trădători, ați mâncat pâine românească, să-ți fie ruşine pentru tot ce vrei să faci, o să pleci greu de aici, Ploaie ți-o spune”... Erau anii de agonie ai unui regim infernal. Peste tot, parcă, ploua cu colonelul Ploaie multiplicat de zeci de mii de ori. Mă ținusem tare în fața lui, dar odată ieşit în stradă am simțit dimensiunile pustiului prin care păşeam. Milițieni peste tot, maşini cu perdele la ferestre, lume puțină pe bulevarde, chipuri posace, biserici ale căror turnuri păreau adevărate gâturi de girafe. Trebuia să ajung cumva acasă în provincia mea, după spălaturile amenințătoare ale colonelului. Am luat înspre partea de vest un accelerat ce pleca din Capitală, din Gara de Nord, la orele 14. Nici nu s-a urnit bine trenul din loc, că a şi început să

plouă. Picături mărunte alunecau pe geamurile vagonului şi printre ele, desigur, obosit de ceasurile precedente, îl vedeam pe Ploaie omul, gradatul, „patriotul”, gata să-şi înfigă colţii în spatele meu... Finalul vizitelor la grădina zoologică îl constituia întotdeauna popasul făcut în dreptul „animalelor mari”, afro-indiene, cu forţă musculară ieşită din comun, cu muşcătura nu arareori fatală... Familia de tigri bengalezi Alfred şi Făriica, de lei. africani Leopold şi Afrodita, şi de elefanţi indieni Rupert şi Constantina. Curios, nu aveam niciodată reveriile junglei, privindu-i, nici ale unor vânători pline de riscuri ori ale instalării unor capcane însoţite inevitabil de emoţiile unor pânde prelungite. Mă fascina în primul rând la aceste fiare puternice, ucigaşe, faptul că acceptau alimente ce puteau fi găsite în cămara aproape a oricărei gospodine. Astfel Alfred, tigrul, în ciuda colţilor săi impozanţi, mânca cu vădită plăcere tocane de cartofi, varză „â la Cluj”, supă de calarabe. Fănica, tigresa, în pofida mârâielilor şi a unor parade ce voiau să sugereze ferocitatea, accepta papanaşii, orezul cu lapte, plăcinţile cu jumere şi mărar. La rândul ei, perechea de lei, atât de des fotografiaţi, pictaţi de feluriţi artişti, pretindeau uneori prin urlete de-a dreptul groteşti tainul de carne sângerândă, halcile de zeci de kilograme, dar acceptau, ba s-ar fi putut spune, chiar doreau şi o hrană de funcţionari de primărie, cum ar fi clătitele, diversele supe cu găluşte, de perişoare, de legume sau pireurile de cartofi cu ochiuri. În ceea ce-i privea pe soţii elefanţi, era un deliciu să-i vezi, mai ales când erau constipaţi, cum lichidau litri întregi de zeamă de morcovi sau de varză. Dar fiare mari, băutoare de sânge, unele dintre ele, desigur, mai văzusem. Bunicul din partea mamei, al cărui chip, din păcate, se ştergea treptat din memoria mea, cam o dată la patru luni, la grădina zoologică din Hamburg, mă plimba pe lângă cuştile leilor, tigrilor, leoparzilor, elefanţilor. Unchiul Armstrong din New-Orleans făcea la fel când pentru două-trei săptămâni îl vizitam. Ca să nu mai spun de un alt „oncle”, Alioşa, stabilit în

inima Siberiei, care-mi oferea plăceri şi mai mari, urcându-mă într-o sanie trasă de cai, câini şi reni, şi transportându-mă până la marginea taigalei, unde îşi făceau apariţia temuţii tigri siberieni. Ceea ce mă determina însă să acord prioritate fiarelor de la grădina zoologică din oraşul meu era ceva cu totul aparte şi anume „nota specifică” a „vânturilor” pe care le trăgeau... Fără îndoială, mirosurile nu interesează aici. Paznicul, un caucazian bun vorbitor de limba română, mituit, de altfel, de mine, mă anunţa – era vorba de o zi anume, de o oră precisă în cadrul zilei – când urmau să aibă loc nu „focuri izolate”, ci „explozii” concertate. îmi luam întotdeauna atunci cu mine casetofonul „Keyson”, un aparat extrem de fin pentru înregistrări... La momentul potrivit, parcă înţelese, perechile de fiare îşi abandonau orice fel de îndeletniciri şi ieşeau din cuşti în ţarcul ce-l aveau la dispoziţie. Se aranjau într-un anume fel, după care la un semn începeau bubuiturile ce durau minute în şir... Fondul lor sonor era acelaşi, o îmbinare de bâm... bâm... bâmuri ... şi poc... poc... pocuri... dar interveneau în partitură pe lângă violenţe şi note mătăsoase, anumite moliciuni, nuanţe chiar duioase pe care nu ştiai cum să ţi le mai explici. În ciuda tonurilor amestecate, forţa vânturilor era mare. Rupert, cu bum-bumurile sale, a spulberat odată un cuib de berze de pe coşul unei case apropiate de grădină, Fănica, tigroaica, a îndoit până la pământ, cu emanaţiile ei, mai mulţi puieţi de brad. Leopold, leul, cu torpilele sale reuşind să spargă o parte din geamurile clădirii consulatului nord-coreean., L-am interogat pe paznicul caucazian şi în legătură cu poziţiile adoptate de fiare în timpul canonadelor... „Vă dezvălui un secret”, mi-a spus el... „Tigresa îşi întoarce fundul înspre primărie, elefantul spre prefectură, leul, pe direcţia fostei case a prieteniei româno-sovietice, leoaica preferă să ia în ţintă hotelul „Metropol”, rezervat preşedintelui ţării când vizitează oraşul, perechea elefantului Rupert, Constantina, îşi trimite favorurile gazoase pe direcţia Tribunalului Naţional Anticorupţie”... „Dar uneori ţintele se

mai schimbă”, mi-a spus în încheiere paznicul caucazian... Şi, în sfârşit, după animale, după spectacolul oferit de ele, un ultim punct de atracţie al grădinii zoologice... Pomul. Aflat atunci când voia să mi se arate lângă mormintele lui Aladar Zoltan, întemeietorul aşezământului, şi al ultimei sale soţii, Miryam Vesdoh, originară din Gabon, şi care pisicilor şi curcilor lui Aladar, animale de primă donaţie, le adăugase întâile maimuţe mici şi mijlocii şi primii şerpi veninoşi. Pomul, când îmi lipeam urechea de scoarţa lui, ce uneori avea luciri de abanos, îmi şoptea... „Nici nu e chiar atât de rău pe lumea asta, fii liniştit, ceea ce e de înţeles, ai înţeles”... Alteori, când mă apropiam de el, din trunchiul lui se ivea o oglindă şi mă vedeam în ea plutind pe ape, zbătându-mă să ies din vârtejuri de aburi, ascultând zvonuri vagi ce răzbăteau din îndepărtate văi. Pomul, pe care-l simţeam ca pe un frate mai mare, mi-a spus în nu ştiu câte amurguri... „N-am să te las singur pe cărările întortocheate de care te apropii”. Mă chinuia într-un anume fel această zi de joi, împingându-mă cu mâinile ei lungi, slăbănoage să ies din casă, să mă angajez măcar într-o plimbare. Grădina zoologică, lumea de acolo, animalele, poate Pomul, păreau a fi ţinta cea mai nimerită. Mă hotărăsc să plec, încep să mă îmbrac, într-un anume fel sunt mulţumit că mai pot lua o hotărâre. Dar chiar când sa ies pe uşă sună telefonul... „Aici Tavius, Tavius poetul, mă auzi?... Da, răspund, te aud chiar foarte bine... Eşti invitat la Zilele «Reflex», atunci ...atunci... şi atunci... Mă bucur, dar unde se ţin? ... La Hercules Baad, Băile Herculane, dacă vrei, în mijlocul unor păduri străvechi dar încă frumoase... Să vii neapărat, te aşteptăm... Da, Tavius, o să vin”, răspund...

Spre Zilele „Reflex”

Poeților Eugen Bunaru şi Octavian Doclin

Vestea că eram invitat chiar de către organizator, poetul Tavius, să particip la Zilele „Reflex”, mărturisesc că m-a luat, totuşi, prin surprindere. Spun „totuşi” deoarece fiind de o bună bucată de vreme un scriitor recunoscut, în pofida acestui fapt, nu avusesem mai deloc contacte cu confrații mei din nicio regiune a țării. Dar, în sfârşit, surprins sau nu, trebuia să fac tot posibilul pentru a onora invitația, chemarea. O primă mare problemă o constituia, în situația în care mă aflam, garderoba, îmi voi lua cu mine un costum deschis la culoare, uşor, neşifonabil, voi opta pentru o combinație pantalon de nuanța petrolului cu un sacou excentric, de prezentator de televiziune, mă voi mulțumi doar cu o ținută sport agreabilă, dar fără mari pretenții, voi încerca pentru prima dată o apariție integrală în port popular?... Soția mea mi-ar fi putut da sugestii în această destul de complicată problemă, dar din nefericire, după o boală tropicală contractată în Africa, ea dormea, pentru recâştigarea sănătății, aproape fără întrerupere, de mai bine de şase luni. M-a scos din încurcătură cine nici nu mă aşteptam, pasărea-peşte, unic exemplar de acest fel, printre toate zburătoarele continentului, care-şi trăia zilele în micul şi banalul parc din spatele blocului în care locuiam, dar s-ar fi putut spune şi din spatele spitalului T.B.C. ... „Mai concret, fa aşa şi pe dincolo, eficiență, rapiditate, spectaculozitate, mi-a spus curioasa vietate, nu te zgârci la bani, dă vânzătorilor bancnote în bună stare, când alegi nu te lăsa atras în discuții stupide, în campanii de defăimare a te miri căror personalități, aminteşte-ți mereu că eşti un om educat, suplu, cult, de gust, ce nu poate greşi în mai niciunul din demersurile în care se angajează”... Realmente încurajat de aceste vorbe am purces la treabă... Când toate lucrurile în cadrul unei societăți sunt bine aranjate, gândite în

profunzime, e o plăcere să trăieşti, să te bucuri de viață. De la un magazin pe firma căruia scria „Piese Metalice” am cumpărat la un preț cumsecade trei cămăşi, două albe, una galbenă, una cu mâneci scurte, doua cu mânecă lungă, colecția Yves Saint-Laurent – Decembrie 1989. Sacoul, nu de culoarea petrolului, ci a benzinei de avion, l-am găsit, la dimensiuni mai mult decât potrivite, la un depozit de fier vechi şi lăzi de mărime mijlocie, de la marginea oraşului. Lenjeria intimă, căci se punea presant şi problema ei, mi-am procurat-o de la Cafe-barul aeroportului, iar pantalonii, două perechi, şi pantofii, o pereche, de la centrul de recuperare mintală a minorilor. Mi-am luat, fireşte, şi o pălărie cu boruri late, cu tricolorul imprimat pe laturi. Pentru ca totul să fie realizat la un nivel european de ultimă oră, îmi mai lipsea un geamantănaş, pe care aproape pe gratis – afacerea era în lichidare – l-am achiziționat de la o cofetărie ce producea torturi doar pentru cei ce-şi sărbătoreau nunțile de argint şi aur. Gata de plecare, am avut un moment mai dificil cu despărțirea, fireşte temporară, de soție. Ea tocmai se trezise din somnul ei vindecător şi cu ochii întredeschişi spunea... „Continentul negru a slăbit, e ca o umbră, trebuie să-i procur de la noi, pe o rețetă compensată, nişte tablete de întărire”... Dându-mi seama că în ce-o privea lucrurile mergeau spre bine, dar că va mai fi totuşi nevoie de mult somn, m-am îndreptat spre stația de tramvai cu destinația gară... Tramvaiul opt care urma să mă ducă acolo unde trebuia era condus, spre bucuria mea, de watt-manul Herakles. Părul mare, perciunii stufoşi, ochii discret visători îl făceau să semene cu un poet cu pronunțate sensibilități romantice din secolul trecut. El mai semăna, dar bine, aproape presant, şi cu unul dintre frații mei, cel mijlociu, ce de peste douăzeci de ani trăia într-o mică țară din America de Sud. Ştiu fără dubii că Herakles asculta cu plăcere editorialele mele difuzate săptămânal de un post de radio local. Poate în alte condiții ar fi ajuns ceva mai mult decât un simplu vatman. În orice caz, din puținele vorbe schimbate cu el, ştiu

clar că mă simpatiza. Şi acum o întrebare... ce nu necesită, neapărat şi un răspuns... pe dumneavoastră, cititorii mei, vă mai emoţionează o gară?... Sus, pe sub înalta cupolă a marii săli de aşteptare, zborul, când nervos şi haotic, când lent, aproape muribund al unor porumbei. Dintr-un colţ, din preajma unei case de bilete, frânturi dintr-o melodie cântată de Charles Aznavour. Lângă chioşcul cam murdar de vândut pizza şi sucuri exotice, trei poliţişti cu staturi de preşcolari, ce discută între ei, dar cu siguranţă nici despre Lenin, nici despre Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie. În mijlocul sălii, două cocoloaşe de hârtie nerevendicate de nimeni, şi nu departe de ele capacul unei sticle de bere, ce împreună cu hârtiile, pentru un ochi rafinat de pictor, ar putea oricând constitui o natură moartă. La nici doi paşi de piciorul meu, un şoricel, ce posibil să aibă o slăbiciune pentru cocoloaşe, iar în dreptul punctului de informaţie, în fine, o doamnă, dar ştirbă, cam strident fardată. Deasupra uşii de ieşire spre peroane, surprinzător, o bufniţă. Ştiam că imediat după război, motivul nu-l cunosc, fireşte prin mai toate gările ruseşti de mâna a treia dintre Urali şi Rostov, puteau fi văzute astfel de păsări. Sperie pe cineva, aici şi acum, buha, cu corpul ei înclinat într-o parte, lăsând senzaţia că dintr-o clipă în alta ar putea să cadă în capul cuiva?... Nici vorbă, nu sperie pe nimeni, căci fiecare din cei ce mişună prin sală are, la un mod presant, problemele lui. Mă uit după colegii mei scriitori, invitaţi ca şi mine, de Octavian Alpin, la Zilele „Reflex”. Greu să-i depistezi printre zecile de oameni, mai degrabă prost decât bine îmbrăcaţi, pe condeierii cu o oarecare greutate din burgul unde, cu nu chiar atât de multă vreme în urmă, izbucnise cea mai mare revoluţie din istoria ţării. Şi, totuşi, pe ici-pe colo, mai văd câte ceva... În diagonală prin raport cu mine, lateral-dreapta faţă de ghişeul de bilete numărul şase, se află, pregătit pentru călătorie, prozatorul Salustius Vocemică, convocat de cel puţin două decenii pe la toate întrunirile cu caracter literar. Majoritatea cărţilor lui erau

moarte înainte de-a fi fost scrise, odată editate stând ca nişte pietroaie în librării, pe rafturi, în vitrine. Indiferent de tehnicile de expunere, nu se atingea nimeni de ele, de parcă ar fi fost purtătoare de viruşi „antrax”. Omul însă nu se împiedica de faptul că nu era luat în seamă de niciun critic. Scria imperturbabil înainte, atacând istoria, psihologia abisală, erosul, faptul cotidian. Opurile şi le lansează folcloric, pe acompaniament de torogoți. În spatele celor doi polițişti care discutau, discutau, la o distanță, totuşi, de ei, o prozatoare de data aceasta. Şi ea merge, cu siguranță, tot la Zilele „Reflex”. Numai de n-ar citi din scrierile ei: confecționează fără a da semne de oboseală sau fără a avea mustrări de conştiință, povestiri lungi, orizontale, după modele, zice ea, sud-americane, ce iscă, fără greş, în sufletele ascultătorilor munți de plictiseală. Evident, subiectul central, baza prozelor, e dragostea, iubirea... la prima vedere, după un timp, mai lung, mai scurt, după zece, doisprezece ani etc. ... Dar iată-l, apărut aşa dintr-odată şi pe Costa Gavrilovici, poreclit Cintezoiul. Şi el tot cu destinația Zilele „Reflex”. În mapa de sub braț are, cu siguranță, poeme kilometrice, cu păsări ce se duc şi nu se mai întorc, cu cețuri, cu ploi care vin când vor ele, cu înserări ce atunci când cad uniformizează totul, ştergând, spre exemplu, diferențele dintre o prăvălie şi un teren viran. Poet de limbă sârbă, autor şi de eseuri, cele mai multe ininteligibile, e foarte măgulit când îl compară cineva cu Georg Trackl sau Vasko Popa. Ştiu din surse sigure că îşi bate periodic soacra şi nevasta. După Gavrilovici, la nici două minute, proiectat parcă de un dispozitiv asemănător celor ce trimit, cu viteze diferite, mingi înspre rachetele jucătorilor de tenis, apare în marele hali al gării, dramaturgul Bleblea, căruia i se spune, uneori pe la spate, alteori direct în față, doctor Bâlbă. Ține şi el sub braț o mapă încărcată, mai mult ca sigur, cu un periculos explozibil... vreo câteva scene, ca să nu spunem acte, dintr-o creație nouă, pe care ar vrea să le citească la Zilele „Reflex”... Sper ca

Domnul în privința aceasta să fie cu noi... Şi acum... când până la plecarea intercitiului spre Hercules Baad mai sunt circa cincisprezece minute, un anunț C.F.R., tunător... „vă rugăm pe toți cei aflați în hallul gării, să faceți puțin loc scriitorilor locali din generațiile ’60... ’70... ’80... ’90... ’2000... care urmează să participe la o mare întâlnire literară într-un județ alăturat”... Vă mulțumim...”... Odată culoarul creat – avem, cu adevărat, un popor care înțelege totul din primul moment –, dispuşi într-un fel de coloană, mai toți cu mape sub braț, circa cincizeci de condeieri, bărbați şi femei, de diferite talii şi, fireşte, vârste, au defilat prin fața unei mulțimi ce-i urmărea cu interes şi respect. Cu urechile mele am auzit o voce spunând... „Dumnezeu îi ştie ce scriu, dar de fain îs faini”... Prezența noastră, a scriitorilor, la Hercules Baad, a fost tratată ca un mare eveniment. De fapt, în toată zona se simțea că ceva deosebit se petrece. Parcă şi vântul foşnea altfel, şi râurile se izbeau de pietre cu zgomote aparte. În mod normal în satul Domaşnea intercitiul nu opreşte. De data aceasta a staționat circa cinci minute, timp în care tot personalul gării – şef, impiegat, acari, cu doamnele – s-a prezentat în fața noastră; ce înghesuiți la ferestrele vagoanelor s-ar fi putut să le apărem celor de jos în chip de reprezentanți ai „Şcolii Ardelene”. La Teregova, altă localitate rurală, unde trenurile rapide nu opresc, s-a petrecut acelaşi lucru ca şi la Domaşnea. O pauză de mers tot de cinci minute. Aici personalul gării şi-a păstrat ținuta caracteristică de lucru; în schimb, şi-au făcut apariția, cu chiote agresive, rostite în limba cronicarilor, două grupe de soldați români, ce încadrați în trupele imperiale, spun istoricii, luptaseră cam pe timpul lui Napoleon, contra turcilor. Puştile lungi, „de epocă”, săbiile scurte, căciulile pe-o parte, unele cu pene, opincile întoarse, ne-au smuls ropote de aplauze. De la geamul unui vagon, cred că un poet aparținând generației ’90 a exclamat... „Vă mulțumesc, vă mulțumesc, ştiu acum ce am de făcut cu poemul meu «Pantazi 14»”... Ceva cu totul surprinzător ne-a aşteptat la

Mehadia, fosta Ad-Mediam, pe vremea romanilor. Aici, după ce, probabil, un învăţător sau profesor la liceul din sat a scandat înaintea intercitiului din Horaţiu şi Ovidiu, a urmat pe toată întinderea peronului, derularea unui scurt tablou vivant, o splendoare de regie ce-i înfăţişa pe cruzii împăraţi Caligula, Claudius, Nero lăfăindu-se într-o baie de aburi, şi pe împăratul Traian, victorios în războiul cu dacii, în ţinută de constructor, supraveghind personal înălţarea Columnei. Aplauze, aplauze, din partea scriitorilor, strigăte de „ura”, „suntem aici de 2000 de ani”...

Clipe de emoţie răvăşitoare am trăit cu toţii, odată ajunşi pe peronul gării Hercules Baad. Ca şi copil fusesem cu părinţii de multe ori aici. Ne dădeam atunci jos nu din intercitiuri ori rapide performante, ci din trudite personale, în vagoanele cărora mirosea obligatoriu a transpiraţie şi ceapă. Primul lucru după ce ajungeam în staţiune, era acela de a ne prezenta la miliţie, pentru o luare, fie ea şi temporară, în evidenţă, regiunea fiind decretată „zonă”, deci cu un statut aparte, din cauza relaţiilor încordate existente între noi, românii, şi Tito. Pe străzi trecătorii erau rari, ca prin preajma unor mici mănăstiri toamna şi iarna, iar mirosul de sulf, provenind din băile de tratament, era puternic. În albia ei, Cerna se zbătea şi era urâtă, mai ales seara, pufnind ca un animal de pradă ce-ar vrea să iasă din gratiile unei cuşti. De sus presau munţii străbătuţi cu ani în urmă de diverse grupuri de partizani. Bătea uneori şi un vânt uscat – un fel de „vento del sud” – ce te lovea din toate direcţiile. Trecutul staţiunii ne privea şi el de undeva, dar fără îndoială cu un ochi mai mult decât stins... Dar acum eu sunt un scriitor cunoscut, aflându-mă la mare distanţă de momentele acelea din copilărie... Mă găsesc, împreună cu cinci generaţii de condeieri, pe peronul staţiunii Hercules Baad şi asist realmente la o mare surpriză... Sub voluminosul ceas elveţian „Schaffhausen”, atât de îndrăgit de trupele germane aparţinând puternicului grup de armate

„Centru”, sub comanda lui von Manstein, un cor bărbătesc, bine pus la punct, totuşi fără dirijor, cu un aer discret halucinant, interpretează un imn deja îndepărtat al țării: „Trăiască Regele”. Urmează imediat un grup vocal mixt, ținută muncitoresc-soldățească, interpretând: „Te slăvim, Românie, pământ părintesc!”. După terminarea şi a acestui al doilea fost imn național se cântă al treilea: „Trei culori cunosc pe lume”, şi el ieşit din uz, de o formație de matrozi, fără dirijor, dar acompaniați onorabil, de undeva din spate, de un invizibil acordeonist. În sfârşit, femei pe bluzele cărora scria „Opera Română”, tot fără dirijor, dar acompaniate vag de un trompetist, dau glas imnului actual „Deşteaptă-te Române”... Emoții mari, surprize într-un fel copleşitor, după un moment de tăcere, scriitorii tuturor generațiilor prezenți pe peronul gării aplaudă frenetic „Asta da primire, strigă Moş Gonzales, un prozator de 71 de ani, ce din cauza debutului său foarte târziu a fost încadrat de critici în generația „2000”. Dacă până acum au fost, cu adevărat, surprize mari, cât de greu trec clipele când eşti în aşteptarea unei megasurprize, super-surprize, pentru a ne exprima în stilul folosit de multe voci din mass-media actuale. Da, era vorba de felul în care-şi va face apariția imprevizibilul poet Octavian Alpin, Tavius pentru apropiați, organizatorul, sufletul, inima celebrelor de acum Zile „Reflex”. Grupul de scriitori de limbă cehă, în frunte cu Irji Nepomuk şi Karel Ranenka, poeți din două generații diferite, erau de părere că Tavius îşi va face apariția simplu, fără niciun fel de regie, de undeva, din spatele gării... „Bine fraților că ați venit, va zice, haideți să mergem, autobuzele, şoferii ne aşteaptă”... Condeierii maghiari, mai imaginativi, toți in corpore, fără lideri vorbitori, susțineau că domnul Alpin, cum îl apelau pe Tavius din respect, introdus într-un sac protector, va sări pur şi simplu pe peron dintr-un vagon restaurant de epocă, ce va trece la un moment dat prin gară, tras de o mică locomotivă cu aburi. După ce bucuria şi hazul general se vor mai linişti, cu toții se

vor îndrepta spre centrul staţiunii Hercules Baad, în ritm de marş, pe jos. Scriitorii de limbă germană, prin portavocea lor, romancierul zugrăvitor de lumi sentimentale Helmuth Buch îşi exprimă convingerea că organizatorul Zilelor „Reflex”, în postură de Werther, va apărea în mijlocul tuturora în remorca unui tractor. Sârbii, cam băuţi deja, nu aveau în chestiunea dezbătută nicio părere, iar în numele creatorilor români, cu vocea sa de Şaliapin, Moş Gonzales spuse... „Să nu ne pierdem cu firea, sub formă de Werther, de Hamlet, de Ivan Karamazov, de domnul K., de Mache sau de Tache, omul pe care-l aşteptăm cu toţii cu siguranţă va veni. Am putea bea ceva până atunci”... Îşi încheie el intervenţia... Nu trecură multe minute de la emiterea acestor păreri, şi un zgomot difuz, îndepărtat, însoţit de o mică tulburare a aerului, fură înregistrate de toţi cei aflaţi pe peron. Parcă adia un vânt, aşa, dintr-odată. Pe urmă, zgomotul difuz deveni tot mai clar, în câteva zeci de secunde cei de jos dându-şi seama că ceea ce auzeau provenea de la nişte motoare puternic turate. Mişcările aerului, din blânde, abia sesizabile, devenită violente, amintind de un posibil început de furtună. Brusc, toată suflarea de pe peron se uită în sus. Strigăte de uimire, de mirare, ieşiră din toate piepturile. La o înălţime cam de cinci ori cât măsura gara, se rotea deasupra acesteia şi a brazilor din jur un helicopter kaki, aparţinând trupelor K.A.F.O.R. ... Scriitorii, vârâţi ca oile unii în alţii după strigătele iniţiale de entuziasm, tăcură, dar imediat, la o tonalitate superioară, emiseră alte ţipete ce trădau, pe lângă uimire, bucurie şi o oarecare nelinişte. Pe o scară confecţionată din sfoară, în balans puternic, datorită curenţilor de aer, cobora un om. Cei mai mulţi dintre cei de faţă crezură că asistă la un exerciţiu militar, un atac-surpriză, ocuparea unui obiectiv de importanţă, datorat preparativelor de aderare a ţării la N.A.T.O. Bănuielile acestea se risipiră însă repede, când din costumul de paraşutist, la nici un metru de sol, ţâşni în văzul tuturora Octavian Alpin... Pe chipul său se putea citi puţină amărăciune,

dar şi o oarecare oboseală, un consum nervos, pricinuit de cine ştie ce fapte, ce împrejurări. Pomeții obrajilor ieşiți în afară, parcă mai mult decât de obicei, îl apropiau pe poet, e adevărat că discret, foarte discret, de fizionomiile unora dintre sfinții bizantini. Bărbia rotundă, elegantă, conferea chipului său o suavă notă elină – grecii de pe vremea lui Solon, Pericles –, iar fruntea boltită, pe căi foarte subtile, ți-l aducea în memorie pe Chateaubriand. De unde putea veni el cu helicopterul?... Să i-l fi pus la dispoziție atotputernicul primar al oraşului R., Cicio Mustăcilă?... Sau vreun ofițer superior, maior, colonel, să zicem, român, american, pasionat deopotrivă de militărie şi poezie?... Oh, Doamne, dar să nu-i excludem nici pe foarte bogații şi puternicii ciobani ce controlau cu turmele lor pădurile dintre Hercules Baad şi Danubius... Privindu-l încă o dată în impecabilul costum achiziționat în cel mai rău caz de la Viena, Octavian Alpin putea să se fi prezentat în fața noastră şi după îndelungate zile de creație... Am plecat de la gară, noi, scriitorii invitați la Zilele „Reflex”, spre hotelul „împărații Romei”, într-o manieră mai mult decât originală. La mijloc era, desigur, geniul de organizator al lui Tavius. În spatele stației ne aşteptau nu tradiționalele şi nu arareori obositele autocare, cu şoferi plictisiți sau vag politicoşi, ci cu totul altceva, mai exact un şir impresionant de mijloace de transport, din diferite epoci istorice, menite să ne uimească atât pe noi, cât şi pe cei prin aşezările cărora vom trece. În față se afla un splendid car, poate scos din vreo colecție, sau dăruit special pentru Zilele „Reflex” de vreun gospodar al locului, cu simț acut pentru păstrarea mărturiilor trecutului. Spițele roților erau vopsite în albastru, loitrele în galben, ruda în roşu. Pe jos, pe podea, se afla un strat gros de fân. La această minune, s-ar putea spune, erau înjugați doi boi masivi, Alexander şi Iuri, ce-şi țineau capetele în jos, părând doar a aştepta semnalul de plecare. Urmau un număr de patru birje, cu roți gumate, cu burdufurile protectoare din spate ridicate, cu capre înalte pentru vizitii, cu un număr dublu de

arcuri pentru fiecare pereche de roți. La primele două birje, loc, an de fabricație, „Wien, 1904”, erau înhămați cai mărunți de munte, la următoarele, loc, an de fabricație „Pressburg, 1911”, cai puternici, de tracțiune, germani. Toți cei patru vizitii, bărbați bine făcuți, sub patruzeci de ani fiecare, purtau pantaloni albi şi vestoane negre pe spatele cărora scria Zilele „Reflex”... În sfârşit, trecându-se de la tracțiunea animală la cea mecanică, după car şi birje, urmau maşini B.M.W., Volkswagen, Audi, Cielo, Dacia Solenza şi la capătul şirului un Mercedes Benz, ultimul tip. Se ştie cu siguranță că în car a luat loc singur Tavius Alpin, iar în limuzina Mercedes ce încheia convoiul, primarul Hercules Baadului, Ilie Mustăcilă, cu familia sa. Noi, invitații, creatorii de poezii, poeme, schițe, nuvele, romane, piese de teatru, eseuri, cronici literare, ne-am urcat după preferințe, care în birje, care în maşinile ce ne stăteau generos la dispoziție... În timpul drumului, al marşului, până la hotelul „împărații Romei”, din munții şi pădurile apropiate se auzea vag o muzică aparținând parcă altor tărâmuri. Accentele funebre, grele, lente, alternau cu pasaje luminoase, sprintene, legate indubitabil de vibrațiile vieții. Se auziră în mai multe rânduri chiar şi nişte voci de cântăreți, ciudate, venind tot dinspre munți şi păduri. Cerna şerpuia în urma noastră ca un agent K.G.B., iar vârful Domogled ne privea cu ochi severi, inchizitoriali. Pătrundeam, oarecum violent, într-o zonă mai tainică, mai puțin umblată. Reacțiile locuitorilor pe unde treceam erau însă vii... Nu se mirau câtuşi de puțin de carul cu boi, de birje, astfel de mijloace de transport, cu siguranță, mai văzuseră, ci de limuzinele negre, impenetrabile, solemne. Acestea îi făceau să dea din mâini, să scoată cele mai bizare exclamații. Datorită mersului lor lent, în mai multe rânduri, bărbați înarmați cu topoare încercară să le atingă. La Pecinişca, în mod surprinzător, un grup de copii strigă... „Scriitorii, trec Scriitorii spre Hercule Baad”..., facân-du-ne îndelung semne de simpatie. La Berzasca, mai mulți

ciobani, în pas alergător, ne însoțiră câteva bune sute de metri, la Ciunga, pe timpul trecerii noastre, arseră focuri şi pe marginea drumului şi în dreptul bisericii, la Iabla, o înmormântare se dădu la o parte pentru a nu ne sta în cale. Îndureraţii erau atât de curioşi în ceea ce ne privea, încât şi mortul din sicriu şi-a scos capul afară de sub capac. Imediat, din partea preotului s-a auzit porunca... „Ioane, bagă-te la loc, nici eu nu mai ştiu câți ani ai, ce mai vrei”... Drumul, pentru a reveni la el, spre Hercules Baad, locul de desfăşurare la Zilelor „Reflex”, cobora, urca, oscila ca direcție, ne obliga să ocolim pietre, să trecem peste poduri, şubrede, solide. Din adâncul pământului se auzea mereu o inimă bătând. Vedeam în depărtare imobile masive, steaguri, splendide vile, piscine, patinoare, dar când ne apropiam de ele constatam că sunt fie livezi cu flori, fie turme ieşite la păscut. Eram atacați din toate părțile de colții unor singurătăți milenare, deşi, pe de altă parte, aveam mereu impresia că ne aflăm doar la un pas de locul unor mari agitații umane. Lumina era când difuză, amintind de zilele polare, când extrem de redusă, de ai fi crezut că munții şi pădurile din jur sufocă fără milă soarele. Erau şi clipe când înaintam prin benzi de lumină explozivă. Ne cufundam însă şi în straturi de beznă masivă. În toată vremea aceasta, Cerna şerpuia în urma noastră ca un agent K.G.B., iar Domogledul ne privea neîntrerupt, cu ochi severi, inchizitoriali... Înainte de a intra efectiv în Hercules Baad, ridicându-se în picioare, în onorificul car cu boi, Tavius ne ţinu la toţi un mic discurs... „Respect generațiile de scriitori aflate aici, precum şi naționalitățile cărora le aparțin. Am auzit, grație mobilului meu multifuncțional, cum folosindu-vă mobilurile personale, de comun acord, ați întocmit pe parcursul Zilelor «Reflex» un program de lecturi. Unul dens, demn de invidiat, cu proze, poezii, eseuri, teatru, dimineața, la prânz şi seara. Scriitori precum Cintezoiul, Blanăverde, Moş Gonzales, Gavrilovici, Irji Pumnek, Helmuth Stroch, Irina Buşa, Mioara Ciocănescu,

Nana Basarabenco, dar şi mulți alții ar fi avut parte de mari succese. Vă rog să vă păstrați creațiile, dar de data aceasta Zilele «Reflex» vor fi sărbătorite altfel”... Şi din acest moment, bine marcat pentru noi toți, începu un fel de vis, dar şi un efort disperat de a rămâne în realitate, de a nu ne lăsa pe deplin înghițiți de halucinație.

Finalul Zilelor „Reflex”

Hotelul „împărații Romei” seamănă când cu o imensă prismă de cristal, când cu un cub ce, prin intermediul unor suporți nevăzuți, se roteşte lent în jurul unei invizibile axe. De-a lungul etajelor, o mulțime de săli de dans, de spectacole, restaurante, săli de încoronare, de întâlnire a cavalerilor, de gladiat, separeuri pentru legături tainice, galante. Mai peste tot busturi de mari scriitori de la Sofocle şi Sapho până la Dostoievski, Tolstoi, Kafka, Below. Dar şi de mari actori, sportivi, răufăcători. La rândul lor, camerele, apartamentele de locuit, concepute după tiparele diverselor epoci. Tavane joase sau înalte, uşi simple, duble, paturi cu baldachin, gheridoane cu lei înaripați, la distanțe egale de urne antice, fotolii-gondolă, proprii unei foarte îndepărtate Veneții, dar şi mobilier modern, simplu, plurifuncțional. Noi, fără a fi verificați de cineva, am intrat pe-o poartă pe care scria „Spre Zilele Reflex”. Am luat-o pe un coridor, împiedicându-ne de câteva lebede, am trecut pe sub un candelabru clătinat probabil de arpegiile unui pian ce veneau de undeva, de foarte aproape, am alunecat timp îndelungat pe un jgheab părăsind treptat zona de lumină şi intrând într-un adânc întuneric. Doamne, Dumnezeule, ce stranie senzație... suntem sus, sub stele, instalați pe spinările unor viețuitoare extrem de puternice, plonjăm în hăuri, simțim pentru prima oară frigul necuprinsului, o pulbere înțepătoare ni se aşterne pe ochi. De văzut, ne vedem, totuşi, dar confuz,

părelnic, în zborul acesta ameţitor. Vocea lui Tavius însă e clară sub bolta cerească... „Avem aici singurătate, frumuseţe ce trece dincolo de vorbe, tăcere cu mult mai profundă decât cea din bietele noastre cimitire. Avem aici uitare, mai ales uitare, pierdere a limitelor, a identităţii”... „Don Tavius, strigară mai mulţi scriitori, Don Tavius, ce ni se întâmplă?”... „Cât o gămălie de ac, chiar sub noi, e Hercules Baad, cu hotelul «împăraţii Romei», ceva mai la dreapta sunt munţi, cutreieraţi şi-acum, se spune, de trupe medievale, dincolo de ei, ceea ce par a fi întinderi de zăpadă, sunt de fapt platouri, pe care sunt aduse inimi când viaţa se scurge din ele”... „Don Tavius, strigă aproape disperat Moş Gonzales, Don Tavius, arată-ne Banatul, să-l vedem de aici, de sus”... „Te-am auzit, fii fără grijă, el e şi sub noi, Cerna, Domogledul, Danubiul, satele ciudate, vrăjitoreşti, căile părintelui Nicolae Stoica de Haţeg, dar şi mult mai departe, unde nu pătrunde nimic, nici drumurile, nici liniile ferate, niciun semn din lumea noastră. Ar putea fi acolo un fel de sfârşit sau de-nceput al tuturor celor ce îndeobşte ne înconjoară”... Cu adevărat traversam ceva aiuritor... Ne balansam prin hăuri ca nişte prunci legănaţi pe perne de mătase. Ne era şi frig şi cald, decorul de sub noi se schimba mereu, aproape în delir spuneam Hymalaia, Pacific, Cerna, Mississipi, Hercules Baad, platouri pe care sunt aduse inimi să moară, Banat, Paraguay, simţeam aerul rece, tăios, ce cobora dinspre stele... „Don Tavius, strigarăm cu toţii dintr-odată, da-ne jos, Don Tavius, indiferent unde, zborul acesta ne omoară”... Dar organizatorul Zilelor „Reflex” înţelesese de mult că trebuia să coborâm. N-ar fi putut să precizeze niciunul dintre noi în cât timp vietăţile puternice care ne purtaseră prin spaţiu ne depuseseră în „dreptunghiul” numai marmoră, oglinzi şi catifele „Gargantua şi Pantagruel”, una din sălile de spectacol cele mai frumoase ale hotelului „împăraţii Romei”... Nici nu ne aşezaserăm bine în fotolii să ne tragem sufletul, să ne revenim puţin, când printr-un megafon se anunţă... „Vă rugăm să fiţi

atenți, prestidigitatorii din Bogâlcin”... Un zgomot uşor ca o respirație de copil, un foşnet ca de codru atins de vânturile toamnei, un vuiet ca de furtună dezlănțuită vara în plină câmpie. O pauză, pe urmă iarăşi un zgomot uşor ca o respirație de copil, un foşnet ca de codru atins de vânturile toamnei, un tunet ca de furtună, dezlănțuită vara în plină câmpie... „Apar... uitați-i!”, strigară din sală şi scriitori, dar şi mulți amirali şi contraamirali, prezenți şi ei, de vreo câteva zile, la Hercules Baad pentru o reuniune pe teme de navigație maritimă şi fluvială. De fapt, sub încrucişarea unor lumini, năvăli pe scenă un fel de turmă, un amestec de oameni, de animale, din hainele, din pieile, din blănurile cărora ieşeau aburi denşi, fierbinți... „Don Tavius, pe unde-o fi Bogâlcinul?”, întrebară parcă declanşați de un resort prozatorii Sallustius Vocemică, generația ’60, şi Apis Murzacu, adoptat de generația ’90... În loc de răspuns, o zebră aflată printre prestidigitatori trase un vânt atât de puternic, încât caschetele mai multor înalți militari spectatori zburară care încotro... Sub ochii noştri se petreceau lucruri cu adevărat ciudate... Pe scena ca prin minune eliberată, apăru un bărbat cam de un metru şi ceva, cu cap mare, spate îngust, cu brațe fragile de croitor sau chiar de farmacist. De sub vestonul subțire de postav se zărea şi protuberanta unei cocoaşe. După ce se închină în fața asistenței, spunând în mai multe limbi că-l cheamă Meilă, scoase un şuierat şi imediat apăru, de undeva din spatele lui, o capră cu coarnele învelite-n catifea şi de coada căreia atârna o bilă de plumb. Bee... făcu rumegătoarea surprinsă pesemne de ambianță, dar nu mai avu timp să repete sunetul căci Meilă o luă şi cu o nebănuită forță începu să jongleze cu ea. O petrecu pe după gât, pe la spate, pe sub piciorul drept, pe sub cel stâng, totul cu o viteză uluitoare. Sala izbucni în delir când artistul, izbind-o de propria-i cocoaşă, o făcu să sară ca o minge. „Meilă, mai vrem”... țipară nu ştiu câți scriitori, din toate generațiile... „te vom folosi în creațiile noastre viitoare... Meilă, înțelege-ne, mai vrem”... dar

indiferent la apeluri şi aplauze, bărbatul dispăru şi în locul lui apărură două femei, una îmbrăcată în călugăriță, cealaltă în luptătoare antiotomană. Izbucniră de pretutindeni aplauze, strigăte de „ura”, „suntem aici de două mii de ani”, era superb, aveam în fața ochilor şi artisticitate, şi istorie, şi religie... După ce se închinară în fața noastră şi puturăm constata că se aflau, ca vârste, cam în cea de a treia tinerețe, după ce se prezentară, pe călugăriță chemând-o Nectaria, pe luptătoarea antiotomană Savetamia, cele două se apucară de lucru... Cineva le aduse pe o măsuță, faptul se vedea cât se poate de clar, două păsări mici, imitând în mare măsură vrăbiile. Erau făcute dintr-o piatră foarte dură, granit, bazalt, porfir. Aveau toate părțile corpului, aripi, coadă, cioc, gheare, extrem de ascuțite. Ei bine, cele două prestidigitatoare, inițial fiecare pe cont propriu, începură să arunce păsările în sus şi să le facă să aterizeze pe diferite părți ale feței lor... frunte, obraz, bărbie, şaua nasului, vârful acestuia, ochi. De fiecare dată, în locul de contact dintre pasărea de piatră şi chipul artistei nu se vedea nici cel mai mic semn de rănire. În schimb, când începură, de la o oarecare distanță, să-şi arunce una alteia păsările în față, pe chipul lor tot nu apărea vreun semn de rănire, dar stupoare, chiar îngrijorare, picături de sânge se văzură pe frunțile şi obrajii mai multor spectatori... mai exact, fură „marcați” de acest exercițiu de mare dificultate, patru scriitori, doi de limbă sârbă, doi de cehă, cu toții aparținând generației '80, şi şase, foarte prețioşi, amirali. Intr-un ropot de aplauze, femeile se retraseră şi fu anunțat, pe mai departe, un număr de jonglerii cu vipere, dintre care unele – şi aici era noutatea - erau umplute cu explozibili... „Tavius, strigarăm toți scriitorii, zău, a fost de-ajuns, numărul cu păsările dar şi cel cu capra, maestrul Meilă, nu le vom uita niciodată, o sa le introducem în poeme, în nuvele, în romane, de vipere însă, mai ales cu trotil în ele, ne e teamă, oricât ar fi de mare dexteritatea jonglerilor”... Deşi nu credeam, furăm ascultați. Scena era acum goală, ne mai liniştirăm, dar anumite

temeri în suflete tot aveam... Programul era clar că încă nu se terminase. Au trecut astfel poate zece minute de pauză, o muzică lentă se auzea din plafonul sălii „Gargantua şi Pantagruel”, se auzea, zic, o muzică lentă, puţin apăsătoare, dar la un moment dat ea se întrerupse şi tot din plafonul sălii, prin intermediul unui microfon, un bărbat ne vorbi...

„Şi acum, stimaţi invitaţi ai Zilelor «Reflex», dar şi ai staţiunii Hercules Baad, o mare favoare pentru toţi... Iluzionistul din Cuptoarea”... Un murmur de admiraţie, de spaimă, a străbătut întreaga sală. Surpriza era, cu adevărat, mare. Nu fusese anunţat niciun .fel de iluzionist, nici din Germania, nici din S.U.A., nici din Spania, şi cu atât mai puţin unul din „Cuptoarea”, sat despre care chiar şi istoricii cei mai documentaţi ştiau foarte puţin... O vreme “scena rămase goală ca o piaţă ce nu trezeşte interesul nimănui. Capetele cortinei, aproape lipite de pereţi, vibrau imperceptibil, mai mult ca sigur din pricina unor curenţi care, cine ştie prin ce fisuri, pătrundeau de afară. În sală, spectatorii, evident mai destinşi după terminarea evoluţiei prestidigitatorilor din Bogâlcin, vorbeau paşnic între ei. Amiralii reveniţi la chestiuni profesionale erau unanim de acord că bricul Mircea, în loc să fie transformat în navă modernă de război şi să constituie baza Flotei întâia române, ar fi cu mult mai bine să fie scufundat, evident, cu onoruri. Contraamiralii, lăsând la o parte problemele de imediată specialitate, se porniră pe discuţii legate de femei. Blondele, susţineau unii, sunt mai tentante în actul propriu-zis al iubirii, dacă, cel puţin cu o săptămână înainte de fapte, sunt supuse la cure de murături, cu precădere castraveţi. Nu puţine reviste americane de profil asta susţineau. În ce le priveşte pe brunete, femeile rrome nu intrau în discuţie, ele câştigă temperamental, afirmau alţi contraamirali, dacă înaintea acuplărilor sunt plimbate mai multe zile, prin hârtoape, cu motocicleta...

Această ipoteză o avansa o revistă rusească de prestigiu, ce apărea sub conducerea unor specialişti în

domeniu, în oraşul Pskov. Noi, scriitorii, bâzâiam cu de-ale noastre... Poezia se scrie actualmente prost, totul e îngropat sub cuvinte ce nu vibrează, versurile semănând, în nenumărate cazuri, cu nişte lanțuri trase de un tractor, zornăind când surd, când strident Şi mai mult decât atât, producțiunea lirică nici nu se mai prea citeşte. Lumea are alte preocupări, e presată zilnic de alte chestiuni, astfel că cine s-ar mai putea apleca răbdător, cu înțelegere, asupra unor poeme, nu puține dintre ele cețoase, kilometrice?... Dar, ne continuam noi discuția, nici cu proza lucrurile nu stau mai bine. Unde e echilibrul clasic, unde sunt frazele limpezi, frumoase, unde e derularea clară, impecabil gradată a unei acțiuni?... Acum totul se învălmăşeşte, de la o descriere se sare brusc la un vis, la un act sexual, la un coşmar ce prevesteşte o boală sau cine ştie ce alte nenorociri... Se mizează mult pe peisajele „interiorizate”, pe mişcările subconştientului, pe nişte „teritorii” pe care bietele cuvinte abia dacă le mai pot sugera. Deodată, scena până atunci goală fu traversată de la stânga la dreapta de un urangutan. La vederea lui, prozatorul Sallustius Vocemică, generația ’60, exclamă... „Fraților, ce Dumnezeu, a venit jungla peste noi, sau suntem la vreo grădină zoologică, la un parc de animale scăpate de sub control?”... Drept răspuns, se auzi doar un „molciati”, spus pe un ton extrem de dur, vocea venind de undeva din spatele sălii... După dispariția fiarei, dar mai ales după „îndemnurile” acelui glas imperativ, ne liniştirăm oarecum, dar nu trecură multe clipe şi scena fu traversată în sens contrar de acelaşi urangutan, urmat însă, de data aceasta, de un iepure ce țâra după el, legat de coadă, un buzdugan. Nu apucă nimeni să zică vreo vorbă, căci imediat după dispariția animalelor apăru în fața noastră, pe scenă vreau să zic, o orchestră formată parcă din umbre, nu din oameni. La comanda scurtă a mai multor dirijori, în fapt, unul central şi doi laterali, din instrumente se revărsară asupra sălii „Gargantua şi Pantagruel”, cu bătaie lungă, desigur, până în saloanele „Nicolae Stoica de Hațeg”,

„Werner von Braun”, „Abraham Lincoln”, acordurile unice ale uverturii „Amurgul Zeilor” de Wagner. Se termină uvertura, dispar umbrele, locul lor e luat de un dubaş voluminos ce ne anunță... „Vă voi potopi acum cu ritmuri bolvăşnicene, plugovene, comerevene... Urechile la mine!”... Un infern de lovituri se abate asupra marii tobe. Sunt bum-bumuri, cu alternări de ritm ce realmente zguduie pământul. Noi ne temem să nu ne plesnească inimile, respirăm greu, amiralii şi contraamiralii sunt palizi, fără grai, vreo câțiva având probleme cu chipiele ce erau pe punctul de a le zbura de pe cap. În fine, dubaşul dispare, o clipă scena rămâne iarăşi goală, o clipă doar, căci ne trezirăm din nou cu urangutanul defilând prin fața noastră, de data aceasta neurmat de iepurele cu buzdugan... „Vă place, tună puternica voce din fundul sălii, vă place?... Imediat va veni şi EL!”... Tăcurăm cu toții la auzirea acestui surprinzător anunț, oarecum speriați, luați în priză de un soi de angoase. În sală lumina se stinse complet, parcă ne aflam cu toții coborâți într-un fund de fântână. Pe scenă însă, pe lângă becurile existente, se mai aprinseră trei, extrem de puternice. Puteai acum, sub bătăile acestor „faruri”, să culegi de pe podele şi gămălia de ac. Se auzea în răstimpuri, difuz, ca o derulare de poveste, clipocitul ritmic al unei ape, puteau fi receptate şi nişte voci ce rosteau cu claritate doar numele stațiunii ce ne găzduia, Hercules Baad. Scriitorii din generația ’60, ghemuiți unii în alții, şoptiră că toată atmosfera ce ne înconjoară avea în sine ceva catastrofic, în orice caz rău prevestitor, creatorii literari din generațiile ’90-2000 emiseră părerea că, pe fondul liniştit ce se lăsase, s-ar putea să apară însuşi Dumnezeu să ne bine-cuvânteze. În timpul scurs de la anunțul cu venirea Lui, amiralii şi contraamiralii făcură mai multe tentative de a părăsi sala. Uniți, umăr la umăr, ca o imensă broască țestoasă, forțară mai cu seamă uşa principală de ieşire. De fiecare dată eforturile lor de eliberare se soldară cu eşecuri. Acum, de o bună bucată de vreme, stăteau ca şi noi în fotolii, în sala „Gargantua şi

Pantagruel", aşteptând să vadă ce-o să se întâmple. Ce ciudaţi erau însă înalţii ofiţeri... Aveau cu toţii feţele trase ale unor călugări ce se supuseseră, timp îndelungat, la grele penitenţe... Trec câteva chinuitoare secunde şi iată... Întâi se zări o mână, pe urmă, vârful unui pantof, apoi reverele late cu tivuri de mătase albă ale unui veston. O pauză, după care se iviră o frunte, un nas, potrivit ca dimensiuni, cu vârful uşor în sus, o pereche de ochi... Se închega treptat o fizionomie... Un alt moment de respiro, un foşnet, în faţa noastră, în carne şi oase, se află iluzionistul din Cuptoarea... Un bărbat între două vârste, la o privire superficială, un corect funcţionar. Apro-fundând observaţia, lucrurile iau însă o altă turnură... Sprâncenele arcuite, tenul măsliniu, părul negru îl fac să semene cu indienii „Yoraka" din America precolumbiană, gambele înalte, degetele subţiri te trimit cu gândul spre un jucător de baschet din N.B.A., spre un dirijor nervos, mereu nemulţumit de prestaţiile orchestrelor, iar ochii cu luciri metalice spre un animal de pradă aflat într-o neîntreruptă pândă. După ce ne salută pe toţi cei din sală cu o înclinare uşoară a capului, începu să-şi mişte buzele într-un fel de murmur. Nu auzeam câtuşi de puţin ce ar fi vrut să spună, şi totuşi, după câteva secunde vocea sa ne răsuna clar în urechi... „Mă numesc Jay Seymour, acum Ilă Momacu, am străbătut mai toată lumea, duc cu mine poveri greu de suportat, iubesc deopotrivă lumina şi-ntunericul, visul cu imensităţile sale, pot oricând ca lumea aceasta împietrită, imobilă ce-o vedeţi s-o transform în ceva fluid, curgător, cu imagini pentru descrierea cărora cuvintele de aici sunt prea sărace. Nu mă întrebaţi de ce, venit din foarte îndepărtate insule, m-am oprit pentru o vreme... la Cuptoarea. Fiţi siguri că n-am să vă răspund"... Apoi, deodată, cu o voce clară, poruncitoare... Amiral de apă dulce, Pavel Puiuleţ, de acolo de unde eşti, fără a te ridica în picioare, recită frumoasa strofă a marelui Poet... Cu toţii ne întorseserăm spre locul indicat de Jay Seamour, acum Ilă Momacu... Auzirăm... „Noaptea potolit

şi vânăt arde focul în cămin/ Eu întins pe-o sofa roşă stau şi-n faţa lui privesc/ Pân ce mintea îmi adoarme, pân ce genele-mi clipesc/ Lumânarea-i stinsă-n casă, somnu-i cald, molatec, lin”... Lumina până atunci puternică din sala „Gargantua şi Pantagruel” îşi pierde treptat din intensitate. Spaţiile dintre scaunele noastre cresc, încât abia ne mai vedem, când devin atât de mici de parcă toţi am fi pe punctul de a forma o unică şi imensă persoană. Jos, la baza clădirii, se aud vag nişte valuri lovindu-se de solidele fundaţii, iar de sus, din tavan, pătrund până la noi, prin intermediul unor minuscule orificii, scântei luminoase, mişcătoare, desprinse parcă din îndepărtate raze stelare. Jay Seymour, numit acum Ilă Momacu, stabilit poate cu familie, poate fără, în Cuptoarea, îşi ridică înspre noi mâna dreaptă. Ca o uriaşă plapumă, ca un imens strat de pământ, ne desprindem cu toţii de la sol. Iluzionistul îşi ridică imediat, îndreptată tot înspre noi, mâna stângă, lăsând-o pe cealaltă să-i cadă inertă pe lângă trup. Efectul e surprinzător, într-un fel chiar de speriat. Fiecare dintre cei ce ne aflăm în sală dispărem rapid, undeva, nu ştim nici noi unde, printr-o deschizătură, printr-un orificiu ce realmente ne absoarbe... Pentru mine e lumină pe coridorul pe care merg, dar şi puţină răcoare, chiar frig. Cineva îmi pune o broboadă pe spate şi mă împinge înainte spunându-mi... „du-te... du-te”... Măresc pasul şi, iată, apar pomii de gheaţă, din care la intervale cad frunze, prefăcându-se în cioburi sclipitoare. Mă duc, fireşte, mai departe, pomii de gheaţă se termină, şi văd acum, răspândite parcă pe un câmp, în orice caz pe o mare suprafaţă, ridicându-se lent de la pământ şi revenind tot atât de lent înapoi, prinse într-un fel de dans, cercuri, pătrate, romburi, dreptunghiuri... Dincolo de ele, o suprafaţă albă pe care, cu un rest de memorie, o plasez fie la poli, fie în Ţara de Jos, fie într-un alt spaţiu care ar trebui şi el să aibă un nume. Merg mai departe sau poate mă întorc spre pomii de gheaţă, spre coridorul cu care luasem contact la început. Cine poate şti... dar de pierdut nu sunt cu totul pierdut,

căci îl aud, foarte de aproape pe Charles Aznavour, acum un cunoscut aş zice, exact aşa cum cânta el în gară când am pornit noi, scriitorii, oarecum aranjați pe generații, spre Zilele „Reflex”... Îl aud pe Charles e drept, dar de câteva minute, sau poate ore, sau poate zile, săptămâni, nu prea mai pot să respir. Îmi aduc aminte de Tavius, organizatorul Zilelor „Reflex”, e cel ce fuge probabil acum printre mormintele unui cimitir, îmi aduc aminte şi de amirali, de contraamirali, dar zău că mi-ar trebui puțin aer, chiar mult, căci mă sufoc... „Mergi înainte-mi, spune un glas, te afli prin ținuturi prietenoase, prin istorii adânci, imposibil de cercetat, de înțeles, mergi înainte”... Aud acum un susur, apa aceasta e Cerna, cu siguranță nu greşesc, are bulboane mai puține, mai potolite, e calmă ca o amiază de iunie. Ceva însă pluteşte pe unde. Acel ceva se apropie, se leagănă, prinde contur, e o scândură mare, şi pe ea e montat un tron sub care se află o găleată aburoasă. Pe tron stă, fireşte, cineva... un om gânditor, mai degrabă scund, neatingând cu picioarele marele lemn plutitor.

E îmbrăcat într-un fel de sarafan pe care, la intervale, îl încrețeşte vântul, dezvelindu-i genunchii. Printre aburi i se văd trăsăturile feței, seamănă, având pe frunte şi o coroniță, cu un împărat roman. Trece prin fața hotelului, prin dreptul meu, îmi face un semn discret din cap, arătându-mi o tăbliță pe care era scris cu litere destul de mari... „Profesor universitar, caut doctoranzi, şi pe Cerna, de la izvoare la vărsare”...

Întors acasă, coborât parcă dintr-un vis, am găsit mai totul neschimbat. Gara avea aceleaşi peroane ce separau liniile de pe care zilnic zeci de garnituri plecau în varii direcții. Vagabonzii gării erau şi ei la posturi... prin sălile de aşteptare, pe lângă micile bufete de unde le putea pica ceva, pe lângă chioşcurile de ziare, cerşind de la cumpărători un mărunțiş oricât de neînsemnat. Acasă am regăsit-o pe soția mea dormind, acoperită cu o pătură bej până în dreptul bărbiei. Cumplita boală tropicală contractată în urmă cu vreo zece-

douăsprezece luni, nici pe departe nu-i trecuse. Culmea e că alături de ea mai dormea cineva, mai precis un bărbat, un ins pentru mine cu totul necunoscut, păr mare, barbă la fel, faţă trasă, palidă, acoperit şi el până în dreptul bărbiei tot cu o pătură bej. Într-una din mâini cineva îi pusese un bilet... „Depus alături de soţia dumneavoastră, suferind de aceeaşi boală, pentru refacere, va trebui, prin comparaţie cu doamna P, să doarmă, în plus, şase luni”... Adevărul e că-mi era şi mie foarte somn. Zilele „Reflex”, într-un anume fel, mă copleşiseră. Mâncărurile, mesele ce parcă nu se mai terminau, animalele ce traversaseră tot felul de scene, formidabilele senzaţii corporale, profunzimea nopţilor, copacii de gheaţă din adâncuri, prestidigitatorii din Bogâlcin, iluzionistul din Cuptoarea, profesorul universitar în căutare de doctoranzi aşezat pe un tron, plutind în jos pe Cerna, şi încă multe altele pe care memoria nu le mai putea cuprinde. Adevărul e că-mi era şi mie foarte somn, putându-mi reveni din şocuri, din emoţii, numai graţie unei odihne profunde. M-am dus în camera mică, singura de altfel libera din tot apartamentul, şi aşa cum eram venit de la drum, m-am întins pe divan. Înainte de a adormi, am revăzut scena care a pus capăt Zilelor „Reflex”... Pe terasa din spatele hotelului de şapte stele, „împăraţii Romei”, scriitori, amirali, contraamirali, câteva fanfare, ansambluri de dans şi încă multe altele. Se însera şi bătea dinspre pădure, dinspre Hercules Baad, un vânt subţire, răcoros. în mijlocul terasei, la o masă, criticul Belgia şi prozatorul Căptuşelea, venit pe cont propriu la Zilele „Reflex”, având într-o mână o traistă cu merinde şi în cealaltă o geantă cu exemplare din ultimul volum apărut, o culegere de povestiri, intitulată „Cartilagii pentru hotentoţi”... Cei doi discutau, Belgia gesticula, demonstra, Căptuşelea îşi apropia, îşi depărta nasul, ochelarii, de faţa preopinentului său. La un moment dat, criticul tuturor generaţiilor, ridicându-se în picioare, spuse aproape tunător... „Da... În cronică te amintesc... ai lucruri bune... «Cartilagiile»... ţi-am promis!”,

după care, cu paşi grăbiţi, căutând parcă o scăpare, se îndreaptă spre marginea terasei, atinge balustrada, se urcă pe ea şi fără a mai privi pe cineva sare în Cerna... Căptuşelea vădit nu remarcare gestul criticului. Cuprinzându-ne pe toţi cu privirea, dar poate nevăzându-ne pe niciunul, repetă aproape în delir... „Mă aminteşte... cronica... am s-o duc acasă... am strâns cureaua, dar a meritat... Mariana... şi când rosti numele soţiei, pieptul i se bombă, începu să bată din picioare, la umeri îi apărură nişte pene, la degetele de la mâini, aşijderi. Nu trecură nici cinci secunde de la „exclamaţii" şi, probabil, împins de forţe invizibile de jos, absorbit de aerul ce venea dinspre păduri, Căptuşelea îmbrânceşte masa, se ridică un metru-doi deasupra terasei, face un rotocol, pe jumătate e învăluit în pene, un pantof îi cade din picior, fanfara din Bolvaşniţa cântă, apoi tace... „Mariana... mă aminteşte în cronică... sosesc"... E acum sus, jumătate scriitor, jumătate pasăre, se mistuie secunde, din geantă-i cad cărţi peste tot, lasă în urmă Hercules Baad, trece Cerna... „mă aminteşte"... răsună văile... „mă va menţiona"... E tot mai sus, fanfara cântă din nou, şi bine, şi fals, o clipă-i mai vedem, e punctul acela, în direcţia Timişoara, trecând peste Teregova, Domaşnea, Caransebeş, Lugoj... „Da, domnilor", răsună o voce de bas venită parcă din lumea de dincolo... Zilele «Reflex» au luat sfârşit"... Doamne, cine totuşi vorbise?... Ne uităm peste tot, prin preajmă, peste păduri, departe, mai auzim o dată... „Da, domnilor"... şi atunci îl zărim, dincolo de Cerna, pe Tavius/ Alpin, pregătindu-se, călare pe un cal, să dispară printre stânci...

Doctoratul

Vă văd destul de rar pe stradă, în societate ce să mai spun, am impresia că pe la teatru n-aţi mai dat de cel puţin un an. Sunt oarecum mirat de acest lucru. Aveţi, probabil, multe

de rezolvat, revizuirea cursurilor, achitarea impozitelor, reîmprospătarea bibliotecii, poate dați și meditații sau pur și simplu nu vă mai place să vedeți pe nimeni... M-am gândit, zău, vă spun, la toate aceste posibilități...

După cum văd, în calitate de bun prieten, ești curios să știi cam ce se petrece cu mine...

Domnule Kales, nu mă mai ascund după deget, asta e, mă intrigă bizareria vieții dumneavoastră din ultima vreme. Dar să știți că nu doar pe mine, ci pe foarte mulți dintre cei ce vă sunt apropiați, numai că ei fiind mai timizi nu îndrăznesc să vă pună întrebări.

Credeam că ești la curent sau ar fi trebuit să fii... s-a scris, de altfel, și prin ziare... acum, la sfârșit de carieră, am fost nevoit să mă înscriu la un doctorat... ai auzit bine ... la un doctorat...

Dle Kales și acest gest – scuzați, nu găsesc alt cuvânt – v-a făcut să vă retrageți din lume, să fiți atât de cenușiu? ... Și mă iertați că îndrăznesc ... care e tema?

Asta e, ai pus degetul pe rană, subiectul nu e dintre cele mai ușoare, o monografie, dragul meu, despre opera deloc mică a unui preot ce-a trăit prin Banat în secolul luminilor... da, trebuie să-i analizez scrisul, să-i reconstitui biografia, să refac atmosfera timpului, să umblu după documente ce-l privesc pe unde, iartă-mă, nici Necuratul nu gândește. Un adevărat coșmar. Domnule Kales, și cine v-a impus corvoada aceasta, zău așa? Cine?... auzi, cine?... mă mai și întrebi, legea, legile... ce mai, îmi pierd postul de la universitate dacă nu mă fac cu doctorat...

Vai, domnule Kales, de abia acum încep să înțeleg... dumneavoastră, un om al fanteziei, al imaginației, autorul atâtor cărți frumoase, unele chiar unice în felul lor, să vă ocupați „la milimetru” de acest popă obscur... pe drept cuvânt îngrozitor. ..

Pentru cea trei săptămâni de zile, dialogul cu domnul

Kales atât de bine început s-a întrerupt. Din cauza ambilor interlocutori. Mai vârstnicul meu amic doctorand s-a internat într-o clinică pentru o serie de analize, iar eu a trebuit să fac o deplasare într-un număr de sate unde eram aşteptat de vârfurile intelectualităţii de acolo, pentru a ţine un set de conferinţe pe teme economice, dar şi ştiinţifico-literare. Într-un anumit fel, amândurora ne-a mers destul de bine. Doctorii i-au găsit domnului Kales doar câteva mici disfuncţii hepatice şi renale, întru totul remediabile, iar eu pe unde am umblat pot zice că am făcut o treabă bună. Spre exemplu, la Fâlfani i-am capacitat pe mulţi să înţeleagă mecanismele economiei de piaţă, să fie mai puţin reticenţi faţă de investiţiile pe termen mediu şi lung, să încerce să se apropie de calculatoare şi de limba engleză. La Petroeşti-Pădure, în faţa unui auditoriu peste aşteptări, câteva seri la rând, am dezbătut probleme legate de navetele spaţiale, de vârsta universului, de şansele ce le avem noi, românii, de a ajunge într-un viitor nu prea îndepărtat pe Lună şi poate chiar mai departe. La Dăscăliţa, un sat de munte foarte mic, aproape un cătun, seara, în aer liber, plimbându-mă cu localnicii printre căpiţe de fân, am întors pe toate feţele celebra zicere a lui Machiavelli: „Scopul scuză mijloacele". În sfârşit, pentru a scurta expunerea, la Sămăiuda am pus bazele unui cenaclu literar, unde i-am rugat pe săteni ca pe lângă citirea producţiilor proprii, fie sub conducerea preotului, fie a medicului ori a unor funcţionari de la primărie, să dezbată şi probleme teoretice legate de literatura actuală, cum ar fi interferenţele de teme, postmodernismul şi post-postmodernismul. Întorcându-mă după toate acestea acasă şi aflând că şi prietenul meu mai vârstnic, domnul Kales, se află la domiciliul său, într-o dimineaţă l-am căutat şi am putut destul de bine să reluăm dialogul despre încercarea sa...

Domnule Kales, eu n-o să-mi dau niciodată vreun doctorat, sunt sigur de asta. N-am nici pregătirea necesară şi nici nu sunt deosebit de inteligent pentru a aspira la o asemenea

performanță. Puteți să-mi spuneți, sub raport tehnic, cum evoluează o astfel de lucrare?

E vorba, dragul meu, de mai multe etape ce trebuie arse, traversate. Pentru a fi mai uşor înțeles am să ți le menționez fără nicio înfloritură. Se începe cu aşa-zisa admitere, când tu, candidat la teză, în fața unei comisii, de obicei din Capitală, spui ce urmăreşti sa faci, clar, precis, fără erezii imaginare, în aşa fel încât înaltele personalități doctorale, academicieni, semi-academicieni, după nici zece minute să spună... „Basta, ne-am lămurit, te poți considera admis”...

Ce bine... ce frumos ... chiar elegant... De acord cu tine, dar acesta e doar începutul... Urmează, până să te apuci de teză, susținerea în fața unei alte comisii, formate de data aceasta din trei-patru profesori universitari regionali, a trei referate orale şi a încă trei scrise... ai înțeles?

Mă iertați că vă întrerup, dar şase astfel de „încercări” nu sunt prea multe? ... nu conduc la surmenaje, la indispoziții mai profunde...?

Bine că nu sunt 12 în loc de 6, să fim totuşi fericiți... Dar ca să termin cu lămuririle... prin aceste, să le zicem... „provocări obligatorii”, profesorii doctori vor să ştie cu precizie de ceasornic elvețian dacă tu, cel admis odată la teză, eşti şi capabil să o faci...

Înțeleg... Înțeleg... a naibii, scuzați, daraveră... Dar acum, pentru că tot mă inițiați în astfel de taine, dumneavoastră cum stați cu referatele?

Aici, la acest „dumneavoastră cum stați cu referatele?” dialogul s-a întrerupt din nou. Mult aşteptata criză irakiană izbucnise. După cum era de prevăzut, bărbaților români apți să poarte o armă li s-au repartizat sarcini. Cine o făcuse? ... Înaltul Consiliu de apărare a țării... Fiind ceva mai în vârstă şi cu mici disfuncții hepato-renale, Richard Kales, amicul meu doctorand, a fost mobilizat pe loc. Cu mine însă lucrurile au fost ceva mai complicate. Inițial, am intrat în sistemul de pază al blocului pe

care-l locuiam. Împreună cu administratorul principal, cel adjunct şi patru membri din comitet trebuia din oră în oră, ziua, noaptea, să raportăm Centrului Militar Municipal dacă în imobilul nostru sau prin preajma lui nu şi-au făcut apariţia figuri suspecte asociabile ideii de atentat. Când evenimentele s-au mai complicat pe front, pe frontul americano-irakian, am primit o uniformă şi cu grad de sublocotenent am fost trimis să asigur, cu mulţi alţii, fireşte, securitatea litoralului. La mare, deci, după mai bine de treizeci de ani, cu misiuni speciale între Eforie Sud şi Nord. Fiind ceva mai tânăr decât alţi rezervişti şi cu vederea încă bună, am primit din partea comandanţilor „însărcinări" de noapte. Să fiu, totuşi, mai precis aici... Se afla, să zicem, în faţa hotelului „X" o tufă, aspectul ei provoca, putea fi un adăpost, o capcană, tu, din instinct militar, de cercetaş, te vârai în ea, observai, notai, judecai, filtrai... Ţi se părea, spre exemplu, că printre pateurile destinate unei braserii, unui restaurant, ar fi şi corpuri străine, trebuia să intervii, să verifici, să te convingi că în interiorul aluaturilor, sub ele, printre ele, e cu adevărat brânză, gem, marmeladă, mac, rahat, migdale şi nu altceva. Ne intra în atribuţii filajul femeilor de noapte. Sunt singure, însoţite, se fofilează suspect printre pomi, privesc prea insistent într-un anume punct?... Aici a fost şi o mică tragedie căci un tânăr sergent, făcând exces de zel, şi-a descoperit logodnica, pe care o credea cu viitoarea-i soacră la prăşit porumb, în pat cu un libanez... A trebuit ca în cazul „misiunii litoralul" să prestăm şi exerciţii de scafandri, adică să dispărem, cel puţin de două ori ziua şi tot de atâtea ori noaptea, în zone mai adânci unde primejdia putea fi prezentă. Dumnezeu însă e mare şi la un moment dat domoleşte vâlvătăile. Conflictul americano-irakian se calma treptat. Bombardamentele în Bagdad continuau, dar ele nu mai erau chiar atât de intense. Gărzile de elită ale tiranului musulman mai peste tot se predau fără condiţii, mase imense de oameni începeau să simtă gustul libertăţii. Într-o seară locotenent-

colonelul Capră, tuturor celor ce ne aflam în misiuni, ne-a ordonat să revenim la baza „Crocodilul”. Urcat pe o fostă masă de biliard, fără centură, cu chipiul prins între genunchi, ne-a spus, în română şi engleză, că peste două zile vom fi lăsați la vatră. Timp de 14 ore, într-un accelerat cu mers de personal, am străbătut trei pătrimi din țara. Era şase dimineața când am intrat pe poarta casei. Peste nici trei ore reluam cu Richard Kales dialogul despre referatele doctoratului său...

Primul dintre ele, oral, un simplu dialog, de fapt, a fost uşor. Axa lui, punctul său central, era întrebarea dacă „Iluminismul”, în toată amploarea sa, şi-a făcut sau nu simțită prezența în Mehadia, satul de baştină al preotului meu, fireşte, în secolul al XVIII-lea... Nu mă privi, te rog, mirat... Ştii foarte bine că şi regiunile noastre au fost „în ritm” cu restul continentului. Am răspuns comisiei că da, o anume „boare” a acestui curent, a acestei viziuni asupra vieții a trecut şi pe deasupra Mehadiei, dar că ea nu s-a materializat în opere scrise, drame, romane, jurnale, ci în atitudini mai blânde ale localnicilor față de animale, într-o sporire a esteticii sălaşelor, în ameliorarea relațiilor soț-soție, în eliminarea treptată a veselei de pământ, în diminuarea tâlhăriilor atât prin păduri cât şi la drumul mare. Am spus în finalul intervenției mele că pentru aceste afirmații nu am documente scrise, irefutabile, dar că intuiesc realitățile oarecum mute de atunci grație unui instinct special... Zâmbind, preşedintele comisiei m-a întrebat... „Aveți cumva calități de clairevoyant?”... „A, nu, e prea mult spus, am replicat, dar un grăunte din această predispoziție rară poate tot există”...

E interesant, palpitant... ca să nu spun mai mult... domnule Kales, vă rog, vă ascult mai departe...

Referatul „doi”, pentru a intra mai adânc în problemă, tot în regim oral, a avut ca titlu „Preoteasa”, înțelegi, nu mă îndoiesc că înțelegi... trebuia s-o recompun, pe cât posibil din documente, pe cea care i-a fost soție preotului meu, subiectul

tezei de doctorat...

Să îndrăznesc?... V-a fost uşor?...

Aici urcuşul, dacă mă pot exprima astfel, a început să fie pieptiş. El, Nicolae Stoica, pe grai popular, popa, aminteşte de ea, de cea care i-a fost şotie, dar, malheureusement, n-o portretizează, nici măcar despre un cârlionț al părului ei nu vorbeşte. Cercetându-i mapele, miraculos salvate de un călugăr – două la Prilipet, două la Bogoltin – am putut constata, nu cu satisfacție, că parohul nu şi-a desenat niciodată partenera de viață. N-a vrut, n-a putut, taină de nepătruns. Cum pe vremea lor fotografia încă nu se inventase, drumul meu doctoral părea oarecum înfundat. Dar să ştii că cei din neamul Kales nu se descurajează niciodată, nu se pierd uşor cu firea... Fără a irosi vremea, am închiriat un cal pentru o lună şi am luat aproape la rând satele din jurul Mehadiei şi din Almăj. Bolvaşnița, Cornereva, Cănicea, Cuptoarea, Plugova, Globu-rău, lablanița, Prigor, Prilipăt, Borloveni, Rudăria. Aveam în spate o traistă cu brânză, slănină, afumături, o sticla cu țuică şi un caiet pentru însemnări. După cum era de aşteptat, documente ioc. N-am mai stat atunci pe gânduri şi întrebând, şi întrebând i-am făcut femeii un portret-robot. 80 % din bătrânii interogați despre preotesele locurilor din vechime mi-au spus că ştiau din auzite despre ele că au fost scunde, grase, bune alăptătoare, închise la păr, cu ochii mari, rotunzi. Aceiaşi bătrâni, prin comparații, mi-au mai precizat că preotesele din Almăj erau mai mici de statură decât cele din jurul Mehadiei. Şi uite aşa, răbduriu, cu plină nădejde, umblând din sat în sat, din moş în moş, din babă în babă, am putut s-o refac, cu certificat de valabilitate, pe preoteasa Ana din Mehadia. Desenată pe zece cartoane mari am prezentat-o comisiei. După îndelungi contemplații, schimburi de opinii, unul din membri, politicos dar rezervat, cu îndoieli, a spus... „Nasul aduce puțin a cioc, urechile sunt cam clăpăuge, dar, în mare, aceasta trebuie să fi fost preoteasa uşor «iluministă» din Mehadia. Referatul dumneavoastră cu

subiectul «Preoteasa» a fost admis”...

Domnule Kales, câteva cuvinte acum despre referatul trei, ultimul după câte mi-ați spus, în regim de oralitate...

Ce frumos te exprimi... ultimul în regim de oralitate... Inițial, dat fiind faptul că publicasem un număr de cărți de beletristică ce n-au trecut neobservate, vreau să zic, critica fără somații, a scris câte ceva despre ele, membrii comisiei s-au gândit ca de acest al treilea referat oral să mă absolve... Ar fii fost bine... dar, căci există întotdeauna un „dar”, despre această intenție, mică înlesnire, a aflat o măruntă secție a Academiei, care ține cont, în cadrul doctoratelor, tocmai de referatele orale. Şi astfel a trebuit să mă lupt şi cu el... Subiectul, sunt nevoit să-ți mărturisesc, într-o anumită măsură m-a luat pe neaşteptate. Ascultă-l... *„Dacă n-ar fi fost preot, istoric şi scriitor, ci pictor, ce gen de tablouri ne-ar fi lăsat Nicolae Stoica de Hațeg?”...*

Domnule Kales... dacă mă pot exprima astfel,... un şut aproape imparabil... o adevărată bombă... Îmi dau seama că nu ştiați nimic, de altfel nici n-aveați de unde, despre arta plastică de finețe din zonele Almăjului şi Mehadiei în secolul luminilor. ...Cum v-ați descurcat?... Ce v-a trecut cel mai rapid prin minte?

Pentru început am fost într-o derută totală... parcă m-ar fi paraşutat nişte răufăcători în delta Amazoanelor... la un pas de a abandona totul... Îmi repetam mie însumi, pe diverse intonații întrebarea... ce gen de tablouri?... ce gen de tablouri?... ce gen de tablouri?... Pe urmă am trecut la lucruri mai concrete, am colindat biblioteci, mănăstiri cu fonduri documentare vechi, am cerut audiențe la erudiți recunoscuți pe plan național şi nu numai, dar din nicio parte, din absolut niciuna, nu se întrezărea vreo speranță... Demoralizat şi decis să las totul baltă, am luat calea munților ajungând prin urcuşuri pieptişe în Făgăraş, foarte puțin sub vârful Negoiu...

Vorbiți, desigur, de arhicunoscuții noştri munți, lacul Bâlea, vârful Moldoveanu, Bâlea-Cascadă etc. ...

Şi da, şi nu... sincer să fiu până la o anumită altitudine sunt sigur că urcam Făgăraşii noştri arhicunoscuți, dar cam de la două mii de metri-n sus, până la vârf, nu am îndoieli că erau alți munți... mai vechi, retraşi, într-un anume fel pensionați de geologie, netrecuți pe nicio hartă, foarte rar călcați de pas omenesc...

Domnule Kales, vă rog continuați...

Liniştea, umezeala, pustietatea, lumina zilei tăiată parcă de vagi fire negre te făceau să te crezi în plină eră carboniferă. Brazii se legănau atinşi de un vânt imperceptibil. Dinspre lacuri venea o boare de sânge vărsat în urmă cu cine ştie câte milenii. Noaptea, pădurile păreau sicrie grele sub lumina frântă a lunii. Era o pace care trebuie să fie numai la poli sau în gropile neştiute din fundul oceanelor. Păsări nu zburau, dar un fâlfâit de aripi când şi când totuşi se auzea. Încoace şi încolo, la stânga şi la dreapta, oriunde, încolțit de frisoane şi spaime. Într-una din nopți, a nu ştiu câta petrecută acolo, mă aşez istovit pe o stâncă. Stelele luceau foarte jos, aproape să le atingi cu mâna. Pot zice că eram înconjurat de oglinzi peste care erau lăsate franjuri negre. Dau să mă întind pe piatră pentru un atât de dorit somn. Şi atunci, ce crezi, pe muchiile acelea ascuțite, ce urmau pentru un anume timp să-mi devină pat, găsesc un ochean, un obiect ciudat, cam de dimensiunea unui femur de căprioară...

Domnule Kales, vă rog...

Îl iau în mâini, era uşor, îl pun la ochi... Poți să crezi sau să nu crezi, printr-o lumină albastră, uşor tremurătoare, văd oameni, pâraie, case... dar din alte timpuri... Țara Românească, Moldova, cetăți cu iederă pe ele, palatul regilor din Buda, fanarioți, un drum ce ducea spre vest, spre Cehia, negustori speriați ce intrau sau ieşeau din păduri... Mă dumiresc destul de repede că sub lentile e veacul al XVIII-lea, începutul celui următor... Rotesc în continuare ocheanul, alte şi alte peisaje, dar la un moment dat revine obstinat acelaşi decor... coline,

colibe rare, biserici mici de lemn, sate înfundate-n codri, oameni însă nu...

Domnule Kales...

Crezi că mi-am pierdut speranța?... nici gând, căci destul de repede oamenii au apărut şi ei... ocheanul mi-i aducea foarte aproape, le auzeam cuvintele, accentele, le vedeam traistele, opincile, căciulile, basmalele, cojoacele, am fost cuprins de îndoieli după care, ferm, mi-am zis... „Almăjul, acesta-i Almăjul pe care-l caut”... Şi treptat, după ore de observație, de data aceasta decorul schimbându-se rapid, îmi cade sub priviri un sat. În jur păduri şi stânci, un sat mic, cu biserică şi-o piață plină ochi de oameni... Aşteptau pe cineva şi iată că acel cineva apare... preotul îmi zic... „părinte, spun şi ei, după ce gatați cu molăritul să veniți aici ca vrem să vă vorbim”... L-am urmărit pe preot, ştiam de-acum că el nu e altul decât Nicolae Stoica de Hațeg, subiectul tezei mele de doctorat... L-am urmărit cum îți spuneam, trece peste-un şanț, sare peste-o groapă, ocoleşte bolovani, dă cu piciorul peste bot unui dulău, după care intră într-o casă ceva mai mare decât celelalte... Îmi închipui cât de copleşit erați...

Stă o clipă-n curte, clipă lungă cât un veac, după care se-ndreaptă hotărât spre şură... Părinte, strig... părinte...

Da, te-aud... ai răbdare să biruim puțin timpul ce ne sepăruieşte...

Părinte Nicolae...

Ştiu, îți voi arăta ceea ce voiai să vezi, ceea ce trebuie să vezi... picturile mele... În câteva clipe e-n şură şi dintr-un colț al ei, de sub o grămadă de paie, scoate la repezeală o mulțime de tablouri... „Priveşte, îmi zice, fă observațiuni, ia notițuri”... Pjkrivesc, observ, notez... peisaje cu păduri şi animale, în genul marilor naivi germani din veacul al XIV-lea, bolovani singuratici, cu muchii ascuțite, cu suprafețe plate, în nuanțe de mov, o înserare superbă coborând peste câteva stâne, două portrete de femei cu coşuri pe cap, tinere cu trăsături

pline, manieră Rubens, mai multe naturi moarte cu coase, opinci, de gugulani, bucăți de slănină, fripturi de porc ducându-te cu gândul spre abundența flamandă. Şi, în sfârşit, un militar cu puşcă şi raniță călare pe un cal. Sub picioarele din spate ale armăsarului scria: „Locotenent austriac în drum spre Jupalnic”...

Părinte Nicolae, mare mulțumire, am acum documentația, comisia va fi mulțumită.

Timpul e scurt, uită-te prin ochean, vom călători puțin... vezi, dragule, o casă din piatră, jos, pe malul râului ce-i spune Cerna?

O văd, cu patru ferestre, cu beşici de porc în loc de geamuri...

Este a lui Trăilă Drăgoi născut în Iablanița, matematicianul Almăjului... Iar acum priveşte sus, pe dealul cel mai apropiat... fixează bine, suntem la Rudăria, acolo împăratul Iosif, în mare dispoziție, o după-masă întreagă a jucat cu fetele satului, cu Ana, Maioana, Saveta, Petrica,Filofteia...

Şi împărăteasa?

Ea a jucat cu feciorii, tot o după-amiază-ntreagă, cu Stamfor, cu Bădica, cu Măciuconiu, cu frații Ghimboaşă...

Părinte, ce informații, un adevărat tezaur...

Şi mai departe, ceea ce vezi lângă Crucea de piatră, la Brebu ne aflăm, e casa în care-a funcționat mai bine de un secol „Academia Moşilor din Almăj”. Tot ce au creat, au gândit, e îngropat în nişte cazane la baza unei fântâni aflată după cronici în triunghiul Jupalnic-Prilipeți-Cornereva. Caută locul acela şi de-l vei găsi, voi, modernii, o sa izăflați...

Părinte Stoica, nu ştiu cum să-ți mulțumesc, voi face o lucrare extraordinară, despre dumneata, despre tot ce mi-ai spus, arătat... uite, aş vrea... Dar preotul fără să-mi dau seama dispăruse din raza mea vizuală... Pentru câteva clipe însă, ce şansă, înainte de „stingerea ocheanului” am putut să cuprind cu privirea tot Almăjul... râuri, nu mari, sclipind când şi când ca

argintul, păduri ce păreau noaptea blocuri, frunți de marmoră, biserici cărora norii, coborând, le binecuvântau crucile, poiene de un galben intens când lumina stăpânea cerul, drumuri pe care le băteau în toate direcțiile oameni pe jos, călăreți, militari cu pene la chipie, cerşetori în zdrenţe. Şi încă ceva, din loc în loc arcade mari pe sub care treceau sufletele celor dispăruți în căutarea altor destine...

Acum când Richard Kales aflase atâtea, când eram curios să ştiu ce va face, cum va familiariza comisia cu imensul, neobişnuitul stoc de informații ce-l deținea, izbucneşte, pe neaşteptate, epidemia de viroză pulmonară atipică însoțită – un rău nu vine niciodată singur – de „muşcăturile" câtuşi de puțin blânde ale unei ciudate forme de meningo-encefalită. Întreaga populație a țării a intrat într-o stare de panică acută. Cele mai mici semne de indispoziție, o durere de cap, o tuse, un strănut în plus, o vagă balonare stomacală, o relativă absență a „vânturilor" erau raportate prin diverse mijloace medicilor de familie, spitalelor, ba chiar şi unor vecini care sub o formă sau alta erau mai apropiați de ceea ce am putea numi „cunoaşterea bunei funcționări a organismului uman"... Segmentul de populație cel mai vulnerabil la epidemii s-a dovedit a fi cel compus din indivizi care de generații nu au consumat decât accidental brânză, lapte, unt şi ouă. Aici s-a înregistrat, firesc, şi numărul cel mai mare de decese. Au făcut față mai bine asalturilor furibunde ale bolilor cei care pe parcursul ultimelor două generații au mâncat aproape frecvent brânză, lapte, unt şi ouă, adăugându-li-se însă acestora şi cantități mai mari sau mai mici de carne şi prăjituri de casă. S-a constatat din statisticile de contaminare că factorii potrivnici îmbolnăvirilor, mai ales în forme grave, au fost soliditatea familiei, traiul pe timp de iarnă în camere încălzite, o paletă mai largă a culturii generale, convingerea că şi după moarte mai există „Ceva"... Şapte din zece convorbiri telefonice se desfăşurau cam astfel... „Allo, aici mătuşa

Domnica, Țunți, tu ești?... cum e la voi că la noi nu-i bine, unchiu-tău spune să-i luăm piatra de pe piept, are 40 de grade, vedenii, se crede-n S.U.A., nu știu ce va fi la noapte”... „Allo, Păsuică, puiule, noi suntem cu unu mai puțin, s-a dus Femmy, uite așa, puh de două ori și gata... poimâine la două după-masa, nu e obligatoriu, doar dacă puteți”... „Allo, gara, măi să vă bată, cât întârzie Galațiul, acceleratul, că tată-meu e-n tren bolnav”... și iarăși Allo... Allo... Allo... la nesfârșit, febra, sufocări, inflamații, cuvinte fără șir, paturi, nici vorbă, trebuie să așteptați, a murit?... ne pare rău, faceți ce puteți, rugați-vă la Dumnezeu”... În aceste momente, cu deosebire grele, Guvernul a fost la înălțime. Toți membrii lui s-au răspândit pe teren. Premierul a participat la câteva resuscitări prin respirație „gură la gură”, ministrul de externe a deparazitat pe unde a putut, ministra pentru Integrarea Europeană a spălat cu mâna ei în jur de cincizeci de bebeluși, ministrul Muncii i-a hăituit pe hoți, a identificat cuiburi de prostituate, ministrul Apărării a tras clopotele într-un număr impresionant de biserici, șeful poliției împreună cu înalți subalterni a patrulat prin lanuri de grâu, de porumb pentru a pune umărul la salvarea recoltei. Gestul suprem l-a comis însă Ministrul Culturii. El, fără a pierde vremea, a împărțit „intelighenția” țării în mai multe categorii... academicieni de rangul I, II și III, profesori universitari autentici și doar cu numele, scriitori de talent, grafomani agreați de oficialități, plasticieni care doar ei știu ce scot din penel, din daltă, compozitori cu ureche și afoni, tenori, bași, baritoni, actori dramatici, de comedie, de sâmbătă seara, economiști, politologi, partide întregi etc. Pe toți aceștia, pe bani doar de el știuți, la primele semne ale epidemiilor, i-a trimis în creierul munților, în zone plasate riguros între brazi și jnepeni. Vile, aer curat, departe de bacili, de bocete, de catastrofe... Dar nenorocirile, oricât ar fi de mari, după un anume timp își pierd din tărie, din forța de distrugere. Ceva în interioritatea lor plesnește și un proces lent, ireversibil, de

dezagregare începe. Moartea îşi ridică mâinile ei îngheţate de pe arbori, de pe case, furişându-se cu paşi neauziţi departe de cetăţi. Tributul, desigur, şi-l va mai lua în continuare, dar fenomenul readus la parametri de normalitate nu va mai speria pe nimeni... un timp... un timp... spune Istoria cu vorba ei tărăgănată... Epidemiile, care se lăsaseră ca un nor negru asupra Europei, primiră prima puternică lovitură în Spania. Oraşe foarte mari şi mari precum Madridul, Barcelona, Toledo, Salamanca, Oviedo scăpară treptat de flagel. Se spune că un soi de bacterii produse de algele Atlanticului avură puterea întâi să neutralizeze şi mai pe urmă să ucidă viruşii cauzatori ai virozei pulmonare atipice şi a meningo-encefalitei. Vestea că Spania e din nou puternică, sănătoasă, străbătu ca fulgerul Europa vestică şi Centrală. Clopotele marilor catedrale din Franţa, Germania, Austria se auzeau peste Alpi şi până jos, departe, pe valea Dunării. Pacea se lăsă asupra Pragăi, Bratislavei, Budapestei. Pretutindeni, prin pieţe, cartiere, mii şi mii de oameni, într-un glas, mulţumeau Celui de Sus pentru mântuirea ce le-o adusese... Lucrurile mergeau spre bine şi în România. În oraşe, poate mai puţin importante decât Barcelona, Praga, Budapesta, precum Caracal, Găeşti, Piatra-Olt, Babadag, dispărură întâi temerile de îmbolnăvire şi pe urmă îmbolnăvirile înseşi. Exact ca şi în cazul unui război pierdut, cele două maladii ucigaşe fură nevoite foarte repede ca şi în ţara lui Burebista şi Mihai să arboreze „steagul alb”... ce uşurare... cu greu îşi poate cineva imagina eliberarea... Am ieşit pe stradă cu gând de plimbare într-o zi de marţi... Da, cu siguranţă, era marţi... Ceva, clar, mi se întâmplase şi nu găseam pentru eveniment explicaţii. Pur şi simplu mă trezisem locuind nu într-o cameră ci în două. Un mobilier ca orice om avusesem, dar acum eram înconjurat de un altul. Nu găseam nimic dezagreabil în noul decor, dar el nu era al meu, nu-mi aparţinea. Un fotoliu „Empire” nu posedasem niciodată, nu-mi lăsase nimeni moştenire o mare oglindă ovală, nu cunoşteam

proveniența candelabrelor şi a perdelelor de catifea coborâte de-a lungul ferestrelor. Mă contrariau şi bibelourile răspândite peste tot... cavaleri medievali, astrologi egipteni, cai cu aripi, „Leoaica Rănită”, urşi „Grizzly”, „Panda”, colibri, păuni, fazani, Athos, Porthos şi Aramis. Cine locuise înainte aici nu fusese un om oarecare. Vorbeau despre aceasta şi cărțile din bibliotecă şi partiturile de pian şi vioară, un splendid exemplar „Amatti”, pe cutie cu câteva firişoare de praf. Trecutul apropiat, zic eu, îl aveam în minte extrem de învălmăşit. Reperele cronologice, mai ales, se şterseseră. Unele lucruri, totuşi, le țineam minte clar, altora le luaseră locul nişte goluri aducând cu hăurile de-ntuneric în care viermuiesc tot felul de situații fără cap şi coadă. Aveam tot mai mari îndoieli, după o jumătate de oră de mers pe stradă, dacă mă aflam în oraşul meu sau în altul semănând doar cu burgul în care mă născusem. Toți bunii mei cunoscuți parca intraseră în pământ, la unii telefoanele sunând în gol, la alții fiind porțile închise şi rulourile coborâte. Multe clădiri – asta mă intriga cel mai tare – erau renovate sau suferiseră, cel puțin aşa mi se părea, modificări arhitecturale. Apăreau şi alt fel de ziare cu format mai mare, pagini mai multe şi articole care vorbeau despre subiecte ce-mi erau total străine. La plecarea de acasă - era să uit acest amănunt – pe masă găsisem o scrisoare prin care eram anunțat că societatea U.T.A.S. Îmi va asigura un trai decent până la sfârşitul vieții. Eram consiliat însă să nu caut să aflu cine sunt ciudații binefăcători... În sfârşit, după ce trec peste mai multe poduri şi ocolesc o mare construcție ce-mi era mai mult decât necunoscută, o pornesc hotărât spre strada mică şi strâmtă, ferită de aproape orice fel de circulație, strada Temesta, unde se afla casa, uşor patriarhală, a lui Richard Kales. O port în amintire... un gard metalic, verde, cu suport de beton, în spatele lui straturi, mai degrabă neîngrijite, de flori, o poartă la intrare ce ar fi necesitat grabnice reparații, un simulacru de garaj pe cărăruia ce ducea spre curte... şi curtea

însăşi, invizibilă din stradă, în spatele casei, o insulă de iarbă, ceva viu, printre corpurile moarte ale blocurilor de beton... Ajung la destinație, dar nu mică mi-e surpriza când în locul imobilului atât de bine cunoscut găsesc altceva... Stau perplex şi mă uit la „surpriză” minute în şir... Am în față o clădire mare, în forma unei inimi umane, dar aducând după minute mai îndelungate de privire şi cu un creier, tot uman. Ferestrele au aspectul unor ochi omeneşti, iar spațiile dintre ele, colorate într-un mov discret, par nişte eşarfe încremenite. Zici că totul e desprins dintr-un film suprarealist...

Domnul meu, aşa se clădeşte acum în epoca nouă în care am intrat...

Ce fel de epocă?... Când am intrat în ea?... Cea care-mi vorbise, o femeie între două vârste, îmi face semn să păşesc în imobil... Răcoare, încăperi multe, senzație de centru de documentare.

Poate ştiți, reia femeia, poate nu, dar există deja un „înainte” şi un „după”.

Vă referiți la ce?...

Domnul meu, ani şi ani de zile, oricum multă vreme, două boli grele, una atacând plămânii, cealaltă creierul bieților oameni, au făcut ravagii pe planetă. Ca orice eveniment mare, fireşte nefericit, maladiile au creat un „înainte” şi un „după”... Se va stabili cu exactitate însă câți au murit în acest răstimp, câți şi-au pierdut memoria definitiv sau parțial, pentru cine şi de ce existența pare ceva de neînțeles, halucinant... Treptat însă, cu tenacitate, cu dăruire, vom repune lucrurile în normalitate... Vom vorbi şi mereu vom vorbi prin televiziune, radio, sateliți şi alte noi mijloace despre reperele sigure al omenirii... Homer, Platon, Aristotel, Dante, Leonardo, Michelangelo, Shakespeare, Mozart, Beethoven, Lavoisier, Van Gogh, Einstein, Marcuse, primii paşi pe lună, explorarea spațiului cosmic, internet...

Doamnă, sincer mă bucur, dar eu aş vrea să vă întreb de

cineva care-a locuit înainte aici... mi-a fost prieten... Richard Kales...

Doctor Richard Kales, vreți să spuneți... Înseamnă că şi-a luat...

Doctoratul, da... a fost un adevărat triumf... epidemiile începuseră, dar parcă totuşi aşteptau ca el să-şi poată susține teza...

Nicolae Stoica de Hațeg, tot ce se ştie despre el...

Exact, ... comisia, dacă ați fi văzut-o... a stat în picioare tot timpul... doctor Kales descoperise lucruri noi, senzaționale despre preot... a fost şi pictor şi muzician, a scris eseuri despre turnul din Pisa, a ținut pe spatele lui tot veacul „luminilor" pe un areal întins... Mehadia-Almăj... dar l-am văzut, ce să vă mai spun, cu acel prilej chiar pe el, pe Doctorat, o ființă, ceva mare, alb, cu franjuri, cum îl învăluia, îl poseda pe Richard... se va mai vorbi despre asta...

Doamnă, şi-acum, în momentul acesta unde e prietenul meu?

El este, trebuie să fie... dar nu chiar aici, alături de noi...

Iertați-mă... nu prea înțeleg...

Imediat după susținerea primului doctorat despre părintele Stoica de Hațeg, aşa-zisul „doctorat-pilot", cu aprobarea comisiei, în condiții grele, de mare risc, a plecat în Almăj de data aceasta... a atacat triunghiul Jupalnic-Prilipeți-Cornereva unde se afla după spusele părintelui Nicolae...

Ce, doamnă, ce?...

O formidabilă documentație, depusă în nişte cazane, vreo patru la număr, îngropate la baza unei fântâni... e vorba de tot ce a produs în materie de spirit „Academia Moşilor Almăjeni", fondată pare-se, prin veacurile XV-XVI...

„Academia Moşilor Almăjeni?"... dar oare se va întoarce de-acolo?...

Noi îl aşteptăm, lucrurile nu sunt uşoare, trebuie cu siguranță, ca într-o mare adâncitură, să coboare cât mai profund

în timp...

Vă mulțumesc mult pentru tot... dacă bine am înțeles, s-ar profila pentru Richard Kales şi un al doilea uluitor doctorat...

Aşa e... noi îl aşteptăm... sperăm să fie bine... dar în tot intervalul acesta rugați-vă şi dumneavoastră pentru el...

Richard Kales este un scriitor destul de ciudat. Trecerea timpului, moartea, solitudinea, scurtele bucurii carnale se numără printre temele lui preferate. În fraze scurte, percutante, reuşeşte să spună foarte mult. Citindu-i „Indiile Galante" şi vindecându-se prin amuzament, de pe urma lecturii, un bogătaş american, sub protecția anonimatului, i-a deschis artistului un cont de 2.000.000 de dolari la o bancă elvețiană, mai exact la „Trois Freres" din Geneva. De pe urma acestei sume Kales ar fi putut să trăiască în opulență toată viața, fără a mai mişca un deget. Dar el sau poate o forță, o ființă din spatele lui, a vrut ca lucrurile să se desfăşoare altfel. Scriitorul, în locul unei vieți calme, fără zguduiri, a preferat să ia calea doctoratelor, altfel zis, a aducerii la lumină, printre altele, şi a marilor taine ale trecutului... Fiind un om generos, cu slabe aderențe la materialitatea imediată, mai multor oameni de merit el le-a dăruit sume de 5-6.000 de dolari, pentru ca aceştia, după ani şi ani de muncă la catedre, în institute ale Academiei să se poată confortabil relaxa. Câteva dintre rândurile de mulțumire ale celor favorizați de scriitor le pot reproduce eu, amicul său, fără dificultate...

Distins prieten,

Grație gestului dumneavoastră, eu şi soția mea, conferențiara Amira, ne aflăm de câteva zile pe Coasta de Azur. E inutil să vă spunem cât de bine ne simțim. Ne gândim, mai ales seara, înainte de culcare, la ceea ce ați făcut şi mai faceți pentru dezvăluirea trecutului nostru strămoşesc. Televiziunea națională, ieri la prânz a prezentat în cadrul

emisiunii „Vestigii”, ultima dintre cădelnițele folosite de preotul Nicolae Stoica de Hațeg descoperite de dumneavoastră la Globu-Rău. Vă dorim încă o dată mari izbânzi în tot ce faceți”...

Conf. dr. Gheorghe şi soția sa conf. dr. Amira.

Dragă Richard,

Voi fi scurt aşa cum îți place ție. Îți scriu din mijlocul Saharei, unde atât de mult mi-am dorit să ajung. Mai cu seamă sunt plăcute diferențele de temperatură, cea 40 de grade, dintre zi şi noapte. Din banii ce cu generozitate mi i-ai dat voi economisi pentru a putea trăi măcar 10-12 zile şi printre beduini. Când mă voi reîntoarce acasă, stârnit de nisipurile ce mă înconjoară, altfel zis de vraja deşertului, voi reciti „Cei şapte stâlpi ai înțelepciunii”, marea carte a colonelului Lawrence. Deşi mă bucur de tot ce văd aici, dune de nisip, când şi când cămile, apusuri unice de soare, am emoții şi nu mici, cu gândul la tentativele tale de a găsi în perimetrul Jupalnic-Prilipeț-Cornereva acea fântână la baza căreia se află documente privitoare la „Academia Moşilor Almăjeni”. Cine ştie, Richard, poate grație acestor hrisoave vei putea dovedi, spre exemplu, că Diderot şi Voltaire, poate chiar şi Rousseau, au cules nu puține lucruri pentru operele lor, în bătrânul şi ciudatul nostru Almăj. Încă o dată, Richard, succes şi te aştept...

Al tău Sergiu, cercetător principal la Institutul Academiei, Timişoara.

P.S. Am participat de Sfânta Marie-Mică la un raliu local. Spre final, deşi aveam o poziție bună, am. fost descalificat deoarece la o curbă, deschizându-mi-se o uşă, mai multe vinete din maşină au zburat pe trotuar. Au crezut că am băut „Feneş”. M-au controlat. Curat ca lacrima.

Delicat prieten,

Mă aflu şi eu ca şi ceilalţi „dăruiţi” ai tăi, împreună cu familia, la poalele Pirineilor, într-o cabană, jumătate modernă, jumătate arhaică, cu deschidere vastă atât spre Franţa cât şi spre Spania. Zilnic, eu înarmat cu o durda pentru protecţia celor dragi, facem trasee între cinci şi opt kilometri, cei mai fericiţi fiind copiii care aleargă pe serpentine, culeg conuri de brad şi cad în extaz când pe la picioarele lor trec acele vulpi roşcate, specifice zonei, cu cocile lor stufoase parcă umflate cu pompa. Aproape în fiecare seară, după fripturi, privim astrele care aici strălucesc într-un mod cu totul special. Ieri, pe internet, am reuşit să văd câteva dintre tablourile pictate de părintele Stoica de Haţeg redate circuitului cultural, datorită eforturilor tale. E cu totul remarcabilă pânza „Demnitari turci fumând sub Străjoţ”, o compoziţie perfectă, tulburătoare prin acel clarobscur ce mie-mi aminteşte de Kembrandt. La acelaşi nivel de înaltă artisticitate situez şi „Başbuzuci fugărind muieri prin cucuruz” care prin dinamism, tehnică a desenului, joc al culorilor cu predominanţa, magistral strunită totuşi a movului, mă duce cu gândul de-a dreptul la Roger de Vlaemink. Mă opresc aici cu epistola şi nădăjduiesc ca în cel mai scurt timp să te avem din nou printre noi, toţi prietenii tăi...

Conf. univ. dr. Marcel, specialist în jurnalistică şi Mircea Eliade.

Stimat amic,

Ne cunoaştem de puţină vreme, dar datorită farmecului, personalităţii pe care o ai te simt foarte aproape. Nefiind un om al condeiului îţi spun doar atât, că profitând de banii ce mi i-ai dat, m-am dus de două ori în trei săptămâni la ski în Austria. Cu această ocazie, la cabana unde am stat am mâncat cele mai minunate şniţele şi fripturi din viaţa mea. Eu şi prietenul meu, doctorul Cristi, unul dintre cei mai buni

cardiologi din Balcani, când te vei reîntoarce, te vom controla cu toate aparatele ce le avem pentru a avea garanția, stimat amic, că eşti cu sănătatea în regulă. Mie îmi lipseşti mult ca partener de dublu, la tenis. De când ai plecat, fără gafele ce le făceai în joc n-am mai rostit defel, ca descărcare nervoasă, sintagma „pisici”... Pisici... pisici... pisici... nici nu ştii cât de mult valorează pentru mine. Închei prin a-ți spune că şi eu, ca şi ceilalți amici, te aştept să revii...

Dr. specialist nas-gât-urechi, Radu.

Scumpe prieten,

Îți scriu eu, amicul tău cel mai bun, căruia i-ai făcut atât de multe mărturisiri, dar nu din vreun colț al lumii, ci de acasă. Banii ce mi i-ai lăsat şi mie pentru a mă distra cine ştie pe unde stau neatinşi în sertarul biroului meu. Mă gândesc insistent la un lucru, altfel zis mă tem de el. Să nu apară şi în calea mea arătarea aceea puțin cețoasă, cu franjuri şi să mă ia în stăpânire aşa cum s-a întâmplat şi cu tine... şi să mă ducă cu ea departe să cercetez cine ştie ce, prin cine ştie ce zone... Închei gândindu-mă că de pe unde eşti ai să revii cât de curând printre noi, acasă. Ne lipseşti atât de mult...

Al tău, Mircea, profesor fără titluri.

Noi, cei care ştim totul, nu ne putem abține să nu intervenim. A trecut un oarecare timp de la expedierea acestor epistole. O linişte relativă domnea atât în emisfera boreală, cât şi în cea australă. Începutul de mileniu părea favorabil unor întreprinderi omeneşti pe drept cuvânt spectaculare. Fuseseră reluate zborurile spre lună, scufundările la mari adâncimi. Tehnica transplanturilor de organe înregistra salturi de necrezut. Erau tot mai dese sesiunile ştiințifice în care se vorbea despre creşterea cu cel puțin două decenii a duratei medii de viață. Putem spune, pe drept cuvânt, că planeta fremăta. Intr-o dimineață, altfel paşnică, senină, fără nimic rău

prevestitor în ea, cel mai bun prieten al lui Richard Kales, profesorul fără titluri Mircea, s-a uitat întâmplător pe geam. S-a uitat... s-a uitat şi după câteva minute a văzut cum din spatele unui copac apare ceva ciudat, o arătare cețoasă, cu franjuri, cu un cap mare, cu ochi privindu-l fix... „Doctoratul”... a mai apucat să rostească... „Doctoratul, la numai câțiva paşi de mine, de apartamentul meu”...

Anotimpuri prin grădină

Trebuie să scriu repede, altfel mă răcesc, îmi dispar fără urmă cele mai potrivite cuvinte, există riscul ca nimeni să nu mai înțeleagă nimic, să se micşoreze la minimum miza acestor fraze. Grădina era extrem de frumoasă, în ciuda inflamațiilor, o adevărată floare ce plutea prin aerul dens al amurgurilor. Era un petec izolat de pământ, o bulboană mare de sânge unde până şi verile cele mai fierbinți îşi înseninau fața. Când şi când, dinspre râu, zgomote surde ajungeau până în apropierea băncilor de pe alei, asemeni, spuneau oamenii locului, unor zboruri înalte şi albe. În partea ei dinspre calea ferată era o fântână ce aducea cu o petală de mac. Casele din jur parcă se temeau puțin de grădină, căci foarte rar, chiar şi atunci când erau vânturi, trimiteau pulberi din zidurile lor printre straturile de flori şi ciorchinii întunecați ca nişte ochi de corbi. Primăvara, prin grădină rătăcea doar vântul cu spatele umed, cu degetele tăioase ca sticla. Sărea neliniştit din piatră în piatră, seara se subția, după care dispărea adânc în noapte. Aproape totdeauna, pe-ntuneric, grădina tremura sub lună. Iepuri cu cozi mari, albe, cu mişcări adormite se fofilau printre straturi. Frunzele nucilor din spate semănau cu coamele aprinse ale unor cai. Nimeni n-ar fi îndrăznit să se lase copleşit de somn într-un asemenea decor. Venea, în sfârşit, vara, cu arterele ei găurite, cu pielea ei fierbinte. Dacă-ți lipeai urechea de frunze,

auzeai trenuri ce se chinuiau prin tunele. Poate din cauza căldurii, a unor umbre ce noaptea respirau prea tare, grădina întindea mâini nevăzute spre contururi ce dispăreau repede. Noi, cei ai casei, vara, nu-i tulburam singurătatea. Pe băncile ei se odihneau femei frumoase, soții de generali, actrițe, amante ale unor conți, creaturi cu gingii şi danturi nemaipomenite, care, cu gesturi delicate, îşi îndepărtau de pe rochii insectele înnebunite şi ele de căldură. Serile treceau greu, nopțile la fel, trebuia să ai răbdare până înspre zori. Dimineața, câteva clipe, parcă se porneau la vale torente. Dar răcoarea trecea repede ca o undă muzicală, şi totul se împotmolea din nou, în oboseala fierbinte a amiezii. Nouă, celor strict ai casei, ne părea rău de această stingere a grădinii. Uneori se autoinvita la masă un colonel. Făcuse parte dintr-o armată, dar nu ştiam nici noi din care. Stătea pe scaun când drept, când puțin aplecat în față, până când ciorile de pe câmp, cu penele fierte de soare, începeau să croncănească. Trebuie să fi fost foarte multe grade, dacă vedeam printre răsaduri cuiburi de cartofi calcinați, călăreți ieşind din castele, coloane ionice, flautişti şoptind obsesiv aceeaşi frază… „Niciodată în oraşul nostru nu am suferit de o asemenea sete"… Pârjolul se desfăşura tăcut ca şi înotul peştilor la mari adâncimi. Ceasurile treceau unele după altele, monotone, fără zgomot, topite. Prin pământul crăpat se auzeau bâzâituri ce veneau din adâncuri. Vara, cu pipete subtile, storcea din porii grădinii şi ultimele picături de umezeală. Târziu, târziu de tot, poate după miezul nopții, iarba subțiată de căldură se înclina pe-o parte, căzând în visare. Fantomatic, grădina era traversată de un râu. Pe fundul lui, cu uşoare zbateri, treceau în neființă cântecele unor păsări şubrezite de zăduf. La un moment dat, se apropia însă toamna, pe aripile unor vânturi timide, subțiri. Se simțea miros de stepă, de linii ferate atinse de brume şi zăpezi. Plantele mici, cu o oarecare grabă, se cufundau în pământ, rămânând la suprafață, ca nişte supradimensionate femure, doar lujerii, uşor

îngălbeniți, de porumb. Clopotele, seara, băteau tot mai rar, pe băncile din grădină începea să fie rece. Rând pe rând, prietenii noştri îşi iau adio de la aleile care, din elastice, devin acum rigide, ca gândirea multor ofițeri. Nucul începe să semene cu un paroh bătrân, mâhnit că nu i se mai permite intrarea-n catedrală. „A venit toamna”, spun gutuile izbinduse-ntre ele… „A venit”… şopteşte un bătrân şobolan… „de acum luna se va arăta rece, sticloasă” … Admitem în grădina acum galbenă şi inertă, când şi când, oameni, artişti, loviți de mari melancolii. Iată-l pe cel ce-a fost decenii de-a rândul un bun recitator, lăsându-se atins de amurgurile ce cad în valuri, sau pe contabilul ce mi-a povestit, în copilărie, cum fredonează romanțe învăluit în pături…

Sub forma unei pulberi vine moartea, adormirea a tot ce a fost verde… Dar dacă grădina, nu peste mult, va deveni tristă ca şi pălăria, umbletul unui umil funcționar evreu?… Spini şi scaieți a depus cineva în cursul ultimelor înserări pe bănci. Va veni, oare, şi-n acest an, pianistul acela să-şi cânte nocturnele, prietenul nostru ce, cu adevărat, poartă toamna în spate, o să străbată gradina?… Toamna e amabilă, ia, pentru câteva clipe, chipul unei doamne mai în vârstă, mâncând fără grabă cuburi de zahăr. Pe urmă iluzia dispare, o mare pustietate e instalată demult peste tot, prin noroiul uşor înghețat, vântul poartă, încolo şi încoace, ciotul verzui al unei umbrele.

Şi acum, dintr-o mare eprubetă a mai rămas, peste grădină, să se scurgă iarna. Sunt atât de speriat de clinchetele ei, de dinții ce s-ar putea să-mi transforme globulele roşii în globule albe. Stăm cu toții în casă, lângă foc, şi citim faxuri primite din partea grădinii… „Sunt albă şi rece acum, puțin disperată, ca zăpada aceasta să nu-mi devină pentru totdeauna un sicriu”… „Pe alei nu se mai plimbă nimeni, vrăbiile înghețate sclipesc ca nişte bani de argint”… „Citiți cu voce tare descrieri frumoase ca măcar ceva să ajungă până la mine”… „N-am să rostesc cuvântul părăsită, dar, în realitate, mă simt

astfel”…

Pentru a salva grădina de pustiul alb am încercat, cu odgoane, s-o tragem spre zone mai calde. Am făcut rugăciuni pentru ea în mănăstiri pure, din care demult dispăruse şi ultimul egumen. Cu blănurile unor animale de pradă pe noi, am muşcat zăpada şi gheaţa instalate peste tot. Am luat pulsul unor alei, dar el era slab – pretutindeni era numai frig şi îndârjire. Aşa a fost iarna, oglindă albă ce strălucea mocnit sub lună. Imperiu al tăcerii, apăsat de un cer nevorbitor, cenuşiu. Nemişcare ce învăluia ameninţător tâmpele noastre.

Dar într-o zi, un cocoş a ieşit de sub zăpadă. Pe urmă nişte flori din petalele cărora picura sânge fierbinte. Presimţiri ale unor îndepărtate încă dimineţi şi după-amiezi calde. În faţa ninsorilor intense, oarbe, lipsite de nuanţe, cei mai curajoşi au fost părinţii mei. Ei au subţiat mult forţele stihiei, şi-au plantat pe bănci, pe alei, ceasurile care s-au dovedit a fi adevărate pumnale pentru trupul iernii. într-o dimineaţă gerurile, vânturile, zăpezile rămase fără chip au plecat în tăcere. Ne-au eliberat spaţiul de tot ce poate fi spasm, suferinţă, semn de întrebare, nesiguranţă. O bună vreme, acolo nu vor mai fi vedenii, perturbări. Odată cu retragerea iernii au dispărut şi părinţii mei şi o mulţime de alte lucruri vechi.

Din cuiburile unde se reîmprospătase, primăvara urma să revină în curând, atrasă, iarăşi, de ochiul proaspăt al grădinii…

Cele zece şcoli

Şcoala numărul unu

Ridicată după un război, poate să fie cel de treizeci de ani. Actele găsite prin burlane despre conflictul acesta vorbesc. Nu a fost reparată mai serios decât după constituirea judeţului Bistriţa-Năsăud. Pe cine să fi atras pereţii când galbeni, când

roşii, când albi ai acestei instituţii?

Poate pe vreun mare pianist, să zicem, pe Dinu Lipatti, Sviatoslav Richter, Arthur Rubinstein?

Şcoala numărul doi

Construită cam pe timpul războiului de o sută de ani, după cum reiese din documentele găsite în burlane. Toate generaţiile de absolvenţi, chiar şi cei rătăciţi peste ocean, sunt de părere că în curte au existat câini de pază foarte buni. În timpul relaţiilor reci dintre U.R.S.S. şi S.U.A., şcoala n-a găzduit ore deschise demonstrative. Ştim cu siguranţă că o fată foarte talentată în muzică, sport, desen, oratorie s-a ofilit aici.

Şcoala numărul trei

Iisuse Christoase, nici arşiţa verii nu poate scoate copiii de prin clase. De-ar fi măcar munţii mai aproape, vârfurile înzăpezite, ca aerul lor să răcorească tâmplele acestor copii silitori. Prin clase, portretele multor personalităţi, dar obrajii lor sunt atât de moi, de lipsiţi de sânge…

Şcoala numărul patru

Văzută de departe arată ca un vagonet şubrezit de cotiturile vremii. Privită de aproape e ca o bulă de săpun, plimbată prin aer de ciocurile unor pescăruşi. Până toamna târziu aici nu se fac lecţii introductive, preliminare. Se discută mult cu elevii despre cazanele de ţuică, despre urşii ce, sărind peste pietre, seamănă cu mari semne de întrebare.

Şcoala numărul cinci

Pe una din catedrele aflate sub pază severă scrie cu litere frumoase, negru pe alb: „Aici s-a întâmplat ca, după un botez, profesorul Perei să vomite pe elevi”. Prin clădire nici urmă de veselie. Frumoasele chioşcuri de odinioară încă mai rezistă. Ce relaţii îndelungate între profesorii ce ştiau să poarte

un costum şi vânzătorii de dulciuri care şi atunci când dormeau, strecurau pe sub muşchii verzui, printre micile movile, un iz de tort, de pişcot, de spumoasă bere caramel.

Şcoala numărul şase

Aproape fără întrerupere, în această unitate, individual sau în alianțe, directorii principali s-au bătut cu directorii adjuncți, profesorii umanişti cu cei de ştiințe exacte. Croşee, upercuturi, elemente keyuan, păruieli valahice, înțepături în fese cu compasul, luări la țintă cu călimări, cu teze, cu invitații la simpozioane, cu diplome de onoare. De ore se ocupau şefii claselor, la nevoie, repetenții. Şi totuşi, ce generații au ieşit de aici… Stând odată singur pe treptele acestei şcoli, am simțit nevoia imprevizibilă a unui porumb fiert… Senzația era atât de puternică, de unică în felul ei, încât şi păstrăvii din cel mai îndepărtat râu de munte trebuie să fi simțit prin solzii lor ceva tăios, aproape cutremurător, asemenea unui şoc electric…

Şcoala numărul şapte

Aici se învăța spălarea corectă a mâinilor, curățirea unghiilor, scoaterea dopurilor de ceară din urechi. În tot sud-estul Europei era considerată un model. Câteva cutremure au trecut peste ea, dar tradițiile şcolii numărul şapte s-au dovedit a fi de granit. Este inclusă de mult în itinerariile turistice moderne. Numai de nu s-ar sinucide niciunul dintre oamenii destinați întreținerii ei… sunt delicați… îi tulbură aproape orice… moartea unui fluture, o uşă trântită, o întrebare nelalocul ei, un amurg întunecat prea repede, o năvală neprevăzută de nori…

Şcoala numărul opt

Stă într-o rână, creează emoții la privire, în curtea aproape dreptunghiulară, lupi înghețați, de pe timpul Iluminismului, spun cercetătorii avizați. De fiecare dată când o

vizitez fac febră mică, ca şi când aş avea deranjamente pulmonare. Nimeni n-a clintit nici măcar cu un milimetru capetele de iepuri, de pisici din laboratorul de biologie. Când o învăluie noaptea crezi că e un locaş de rugăciune de pe undeva din Mexic.

Şcoala numărul nouă

E ca un drum lung la capătul căruia cazi istovit de oboseală. Se învață mult şi greu în sălile ei şi când e fum şi când nu e… şi iarna şi vara, şi ziua şi noaptea… fără întrerupere. Profesorii sunt făcuți din carne, vânt, spume, valuri, iar în piept au inimi ce se plâng mereu de zăpuşeală. Uneori orele de geografie le fac deplasându-se la cei doi poli sau înotând cu elevii prin valurile unor mări sau oceane. Cu discipolii pasionați de istorie coboară prin morminte, străbat albii de râuri, urcă dealuri sau munți ce mai păstrează încă mirosul unor bătălii. Elevii premianți la această şcoală, din motive pe care cine nu ar vrea să le ştie, se sinucid.

Şcoala numărul zece

E când aici, când acolo, când privată, cu pereții frumos văruiți, când proprietatea statului, cu un aer de pălărie veche. Mai mulți miniştri ai educației sunt înmormântați sub temeliile ei. În toate cataloagele găsite e trecut cu felurite grafii un singur nume… Bătrânul Octavian Sopranu… Dacă reuşeşti să-i deschizi uşile, pentru câteva momente te crezi cufundat în nopți asiriene. Catedrele au fost muşcate de animale puternice, dar cu dinții în bună parte tociți. Toate desenele de pe hărți se deplasează lent înspre sud. Câți directori să-şi fi răcnit poruncile pe aici? Un veston pluteşte uneori prin clase… îmi mai amân vizita în şcoală, de teama de a nu fi împroşcat pe coridoare cu sânge.

Pagini inedite

10 mai 2002: Părăsim casa, regrete neexprimate. Mai fac un tur al curţii înainte de a ieşi. Gutuiul, cireşul, seara care se apropie. în sfârşit, predarea cheilor unui ins cu figură de strungar. Nicio formalitate. Totul rece, sec, ca într-un magazin.

11 mai 2002: Blocul, el va fi de acum înainte… Două camere mai mari, una mai mică, răcoroasă. Bucătăria plăcută, gresie, punct vital de observaţie…

13 mai 2002: Inventarul locatarilor, tot felul de nume, unele aproape imposibil de pronunţat. Nu mari personalităţi.

15 mai 2002: Scris foarte puţin, cred că nici o pagină. Telefonează în trei rânduri Amira. Va picta o ceapă foarte mare gemând de simboluri. Monica face o supă excelentă de cartofi.

17 mai 2002: în baie insecte foarte mici, ţâşnite de sub un prosop. Ca prin vis, tata despre păduchii ruseşti. Front, război. Spre prânz plătim taxa pe mormânt. Blocuri în stânga, blocuri în dreapta.

20 mai 2002: La gară. Vagoane vechi, o garnitură plecând spre Târgu-Mureş. în sala de aşteptare câteva momente singur. Citesc pagini din Buzatti.

22 mai 2002: Susţin primul referat la doctorat. în timp ce vorbesc văd pe masa comisiei un doboş-tort, mare. La plecare trag un fum din ţigara femeii de serviciu.

26 mai 2002: Administratorul blocului în vizită. „Sunteţi scriitor” îmi spune… „pe vremuri şi eu am scris poezii… În tinereţe am fost jandarm la Galaţi, pe urmă miliţian”… La despărţire îi spun că sunt nepotul lui Tudor Vianu.

28 mai 2002: La curs un singur student în sală. Până la urmă şi eu şi el ne uităm pe geam cum plouă.

31 mai 2002: Ce mă fac cu vecinul de sub mine?… Sforăie, izbeşte în pereţi. Cred că are permanent în mână un ciocan. Nu-l pot contracara nici cu Musil, nici cu Kafka, nici

cu nimeni… România mea…

1 iunie 2002: Fosta zi a copilului. O mică piață în fața blocului. Se vând legume, fructe, sticle mari de lapte, chiar şi găini. La etajul II, deasupra, o familie cu un câine. Animalul urlă, în călduri…

2 iunie 2002: Cum o fi în Peninsula Scandinavă?… Spre prânz, cu Monica la autogară. Privim în jur de un ceas autobuze.

4 iunie 2002: Ziua mea de naştere, 59 de ani. Nicio festivitate. În cutia poştală o înştiințare de amendă. Scriu douăzeci de rânduri la roman. Un miros de varză dinspre etajul III.

5 iunie 2002: Imaginație stinsă. Mă gândesc să abandonez romanul şi să încerc o piesă de teatru. Monica spală în baie, fredonând ceva popular. Telefonează administratorul recomandându-mi pâinea prăjită în locul celei proaspete, pufoase.

7 *iunie 2002:* Mi se face rău în tramvai. Cineva mă recunoaşte. Il aud ca prin vis spunând… „A vorbit la televizor de mai multe ori”… Pe urmă, nimic.

10 iunie 2002: Trei rânduri de analize, plus un consult la o doftoroaie. Doar vagi dereglări. Voi trece de la teatru la nuvelă. Mirciulică promovează cu greu un examen.

12 iunie 2002: Cred că la un pick-up sau magnetofon melodia… „Țărăncuță, țărăncuță”. Un şobolan mare prin mijlocul arterei ce leagă Stadionul de Universitate. În casa scărilor mă încrucişez cu o doamnă posacă, numai alifii pe față. Stă pe undeva, pe sus, pe la zece.

13 *iunie 2002:* Situație internațională calmă. Diplomații circulă. Pe la orele 14 înmormântarea unui general pe sub geamul meu. Fanfara uşor obosită, confuză. împreună cu Monica evocăm autogara. Aş vrea să ascult puțin Mozart. Vecinul de jos mută ceva, probabil un pat, un dulap.

14 iunie 2002: Primesc un telefon ciudat. îmi spune

vocea… „Te-ai gândit, măi frate, înainte de-a pleca la Câmpulung cum s-o fi simțit Ovidius la Tomis?”

16 iunie 2002: Apare a opta carte a mea. în timp ce o țin în mână, dinspre gară se aude un fluierat. Mă uit la ceas. Pleacă un rapid ce nu e exclus să atingă şi Paşcanii. Inima grea ca o gutuie.

18 iunie 2002: Conving aproape tot blocul să mergem să privim lanuri de porumb, de rapiță, de soia. Eşec total. Nicio vibrație în fața naturii, suflete de funcționari.

22 iunie 2002: Acum nu mai ştiu câți zeci de ani atacarea U.R.S.S. Scriu puțin, articole insignifiante, cine te citeşte vara? La etajul V, unul Poponea îşi bate constant nevasta. îl sun pe administrator… „Trăieşte cu şeful ei de cel puțin trei ani… Altfel, ce mai faceți?… Scriu, citesc… Da, e bine”…

24 iunie 2002: Blocul nostru filmat… suntem celebri… un lup a urcat până la etajul şase. A aflat şi primarul, a întrerupt o şedință, se va deschide o anchetă, îi spun Monicăi… „oraşele mici, Reghin, Dolhasca, Odorhei… câtă frumusețe… ce fascinații”…

28 iunie 2002: Cu Mirciulică, trecut acum în anul IV, la aeroport să privim avioane. Ghinion. Nu vedem decât ofițeri şi câteva păsări care zboară foarte sus. Aflu că doamna posacă de la IX are ficatul mărit.

30 iunie 2002: Ziua de naştere a străbunicului meu, Omer. Dacă trăia ar fi avut 190 de ani. Ultima lui coasă o am. Ce lupte au fost pentru ea! O familie posacă de la X ştie că sunt scriitor.

1 iulie 2002: Caniculă, parca arde tot. Blocul în verificare. S-a început cu țevile de apă caldă. Se lucrează mult cu ciocane şi alte scule de izbit. Degeaba vreau Mozart, nu se poate.

2 iulie 2002: Vacanță universitară. Despre ultima mea carte scrie un tehnician veterinar. Piața de sub geam luată la

ochi de poliţişti. Verificarea blocului continuă, acum ţevile de apă rece.

4 iulie 2002: Ziua Naţională a S.U.A. Administratorul blocului are la dispoziţie un steag american. Să-1 pună, să nu-1 pună? Până la urmă renunţă la idee. Mă mai întreabă încă o dată dacă sunt nepotul lui Tudor Vianu.

8 iulie 2002: Monica pleacă în Ungaria după nuci de anul trecut. Ne despărţim emoţionant în autogara. Rămân singur cu caloriferele şi blocul aflat în verificare.

10 iulie 2002: O mare surpriză. Doamna Battiste din Franţa, 71 ani, cu o căruţă şi un cal în drum spre Marea Neagră. Turism extrem. „Pe unde s-o apuc, prin Sibiu sau prin Craiova"?… „Dacă rezistă «trăgătorul», prin Sibiu, Râmnicu-Vâlcea… şi domnul Battiste, 81 ani?"… „E sub paie, doarme, el conduce noaptea"… Franţa care i-a dat pe Napoleon, Talleyrand şi acum pe familia Battiste.

16 iulie 2002: Citesc din ultima mea carte la „Cenaclul Pensionarilor". După două pagini toţi dorm. îi trezeşte plutonierul Cocoş, care vrea să ştie dacă sub pretextul „literaturii", cenacliştii nu sunt, totuşi, consumatori de droguri.

18 iulie 2002: Aş pleca în Italia, la Rimini, Perugia, Montecassino, în orăşele mici care să-mi lase aceleaşi senzaţii ca şi Reghinul, Odorheiul. Verificarea blocului s-a terminat. Nu ţevi sparte, nu lift defect, nu calorifere fisurate, nu rozătoare prin boxe. Un mic conflict, nu de idei, între administrator şi familia Posacu.

22 iulie 2002: Monica reîntoarsă din Ungaria fără nuci. A adus însă cantităţi mari de morcovi, pătrunjel, mazăre, fasole, ridichi. „Pentru tot ce-ai realizat meriţi o bere", îi spun. O şi bem pe o terasă foarte apropiată de bloc. Ziua se încheie frumos. De sus, de la balcon, aruncăm cu morcovi după câinii care trec pe drum până seara târziu.

26 iulie 2002: Două capitole din ultima mea carte, sub numele de „Piţigoiul", sunt dramatizate de fraţii Tamaş. Voi fi

jucat, deci, la teatrul maghiar. în rolul complex al „Pițigoiului”, cel mai bine cotat actor din Reghin, Bucşi Karoly.

30 iulie 2002: Brusc, un salt… gara Strasbourg, atunci, în drum spre Franța. Senzație de cufundare într-un acvariu, într-un bazin tăcut cu flori.

1 august 2002: O vrabie se izbeşte de geam, eu tot cu gândul la Strasbourg. Spre seară îl chestionez pe administrator dacă a fost la Strasbourg. „Nu, doar la Galați, v-am mai spus, ca jandarm şi milițian. Pe urmă aici, la Timişoara, pensionar. N-am cu Strasbourgul, nimic”.

3 august 2002: Tragedie în bloc. Diaree generală. Se trag ape din minut în minut. Totul merge foarte bine căci blocul a fost verificat. Au mâncat, pare-se, urzici şi ciuperci culese de pe câmp. Medicii de familie absenți. Cu toții la munte, la mare, în spațiul Schengen.

5 august 2002: S-a finalizat ancheta cu intrarea lupului în bloc. E vorba de o fiară mai bătrână, născută pe undeva pe lângă Alba-Iulia, fostul Apulum, capitala pe vremea romanilor a Daciei Apulensis. Deocamdată atât. Guvernul la curent cu evenimentul.

7 august 2002: Penultima mea carte comentată favorabil la o unitate militară din Moldova sau Muntenia, pentru moment nu ştiu exact. Colonelul, poet pe teme militare, conducător al celulei literare, a spus; „De acest scriitor, tonic, proaspăt, original au nevoie toate batalioanele şi diviziile noastre operaționale atât în țară cât şi în străinătate”.

9 august 2002: Susțin al II-lea referat pentru doctorat. Văd acelaşi doboş-tort pe masa comisiei. Spre finalul expunerii un fluierat din direcția gării. Ştiu despre ce e vorba. Pleacă rapidul de Galați ce face până la destinație, dacă nu sunt probleme, 22 de ore.

15 august 2002: Se constituie corul blocului, întreaga voce a III-a o susțin administratorul şi vecinul meu de jos. Sunt rezervă pentru vocea a Ii-a. Doamnele posace, vreo opt la

număr, toate soprane, vor forma octetul strălucitor al vocii I. Program variat, „Țărăncuță”, „Nabucco”, un acompaniament pentru „Animal X” şi ceva militar pentru cei care pleacă în misiuni în Afganistan şi Irak”.

18 august 2002: Moțăi cu Monica alături toată ziua. Sună telefonul, nu răspundem, sună soneria, nu deschidem. Ea-mi vorbeşte despre tăiței cu nuci şi urdă de Braşov, eu despre cei câțiva paşoptişti ce nu trebuie uitați.

23 august 2002: Nicio defilare. Administratorul blocului şi prietenul său joacă şah pe-o rogojină. Categoric, din şcoala lui Paul Keres, amândoi.

26 august 2002: împreună cu Monica şi Mirciulică, din nou la autogara, să vedem autobuze. Singura surpriză, un şofer, care seamănă leit cu Al. Pacino.

Lunile septembrie şi octombrie, nimic deosebit.

1 noiembrie 2002: Ziua Morților, la cimitir. Tata şi mama sunt acolo parcă mai destinşi decât anul trecut.

4 noiembrie 2002: Al III-lea referat pentru doctorat. De data aceasta văd pe masa comisiei o găleată cu smântână. Vorbesc bine, iar la urmă pomenesc ceva despre singurătatea valurilor din Pacific.

7 noiembrie 2002: Aniversarea Marii Revoluții din Octombrie. Intre farfuriile de supă ale familiei aşez portretele lui Lenin şi Stalin. Spre seară, sub perna Monicăi îl strecor pe Marx. Târziu de tot, Engels în baie. Dormim extraordinar de bine toată noaptea.

10 noiembrie 2002: Prima fulguială. La televizor sceneta „Friptura de Mâță” cu câțiva mari actori. A cincea mea carte comentată la Depoul regional Galați. La facultate cursuri calme, adormitoare pentru studenți. Porumbei cu aspect de corbi se rotesc pe la ferestre.

12 noiembrie 2002: Şedință de bloc. Nu se discută literatură. Cine a uns cu marmeladă clanța uşii apartamentului 19? Problema televizoarelor puse prea tare, a unor țipete

isterice după orele 24. Mecanicul Casandru de la VIII se plimbă pe scări îmbrăcat în mireasă.

18 noiembrie 2002: Recit la radio „Noi vrem pământ”. Seara, ascult cu paharul ce mai discută vecinii de apartament. „Vreau carne de porc la Crăciun”, spune el… „L-am visat pe Covaciu, logodnicul meu de acum 30 de ani”… replică ea într-un târziu.

22 noiembrie 2002: A doua fulguială, ceva mai severă decât prima. Am de câteva zile senzația că-l văd mereu pe Gérard Philippe.

26 noiembrie 2002: Administratorul blocului, toată ziua în sus şi în jos, când cu liftul, când pe scări. Găsesc în cutia poştală un desen pornografic. De la etajul VI informații sigure… Cățoi îşi ascultă vecinii cu paharul.

28 noiembrie 2002: Se pregăteşte ceva… A treia fulguială mult mai severă decât primele două. Un urs de la grădina zoologică s-a ascuns printre cărbunii din gară.

30 noiembrie 2002: Prefectul, discurs televizat. Jumătate în româneşte, jumătate, cred, în greaca veche. Ursul fugit s-a înfundat şi mai tare în cărbuni… Vine, îmi spune un necunoscut pe stradă, şi te prinde ciufulit… Seara, telefonez la un prieten, la mai mulți. Toți îmi spun… Vine, vezi să nu vă prindă ciufuliți… După miezul nopții mesaj de la Viena… Vine, va fi formidabil… Frumoasă solidaritate umană…

1 decembrie 2002: Dimineață, încă beznă… bombardamente cu gheață… izbiți de pământ… un strigăt… Tornada peste patrie… se învârteşte totul… Tornada mileniului… Izbiți încă o dată… administratorul… clădiri în zbor… un fel de jar în ochi… țara noastră, să nu vă fie frică… pe vremuri cu turcii… A venit… mai văd doar atât… hotelul luat pe sus ca o cutie de chibrituri… Gérard Philippe cu un geamantan… Monica… Aveți grijă de actorul francez…

15 decembrie 2002: Şi ce-am mai spus, doctore?… Multe… Palatul Victoria pe sloiuri de gheață… oraşul Tecuci

înfrățit pentru o ora cu Madridul… banalitatea ca un munte peste noi… prietenia cu Gregory Peck, Paul Newman, Delon, dar mai ales cu Gérard Philippe… îngeri fugăriți prin capitalele mici… bidoane cu benzină de pe vremea lui Socrates… şi toate acestea, ați zis, alcătuind Tornada… Dar de scris voi mai putea scrie?… Pentru moment, nu… Dar Tornada va mai reveni?… Nu vă mai gândiți la ea, e plecată pe la alții…

24 decembrie 2002: De Crăciun, acasă… Corul blocului mă colindă. „Trei Păstori” etc. Ce voce frumoasă are administratorul. Dirijează delicat Poimâțu de la III.

29 decembrie 2002: Liniştiți, pe pat. Ne gândim la Revelion.

30 decembrie 2002: Cumpărat tot ce e necesar pentru marea noapte care vine. De pe o foaie Monica îmi citeşte invitații… Contea, Izbelişte, administratorul blocului, Turbuletea, Puburencu, Buibaş, Poimâțu… tot unul şi unul… E bine, mă întreabă?… E bine, dar lipseşte cineva… Gérard Philippe…

Celălalt tărâm

Inspecția

…„Până la noi ordine nu vom schimba nimic, absolut nimic… Pavoazarea, clasele, elevii de serviciu, vor rămâne la fel… Aş dori să fiu perfect înțeleasă, n-aş mai vrea să repet… Nu ştim ziua exactă… nici ora… sunt mai multe variante… s-ar putea să fie şi noaptea… Esențial e ca totul să se sfârşească cu bine”…

Din ultima bancă mă uit la chipul ei, rotund şi juvenil, stagnant parcă în timp, îi urmăresc fiecare grimasă, întregul joc al fizionomiei. Dacă ar şti că o examinez cu atâta intensitate, că o şi comentez, ar reacționa. Cu câțiva ani în urmă am fost colegi, soldați de rând, nicio deosebire între noi, acum însă unele lucruri s-au mai schimbat… A intervenit distanța, pânza subțire a detaşării, siguranța celui care a ajuns primul în vârful dealului… Obrajii palizi tremură în ritmul cuvintelor rostite, din spatele dinților iese vârful limbii, alunecând pe buzele rujate, ochii clipesc des, aproape se zbat în orbite, din cauza oboselii şi a fumului de țigară…

Şedința, o scurgere monotonă de fraze, o ploaie măruntă de toamnă, peste nervi şi câmpii, durează de trei-patru ore. În sală e o căldură înăbuşitoare. Ventilatoarele sunt oprite, stau în pereți ca nişte uriaşi fluturi inerți şi nimănui nu-i trece prin minte să deschidă o uşă, un geam… Porii tuturor secretă picături sărate, ce atârnă de lobul urechilor sau se preling pe gât şi bărbie. Bărbații şi-au desfăcut cămăşile la piept, se scarpină aproape indecent pe spate cu liniarele, ar vrea să fumeze şi mai mult ca sigur să golească o sticlă de bere, femeile îşi suflă în sân, îşi fac vânt cu foile de hârtie, îşi leagănă picioarele scoase din pantofi…

Din depărtare, din spatele blocurilor compacte, se aude şuieratul unui tren, apoi, în cascade, şi mult mai de aproape, uruitul unor camioane.

Pe stradă, pe sub ferestrele noastre, trec bocanci şi

sandale, geamantane şi sacoşe, biciclete şi cărucioare, tineri ce-şi caută cu febrilitate mâinile.

Colegul meu de bancă, Panciu, căruia din cauza grăsimii i-au plesnit pantalonii, notează absolut totul. Năduşeşte şi notează. În curs de afirmare, pe plan profesional şi obştesc, vrea să fie invulnerabil în fața oricăror verificări, chiar şi la nivelul virgulelor. Aşa îi dictează instinctul său de om trecut prin multe greutăți.

Chiar acum încheie o frază a directoarei: „În general, comisiile de control țin cont şi de psihic, încurajează în primul rând tineretul, iar pe bătrâni, mai ales daca sunt în pragul pensiei, îi tratează cu menajamente… Cunoaşteți doar cazul învățătorului Spirck de la Câlnic, al lui Preoteasa şi al atâtor altora”…

Odată şi odată tot trebuia să se întâmple. De data aceasta ceaşca de cafea şi cărțile Adelaidei au mințit. Suntem prinşi, nu mai avem nicio scăpare, acum vor ieşi toate la iveală…

Parcă-i văd… De dimineață, de la primele ore, zece-doisprezece inşi cu caiete sub braț, cu bloc-notesuri, se vor răspândi prin clase, pe coridoare, vor sta de vorbă cu copiii, cu părinții, cu pereții… întrebările le au de mult pregătite, un şir de curse, de capcane întinse abil, în care, până la urmă, tot cade cineva.

Şi-n timp ce discută şi fac pe amabilii… observă… o pată pe tavan, un articol confuz la „Semafor”, o vază spartă, un fotomontaj depăşit… observă şi, bineînțeles, notează… notează zile de-a rândul, până când, prin eliminări şi stilizări succesive, vor ajunge la aceste fraze finale.

„La ore se intră cu întârziere, fără costum, fără cravată, cu pantalonii necălcați (de ce?) şi pantofii, mai ales toamna, stropiți de noroi. Asemenea apariții nu pot constitui exemple!

La lecții se lucrează lent, cu metode depăşite, punându-se accentul, în acest secol al revoluției tehnico-ştiințifice, pe

memorizare… Profesorii nu-şi modelează glasul, stau lipiţi de catedră, unii dintre ei par a fi lipsiţi de stări emoţionale (de ce, tovarăşi?). Copiii îi urmăresc cu ochii grei de somn. Se folosesc planşe, e adevărat, dar multe dintre ele sunt deteriorate (capra, găina, albina de casă, prepararea acidului cianhidric), nu mai corespund, pot crea confuzii în mintea elevilor. Filmele sunt şterse, hărţile mai trebuie lipite, un aparat are bobinele arse…”

Căldura mă loveşte de-a dreptul în creştet, pare un cuţit enorm ce pătrunde, mereu mai adânc, în craniul meu moale ca o cocă. Acele ceasornicului aleargă, se macină, se macină timp, închid ochii şi am senzaţia că străbat un deşert nesfârşit, cu ţigle încinse pe spate. Buzele mă dor, gingiile se umflă, printre dinţi am fire de nisip…

În primele bănci ale sălii de consiliu stau învăţătoarele bătrâne şi gâlcevitoare, absolvente ale şcolilor normale, cu diplome colbuite şi amintiri ce încep să se tocească. Sunt mici de statură, ca nişte ordonanţe, au şalele late şi poartă rochii de stofă ce coboară cu mult sub genunchi. Sunt în derivă cu moda. Au fost curtate acum treizeci-patruzeci de ani, s-au plimbat cu amorezii lor pe aleile mărginaşe ale orăşelului „X”, s-au sărutat, au mers la baluri, au fost cerute în căsătorie, s-au căsătorit… apoi fiecare zi le-a lăsat o cută pe frunte şi le-a depus un strat de calciu pe vertebre… Unele sunt singure acum, s-au nărăvit la ţigări şi cafele şi, poate, în singurătatea camerelor lor, chiar la un pahar de băutură…

Mai în spate vin perechile, romanticii. Bărbaţi şi femei între două vârste, cu familii, copii, care de ani de zile se simpatizează… Practică un joc ciudat, un soi de alergare-n serpentină, ce seamănă cu vânătoarea… Se caută, îşi vorbesc prin semne, se doresc în somn, ies uneori la o cafea, muşcă din acelaşi măr, dansează strâns la aniversări, atingându-şi o clipă obrajii…

În ultimele bănci stau tinerii – Tiby, Ady, Dita, Dani –

absolvenți zgomotoşi ai unor institute cu nume pompoase, cărora nu le pasă de nimic…

Blonzi, şateni, bruneți… bluginşi, centuri, permise auto, rochii strâmte, crăpate până sus… Mănâncă pe ascuns, pufnesc în râs, aprobă din cap, îşi trimit bilețele cu vorbe în doi peri…

Au somnul bun, digestia perfectă, carnea plăcut colorată, tensiunea în limite normale…

Directoarea vorbeşte tot mai tare, a obosit, mă asurzeşte… „Veți sta la telefon, pe rând, în grupuri de patru, douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, cu hrană rece dacă e nevoie. La auzul soneriei, veți sări cu toții, hop!, dar unul va fi cel mai rapid şi acela calm, echilibrat, va recepționa mesajul. Dacă e precipitație, bâlbâială, se va crede că nu suntem pregătiți, că ne temem… În orice caz, e foarte important, să nu scăpați niciun cuvânt din ce se va transmite. Un «da» sau un «nu», în plus sau în minus, pot schimba radical datele problemei”.

În sfârşit, sărați, uzi de sudoare, plecăm, în afara celor patru rămaşi la telefon. O muscă mare, înnebunită de căldură, se izbeşte de becuri, de pereții coridorului, făcând aerul să vibreze.

Coborâm scările de-a valma, în grupuri heterogene, discutând cu voci stridente. Se agită poşete şi genți. Femeile au rochiile şifonate, pline de scame şi ciorapii răsuciți în jurul picioarelor. Adjunctul e palid, îmbătrânit, cu helanca ieşită din pantaloni. Doi colegi mai în vârstă se opresc pentru o clipă să-şi lege şireturile. Sunt împinşi din spate, se dezechilibrează. O învățătoare îşi pierde pudriera…

De sus, din poziția portretelor lui Caragiale şi Alecsandri, se văd capete rotunde, cărunte, umflate, ce se unesc într-o masă unduitoare. O sabie uriaşă le-ar zbura dintr-o singură lovitură…

Singur, pe o stradă lungă, cu asfaltul spart. Arborii foşnesc a toamnă. Uşor înspăimântat. „De ce ne controlează

tocmai pe noi şi cine ne-a copt-o?…” Mă împiedic de borduri, calc prin gropi, undeva prin apropiere se sparg nişte geamuri. „În jur e linişte, lumea se odihneşte, visează, poate totul nu a fost decât o glumă…” Becuri rare mă învăluie într-o lumină agonică. Firele de telegraf vibrează. O bufniță mă însoțeşte, zburând din stâlp în stâlp…

O glumă?… Dar de ce încep să mă obsedeze întrebările lui, ale acelui om cu buze subțiri, fără sânge, care mă va controla?…

… „Caietele de planificări,
pe ultimii cinci ani, vă rog,
planurile, schițele, ciornele,
vizitele la elevi, cu descrierea interioarelor,
Unde era masa? Unde patul,
Unde oglinda?
Ce culoare duna?
Aş dori să văd media la engleză a elevului-problemă
Burce Anton,
Are o singură notă,
Şi aceea trecută cu pixul.
Cine a comis greşeala?…”

Cine a comis greşeala?… Mă opresc, de ce n-am făcut-o mai devreme?… În jur – garduri, viță-de-vie, burlane, prăvălii cu lacăte şi gratii, poate ar trebui să mă întorc?… Auzi între-bare!… S-a spus clar, s-a accentuat… pentru toată lumea… pentru proşti, pentru surzi… „S-ar putea să vină şi noaptea”… adică acum… când eu stau şi pierd timpul.

Străzile acestea lungi îmi scot sufletul… am îmbătrânit, altădată oboseam greu… un biciclist mă ocoleşte… În mod sigur, s-au întors şi ei… îi ştiu… îi cunosc… Câteva maşini mă depăşesc… ceva se întâmplă… zăresc nişte oameni… în sfârşit, parcările, cinematograful, salcâmii… şi-n spatele lor,

nu-mi vine să cred… şcoala… învăluită în lumină… parcă arde…

Mă întâmpină directoarea, uşor transpirată, cu o canadiană în păr, şi un bărbat necunoscut, cu faţă de mops, probabil un expert în punerea rapidă la punct a instituţiilor. îmi spun fără nicio introducere:

„Cobori imediat în arhivă, stai acolo cât va fi nevoie, nu te întorci până nu faci ordine în toate scriptele. Reţine: e vorba de cataloage, format mare şi mic, unele emise chiar de vechiul Minister al Instrucţiunii Publice, de fişe personale, cu rubricaţia tip K, 2, de memorii categorisite pe probleme, de poze individuale sau în grup, multe aparţinând suplinitorilor, în sfârşit, de cereri de orice natură. Încă o dată, nimic să nu rămână neverificat!… în final aranjezi totul cronologic, respectând însă şi criteriul alfabetic. Tovarăşul Visu spune că poţi să-1 aşezi pe Z înaintea lui X şi lui V, dacă doreşti. Ai aici ghidul arhivei întocmit de fraţii Dolha şi vei primi imediat, în dublu exemplar, şi o dispoziţie scrisă, cu număr de înregistrare…”

În toate sălile, sub îndemnul unei forţe necunoscute, se lucra exemplar. Disciplină, voci scăzute, exactitate, eficienţă…

În cabinetul de geografie, la lumina unei torţe, se confecţionau roci africane, singurele care lipseau din colecţie: „Granit de Zambezi”, „Andezit Congolez”, „Calcar Saharian”, „Porfir de Burundi”… Hărţile erau o minune, busolele aveau cadrane cu fosfor, indicatoarele, ciucuri în vârf. Intr-un colţ, un profesor cu pantaloni bufanţi, bocanci, raniţă în spate şi ochelari de nisip, întruchipa prototipul turistului tibetan…

În cabinetul de istorie se lustruiau febril busturile câtorva domnitori. Cu o pensetă, laborantul chimist readucea la dimensiuni normale nasul lui Radu Praznaglava, iar în dreptul ferestrei se pregătea reasamblarea calului ce-l purtase pe Ştefan în timpul luptelor de la Vaslui. Dificultăţi serioase, încă nesoluţionate, erau cu albumele, căci lipseau imagini din epoca

de piatră şi în întregime „Hora de la frumuşica”…

În sala de ştiinţe naturale se schimbaseră cozile câtorva fazani şi s-a izbutit ascuţirea ciocului unui vultur pleşuv. Directoarea însăşi supraveghea ordonarea insectarelor, indicând pentru gărgăriţe şi păianjeni locuri mai centrale. Sugeră ca secţia dăunători să fie mai bine reprezentată. Pe rafturile unor etajere se aflau acvarii cu peşti întineriţi, iar în dreptul catedrei era în faza de finisare un urangutan de muşama. Te copleşea o atmosferă zoologică universală, te aşteptai ca bestiarul să prindă viaţă din clipă în clipă şi să sfâşie toată suflarea din jur… Şi profesorii lucrau, lucrau mereu…

*

… Despărţirea fusese rece şi sumară, aproape un simulacru, asemănătoare celor din gări, unde necunoscuţi, ce se întâlnesc din întâmplare, îşi spun brusc „la revedere” după un ceas sau două de sporovăială.

Se afla în faţa unei uşi groase de metal, ce fusese deschisă acum, pentru prima oară, după mai bine de şaptezeci de ani… îşi plimba degetele pe clanţa acoperită de straturi poroase de rugină. Gândul îi fugi la timpul ce dusese cu sine războaie, cutremure, aniversări, incendii, cufundând în uitare generaţii de elevi şi profesori…

Coborî primele trepte, luat parcă în braţe de aerul umed ce venea din adâncuri. Călca pe straturi de muşchi, îşi lipea podul palmelor de pereţii friabili, străbătuţi de fire de apă. Prin câteva ferestruici răzbătea de afară o lumină galbenă, în razele căreia înotau fluturi, speriaţi de paşii ce se apropiau…

înainta cu zeci de precauţii, ca un om cu simţurile adormite. Auzea în această linişte, netulburată de decenii, o împletire de sunete, un fel de melodie izvorâtă din întunericul îndepărtat al subteranei. Pietrele, grinzile, fluturii, adeverinţele, liliecii, se grupaseră într-o adevărată orchestră, cântau discret

din instrumente invizibile, îşi manifestau bucuria faţă de umbra ce apăruse în mijlocul lor…

Apostolescu recunoscu cântecul… „Nu te vom uita niciodată, şcoală”. Era aprobat pentru serbări de toate instanţele inspectoriale. Îl compusese un elev dintr-o clasă mică, în timpul unei ore de citire…

Începea lin, cu o legănare a vocilor a-ntâia, un andante delicat, dar după câteva măsuri interveneau mai multe generaţii de corişti. De la tenoraşii palizi, întreţinuţi de părinţi cu vitamine şi aer de munte, până la baritonii şi başii din clasele terminale, cu lecţiile etern nefăcute, mirosind a ţigară şi şnaps… Melodia dispărea, ieşea din portative, se fărâmiţa în adevărate hohote, totul sfârşindu-se în ritmul unui marş…

Cu o baghetă lungă, îl dirijase şi el, pe o scenă deschisă, într-un sfârşit de decembrie… La câţiva paşi de microfoane stăteau părinţii chirciţi sub umbrele. Din micile guri, care se mişcau automat, ieşeau cuvinte de gheaţă. De sus cădea zăpadă, fulgii străluceau câteva secunde pe burduful acordeoanelor, dispăreau printre corzile ghitarelor. Maestrul de lumini alterna verdele cu violetul…

Treptat îl învăluia un miros de indigo şi cerneală, pătrunzător şi în acelaşi timp insinuant, ca o mângâiere. O somnolenţă ciudată, o stare de abandon, ca după o prelungită baie de aburi, îl îndemna să se oprească. Iuţii paşii. Intră într-un coridor plin de baloturi, apoi într-o încăpere cu dale de marmoră pe jos. Părea să fi fost, cândva, în vechime, pe timpul lui Cato sau Sulla, tricliniumul unui nobil roman. Pe margini se aflau canapele şi fotolii, acoperite de pături şi linţolii, iar în mijloc o statuie, înconjurată de coroane, înfăţişând un pedagog, un fel de Pestalozzi, privind într-o carte. Linia umerilor, arcul bărbiei, hlamida, aerul de încremenire, o anumită simplitate de ansamblu aminteau maniera trecento-ului timpuriu…

Sub geamuri, sfeşnice şi vaze; din ele atârnau, ca nişte fire extrem de subţiri, flori cu petalele uscate. Pe pereţii lipsiţi

de tablouri se putea încă citi: „De mortuis nihil nissi bene”… Recunoscu din descrieri „Sala Cataloagelor”…

Rămase uimit de ordinea desăvârşită a acestor documente. Pe fiecare copertă scria: *„Prezentul act fundamental cuprinde patrulei de elevi, cu situația încheiată, cu taxele achitate, cu promisiunea găsirii unui drum în viață, cupole de adio...”*

„Cu poze de adio, ce curios!…”

îşi aminti de finalul liceului, de felul în care s-a despărțit el de colegi, fără un cuvânt, fără o strângere de mână… Ba mai mult, în timp ce diriginta, în curte, le vorbea pentru ultima oară, simțea că din cauza plictiselii adoarme în picioare…

A mai fost vorba, odată, demult, să se întâlnească cu toții la un restaurant, la o masă festivă, unde se putea veni, fireşte, cu soția… La un aperitiv, la un vin şi o friptură, să-şi mai amintească de fuga prin clase, de bilețelele de dragoste, de întâlniri, de tezele făcute acasă…

Luă un catalog la întâmplare şi-1 deschise… Un şoricel țâşni ca o săgeată dintre filele sale. începu să-1 răsfoiască; aceeaşi pedanterie în completarea rubricilor, acelaşi text, de două rânduri, în dreptul fiecărui nume…

Din mici fotografii, aşezate simetric unele sub altele, priveau copii cu fizionomii caracteristice sfârşitului de secol… ochii rotunzi şi apropiați, fruntea îngustă, buzele late, crăpate la mijloc… Răsfoia în continuare, mângâia paginile, un praf gălbui i se lipea de degete… Pretutindeni, aceeaşi literă de început, „Y”… Ypermout Youston… Ypergout Yukton… Ypersout Ykton…

„Clopotari veniți de departe, din Anatolia şi Macedonia, pe drumurile lungi ale Balcanilor. Mulți au pierit de boli şi sabie, mulți şi-au schimbat numele, dar câțiva tot au rezistat… Aceştia sunt pesemne copiii lor…”

Vru să pună catalogul la loc, dar în ultimul moment

descoperi o chestiune care aproape că-l cutremură. Niciunul dintre aceşti elevi nu avea media încheiată la purtare…

„Nu se poate, izbucni… e o neregulă strigătoare la cer … sau, să fie o promoție de la vreo şcoală de corecție?…

… Ce să fac?… Pe cine să întreb?… Ce autorități să sesizez?… Să mă întorc înapoi, să anunț direcțiunea?…”

începu să caute prin ghid, nervos, pagină cu pagină. Singurătatea devenea tot mai apăsătoare. Da, fusese o asemenea şcoală… sub turci, pe vremea beglerbegului Ahmed Puni-Başa, cu trei rânduri de clase, cu personal didactic adus direct de la Istanbul, cu internat şi săli de lectură. Directorul avea un nume greu de reținut… Dar în preajma Passarowitzului a fost distrusă, a dispărut fără urmă…

Închise ghidul, căută un petec de lumină şi cu mâna tremurândă notă în carnet: „Promoția «Y» antebelic, lipseşte media la comportament. De refăcut grabnic situația cu profesorii de atunci ce încă mai sunt în viață…”

Se făcuse frig, Apostolescu se ghemui în trenciul său şi începu să forțeze clanța uşii următoare…

… Pe coridoarele pavoazate ale şcolii agitația era în toi. Din moment în moment evenimentul putea să se producă…

Telefonul suna mereu, cei patru aflați de serviciu aproape că şi smulgeau receptorul, dar când îl puneau la ureche nu înțelegeau nimic din ce li se comunica. Pe scobitori, văzuseră asta la televizor, înfăşuraseră vată muiată în spirt, pe care şi-o vârâseră până în timpane. Dar zadarnic… vocile ce se auzeau pe fir continuau să fie confuze. Erau transpirați, deznădăjduiți şi se gândeau să redacteze un proces-verbal, să declare că sunt bine intenționați, dar lipsiți de experiență.

Directoarea, retrasă în cabinetul ei, îşi aranja ținuta. Nu era o femeie frumoasă, o şi recunoştea, dar, prin cochetărie, mai putea urca un loc într-un clasament al drăgălăşeniei. Fusta neagră, crăpată la mijloc, cu inițialele numelui sub fermoar, şi-o rotea în jurul taliei, iar bluza, cu două rânduri de nasturi,

şi-o umfla provocator în dreptul sânilor. În urechi avea o pereche de clipsuri roşii – „Venezia, 1972” –, în formă de inimioară, iar pe antebrațul stâng, recent extras dintr-un bandaj, trei brățări de plastic, lipite una de alta.

Făcea paşi mărunți între oglindă şi ceaşca de cafea, fuma, plesnea din degete, şuiera printre dinți începuturi de înjurături…

Avea mari dificultăți cu ciorapii care mereu îi cădeau şi cu meşa ce-i aluneca pe ceafă.

Pentru ciorapi, apelă la nişte jartiere mai vechi, cu nasturi, ale unei foste directoare, dar şi acestea aveau elasticul slăbit. Se gândi, la un moment dat, să şi-i lege cu sfori, însă îşi aduse aminte că şpagatul îi lăsa urme pentru două-trei săptămâni. La meşă renunță…

Pe coridor, adjunctul, îşi călca pantalonii. Se spunea despre el că este omul cel mai ordonat din întreaga instituție. De mic avusese guvernantă, iar mai târziu, cu cheltuieli, nu glumă, urmase gimnaziul „Von Moltke”, unde se distinsese totdeauna printr-o ținută exemplară. Pedanteria era, de fapt, o virtute a întregii sale familii; despre ea se scrisese, la timpul potrivit, şi prin ziare. Pentru moment era numai într-un trening, fără şosete, cu picioarele vârâte în nişte cizme de gumă. Plimba călcătorul pe fiecare centimetru de stofă, presa în special zona genunchilor, căci dorea să obțină o dungă perfectă, aşa cum prevedea regulamentul…

Într-o sală mai retrasă profesorii umanişti aranjau masa pentru protocol. Fuseseră selecționați, încă din toamnă, după aptitudini. Cei inventivi primiseră resortul decorații, cei cu degetele lungi, inscripțiile pe torturi sau salate; în sfârşit, cei energici, transportul, depozitarea şi repartizarea, pe feluri, a bucatelor.

Acum, în aceste momente de mare încordare, pe fondul unei salate de boeuf scriseseră cu ardei „capia”

BINE AȚI VENIT ÎN MIJLOCUL NOSTRU!
TRĂIASCĂ INSPECTORATUL!

Sub formă de rozete, dispuseră, pe lângă farfurii, fursecurile, iar din brânză de vaci făcură o amforă, cam de trei palme înălțime, în care puseră ouă învelite în salată, saleuri, trigornuri şi din nou ardei „capia”. în vârful furculițelor înfipseră gogoşi, după o procedură răspândită de la Atlantic încoace. Apoi, cu lame de cuțit-ferăstrău, începură să taie puii fripți şi să le tăvălească părțile prin frişca şi smântână. Rezervară inspectorului principal un piept şi trei ficați, iar celorlalți, aripile, gâturile şi mai multe pipote. Restul rămânea în rezervă pentru orice eventualitate. În încheiere, presărară peste tot confetti şi spreyară încăperea.

De la un timp se auzea şi orchestra repetând valsurile de întâmpinare. Piesele, patru la număr, fuseseră compuse de un părinte muzical şi aprobate, fără audiere, de un consiliu profesoral restrâns.

Trompetele, umplute cu câlți, emiteau sunete ce se revărsau ca o limfă pe coridoarele şcolii. Viorile, în ciuda intervențiilor rare, creau un fond nervos, asemănător temperaturii de 37,2, tobele bubuiau difuz, subpământean, acordeoanele lungeau refrenele. Trianglurile nu se auzeau, iar fluieraşii aveau doar câteva momente când susțineau efectiv melodia. În ansamblu, interpretarea era lentă, dezarticulată, necompetitivă, aducând, pe alocuri, cu un marş funebru. Se simțea, fără îndoială, maniera dirijorului Tokacek, de la un an la altul tot mai surd… Comitetul părinților pe şcoală şi chiar cartierul ceruseră înlocuirea lui, căci punea în primejdie renumele orchestrei. Lucrul reieşise clar la ultimul concurs, când, în ciuda unui solo de ghitară foarte bun, nu se obținuse decât ultimul loc. Interveneau însă, de fiecare dată, persoane sus-puse, cerând clemență pentru bătrânul pedagog. Mai avea un an sau doi până la pensie…

Se hotărâse, pe baza unor experiențe, ca primul discurs în cinstea inspectorului principal să fie rostit de omul de serviciu. Bătrânul vorbea frumos despre copilărie, despre gingăşie, în general, se emoționa, i se umflau pleoapele, când ajungea la război, aproape plângea. De fiecare dată, uverturile lui fuseseră o reuşită.

Se fixase şi locul, în dreptul unui robinet, aflat la un metru de cancelarie. Spre final, când oratorul va rosti: „Fiți binevenit în mijlocul nostru!”, urmau să bată tobele şi câțiva premianți să apară cu flori. Se prevăzuse şi recitarea unei poezii…

întreaga scenă a primirii a fost repetată de mai multe ori, rolul inspectorului fiind interpretat de paznicul de noapte…

Imre baci vorbea liber, se scuipa pe veston şi spunea tot felul de trăsnăi, ascultate de moş Ion cu gura căscată. Asistența fremăta. La un moment dat vorbitorul rosti:

„Senetate şi ban la punghe”… În aceeaşi clipă, la un semn al adjunctului, năvăliră copiii, care-1 îngropară pe paznic în buchete. Se primi şi comanda pentru aplauze şi din zecile de palme izbucni un ropot violent… Apoi, după liniştirea spiritelor, în această formație s-a pornit pe coridoare şi s-a intrat prin clase…

Directoarea, cu un ciorap căzut, păşea înainte, spunând amabilități, în timp ce adjunctul, cufundat adânc în rol, lopăta mereu cu mâinile, şoptind: „Poftiți… poftiți… poftiți”… Totul mergea ca pe roate, cu mult peste aşteptări. Elevii stăteau liniştiți în bănci, cu manualele şi caietele deschise, aveau un aer meditativ, de mici statuete Budha, răspundeau cu voci grave, profesorii, pătați de crete, gesticulau, se repezeau spre planşe, manipulau aparate. Se discutau chestiuni fundamentale, relații şi interrelații dintre fenomene, se apela la divagații, în care spectaculosul nu afecta cu nimic profunzimea.

Moş Ion nu-şi mai încăpea în piele, avea vertije din cauza extazului, iar Imre baci, vechi rob al lui Bachus, ori de

câte ori credea că nu e văzut, trăgea câte un gât dintr-o sticluță ascunsă sub chimir.

Tocmai ieşeau din ultima clasă, unde asistaseră la montarea şi demontarea unui barometru, când se auzi o trânti tură şi soneria de serviciu zbârnâind violent. De jos, cineva striga cu o voce sugrumată: „nu mai pierdeți vremea, vine!"

Câteva clipe, în pofida pregătirii antişoc, cei din cortegiu rămaseră cu gurile căscate, eu expresia unei formidabile buimăceli pe față. Se apropiară unii de alții, se depărtară, făcură cu mâinile spirale prin aer. Apoi, urmă pulverizarea… Cei doi directori o luară spre intrare, fugeau de le sfârâiau călcâiele, copiii cu florile se repeziră înspre pivniță, bătrânii, printr-o ferestruică, dispăruseră în crengile unui nuc…

…Trenciul i se murdărise, dar nu mai avea pe umeri niciun trend, cineva i-1 luase, sau îl pierduse pe unul din coridoare…

Iarăşi scenele acelea… nopți întregi pe spate, pe burtă, cu oameni necunoscuți, întâlniți pentru întâia oară, al căror nume îl uitai imediat, cu şobolani graşi, care rodeau tot, bocanci, haine, chipie, decorații, cadavre…

Şobolanul… îl avea la câțiva paşi… Blana cenuşie, ochii mari, dinții ascuțiți, ca nişte mici pumnale. Un adevărat stăpân…

Se afla totuşi într-o sală, pereții nu erau departe, se putea merge până la ei, chiar trebuia s-o facă.

„Sala Diriginților", se spunea în ghid, a celor mai iubiți profesori… îşi aminti de înmormântarea ultimului său diriginte, Ştirbăț… Cu câteva zile înainte de sfârşit, se plimbaseră împreună prin curte. Avea oare să-i spună ceva?… La un moment dat îi pusese mâna pe umăr. Se opriseră. Urmase un schimb de priviri, pe care nu-1 mai putea uita. Totul a fost demult, cu câteva toamne înaintea războiului… Convoiul se țâra pe ulițele satului. Cerul era ca de plumb, ploua, recolta încă nu se adunase. În față mergeau elevii, de fapt corul şcolii,

în spate, un pumn de oameni văitându-se de frig…

Avea impresia că fire de apă i se scurg prin oase, că articulațiile i se vor bloca şi va înțepeni astfel, lângă un perete, pentru totdeauna.

Începu să pipăie zidurile, să îşi caute drumul. Ocoli o masă, un scaun, un morman de pături sau haine. Din tavan cădeau bucăți de tencuială. Se afunda în noroi, ca într-un miez ce te atrage, ce te cheamă în adâncuri… „Nisipuri mişcătoare, mormăi… stepe, mlaştini… n-am să scap niciodată de ele… de-ar fi puțină lumină…”

Era încă stăpân pe sine, dar îşi dădea seama că, treptat, nervii şi voința îi vor ceda. îşi simțea inima bătându-i surd, înăbuşit, avea impresia că cineva-l strânge de gât, împingându-l mai adânc în noroi…

Deschise ochii mari, orbit de strălucirea violentă a unui bec. îl invada un miros de parfum, dar în aer plutea şi un iz de cadavru, pricinuit parcă de o putrefacție lentă, îndepărtată…

Nu-şi putea lua privirea de la un portret mare, aflat în fața sa, pe un perete zugrăvit în roz. Avea ramele distruse de umezeală şi carii. înfățişa un bărbat în jur de treizeci şi cinci de ani, cu un început de chelie, cu o frunte, înaltă, brăzdată de riduri. Ochii erau mici, căzuți în fundul capului, tâmplele, străbătute de vene umflate, buzele, acoperite de o pulbere albă. Pe obraji avea tăieturi lungi, făcute parcă cu un brici. Părea să fi fost un om ager, inteligent, cu reuşite în viață…

„Dacă a murit atât de tânăr, medita Apostolescu, probabil 1-a învins o boală, mai mult ca sigur una de piept.” îşi aminti de ravagiile făcute de tuberculoză la începutul secolului, de mătuşile tinere, surori ale tatălui, care pieriseră prin sanatorii. Văzu, pentru câteva clipe, spute pline de sânge zburând în jurul său. Tuşi. Apoi, brusc, începu să transpire, îşi ridică mâinile-n față, în semn de apărare, şi murmură: „îşi mişcă buzele… îşi mişcă buzele…”

Auzea clar rostirea unui nume: „Sunt Kadri Zoltan,

Kadri Zoltan, Kadri Zoltan…”

Nu mai fusese niciodată într-o asemenea situaţie. Ritmul timpului se rupse, secundele alergau cu viteze uluitoare. Asista împietrit la felul în care omul acela ieşea din portret şi se apropia de el. Călca pe aburi, se cufunda în rotocoale de fum, îşi arcuia trupul, plutind prin valuri de ceaţă. Era înalt, transparent, cu vertebre de sticlă. Din hainele de stofă zburau molii, în buzunaru-i de la piept se zbătea un fluture negru, lucios… Mirosul de cadavru se accentuase, o ciudată mişcare a aerului îl împrăştia peste tot…

„Am fost un diriginte-model, mă auzi?… Am trăit timpuri grele, foamete, războaie, inundaţii, dar n-am lipsit de la nicio oră în toată cariera… încă o dată te întreb… mă auzi?… Am fost verificat, inspectat, felicitat în curtea şcolii de ministru… Cânta orchestra, corul, recitările mergeau foarte bine… La plecare, cu toţii mi-au spus: «Kadri, nu te vom uita niciodată!»…”

Glasul era vibrant, aproape plângător, semăna cu o vietate ce se chinuia să iasă dintre pereţii unei cuşti. Vorbele alergau de-a lungul coridoarelor, străpungeau întunericul, se întorceau neputincioase în gura celui care le rostise.

Apostolescu îşi roti privirea prin sala pustie în căutarea unei uşi, a unei crăpături în zid, apoi, într-un impuls ucigaş, se repezi la gâtul omului din faţa lui. Se arcui prelung, o secundă crezu că-1 sugrumă, că-1 striveşte, dar îşi pierdu echilibrul şi căzu pe burtă, lovindu-se cu capul de beton.

„După aceea, continuă vocea, m-au atârnat aici, unde mă vezi… Am treizeci şi opt de ani, nici o zi mai mult. De când au plecat, n-au mai deschis uşa niciodată… nici măcar să bată un cui… Noapte de noapte aud guzganii, se urcă pe pereţi, vor să mă roadă… Vino mai aproape şi spune-mi cine te-a trimis…

Becul se stingea treptat, pierea în întunericul ce venea din unghere. Perdele groase coborau peste geamuri. Un vânt

rece mătura dalele de piatră. Se auzeau icnete, gâfâieli, vorbe rostite doar pe jumătate. Arhiva vuia, zgomote se rostogoleau până jos, în subterane…

„Kadri, urlă de mai multe ori Apostolescu, nu mă urc în tablou alături de tine!…”

Izbea cu pumnii în portret, simțea cum cioburile de sticlă îi intră în carne. Smulse pânza din ramă, o răsuci în toate părțile, apoi, începu s-o sfâşie. Era palid, obosit, o sudoare rece îi şiroia pe obraji.

Păşea în vârful picioarelor pe punți înguste de câțiva centimetri. Se sprijinea de trestii, de burlane, îl atingeau pentru o clipă flamuri ce se legănau în bătaia vântului.

Prin ferestrele deschise, ieşeau în afară nouri de pulbere, iar în străfulgerări de secunde vedea pe jilțuri, pe dormeze, bărbați şi femei cu figuri grave, având pe frunte, pe obraji numere de inventar…

Din toate părțile se revărsau înspre el fişe, cereri, adeverințe, situații finale, autobiografii, încrengături independente de rubrici, aprobări evazive, contestații… Era un adevărat fluviu, alb, pufos, tulburător în curgerea lui. De pretutindeni i se înmânau pixuri, creioane, stilouri, liniare, foi de indigo. Era rugat să cerceteze fiecare rubrică, s-o completeze exact, să facă adnotări, să tămăduiască durerea nesfârşită a acestor hârtii…

De sub lespezi răsăreau solemni, ca la ceremonialurile de premiere, mii de funcționari… întâi apăreau frunțile pleşuve, crestate de riduri, fețele prelungi sau ovale, cu nasurile mici şi ochii pungiți. Apoi, se ițeau gâturile subțiri de cocostârc, cu mărul lui Adam proeminent. Urmau omoplații şi claviculele, piepturile concave, degetele îngălbenite de tutun, cotierele, fundul lucios al pantalonilor, picioarele reci, umflate discret… în spatele lor, soțiile, cu paltoanele întoarse, cu coşare cu erosul stins…

Era o noapte feerică, ningea cu fotografii şi măşti de carnaval. Reflectoare negre măturau piețele şi zidurile. Coruri

de copii cântau pe scene turnante refrenul: „Acte… Scumpele noastre acte…"

Se trezi în „Sala Cataloagelor", în plină lumină, între zeci de copii care dansau după o armonică.

„Bună dimineața, domn' profesor… bună dimineața"… fetele erau înalte, băieții subțiri, delicați…

Vru să-i atingă, dar ei pluteau ca nişte umbre. Ii treceau pe sub brațe, pe lângă față, îl cuprindeau în jocul lor. Aveau nume ciudate, discutau despre lucruri greu de înțeles…

Când armonica se opri, se aşezară pe scări, puțin obosiți. Fetele-ntr-o parte, băieții în alta. Cu toții priveau în pământ. Apoi, la un semn, se ridicară şi fiecare reintră în rubrica lui din catalog…

…Urca scările încet. Se sprijinea de balustradă, respira adânc, îşi ştergea cu dosul mâinilor transpirația de pe frunte.

îşi privea cu indiferență pantofii plini de praf, pantalonii uzi, trenciul cu căptuşeala desprinsă.

Lumina puternică îi rănea ochii. Observă că aproape toate becurile ardeau, deşi era ziuă.

Înainta cu paşi nesiguri până în dreptul unei ferestre. Trase puțin perdeaua şi se uită în curte. Printre grămezile de fier vechi se jucau câțiva copii. În rest, pustietate.

Nucul de sub geam dispăruse. Probabil îl tăiase cineva, căci se vedeau urme de rumeguş. În locul lui se înălța un stâlp colorat, în vârful căruia flutura o cârpă.

Se aştepta să-1 întâmpine directoarea, adjunctul sau cineva din consiliul de conducere. Se gândi chiar că se va organiza o mică festivitate în momentul solemn al revenirii lui la suprafață.

Nu întâlni însă pe nimeni, nici măcar un om de serviciu…

Deschise uşa unei clase… Pe bănci crescuse un strat de iarbă, podeaua se umflase, pe tablă era scris cu cretă roşie un lung dicton latin. De sub catedră ieşi un dulău, cu un langoş în

gură. Mârâi furios la vederea străinului… Continuă să-şi rotească privirea prin sală. Observă pe tavan plase de păianjeni, pentru care altădată s-ar fi luat mustrări, şi la gazeta de perete un articol îngălbenit. Dulapul din spate nu mai avea nicio uşă…

De afară se auzeau tramvaiele şi motoarele camioanelor grele. Un grup de oameni, îi zărea prin fereastră, trăgeau dintr-o sticlă în dreptul unei prăvălii… Aveau mânecile suflecate, gesticulau, se uitau după fiecare femeie ce trecea pe lângă ei. Din când în când se îmbrânceau.

Se gândi să dea un telefon acasă, să-şi anunțe familia că, în sfârşit, a terminat cu arhiva. Eliza s-ar fi bucurat. I-ar fi spus că-l aşteaptă, că-i pregăteşte baia şi pijamaua preferată, că-i face prăjitura cu gratii, pe care o mâncaseră împreună de atâtea ori în luna de miere. Renunță însă, deoarece nu-şi amintea exact numărul. Şi apoi începuse sezonul concediilor, al plecărilor la munte sau la mare…

Ajunse în fața cancelariei. Pe uşă erau desenați un mire şi o mireasă. Zăbovi cu privirea mai ales asupra lui. Semăna cu un clown datorită, în special, pălăriei şi pantofilor. Intră.Îi izbi un miros de mucegai. În locul tablei se afla un panou cu abțibilduri şi timbre rare, în cuşete, biscuiți şi bocanci, prin sertare, manuale de pe vremea armistițiului. Din tavan atârna o oglindă ovală, pătată cu ulei şi ruj.

Ieşi din nou pe coridor… ocoli un rododendron, trecu prin dreptul caloriferelor. Se opri o clipă. În mod normal, după aceste fiare, trebuia să apară perdeaua de catifea în spatele căreia…

O luă înapoi spre intrare. Mergea ceva mai repede, înregistra cu coada ochiului plăcuțele de plastic indicând clasele, panourile cu fotografii şi desene, graficele de frecvență. Coborî câteva scări. Se împiedică de un burete. Auzea vag nişte zgomote. Mereu apăreau calorifere, portrete, rododendroni, săgeți indicatoare. Obosise. Se opri o clipă să se odihnească…

La câţiva paşi se afla o masă. În jurul ei, pe scaune şi fotolii, invitaţi, acoperiţi de plase de păianjeni… Erau îmbrăcaţi în haine de gală. Doamnele aveau pe braţe lănţişoare şi brăţări, pe piept, medalioane, iar de sub rochii li se vedeau picioarele, ce se subţiaseră în ciorapi. Domnii erau gravi, milenari, cu buzele răsfrânte şi umflate, cu expresii triste pe chipurile învineţite. Unii aveau capul lăsat într-o parte, alţii bărbia sprijinită în piept…

În farfurii fermentau resturi de mâncare, sosuri, antreuri, salate, din ceştile mici, fără toartă, urcau aburi subţiri de cafea. Pe un pick-up, de culoare verde, se învârtea o scrumieră…

Luă un pahar şi-1 trânti de podea, apoi azvârli o mătură direct între torturi. Doboşurile se fisurară şi prin crăpături ieşiră la lumină sute de gândaci. Spectacolul era uluitor. Gângăniile alergau printre tacâmuri, solniţe, şervete, se urcau pe sticle, intrau în salatiere, ameninţau să invadeze încăperea.

Tocmai încerca să îndrepte capul unui invitat, când cineva-1 bătu pe umeri. O dată… de două ori… de trei ori… Se întoarse. În faţa lui se afla un bărbat pe care zadarnic ar fi vrut să-1 atingă. Era îmbrăcat într-un costum uzat, avea însă o vestă superbă, de nasturii căreia era prins un lănţişor…

– Nu mă înşel… te recunosc, spuse omul cu voce stinsă… erai mic… mic de tot, când în holul vostru cu fotolii verzi jucam şah cu străbunicul tău… Ne adunai piesele de pe jos… întinse o mână, cu degete lungi, uscate… Sunt Vântu… inspectorul Vântu…

Apostolescu îl privea înmărmurit. îşi amintea ca prin ceaţă… o geantă plină de hârtii… glas răguşit… o faţă prelungă…

– Credeam, bâigui…

– Ce credeai, că sunt mort?...

–Nu, că v-aţi pensionat... la anii dumneavoastră… Bătrânul se încovoie ca un arc sub povara acestor vorbe. Ochii

îi deveniră apoşi, picături de sudoare i se rostogoleau pe faţă…

– Nu mă pot pensiona, şopti, trebuie să inspectez în continuare… să rătăcesc prin şcoli…

– Să rătăciţi prin şcoli?… Până când?…

Şi-1 imagina mergând călare, pe jos, cu căruţa. Toamna cu pelerine şi cizme până la genunchi, iarna, înfofolit în şube, vara, plesnind de căldură.

– Până când?… N-aş putea să-ţi spun…

Se aşezară pe două fotolii, stârnind pentru câteva clipe nouri de praf. Inspectorul începu să povestească despre fotografia care-i lipsea din dosarul de pensionare. O fotografie, alb-negru şi color, din perioada când purtase mustaţă şi cioc…

– Aţi purtat şi cioc?…

– Da, un moft al nevestei… Dar fără ea, reluă, nu pot face nimic… comisia mi-o cere, vrea s-o vadă, nu crede că am avut-o…

– O fotografie?… Şi aţi căutat-o peste tot?

–Peste tot, răspunse bătrânul aproape plângând… pe la cunoştinţe, pe străzi, prin ateliere… Am dai şi anunţuri în ziar… Am fost în alte oraşe… în audienţe… am pătruns în arhive… Nu era mare, avea colţul din dreapta îndoit…

– Nu de mult, îndrăzni Apostolescu, m-am întors şi eu dintr-o arhivă. A trebuit s-o pun la punct… s-o verific… mă ascultaţi?…

Scoase din buzunarul trendului un plic, din care se revărsară o mulţime de poze. Toate aveau colţul îndoit şi înfăţişau bărbaţi purtând mustaţă şi cioc.

– Domnule inspector Vântu, vi le las, căutaţi printre ele cu răbdare, poate mai aveţi o şansă…

Era obosit şi voia cu tot dinadinsul să ajungă acasă. Lipsise mult, îşi dădea seama.

O rază de soare pătrundea prin ferestre, se fărâmiţa în mici arcuri luminoase, stoluri de vrăbii, în zbor frânt, se împrăştiau sub cerul albastru. Încă două-trei scări şi iată curtea,

aerul curat, castanii cu frunzele zimțate.

Ceva se schimbase totuşi… în primul rând oamenii… Avea încă, în fața ochilor, panoul, cu ultima promoție de elevi, cu profesorii ce-i îndrumaseră. Niciun cunoscut. De colegii lui, de cei ce-1 trimiseseră-n arhivă, nici urmă.

Mergea pe o stradă care se numise înainte Felix Codarcea. Arbori înalți, case mărunte, ferestre închise. Dintr-o poartă cineva-1 salută, ducându-şi respectuos mâna la pălărie. Un cunoscut, desigur.

Freamătul centrului se simțea prin apropiere. I se făcuse foame. îşi încetini paşii în dreptul unei terase. O clipă se gândi să intre să se aşeze la o masă, ar fi fost plăcut, orchestra tocmai începuse programul de valsuri…

„...La ora asta o voi găsi acasă… Abia aştept… voi bate în uşă, ba nu, voi suna lung, nerăbdător… Ea va privi, ca de obicei, prin vizetă, va întreba puțin nervoasă… Cine-i?… Ei, cine-i… deschide şi vezi!…”

Din cauza unei pene de curent, tramvaiele stăteau blocate în şiruri lungi. Troleele la fel. Va trebui să meargă în continuare pe jos, ştia drumul, dar distanța era mare, peste puterile unui om…

La radio se transmitea un meci de fotbal. Din aparat în aparat ecourile lui se auzeau până departe. Un meci?… Intre cine şi cine?… Fazele se derulau rapid, speakerul se întrerupea, îşi pierdea adeseori răsuflarea. Anumite cuvinte le repeta mereu: poartă, balon, şut, centrare…

Ajunsese într-un pasaj, într-un subsol plin de lume, în fața unor vitrine, încadrate de tuburi strălucitoare de neon. Nu-şi amintea să le mai fi văzut vreodată… lenjerie feminină, roză şi albastră, pălării şi căciuli bărbăteşti, manechine în costume de baie, pantaloni, scurte cu fermoar, geamantane de lac, sacoşe, ghiozdane, truse de tacâmuri… şi ceva mai încolo o agenție loto, cu două femei în spatele unor birouri.

Meciul se transmitea în continuare, publicul fluiera,

pesemne vreo decizie eronată a arbitrului, un miros de crenvurşti plutea peste tot… Ii era foame, îşi vârî mâinile-n buzunare, se scotoci, dar zadarnic…

„Mă va întreba, în fața cafelei aburinde, cum a fost cu inspecția,… cum am ieşit până la urmă… îmi va spune că a fost neliniştită… îmi va reproşa că nu i-am dat niciun telefon… *Probabil la nopțile mele nu te-ai mai gândit… Dar nu-i nimic, bine că eşti iarăşi acasă… “*

Scurtase, scurtase mult, dar bulevardul îi mistuia şi ultimele puteri… Dacă ar fi avut mărunțiş, pe undeva prin trend, ar fi oprit un taxi. Şoferul l-ar fi lămurit şi asupra direcției de mers, căci nu era sigur dacă o apucase tocmai bine, pe artera aceasta nesfârşită.

Privi în dreapta, de fapt o contracție musculară îl obligă să-şi mişte capul, şi zări un părculeț, o mică insulă verde între blocurile de beton. Se aşeză pe una dintre băncile libere, cu gândul de a se odihni cel puțin o oră. Zgomotele din jur îl linişteau. îşi desfăcu trenciul şi se instala mai comod pe banca de lemn. Un băiețel cu tricicletă se opri în dreptul lui. Părul blond, cârlionțat, îi acoperea fruntea. Apostolescu ar fi vrut să-i dea ceva, un pachețel de bomboane, o prăjitură, o felie de cozonac. Se căută prin buzunare insistent, dar nu găsi decât un bloc-notes…

Răsfoia filele caietului sub privirile curioase ale copilului, îşi recunoştea însemnările, adnotările, semnele de întrebare. De la pagina cincisprezece mai departe, redactase, meticulos, concluziile… Aproape fără să-şi dea seama începu să citească cu voce tare…

„În urma dispozițiilor primite, eu, profesorul Ion Apostolescu, domiciliat în strada Amzei nr. 2, am petrecut un mare număr de zile în arhivele scolii din cartierul meu. Conform instrucțiunilor, am cercetat fiecare colțişor al încăperilor. Am trecut prin săli şi coridoare, am examinat perdelele, uşile, ferestrele, pereții şi, bineînțeles, documentele,

totul se află acum în cea mai perfectă ordine... Totul se află... *“* Citea şi revedea „Sala Cataloagelor”... statuia pedagogului înconjurat de coroane... „Sala Diriginților”... portretele celor mai iubiți profesori... revedea totul...

La un moment dat se opri, în fața lui se găseau o mulțime de copii, care-1 ascultaseră-n tăcere...

– Moşule, îndrăzni unul dintre ei, dă-ne nouă carnețelul, căci am avut nişte colegi, Ypermout Youston... Ypergut Yukton... Ypersout Ykton... şi poate ai notat ceva despre ei...

Se ridică de pe bancă, îşi roti privirea-n jur şi observă că parcul se golise. Aerul era mai răcoros, soarele dispăruse în cenuşiul asfințitului. Ieşi iarăşi în bulevard şi o luă pe vechea direcție. înainte de căderea nopții, dorea să ajungă acasă...

Lentile

Priveşte prin luneta abandonată printre haine, pe fotoliu. Pereții tubului sunt lungi, privirea coboară în adâncimi nebănuite. I-e teamă să nu cadă, cine 1-a adus în camera aceea, scrumiera plină de țigări, zațul din cafele, bancnotele ce ies, pe jumătate, dintre cărți, totul pare să vorbească... Se sprijină o clipă de gâtul rece al scriitorului, lentilele măresc şi micşorează, se-aud imperceptibil foşnetele existențelor trecute... Apare o stradă, e un amurg liniştit pe sub castanii înalți, fețe bisericeşti, călugări, aşază o mănăstire pe locul unde mai târziu - o, cât de bine vede totul! – va fi o groapă enormă de var... Coboară un domn din berlină, se va-ntâlni desigur c-o femeie, undeva, prin apropiere, trebuie să-i aştepte o cameră tainică în care vor intra, ea înainte, el după... pentru a repeta mereu acelaşi şi acelaşi ritual... un păhărel, şocolată, un trabuc, bomboane cu fructe, haine, inele, podoabe, o plăcută oboseală prin aşternuturile albe... Se şterge la ochi, a mai apărut un rând de lentile, în spatele lor, nu chiar atât de departe, e un parc şi

parcă de sub praful aleilor ies în afară, la lumină, oameni pe al căror chip se vede că au aşteptat altceva de la scurta lor viaţă. Ar vrea să mai revină, să mai încerce o dată, să reia totul de la început, dar sunt traşi înapoi în adâncuri, aleile se nivelează, poate doar printre firele de colb să se mai audă un zvon, ceva, din zadarnica lor încercare…

Ar vrea să plece, dar nu-şi poate lua ocheanul blestemat de la ochi. Imaginile-l fură, îl chinuie, îl fac tot mai curios, culorile alternează, totul curge într-o pastă când rece, când fierbinte, pe o culme aleargă capre negre, dintr-un izvor sar peşti strălucitori, e o linişte de secoli prin păduri… Dar deodată se dau la o parte cortine, lumea aplaudă discret, înfundat, nu se vede încă bine, dar pe scenă e un om, iată acum lentilele măresc, apropie, şi omul acela nu e altul decât el.

Va da un spectacol, căci doar de aceea sala e plină şi luminile clipesc pe lateral şi sus, în tavan, percutant, chinuitor, ca ochii animalelor noaptea. Lumea din fotolii transpiră, când lângă actor se depuseră mai multe bisturie şi o tavă adâncită, albă, provenind pesemne din inventarul vreunui dispensar. Cu o mână sigură, artistul prinde cuţitul cel mai ascuţit şi-l înfige adânc în zona moale ca un puf de pernă de deasupra sternului. Oare chiar se va petrece minunea? O dâră de sânge, straturile pielii se dau la o parte, instrumentul metalic coboară, un zgomot de oase, poate chiar un trosnet, şi dintr-odată cavitatea se deschide… câte infime mecanisme de ceasornic ar putea egala ceea ce ochilor mulţimii, uluiţi, le este dat să vadă? În centru, spre stânga, inima învăluită în tunici, cu un tub, ca un trabuc, ţâşnind în sus… şi jerbele roşii, lichide, ţâşnind şi ele la fiecare ritmică pulsaţie… mai în spate doi bureţi, palpitând uşor, semănând cu vietăţile marine din adâncuri, doi saci pluşaţi, alunecoşi, o, cum îţi vine să îi strângi, să-i storci de ciudatele lor limfe, mai jos un burduf, prin pieliţele căruia se văd nişte tărâţe, hrana, amestecul vital de vitamine, glucide, proteine, puţin aburos, cu un miros de renglote ţinute îndelung

la soare… şi ar mai fi o pungă mică, splina, o sticluță de cerneală, fierea, două palme legate printr-o conductă parcă de mărgean, rinichii, şi rețeaua albastră, infinitele fire prin care aleargă viața sărată, roşie şi caldă… Şi deasupra tuturor, ca un Dumnezeu, ca un abur ce armonizează totul, prezent în fiecare milimetru de celulă – Sufletul. El trece invizibil şi totuşi cu pas greu, din zona mediană în zona dorsală, coboară pe traiecte, tremură ascuns în cutele obrajilor, mai pâlpâie câteva clipe când lăcaşul său de oase şi carne e aruncat în adâncul celui mai teribil întuneric. Dar de ce mulțimea freamătă, de ce unii vor să se scoale şi să plece? Se petrece ceva ciudat pe scenă, artistul îşi arată acum ficatul, el ar fi trebuit să fie lucios ca abanosul… ar fi trebuit… dar nu… dimpotrivă, aduce cu un arici călcat parcă de şenile şi e învelit în plase albe de mătreață, în filamente bizare care cer mereu de mâncare… Sala se goleşte, bate un vânt rece în perdele, al naibii spectacol, nu se mai aplaudă, pe jos e plin de buline albe, calmante, actorul rămâne singur pe scenă, cu cuşca toracică deschisă, învăluit în aburi cu miros de pucioasă…

Îşi ia ocheanul de la ochi, afară e un soare sclipitor, „s-ar putea spune c-am visat”, îşi zice, dar în jur totul e presant, concret şi parcă şi scena pe care s-a desfăşurat spectacolul mai persistă undeva în depărtare. înainte de-a ieşi din încăpere, peste umerii maestrului Marsupius citeşte câteva rânduri de pe foaia aflată în maşină… „*O să mă întorci Promit. Anii aceştia îi voi retrăi. Acum am nevoie de pace, de odihnă. Cerul nu e chiar atât de sus, întunericul nu e chiar atât de adânc.* Le temps est un grand maître…”

Relatarea

„Iacoppo Şchioponne s-a hotărât să-şi deschidă castelul, să lase lumea să intre şi să-1 viziteze. Dragul meu, pentru tine,

ca' artist, ar fi fost un deliciu să-1 vezi… Coloane de marmură cu vinişoare negre şi albastre, busturi, statuete, covoare, oglinzi în care apăreai cu plete, cu patru şi cu şase ochi, scrinuri de mahon cu încrustații, fotolii învelite-n catifea, comode imitând cocoaşele cămilei. Să-1 fi văzut pe şeful gării cum s-a descălțat şi păşea pe vârfuri, sau pe Ana cum spunea: „Vai, don Şchioponne, da-i păcat să calce prostimea prin astfel de locuri…” În bibliotecă ni s-au pus la dispoziție cărțile rare. Papirusurile ni se păreau aduse atunci din adâncul piramidelor, pe tăblițele de lut scria *Made în Babilon,* colecțiile de Biblii aveau mirosul stătut al Mării Moarte. Am atins cu mâinile manuscrisul *Iliadei,* petele de grăsime lăsate de însuşi Homer, mâzgălelile făcute de Dante pe filele *Divinei Comedii*... Colecția de memorii era, la rândul ei, nesfârşită. Volume legate în piele de porc şi de vițel, format mare, mijlociu şi mic, cu autografele autorilor, cu adnotări pe margini, aparținând unor gânditori şi critici. Ce spunea Temistocles?… mai nimic despic Salamina sau perşi, în schimb, foarte multe despre viața lui de familie. A avut un fiu fără ținere de minte, o soră scălâmbă, căsătorită târziu, prin tragere la sorți, cu un trac de pe brațul Sulina, un frate mai mare plin de intuiții economice, un văr de-al doilea cu porniri asasine, o soacră pasionată de jocuri de zaruri. Generalul artilerist Harperprunschhaswiedelwield se plângea pe pagini întregi de un reumatism lombar încasat pe timpul când era ordonanța bunicului său. Pesemne, bătrânul îl ținuse dezbrăcat prin cine ştie ce smârcuri sau mlaştini. La fiecare zece rânduri avea izbucniri de felul acesta… Mai bine cioban sănătos decât general reumaticos… Să-mi dea odată medalia *Reumatism pentru patrie*... şi la pensie, la mama, la vie… Trec peste scriitori, pictori, muzicieni, inspectori şcolari, şi mă opresc puțin la cizmari, croitori, cofetari, bucătari, vizitii… Câtă viață, băiete, în cărțile lor!… Întoarceri de fraze, ruperi de ritm, oximoroni cu grămada, hiperbole, planuri suprapuse, infradialoguri… Şi noutăți, cu carul… Ştiai, spre exemplu, că

Regele Soare mânca pe ascuns pişcoturi făcute la Debreţin şi Şoimoş?… nu ştiai… Ştiai că Eugen de Savoia se dădea în vânt după cafeul amestec şi nu valsa decât în cizme cu scârţ?… nu ştiai… Ştiai că Marea Ducesă Ana Pavlova şi-a pus clopoţei la pijama ca să-1 atragă în iatac pe Marele Duce Ivan Eucaliptovici Constantin?… iarăşi nu ştiai… Dar cu cea mai mare emoţie am ţinut în mâini cărţile de whist, septic, taroc, tabinet, preferance, poker, ce serviseră la încheierea unei păci… Nici nu vă imaginaţi, ne-a spus don Şchioponne, ce rol au avut aceste pacheţele în devenirea omenirii.

Castelul Cinquecento, deschis pentru toţi locuitorii Komdivarului. îmi imaginez surpriza… La început s-au bulucit la porţi, au încercat, poate, să sară peste garduri, au făcut semne familiare valeţilor, fiecare voind să intre primul. Pe urmă s-au mai liniştit, scările de marmoră, stemele, coloanele, covoarele, buldogii imprimându-le respect. Instantaneu s-au constituit şi ierarhiile… În funcţie de titluri, stare materială, cultură generală, rutina vieţii mondene, relaţii în lumea bună, cunoaşterea limbilor străine, călătorii prin ţară şi străinătate şi câte şi mai câte… În frunte, ca nişte senatori de drept umflaţi în pene, roşii în obraji, s-au instalat doctorii, inspectorii CFR şi financiari, proprietarii magazinelor de stofe, delicatese, pompe funebre, farmacistul, grefierii, profesorii activi şi pensionari împreună cu nevestele, înalte, scunde, scoabe, late, proaspăt îmbăiate, parfumate, cu desous-uri noi, apoi au intrat în coloane, timoraţi şi transpiraţi în palme, portăreii, micii funcţionari şi meseriaşi, agenţii de asigurări, perceptorii şi la urmă, la urmă de tot, într-un fel de coadă cenuşie, s-au grupat ţăranii: cu două căruţe şi doi cai, cu o căruţă şi un cal, cu un măgar şi o cotigă, cu un câine şi-o pisică, cu o raţă, cu o gâscă, cu un cuib de ciori în horn. Doamna Şchioponne a fost, desigur, amabilă, are amabilitatea-n sânge, ştie să se poarte, arborele ei genealogic, pensioanele, anturajele selecte, călătoriile prin insule, arhipelaguri, golfuri, ţări cu catedrale şi

titluri de nobleţe… Face artă când se-nclină sau rosteşte „S'il vous plaît!"… „Of course"… „Darling"… „Haraşo"… „Grazzie"… Cu glasul ei ciripitor a intervenit mereu, introducându-i tot mai adânc pe vizitatori în atmosferă…

„Nene Gheo, te afli în faţa unei madone de Aniballe Caracci… pictor Renaissance… ai auzit de el?… nu face nimic, te rog să te uiţi la desen, la culoare, la volume… Herr Doktor, călcaţi pe un covor Samarkand autentic, pe care străbunica mamei 1-a primit cu dedicaţie de la madame de Monsoreau… Monsieur le portărel, vă ofer o picătură de Madeira în această cupă produsă la Lipsea. Firma e atât de cunoscută, a aprovizionat marile case. Numele întemeietorului ei, în traducere liberă, ar fi Labă de Raţă… Uite-o şi pe uina Ana… trăieşte capriţa?… dar măgăruşul?… Iţi place castelul?… o să-ţi trimit, după ce scapi de dovleci şi porumb, prin unul din valeţii mei, toate modificările ce s-au operat de când eu şi Jacoppo suntem proprietari.

Nu ştiu câţi am mai rămas să vedem amfiteatrul „Imago"… Iubite Veniamin, nici nu-ţi poţi imagina aşa ceva… vreo douăzeci de boli se pregăteau să intre-n lume, câteva mici războaie se consumau sub un scaun balansoar, patru mari puteri ascultau o canţonetă şi se dădeau cu praf de pureci, Iubirea curăţa cartofi, o troică alerga nebună printre mesteceni şi picături de sânge. Un fel de scamator, dintre acei ce colindaseră lumea în secolii trecuţi, amesteca într-un creuzet turcoaze, safire, rubine, smaralde şi scotea la iveală rochii de bal putrezite, pepeni din care se scurgeau umori verzui, oglinzi tulburate-n adânc de clipirea a sute şi sute de ochi. O orchestră, toată numai maniere, paloare şi alb, petrecea pe ultimul drum un cărăbuş, depus pe o frunză de castan. Pe un fel de bandă rulantă treceau într-o neistovită curgere bulevarde provinciale, promenade, câini în lesă sau prinşi la sănii ca la Polul Nord, baloturi pline de doboşuri şi savarine, cimitire învelite în cearceafuri albe, cu vârful criptelor din zahăr candel…

Octombrie… Noiembrie… Decembrie:… rostea un pitic, cu cap de turtă dulce… Ianuarie… Februarie:… Martie… Aprilie… Mai… îngâna o flaşnetă… Iunie… Iulie… August… Septembrie… şi tot aşa… adăuga o voce venită parcă dintr-o altă emisferă… Şi Don Şchioponne râdea, spunându-ne printre hohote celor ce mai rămăseserăm… la anul vă chem iarăşi să vă arăt alte şi alte încăperi din palatul meu”…

Jocul

…După o odihnă de şase ore, netulburată de vise, în piscina hotelului, jucând şah, pe o căldură toridă, cu un robot „L.2”, fabricație autohtonă.

Eu încep cu apărarea „Tarasch”, el, cu o variantă de indiană veche. După primele zece mutări, situație egală, turnurile pe laturi şi cai pe centru, presându-se reciproc… Ca de obicei, spectatori… Un profesor gras, în tinerețe alpinist prin Dobrogea şi iubit al unor balerine din faimosul ansamblu „Turtucaia-Flores”, emite părerea că pionii negri H4 şi B2 vor amenința cât de curând regina albă; un inginer de poduri, operat de pietre şi apendicită, susține că nebunii vor decide partida, un preot aflat la un curs de slavonă întrevede subtilități în manevrele regilor cu efecte decisive în final. O doamnă rosteşte numele lui Botvinik şi Tal, un vânzător de citro, al lui Troianescu, doi bătrâni cu cipică afirmă ca l-au văzut, pe vremuri, la Punta del Este, jucând pe Capablanca. Mut tura stângă eu, îşi retrage regina robotul, clipă de suspans, un sughiț lateral, şarjez cu un nebun, mă trezesc cu un ghiont din partea robotului. Zâmbete, ofuri, stupoare, tehnicianul constată „HIBO”, înlocuieşte o bujie şi partida se reia. Spre sfârşit însă, făcătura se înfurie iarăşi şi-mi dă cu tabla în cap. întreruperi, expertul surprinde deficiențe la sistemul de transmisie a comenzilor. Poate repara aparatul, dar cu condiția ca el să mute

cu piciorul. Accept, tensiunea creşte, manevre rapide, popa rosteşte: „Boje moi, A4”, se intră într-un final fierbinte de pioni, robotul îmi ia regele cu calul…

Vis cu pudel

Visul meu din noaptea aceasta a fost pentru prima oară lung şi neîntrerupt. Eram general pe un câmp de luptă din primul război. Mă ocupam, prin hotărârea înaltului Comandament, de o chestiune cel puţin bizară pentru un grad atât de mare. Verificam dacă încălţămintea soldaţilor care urmau să plece la atac este sau nu curată. După mii şi mii de „bocanci în regulă”, dau peste un combatant numai în ciorapi. Din partea mea – stupoare, din partea lui – o intervenţie agresivă, în franceză… *„Votre chaussures, mon general, mais vite, vite, vite”...* Mă supun ca un miel, ostaşul perfect regulamentar dispare, şi iată-mă rămas dezonorat şi desculţ pe un câmp devenit dintr-odată pustiu. Dar culmea e că începe şi-un vânt care-mi destramă uniforma şi, în puţine momente, rămân în indispensabili şi doar cu chipiul pe cap… Tremurând de frig încep să mă plimb şi să murmur: „Eu îmi apăr sărăcia şi nevoile şi neamul”… Pe acest fond apare pe o bicicletă mareşalul. înalt, palid, nedormit. Eu, luând pilda soldatului, nu stau mult pe gânduri şi strig iy*Mon Marechal, votre chaussures et votre costume, mais vite, vite, vite”...* E acum rândul Comandantului nostru Suprem să păstreze din uniforma lui doar chipiul şi indispensabilii…

Mă trezesc la ora şase: dimineaţa din acest vis militar şi mă întreb pentru a nu ştiu câta oară unde mă aflu. Decorul e acelaşi de câteva bune luni de zile. Peretele din faţă, fără niciun tablou, ocupat de-un dulap şi câteva rânduri de cărţi, peretele din spate, mort, cenuşiu, piesă doar de simetrie, peretele din stânga, presat de o etajeră, de cutii pline cu siringi, seruri,

cataplasme, pansamente vag utilizate, peretele din dreapta, roşu ca un obraz pălmuit, singura portiță de scăpare, cale a luminii şi a zgomotului de afară. Pe sub el trece strada Saint-Charles pe care e atâta animație… pe bănci, ca nişte inimi moarte, cad frunze din copaci, cu ochii învăpăiați de suferință se prelinge în căruciorul său mecanic domnul Jacques, apoi pudelii şi pisicile sperioase scormonind prin pubele, şi femeile, al căror parfum pluteşte peste tot, peste maşini, lămpi de iluminat, firme de magazine şi medici…

Trebuie să-i scriu neapărat o scrisoare domnişoarei de sus, ce de câteva luni de zile nu mă lasă în pace cu mici recitaluri de pian. N-o să-i spun ce granițe mari o despart de adevăratele talente, nici că piesele interpretate au fost compuse pentru un alt gen de sensibilitate. Am să-i zic că execuțiile ei le aştept mai ales la iarnă, când serile vin repede şi somnul de asemeni. Am să-i mai spun să-nvețe şi cântece de leagăn pentru viitorii ei copii şi, poate, câteva marşuri dacă-şi va lua un soț de origine germană.

Ieri, ca sa fac şi puțină istorie personală, am lucrat ca „agence de surveillance”. 12 ore de plimbare mută, surdă, tâmpă, pe lângă o cascadă artificială şi vreo zece pavilioane pline cu rochițe, pantalonaşi, ghetuțe, ursuleți. Transpiram sub chipiu pentru bani şi simțeam că muşchii mei de odinioară s-au topit. Mai simțeam, de asemeni, că nu-1 pot suferi pe domnul Crepin ce m-a prins de câteva ori stând pe bancă şi mi-a atras atenția că, probabil, am mătreață, căci altfel de unde colbuşorul acela gri-albicios de pe gulerul vestonului? L-am cunoscut cu ocazia aceasta şi pe domnul Gaston, căruia i se umflaseră picioarele de atâta mers, şi pe un oarecare Marechal, ce avea din cauza *surveiajului* sute de nopți nedormite la activ.

Tot de istoria personală țin şi exercițiile de *aide-demenageur*. Biroul domnului Dupont de data aceasta. Prin geamurile brăzdate de gratii se văd fragmente din curte, mult praf, mult pietriş, un gard de beton întrerupt de o poartă

culisantă, ceva definitiv ruginit. Şi o pisică definitiv ruginită, adică totalmente oarbă, chinuindu-se să urce nişte scări. în acest birou se punea doar problema forței fizice, citate din Terentius sau Theillard de Chardin neajutând la nimic. Desigur, îmi voi aminti până la moarte episodul cu cele patru lifturi. Primul m-a dus fulgerător la etajul 19, al doilea m-a dus la 16, al treilea la 21, ultimul la 15… Iar eu eram aşteptat în fierbere la 2, căci doar acolo erau de transportat dulapuri…

Stau întins în pat în această dimineață liberă şi nu am nicio dispoziție de-a vizita muzee, expoziții. Oricât de lustruit şi de reînsuflețit ar fi totul, un praf invizibil pluteşte prin încăperile lungi, o umezeală îți îngreunează hainele, o durere surdă se instalează în zonele mai sensibile ale ființei. Prinți şi prințese, suverani cu chipul prelung, fazani, instrumente muzicale, dealuri, transparențe, vibrații colorate. În fond, o neodihnă a ochiului pe sute şi sute de metri… Contactul meu cu Gioconda a fost rece, doar câteva infime secunde am dansat pe zâmbetul ei, pe urmă totul s-a stins. Nu puteam recepta nimic, eram un „X" printre atâția alții, 75 de kilograme de materie plimbându-se printre alte tone de materie.

Îmi vine să şi râd… Strada Saint-Charles, dl. Jacques în cărucior, curtea domnului Dupont, chipiul costumului de *surveiller,* pe de o parte, Tour Eiffel, Muzeul de Artă Modernă, Louvre, Montmartre, Montparnasse, pe de altă parte… Şi eu la mijloc, un cocoloş de hârtie într-o mare piață, un biet pudel, bine trecut de jumătatea vieții, cu nu ştiu câte lese-n jurul gâtului…

Text şi meta-text

…Reverii universitare la Buhuşi… în fața Facultății de Drept, statuia profesorului de drept Ion Dopu, cu pălăria de fier forjat şi luleaua din irridium, în vârful căreia, tocmai acum, s-a

aşezat un ciocârlan. La Café Oriental aceleaşi mese înalte pe care ne beam vechile țuici şi adormeam cu capul în palmă. Apoi, în Zăvoi, unde învârteam hore şi fredonam melodia „Cântă cucu-n prun”… Seara, pe arterele marelui oraş, trec Dacii 1300, învăluite-n taină…

(…pasajul s-a scris greu. Autorul, sărutat în frunte de soție, s-a aşezat la masa de lucru, dimineața, după trecerea acceleratului, în ținuta obişnuită. Pantaloni de catifea, două perechi de ciorapi frotirați, un jerseu invandabil, papuci de casă verzi, lăsați de un unchi, prin testament.

După o oră reuşeşte să scrie cuvântul „Reverii”… Era bine, dar binele nu ține niciodată mult, căci un perforator îşi începe activitatea. Acțiunea era, de fapt, anunțată în ziare, se preconiza o străpungere a primelor straturi, ale Terrei până în zonele cele mai obscure ale celei de-a treia pânze freatice… Filmul se rupe. Autorul se scoală de la masă, prin vertebrele lombare i se prelinge firul subțire al sciaticii… Se învârteşte prin cameră în căutarea unui punct de sprijin. Prin fața ochilor îi trec cotoarele cărților din bibliotecă. Se aud clopotele îndepărtate, parcă plutitoare, ale unei catedrale, un stol de pasări săgetează prin dreptul ferestrei. Se învârteşte prin cameră, un joc de raze pe pereți, inspiră mirosuri vechi, de armuri şi pijamale, apucă paleta de muşte, revede tabloul *Naşul mic la un pahar de rachiu,* în cele din urmă notează în carnetul de zi: „Sunt, indiscutabil, o mediocritate”… Noaptea plânge în somn…

Peste o săptămână, dimineața, după trecerea acceleratului, Autorul e în piață cu soția. Se plimbă fascinați prin fața marilor firme Centrocoop ce îşi expun produsele în coşulețe învelite în staniol. Un târgoveț, sub o prelată, cântă la clavir. Ceva mai încolo, o hartă cu noile descoperiri geografice. Pe un scăunel în miniatură, macheta viitoarei fabrici de calificative „foarte bine”. În sfârşit, pe o stradă, un dialog de epocă susținut de o echipă de tineri filozofi. Ca prin vis ajung

în fața Aprozarului… Aici însă o scenă brutală, un țăran înalt ca Marlon Brando, cu un cuțit scos din borsetă, ucide un curcan…

Autorul, după o scurtă crispație, după ce simte o gheară de tigru mai jos de stomac, îşi abandonează sacoşele şi aleargă acasă la masa de lucru. Ceasuri rodnice în tihna bibliotecii, frazele se derulează năvalnic, se rup zăgazuri, prin vârful ascuțit al penei vorbesc glasuri îndepărtate de strămoşi… Până spre prânz e descrisă pălăria profesorului Dopu, se stabileşte metalul din care va fi făcută luleaua universitară, precum şi pasărea ce se va aşeza în vârful ei…

Din cauza unei ninsori ce a perturbat întreaga cultură, partea a doua a pasajului s-a scris abia după opt ani… În tot acest timp, Autorul rătăceşte prin satele şi oraşele țării. Cu pantofii scâlciați trecând peste poduri, cu pantalonii lustruiți odihnindu-se prin săli de aşteptare, cu degetele-nsângerate străpungând gheața de pe obloane şi vitrine. Din gări îşi sună prietenii la telefon, le vorbeşte despre ambiții şi proiecte literare, le trimite cronici de cenaclu, poze cu redactori de pe palierele şi din curțile editurilor, le mărturiseşte importanța pe care ar avea-o pentru generațiile ce vin reconstituirea Heidelbergului de Brâncuşi…

În oraşul Kolomays, în bătrânul parc înecat în zăpezi, urmăreşte o partidă de şah. Reține frânturi de dialog…

– Todore, te gândeşti la mutarea asta, din Antichitate…

– Am dreptul până la Contrareformă…

– Todore, ne prinde epoca modernă dacă tot aşa jucăm…

– Ioane, tu vrei să-mi iei tura…

Economisind bani, sustrăgând din cecurile copiilor se deplasează personal în „Zăvoi”… Reconstituie, cu paşi de acum bătrâni, fostele hore, ascultând o dată şi încă o dată cum izbucnesc din frunze şi crengi melodiile vechi. Se întoarce acasă răcit, dar plin de seve, se aşază la masa de lucru şi în

câteva zile opera se rotunjeşte…

Era în plin decembrie, se umbla pe la copii cu daruri, se făceau pregătiri de Revelion când El, strângându-şi soția la piept, i-a spus cu lacrimi în ochi: „Draga mea, exist ca scriitor”…

În ultimul an al vieții, cu câteva zile înaintea parezei, când pasajul a fost, în sfârşit, dat la cules, Autorul, în urma unor uriaşe sforțări, adăugă fraza finală: „Seara pe arterele marelui oraş trec Dacii 1300, învăluite în taină”…)

*

*   *

…De unul singur într-o superbă poiană. în al patruzeci şi doilea an al vieții. Calc o iarbă groasă, strivesc flori cu delicate corole, mă simt totodată stăpân şi umil servitor în această existență. Pânza de cort va putrezi, țintele vor cădea din bocanci, roşiile sunt deja moi, apa are un gust coclit. Caut o prăjitură în cutia de metal, un fursec… ca atunci… în acel octombrie… ce-mi revine mereu în memorie… Ohaba, primul an de învățătură… Într-o căruță, cu două geamantane alături, străbătând o pădure tăcută ca mormântul. În vale, satul, toamna şi iarna înecat în noroi, vara, în valuri de praf. La şcoală, într-o cameră mică, ne-ncălzită, cu pământ pe jos, plină de şoareci, într-un pat de fier primit de la un țăran. Directorul, stând pe prispă, cu pantalonii suflecați, complexat şi timid, agresiv şi aberant, noaptea dormind cu lumina aprinsă, cu un metru de lemn la căpătâi… Mai iau o prăjitură, încă una, prin aerul calm un drum îngust, miros de salcâmi, Eliza într-o rochie albastră, subțire, în depărtare râul şi nunta Oresiei… Petrecerea începe la două, după aducerea cu acordeoane a miresei. Soarele deasupra poienelor şi casei topeşte şi pietrele. La mese sticlele trec de la gură la gură. Torogoțile cântă la câtiva centimetri de ureche. Ne apucăm de dans. Praful se ridică, se lipeşte de

gâturile transpirate, intră sub pleoape, se aşază pe limbă într-o pastă cleioasă. Mirele mişcă din şale aruncându-şi de pe un picior pe altul quintalul de slănini. Mireasa e slabă, auschwitzeană, cu mâinile încărcate de brăţări şi inele. Pe faţă, farduri topite. Sare ca un ţânţar împuns de mii de ace, frământând sub tocuri straturi de pietriş. Pe naşa, sărată ca o limbă de oaie, o învârtesc, o ţin aproape, îi spun de câteva ori Françoise, pieptul ei mare se prelinge pe vestonul meu. Spre orele cinci, urările şi darurile… Bat tobe, vorbesc doctori, ciobani, tehnicieni, profesori, ne trecem din mână în mână purcei înveliţi în sute… Seara, mă înec în sarmale şi vin, îmi plimb mâna peste tot felul de şolduri, valsez cu un cocoşat… Prăjiturile s-au isprăvit, printre coline nici vânt, nici frunze căzute, pretutindeni raze diluate de septembrie, duminică sau luni după-amiază, aşa a fost atunci discretă melancolie pragheză… Prin pieţe porumbei, statui, bănci cu bătrâni picotind în vârful bastoanelor, fracuri uzate. În depărtare poduri, biserici, palate, cimitire. Prin restaurante, chelneri cu pasul înfundat în covoare, ducând tăvi cu cafele şi ţigări de foi. În cărucioare copii tăcuţi, hipnotizaţi, parcă, de ochiul ceasornicelor din turnuri. Pe „Zlotoe Uliţe” turişti zgomotoşi, voind să prindă din urmă un oraş al ultimelor zvârcoliri imperiale… În al patruzeci şi doilea an al vieţii, tăcut, într-o superbă poiană…

…Ar trebui să mă grăbesc… Poteca urcă, respiraţia e grea, poate am luat prea multe bagaje. Sol calcaros, lipsă de apă, oameni puţini, conuri de brad roase de mistreţi, salturi de păstrăvi prin bulboanele albe… Prin dreptul morilor de apă, o turmă de oi îndreptându-se spre stânele de pe Nistru şi Bug. Ciobanii cu bunzi, pălării mici, fluiere, salv-conducte, bâte ghintuite. Mai în spate dulăii cu boturile roşii de smeure şi fragi. Latră adânc, zgărzile se răsucesc în jurul gâturilor mari, leonine. Ar trebui să mă grăbesc, pădurea foşneşte din străfundurile ei… Copaci căzuţi cu miezul putrezit, poteci

acoperite de frunziş, roiuri de furnici agresive şi rapide, ferigi, ciuperci, cutii de conserve, resturi de ţigări, o carte editată înainte de război… Mă scufund într-o scorbură tapetată de muşchi şi încep s-o răsfoiesc… Deodată o bulboană de sânge îmi ţâşneşte din gură… „Ţi-a venit hemoragia salvatoare, dragul meu”… şi cred că e pădurea cea care vorbeşte…

Doisprezece

Lui Virgil Nemoianu

IANUARIE… Ar trebui să fie frig, să fie linişte, să fim cu toţii strânşi în jurul mesei sau al oglinzii în care din oră în oră apare un cap de miel îngheţat. Va trebui să scoatem acel tren minunat din ape. Nu putem lăsa să ruginească atâta frumuseţe, să fie furată de insectele noroaielor truda atâtor generaţii de artişti. Luna priveşte şi pare a spune: „Trebuie o noapte mai adâncă, mai oarbă, ca să puteţi face voi aceste lucruri”… Trupul se destramă nemaiascultând de chemările nimănui. Pleacă pe corăbii făcute din lemn de palmier mâinile, umerii, fruntea, spatele, picioarele. O pisică traversează drumul, par două cuburi de gheaţă ochii ei galbeni…

FEBRUARIE… Ninge… Al cincilea mare ocean e de sânge, cu valuri din care ies peneluri ce colorează cerul. Trecem repede prin parcuri, prin pieţe unde se adună porumbeii sudului… Impresii fugare din gară… liniile lucioase, movila de conserve, craniile urşilor, pietrişul umed şi, din nou, porumbeii… Dar scena aceasta e posibilă?… se desfăşoară oare aici?… Coroane, coroane depuse pe peron, şi dintre ele, câte-un cap ieşind, în liniştea valizelor, a zborului umed, grăbit, răspândi tor de frig al unor fluturi… Târziu, spre sfârşitul zilei, o plimbare cu tramvaiul, un amurg încărcat parcă de cerneluri, de vorbe ce nu reuşesc să se facă auzite… Voi reveni bătrân de tot să-mi caut copiii printre linii, să-ntreb ceasurile nopţii dacă

mai am de undeva vreun ban de primit…

MARTIE… Se adevereşte zvonul că mulți, foarte mulți, în aşteptarea primăverii îşi zugrăvesc pereții caselor cu sânge… ziua, noaptea, cu găleți, cu bidinele, cu scări de pe care nu o dată se rostogoleşte pe podele chipul somnului. Pe străzile mari ale satelor se întorc țăranii ce fuseseră plecați să descrie ninsori. Le e dor de-o pâine caldă, de-un grajd, de o înserare în care să poată liniştiți să-şi arunce pietrele din curți… Se vede o biserică dincolo de apele ce vin năvalnic… Se vede şi iarba ce răsare, mai departe, spre lacurile din care zorile ies ca nişte aripi de marmoră albă…

APRILIE… Zile cu cravată de vânt printre țiglele casei… Fantomele vin, se odihnesc pe pereți şi în miez de noapte împletesc capişoane din petalele negre de cărbune. Cântă la instrumente cu corzi, fug printre bibelouri ce scot atunci țipete scurte, omeneşti… Trebuie să fie un profesor acela ce păşeşte mâhnit printre şanțuri. Pe costum are frunze din cine ştie ce sat. Parcă se aud în spatele lui şi glasuri de copii şi se văd când şi când şi foi ce-au aparținut unor cataloage… Frumusețea dealurilor e nespusă acum. Ea e rodul muncii pictorilor din ultimii cinci sute de ani. Poate că acum ar fi bine să ieşi în aerul proaspăt, şi să desenezi sau să te gândeşti, celor dragi ce lucruri le vei lăsa după moarte… Mie, personal, aproape în frecare seară o bufniță îmi sare în cale. Penele ei suni reci ca şi luna, ciocul ei, ca o aşchie de porfir, în inimă, mă sfredeleşte adânc…

MAI… Se întorc cu trenuri prizonierii din război, cu decorații de câlți pe spate, pe umeri, cu inimi palpitânde în buzunarul de la piept. E dificil fără o undă de lirism să-i descrii… Se spune că vin să-şi caute casele şi ce le-a mai rămas din familii. Adesea găsesc în loc de-o curte frumoasă, de-un pat, de-un gest mângâietor, mormane de fotografii, ceasuri oprite dimineața, la amiază mirosul rânced al celor ce au fost bolnavi şi au plecat, haine ce nu mai amintesc de nimic…

Se povesteşte peste tot un caz bizar… Un tată plin de bune intenţii îşi trimite fiul cu avionul într-o ţară străină. O neînsemnată excursie, un început de ieşire în lume. Apelează la calea aerului din cauza poliţiştilor care refuză să-i acorde celui mic vize de tranzit terestre. Avionul pleacă, se înalţă, zboară, trece peste culmi, dar la un moment dat neprevăzut, se prăbuşeşte. Tatăl afla de dezastru, se închide în casă, bolboroseşte, suspendă afacerile, îşi smulge părul, sare în faţa oglinzii. II cheamă pe Dumnezeu la el pentru a-1 închide şi a-1 tortura în baie. Dar, în scurtă vreme, chinurile acestea încetează, căci i se spune că singurul supravieţuitor al catastrofei e băiatul lui… „Haideţi, să-1 aducem"… imploră el autorităţile… „Haideţi", răspund acestea, şi cu toţii pleacă la locul sinistrului. .. Acolo, ce surpriză… II văd pe copil ba după un pom, ba ieşind dintr-o groapă sau de după umbra unei tufe, îl văd minute în şir, după care linişte, cel mic dispare fără sa lase vreo urmă, fără să facă vreun semn… Şi lucrul acesta repetat, de nu ştiu câte ori… După un timp, încărcate de procese-verbale, autorităţile pleacă. Rămâne la locul dezastrului doar tatăl strigându-şi fiul pe nume şi fiind strigat de el… „Sunt aici, vino să mă iei"… „Vin acum, dar nu te mişca"… Sunt, poate, peste două luni de când acest joc de-a prinsele nu se întrerupe. Cei doi se văd, îşi vorbesc, dar nu se pot atinge, nu se pot întâlni…

IUNIE… Examene de admitere în facultăţi ce-au apărut până şi la sate (aici sunt profesori, deocamdată, ţărani mai înstăriţi ce-n vieţile lor anterioare au fost muzicieni, pictori, poeţi, gânditori la curţile din Siena, Parma, Modena, Vinncenzo, amici cu Le Notre, Goujon, Palavicinni). O nouă generaţie de afacerişti se ridică. Intrepizi, culţi, poligloţi. Ei sunt o mândrie pentru ţară şi cât de curând străinătatea-i va cunoaşte. Nu se mai cumpără volume de teatru, eseuri, poezii chinuite, romane. Se preferă scrierile lapidare, cu-o fărâmă de acţiune, cu situaţii clare ca şi „bună ziua"… Cuvinte care

liniştesc, recomandate gratuit de psihiatri… erzaţ, pajişte, pagliacci, înserare, tâmplă, amantă, penaj, toc, passifloral… Se călătoreşte mult, cu valize elegante, cu multiple costume şi rochii de schimb. Toţi mitocanii pot să vadă oraşe, muzee, biserici, monumente celebre… Ia proporţii caraghioslâcul domnilor bătrâni… cămăşi pe corp, când corpul e praf, ochelari de soare „tulburători, enigmatici”, când ochii sunt cu cataractă, mănuşi de condus maşina, când reflexele mai pâlpâie ca flacăra chibritului, păr prins în „coadă de cal”, când aproape totul, de la cap la călcâie, e mers îndoit, zbârcitură, lapsus, bâlbâială…

IULIE… Ce ciudat e câmpul lung, posac, peste care luna sare cu lungile-i picioare. Iată o pasăre ce vine să vadă cum ne botezăm copilul. E un fel de mamă, căci, cu ciocul, bate ritmul unui cântec în perdele. Pe urmă pleacă, fuge, căci o urmăreşte câmpul producător de friguri şi melancolii… Printre pomii de un verde stins trece-un autocar. E un transportor de oase dintr-o noapte-ntr-alta. Poate se va lua şi după noi să ne smulgă din corp părţile tari şi să ne lase pe cărări carnea moale, sub soare… Ce-şi vor fi spunând oare cei doi şoferi cărora o mână dibace le înfige în ochi aşchii de cristal?… Uite că eu ştiu ce-şi spun… „Nicio cronologie, niciun sentiment distinct, nicio dorinţă, ci doar curgere de timp, de peisaj… „ „Oh, nici măcar un nas mai mare, o culoare stranie a pielii, o expresie a feţei care să neliniştească”… „Totul calm, obişnuit, «la fel» ca în rezervorul nostru de benzină”… „Ţi-am spus şi altă dată, de sub noru-acela roşu, iarna, ies copii cu sănii”…

AUGUST… Vine fratele mai mic al întunericului… Coboară-ncet un fel de trepte, prinde lumina şi o învăluie într-o batistă. Trebuie să te opreşti şi să stai sub o poartă, poate întâmplător deschisă, în uşa unei prăvălii, sub acoperişul strâmt al unei terase. Să visezi la oraşe pierdute, când cu gară, când fără, să desenezi pe coli de hârtie silueta unor teatre de pe scenele cărora vântul spulberă decorurile. Plouă şi tu vezi cum picăturile se strâng într-o masă cenuşie, calmă, fluidă, ce atinge

moale trotuarul. Începe un cântec al burlanelor, o gimnastică a umbrelor, un murmur al cheilor, îți dai dintr-odată seama că strada e mică, speriată de fenomenele naturii, că ea, de fapt, n-are nimic comun cu marea inimă ce pulsează în tine. Sus, prin mansarde, locuiesc familii sărace. Toalete comune pe culoare, pereți vopsiți cu sprayul, în maro, un praf subțire, persistent, invizibil, un miros de mâncare ce asemeni unei mari insecte se mişcă, se mişcă mereu, atingând totul cu aripile-i unsuroase. De pe rue de Cardinnet curg, până departe, în Balcani, hârtii de o sută de franci. În aceeaşi apă tulbure înoată şi peşti cu opercule albe, se umflă de putreziciune şi nămol trandafiri aruncați în buchete. Am cunoscut o fată ce locuia pe rue de Cardinnet. O brunetă superbă cu pistrui şi coşuri. În fiecare seară, fratele mai mic al întunericului se-ntindea pe pernele ei. I-am găsit într-o duminică strâns îmbrățişați, reci, ca două omizi uitate pe o creangă de cais…

SEPTEMBRIE… Prin căldura potolită, învăluită în cearceafuri răcoroase, vărul meu se plimbă prin casa primei lui copilării… Seamănă cu un june polonez, cu un soldat ce se pregăteşte să facă marşuri ziua şi noaptea. Trece prin camere pline de fotografii, de busturi de preoți, prin coridoare, unde fiecare toamnă mângâie fluturi veniți din clopotnițe vechi. Apoi trece prin grădină şi descoperă sub mormintele bunicilor săi mere galbene, zemoase. Spre seară pădurea încearcă să-1 fure, să-1 ducă în adâncurile ei, unde toate sunt distante şi rare: lumina, păsările, apa, vântul, veselia… înaintea marilor sărbători, cu Tatăl Nostru pe buze, vărul meu se urcă în pod şi ascultă cum spirite bune şi rele conversează în limba germană. Priveşte, stând între grinzi, diapozitive cu potopul lui Noe, cu Muntele Măslinilor, cu momentele ce-au precedat strigătul: „Eli, Eli lama sabahtani!”… În curtea casei primei lui copilării vărul meu are acum o statuie. I-a cioplit-o, în clipele-i de grație, cu brațe reci, dar hotărâte, venind când şi când din hăuri, însuşi Brunelleschi. Trec pe lângă ea turişti, umbre, localnici,

găini ce cotcodăcesc naiv. Sufletul vărului meu bate prelung sub veşmântul de marmoră, ochii lui de piatră sfredelesc curtea cu o curiozitate calmă…

OCTOMBRIE… Într-un rădvan cu roți de catifea trece falnic Războiul. Ce frumoşi sunt caii cu nări de brumă, cu spinări lucioase ca nişte patinoare… şi vizitiul… cu bici făcut din pulbere stelară… Peste câteva zile El va fi oaspetele castelului nostru. Pentru aceasta am întins peste tot persiane, am aşezat tigri pe divane, am răscolit vedeniile din pivnițe şi le-am strecurat în scaune, în farfurii, în pahare… Am pregătit şi un mic spectacol de teatru, o piesă în cinci acte în care fiecare actor e, pe rând, munte, val de mare, piele de om ce se răceşte, umbră, presărând funingini pe pereți, spaima ce sapă scorburi negre în pieptul copiilor mici… Pentru o ultimă surpriză ne-am trezit din somn şi morții cei mai dragi. Le-am spus să aştepte un semn, să nu scoată o vorbă înainte de a auzi un clopot subțire sunând… În locul Războiului a venit însă, într-o căruță peticită, un pitic costeliv. S-a plimbat printre tigri, s-a urcat pe divane, a scos de peste tot spiritele, visele, vedeniile, trimițându-le prin pivnițele din care au venit. în câteva clipe castelul s-a chircit, s-a făcut mic, ca o prună uscată… După ce El a plecat, noi am rămas afară sub pulberea stelară, simțind vântul buruienilor ce urmau să ne inunde-n curând…

NOIEMBRIE… Din depărtare se apropie fiul meu. Vine din direcția în care de nu ştiu câte generații oamenii sunt doctori în drept. Vrea să mă ajute sa duc mai departe geamantanele mele pline de noroi… „Ce mai e pe la şcoală? îl întreb… prin marele oraş în care trăieşti?… Cum mai sunt metrourile?… Gările de R.O.R.?… Cimitirele în care dorm poeți şi artişti ai omenirii?… Prezentatorii de mode sunt tot milionari?”… Trecem prin câteva sate. În drum, spre satul în care o să mă sfârşesc… peisaje mereu schimbătoare… Munți tociți de dintele civilizației, fluvii ce se risipesc în brațe şi cascade, librării liniştite cu umbrele şi caiete în vitrine,

crematorii cu ochi de jăratic şi coame de fum, candele ce se leagănă ziua şi noaptea peste prerii şi grădini… „M-ai întrebat de oraşul acela în care trăiesc?… E plin de canari, de animale împăiate, de muzee, de un soi de turişti ce vin din ţări pe unde, parcă, şi noi am fost odată… Are un aer vetust, dar dimineaţa totul e proaspăt şi viu ca-ntr-o pădure tropicală”… Atâta mi-a spus şi, ca o pasăre albă, s-a-nălţat pe coline, lăsându-mă singur cu geamantanele mele pline de noroi… Ştiam unde se duce… spre cabine telefonice şi aparate, spre ecrane şi butoane, spre minitele şi faxuri, spre tot felul de roboţi… O, Doamne,-ţi mulţumesc pentru mintea ce i-ai dat-o… Noiembrie, noiembrie, ce frumos eşti tu… ca un student ieşit din corola unei flori… ai mâinile reci şi din părul tău lung cad peste lume ploi ce nu se mai sfârşesc.

DECEMBRIE… (notă de ajun)… Sufletul meu bolnav şi chel ieşit din spital… Vine?… Nu vine?… Vine?… Nu vine?… Trebuie Bătrânul să vină…

Alfabet…

ADORM în bucătărie în această zi fierbinte. Mă gândesc, plutind prin întuneric, că organismul produce, transformă, distruge, transportă. înainte de a adormi de-a binelea, vad moartea la picioare, mică, măruntă, deocamdată, ca un căţel cenuşiu, ce nu ştie cum ar face să poată sări pe masă, lângă ochii mei…

BRUMĂ în grădină, acum, la răsăritul soarelui… Un roşu pal, un albastru ce parcă pluteşte pe deasupra, un mov născut din umbrele copacilor şi răcoarea umedă a toamnei… Tac toţi câinii din vecini, sunt înţeleşi, sau poate i-au obosit peste măsură stelele nopţii…

CASA noastră din Puccini 4… cu ziduri înalte, cu iederă, cu uşi de metal de care vântul lipea păianjeni şi fluturi.

La subsol nu era niciodată nimeni, doar un harmonium uitat, la parter era mai totdeauna cald şi gâlgâia ceva ca un sânge în gâtul unei păsări tăiate, la etajul întâi se aflau o bibliotecă şi mai multe teracote, iar sus, pe acoperiş, înverzită de muşchi, rochia de mireasă a mătuşii mele. Iar noi? noi eram peste tot, cu mâini când mai lungi, când mai scurte, la începutul săptămânii plecați pe la treburi, duminica, trudiți în fotolii, extrem de bătrâni… Unde e casa aceea acum?… În buzunarul vreunui întuneric sau, poate, în arcul galben şi înghețat al vreunei toamne, ce dincolo de orizont, pe mari întinderi, se distrează jucând biliard cu capetele noastre…

DIRECȚIA aceasta, pentru dumneavoastră, nu e bună… Sunteți prea eleganți, prea distinşi, prea dintr-o altă lume… Faceți mai bine calea întoarsă, dar aşteptați vântul de după-amiază, să răscolească praful, să nu fiți văzuți… Nici pentru dumneavoastră direcția aceea nu e bună… n-o mai urmați… v-ar paşte o mare primejdie pentru simplul motiv că nu reprezentați nimic… Aşteptați mai bine noaptea, va veni atunci o ploaie şi, protejați de picăturile ei, vă veți putea strecura spre pământurile sfărâmicioase şi seci de unde ați venit… Sau…

DE ce vine el? … fiindcă aşa doreşte, fiindcă nimeni nu-l poate întoarce din drum, nu-l poate opri… Până când va veni?… până când fiii noştri vor răsări să ne vadă dintr-o noapte ciudată, târzie…

ELEONORA s-a-ntors dintr-o mare excursie… Deci asta a fost Europa! Ii joacă printre gene tablouri, peluze, automobile luxoase, un hol de hotel în care a stat cinci minute. Se aşază obosită într-un fotoliu de paie. Moțăie cu gândul la cele văzute. La un moment dat îşi lasă mâinile în jos. Flasc, deschide palmele… „Muzeul acela… lacul… actrița de culoare… torturile din vitrine”… Doi porumbei se rotesc de mult peste prunii din grădină, se rotesc şi trimit ceva moale şi cald în palmele visătoarei recent întoarse din turul Europei…

FĂCUȚI unul pentru altul… Citesc romane, adoră filmele sentimentale, iarna se culcă cu pantaloni de trening sub plăpumile groase, au aceiaşi prieteni fazi de ani de zile, nu riscă nimic, dacă e vorba de vreo „Răsturnare” se ascund sub pat sau fug la țară, dacă e nevoie să fie slugarnici îşi dobândesc imediat vertebre de cauciuc, un apus frumos de soare îi adoarme, în fața unei poezii cască îndelung lăsând să li se vadă dinții galbeni şi limba năclăită…

GHEAȚA peste tot… Nu poți să când la pian din cauza gheții, nu te poți întinde căci cuverturile au devenit de gheață, nu poți deschide o uşă căci rişti să cadă peste tine blocuri de gheață. Rămâi închis în casă şi iei o carte cu file de gheață. Treptat faci patruzeci de grade. încins cu focul în tine, încerci să mai reduci ceva din gheţuri. Dar parcă la un moment dat oboseşti şi, văzând în fața ochilor un minunat peşte de ape tropicale, te laşi istovit într-un fotoliu cu husă şi arcuri de gheață…

HORIA nu ne va mai căuta niciodată. El e la fel de înalt, hainele îi stau la fel de bine, părul nu i-a mai crescut, ochii au acelaşi licăr ironic, detaşat. El e de acum un personaj al altor stări de lucruri. Când plouă se înalță până sus, la nori, când fulgeră e în apropierea arcurilor ce plesnesc, când se lasă noaptea pluteşte lin, prin scorburile cerului, când ninge, se face sanie, sanie înaltă, ce-alunecă pe Cele mai înalte piscuri… Soția ştie că Horia nu va mai veni la ea, la copii, niciodată… De aceea a intrat în tratative cu un mic funcționar ce şi-l va pune la căpătâi în fiecare seară să-i ardă ca o lumânare…

IANNIS, ce frumos e râul pe care ne curg lucrurile… A dat iama dezastrul în noi… Curgerea lor e o eliberare, are ceva dintr-o sârmă ghimpată pe care sute de dinți o prefac în sfoară zdrențuită. Curg lucrurile şi vor rămâne camerele goale, mici, pustii… Dacă vor păsările să intre înăuntru n-au decât, dacă vor pisicile să se prăsească pe podele, cu atât mai bine…

JINDUIAM după un dram de talent literar, după o

înțelegere în adâncime a lucrurilor, după câteva clipe în care nimeni să nu mă mintă, să nu mă înşele, să nu mă inducă în eroare. Până acum n-am avut parte de nimic din cele ce atât de arzător mi le-am dorit. Dar timpul nu-i pierdut… Trebuie să stau la poartă şi să aştept… Poate într-o noapte, poate într-o toamnă, poate-ntr-un amurg de iarnă voi auzi o nouă muzică în mine… Dacă nu, nu-i nimic… voi închide ochii ca oricare altul, căzut pe un covor sau întins pe un divan, cu o pernă ori o pătură la căpătâi…

LILLE… rue de Lille… Mihaela stă sus la etaj şi se uită lung pe rue de Lille… Norocul ei trece când şi când pe strada ce seamănă cu o candelă, cu un rubin, cu ochiul unui cal bolnav…

MORILE maro, negre, cenuşii ca pământul, ca fularele ce se poartă în noiembrie la gât… Mobile pe care s-a murit, s-au consumat acte de amor, mobile printre care au alergat tineri, ce, mai apoi, albind la tâmple, s-au dus rând pe rând. Am să scot dormeza aceasta în piață, dulapul am să-1 las la colț, lângă chioşcul de înghețată, patul am să-1 dau ierburilor sau muzicanților de local să-şi pună pe el acordeoanele, oglinda doar am s-o țin pentru mine, să văd clipa când moartea, tiptil, pe la spate, va încerca să mă atingă cu degetele ei de cretă…

NORII vin şi se lasă peste masa noastră de nuntă. Nu ne mai vedem, nu mai putem comunica. Când norii dispar, ce imagini ciudate… Mireasa are-n loc de cap o pană uriaşă de pe care curg dantele, mirele seamănă cu un crocodil, naşul mare cu un trandafir, mai mulți invitați cu nişte păpuşi, ce foarte de mult puteau fi văzute prin prăvăliile orientului… Aşa cum stăteam, aşteptam iarăşi norii să vină… Dar în locul lor apare o pisică singuratică, omeneşte vorbitoare, ce ne spune doar atât: „Pe Dumneavoastră, toți cei ce vă aflați aici, v-a bătut Dumnezeu, definitiv”…

ODATĂ ajunsă acasă se aşază în fotoliul moale şi povesteşte despre cunoscuți… familia de turci a plecat, pe jos,

spre Istanbul, profesorul de fizică şi-a mai adăugat la ochelari o dioptrie, medicul stomatolog montează proteze color, pictorul şi-a redobândit simțul nuanțelor, grădinarul nu mai poate ieşi dintre maci şi gladiole, Badea Petre a reuşit la medicină, prozatorul se cramponează de o construcție savantă, acrobatul şi-a descoperit o tumoare la tălpi. La anul promite că va veni şi bunicul… acum e însă ocupat, urmărind cu binoclul zborul unei vrăbii pe care a crescut-o de pui. Bunica se uită la mine, îşi potriveşte ochelarii, îmi oferă prăjituri şi dulceață, mă învață un joc… pe urmă, ne prindem de mână şi din zori până în noapte ne plimbăm… Când ajungem în emisfera australă suntem la începutul povestirii, când revenim la nord de Ecuator, Făt-Frumos, Cosânzeana şi Smeul dorm sub un strat gros de trifoi şi iasomie…

PRIMISE vestea că trebuia să se întoarcă repede, repede de tot… Fusese minunat tot ce văzuse… Komdivarul, Vindobona, sau ce oraş o fi fost, Templul Artei Diplomatice, Medicina, Tribunalul, Piața Operei, maşinile ce mergeau doar cu o picătură de benzină, bătrânii îndrăgostiți de vrăbii. Sufletul sau se-mbogățise, se simțea de-acum puternic, capabil să reia totul de la început… Trebuia chiar neîntârziat s-o facă. Aşa-i spuseseră şi părinții în ultimul vis…

„Întoarce-te acasă, nu te mai gândi la expoziția eşuată, la piesele furate sau distruse, la faptul că alții, mai puțin talentați, ți-au luat-o pentru moment înainte. Noi suntem alături de tine, te vom ajuta, întoarce-te acum acasă şi lucrează”… Ce frumoase şi stranii fuseseră acele minute sau ceasuri când familia se reunise iarăşi la un loc. Tata şi mama în haine de mire şi mireasă aveau trupuri de copii, în timp ce figurile lor semănau cu cele din ultimul an al vieții… Erau atât de fericiți că s-au căsătorit. Iată-i primind felicitările, îmbrățişările, tortul de bezele cu decorații şi inscripția „La Mulți Ani!”… Şi-ntr-un colț, el, fiul, născut deja bătrân, neobservat de nimeni, urmărindu-i…

RESTITUTIO… Moş Ticu, însetat de peisaje flamande, de burguri istovite, de rătăciri cu toiagul prin pustiu, răsfoieşte „Anatomia Melancoliei”… În ipostaza unui „Homo Faber Explodans”, Baba Sida face clătite. Mânuieşte cu îndemânare tigaia, comite piruete, râde fericită în vârtejul poalelor. Prânzim într-o armonie arcadiană sub umbrar. Degustăm cu moliciune bucatele, ne umectăm buzele cu ape de Bodoc. Natura arde tropical. Spre ora trei, treptat, ne învinge glasul melancolic al unui guguştiuc.

SONIA Ana Maria Adida îşi vinde tacâmurile de argint. Un faliment discret o împresoară. În timpurile de glorie ale bunicului ei, comandant al unui corp de prezentat onorul, au supat cu ele înalți demnitari… tocane munteneşti, sosuri de Normandia, gulaşuri de Szeged, fazani înăbuşiți… Mai târziu, în scurta epocă a tratatelor bilaterale de respect reciproc, tatăl, prezentator la operetă, le-a amanetat datorită unor eşecuri la pocher şi ruletă. Au fost ascunse ani de zile în clăi de fân, stive de lemne, troiene de zăpadă. Pe furiş au fost împrumutate amatorilor de sindrofii, dar mai ales celor ce făceau parastase lărgite. Clipa lor de glorie supremă a fost la expoziția „San Remo”, când au concurat tacâmurile casei milaneze „Dolci-Graziani”… Acum, pe o pătură sunt expuse înaintea casei. Nu le păzeşte nimeni. Găini răguşite le tulbură liniştea cu ghearele şi ciocul. Trecătorii se perindă, se opresc o clipă, ating cuțitele, dar mai ales lingurițele mignon pentru tort şi cassată. Mătuşa a pertractat îndelung cu un funcționar de la poştă ce şi-a cheltuit, în ultimă instanță, banii cu închiderea unui orificiu apărut în plămânul stâng. Peste câteva zile le va da unui cioban. Omului coborât cu turmele din munți i-au plăcut „a prima vista”… Le va duce sus, la stână, să țină companie pianului cu coadă, negru ca un corb…

TEODORA… din orice parte ai veni te împiedici în privirile ei. Aplecată deasupra ferestrei, aparent imobilă, ca un orologiu medieval, cu părul fâlfâind în vântul uscat… În

picioare, şosete, din care se înalţă, ca nişte lujere, pulpele subţiri, pe degete inele, în faţă dinţi de aur, cu ei zdrobind buzele unui pedagog costeliv… Primăvara aşteaptă reîntoarcerea păsărilor călătoare, vara se duce la râu, face baie, clădeşte în nisip, admiră saltul peştilor în apă, petrece cu privirea, peste mirişti, trenul… uneori, seara, valsează prin aria de treier, urmărind jocul razelor de lună pe tractor şi batoză… În după-amiezile de toamnă se urcă în pod şi, întinsă pe plăpumi, răsfoieşte cărţi şi reviste… Umezeala ploilor îi pătrunde adânc în omoplaţi, femure şi stern…

UN om frumos, înalt, cu o bună situaţie materială. Acum se plimbă liniştit pe la marginea oraşului, s-apleacă după flori, fumează… Un om urât, mărunt, cu foarte puţini bani în buzunare. Acum stă în ploaie la un colţ de stradă, mănâncă un biscuit, nu se gândeşte la nimic… Un om indistinct, nici scund, nici înalt, când cu bani, când fără… Acum visează cum să treacă dincolo de munţi, de orizont, pentru a scăpa de plictiseli, de tratamente, de cei mai buni prieteni, de aniversări, de anotimpuri…

VIAŢA prinde aripi şi, ca un porumbel, se-nalţă peste dealuri… Din când în când ţipete, din când în când lumini, pe urmă, nimic, niciun zvon, doar întuneric…

ZĂPADA s-aşterne în curte… Haideţi să ne tăvălim prin ea… De va fi noroi, mâine, haideţi să ne tăvălim prin el… să facem orice, numai… dar uite că nu mai găsesc continuarea…

Sau… ZĂPADA s-aşterne în curte… Pătură albă, deasupra căreia atârnă, ca un candelabru, doctorul Grunberg, spânzurat…

Frize

- I -

…Pentru prima oară atent la toamna pariziană. Vals lent printre coafuri şi fulare, raze de soare stinse devreme, amurguri ce parcă se nasc din aburii a mii şi mii de ceşti de cafea. Cu fiecare clipă care trece dispare amintirea călătoriilor din vară. Păsări albe, negre, albastre, pleacă spre sud, spre Prințul de Monaco, prefirând pene şi țipete reci peste parcuri, piețe, aeroporturi. În grădina Luxembourg se răresc cititorii de pe bănci, vânzătorii de îngheţată şi bomboane, clownii de culoare, copiii, ce nu de mult umblau cu picioarele goale prin pietrişul mărunt. Pădurea Vinncenes se umple de foşnete, zăreşti printre crengi, când e deja noapte, tremurătoare bibelouri de-ntuneric, figurine ce se lipesc o clipă de firele pleoapelor. Toamna pariziană pătrunde şi-n suflete şi cu-n ac subțire face desene… o libelulă, căzută pe-un capăt de covor, o stație de metrou, o gură uscată de bătrân, un poem întinzându-se ca o plasă, ca o presimțire, printre biserici, stâlpi şi clădiri. Pe Sena trec mici vaporaşe cu coada de spume, plutesc vag, în depărtare, ca nişte păduri de mesteceni, poduri, balcoane, scări, esplanade. Se lasă toamna şi peste restaurante… terasele se strâng în ele însele, peste bluzele de vară sexul slab adaugă un jerseu, platourile sunt mai calde, orchestrele cântă o melodie-două ş-apoi se retrag să-şi caute locuri de linişte printre copacii deveniți dintr-odată galbeni…

- II -

…Plouă în spate, în spațiul cuprins între pereții înalți ai imobilului şi gardul ce ne desparte de curtea restaurantului chinezesc… Ka-Lin… Ka-Lin… Plouă mărunt, persistent şi parcă fiecare picătură e învăluită într-o tulburătoare singurătate. Mie spațiul acesta nu-mi displace. Câțiva metri în sus, în jos, în

zigzag, un univers sufocat, o celulă acoperită de cer… Ce ciudățenie!… Să ai la dispoziție un oraş nesfârşit şi totuşi… tu să vii şi să stai, mai ales seara, o oră, poate chiar mai mult, şi să te gândeşti, în acest cotlon ingrat, la momentele cele mai importante ale vieții… Nu de mult mi-a trecut prin minte că poate voi muri pe acest pământ pe care acum încerc să-1 asimilez, să mi-1 apropii… Cad picăturile de ploaie, nici urât, nici frumos, cad ca nişte gânduri dintr-un cer ruginit. În monotonia lor se ascunde totuşi o mare poezie. Tot timpul la fel, una după alta, bătătorind aceleaşi locuri, adunându-se în ochiuri mari, strălucitoare, ca oglinzile. Sau prelingându-se pe gratii, pe cutii de plastic, pe clanțe, răcindu-le şi mai mult, adăugându-le, cu grație, încă un strat de moarte…

- III -

…Cu picioarele cufundate în moliciunea pâslarilor pătrund în baia toropită de faianțe. Robinetele curg. Oglinda din perete mă fură o secundă. Un miros de lavandă, de potolit parfum chinezesc, se revarsă din frizele decorative. Sulul de hârtie igienică subțiat, vagi impurități se zăresc pe brațele scurte ale robinetelor, în schimb, scoica străluceşte de atâta îngrijire. În cadă, un gândac negru, răsturnat… picături de apa îi cântă prohodul… Prin fereastra întredeschisă comunic cu vecinii… Sonori, agresivi, de diverse origini, îşi trăiesc viața din plin. Dis-de-dimineață după lapte şi pâine, pe urmă, la slujbă, cu stilouri, foi de indigo, computere, ordinatoare, copiii la şcoală, bătrânii de gardă prin casă, seara, cină, radio şi televizor, mai rar un spectacol, săptămânal o oră-două de amor, vara concedii la mari depărtări, vederi, cunoştințe ocazionale, toamna, bilanțuri economice, reparații, cafele pe terase, sub un soare palid, iarna paltoane, speranțe, pregătiri de sărbători… şi, din când în când, indispoziții, boală şi moarte… De unde sunt aceste impresii, aceste zdrențe ude, ce parcă mă lovesc peste

frunte?… dintr-un fund de geamantan?… din goana unui tren?… din Orient, din Occident?… De niciunde, doar dintr-o viața trăită stingher, sub un stâlp lucios de gheață…

Privirea

Casele de vizavi, strâns lipite unele de altele, semănând în încremenirea lor cu dinții unui mort. Tencuiala galben-cenuşie, numele scrise cu litere de o şchioapă. Igrasia peste tot prezentă. Vara, umbrele se lungesc prin curți şi coridoare mărind senzația de singurătate, toamna, vânturile vestejesc ronduri şi din nuci şi gutui împrăştie frunze ce ating pământul cu un foşnet stins. Uşile de la grădină scârțâie, pe pânza şezlongului stă uitată o carte, o femeie păşeşte printre iepuri şi găini, atentă să nu se lovească de pietre. Pătrund cu privirea dincolo de ziduri, în interioarele transmise din generație în generație, sume de oglinzi, şifoniere, dulapuri, cuverturi, noptiere, vitrine, abajururi, sticluțe, lâncezind în mirosuri stătute. Unde vor fi, oare, primii proprietari, tinere perechi de odinioară, cu fericite surâsuri, cu dote şi voiajuri de nuntă în orăşele răcoroase, cu plaje animate şi case de joc?… Unii dintre ei au mai rămas prin albume, oarecum stingheri în costume şi toalete de o croială bizară, din cei mai mulți s-a ales praful, amintirea lor dispărând ca un nouraş în imensitatea firmamentului… Într-un colț al dormitorului, sub podelele date cu ceară, printr-o muncă migăloasă şi ascunsă, şoarecii şi-au croit o galerie din care ies noaptea cu prudență, când toate luminile sunt stinse. În adâncul şifonierelor, în spatele unor paltoane, se află cuiburi de molii, iar din pălăriile cu voaluri se înalță un praf mărunt, un colb înecăcios mirosind a iod… Ce scenă ciudată în casa cu numărul şase, în cămăruța cu jaluzelele lăsate!… O femeie trecută, cu halatul desfăcut, cu forme masive, aproape revărsate, stă într-un fotoliu şi răsfoieşte o

revistă. Din când în când, nervoasă, alungă cu mâna roiul de muşte ce se deplasează prin toată încăperea, având-şi însă baza sub cele patru braţe ale candelabrului de bronz. Sună vekerul de pe o mică etajeră. Femeia abandonează revista şi ţipă răguşit… „Tzucule, dar vino odată!”… Printr-o uşă întredeschisa se strecoară o arătare cu pieptul scobit, un fel de stafie ce tulbură somnul copiilor. „E momentul să începem”… şi doamna-şi întinde picioarele paralel cu podeaua… Tzuku dispare şi revine cu un borcan cu miere de stup. În câteva clipe tălpile doamnei sunt unse şi pe stratul lipicios şi gălbui se depun insectele negre de sub lampă. „Ce plăcut, ţipă matroana, lăsându-se pe spate în fotoliu… acum du-te la pian, mieluşelule, şi cântă-mi gavota, căci vreau să adorm”… În casa cu numărul şapte, pe verandă, printre lăzi şi saci cu porumb, un bărbat cu baston şi ţilindru se plimba şi vorbeşte singur… „Am să-nnebunesc”… „De ce nu e frumos pasajul?”… „De câte ori să-1 mai refac?”… „Ia să-1 mai aud o dată”… şi începe… „Toamnă frumoasă, lume amabilă, tramcare curate, belşug de copii talentaţi şi premianţi”. Asist la un meci regional de fotbal, mâncând seminţe şi admirând lufturi superbe. Galeriile se ceartă, vorbe groase, înjurături, ameninţări… Nimeni nu pomeneşte de Clemenţi şi Shakespeare. Mă întorc acasă totuşi mulţumit de culoarea mulţimii. În drum, la o grădină, o bere rece ca un plumb în stomac. (De la Paris, orele 17,40, se transmite integral ceremonia tăierii în felii egale şi subţiri a „Tortului naţiunilor”… Pentru câteva clipe, în prim-plan, cu farfuriile întinse, un pitic ceh, un taragotist britanic, un comic mongol şi un vraci sudanez)… Se opreşte… 1-a mai auzit o dată… izbucneşte… „Nu mai schimb nimic nici pentru Papa de la Roma”… şi trece peste un sac de porumb… „E şi stil, şi imn, şi derulare cinematografică”… şi izbeşte cu piciorul într-o ladă… „Dar dacă se vor încăpăţâna şi vor spune iarăşi NU, voi fi socotit în continuare un idiot fără talent”… Se aşază resemnat pe un scaun cu pânza roasă. îşi lasă capul în pământ.

Stă ceasuri întregi aşa… Ţilindrul îi cade în vârful bastonului… În casa cu numărul opt, în cămăruţa ei cochetă, o domnişoară încheie o scrisoare cu următoarele rânduri: „Ţi-am mai spus, în urmă cu doi ani, despre intenţiile mele de-a mă fotografia în cât mai multe situaţii. Am acum nu mai puţin de două sute de poze în care alerg, sărut, recit, îmi îmbrac blana sub un candelabru, mă spăl pe cap, fac scandal. Cel mai mult îmi place grupajul intitulat după o revistă, *Cio-Cio-San urcându-se în vişini.* Travestită în japoneză, am patru poziţii de căţărare cu piciorul drept fâlfâind în aer şi patru poziţii în pom concepute după ritualul oriental de a sta printre crengi. Mă gândesc să trimit câteva mostre la studioul central *Foto,* secţia *Frumuseţi în devenire,* să vedem ce se întâmplă. Până atunci, de zeci de ori Pu… pu… pu… „În vila cu părculeţ şi garaj ce poartă numărul noua e aparent linişte şi pace. Proprietarul, un inginer agronom, e văduv de mult. Trăieşte dintr-o pensie mică, a rupt relaţiile cu prietenii, merge foarte rar în Capitală, a auzit de metrouri, trenuri cu pernă de aer, maşini cu schimbător automat de viteză, grefe pe inimă, sateliţi ce transmit imagini de pe un continent pe altul. Pe el însă îl interesează cum de s-a putut petrece atentatul de la Sarajevo, mai exact, unde a fost poliţia de elită a imperiului în momentul în care Prinţip a apăsat pe trăgaci?…

Şi-a strâns toată documentaţia posibilă… Maşina cu Franz-Ferdinand şi Sofia înainta pe bulevardul Adormirea Maicii Domnului, cea mai sigură arteră, în faţa lăptăriei lui Bojan Milutinovici se afla un grup de studenţi integralişti, în afara oricăror bănuieli, primarul oraşului se hurduca într-o trăsură mascată, cu gândul la o decoraţie, agenţii secreţi erau strecuraţi până şi sub fustele femeilor… Şi totuşi s-a tras… Intră în dormitor să facă patul şi strigă „trădare!”, traversează sufrageria cu o găleată-n mână şi strigă „trădare!”, caută găinile de ouă şi strigă „trădare!”, într-o anumită încăpere trage apa şi strigă „trădare!”…

Gângănii vorbitoare

…O pădure, poate Bois de Boulogne. Copaci şi vreascuri, resturi de reclame, câțiva polițişti pe cai, maşini moderne, parcate pretutindeni. Un aer calm de după-amiază, o vastitate a cerului întrezărită printre crengi. Pe un teren viran, mai mult ca sigur un fost luminiş, echipe de volei şi fotbal, dame întinse pe pături. O pereche de oameni în vârstă tuşesc sub un arbore, un băiețel de culoare, numai diademe şi franjuri, se uită lung la ei. Parcă ar vrea să le spună ceva printre frunzele ce când şi când se desprind de pe crengi. Un stol de rațe, ca o pată de cerneală, pe argintul stins al lacului. Căței şi bănci, o civilizație îndelungată, frumoasa bătrânețe a pietrelor şi-a ierbii…

…În biblioteca institutului de limbi orientale. Mi se aduce cartea pe care o cer. Funcționarul transportor, cu figură de mongol, zâmbeşte. Citesc o pagină, notez ceva într-un caiet improvizat, pe urma, fireşte, mă plictisesc de lectură. Ce m-a adus aici, de fapt?… îmi trăiesc cu delicii şi dezamăgire starea de absență. Dacă cineva mi-ar smulge o mână din umăr şi mi-ar arunca-o afară pe geam, în cel mai rău caz aş zâmbi. Ceasul arată ora patru fără câteva minute. Prea puține mişcări se petrec în jur. Parcă volumele din rafturi ar sta pe scaune şi ar citi alte volume. Pe geamul din dreapta, peste strada îngustă, privesc vizavi în interiorul unei încăperi. La o masă stă un bărbat cufundat într-o carte. Nu voi cunoaşte niciodată vreun amănunt din viața lui…

…La mormântul împăratului… Nici măcar muzică de orgă, nici coruri, ci doar linişte şi la capătul ei zgomotul stins al unor bătălii.

Vizitatori veniți de pretutindeni, funcționari şi comercianți cu o oarecare greutate, purtători de paşapoarte de prin țările Orientului. Cineva dă informații la un microfon, dar ele cad triste peste sarcofag ca nişte frunze pe-o mică movilă

dintr-un parc. În jurul Suveranului, la o mică distanță, își dorm somnul generalii. Unde le sunt caii, să vină acum și să-i smulgă din morminte?… Urc câteva scări, dintr-un fel de unghi privesc în liniște, îndelung, ilustrul sicriu. Schimb perspectiva, ne vedem în marmora funebră ca într-o oglindă, am în fața mea un pat, un cărucior, un bibelou cules parcă din fundul unei mări… De aici, de unde sunt, îmi prelungesc mâinile până departe, în odihna bunicilor. O mai fi prin pământul lor vreo păpușă de pe vremea când au fost copii, sau vreo invitație la o nuntă stinsă de cine știe când?… Acolo iarbă și pustietate, aici ghizi și reflectoare și atâtea gângănii curioase, vorbitoare, aparținând unei epoci de o automatizare tristă…

…Mătur zilnic în hallul unui imobil locuit de inși civilizați. Nu sunt de prevăzut incidente, căci eu fiecăruia îi spun „bonjour” și dispar cu fărașul plin spre pubele.

Las praful înăuntru încet, cu grijă, cum ai lăsa o taină pe creștetul unui copil. Cea mai în vârstă doamnă stă la etajul întâi, un mărunt pensionar la al doilea, un muzicant de local la al treilea și așa mai departe. Porumbeii sunt sus, pe acoperiș, și plătesc chirie doar cerului. Există și aici străvechiul obicei de a asculta pe la uși. Din tot ce-am auzit și notat se desprind cu insistență trei cuvinte: monotonie, indiferență, răceală… Dimineața când fac prima măturare văd nu departe un uriaș turn metalic. El e marele soldat costeliv al orașului. Ploile îi spală uniforma deja ponosită. Și luni și joi și duminică și anul acesta și la anul, turnul este și va fi mereu acolo. Poate și el ascultă pe la cine știe ce înalte uși… Și acum dragii mei, ce să vă mai spun?… Că un motan de optsprezece ani a repauzat ieri pe pultul unei prăvălii?… sau că un motociclist a zburat cu creierii direct într-un stâlp?… Prin Istoria Mare nu prea mai știu ce se întâmplă; în istoria mică, monotonie, indiferență, răceală și, deocamdată, nicio speranță, în imobilul meu locuit de inși civilizați…

Dintr-o revistă

La pagina şase, celebra întâlnire Goethe – Napoleon, în ilustrații… (1,1) Marele german este arătat sărind din pat din cauza cocoşelului cântător cățărat pe fereastră. Eckermann îl ajută să-şi dezbrace pijamaua şi să-şi ia un maiou, de sub care se vede, în detaliu, musculatura poetului. Napoleon, în mijlocul unei piețe, dormitează încă pe cal, dar Murat începe să-1 jeneze c-o nuia… (1,2)… Goethe se spală pe față, pe urechi şi pe dinți, făcându-i semn lui Eckermann să-i înmâneze prosopul. Memorialistul i-1 întinde, uşor iritat, deoarece i se pare că maestrul e prea lent în mişcări şi ar putea să răcească. Napoleon s-a trezit, se uită la cer, îşi mângâie calul pe coadă. începe să execute mişcări de gimnastică cu respirații profunde. Murat îi ține tunica, sabia şi chipiul… (1,3)… Goethe intră în bucătărie şi loveşte cu pumnul în masă, căci bucătăreasa lipseşte. Eckermann, cunoscând rosturile casei, face cacaoa, pâinile cu unt şi miere, ochiurile cu şuncă şi slănină. Napoleon primeşte din tolba lui Murat pesmeți, brânză concentrată de burduf, bomboane rămase de la Austerlitz şi o frunză de „marabu”, sa-şi curețe dinții. Soarele străluceşte puternic pe cer, ajutându-1 pe împărat să-şi isprăvească dejunul… (1,4)… Goethe îşi îmbracă halatul de lucru şi se îndreaptă spre încăperile unde se află mica lui menajerie. Cu o baghetă atinge fluturele „Cap de mort”, fluieră în dreptul bufniței Antonia, picură „oleum ricini” în acvariul cu puieți de clean, mângâie broasca țestoasă, urmăreşte prin lentile somnul şoarecilor albi. La masă, în laborator, Eckermann notează totul în „Jurnalul zoologic”. Napoleon, transpirat, în aceeaşi piață, strigă în mai multe limbi că a cucerit oraşul. Să se prezinte la ordinele lui episcopul, preoții şi cântăreții-n strană, profesorii, femeile frumoase. îşi simte limba uscată. Dintr-o poartă se ițeşte un cățeluş alb-negru… (1,5)… Goethe scoate termometrul la soare şi constată că sunt patruzeci de grade. Îl roagă pe Eckermann

să-i facă o limonadă cu gheață, din care poate bea şi el. Se retrage apoi în „mineralischezimmer”, punându-se pe studiu. Napoleon, zăpăcit de sete, bate în porți. Nu-i deschide nimeni, pretutindeni „Verboten”… II apostrofează pe Murat că a uitat damigeana cu „l’eau minerale” la Paris. II amenință cu retrogradarea, rupându-i un epolet. Ultimele ilustrații… Goethe, în extaz, examinează un eşantion de porfir. Murat se pune capră în dreptul porții marelui poet. Goethe strigă „Evrika!”, Napoleon sare gardul şi cu sabia scoasă se năpusteşte în „mineralischezimmer” răcnind… „Wasser, moşule, că te omor!”… Titanul, privindu-1 mirat, îi întinde cu un „bitte” limonada. împăratul o bea, spunându-i printre înghițituri lui Murat, atunci sosit: „Enfin, garcon, voilâ un homme”…

Cu plecăciuni, francezii se retrag. Marele om îşi reia studiul, nu înainte însă de a-1 întreba pe discipolul său: „Mein Eckermann, cine au fost, totuşi, «diesen zwei Soldaten?»…”

La pagina doisprezece, după aeromodele, o plăcută surpriză: Reproducerea documentului *„Ce aveți voi, mé cu muierea meu?”,* din volumul trei al *Istoriei Litoralului Pontic.*

„…Aşa patrin cum sint, pe Jutko iubesc forte mult. Ne-am hoterit, în pline secete şi zăduf, se purcede la țermul merii…

Dimineața, pe zori, dupe îmbucare, prins iappe la dokkar şi arde-1 la drum. Trei zile şi trei noapte skeperat skintei din copita. Kind ajuns nici case, nici mase, numai buiade şi vake… Mintunas am spus… Fate draghe, turük la Imperiu!…

Stai pe ploi, kind venit la noi doi perbati cu mustate şi dzis se trage la ei… Noi, dupe un sfat, aşa fecut…

No, început baiu, cufunderi în noroi, stat cu burtu la soare… Seara, bate-i crucea, beut zuike şi omorit țunțar…

Intr-o seră, după cine, ies se me plimb checi proscuț kinta atit de frumos. Intru chiar intr-un padurit, checi acolo

muzicu era şi mai frumos…

Stau şi ascult, stau şi ascult, printre crengile, luna, ca un pepene grase… Kind deodate, ca un spine, me ințeapă un presimt… Ce se intimple, oare, cu Jutko al meu?…

încep se alerg, gufui, urzike frige la mine, un javre me prinde de dos. Intru în curte… în case… nimeni… mister ca la puşcherie… Kind, scuzați, din sure, aud ca un luptu… No hat, mustaț-vagabund…

Fug iute la dokkar şi cu ciomagul dat mie de gheneral Tifuzzy intru peste ei şi zber… «Ce aveți voi, me, cu muierea meu?»… - Ei cremenit, zis pardon herr, şi început se-1 curețe pe doamna de paie şi pene”.

La pagina douăzeci şi nouă a aceleiaşi publicații, un ciudat fragment autobiografic al profesorului irlandez O'Conen, pentru trecerea într-o altă categorie de salarizare…

…„În noaptea aceea castelul avea o înfăţişare murdară şi clipele tremurau înfrigurate sub bolțile sale. Nimeni nu se apropia prea mult de zidurile-i groase, fiecare simțea o oboseală vecină cu moartea numai gândindu-se la ele. De câte ori îl priveam pe fereastră din camera mea mică, un tremur nervos punea treptat stăpânire pe mine. Pierdeam atunci noțiunea timpului, copilăria se furişa departe de undele memoriei, pielea mi se încrețea, iar buzele-mi deveneau reci, aproape înghețate… Zadarnic alergam la țigări şi fumam necontenit, zadarnic îmi plimbam mâinile prin coama țepoasă a câinelui meu lup. Şi lui îi era frică. Se lăsa la picioarele mele, moale, cu oasele rupte, scoțând un urlet prelung.

Uneori, când nu aveam febră, mă plimbam ceasuri întregi pe aleile din jurul castelului. îmi luam costumul din piele de drac şi, în buzunar, poeziile unui poet distins, pe care, de altfel, le ştiam pe dinafară. Păşeam rar şi aparent distrat, dar în realitate urmăream fiecare centimetru de zidărie, căutând chiar să pătrund dincolo, în încăperile acelea vaste şi goale, să prind pulsul tăcerii şi al singurătății…

Prelungeam plimbarea până seara târziu. Când simțeam, întotdeauna prea repede, adierea unui vânt măcinat de nelinişti, mă retrăgeam pe o cărăruie discretă şi după câteva minute mă aflam iarăşi pe domeniile mele.

La uşă mă aştepta câinele-lup. Când îmi făceam apariția, ochii lui se linişteau treptat, iar membrele-i îmbolnăvite de tremur se cufundau într-o stare de calm…

îmbătrânesc văzând cu ochii. Sufleteşte sunt mult prea căzut ca să mai merit vreo considerație. Citesc mereu, dar nu spun nimic din cele ce ştiu. Am renunțat, pe rând, la sindrofii, la onoruri, la ascensiuni sociale. Costumele, cămăşile, pantofii de lac, geamantanele, bibelourile, le-am expediat pe adrese necunoscute, întocmite la repezeală de creierul meu debusolat. M-am reîntors la lampa de petrol, la primus, la prici, la secularul strojac. Am lăsat frâu liber şoarecilor, fluturilor, goangelor, liliecilor… O uitare fără de margini se întinde peste tot, şi ceva sărat ca şi sângele suie din partea nebotezată a clipelor. Semăn cu un rug, cu o vatră devastată de hoarde flamande… Sărutările, îmbrățişările şi dorințele mele se transformă, de mult, în funingine…

Scriindu-vă toate acestea, stimați inspectori de sector şi generali, vă rog ca, de luna viitoare, să-mi adăugați câțiva shilingi la salar”…

Cu respect,
William O’Conen…

La pagina 36, unde, în cadrul unui vast epistolarium, e reprodusă o scrisoare adresată de către Caesar Cleopatrei, profesorul Tactilo Tactis, într-un mic cuvânt introductiv, spune că în momentul redactării ei, marele general avea deja o pietricică în rinichiul stâng. Formula de început nu mai lăsa nicio îndoială asupra acestei probleme…

Draga mea, dragă…

Află în primul rând despre mine că sunt sănătos, sănătate pe care ți-o doresc şi ție. Acest debut de epistolă l-am învățat în armată de la centurionul Marcos, ce ne preda, în cadrul instrucției noastre generale, estetica şi literatura. M-am stabilit acum definitiv la Roma, pe strada Sargon al III-lea, colț cu piața Jugurtha şi foarte aproape de circul lui Marius. Am ținut mult să fiu în preajma acestui monument al unchiului meu, deoarece simpla lui vedere îmi umple ființa de energie şi mintea de inteligență. Locuiesc împreună cu o mătuşă mai bătrână, tanti Acreea, pe care, poate, odată şi odată ai s-o cunoşti. Ei îi datorez faptul că scriu zilnic cel puțin zece rânduri la lucrarea istorică «De Bello Galico», intrată pe anul viitor în planul unei edituri din Durostorum.

Timpul liber – atât cât îl am – mi-1 petrec mai mult acasă, educându-mi spiritul şi trupul. Am reluat dialogurile lui Platon, memoriile lui Irod şi Antipater, portretele literare ale lui Rubobostes, un rege mai mărunt, dar extrem de inteligent, din nordul Dunării. De ce să te mint, mă ocup şi de gospodărie. Doamna Crassus, rămasă nemângâiată de pe urma dispariției soțului ei, îmi trimite anual, de la „villa” domniei sale din Umbria, ouă şi cloşcă pentru scos puii. Nu m-au uitat nici foştii soldați, acum familişti onorabili, care de ziua mea sau cu ocazia sărbătoririi triumviratului mă atenționează cu vinuri, brânzeturi, prăjituri, în general alimente uscate ce se țin cu lunile. Două-trei săptămâni durează până le expediez la toți cartea mea de vizită cu formula: „Mulțumesc, dragii mei, n-ar fi trebuit”.

Peri albi îmi scot însă obligațiile oficiale. Cumplite sunt! În calitate de *comandant al armatei,* procură bocanci, cu şiret şi fără, vârfuri de săgeți, săbii scurte, defensive, berbeci, drapele, topoare pentru pădurile Germaniei, „mullieres”, pentru vlăjganii ce stau cu lunile prin tabere, „puricidum vespium”, pentru deparazitare. Ca şef al ordinii publice, supraveghează

piețele, tarabele cu legume, Forum-ul, ospătăriile şi frizeriile, iar noaptea, fă ture deghizat în căruțaş sau circulă prin locurile deocheate pentru a vedea cine cântă pe mese, cine-şi ridică fustele şi cine are pumnii mai tari… Colac peste pupăză, ieri m-am trezit din partea Senatului şi cu funcția de „Pontifex Maximus”, adică popă suprem. Nici nu ştiu prea bine ce am de făcut în această nouă situație… Dialoguri cu zeii, ridicarea sau dărâmarea unor temple, intensificarea unor sacrificii sau, dimpotrivă, introducerea unui regim de economii în privința animalelor duse la tăiere, controlul periodic al vestalelor?… O, de-ar fi trăit bunul Pompei, aş fi împărțit cu el aceste poveri!… Doar eu sunt de vină că la Pharsal m-am ambiționat să câştig… N-aş fi făcut-o dacă ştiam că pe la mijlocul bătăliei el a avut un atac de cataractă, n-a mai văzut nimic şi, fireşte, a dat comenzi aiurea. Dar acum e târziu, nu-mi mai rămâne decât să umplu Imperiul cu busturile lui…

Ar mai fi şi altele de spus… Noi ne-am întins prea mult, am înghițit zeci de teritorii, din nordul friguros până în sudul fierbinte, unde şi dormind bei o căldare de apă pe zi. Mediterana a devenit un bazin roman de înot. Noaptea, în somn, aud tot mai des cum şobolanii rod pe la colțuri marea noastră casă…

Draga mea Cleo, te invidiez că ai linişte în fâşia ta de pământ. Dacă ai nevoie de răcoare, sclavi te duc cu lectica la Nil, dacă vrei dansuri, fecioare nubiene îşi arcuiesc mijlocul în fața ochilor tăi, dacă simți nevoia măreției, te întinzi într-un hamac şi cămile te vor transporta la piramide. Nu pot să uit clipele petrecute cu tine. Deşi mai tânără cu o generație, în arta dragostei m-ai învățat atâtea… I-am povestit de nu ştiu câte ori nepotului meu, Octavian, plimbarea cu barca de la Memphis la Teba. Ne prinsese amurgul, dinspre Gizeh se auzeau cântece, crocodilii se zbenguiau la câțiva metri de noi. Dacă eu nu voi mai putea veni vreodată să te văd, ți-1 trimit pe locotenentul meu, Amoniu, să-ți bucure zilele…

În grijile multe ce le am, o rază senină sunt întâlnirile cu craiul Dachiei. Acum am ajuns intimi şi ne spunem pe numele mic… Bure şi Giulie… Ultima oară, la el, la Sarmis, am vânat bouri, am pescuit şi în liniştea codrilor, la o canastă, am vorbit despre trecerea şi petrecerea imperiilor. El spunea mereu… «Cu cât ai mai puțin, cu atât mai bine»… Multe înțelepciuni am auzit şi din gura patriarhului Deceneu…

Şi acum, cu regret, te las, căci iată, garda pretoriană a venit pentru a mă conduce la marea şedință a Senatului, unde se spune că s-ar putea să fiu asasinat.

Cu drag, Iulius Caesar,
Roma, Idele lui Marte”

La pagina patruzeci o altă scrisoare, fără expeditor şi adresanți prea clari, pe care se spune că un general aliat ar fi citit-o, pentru ridicarea moralului, în orele premergătoare debarcării din Normandia…

„Dragul nostru,

Am îmbătrânit cu încă un an. Nu-ți spunem acest lucru pentru a te demoraliza, ci pentru a te pune la curent cu starea noastră de spirit. Timpul, cum l-ai ştiut dintotdeauna, ploios, cu vânturi ce zguduie ferestrele. De câteva luni nu ni se usucă fețele de pernă. întreaga aşezare se plânge de insomnie şi de inconfort nervos. Medicul bătrân s-a retras în păduricea de pe deal, cei tineri, nou-veniți în locul lui, consultă doar duminica, restul săptămânii stând cu nasul în cărți. Au răspândit că sunt pe cale să descopere un medicament care să vindece miniartrozele şi să ne aducă liniştirea. Au spus că după sărbători vor ține o comunicare la Ateneul local. Eu şi cu moşu, interesați, ne-am rezervat fotoliul de orchestră.

Dragă Friti, ne frământăm ziua şi noaptea, ne facem mustrări de conştiință, că tu numai din cauza numelui a trebuit să-ți întrerupi o carieră strălucită şi să devii funcționar la

Registratură. Ştim că tot din aceeaşi cauză, fete minunate te-au refuzat ca soţ. Ne vine să plângem când ne gândim la prinţesele indiene, la Ella Tumpfer sau la micuţa O-ku-sai, ce-ţi întorcea notele când cântai minunatele nocturne. Dar şi mai înainte, când încă nu erai lansat, s-ar fi căsătorit cu tine Clota şi sora de lapte a doamnei Votu.

Cu ocazia târgului de acadele şi nutreţuri, ne-am consultat cu aproape toate rudele care, sub o formă sau alta, perpetuează această ordine blestemată de litere. Am căzut în unanimitate de acord să te numeşti de acum înainte altfel, să zicem Truţă sau Zbuţă. Unchiul, iubindu-te în continuare foarte mult, a şi spus că va interveni la notariat pentru a simplifica formalităţile.

Ieri, după ce mi-au trecut durerile de şold, m-am urcat în pod cu felinarul. Ce împărăţie de gângănii şi plase de păianjeni. .. În spatele uşii şoşonii tăi albi, câteva globuri şi beteală de pom, un pămătuf, lame de ras şi cărţile pentru pasienţe… Cu-n metru mai încolo, perechea de cizme cu care doctor Pazvanty mergea iarna la bolnavi. Şi peste tot reviste, de modă, de artă culinară, de alpinism şi de război. Intr-una din ele am revăzut vizita arhiducelui Carol în Galiţia, somnul diviziei italiene „Santa”, în mlaştinile de la Piave, convoiul de nuntă al principesei Agatha strecurându-se printre caii şi căruţele aflate pe drum. În lada verde am găsit un palton, probabil de-al lui Burce, de pe vremea când era contabil la Topraisar. Stofă bună, adusă de turci cu contrabandă. Un croitor l-ar pune repede la punct şi-ai avea astfel un schimb, căci aud, dragul maichii, că paltonul tău e îmbibat de apă…

Cum ai suportat cu nervii tăi deratizarea?… S-a făcut conştiincios, de către oameni bine pregătiţi, în etape judicios gândite, sau a fost un măcel care ar fi zguduit pe oricine?… În reşedinţa noastră de judeţ s-a lucrat cu luciditate şi calm, s-au mobilizat toate forţele, s-au depistat din timp cuiburile şi subcuiburile, astfel că, în momentul declanşării acţiunii, totul a

mers ca pe roate. Un singur rozător a mai scăpat, care, după toate probabilitățile, se îndreaptă către mare…

Dragă Friti, într-o seară, eu şi cu moşu am avut impresia că te apropii de casă. Stăteam pe bancă amândoi şi priveam gâştele păscând pe marginea şanțului. Alături, la trust, se potcoveau cai, peste drum, câțiva copii se jucau cu mingea. Printre casele lui Toşa se vedea, în depărtare, dealul viilor. Tu de după deal te-ai arătat. Erai înalt, cu pete galbene pe față, țineai în mână o geantă şi în spate un brad. Mergeai aplecat. În loc de ochi, asta țin bine minte, aveai boabe de struguri. Când ne-am întors în casă, eu şi cu moşu ne simțeam hainele ude…

Te rugăm, în încheiere, să ai grijă de tine, să nu ți se întâmple vreun rău. Cunoaştem atâtea cazuri nenorocite încât cinci pagini nu ne-ar ajunge să ți le enumerăm. Ar fi bine să nu mai apelezi la lift dacă pinioanele şi cablul central de susținere sunt uzate şi municipalitatea nu manifestă nicio intenție de a le înlocui. Foloseşte-te mai mult de scări, urcă rațional, fără a-ți brusca organismul. Sunt convinsă că muşchii tăi nu vor putea fi decât în câştig.

La vară să vii neapărat, căci în curtea noastră, sub un cort, montat încă din iarnă, va avea loc nunta Aurichii. Ne vom întâlni atunci cu toate rudele de pe glob. Tase vine din Oltenia şi aduce coji de pătrunjel, Mina şi Tuți tocmai din Buzău, cu un rucsac, cadou pentru luna de miere, Glogovenii, din Adjud cu lenjerie de pat, Sandu Vară de la Jupaneşti cu un servici de țuică, Mioara de la Altîn-Tepe cu ciorapi de lână pentru iarnă. Se spune c-ar veni şi unchiul Milovan de undeva, din Argentina, cu un geamantan de perle pentru tânăra mireasă.

Dragă Friti, în încheiere te pupăm, noi, părinții tăi, care încă o dată îți spun că față de tine se socotesc vinovați.

Mama şi Moşu”

La paginile 48-50, tipărite pe două coloane: „Ultimele ceasuri din viața celui care a fost Titi Bubă”…

SINGUR, pe strada Benjamin Franklin pavată recent. îşi aminteşte de New-York, Manhattan. Marele oraş văzut din filme şi seriale...

II obsedează o pereche de tineri emigranţi. Indicaţii ciudate de regie. Alexander Juners-Ford… adeptul jocului flegmatic… Revine-n Europa. Muzee, expoziţii, dinastii, istorie milenară, ţări cochete… Aceeaşi stradă Franklin, numărul cincizeci şi patru… Pe tăbliţa de plexiglas scrie: *„Popescu Octavian, şef de birou”...* „Astăzi n-am fost la servici”, îşi aminteşte… Prin perdele, în sufragerie, se văd perechi dansând… „Aniversarea lui, probabil… acum e acum”… Se simte străbătut de o forţă teribilă, distrugătoare… Scoate din buzunar cocoloşul de hârtie. II frământă în mâini, chipul desenat al şefului se fărâmiţează sub bruscări. Petrecerea-ncetează. Strânge din nou cocoloşul, vrea să-1 înghită. Prin geamuri răzbate un strigăt… „Apă cu oţet… i-e rău de tot”… recunoaşte glasul doamnei Popescu… „Bietul Sabin, e-n mâinile mele”…

Aruncă hârtia plictisit. Se piteşte sub gard. Ascultă… Din nou vocea ei… „Parc-a fost un blestem… aşa dintr-odată… acum e mai bine… simt că cineva-i sub geam… mă duc repede sa văd.”

El între timp se-ndepărtase, se afla în dreptul numărului doi. O siluetă nesigură printre copaci…

îşi aprinde din mers o ţigară. Scoate rotocoale repetate de fum, petrecându-şi degetul arătător prin ele. În dreptul unui gard de scânduri se opreşte. Respiră adânc, privind peste oraş. îşi întinde braţul stâng spre gară. Se aude un fluierat puternic urmat de un zgomot de sirene. Pe podul de fier se târăşte un mărfar. Pe undeva, prin apropiere, o fanfară face exerciţii…

PE STRADA Donald se urcă într-o carlingă de avion căzut. Roteşte manşa, făcând de câteva ori ti… ti… De pe scaunul copilotului, rosteşte următorul discurs:

„Vă vorbeşte maestrul Titi Bubă, ţinând să vă spună că

în viața lui a fost pe deplin fericit. Natura 1-a înzestrat cu mari talente. Pe cele mai înalte culmi s-a ridicat în muzică, concertând de la vârsta de opt ani. Prințul Radziwill l-a ținut în brațe cinci minute şi 1-a sărutat pe frunte. La Dresda, din cauza ovațiilor era să cadă sala. Toate aceste lucruri şi încă multe altele le veți găsi-ntr-o carte ce va apărea-n curând… La revedere şi vă doresc în continuare un zbor plăcut”…

PATRUNDE-N cimitirul *Noi vom învia ca mâine şi vom merge iarăşi la serviciu*... îşi lasă paltonul pe cripta unui traficant de ouă. Pliveşte un mormânt abandonat. Cu brațele pline de iarbă, se îndreaptă spre capela centrală. Intră-n camera mortuară, apropiindu-se de femeia-ntinsă între flori, pe catafalc. La picioarele ei depune grămada de pir şi urzici. Din spatele unor perdele apare un bărbat. Soțul sau amantul decedatei. Felicitări şi condoleanțe. Coboară scările capelei cu un aer absent. Şerpuieşte pe cărări. îşi regăseşte paltonul, mai ud, pe cripta unui falsificator de vinuri. Un câine îi aține o clipă drumul…

PARE incomodat vizibil de ninsoare. Vorbeşte singur, bârfindu-şi colegii de serviciu… în dreptul stâlpului de înalta tensiune se opreşte. îşi scoate baschetii. Pe alocuri, zăpada i-a intrat în ciorapi. Dinspre aeroport se aude un do diez.

PRIVEŞTE înspre colinele împădurite ale Agronomiei. Se arată cortegiul de nuntă ce şi-a propus să facă turul țării pe jos. în față, căruțe şi remorci cu daruri. Călare pe catâri, cei şase naşi. Mireasa şi mirele, în hanorac, pe-o targa, nuntaşii legați cu frânghii între ei… Animatorul de serviciu strigă: „Hei, domnule, ciocneşte un pahar cu noi”… Se apropie de miri, cu gândul să-i îmbrățişeze. Zadarnic, tânăra pereche doarme, aceeaşi situație şi cu naşii… Se-ndepărtează cu gesturi amicale de nuntaşi. în urma lor rămâne-o pianină. O deschide sub ninsoare, atingându-i clapele o clipă… Superbe acorduri de lied se răspândesc în noapte…

PĂTRUNDE în holul Oficiului Central de Registratură,

apropiindu-se de portarul în uniformă kaki, adormit pe un scaun. încearcă zadarnic să-l trezească. Iritat, îi scrie cu creta pe chipiu: *Eşti un bătrân sărac şi nemernic.*

E atras pentru moment de garderobă, apoi cu liftul urcă la etajul doi. Constată urmele unei festivităţi, împleticindu-se în ghirlande şi franjuri de hârtie creponată. Intră cu siguranţa unui ministru în următoarele birouri: „Decese aprobate şi respinse”… „Gâlcevi de importanţă stradală”… „Impozite contemporane”… „Divorţuri din dragoste”… înmormântări în etape sau fulger”… Se opreşte în faţa ultimei uşi, cu inscripţia „înregistrarea Obezilor de interes naţional”… Mângâie o clipă clanţa strălucitoare din alamă…

Pe scara de serviciu ajunge la etajul trei. Pare brusc panicat, îşi controlează buzunarele şi-şi mişcă umerii înţepeniţi sub crusta rece a paltonului. Caută cu obstinaţie un anumit birou. Consultă, din mers, o schiţă trasată cu roşu pe o hârtie de calc. E nerăbdător. Pe o altă scară de serviciu se repede spre etajul patru. Parcurge coridorul de câteva ori, intrând, în cele din urmă, într-o încăpere umedă, pe stânga… „Locul meu de muncă, carapacea mea”, rosteşte… înregistrează modificările făcute… Calendarele sub geam, statueta lângă plosca engleză, sugativele pe un stativ, struţul de gips lângă broasca de bronz, acele de gămălie într-un bidonaş, lipiciul pe partea dreaptă a condicii de zi. Pe masa lui zăreşte o coală de hârtie… Recunoaşte scrisul ordonat al şefului, Octavian Sabin Popescu… „Doamne, şopteşte, propria mea caracterizare”… Parcurge rândurile, cu sufletul la gură…

„Distant, nesincer cu colegii, urmărindu-şi doar interesele strict personale. Pretinde că ar fi avut un trecut glorios, de pianist. Nu prezintă însă documente, nu lămureşte în niciun fel cum a făcut trecerea de la artă la conţopism. În birou stă într-un palton umed, strecurându-ne şi nouă frigul în oase. Nu vrea să renunţe la numele urât ce-l poartă şi nu face comunicări ştiinţifice. Într-un cuvânt, Alexandru Titi Buba ne

indispune de mult şi propun, cât mai grabnic, concedierea lui… Semnează pentru luare la cunoştinţă şi acord întreg colectivul ce se ocupă cu ştampilarea chitanţelor de primire a raţiei lunare de feştile: Taflan, Durdun, Potolea, Prînzoianu, Trixici, Octavian Sabin Popescu”… „Vasăzică, asta e… de mâine nu mai sunt”… Repetă fraza de câteva ori, apoi, deschizând uşa, iese-n coridor. .. E mai mic cu aproape zece centimetri. Merge împleticit, uitându-se mereu în urmă. Etajul trei, etajul doi, etajul unu. îi apare în faţă portarul, punându-i o nemiloasă întrebare: „Ce mai cauţi aici, Cacanache?”… îl prinde de ceafă şi-1 conduce spre poartă. Cu un gest smucit îl aruncă în stradă…

PRIVIND câteva clipe-n jur, îşi ridică gulerul paltonului, după care se îndreaptă spre cartierul cafenelelor. în piaţă se opreşte o clipă, tulburat de apariţia unui grup de pisici. îşi schimbă direcţia. Printr-un gard de nuiele, iese într-un mic pasaj. Apreciază sărutul a doi îndrăgostiţi, se împiedică de câteva busturi depuse sub prelate. Pare obosit. Caută o bancă, dar fluierul unui sergent îl face să plece mai departe. Prinde din mers un tramvai. Seamănă din spate cu doctorul Jones, din filmul „Prinţul ultimei nopţi”. Coboară la curba din dreptul Abatorului. Marginea oraşului… Sute de oameni de zăpadă, cu nasuri de ardei. Case cu obloanele trase. Elevi singuratici, pe sub felinarele încărcate de zăpadă. Se apropie de lacul cu trestii. Din palton îi şiroieşte apa. Păşeşte pe gheaţa subţire… „Domnule Bubă, îl strigă cineva, ce faceţi acolo?”… Păşeşte în continuare pe gheaţa subţire. Trestiile foşnesc sub vânt şi ninsoare. Prin coridorul de întuneric cineva mai strigă o dată, vag, îndepărtat… „Domnule Bubă!… . Domnule Bubă!”…

Se face linişte. O clipă se. opreşte vântul. în turnul Primăriei bate miezul nopţii. O nuntă de câini aleargă pe linia de tramvai…

Note

„Să ştii că nu te-am duşmănit niciodată, chiar dacă tu multă vreme le-ai ascuns sub numele conspirativ de Teodoro Dellamare. Acel incident de la Rio de la Plata te-aş ruga să-l dai uitării. A fost o ieşire de moment, o defulare pentru umilințe mai vechi. Cred, mai degrabă, că te-am admirat, chiar şi în clipele când aproape toți se îndepărtaseră de tine. Afacerea cu cisternele s-a lămurit. Procesul a fost îndelungat, cu controverse, au murit pe parcursul lui trei procurori, doi grefieri şi un avocat al apărării. Sala Tribunalului a fost, la rândul ei, de nu ştiu câte ori renovată. Dar s-a făcut lumină, perfidia e acum demascată, cei vinovați primindu-şi pedeapsa. N-ai vrea totuşi să ne revedem?… Am presentimente. S-ar putea să fie ultima noastră întâlnire. Deci, grăbeşte-te!… Vino peste două săptămâni în cătunul Patazio, pe cărarea ce duce spre serele lui Gianco Zamella. Voi fi printre petale, spre seară, cu un felinar în mână”...

„Orăşelul nostru este, îndeobşte, liniştit. Toamna, cu frunze galbene şi ploi, iarna, cu troiene, vara, cu praf şi călduri, primăvara, cu dezghețuri, berze şi fluturi. Soarele răsare şi apune, trece noaptea, vine ziua, de luni până sâmbătă muncă, duminica odihnă şi plimbări pe Corso. Şi, dintr-odată, catastrofa… în farmacia Darii Lagadin lucra o laborantă. Căsătorită, patruzeci şi cinci de ani, cu un singur fiu, Adalbert-Wilhelm. Retras şi studios, acesta se îndrăgosteşte brusc, după trecerea bacalaureatului, de fiica unui vânzător ambulant de portmonee şi insigne. îşi anunță acasă intenția de căsătorie. Tatăl, după o scurtă morală, pleacă resemnat în munți, mama însă, fără ştirea fiului, se duce la fată şi o beşteleşte. Zina plânge toată noaptea, se simte iremediabil jignită şi, în zori, lăsând doar vardistului o vorbă, pleacă la mare. Adalbert află, ştie cine poartă vina, nu e scandalagiu şi nici răzbunător, alege o tragică soluție: îşi deschide venele în baia părintească. Mama revine de la slujbă,

ca de obicei, la ora trei. E neliniştită. Sună telefonul. Scurtează convorbirea. Pe la cinci o cuprinde o nestăvilită dorință de pasiențe. În sfârşit, spre seară se hotărăşte să se îmbăieze. Îşi ia halatul, plasa pentru păr, fixativul şi deschide uşa băii. Stupoare, în cadă, cadavrul fiului într-o baltă de sânge… îl priveşte câteva clipe înmărmurită, pe urmă izbucneşte în hohote de râs… în fața oglinzii, se îmbracă în vechea-i rochie de mireasă. Pleacă la gară. Pe peron, un grup de doamne cunoscute… Vai, ce elegantă sunteți… pe cine aşteptați?… Cum pe cine, pe iubitul meu… peste câteva minute vine… şi grozăvia se întâmplă. Se aude-un fluierat, încă unul, şi locomotiva rapidului apare… Toată lumea se trage înapoi, doar bizara mireasă face un pas înainte. Se-ntoarce spre peron, strigă ceva şi se aruncă pe şine în fața monstrului de fier. Au mai rămas întregi doar papucii, dintre care unul a ajuns pe biroul impiegatului de mişcare”.

„Invitați la un botez, într-o regiune montană, la un medic cu un nume ciudat, medieval… Am plecat cu toții de acasă la ora şase după-masa. Se întunecase. Când ne-am dat jos din tren, după trei ceasuri de călătorie, soția mea ne-a spus: «Sunt obosită, mergeți voi mai departe, aici sunt cadourile». A rămas în gară, în sala de aşteptare, pe o bancă, cu poşeta alături… Ne-am continuat drumul pe o alee de duzi, lungă de câțiva kilometri. La intrarea în sat, soacra mea s-a împiedicat şi a căzut… «Mergeți voi mai departe, ne-a strigat de jos, eu, probabil, mi-am rupt un picior. Rămân aici, încerc să adorm»… Am intrat în sat, pe primii întâlniți i-am întrebat de doctor… E vorba de botezul fiicei lui, ne amintim… dar totul e în satul celălalt, care se vede-ntre lumini, pe dealuri… «Tată, eu rămân aici, mi-a spus băiatul, sunt istovit de-atâta drum, găsesc eu unde să mă culc»… Am ajuns dimineața, prăfuit, cu pantofii în mână. Satul era pustiu, plecaseră cu toții mai departe, nici vorbă de vreun doctor Kekuvalen…” (Ridică în silă gulerul paltonului la vederea acestei lemnării dezarticulate.)

…Încheierea trimestrului. Mici „gabori” mirosind a tutun, de prin periferii noroioase, vin să promoveze…

Scriu greu, refac mereu, obosesc extrem de rapid.

Toamnă, brumează, prin parc perechi răsuflate de intelectuali.

Sfârşitul anului, oameni veseli ce sunt cu un pas mai aproape de final, se strâng în braţe, se felicită, se sărută…

Morţii putrezesc discret; prin cimitire o nesfârşită uitare…

Desăvârşită ordine în aşteptarea celor două birje care aleargă prin oraş: în faţă tinerii cu pieptul lat, apoi bărbaţi far-un picior, femei gravide, bătrâni încovoiaţi…

Împreună cu sir Percy şi lady Erszebett într-un tur al oraşelor noastre de provincie.

Mâncăm multă ceapă, mămăliguţă, brânză de burduf. Seara valsăm la case de cultură şi ascultăm expuneri pe teme agroindustriale. Stăm de vorbă cu hidrologi, cu biologi particulari, cu poeţi de ţinut.

În orăşele de munte, sculări matinale, gimnastică, citirea presei cu voce tare. Prin parcuri, discuţii cu tinerele mame.

În câteva rânduri, sir Percy schiţează linia arhitecturală a unor cabane; la un simpozion al gospodinelor, lady Erszebett vorbeşte despre faima internaţională a „poalelor în brâu”.

Ne întoarcem acasă puţin gripaţi, dar pe toţi ne aşteaptă o excepţională surpriză: ediţia princeps a Cugetărilor lui *Costake Facca.*

Aceeaşi cioară, dinspre gară spre aeroport, despre care se spune c-ar fi trăit şi pe timpul lui Tolstoi…

Ocheanul întors

Nu credeam ca acest lucru să se mai întâmple… Exact ora opt şi fug în mansardă pentru a mai vedea o dată cărţile de care mă despart. Scara scârţâie, am senzaţia că în spatele meu

sunt toate cele cinci-şase pisici avute în ultimii ani. Ce poate fi plăcut în a-ţi lipi fruntea de un geam?… Timpul, o clipă suspendat, şi mâna aproape inertă alunecând pe capătul murdar al unei ţigle. Ziua plecării, o zi de februarie, puţin umedă, o flanelă uitată cu lunile prin poduri. Doar în veston mă duc la frizer. Parcurg un decor lipsit de mari dimensiuni, ceva mai degrabă mic, turtit, liniştit, o scurtă porţiune de cartier tipic est-european. Patinoarul aduce cu un ochi de ceară, iar căminul studenţesc din faţă cu o etajeră de conserve peste care cineva a aruncat o manta de ploaie. Mişcând din foarfece şi degete, ultimul frizer român cu care am de-a face… mă face frumos… Perciunii se dizolvă, dispar, figura mea treptat dobândeşte inteligenţă şi fineţe de soldat. Acasă ştiu ce se întâmplă… Mama pregăteşte prânzul de drum, iar tata deschide larg ferestrele şi uşile să poată intra pe unde va dori, în casa noastră, un oaspete de ultimă oră… Singurătatea…

Hotel „Astoria”, Arad, staţionare patru ceasuri. Soacra mea, de acum înainte „ma belle mere”, adoarme decisiv pe un pat. Respiră pronunţat, ca după un bun prânz cu produse de porc. Tresare spre orele 17,45 şi întreabă: „Unde-s geamantanele?”. .. Eu, întins pe un alt pat, cu faţa la perete. în gură, un vag gust de prăjitură. Va trebui să caut o maşină pentru a merge mai departe, să am grijă de nenumăratele hârtii din portmoneu şi buzunare, să uit că peste trei sute de pagini scrise rând cu rând de mine s-ar putea să putrezească într-o editură. Cel de Sus îmi refuză cu încăpăţânare un destin linear. Se face dintr-o dată frig, ziua e scurtă, soarele îşi retrage razele de pe clădirile reci.

Spre ultima localitate a ţării, Curtici. Câini striviţi pe şosea, căruţe cu cai înaintând mohorât, noapte adâncă. Maşina goneşte. Şanţuri, pietre kilometrice, panouri, aş vrea să mă uit înapoi, dar n-o fac. N-o fac pentru că pur şi simplu nu pot…

Sala de aşteptare are ceva de cască de metal azvârlită într-o baltă. E rece peste tot şi-mi vin în minte, obsesiv, două

cuvinte: dublă pneumonie. Suntem deocamdată înăuntru şase inşi, şase bufnițe ce ne pregătim pentru o îndelungată amorțire. Becul e difuz, nu m-ar mira să înceapă să ningă peste căciuli, mănuşi şi geamantane. Când se închide micul restaurant de alături chiar că nu se mai aude nimic. Suntem într-un fel de mormânt peste care trec, în răstimpuri, vagoane. Spre ora două totuşi „tombeaul” se animă. Sosesc, metodici, nemții pentru „Federală”… Nu mă pot împiedica, privindu-i, să nu mă gândesc la metrii de cârnați şi la podurile de slănină înghițite de fiecare dintre ei într-un interval de timp mai lung, să zicem… De la naționalizarea principalelor mijloace de producție (11 iunie, ’48) şi până la obținerea ultimelor vize de plecare. Gara aceasta, Curticiul acesta, e ca o tejghea pe care se pun coate, farfurii, sticle, pahare, cârpe. Nu-i lipseşte nimic pentru a-ți transmite cel mai dezolant sentiment… amărăciunea de noapte, undeva, la periferia unei țări…

Pe peron cu valizele la ora cinci dimineața. Au trecut ca un vis urât vama, vreo două verificări de acte, dar mai ales ceasurile fără niciun chip de îndelungată aşteptare. Stelele sclipesc acum mai tare, căci nu peste mult timp se vor stinge. Dincolo de linii e câmpia şi-un întuneric care parcă e tivit cu alb. Soseşte trenul fără zgomot, ca un fular prelins peste traverse. Nu voi şti niciodată exact care au fost ultimele case, şi ultimii pomi, ultimele garduri şi ultimele păsări…

Alergăm prin Câmpia Ungară de parcă am fi călări pe cai cu şapte inimi. Totul e drept, vezi cu ochii infinitul, pusta pare un muzeu de tufe, crengi de salcâmi, cârduri de gâşte. Din când în când, un sat, un râu, pe urmă iarăşi întinderi tăcute. Ziua de ieri, când am plecat de acasă, înfăşoară trenul ca un giulgiu. Toți cei rămaşi ne privesc călătorind. Mirciulică picoteşte, „ma belle mere” doarme de-a binelea, înfundată în cine ştie ce vise populare, eu îmi caut o poziție mai comodă pe locul ingrat de lângă uşă. Dar era să uit. Cum se numeşte oare doamna brusc apărută din câmpie, cochetă, tânără, bătrână, cu

părul plin de clopote şi turnuri, cu bulevarde-n jurul gâtului, cu pietre şi inele în apele cărora se mai văd încă terase, restaurante, perechi de odinioară? Eu cred că se numeşte Budapesta…

„Mai departe, mai departe, mai încet, tot mai încet"… Au apărut acum coline şi păduri, şi nu mă pot împiedica să mă gândesc că în castelele ce acum le lăsăm în urmă s-ar putea să mai fie magi îmbătați de aburii retortelor, sau mari singuratici ce-n lungile săli îşi ascultă ecoul paşilor sau cheamă la ei, prin limbile focului din cămin, timpii strămoşilor adormiți în armuri. O vagă tristețe în suflet, poate şi o oboseală, un gol repede umplut de mici fragmente, o atitudine, un gest, un dialog de ieri, de alaltăieri, de cine ştie când… Câțiva stropi de ploaie pe geamurile închise ermetic, un vânt discret, aproape stins, de început de după-amiază. Trenul urcă şi cam la cincizeci de kilometri de frontiera austriacă, noi, cei trei români din compartiment, începem să scormonim după mâncare. Aripi de pui, târtițe, picioare, un castravete, piese de bucătărie revolută, sub privirile celor ce până şi pâinea o țin sterilizată-n celofane. În loc de tacâmuri, degetele, în loc de şervețele, o batistă scoasă parcă din gura unei oi. Mestecăm vârtos, exploatăm la maximum ronțurile, nu mai avem nimic de pierdut, „ma belle mere" are probleme cu dentiția a treia, un ou doar 75 % fiert cade pe jos. Pe acest decor apar controlorii şi vameşii din țara lui Strauss. Aproape că nu le mai vine să ne controleze. La întrebarea mea, cam cât mai e până la Viena, unul dintre ei, face un semn la fel de misterios ca o ghicitoare cehă tradusă-n chineză şi dată unui bulgar spre descifrare.

Să mă dau jos sau nu?… Ce mă reține?… Spaima?… Dar trenul mai stă încă o oră, pot coborî, o scurtă dezmorțire… în fine, primii paşi pe peronul atât de neliniştitor… Oare ce caut?… aproape cu microscopul, cu luneta?… Caut puțină murdărie, un orăcăit de rață, o coşarcă cu găini, un sac din care să răsune un timbru de purcel… M-a zdrobit civilizația.

Vienezii aceştia impecabili, cu geamantanele lor alunecând pe roţi, totul pus la punct, telefoanele, automatele, cutiile de Coca, restaurantul pacific şi alb, chelnerii călcând parcă pe pişcoturi. Unde sunteţi voi, Piaţa 700, Cal Bălan sau Prinţ Turcesc?…

Rămâne-n urmă Viena, ca o domnişoară puţin îmbătrânită, speriată de moda fumatului pe stradă, de bluginşi, de bărbi şi plete, de „sexy”, de atâta originalitate. Munţii mari, din dreapta, cheamă la ei după-amiaza şi trimit spre tren un domnişor c-o reverendă nu mai întunecată la culoare decât aerul dintr-o cutie de violoncel… amurgul… Salzburg… Linz… mai nimic nu se vede, e atâta cultură aici, dar ea-mi pare moartă, depusă, pentru totdeauna, în îndepărtate biblioteci. Memoria cade şi ce se întâmplă de acum înainte e tot mai greu de povestit… Plutim parcă pe o mare de lumini, întunericul e pretutindeni vulnerabil, poate dac-ai asculta când trenul merge mai încet s-ar auzi cum răsună un clopot sau cum se răsuceşte o sălbăticiune în bârlogul ei. Dar peste noi cad bolovani de oboseală, mereu alte figuri în compartiment, pe culoar unii beau bere, alţii glumesc, mereu ceaşca de cafea, ţigara şi galben strălucitoarele plete germane. München, Stuttgart, pinacoteci, cimitire celebre, oraşe-gigant, învăţate de mult la geografie. Somnul e atotbiruitor, un adevărat Bonaparte la Austerlitz…

Eu, personal, îmi revin la Strasbourg. Ce gară frumoasă, tristă, stagnantă, un enorm buchet de flori ofilite. Pereţii au ceva în ei de monument bisericesc, şi acoperişul, care te închide ca-ntr-o seră, ca-ntr-un acvariu…

De la geam încerc să răzbat cu privirea prin noaptea franceză. Nici istorii, nici evocări… văi reci, gări furate de viteza trenului, căsuţe ce dorm, lumini pâlpâitoare, luceafărul sus… de pe şosele lipsesc parcă doar carele cu gugulani de pe la Caransebeş… Mă-ndepărtez de geam, reintru în compartiment şi-ncep să strâng valizele. Şeful de vagon anunţă Paris, dar din franceza lui eu nu-nţeleg prea mult…

Concert de iarnă

VOIAM DE MULT să refac filmul acestor vieți… Un nume bizar pe care cei mulți şi l-ar fi schimbat fără nicio şovăire. O familie ciudată, cel puțin la prima vedere. Erau primitori, dar după primul ceas de vizită apărea o stinghereală, o reținere s-ar putea zice, chiar un refuz… Doamna Puba părea mereu grăbită, se plângea că niciodată nu-i ajunge timpul. Cocul nu o aranja în mod deosebit. Fruntea, în ciuda urmelor de creme, era străbătută de linii adânci, iar pe bărbie avea un neg, din vârful căruia răsărea un fir negru de păr. îşi petrecea cea mai mare parte a zilei dereticând prin casă. Nu suporta praful, scamele, cea mai mică neorânduială. Avea drept instrument de lucru o periuță din păr de cămilă, o mătură de interior, un făraş nichelat, lucios ca o oglindă. Păşea dintr-o cameră-ntr-alta, aluneca, întorcea colțul covoarelor, urmărea cu disperare drumul celei mai neînsemnate insecte. Ținea un carnețel cu însemnări. Nu se distra cu vorbele, nota doar lucruri esențiale: intrarea în funcțiune a unui nou agregat, variante ale unui tort cu portocale, o idilă transoceanică, starea pieței în primele săptămâni de primăvară. Avea aleile ei de plimbare. Pe la şapte seara putea fi întotdeauna văzută. O femeie urcând serpentinele presărate cu frunze. Nori cenuşii se îngrămădeau peste culmi. Vântul agoniza printre copaci, rozătoare întârziate se târau spre micile lor adăposturi nocturne. Doamna rătăcea prin păduri până noaptea târziu, şoptindu-şi printre dinți, cu o amărăciune de mult potolită, propriul ei nume: Teresa Amalia Puba…

Îmi aminteam, desigur, şi de soț… mai confuz, mai şters, mai tremurat… L-aş fi evocat pe el în primul rând, dar Escamillo Puba este o sumă de schime şi gesturi pe care le estompa până la dispariție boarea celui mai firav amurg… îşi ținea vestonul mereu pe o spetează, se legăna într-un fotoliu balansoar ca un mandarin istovit de curgerea înceată a unui

prea nobil sânge. Îl surprindeam uneori dormind în grădină, cu mâna dreaptă lăsată sub şopotul cişmelei. Păşeam atunci uşor, căci cineva dintr-o fereastră, mai mult ca sigur bunica, mă privea mustrător, ducându-şi degetul la gură.

În casa cu numărul patru de pe strada ce purta numele unui botanist oriental fu adus, într-o zi, un splendid clavir. Vecinii se cățărară cu toții pe garduri, evenimentul a fost comentat de ziarul local. L-au aşezat în dreptul teracotei, sub un frumos candelabru. Clapele albe străluceau în lumina dimineții, bemolii şi diezii jucau discret în lăcaşurile lor. Câteva luni nimeni nu s-a atins de instrument. Părea, în nemişcarea lui, un sarcofag, o piesă prăfuită de muzeu. Pe la colțuri se vorbea de afonismul familiei, de ambiții deplasate, greu de înțeles. Se făcuse toamnă, turmele coborau dinspre munți, primele lapovițe se aşterneau pe streşini şi pelerine, când pe poarta larg deschisă a casei intră o trăsură. Sosise mult aşteptata profesoară, domnişoara Matilda, absolventă de Conservator. În prag, cu un buchețel în mână, emoționat, micuțul Titi…

Vizitele s-au rărit dintr-odată. Bunica apărea în pragul uşii şi-mi făcea semne să plec. Ridicându-mă pe ziduri, vedeam prin perdele scrumiera şi țigareta profesoarei arzând domol în spiț, paharul cu apă şi dulceața aduse pentru prima pauză. Prietenul meu îşi schimbase culoarea, se subțiase, se-nstrăinase de minge şi molan, se-ncovoiase ca un arc sub ropotul de game şi pianist"… Vorbele pluteau pe terasă, printre trandafiri, pe aleile parcului presărate cu pietriş…

Într-o zi s-au făcut în casă multe prăjituri. Rotunde, pătrate, corăbioare cu miros de vanilie şi gust acrişor de lămâie. Afara începuse să ningă; bătea un vânt aspru de nord. Dinspre pădure se revărsau sute de ciori cu un croncănit înghețat. Camerele, încălzite, au fost aranjate ca pentru un mare eveniment. S-au lustruit clanțele, tablourile, lustrele, iepuraşii colorați de porțelan. S-au bătut covoarele şi cuverturile, a fost pornit ceasul cu limba grea ca un mort. încă înainte de prânz au

început să sosească invitații.

Peste lacul cu suprafața încremenită ca bazaltul au venit cu boccelele în spate verii primari ai domnului Puba, ce trăiau de generații în sate pierdute pe firul unor văi adânci, îngrijindu-se de cai şi grădini, de culesul câmpului, când şi primii nori de toamnă se arătau la orizont. Au pătruns tropăind în hali, şi-au scuturat cămăşile şi bocancii de zăpadă, şi-au scos din traiste sticlele cu pică. În tăcere, sub vechi tablouri de familie, cumpărate de la consignații şi din piețele de vechituri, sub ochii încremeniți ai unor conți şi contese, înfundați în fotolii şi-n persiane moi şi-au încălzit trupurile învinețite de frig…

Pe cărarea presărată cu crengi şi conuri de brad ce traversează cimitirul şi lanul plin de cioturi de porumb, se chinuia sa răzbească, prin ninsoarea încrucişată, un unchi îndepărtat, invalid de război. O biografie dramatică. Rănit la cap în Galiția, pansat şi decorat, retrimis pe front, plesnit de-o schijă la Tobolsk, pansat şi decorat, retrimis pe front, lovit în şolduri la Verdun, pansat şi decorat, retrimis pe front. Transpirase din pricina eforturilor, pierduse o medalie înainte de calea ferată, încurcase indicatoarele, încât era aproape convins ca nu va ajunge la țintă niciodată. Ce 1-a salvat de rătăcire e greu de precizat, o dâră de fum, un zbor de pasăre, sigur e că, înainte ca pendula să bată de prânz, se afla şi el în hall.

Se pare că cel mai greu înaintase mătuşa cu rădvanul. Primise un şir de telegrame, prin care era invitată să vină la micul concert al nepotului ei. Nu-1 mai văzuse pe copil de mult… Avea nişte poze cu el, ce ocupau câteva file de album. Prima aniversare, cu o lumânare înfiptă-n tort, a doua aniversare, cu o masă plină de sticle şi platouri, în sfârşit, plecarea la şcoală, cu părinții sărutându-1 şi punându-i ghiozdanul în spinare. Cam atât. În ultimii ani relațiile se mai răciseră, până în satul mătuşii nu pătrundeau firele de telefon, iar poştaşii veneau rar, toamna şi iarna aproape deloc. Plecase fără vizitiu,

pe vânt, cu noaptea în cap. Se învelise în fulare şi pături, atârnase felinare de osii şi de roți. O luase pe lângă pădure, apoi prin aburii ce se înălțau de pe râu. La o cotitură, în dreptul unei stane, unul dintre cai a căzut. A fost nevoită să-l abandoneze în câmp. Celălalt, opintindu-se, a dus-o dincolo de deal, dar odată cu venirea zorilor începuse să se lase în genunchi de oboseală. Pe drumul bătătorit pe care, de acum, nu se mai putea nimeni rătăci, se zărea dinspre orăşel, în încremenirea dimineții, un punct mişcător ce părea să crească. Nu bătuseră încă ceasurile amiezii când rădvanul se apropiase simțitor de casa cu clavir şi prăjituri.

La ora două fix, în sufrageria cu persiane şi mobilă de nuc îşi făcu apariția Titi, însoțit de profesoară. Motanul cu blana cenuşie sări în poala doamnei Puba. Papagalii din cuşcă se lipiseră unii de alții. Țăranii se instalară în fotolii scoțându-şi din desagi gutui şi acadele pentru ronțăit. Unchiul invalid se frământa în balansoar petrecându-şi degetele printre tinichelele care zăceau ca o platoşă pe piept. Singură mătuşa, învelită în aceleaşi pături şi fulare, îşi ghicea într-o ceaşcă de cafea.

Se făcuse linişte în camera ce semăna cu o sală de muzeu. Prin ferestrele acoperite de perdele se strecurau de afară foşnetul fulgilor şi glasul înăbuşit al vântului. Profesoara, după o discretă plecăciune, se aşeză pe un scaun cu spetează, într-o atitudine rigidă, inchizitorială. Ochii-i deveniseră atât de mari, încât păreau să se reverse peste întreaga-i față. Rochia lungă, ce-i învăluia trupul, semăna cu un giulgiu în care ființa aceasta, înfăşurată, s-ar fi putut înălța oricând la cer. Concertistul se înclină la rândul său, îşi privi o clipă părinții, apoi, flasc, părăsit de puteri, se lăsă pe catifeaua moale a taburetului din dreptul pianului. Cu picioarele-i anemice de abia atingea vârful pedalelor. În sfârşit, atacă prima bucată, un andante monoton, compus după aparențe de un organist german. Sunetele ajungeau anevoie până la ascultător, se răspândeau în rotocoale prin marea încăpere, se ascundeau

parcă printre mobilele masive şi severe… Valsul, piesa imediat următoare, îi transportă pe toţi într-un alt decor. Mergeau de data aceasta şchiopătând, printre lacuri şi cactuşi, printre ferigi şi bondari, mirosind a mucegai. Degetele subţiri alergau nestăpânit pe clape, răscolind pacea celor mai neînsemnate unghere. Mătuşa izbi de pământ cu ceaşca de cafea. Şalurile şi păturile îi alunecară de pe umeri, lăsându-i spatele gol, cu arcul coloanei frânt în mai multe locuri. Târgoveţii, cu dinţii înţepeniţi în gutui şi acadele, se prinseră de mâini într-o secretă cerere de ajutor, în timp ce unchiul se chinuia zadarnic să-şi fixeze cârjele sub braţe.

De dulceaţa din farfuriile cu monograme nu se atingea, în continuare, nimeni. Nici de paharele cu vin rubiniu, nici de pişcoturile acoperite de o crustă zaharoasă. Se aflau cu toţii într-o stare de nervoasă aşteptare. Părea că piesa e pe terminate, că vor putea, în sfârşit, respira în voie, când pianul fu zguduit de o fugă. De data aceasta camera nu mai era de ajuns. Pereţii se dădură la o parte, tavanul se dizolvă asemeni unui cub de zahăr azvârlit într-o căldare şi, sub cerul liber, sub ninsoarea ce cădea neîntrerupt, chipul până atunci infantil al interpretului se alungi dobândind trăsături mature, suferinde. Valurile cântecului se revărsau spre infinit, ducând o întreagă lume în torentul lor. Domnul Puba înţelese cel dintâi primejdia. îşi dădu seama că în curând fiul său se va prăbuşi istovit. Falseturile îl loveau de mult în auz, îi plesneau nervii asemenea unor bice. Cine inventase toată această comedie, cine făcuse invitaţiile punând la cale un recital atât de bizar?… Se ridică din colţul său şi din câţiva paşi ajunse lângă pian. Claviristul tocmai atacase o parte de virtuozitate a bucăţii, un şir de triluri, de jocuri rapide, alternând tonuri înalte şi joase. Pe chipul său se citea o extremă încordare, şuviţe de păr i se lipiseră de frunte. Asistenţa, cu ochii măriţi, urmărea asaltul melodiei, nimeni nedându-şi seama că zăpada creştea mereu, ameninţând să îngroape totul. Se simţeau primele adieri ale amurgului,

începuseră să zboare primele păsări ale nopții, când domnul Puba opri în sfârşit concertul. îşi cuprinse copilul de umeri, spunându-i… „Titi, nu te mai chinui, talentul nu a fost niciodată partea noastră tare… iartă-mă că am vrut să te fac pianist, silindu-te să stai aplecat ani de-a rândul peste clape… am prostit-o şi pe mama ta, am .reținut-o şi pe această domnişoară, care, poate, între timp s-ar fi măritat”…

Ningea. învălmăşit, cerul se lăsase jos de tot când domnul Puba, cu aceeaşi nesecătuită voce, se adresa asistenței: „Distinşi târgoveți veniți de peste lacuri, scumpă mătuşă, unchiule drag, a sosit momentul să ne despărțim. Am plătit scump ambițiile artistice, căci, iată, în noaptea aceasta, pe lângă falseturi, am rămas şi fără casă, trebuind să dorm cu ai mei în zăpadă. De mâine, împreună cu Amalia şi cu Titi voi pleca prin alte locuri, cât mai departe, învăluindu-ne pentru totdeauna în tăcere… încă o dată adio şi vă rog să mă iertați”. (N-au mai rămas în curte decât copacii, zăpada şi cerul. Primăvara, de sub nămeți s-a ivit clavirul cu clapele înghețate, cu corzile frânte. Vecinii spun că uneori, seara, o siluetă se apropie de el. Odată chiar au auzit o melodie. Dar când au ieşit să vadă cine cântă, nu au zărit nimic, doar curtea pustie şi pianul, presărat cu frunze, pe jumătate îngropat în pământ.)…

Surpriză şi melancolie

Mă vizitează trei cruciați. îşi lasă armele pe pat, murgii în antreu. Se salută – how do you do – cu mammy mare, îi dau copilului o ciocolată, îl întreabă cât e opt ori opt… Nu s-au ras de mult, sunt învăluiți în mirosuri orientale… îi servesc cu ghiveci sârbesc şi gius-orange. Par mai degrabă trişti, deşi în ziare s-a scris foarte mult despre faptele lor…

„Au fost ani îndelungați, îmi spun, drumuri grele, noroaie, hanuri proaste fără telefon, incorectitudini. Programe

artistice plictisitoare, coruri, saltimbanci, montaje. După bătălie, nici apă caldă pentru duş, nici diana pentru răni, nici măcar o bere”… Apoi, cu o voce tunătoare: „Un singur general ne-a învins, unul mărunt şi rău, pe numele său Bubu… Ascultă, cine-i Bubu, te-ntrebăm?”…

Erau cu pumnalele scoase, cu licăriri ucigaşe în priviri… I-am liniştit cu greu. Le-am pus muzică tânără, i-am scos pe balcon, i-am lăsat să spargă bibelouri, să-1 bâzâie pe vecinul de jos.

Am vorbit despre sătucul lor din Pirinei, despre iubitele care-i aşteaptă, despre primarul care le-a urat drum bun, despre prima lor învățătoare…

La plecare aproape plângeau. Le-am prins săbiile la şold, le-am pus dulciuri la pachet, i-am sărutat pe ambii obraji.

Pe caii lor slabi se îndepărtau, se pierdeau printre autobuze, tiruri, tramvaie. Mergeau spre Pirinei.

La revedere, dragi prieteni, la cruciada următoare pornesc şi eu cu voi…

Câmp de bătaie

…Zi urâtă, cețoasă, să nu scoți câinele din casă. Dormit rău, visat pentru a cincea oară în ultimele două săptămâni cu mătuşoiul, cred că medicamentele au încetat să-şi mai facă efectul. Intru în baie să mă bărbieresc. Îmi vin în minte, în timp ce mă săpunesc, discuțiile de ieri, de la facultate. Am făcut bine că am stat în rezervă. Orice mişcare e pândită, orice cuvânt răstălmăcit, cel mai mic gest poate să te coste. Astăzi au adus laptele mai devreme. Am aflat şi cauza. E vorba de o sporire a numărului de camioane şi de o cantitate mai mare de carburant pe cap de şofer. La rând, M., în timp ce se căuta de mărunțiş, mi-a zis că o mare catastrofă se va întâmpla. Nu mi-am putut da seama dacă se referea la un război, la un cutremur, la un

incendiu sau la o epidemie. Apropo de epidemii, în Peru, holeră, cu mii de victime. Credeam că până acum această boală e definitiv eradicată. Spre ora zece pun carnea la fiert şi citesc Gombrowicz, scene din Argentina, perioada de început. Totul scris tăios, impecabil, după gustul lui N., fără adjective. Cred că în secvenţa din restaurant (întâlnirea cu marele romancier S.) aş fi procedat la fel. Ieri, împreună cu J., la parastasul de şase săptămâni al lui V. Biserica arhiplină, abia am încăput înăuntru din cauza unui prapure, la început nu am putut vedea mare lucru. Pe timpul slujbei, ţinută de un preot tânăr, în dreapta mea şuşoteli. M-am gândit la V. Început strălucit de carieră, ieşiri într-o vreme când nimeni nu mişca, relaţii în cele mai înalte sfere. Şi dintr-odată căderea. Nu ştiu dacă am fost prieteni, dar în câteva situaţii grele l-am simţit aproape. În orice caz, mediocrii nu l-au înghiţit. F. Îl muşca mereu. Origine nesănătoasă, pasivitate, alură occidentală etc. După terminarea slujbei, scene penibile cu cerşetori. Cineva, în spatele meu, remarca stratul gros de cacao de pe grâu. Pentru câteva bune minute, fiecare are grijă doar de stomacul său. La întoarcere frig, ceaţă, în părculeţul de lângă muzeu câţiva tineri cu motorete ambalate. Ieşind din infern, scurtând pe străduţa lui W. Acasă, în faţa uşii, întâlnire cu poştaşul care îmi aduce un mandat de bani. Vreau înainte de culcare să mai lucrez la jurnal, dar T. mă roagă să o ajut să-şi pună părul pe moaţe. Seara se termină cu un telefon de la L. S-a mutat de curând într-un apartament mai vechi şi are şoareci. Dacă i-l putem împrumuta pe Ţuţ pentru câteva zile. Ora 12 şi n-am făcut aproape nimic. Altădată, în astfel de situaţii, scandam din Horaţiu sau rememoram dictoane. Acum mă gândesc la C. Mai mult ca sigur că e neurastenic. Se vede şi după cum e îmbrăcat. Beretă verde, pantaloni bufanţi, cămăşi în culori ţipătoare. Am remarcat în tot cazul că-mi urmăreşte publicaţiile. Reţine aproximativ şi titlul. Articolul despre crepusculul („Bucurii Crepusculare”, R.L., ultimul număr pe octombrie). Mă

cunoaşte acum şi sub alt chip, nu doar sub cel de profesor. Mâine T. Îşi serbează douăzeci de ani de activitate profesională. Trebuie să deschid festivitatea. Ca întotdeauna în astfel de situații, paralizat, fără idei, îmi notez câteva banalități pe un caiet. Ultima carte, decorarea, conferințele din județ. Diseară cu S. la Operă. Rolul lui Boris interpretat de un rus, Bukovski sau aşa ceva, prim-bas la teatrul muzical din Tver. Sunt curios dacă va veni şi P. În revistă (numărul de ieri), un nou poet, Tuturaş dacă rețin bine. S. avansează cu doctoratul. Partea de mijloc va fi cea mai bună. Am văzut schițele. Totul clar, bine gândit, câteva lucruri noi, surprinzătoare chiar. Săptămâna viitoare, cenaclu. Citeşte B. Nu pot refuza. L. mi-a spus că P.P., membru corespondent al Academiei, a reuşit să pună ieri, împreună cu doamna sa, paisprezece borcane cu zacusca.

…Despre această zi a plecării vei scrie mereu. Cum s-a întâmplat, cum ai putut rupe atât de repede cu toți şi cu toate?… Pentru unii e foarte uşor, se instalează rapid în noua realitate, au ochii mereu deschişi, înregistrează în detaliu un magazin de haine, de mobile, învață prețuri, echivalează bani, compară, intră fără reticență peste tot. Ce se întâmplă cu trecutul lor?… Ce să se întâmple, el rămâne, dar de la o zi la alta devine tot mai diluat, semănând finalmente cu o masă de aburi, nici fierbinte, nici înecăcioasă, mai degrabă iluzorie, prin care dacă treci nu simți realmente nimic. Aceşti oameni minunați, care pot să uite, să spună „da, a fost frumos” şi pe urmă să vorbească de o maşină automată de spălat şi uscat rufe sau vase. Tu însă eşti făcut din alt aluat. Fii sincer, nu-ți ascunde adevărul… de la o zi la alta trecutul tău creşte… Nu-l pot înăbuşi nici mulțimile de oameni, nici noile peisaje, nici marea istorie în care ai pătruns. Sufletul tău e terenul de luptă dintre o stradă de sat şi un şir de catedrale, dintre un râu şi o nesfârşită galerie de tablouri, dintre un album şi o întreagă-nvălmăşeală de parcuri, piscuri albe, perspective, câmpuri de

bătaie. Cu picioarele calci în noua ta geografie, dar cu toată substanța ființei tale eşti căzut în trecut. Memoria ți-a devenit enormă, e ca un turn făcut din lentile care măresc exasperant totul. Tu îmbătrâneşti, şi trecutul răzbunător, tânăr, strălucitor, plăcut şi în acelaşi timp chinuitor e mereu pe urmele tale. Nu te afli pe un mare bulevard, ci într-o curte aridă cu pietriş mărunt, fântână şi cuşcă pentru câine, nu consulți o carte rară întinsă de bibliotecar cu mână tremurândă, ci cauți să legi trudnic silabe de abecedar, nu eşti într-o maşină zburând spre nu ştiu ce stațiune, ci te legeni alături de tatăl tău într-o şaretă. Trecutul, ca o stâncă, ca un zid împrejmuitor, trecutul în care ți-ai semănat iremediabil ființa…

…În fine, Z. a venit cu paşapoartele… Din uşă m-a luat în brațe şi m-a întrebat: „Ghici ce am aici, sub pulover?"… „Te pomeneşti", … am strigat… şi până să mi le arate i-am ars una, fir-ar să fie, exact în dreptul operației. Deci turul, peste două săptămâni, ce spun, m-am zăpăcit de tot, plecăm mai repede, peste zece zile, de sfântul Dumitru cel mic, adică nu vinerea asta, ci cealaltă. Zicea Alina mai alaltăieri: „De venit, vin, nu te speria, dar sunt mulți, şi Tanțu a telefonat şi încă nimic"… Ia să vedem noi acum, cam cum trebuie să ne pregătim călătoria… Câți suntem?… Cu cei tineri şi cel mic exact cinci… Deci neapărat combi-ul. Vom arăta ca dracul cu toate lucrurile îngrămădite înăuntru, dar mă doare undeva, plecăm devreme, pe la patru, şi dincolo nu ne ştie nimeni… Haine ar fi de luat cam aşa: pentru Zori, pijama, poate două, cipilica de noapte, cinci perechi indispensabili scurți, lungi nu-i mai pun, mergem vara, cămăşile ungureşti, brâul cu sare, trening, pardesiu, glugă, costumul ou de rață. I-aş pune şi cizmele de guma, de când cu pana aia nenorocită din Tirol. În fine, pentru mine. Burtiera, n-am ce face, trebuie. Ar fi caz şi de fundieră, dar n-au inventat-o încă. Pe urmă trei fuste, neapărat cea albă dacă facem Nisa, patru rochii, mantoul, ciorapii cu figurine, treningul, cizmele dacă ne mai ia vreo pană, şi, bineînțeles,

pălăriile. Tinerii nu mă interesează, nu mai mult de un geamantan şi o sacoşă. Rămâne cel mic. La el treaba se complică. Schimburi, murdăreşte, dă-mi aia, dă-mi ailaltă, în fine, nu scăpăm fără oliță, lighenaş, jucării etc. De nenorocit ne vor nenoroci însă păturoaiele, cortul, salteaua, cratițele, aragazul. Şi stai, bomba, ca să nu cheltuim, Zori spunea că să luăm ceva cartofi, ulei, zahăr, ceapa. Chestie de un sac. Şi carne în untură… Om vedea… Acum vine la rând un alt capitol. Sunt doamna cutare, profesoară, chit că de sport, dar ce contează, se pretinde un nivel. Zori spunea că anul acesta vom cădea pe capul altora. Are el liste clare, foşti clienți, nu mă bag. Nefericirea e că ăştia sunt cam culți şi te poți face de râs la o adică. Pentru orice eventualitate, să-mi notez aici, din cultura țărilor pe unde trecem, lucruri de bază… încep cu „A”… Ea-1 are pe Mozart în muzică. Murit tânăr, groapa comună, fost frumos, succes femei, cel puțin aşa cred, ca toate geniile, cântă pe pian acoperit de la cinci ani, un împărat 1-a mângâiat pe creştet. Un împărat… dar am uitat împăratul… Pe urmă tot „A” are pe Strauss cu valsurile. Aici am mai văzut filme, la caz ştiu şi să dansez, baluri, „Valurile Dunării” etc. Dacă vine vorba de împărătese sar cu Maria Tereza şi dacă e o anumită atmosferă ştiu eu ce să spun. Ei, şi-ar mai fi vitrinele, aprozarele, pardon, buticurile de legume-fructe, şvabii cu pălării verzi şi pene, berea, crenvurştii. Dacă trecem la „G”, dăm în muzica de Beethoven. Mare, genial, sigur nouă simfonii (la una din ele Zori ştie începutul, mormăie pam-pam şi face cu mâna), moare surd, zero cu femeile. Pe urmă Goethe şi prietenul lui, ca doi frați, ăştia da cu doamnele şi pe lângă ei trebuie să mai fi fost, țara-i mare. Şi bineînțeles că şi pentru „A”, prăvălii, autorute, ce-a spus cel mic la automatul de cafea, merg şi şvabii, cum e marca, cum e dolarul… Cu „F” e cel mai uşor… Ginta latină, Versai, Ludovic al XIV-lea, Bastii, Luvrul cu Gioconda, Leonardo a iubit-o şi a lucrat nu ştiu cât la ea… Pe urmă Sena, Alain Delon, Belmondo, Fernandel şi celălalt, Burvil, şi era să

uit, „Cei trei muşchetari”, vreau să zic atmosfera, Notr Dam, Napoleon la Dom, Şamps-Elize, Arcul. Aici mă descurc, sunt acasă… Mai trebuie acum, în linii mari vorbind, să rememorăm cuvinte şi expresii-cheie… bani… schimb… banca de schimb… ieftin… mai ieftin… pe nimica… magazine Tați (esențial)… mai lăsați o sută… vă rog, unde se află piața de lucruri mai vechi (nu pot spune vechituri… şi tot aici pericol să dai de-ai noştri)… în fine, pentru azi destul, duminică reuniune generală, discutăm şi de bani, timpul trece, trece, ah, Paris, Paris, când mă gândesc!…

Bruznic – illo tempore

Secolele XIII-XIV… începutul feudalismului timpuriu

Aşezarea număra cinci sute de cetățeni cu arbore genealogic întocmit de o comisie mixtă de „scriptores”… Se scândurează cu blăni de fag şi de stejar piața şi ghicitoria înființate pe lângă piscinele biv-vel-vornicului Zbârnea Pistruianu. Se pun bazele unui institut de descifrare a alfabetelor. „PRIMUS RECTOR”, vărul de al doilea al jupanului Moise, Gaspar Cocorul. Negustorul german Hans de Mecklenburg descrie în termeni laudativi noaptea petrecută la hanul „Ana lui Mehmet” din localitate… „giupâneasa şi giupânul servit personal pe mine cu aperitif, kash, turte calda, kukuruț, aripior şi târtițior de gunsac. Vin cu tragulul direct din pifniț. La friptur, garnitur şi fiertur din natur. Pentru dighestion un suflător la stingă şi un doboş în spate. Pentru inca un fening giupâneasa arătat genunchi şi fecut figuri cu dosul. După rugăciuni în nachtzimmer cu un fetuț ce m-a scăpat de cizme şi ştrumf… „Na… kom la mine” … spus la el. Pupat kleine deghetuş, atins kosiț, adormit în polul ei… Visat cum unpurike kintat din frunz: „O, du liebe Augustin/ Scoală, scoală cal patrin/şi la

drum, nu la suspin… La adio, un fening şi atins la jupâneasa ţuţul.”

Cu muncă „bien veillance”, după cum se exprima un document, se ridică în centru prima „moară de hârtie” ce va produce sugative şi coli ministeriale. Doi tătari cu mustaţă şi decoraţii pe caftane vizitează Bruznicul şi vând localnicilor smântână şi iaurt din lapte de iapă. Băştinaşii trimit pentru Timur, prâslea lui Bughilan-Han, un litru de şocată şi câteva frăguţe pentru creme şi gemuri. La colegiul de pieleri şi potcovari se introduce examen de treaptă. Tineri răzeşi bruznicani se califică pentru semifinalele turnirului de la Tournoi. În semn de admiraţie, prinţesa Clara de Montmorency vizitează împreună cu ei castele de pe Loire…

1500-1600… RENAŞTEREA, MARILE DESCOPERIRI GEOGRAFICE, REFORMA, CONTRAREFORMA se resimt şi la Bruznic. Oraşele hanseatice şi Compania Indiilor Orientale stabilesc relaţii cu producătorii de legume timpurii din localitate. Fiul slugerului Slobodan, brunet, înalt, fără relaţii, selecţionat în echipajul lui Fernando Magellan ca bucătar. Nu întreprinde periplul circumterestru din cauza unui „mal de mer” care 1-a urmărit la Capul Verde. Reîntoarcerea tânărului acasă înseamnă inaugurarea turismului transcontinental şi a memorialisticii de călătorie. Din pagini bine scrise se detaşează lei care rag, canibali mestecând la cazan, papagali ciripind prin cactuşi, coioţi alergând după iepuri, preoţi rugându-se pentru ploaie, vânt şi răcoare. În note de subsol autorul îşi cere scuze pentru faptul că interviul luat regelui Uwuky-I-Boua se axează exclusiv pe problematica femeilor. Majestatea Sa a ţinut însă să se ştie că are un harem egal cu populaţia insulelor Solomon din acel moment.

În partea de sud a aşezării – declarată temporar municipium – se deschid primele şantiere arheologice. Prin săpături sistematice, diurne şi nocturne, prin tratarea solului cu diluanţi, sunt readuse la suprafaţă busturi de „jupani” şi „sfaturi ale

bătrânilor”, amulete, obiecte de cult, machete de nave, sarcofage cu şi fără oseminte, bascuri şi pălării de piatră precum şi familiile zeului ploii şi ale verilor săi, simbolizând fertilitatea, dragostea, corectitudinea, simțul măsurii, lupta zorilor cu amurgul. Piesa rarissimă însă e un bocanc din epoca bronzului, dovadă indubitabilă că în spațiul carpato-danubiano-pontic mersul desculț a fost de timpuriu abandonat.

La sugestia unor ambasadori, fete din Bruznic participă la un târg în insulele Palma de Mallorca. Cu această ocazie, mâna Drăganei o cere contele Raol de Tolouse, mâinile Anuței şi Davidei frații Soarez din Andaluzia, în timp ce Catarinei i se propune de către italianul Marcello Angeli o căsătorie de probă. În urma acestui ultim eveniment, primul băiețel cu numele de Dino se naşte la Bruznic.

Mai multe molime se mulțumesc cu mici gustări din municipiu, un cutremur nord-european se simte vag, un turc e cât pe ce să fie deepidemizat la marginea aşezării pe o teribilă ploaie.

Liceu…

Rătăcesc singur, cu o lampă cu carbid în mână, pe coridoare lipicioase… Paşii mei clipociți se aud până departe spre arhive… Lângă cancelarie, Consuele şi Vădim, profesor de franceză. Se țin în brațe, se mângâie, îşi privesc fețele uscate, albicioase, apoi îşi unesc buzele de pergament într-un sărut ce sună îndelung pe etaje… în dreptul scării „B”, stând turceşte, dirigintele Carpion. În costum de tenisman, mângâie creştetul unei pisici pe cale să adoarmă. „Tot mai fumezi?… Tot mai fumezi?… Eu m-am lăsat de mult”… în preajma lui e miros de dantele, de fondante, de şerbeturi bizantine… în cancelarie ninge cu fulgi mari… Peisaj de Antarctica sau Țara de Foc… Copii mărunți, de câțiva centimetri, se dau cu sania

pe fotoliile directoriale, canarii strălucesc ca nişte diamante-n colivii… Sub omăt, se odihnesc pe spate soldați ce mai trebuie să lupte în câteva războaie. În bibliotecă, palid, Don Juan ridicat după o dublă pneumonie… în cabinet, halate fără mâneci, canapele, tensiometre, foi de internare şi ochii ce nu vor să se stingă ai doctorului Grunberg…

Povestire burlescă

Zi de excepțională importanță pentru fostul Ibisius Minor, actualul Grosse Ibis după papirusuri germane… în fața juzilor se află răufăcătorul Hagi-Burai… părul vâlvoi, ochii injectați, pieptul păros ca blana de lup, pe ceafă şi mâini, cicatrici, la brâu pistoale, pumnale, busole, junghere, harapnice cu fire de plumb… Ani de zile, Balcanii au tremurat de faptele lui… A aprins Vidinul pentru simplul motiv că vinul unui hangiu a fost puțin acrit, a umplut cu ulei de floarea-soarelui flautul sultanului, atentând în aceeaşi zi şi la pudoarea Marelui Harem Național, mascat în Moş Nicolae s-a introdus în saloanele biv-vel-vornicului Prazu, răpind într-un moment de neatenție fecioria uinelor Ana şi Cosmina. A fost amestecat în deturnarea unor diligente şi, ca o culme a nelegiuirilor, a condus furtul documentației tehnice a centrului de estimări meteorologice aflat sub comanda directă a paşei de Nicopol…

La biletele şi implorațiile juzilor: „Hagi, linişteşte-te… lasă Balcanii să doarmă”, răspundea de fiecare dată: „Mi-e sete de sânge… de fecioare… vreau țipete de spaimă… moşnegi răsuflați!”… şi şirul loviturilor, exploziilor, deturnărilor, şicanele se reluau cu o sporită violență…

În ziua de luni, descărcând flinte şi pistoale, Burai s-a apropiat de Bruznic. Lumea din sat cu boccele sub braț era pregătită să fugă… Marți după-amiază vocea lui de tunet a pornit clopotul bisericii şi a spart nu ştiu câte beşici de porc în

ferestre… Odată cu lăsarea nopții, întreaga suflare a sătenilor dispăruse în lanuri de porumb. Miercuri, la Poarta Victoria, 1-a întâmpinat pe Burai doar nonagenarul Sofronie, rezervă în „Sfatul Bătrânilor”.

— Vii să mă omori, fiule? 1-a întrebat pe învingător.

— Moşule, du-mă la judecătorie şi cheamă acolo tot satul.

Cap în cap, ureche-n ureche, umăr în umăr, piept în piept,

spaimă în spaimă, stătea mulțimea să-1 vadă pe mai-marele codrilor şi munților… El, pe un scaun, ca o stâncă pierdută printre nori… „Spune-ne să ştim”… şi judele prim a oftat din străfunduri… „Vrei iarăşi sânge?”… Hagi-şi aruncă centura cu pistoale… „Vrei fecioare?”… Hagi renunță la flinte… „Vrei să ne cotonogeşti?”… Hagi se despuie de pumnale, boxuri, centuri, ace, bricege… „Fraților, nu vreau nici sânge, nici fecioare, nici, vai, să vă cotonogesc… vreau doar un blid adânc de gris cu lapte”…

Au izbucnit cu toții în plâns… Buna satului a alergat să prepare merindea. Până să se întoarcă la o țuică, Hagi le-a povestit la toți ce înseamnă secretul diplomatic, cum se prezintă femeia orientală de la genunchi în sus, de ce scârțâie diligentele după un an de folosință, cât de profund e dictonul „Sic transit gloria mundi”… A doua zi juzii şi bătrânii l-au uns pe erou „fiu al satului”, i-au oferit rectoratul „Casei Şcoalelor”, l-au logodit cu Românită, cunoscută prin virtuți până dincolo de Nistru, au anunțat întreaga lume că nu aduce anul ce aduce ceasul. Ibisul devenise un centru de îmblânzit tâlhari…

Povestioară

Doamnei Monica Mapei

Circulă de un anume timp povestea că peste plaiurile Valahiei (se poate citi chiar Republica Socialistă România) se abătuse un crai excepțional, altfel zis, un amant ce fermeca, crea plăceri trupeşti fără precedent, trezea la viața erotico-sentimentală femei mai greoaie şi mai reci decât pietrele de moară. Nimeni nu-l văzuse încă în carne şi oase pe crai, se spunea că umblă doar noaptea, că are un anume fel de a păşi pe sub ferestre, de a pătrunde în locuințe. Ziariştii şi comentatorii mondeni formați în spiritul Academiei „Ştefan Gheorghiu" negau cu vehemență orice existență cât de iluzorie a craiului, ceilalți însă, condeierii de cultură autentică, erau ferm convinşi că amantul miraculos exista şi că-şi face neabătut lucrarea. Se vorbea şi de un număr ridicat de femei care avuseseră de-a face cu craiul şi cărora, drept semn distinctiv, le crescuseră cozi. Dar, ca şi în cazul amantului, nimeni nu le văzuse aievea pe aceste femei, pe aceste ciudate doamne…

Ne aflăm cu mica noastră povestire în anul 1968, în oraşul Miercurea-Ciuc, printre altele un centru al frigului şi al anemicului hochei românesc. Se sărbătoreşte aici un eveniment important. Fabrica de saboți pentru vagoane de marfă reuşeşte să încheie al cincisprezecelea contract cu o țară occidentală, în speță cu Andora, secretarul general al partidului de atunci felicită pe secretarul județean al partidului Ciuc, acesta transmite omagii conducerii fabricii, care la rândul ei omagiază masa de muncitori ce au contribuit la fabricarea unor saboți competitivi. Din Capitală soseşte cu poşta specială un drapel pe care scrie cu litere folosite pe vremea cronicarilor: „Cinste harnicilor lucrători ciucani de la întreprinderea Sabotul"… semnează în persoană şeful statului…

În sâmbăta ce a pus capăt într-un anume fel stării de

euforie din hale conducerea a organizat o masă festivă în sala mare de şedinţe a fabricii. Nu participau chiar toţi angajaţii, dar de la un anumit nivel în sus, să zicem, de la maiştri şi şefi de echipă până la vârfuri, nu lipsea absolut nimeni. Se făcuseră recomandări ca bărbaţii, indiferent de aspect şi inteligenţă, să poarte costume închise şi cravată, iar soţiile, sau prietenele în cazul celor necăsătoriţi, rochii vaporoase nici prea scurte, dar nici atât de lungi încât să fie împiedicate anumite atuuri ale farmecului feminin să iasă la suprafaţă. De la un comitet local alcătuit din şase persoane se primi o listă cu felurile de mâncare ce urmau să se prepare şi cu melodiile ce vor servi ca pretexte pentru dans. De la primul capitol fură eliminate, sub motivaţia că nu ar fi intrat niciodată în tradiţiile culinare valahe, pizza, ketchup-ul, compotul de ananas, soteul de raci. În ceea ce privea „muzicile”, accentul era pus pe „populare”, dar se admiteau, la intervale de o oră-două, tangouri sud-americane şi valsuri austriece. Se desemnară şi câţiva „gurişti” ce urmau să readucă în actualitate „piese-pionier” ale muzicii uşoare româneşti, precum „Macarale”, „Marinică, Marinică”, „E primăvară în ianuarie”, „Suliko”… şi pentru a trece în revistă toate aspectele pregătirii mesei festive vom spune că s-au făcut recomandări precise şi în ceea ce priveşte repertoriul de glume. Doamne fereşte, vreo ironie la adresa… dar ce să mai insistăm… se putea râde, dar râde pe seama relaţiilor bărbat-femeie, a zgârceniei scoţienilor, a boilor şi tauriscilor, foşti adversari ai lui Burebista, a calmului englezesc cu John ce ştie că amantul soţiei e ascuns în dulap, a stupidităţii nemţeşti în contrast totdeauna cu binecunoscuta perspicacitate românească.

Petrecerea propriu-zisă a început la ora 20 cu un trosnet de rachiuri. A închinat întru sănătatea tuturora tovarăşul Ghidran, prim-secretarul Ciuc, exemplul fiindu-i urmat de întreaga masă oficială. Turma de maiştri, tehnicieni, ingineraşi din sală au răspuns cu-n general „Ura şi la mai mare!”… După

țuici au urmat aperitivele servite de fete în costume naționale. S-a cântat pe şoptite şi pe grupuri „Deşteaptă-te, române”, pe urmă, dintr-un colț al sălii de festivități şi-au făcut apariția doi tineri ce-au defilat printre mese cu-n cocoş şi-un purceluş, ambii în costume naționale. Spre ora 21, odată cu sarmalele, fiecare a început să-şi vadă de distracțiile lui… (dăm ca informație sigură că până la ora 21,30 nici la masa oficială şi nici în sală nu s-au rostit următoarele nume: Shakespeare, Balzac, Tolstoi, Proust, Beethoven, Berlioz, Kant, Husserl, Toscanini, Rafael, Rembrandt, Van Gogh, Enescu, Brâncuşi, Edison, Marconi, în schimb au fost deseori rostite vocabulele mărci, dolari, Opel, Pâslaru, Cotabiță, micul trafic, vameşi, turci, bikini). Pe la ora 22,30 petrecerea era în toi. Mirosurile de transpirație luptau aprig contra celor de parfum, perechile ce dansau mai interiorizat erau bruscate de rokendrolişti, aproape fiecare se simțea îndreptățit să fredoneze o melodie, să arunce un flirt, să lase la o parte grijile legate de plan şi de ziua de mâine. La buna dispoziție şi relaxare generală au contribuit şi fripturile făcute din purcei de lapte de la ferma Partidului, precum şi damigenele de vin, provenite din viile aceluiaşi Partid şi pe care tovarăşul Ghidran le făcuse cadou maselor de salariați de la Sabotul… Dar iată că pe la ora 23 se sparse undeva o fereastră şi un puternic suflu de aer pătrunse în sala de petreceri. Pahare de băutură se răsturnară, fețe de mese se întoarseră pe dos, coafuri de damă fură ravagiate… În clipa în care tovarăşul Caşu, ce răspundea „în direct” de atmosfera din sală, vru să liniştească spiritele, un al doilea geam se sparse şi prin marele spațiu astfel creat se prelinse înăuntru o siluetă, ce părea în acelaşi timp să aibă inconsistența umbrelor, dar şi soliditatea creaturilor făcute din carne şi oase. În orice caz, era vorba de un bărbat cu ochi fascinanți, ce atrăgea asupra sa toate privirile… Mai multe femei rostiră: „Iştenem, Dumnezeule!… după care luminile se stinseră… în primele clipe de întuneric cineva, probabil, din apropierea mesei oficiale strigă: „E în

pericol tovarăşa Paşa de la propagandă”… Pe urmă, linişte… Parcă se mutaseră cu toţii pe o altă planetă, când şi când câte un icnet, valuri de căldură urmate de căderi în stări de catalepsie… Câteva fulgere traversară sala şi printre arcurile lor ochii Lui aruncând văpăi şi mâinile lui mângâind, mângâind.

Când se făcu din nou lumină, pe ringul de dans se aflau doar şase perechi… Tovarăşul Ghidran, primul-secretar, cu doamna, tovarăşul Gropea, secretar doi, cu doamna, tovarăşul Picsici, inginer-şef al întreprinderii, cu doamna, tovarăşul Troculă, şef judeţ planificare, cu doamna, tovarăşul Apis, şeful Circulaţiei, cu doamna, şi tovarăşul Paşa, adjunct judeţ propagandă, cu doamna… Ei, soţii, în ritmul unei muzici lente, se mişcau haotic, păreau a fi fără sânge, ele, doamnele, însă, scoteau parcă scântei din călcâie… şi toate aveau o coadă cam de douăzecişi-cinci de centimetri ce se balansa în stânga şi în dreapta în ritmul paşilor de dans.

Romancierul

Ocoli o femeie cam sumar îmbrăcată ce împingea un cărucior, aruncându-şi o clipă privirea asupra copilului adormit între perne. Cerul era acoperit, apăsător, aerul rece îi lipea buzele de dinţi. Fărâme invizibile din curentul Labradorului se pulverizaseră peste spaţiul oraşului. Îl urmăreau frânturi din visul de azi-noapte. Discontinuităţi supărătoare… Câteva minute de vorbă cu directorul unei edituri. Individul, sobru, într-un costum de camgarn, stătea la un birou masiv sprijinindu-şi coatele de o mapă galbenă din piele de porc. Fuma o ţigară fină şi vorbea cu un supărător accent bulgăresc despre ultima lui carte… „Va fi un succes, personajul feminin e fără egal în toată literatura de până acum. Am avut mai multe modele, dar în mod special, pe o bătrână mătuşă ce şi-a sfârşit

zilele într-o localitate obscură din Austria. Mi-am dobândit o mare artă şi în secvenţele de interior. Dulceţurile, tacâmurile, vitrinele cu ceşti şi pahare, fotoliile, şalurile, instrumentele muzicale se armonizează perfect emanând acea atmosferă vetustă care nouă, romancierilor mai tineri, ne reuşeşte atât de greu. Despre scenele de război nu mai vorbesc, le-am citit unui colonel care tot timpul, din cauza emoţiei, a plâns…"

Apoi, brusc, păşind printr-o consignaţie, ce-l avea pe el ca singur vizitator. Un sentiment straniu, de singurătate, rătăcind printre piesele inerte acoperite de un strat subţire de praf. Bijuterii, aranjate în formă de stea sau romb, decoraţii de peste ocean, robe scurte de lână şi mătase, rochii lungi de seară, rochii şi voaluri de mireasă, costume de mire, pantaloni şi bocanci de turism englezeşti, tablouri în ulei şi cărbune, din colecţii particulare destrămate… , o mică madonă, un câmp de maci şi gladiole, un păstor, o mină de cărbuni, o scenă de naştere, un cântăreţ de tarabă sau unul de lieduri, cu fazani şi porumbei la şold… În ultima încăpere, nimic în afara unui urs împăiat, cu un bileţel fixat între ochi, pe care scria: „împuşcat de sir Lawrence Kawendish în Munţii Stâncoşi, într-o noapte de mai."

Şi, în sfârşit, spre dimineaţă, când aburul zorilor începuse să se strecoare în cameră, întâlnirea cu tatăl său pe undeva, pe un câmp părăginit… Nu se văzuseră de un număr mare de ani. O clipă parc-ar fi vrut să se îmbrăţişeze, şi-au deschis braţele larg, dar imediat, ca la o comandă, şi-au reprimat gesturile de sentimentalitate, oprindu-se unul în faţa celuilalt ca două santinele cu graiul şi mintea îngheţate sub casca de oţel. Tata îmbătrânise, se încovoiase, avea pielea mâinilor uscată, din vechea lui fizionomie nemairămânând decât câteva trăsături vagi, asemănătoare contururilor trase de un creion nesigur pe o foaie de hârtie. Îşi ţinea umerii strânşi, tremura şi din paltonul lui cădeau picături de apă. Îşi amintea frânturi de poveşti auzite din copilărie, episoade ale unei

retrageri anevoioase dintr-un război pierdut. Tatăl său prin stepe, însoțind căruțe cu răniți, distribuind chinină celor cuprinşi de febră, apăsându-şi degetele pe pleoapele umede ale celor ce-şi dădeau ultima suflare… Se despărțiseră de mult, bătrânul, într-o ladă lustruită, fusese lăsat în pământ. Impresionante, persistând pe retină, coroanele şi banderolele menite să-i perpetueze amintirea… El plecase ultimul din cimitir, ruşinându-se, aproape, că nu vărsase nicio lacrimă… Apoi decorul s-a schimbat în visul tot mai frânt… Cei doi s-au îndepărtat unul de celălalt. Pe câmp apăruseră sate şi se-auzea forfota comerțului liber. Bibelouri de porțelan se odihneau lângă tacâmuri şi discuri, de sub mici marame se iveau profilurile unor busturi ce zăcuseră decenii de-a rândul prin rafinate încăperi. Erau presante pentru ochi grămezile de haine şi pantofi, ranițele pline cu cravate şi cordoane, tăvile de plastic şi argint, serviciile de țuică şi cafea, micile goblenuri înfățişând aruncători de grenade sau ciobănaşi cântând din fluier, trusele medicale cu siringi, stetoscoape, ace, oglinzi pentru examenul ochilor, cleşti pentru extras molari şi premolari. Peste capetele tuturor, măcăind supărător, plutea o pasăre albastră de care erau prinse două greutăți de plumb…

Încerca să nu-l scape din vedere, strigase chiar de câteva ori „papa!”. Îi zarea încă umerii presați de mulțimea ce se revărsa din toate direcțiile. Trecuse bine de colivii şi de jongleuri. Oare cu adevărat voia să cumpere ceva, sau îşi plimba paşii doar aşa, din plictiseală, prin această îngrămădire de oameni?… începuse să ningă, fulgii mărunți se aşterneau pe gâturile celor ce nu aveau la îndemână fulare. Se auzeau strănuturi, respirații forțate, dar mai ales ecoul de tuse. Tatăl său dispăruse din târg, putea să fie doar silueta aceea subțire ce se pierdea spre orizont…

În curând i se ivi în cale un nou obstacol, un triciclu. Îşi încetini paşii. Nu-l mai putea evita pe infirmul cu tâmplele cărunte ce-şi ținea degetele mâinilor, țepene, printre spițele

roților. Ştia ce va urma, un schimb de cuvinte despre mereu aceeaşi obsedantă problemă… romanul *Agatha Albastră,* la care ciudatul bolnav lucra de peste un deceniu… în primele capitole evocase o epocă îndepărtată, crudă, sângeroasă, cu permanente tâlhării şi trădări. Consultase zeci de tomuri, răsfoise cronici cu scrisul chirilic, izbutise să ajungă la esențe şi să pună în mişcare eroi tulburători. Se dovedise a fi un maestru în descrierea drumurilor de țară, a bisericuțelor şi a mobilierelor masive de nuc şi de stejar, a scenelor de încoronare. Găsise cele mai potrivite cuvinte pentru a grada o furtună sau a surprinde începuturile unei inundații. Un singur lucru însă nu-i ieşea… chipul delicat al Agathei… Pentru ochi avea nevoie de un anumit albastru, bărbia o dorea mică şi rotundă ca un coşuleț de înghețată, urechile cu lobi imperceptibili, fruntea tulburată de câteva şuvițe delicate ca şi vântul ce adie printr-un crâng. Căutase acest chip peste tot, în primul rând prin albume de pictură. Se oprise o clipă, plin de speranțe, asupra bonei lui Ioniță Caloianu. Întreg Balcaniul fremăta sub acele trăsături. La un examen mai îndelungat însă, apărea un tremur, armonia feței suferind în spațiul cuprins între sprâncene şi buze… Nici prințesele Renaşterii nu-l satisfăcuseră. Şcolile din Bologna şi Sienna creaseră chipuri feminine întunecate, iar cele din Firenze şi Roma prea senine, rupte parcă de realitatea terestră. Cu moralul oarecum zdruncinat, dar având încă resurse de energie, la recomandările unui fost coleg de bancă din liceu, s-a apucat să colinde târgurile, să inventarieze şirurile nesfârşite de tablouri expuse pe rogojini sau pături. Era pretutindeni respectat din cauza felului anevoios de deplasare. După un an de rătăciri găsise, în sfârşit, într-un orăşel din Baraolt, în vitrina unei farmacii, un mic portret, o madonă aşezată între două peisaje, care se apropia mult de ceea ce ar fi dorit. De fericire, înainte de a o cumpăra s-a dus să bea o bere. A găsit-o rece şi a zăbovit mai mult. Când s-a întors a aflat cu stupefacție că piesa fusese între

timp vândută… „Mi-a smuls-o, i-a spus farmacistul, un scriitor ce căuta de nu ştiu când, pentru un personaj de al său, o anumită rotunjime a bărbiei. Când s-a văzut cu ea în brațe, aproape că a început să plângă. M-a rugat să-1 scot spre gară, pe drumuri secrete, am străbătut nu ştiu câte grădini până la primul semafor”…

Povestea tuturor celor care aveau răbdarea să-1 asculte că şocul suferit atunci fusese atât de mare, încât hotărâse să se întoarcă acasă prin propriile-i mijloace, adică împingându-şi cu mâinile roțile triciclului. Lumea-l urmărea stupefiată pretutindeni pe unde trecea. Nu mai văzuseră aşa minune. Un om tăcut, cu ochelari, un soi de martir cu picioarele chircite sub pături boțite şi murdare. Presa a început să comenteze evenimentul, s-au constituit comisii de binefăcători şi psihiatri pentru a-i veni în ajutor. Povestea totul atât de frumos… Ziua înainta pe şosele şi drumuri în refacere, lăsa în urmă dealuri şi văi, se oprea o clipă să-şi răcorească obrajii în ropotul cişmelelor. Noaptea se retrăgea din carosabil, căuta locuri cu miros de ferigă şi brad, se relaxa în cărucior, lăsându-şi ochii să se piardă în cerul necuprins. Scăpase de mult şirul anotimpurilor, nu mai avea nici siguranța că se află pe drumul cel bun, când, într-o dimineață, i-a apărut înainte un cățel, care de atunci 1-a ghidat neîntrerupt. .. Intr-o zi de sâmbătă, răzbătând printr-o plasă de fulgi, a ajuns în fața casei… Avea presentimente ciudate… Nu-i venea să intre. După lungi ezitări, îşi săltă triciclul pe scări. Uşa masivă de stejar se deschise fără nicio rezistență. Pătrundea în propria-i locuință. Holul, sufrageria, dormitorul, cămara, debaralele pustii… O curățenie înghețată domnea peste tot. Pe mobile niciun fir de praf, ferestrele şi oglinzile perfect lustruite, obiectele de toaletă aşezate în ordinea folosirii lor, apa acvariului schimbată, patul lui, cu aşternuturi albe, desfăcut… înțelese brusc că Acetilena plecase, mai mult ca sigur că nu temporar, ci pentru totdeauna. Ca un ultim reflex de refuz al realității, îşi ridică privirea spre vârful

dulapului pe care se aflau depuse geamantanele. Unul dintre ele lipsea… Pe noptieră, sub un şervețel, găsi împăturită, o scrisoare. Înainte de a se culca, la lumina veiozei, o parcurse de mai multe ori.

„Cher Aurel,

Te-am luat din dragoste, o ştii prea bine. Am înfruntat râsetele tuturor, acceptând să fiu mireasă alături de un mire ce mergea în triciclu. Nu mi-am plecat niciodată urechea la propunerile ce mi s-au făcut, considerând de datoria mea să fiu a ta şi numai a ta. Prin eforturi comune ne-am mobilat interiorul, i-am dat o anumită patină, am reuşit să ne impunem ziua de primire, am intrat în circuitul superior al societății. Pasiunile tale le-am acceptat cu plăcere, căci îmi confirmau faptul de a mă fi însoțit cu un om deosebit… Şi totuşi, iartă-mă că îndrăznesc să-ți spun, de la un timp ai început să exagerezi cu literatura… Primele catrene erau bune, se citeau prin saloane cu plăcere, aforismele circulau, şi ele, prin aceleaşi medii, schița cu preinfarctul ți s-a publicat într-un almanah al amatorilor. Ar fi fost bine să te opreşti aici. Dar demonul creației te-a luat în stăpânire… Discret, te urmăream… Erai neliniştit, ascuțeai mereu creioane, țineai un jurnal, ai încetat să mai faci gimnastica de întreținere a gambelor… Iți intrase-n cap romanul… Şi, într-o zi, pur şi simplu ai plecat în căutarea chipului Agathei…

Dragul meu, emisiunile de curiozități îmi spuneau pe unde eşti. Ai luat la rând oraşe, sate, târguri, tarabe, în speranța că vei întâlni o ființă cu trăsăturile dorite. La un moment dat găsiseşi ceva, o madonă, undeva prin Baraolt, dar destinul crud ți-a răpit-o. Am înțeles atunci că lovitura te va doborî… Te-ai hotărât să te întorci acasă fără ajutorul nimănui. Împingându-ți prin propriile forțe triciclul. Scena sosirii tale n-am mai putut s-o suport… De aceea, am plecat într-un alt capăt al țării, angajându-mă ca simplă lucrătoare într-o fabrică de lanțuri…

În încheiere aş vrea totuşi să-ți mărturisesc că o bătrână ghicitoare la care am fost mi-a spus că într-o zi o vei întâlni pe Agatha, chiar pe strada noastră, dar că pentru aceasta va trebui să pândeşti, ani şi ani de zile, pe toți trecătorii…

A ta Acetilena…”

… Se opri în dreptul romancierului, felicitându-1 pentru faptul că începuse să pândească şi noaptea. II admira sincer pentru forța neobişnuită de a sta neclintit, ca un turn sub ploi şi zăpezi, urmărind fiecare chip ce-i trecea pe alături. Nu se îndoia că într-o zi va apărea femeia potrivită şi astfel coşmarul omului din cărucior va lua sfârşit… Nu-1 putea cu nimic ajuta. Se simțea, la rândul lui, împins înainte de un fel de stihie, presimțea că ziua aceea îi va rezerva surprize. Paltonul umed îi apăsa umerii ca o greutate de plumb. Ar fi vrut, poate, să-i spună infirmului ceva. Dar cuvintele nu-i ieşeau din gură, buzele parcă-i erau prinse într-o pastă cleioasă. Se îndepărtă de cărucior, stingher, cu paşii totuşi mari, căci voia neapărat să se urce în troleul ce se apropia…

… Dar parcă poți să ştii cât ține o zi?… Acum e soare, în clipa următoare amurgul pluteşte peste dealuri, s-a făcut deodată noapte şi te visezi la London sau la Polul Nord, te ştergi la ochi şi copilul din colț a-mbătrânit.

Ceasornicele pot să fie o amăgire, o simplă convenție, fiecare are ziua lui, o scurtează şi o lungeşte după propria-i dorință.

Plicuri. Memorii

Lui Vasile Oroianu

… Adevărul adevărat e că de la revoluție aşteptase mai mult. O liberalizare, o netezire a căilor spre prosperitate.

Fusese bucuros când dictatorul căzuse şi peste tot circulau maşini cu oameni surescitaţi, ţinând în mâini steaguri şi azvârlindu-şi şepcile şi pălăriile în masele de trecători. Primul drum, a doua zi dimineaţa când se proclamase libertatea, 1-a făcut la teatru. A deschis prima uşă, pe urmă pe a doua şi a pătruns în încăperea unde se găseau păpuşile. A aprins lumina şi a privit în detaliu totul. Voia să facă ceva şi după câteva momente de ezitare a şi început să facă… Gâfâia şi spunea: „Cu voi deoparte… cu voi s-a terminat”… Minute în şir s-a desfăşurat în camera rece un adevărat masacru. Hăinuţe planau prin aer, talaşul sărea din zeci de capete, zburau în toate direcţiile mâini, picioare, procesul de desfigurare era în toi… într-un anume fel, îi părea şi rău de ceea ce făcea, căci sub fragmentele de păpuşi dezmembrate nu se afla altceva decât anii lui de trudă, de umilinţe în faţa autorităţilor, efortul penibil de a câştiga o pâine, de a avea un anume prestigiu în societate. Îi era imposibil să uite şirul de spectacole dat cu vizitele tovarăşului Stalin în România. Apoi mici scenete cu muncitori şi ţărani care voiau să schimbe mersul lumii. Ca să nu mai amintim de recitalurile de poezii patriotice, de dialogurile moralizatoare, unde trebuia mereu fie să-ţi îngroşi vocea, fie să ţi-o subţiezi şi să schimbi tot timpul mimica păpuşilor. În timp ce distrugea valurile de păpuşi socialiste, se gândea şi la faptul că poate îşi ratase viaţa. De s-ar fi născut în Spania, America sau Canada, totul ar fi decurs altfel, dar aici, unde până nu de mult se încercase construirea unui alt tip de lume, lucrurile stăteau diferit. Îşi vedea, în lumina confuză a încăperii, dosarele depuse la diverse facultăţi pentru înscriere, memoriile explicative, autobiografiile şi plicurile prin care primea decizia „respins”… Doar la Teologie i se rezervase de fiecare dată un loc, dar el nu se vedea câtuşi de puţin preot, simţea că-i lipseşte pioşenia, sinceritatea sentimentului religios. Cu satisfacţie azvârlea acum într-o cutie mai mare, de fapt un fel de ladă destinată resturilor, pe Hruşciov, Gh. Gh.-Dej, dr. Petru Groza,

Ana Pauker, Walter Ulbricht, Kosîghin, Cernenko, Dolores Ibarruri, Manuel Delicado. Pe urmă, cu un sentiment oarecum diferit, o trânti de pământ pe madam Ceauşescu. De această păpuşă ce fusese totdeauna mamă, soție exemplară, academiciană se simțea parcă mai legat. Nu găsea o explicație logică „deschiderii”, dar nu era exclus ca în subconştientul lui să păstreze amintiri asupra felului în care această femeie fusese executată. Odată distrugerea păpuşilor odioase terminată, Vaier Tunar închise camera şi ieşi în stradă.

Câteva minute bune nu se gândi la nimic, pe urmă îi veniră în minte scene din revoluție. Nici acestea însă nu se constituiră într-un tot coerent, deoarece atenția îi fu atrasă de ciudățenia figurilor, deopotrivă femeieşti şi bărbăteşti, pe care le zărea la tot pasul. Parcă nu mai era vorba de poporul său, ci de un alt neam, apărut peste noapte din zone geografice greu de precizat. Trăsături de eschimoşi se amestecau cu linii calme, ruseşti, nasurile mai toate erau turtite şi curgeau înspre gură, pomeții obrajilor excesiv ieşiți, amintind de nişte chinuri cu caracter permanent pe care indivizii în cauză erau nevoiți să le suporte. Pe urmă, părul dezordonat, slinos, la ambele sexe, având în neorânduiala sa o notă de sălbăticie. Vru chiar, la un moment dat, să întrebe pe un trecător dacă i-a avut ca strămoşi pe Decebal şi Traian, dar renunță la idee, temându-se de o replică brutală, ca să nu zicem de un pumn. Vaier Tunar, după toate aceste gânduri învălmăşite, trecu pragul unei prăvălii. Îşi dădu însă repede seama că beneficiind doar de trei sute de lei nu putea cumpăra absolut nimic. După ce-şi mută privirile de la un vânzător la altul, îl căută din ochi pe patron. Da, i se confirma bănuiala. Era vorba de un arab gras din care-ți venea să faci săpun. Nemernicul calcula de zor ceva şi, din când în când, aşeza într-o cutie bancnote. Algerianul, tunisianul, irakianul sau ce-o fi fost nu avea mai mult de treizeci de ani şi era deja bogat, pe când el, artistul totuşi Valea Tunar, era sărac lipit pământului…

O luă spre casă, urmând traseul fostei alei a Sportivilor. Nu se putea spune că în momentul de față cartierul pe care-l locuia era frumos. Blocurile se degradaseră, plesnise, mai peste tot, trotuarul străzilor, apăreau pretutindeni crengi, drugi, tot felul de resturi menajere. De altfel, cartierul avea şi un miros caracteristic, pe care cineva cu un simț olfactiv deosebit îl situase în apropierea opincilor. Ceea ce scădea şi mai mult cota locului erau haitele de câini vagabonzi ce apăreau de peste tot. La blănuri predomina culoarea neagră, astfel că seara aveai impresia că mari grămezi de cărbune se deplasează precipitat dintr-un loc într-altul. Ajunse în sfârşit acasă şi înainte de a intra se uită lung la uşă. Se crăpase şi asta acum şi arăta pe ansamblu rău. Trebuia înlocuită sau oricum recondiționată, dar de unde bani, meşteri cinstiți, vopsele, cleiuri etc. În hall nu întâlni pe nimeni, dar în dormitor dădu peste nevastă-sa. Era îmbrăcată într-un capot alb şi-şi pusese bigudiuri: „Vaier dragă, dacă-ți e foame, găseşti ceva în bucătărie”…

Vaier calcula. Azi era miercuri, deci pe aragaz sau chiar pe masă putea fi un castron cu supă de zarzavat şi eternele clătite, îşi şi văzu întregul prânz rece, părăginit, în tot cazul ceva de care să te fereşti. La aceste imagini şi stări se adăugă repede şi o crampă abdominală ce puse definitiv capăt oricărei intenții de mâncare…

Se-ntinse în dormitor pe divan şi-şi lăsa deschis doar ochiul drept. Ca printr-un şir de lentile măritoare îşi văzu soția albită şi bătrână. Da, era o femeie ce nu mai avea mult până la clipa finală. Se mişca greoi prin cameră, bigudiurile îi dădeau un aer aiuritor de ridicol, cum putuse oare să se-ndrăgostească de o asemenea ființă chiar şi atunci când fusese tânără?… Pentru a nu mai prelungi inutil acest chin, Vaier închise ochiul drept şi-l deschise larg pe cel stâng. Ceea ce vedea acum era total diferit de imaginile anterioare. Avea nu departe de el o felină, cu forme ațâțătoare, cu pielea albă şi carnea tare, cu o privire fierbinte, plină de dorințe. Bigudiurile îi veneau extrem

de bine, erau ca un mănunchi de lumini ce străluceau puternic în noapte, iar bluza în carouri îi dădea un aer evanescent de ființă de pe alte tărâmuri. Cu sângele înfierbântat deschise amândoi ochii şi se repezi cu gând de posesiune asupra soției. Scoase chiar şi un fel de răcnet când îi desfăcu halatul. Începuse să sărute zona gâtului, când îl luă în primire un iz de supă cu fasole. În fața acestui fenomen neaşteptat se mai trezi din beție un pic, dar avansa cu gura înspre sâni. De data aceasta fu izbit clar de un miros de gulaş. Revenit la realitate se gândi că dacă va continua turneul senzual spre sensibilitățile şirei spinării, va fi doborât de un damf de zacusca. Abandonă deci lupta, se ridică în capul oaselor şi răcni din străfundul plămânilor: „Dumnezeule, Doamne, de ce nu am în casa asta o pânză de Rembrandt?"… îşi dădu seama în clipele următoare că nu era nimic altceva decât un păpuşar sărac. Nici faimă, nici perspective, un fel de robot neînsemnat într-un ocean de oameni. De pe divan, despuiată încă, soția îl privea. Capul îi aducea cu un dovleac, iar picioarele groase, flasce, cu două baloturi de paie. Mai bine, gândi Vaier, că interveniseră mirosurile, căci altfel nu era exclusă o capotare pe parcursul actului erotic.

După zile de meditație cu multe țigări şi cafele, Vaier se pregăti să plece în străinătate. Nu avea niciun fel de viză pe paşaport, dar intențiile lui erau de a trece granițele clandestin. Pentru a intra în Ungaria se deghiza în pescar. Trei zile şi trei nopți se fofila pe sub poduri, printre tufe, cu câțiva peşti mici într-un bidon, dormi în tot felul de gropi, acoperindu-se cu crengi, fâşii de plastic, cauciucuri. În primul sat maghiar avu o diaree straşnică ce-i opri marşul cu aproape douăsprezece ore. Era cât pe ce să ia o furcă în spinare de la un gospodar căruia îi spurcase fânul. În Slovacia, stat proaspăt înființat, pătrunse uşor, traversând nişte gunoaie nepăzite, iar mai departe, în Cehia, trecu în capota unui camion. Adevăratele probleme se iviră la frontiera germană. Aici, în primele momente, îl

cuprinse un fel de spaimă, venindu-i în minte scene din al Doilea Război Mondial. Consultând o hartă, ajunse la concluzia că granița se putea trece prin zona satelor cehe Templitz şi Varsiovar. După zile de mărşăluit prin gunoaie ajunse într-o pădure la câțiva kilometri de temuta graniță. Din cauza oboselii şi a murdăriei arăta de-a dreptul ca un porc. Stătu o noapte într-o tufă enormă de unde putea observa orice mişcare de pază din țara lui Goethe. II cuprinse iarăşi clasica diaree, dar, lucru îmbucurător, pe măsură ce pierdea din forțe cu dereglarea abdominală, îşi amintea tot mai multe expresii germane. Citate din „Hoții" lui Schiller, mici ghicitori, numeroase formule de politețe. În dimineața când hotărî să forțeze granița, avu o surpriză extraordinară. Imediat în interiorul Germaniei se turna un film pe tema bătăliei de la Stalingrad. Din cele ce se vorbeau pe terenul de filmare, Vaier Tunar pricepu că se pregătea o şarjă rusească asupra unei poziții germane, aflate undeva în spatele unei movile. Deci, reflectă Tunar, dacă e vorba de ruşi, de soldați mai ales, e vorba şi de murdărie. Totul e să mă pot strecura printre ei şi să particip într-un fel sau altul la asalt.

Aşteptă cam un sfert de ceas, când din dreapta lui se auziră chiote, urmate de revărsarea unui puhoi de militanți sovietici cu uniforme întregi, pe jumătate, pe sfert. „Acum e momentul, îşi spuse Vaier şi, trecând dintr-un salt frontiera, se intercala în valul haotic de asaltatori. Nu-1 luă nimeni în seamă şi nici el nu căută să se facă remarcat. Deodată se auziră nişte împuşcături dinspre presupusele poziții germane şi cu toții se lăsară pe burtă. Tunar căzu chiar lângă un rus mai bătrân ce părea realmente obosit. Neamțul, căci de un figurant neamț era vorba, purta o manta cu două buzunare mari ce nu păreau a fi deosebit de bine securizate. După câteva momente de „culcat" se auzi o nouă comandă de atac, dar, imediat, o răpăială de gloanțe îi azvârli pe toți iarăşi la pământ. De data aceasta Vaier era hotărât… camaradul său pentru câteva secunde parcă,

adormise. Cei din jur erau atenți la o nouă posibilă comandă. Un foşnet ciudat se iscă printre frunze când Vaier, cu iuțeala unui fulger, îşi lăsă degetele să-i alunece într-unui din buzunarele vecinului său. Evită o mică cutie metalică, o batistă probabil, dar înhață nişte hârtii. Când începu din nou asaltul, marfa se afla deja transferată în portmoneul luptătorului român. Să fi fost cam ora şase seara când Vaier Tunar, cu o pradă de trei sute de mărci, părăsi terenurile de filmare ale bătăliei de la Stalingrad…

În Franța printr-un soi de miracol, în puține zile Tunar a văzut o mulțime de lucruri, şi dintre cele mai neobişnuite. I se învălmăşeau în minte castele medievale, stații de metrou şi R.O.R., centre culturale culminând cu centrul Pompidou, arene celebre de tenis, proprietăți ale unor mari familii ca Montmorency, Artois, Rotschield, Orleans. Se plimbă în Paris pe străzi în felul lor unice ca Vaugirard, Napoleon al III-lea, cardinal Lemoine, Avenue Foch. Făcu cunoştință cu croitori celebri precum Yves Saint-Laurent, Karel Lagerfeld, Pierre Cardin, luă masa de mai multe ori în compania unor ilustre personalități din lumea jurnalisticii, a teatrului, a cinematografiei. Fu cazat în ultima săptămână înainte de reîntoarcerea acasă în cea mai frumoasă cameră din renumitul „Hotel de Crillon", cameră ce o ocupaseră în trecerile lor prin oraşul-lumina, printre alții, Liz Taylor, Richard Burton, Barbra Streisand, Dino di Laurentiis. Aici, în apartamentul cu numărul şaisprezece al marelui hotel, îşi făcu apariția, fără niciun fel de preparative, un personaj straniu ce răspundea la numele Henry. Să fi fost un Henri de Bourbon, de Malatesta, un membru al marii Loje Simbolice din Paraguay?… Cert este că omul acesta îi spuse clar lui Tunar: „Ai sentimentul că eşti sărac şi ai vrea să fii bogat … Ei bine, putem să facem ceva pentru tine"… În noaptea care a urmat, Vaier a călătorit cu patul pe bulevarde de flori şi dantele, a auzit cântări ce nu păreau să iasă din gâtlejuri omeneşti, a atins cu mâna trupuri ce prin irealitatea lor puteau fi foarte bine ale

unor îngeri. A văzut spre ora douăsprezece, pe nişte mici ecrane, stoluri de păsări ce traversau mările sudului şi, mai mult, porțiuni întregi ale unor peşteri submarine unde liniştea nu fusese tulburată niciodată.

Dintr-o astfel de peşteră un glas i-a şoptit: „Vei fi bogat şi renumit în țara ta, Tunar”… şi vocea a mai rostit ceva legat parcă de o anume condiție… Când s-a făcut dimineață, o armată de valeți se afla lângă patul lui Vaier. I s-au împins spre perne cărucioare cu dejunuri, i s-au pus în surdină discuri cu muzică simfonică şi sud-americană, a fost întrebat dacă doreşte să i se clarifice noțiuni ca „sacrul”, „kharma”, „tao”, „al şap-telea cerc”… El a refuzat totul, pretinzând un singur lucru: să fie cât mai repede proprietar, financiar, magnat…

Din Franța lui Eduard Balladur, păpuşarul român Vaier Tunar, după ce a spus valeților de la „Hotel de Crillon”: „accept orice condiție, doar să fiu bogat”, a plecat spre casă cu două valize pline de dolari. Călătorea cu Orient-Expresul într-un vagon de dormit. Până la Karlsruhe, totul a decurs bine, dar aici, Vaier a simțit la spate, în zona jos-lombară, o iritație ciudată. Nu i-a dat, fireşte, nicio importanță, dar la München, în aceeaşi zonă, pipăindu-se, a putut înregistra apariția unei mici umflături. Din acel moment, a început să se neliniştească. Adevărul este că protuberanta creştea, iar la intrarea în Austria, mai precis la Salzburg, pe o anumită zonă, a plesnit şi a ieşit din ea în afară un mic smoc păros. La frontiera austro-ungară, stând sub pături şi pipăindu-se mereu, Tunar a constatat, fără nicio îndoială, că din corpul său ieşea, încet şi sigur, nici mai mult, nici mai puțin decât o coadă. La Budapesta ea era definitivă şi avea cam douăzeci şi cinci de centimetri. Până la intrarea în România, trecându-1 lacrimile şi sudorile, Tunar a încercat să-şi smulgă coada. A scos din trusa de apărare chiar şi un cuțit, dar „piesa” nou-apărută în anatomia sa era extrem de sensibilă la orice atingere. Zguduit de plâns, a făcut şi tentativa de a arunca valizele cu bani pe geam. Dar ele erau de neclintit.

La Curtici, cu o maşină fastuoasă, 1-a aşteptat soția sa: „Vaier, i-a spus… suntem bogați, avem tot ce ne dorim”… „Bogați, bogați, Iuliană, dai uită-te ce-am la spate”…

Şapte

Singur în mansardă, mestecând greu din atmosfera celor patru pereți ce mă înconjoară. Câți prieteni ce au fost pe aici se află acum la sute de kilometri depărtare… Afli cum trece timpul când pleci dintr-un loc şi, pe urmă, revii, la un interval, nu imediat. Iți aminteşti perfect de toate, de ziduri, de ferestre, de mobile, de înserări. Le vezi din nou la revenire, sunt tot ele, dar ceva s-a întâmplat, de tine s-au apropiat nişte temeri, nişte neguri, nişte nesiguranțe. Ai senzația că aluneci pe un jgheab, momentul căderii în gol fiind cu fiecare clipă tot mai aproape… Fă ceva… împotriveşte-te… cauți o pietricică să arunci cu ea în dihania neagră ce te amenință, dar nu găseşti nimic, nici măcar un fir de nisip… închizi ochii şi vezi garduri de țară, izlazuri pline de rațe şi gâşte, pomi izolați, copleşiți de arşiță, te vezi chiar şi pe tine, cu o respirație mai bună, căutând un jet de apă să te răcoreşti, călcând abil printre cioburi de sticlă, pe un pământ uscat, crăpat de vânturile a sute şi sute de veri… Categoric, nu mai sunt la mine acasă. Timpul s-a scurs, a trecut, e o altă epocă acum, parcă toți cunoscuții ce-i văd au murit şi pe urmă au înviat cu chipuri livide, bătucite de vreme… Ei, drăcia dracului… Ce infernal e când maşina psihică se dereglează… Spre seară fumez o țigară, uitându-mă-n curte. Nu-mi pot lega impresiile nici măcar în două propoziții. Dintr-un colț parcă vine toamna, cu mături şi făraşe, din celălalt frigul, cu sandale de argint şi fular de brumă, de peste gard o plictiseală cu o coadă lungă, uniformă ca şi tundra. Simt că momentan nu e urmă de literatură în mine…

II

Luni... Se formează rândul la lapte. Ninge liniştit. Fiecare ţară păzită de grănicerii ei.

Marţi... Ascunde somniferele. Fă curat peste tot, paharele de cristal, ceştile, pune-le în vitrină, la vedere.

Lasă uşile deschise, ziua-noaptea. Intr-o lună, într-un an-doi, tot va veni cineva…

Miercuri... Ce s-a întâmplat?… Cu cine te-ai certat?…

Prea vorbeşti despre destinul tău, despre drumurile tale, despre faptul că ai plecat, despre o anume singurătate. Scrie mai bine o povestire şi trimite-o-n lume. Cu avionul, cu rapidul, cu maşina, cu tramvaiul, chiar legată de coada unei pisici…

Joi... Nu te dă nimeni jos din tren… doar fumul printre plopi…

Vineri... Tata, mai real ca niciodată. În cabinet în dreptul mesei de consultaţii. Halatul alb, proaspăt călcat, dunga pantalonilor impecabilă, pe pantoful drept, o pată infimă de noroi, bătrâna întinsă cu o batistă umedă pe frunte. El îşi plimbă stetoscopul pe pieptul de un galben spălăcit. Comandă scurt: „Nu respira!”… în final deschide o venă. Sângele ţâşneşte ca dintr-o fântână arteziană. Picături calde se lipesc de tavan. Miroase discret a ţarină, a pod de biserică, a pământ părăsit. Sora aduce o tavă ce se umple rapid de lichidul roşu, vâscos. O muscă se aşază o clipă pe obrazul zbârcit al bătrânei. Mă retrag din uşa întredeschisă. Nici nu-mi dau seama că am puşcă pe umeri şi vrăbii spânzurând la cingătoare. În curte, printre vişini şi caişi, nepăsătoare, după-amiaza…

Sâmbătă... Vis spre ora două noaptea… Cioburi, o cărare învăluită în fum. În spatele morii o familie adăpostindu-se sub hărţi mari de război. Un om printre copacii rari. Un tânăr cilian, bolnav, în Europa. Din oasele femeii ce cântă la un pian creşte o iarbă stufoasă. O prăjitură veche într-o farfurie.

Frunzele din faţa casei, caii înaintând prin noroi, toamna, lipindu-şi de ziduri zdrenţele ude…

Duminică… Iubita mea ţine în podul palmei o mănăstire franciscană. Pe frontispiciu, gândaci, pâine şi sare, picături de vin, sandale de mers prin deşert. Sub amvon, într-un colţ, tigva fratelui meu şi eu plimbându-mă prin tigvă, cu ochi şi bot de cârtiţă, sub jobenul solemn.

III

… Urc pe coastă, în vale livezi şi femei spălând la râu, în depărtare, coame împădurite de deal. Satul propriu-zis mă primeşte cu lătrat de câini şi figuri posace de adulţi. Din mers recunosc vechea clădire a comisariatului şi agenţia de voiaj, acum pustie, prin încăperile căreia se plimbă un soldat fumând. Pe garduri, apeluri din partea primăriei ca bărbaţii să cosească iarba ce ameninţă să inunde strada principală, să sufoce turnul bisericii. O bătrână cu două sape pe umeri mă priveşte cu o curiozitate francă. Porţi de lemn întredeschise, foi de tutun pe frânghii, un mic atelier de cizmărie. Nu mă opresc, merg mai departe. Dar uite că era să uit… Satul are şi un muzeu… Pe director chiar îl cunosc… El trebuie să fie cel ce se plimbă acum prin faţa dispensarului, în frumosul rădvan fanariot…

IV

… Zi cu soare în toată Europa. În apartamentele mici, încălzirea nu mai este necesară, pe sub geamuri se joacă rândunele pline de rouă, de perdele atârnă lilieci.

V

Cinematografică… urmărire la televizor a episodului şase din filmul serial „Să nu te temi de El Zorab”… Cincizeci

de minute dense cu multă infuzie dramatică. Dialog percutant, pe alocuri sclipitor, îmbinându-se neologismul cu termenul tehnic şi regionalismul colorat. Inginerul Andrei Tudor, proaspăt absolvent, se confruntă cu marea problemă a destupării sorburilor din gura puțurilor de adâncime 16 şi 17. Ostilitatea şefului de „grup-aparataj-presiune”, Bazil Grosu, îl urmăreşte pretutindeni. Dacă pompele de absorbție „T.L.24” nu sosesc înainte de cină („înainte de cină” fiind şi titlul episodului) e posibilă inundarea galeriei ce leagă între ele mai multe puțuri secundare. Spre ora 18 începe o ploaie năprasnică. Alertă generală, la adresa lui A.T., amenințări surde. Acesta se retrage în baraca de control şi, încleştându-şi dinții, scoate dintr-un sertăraş poza unei tinere fete. Rosteşte de mai multe ori: „Măria, sunt alături de tine”… Prin şuvoaiele de ploaie „o vede” conducând bascula cu pompe. Acum e la „Curba Dracului”… Va trece sau nu?… iată marea întrebare. Muzica lui Dumitru Bughilan tensionează la maximum pelicula. Un lanț de fulgere brăzdează cerul. Din barăcile vecine se aud zgomote şi vocea lui Bazil Grosu rostind parcă: „Ți s-a înfundat, tinere, acum să te vedem”… Tulburat, A.T. iese afară în ploaie. Întuneric amenințător. Totul seamănă a veşnicie neagră, dar dintr-odată două faruri răzbesc prin beznă. Se apropie. Faza mică, faza mare. Se aude tot mai clar gâfâitul motorului şi scârțâitul schimbătorului de viteză. Muzica bubuie din alămuri. Iată cabina, un oblon, masca legată cu cârpe. Nu mai e nicio îndoială, e maşina aşteptată. Măria a sosit cu pompele. Pentru moment, Andrei a învins…

VI

Popa Tonca, în timpul vecerniei, vede doi bărbați cosindu-i trifoiul din grădină. La început îşi spune „lasă-i”… dar pe urmă se înfurie când observă că străinii se pregătesc să-i culeagă şi dovlecii. Aruncându-şi sutana aleargă acasă. Se

înarmează cu un par… se apropie tiptil de cosaşi… Aude următorul dialog: „Ia bani?”… „Sigur că ia”… „Crede în ce spune?”… „Da de unde”… „Are drăguță?”… „În fiecare sat”… „Mănâncă-n zi de post?”… „Şuncă, sarmale, pilafuri”… „E zgârcit?”… şi la această întrebare prelatul dă să-i izbească pe furi… Dar rămâne încremenit cu bota-n mână, căci pe fondul unui tunet, din hainele celor doi păcătoşi ies arhanghelii Gavriil şi Mihail… „Ce-i părinte, îl întreabă, chiar aşa?… Pentru un pumn de trifoi şi, eventual, un dovleac?”… Şoc… Preotul albeşte, perciunii-i cresc năvalnic, pofta de mâncare-i piere, o singură dorință-l copleşeşte… să dăruiască până la sfârşitul vieții dovleci şi trifoi. Se retrage la mănăstirea „Satzos” de la muntele Athos. În anii petrecuți acolo cultivă parcele, stă cu capul gol în soare, râşneşte pesmeți, predică cu pietre în gură, readuce pe drumul cel bun copile rătăcite, respinge oferte de sanctificare, se culcă cu arici la sân. În fiecare seară, revede scena cu arhanghelii cosaşi. Moare nemângâiat la 95 de ani. Mormântul simplu atrage atenția oricui. Pe cruce, după dorința ascetului, doar două cuvinte: „dovleci şi trifoi”…

VII

… Mică, mică de tot, cu o coafură „aglomerată” din cozi suprapuse care-i făceau fizionomia dificil de descifrat. Avea un nas mare ca o pipă, o gură larga, bărbia plină de peri, ochii zemoşi, fără o culoare precisă. Părea, dacă o vedeai de la distanță, un pitic bizar, trimis pe pământ să facă rele. În realitate, în ciuda dezagreabilității fizice, Frantziska era o femeie distinsă, trăise ani mulți la Viena, vorbea nemțeşte, avea cărțile germane de bază în bibliotecă, nu participa sub nicio formă în viața cotidiană la vreun mahalagism, cât ar fi fost el de discret. Avea însă un nărav, care transpus în act, în exercițiu, devenea aproape ucigaş… Ii plăcea din când în când

să cânte la pian. Începea, de regulă, cu game şi arpegii, până aici nimic rău, o încălzire a degetelor, o intrare în atmosfera interpretativă. Cam un sfert de oră, cu aceste „introduceri”, nenorocitul ascultător de la vreunul din etajele casei se putea considera încă fericit. După aceea însă, după încălzire, jos la subsol se intra în program, de fapt, în plin dezastru… Frantziska nu făcea altceva decât să interpreteze aproape totul fals. Erau falseturi izolate, urmate însă imediat, ca la un fel de secretă comandă, de falseturi în trombă, ce cuprindeau cam jumătate din claviatură. Probabil că erorile operau anume schimbări în starea generală a Frantziskăi, îi dădeau un soi de forțe satanice, căci ea putea cânta astfel spre două ore. Cel mai lovit de concertele bătrânei era D. N. Palid, cu buza de jos tremurând, îi spunea mătuşii mele: „Auziți, iar a început… trebuie omorâtă”… şi se repezea în camera lui, lua o mătură şi bătea cu ea în podele… o dată… de cinci ori… de zece ori… Efectul măturii era nul şi, ca atare, situația lua dimensiunile unui comic teribil. De o parte, un doctorand fără umor, incapabil de a priza ceva din ridicolul uman, de cealaltă, o biată bătrână, ce transforma în salate partituri de pian celebre, cu convingerea de nezdruncinat că face totuşi artă. Vorbind despre aceste „concerte” mai trebuie dat un detaliu. Fiind, după cum am mai spus, mică şi fără puteri, Frantziska nu reuşea să se urce singură pe scaunul de interpretare. Bubi, fiul, şi „Heck”, soțul, fost dirijor militar, o prindeau de subsuori şi o plasau pe taburetul ce, indirect, participa şi el la masacrarea de compozitori şi urechi. Frantziska a murit de o pneumonie într-una din iernile dinaintea anilor ’60. Rămăsese singură în două camere, înconjurată de multe mobile şi fotografii.

Basm

Prinţul e iarăşi omul percutant pe care-1 prezintă ziarele şi emisiunile radiofonice, caricaturile şi clevetirile din cafenele. Pentru început ne urcăm în pod să căutăm un cui necesar fixării gardului dinspre Liceul Industrial Nr. 7. Găsim un set de piroane, dar acestea nu sunt bune deoarece contrazic simţul estetic. Din pod coborâm în pivniţă, uşor, treaptă cu treaptă. Altă atmosferă. O umezeală plăcută, declanşatoare de reumatisme subtile, un întuneric catifelat de mormânt cu vechime. Căutăm aici cuiul necesar pentru gard, dar găsim un alt set de piroane care iarăşi contrazic simţul estetic. Din pivniţă ne îndreptăm spre şura plină de fân şi vreascuri uscate. „Ce-om fi având aici de făcut?”… Nu-mi termin bine întrebarea, că Serenissimul aruncă o salbă de chibrituri aprinse şi-n câteva clipe suntem înconjuraţi de vâlvătăi. „Monsieur le diriginte, strigă elevii din curtea liceului, arde Ducatul, veniţi să vedeţi…” Cerul se înroşeşte, norii se îngrămădesc şi dispar înspre apus, şobolani greoi ies de sub molozuri, un cocoş aleargă cu ciocul şi creasta fumegânde, treptat totul se preface în cenuşă. Căutăm prin scrumuri cuiul atât de necesar, dar găsim iarăşi setul de piroane care, conform unei reguli deja stabilite, contrazice simţul estetic…

Părăsim şura de cărbune şi ne aşezăm pe şezlonguri în discreta curte a amintirilor… În lumina plumburie, fulgi de zăpadă se aştern pe funinginea de pe chipul Principelui. Ca prin vis îl aud mărturisindu-mi: „Ce ciudat e şi destinul… strămoşii mei au câştigat teritorii, s-au umplut de glorie, s-au făcut temuţi, toceau trei pene ca să-şi scrie titlurile… iar eu… uită-te la mine… nu pot găsi un cui să repar gardul ce-mi separă statul de curtea unei şcoli prăpădite… spune dumneata, artist, peregrin, sofist, tâlhar sau ce eşti, dacă mai merită să trăiesc!…” Alteţa Sa plânge cu lacrimi ce lasă dâre adânci prin stratul negru de pe faţă. Plânge atât de intens încât până la

prânz veşmintele-i sunt iarăşi albe de parcă valeți credincioşi i le-ar fi spălat în spumă de lapte.

Masa de amiază o luăm în Sala de arme plasată între dormitor şi încăperea ministerelor. Ca niciodată, ne servim noi între noi. Prințesa îmi pune un căuc de găluşte, eu presar piper în farfuria Serenissimului, acesta împarte pâine şi se îngrijeşte de ardeii iuți ai cumnatei sale, Arhiducesa, Prințesa Mamă schimbă suzeta prințului moştenitor şi-l gâdilă sub bărbia de puf până începe să sugă. Mâncăm în tăcere. Un cotoi sare peste limbile pane direct în salata de mure. Aceeaşi tăcere. La un moment dat se surpă o armură şi un cavaler rămâne doar în şort şi maiou. Aceeaşi tăcere. La desert ne deschidem umbrelele, căci din tavan se prefiră fire de praf în tăcere… Pendula din perete bate ora două, recunosc în sunetul ei un îndemn, o chemare, un preaviz secret că ceva s-a terminat. O muscă intrată, pesemne, printr-o fantă nedepistată încă de tehnicieni şi valeți, o insectă abuzivă, cu aripi duble şi spate albăstrui lucios, zboară haotic, imprevizibil, izbindu-se de candelabru, de uniforme, de cărți şi cristaluri, lăsând impresia că noi suntem cei ce am pătruns în prânzitoriu deranjându-i ritualul de masă.

Iată-l pe Stăpân ridicându-se, mişcările-i greoaie dovedesc că s-a-ntrecut cu mâncarea, trecând în camera de alături, mai mult o debara decât o încăpere de locuit propriu-zisă, şi întinzându-se pe un divan cu arcuri suspinânde, cu un coeficient ridicat de uzură. După toate aparențele, nu vrea atât să doarmă, cât să picotească cu ochii închişi-întredeschişi, ca un convalescent căruia i se recomandă ceasuri întregi de semiabsență. Acoperit pe jumătate cu o cuvertură de culoarea tincturii de iod, îi atrage spre sine pe principalii demnitari ce alcătuiesc angrenajele unui mecanism destinat să funcționeze prin veacuri. Apar cu paşi uşori, de balerini, ministrul de Externe, chemat să aplaneze conflictul cu liceul de alături, ministrul de Interne, neglijent în chestiuni aparent mărunte, dar care alterează o întreagă problematică de fond, ministrul

Gavotei şi al Valsurilor, directorii generali ai departamentelor Melancoliei, Decorațiilor Florale şi Teritoriilor Pierdute. Sub genele Prințului e un foşnet de stofe şi peruci, o împletire de gesturi şi formule precise, evazive, un amalgam de zâmbete, plecăciuni, anecdote, linguşeli, promisiuni. Ceea ce s-a discutat exact e dificil de precizat. Poate li s-a reproşat supuşilor o anumita delăsare corporală, mondenă, culturală, poate li s-au prezentat tabele şi statistici nu prea îmbucurătoare, poate li s-au expus proiecte de străpungere a munților, de legare a unor râuri transportoare de mâl şi pietriş, de împrejmuire a unor lacuri şi păduri cu garduri de nuiele, poate li s-a insuflat o anumită energie atât de necesară redresării unui stat redus în momentul de față la o casă, două curți şi câteva grădini…

În jurul orei patru, lucrările Consiliului au luat sfârşit. Afară ningea liniştit, se auzeau din depărtare lovituri ritmice de toacă. Printre prunii de pe dealuri sclipeau licurici. Demnitarii s-au retras ca nişte şoareci pe sub uşă, s-au urcat ca liliecii pe perdele şi prin ferestrele deschise au dispărut în aerul de iarna. Se-n-torceau, fără îndoială, la birouri şi departamente, la punctele de observație şi control, la statistici, planuri, proiecte, hotărâți să reverifice totul, sa reia întreaga muncă de la început…

Cel din urmă părăseşte sala de şedințe Prințul. Miroase discret a iod din cauza cuverturii, dar are figura unui om satisfăcut… „Ai văzut, dragul meu, cât de vehement am fost?… cum i-am strâns în fraze şi raționamente făcându-i să stea cu frunțile plecate?… Din când în când trebuie, e necesar, oamenii îşi uită datoria"… Ne aflăm acum la câțiva centimetri, chip lângă chip, am putea să facem schimb de riduri sau de gene, aburind cu răsuflarea noastră viziera unui arhiduce decedat de mult, într-un turnir. Ne plimbăm tandri prin sala de arme, din care se nasc mereu alte săli, părem o pereche de îndrăgostiți în aşteptarea unor mari sărutări, se aud zgomote confuze, pot fi îndemnuri sau icnete de oboseală, păşim printre

armuri şi pete de sânge, discutând despre bucuriile trecătoare ale vieții… să ai soție sau soț credincios măcar pe jumătate, poze frumoase de la nuntă, cu naşii ținând solemn de lumânări, copii reuşiți, dornici de bani şi carieră, îngâmfați din zori şi până în noapte, să nu te răneşti fără folos imediat la cap sau la ventre, să nu mănânci seara lucruri grele, netradiționale, să-ți cumperi la timp lopeți şi loc de veci, să te cultivi de aşa manieră încât să deosebeşti întotdeauna surogatul de lucrul autentic… şi câte şi mai câte… şi la un moment dat, când credeam că ne vom aşeza pe un buzdugan pentru odihnă, Serenissimul îmi şopteşte: „sculptore dragă, înainte de a mă părăsi, aş vrea să vezi mândria statului meu şi a strămoşilor mei, un oraş al valsurilor şi al iubirii, al galantarelor scăldate în lumini, al amurgurilor parfumate”… Ne întoarcem la fel de familiari, trecem prin saloane mici, infime, iată-ne din nou în prânzitoriu, în sala mirosind încă a tocane şi sosuri, în atmosfera solemnă a zalelor şi lăncilor ce au semănat pretutindeni supunere şi frică… „Aici, sub masa la care am supat, învăluit în cârpe, ferit de violențe şi intemperii, îmi țin marele burg… o să-l vezi, e grandios, seamănă cu un castel făcut din fildeş, piatră-ponce, zahăr candel… o să te ajut să te strecori în el…” şi Prințul sună din clopoțel şi în câteva clipe din faldurile unei draperii apăru un valet cu perii, sârme, cuie, ciocane, şpriț de vopsit. Un adevărat tehnician, un restaurator cu simțul acut al trecerii timpului, un devotat al zidurilor vechi şi al veşmintelor atacate de molii. Bunul gust şi distincția i se citeau în ochii de un albastru stins, linia încă atletică a corpului făcea ca halatul de lucru să n-aibă încrețituri, ecusonul prins c-un ac în pielița inimii deconspira un nume format din litere şi particule grele… von W, X, Y, Z… Scoase metropola cu grijă de sub masă, o aşeză pe un stativ şi începu să o repare şi să o curețe meticulos… De pe artera destinată alaiurilor oficiale, strânse un făraş de frunze, crengi şi sâmburi de prune uscate, în pasajele foşnind de lilieci, mută la locuri mai ferite vaze şi

truse de tacâmuri uitate acolo de comercianţi şi turişti, prin cimitire presără parfumuri şi închise strigoii în cave de plumb, în piaţa gării bătu cu ciocănelul câteva piese din marele oval de parchet, loc de promenadă şi de aşteptare pentru cei legaţi într-un fel sau altul de mersul trenurilor, poştalioanelor, autobuzelor, berlinelor. Nu se putu abţine, deşi poate n-ar fi fost imperios necesar, să introducă un cablu prin turnul catedralei şi sa întărească discret cu un strat subţire de ciment pereţii făcuţi din cărămizile acoperite de muşchi. După ce isprăvi cu centrul, se mută cu ustensilele spre cartierele de margine. Aici avea mai mult de lucru. Vru la un moment dat să-i explice suveranului că poate ar fi mai bine să întocmească o echipă de intervenţie rapidă, un fel de animal cu zeci de tentacule, capabil să atace sincronic toate punctele nevralgice. Dar se scutură de gând ca de un vierme păros pe cale să-i atingă obrazul. De unde să-i scoată bietul Serenissim pe acei iluştri meseriaşi acum, în ceasurile de amurg ale existenţei sale?… *Impossibilium nulla obligatio est*... Singur von Râul curăţă de păianjeni pereţii băncii de şilingi, presără un strat de pudră peste birourile tribunalului, deszăpezi un tren plin de copii şi învăţătoare, desfundă mai multe fântâni ţâşnitoare, îndreptă trandafirii şi garoafele din scuarul ninsorilor de vară, unde cu decenii în urmă îşi lăsase capul pe umerii unei uitate logodnice… O *tempora... o mores*... Apoi, cu aspiratorul se fofila prin parcuri să curețe de praf şi frunze statuile mai importante. La urmă de tot picură benzină în maşinile parcate în pieţe, pornindu-le motoarele. Îşi contemplă fascinat opera, oraşul era iarăşi viu, strălucitor, timpurile de glorie parcă renăscuseră, mirosea a cozonaci şi crenvurşti, te aşteptai să auzi valsuri şi fanfare, să vezi învălmăşindu-se pe bulevarde perechi vesele, multicolore… Ar fi vrut chiar să facă câţiva paşi înspre cofetăria cu cataifuri şi baclavale însiropate, să ceară o linguriţă de cremă, o bomboană, dar îşi aduse brusc aminte că sub elitrele unui bondar Alteţa Sa aşteaptă… Se-ntoarse spre el, se

înclină şi-i oferi pe palme burgul, ca pe un tort de bezele… „Prințe, aveți aici capitala, mai frumoasă ca un vis… oaspetele dumneavoastră, dacă vrea, poate oricând s-o viziteze…”

Veniamin se afla în preajma realizării unei dorințe nemaipomenite. Aproape nu-i venea să creadă. Era oare pregătit sufleteşte să se piardă printre marile palate prin care însăşi Istoria trecuse ca o doamnă misterioasă, împrăştiind parfumuri şi otrăvuri?… Vru să se tragă înapoi, să dispară sub o trapă, într-o cască, în măciulia unui buzdugan, dar Serenissimul îl prinse de mijloc, şi, încet, începu să-1 introducă printr-un mic orificiu în corpul alb de zahăr candel şi piatră-ponce al oraşului. În timp ce străbătea straturile de întuneric şi de pace milenară ale zidurilor, îl încercau zeci de senzații, dar în mod deosebit aceea că e o femeie pe punctul de a naşte. Simțea durerile facerii acut, dar nu în zonele fireşti, ci în ceafă, în şira spinării, în umeri şi, culmea, în călcâie. Se bucură totuşi în secret că cineva-i va spune „mamă”… În sfârşit, cu o constricție datorată poate şi mâinii care-1 presa tot mai tare, naşterea se porni şi artistul aduse pe lume o broscuță cu bavețică şi suzetă… Nu avu însă timpul să o strângă la piept, căci izbit, răsucit, tras înapoi, proiectat înainte se trezi într-un parc plin de frunze ce emanau un penetrant miros de cauciuc. Pe bănci oameni puțini, dar neostentativ distinşi, în special ofițeri ascunzând sub chipie cârlionți izolați şi chelii prelungi coborâte cu mult sub pavilionul urechilor. Unii dintre ei mâncau sandvişuri subțiri cu dude şi măsline, alții, după aparențe cu o generație mai bătrâni, chemau vrăbii să li se aşeze pe umeri sau în vârful decorațiilor. Foloseau pentru această operație boabe infime, scoase din plicuri cu antetele lungi ale cine ştie căror case princiare. Era un aer plăcut, monahal, de burg medieval, convalescent, şi peste tot, pe jos, pe crengi, pe stâlpi, pe reclame, scria cu litere îngrijite: „Fiți bineveniți în bioxidul nostru de carbon…” Veniamin se aşeză şi el pe o bancă simțindu-se puțin obosit. Călătorise mult,

peisajele, piscinele, gările îl presau ca nişte umbre nevăzute, învăluindu-l parcă în atmosfera rece a dimineților de toamnă. Îşi propuse să nu se gândească la nimic, să urmărească doar scurgerea trăsurilor cu roți cauciucate, dispariția tramvaielor spre cartierele de margine, gânguritul fetelor, trecerea perechilor unite sub umbrele, jocul razelor de soare pe fațadele somptuoase ale palatelor. Un timp reuşi să se mențină în această absență, parcă era un altul în propriu-i înveliş de carne, dar brusc, după auzirea unui fluierat tresări, căci memoria îi readucea înainte, în valuri, scene din copilărie… căderea berzelor în groapa de var, curtea calcaroasă străbătută de şoareci şi omizi, pisicile făcându-şi toaleta în cenuşă, ligheanele umplute cu apa căzută din tavan, hallul cu mobile vechi, geamantanele burduşite cu rochii şi pantofi, bucătăria igrasioasă, tuşea mamei plutind peste tot, ochii injectați ai tatălui… Acum tatăl era cel care-l fulgera. Buzele lui arse rosteau înăbuşit: „Băiete, pierzi timpul pe bancă, în curând o să ajungi ca şi bătrânii cu jobene, să hrăneşti vrăbiile din parcuri… lasă oboseala… te vei odihni-n mormânt, ridică-te şi du-te să vezi splendorile din jur… Din locul unde mă aflu, te rog, du-te să le vezi…” „Să fie chiar tata cel care-mi vorbeşte…?”

Se-ntoarse şi privi în preajmă… „Nu l-am mai auzit de mult…” încercă să se ridice… „ultima dată l-am văzut…” era de-acum în picioare… „într-o consignație, în fața unui pult, tremurând de frig într-un palton, îmbibat de vinuri şi lichioruri. Mi-a povestit că traversase o stepă, câteva mlaştini, fără cizme de gumă şi ciorapi de schimb, că avea mereu datoria să traverseze stepe şi mlaştini, dar că acum, comandantul său îl trimisese aici, în prăvălie, să caute o ghitară, căci în timpul liber, ei, toți cei datori să traverseze mlaştini, vor forma o orchestră şi vor da spectacole…”

Trebuia neîntârziat să plece, vocea, fantoma, tatăl sau cine vor fi fost avuseseră cu toții perfectă dreptate, trebuia

neapărat să plece, dar pentru moment îl împiedicau pantofii extrem de murdari. Se mişca încet să nu deranjeze şirul de domni ce se ocupau de sandviciuri şi vrăbii, spera să găsească o perie, daca nu chiar o cutie de cremă, cercetă cu atenție fiecare centimetru de pământ, câte resturi, câte gunoaie, cât sol nefolosit şi în cele din urmă descoperi sub o tufă o banderolă galben-albastră, un adevărat dar de sus pentru lustruitul încălțămintei. În câteva clipe pantofii străluceau, parcă şi dunga de la pantaloni se-n-viorase, era aproape convins că nici cel mai exigent arbitru al curățeniei şi modei nu i-ar fi putut reproşa nimic… Ieşi din parc printr-un culoar de amoraşi şi tufe, merita într-adevăr să meargă, să colinde, din toate părțile îl presau fundații, indicații în mai multe limbi, mincioguri, văzu chiar şi o macara transportând capiteluri şi antablamente, se urcă într-un tramvai, nu găsi compostorul, se duela verbal cu un controlor, cedă locul unei gravide, îmbărbătând-o, prezicându-i o fetiță, după două stații coborî şi sări într-o droşcă ce transporta, probabil, fân pentru circ sau armată. Birjarul era un om plăcut, volubil, dornic de confesii…

— După tată mă trag dintr-o fostă regiune de vulcani activi… Mă crezi?

— Te cred, încuviință Veniamin…

— Am plecat de mult de-acasă, ca unică avere cu un sac de mure şi altul de vreascuri în spate… Mă crezi?

— Te cred, încuviință Veniamin…

— Am străbătut regiuni întinse, am absolvit şapte clase, am avut chiar ambiții de liceu şi facultate… Mă crezi?

— Te cred, încuviință Veniamin…

— Poate nu m-aş fi căsătorit niciodată, dar la un maskenball m-am îndrăgostit de Hanka şi după o săptămână de strângeri de mână şi mâncat covrigi împreună, destinul nostru s-a-mplinit prin căsnicie… Mă…?

— Te…, încuviință Veniamin.

— Dar uite că mă iau cu vorba… În fond ce doreşte

domnul turist cu deosebire să vadă?… Potcoavele calului răsunau pe caldarâm… A, da, înțeleg… nu vă faceți griji, mein herr, nu sunteți primul străin pe care-l îndrum şi, pentru garanție, omul a citat din memorie numele unor pustnici, ale unor eunuci, ale câtorva familii din îndepărtata taiga.

Au lăsat în urmă Violonstrasse, cu căsuțele cochete, cu mansardele ieftine pentru studenți, fundațiile Operei Mari, un model de eleganță a săpăturii, sala de muzică a Abatorului, cu Capcaneul, pasajul Komenski, micul cimitir al elevelor, băile gazoase, scuarul cu pini şi molizi. Au mâncat crenvurşti în corn, au băut rânduri de halbe, au refuzat îngheţate şi baclavale exagerat însiropate şi, la un moment dat, după o curbă şi după câteva țevi cu „aqua caliente” au intrat într-un cartier cu un aer aparte… un amestec de mormânt, citadelă, farmacie, ploaie de toamnă, frac impecabil… În mijlocul lui droşca s-a oprit… „Domnul meu, a spus birjarul înclinându-se, sunteți înconjurat de tot ce are burgul mai distins… uitați-vă, vă rog… clădirea roşie cu vitralii, cea cu turnurile emailate, palatul rococo, donjonul cu contraforturi şi lei la poartă, pagoda, cu liftul strălucind ca o pupilă din straturile iederii întunecoase… Eu mă retrag la murgi, vă las cu bine…”

Şareta dispare, se-nvăluie-ntr-un amurg, e un punct pulsatil printre movile şi rondouri… „e timpul să urc, îşi spuse Veniamin, să urc scările…” şi mirosul de formol, de tincturi şi unguente, de cursuri şi prelegeri îi invadează nările. Portarul în costum albastru, cu chipiu, fireturi şi epoleți stufoşi pe umeri se-nclină, părând să-i şoptească solitarului vizitator că Facultatea de Medicină e încântată să-l primească… Uşi înalte, candelabre, busturi izolate, un praf discret pe balustrade. Câte glorii nu s-au perindat pe coridoarele acoperite cu scoarțe de culoarea grăunțelor de orz!… învingătorul intoxicațiilor cu fructe de pădure, descoperitorul bisturiului cu două tăişuri, colaborator de primă mâna la vaccinul contra chelirii, excelenți vorbitori despre bolile ce duc la sapă şi lopată. Uşi mici, becuri

de cincizeci de lumeni, scrumiere pline de țigări, afişe cu marginile rupte. Câți tineri care promiteau n-au fost răpuşi în ultimii ani de studii?… de mutații ale intestinelor, de mătrețuri interne, de dopuri de ceară instalate în artera aortă… Privirile îi alergau peste tot… holul principal… fotografiat prin revistele vremii, „Sala Cafelelor” tencuită cu zațuri şi cuburi de zahăr, „fotoliile de încurajare”, necesare celor emotivi cu o clipă înainte de intrarea la examen, debaraua „Globus” unde toata suflarea facultății, de la portar şi până la decan, îşi lăsa pantofii, luându-şi în picioare cipici şi ciorapi de lână sau patenți. Era surprins de numărul mare al persoanelor ce se perindau pe coridoare. Din discuții purtate mai ales în şoaptă reieşea că unii veniseră cu căruțe, alții cu tramvaie lungi, silențioase, vreo câțiva, prin tunelele de beton ce prefigurau metroul. Erau îmbrăcați ciudat, adică nu respectau tiparele unui anumit moment istoric. La bărbații maturi, pieptănați fără excepție cu cărare, abundau cojoacele, fularele, ciorapii trei sferturi; la tineri, pantalonii strânşi şi vestele cu nasturi la spate; la femei, şoşonii, rochiile de seară cu eşarfe; la bătrânii pieptănați cu creastă de cocoş, puloverele en-coeur; la copii, pantalonaşii scurți şi bocancii cu ținte. O adevărată paradă a modei… Curând plimbările încetară, şuşotelile de asemeni, şi-n dreptul oglinzii din holul central se constitui un grup compact, tremurând ca o gelatină sub impulsurile unei febrile aşteptări… O doamnă cu halat şi ten uscat ieşi dintr-un birou, împingând un cărucior cu dulciuri, o femeie cu aspect de fursec începu să lustruiască fâşia de ciment, îngustă, dintre covoare şi calorifere, un hornar fără instrumente trecu prin uşile batante ce separau curtea de sălile de meditație şi studiu ale bibliotecii. Clipe de chin, aer dens ca uleiul… nu se ştie cum o găină a scăpat dintr-un coşar. Câțiva, îngăduitori, zâmbiră. Dintr-o neglijență un tub de neon a plesnit. Nu reacționa nimeni. Dar imediat după aceste evenimente, urechile tuturor se lungiră, căci se auzeau ca printr-o sită, din mai multe direcții, probe vagi de microfon…

„Herr Gluchih, vi s-a răcit cafeul… unu… deux… harom… cetâre… fünf… pane Tufly, mai aproape… da, putem începe… ganglionii punctul doi… vorbiți pentru început dumneavoastră”… şi într-adevăr, după stingerea unui mieunat din cine ştie ce cartier, vocea de stentor a rectorului se revărsă pe coridoare… „Dragii noştri candidați la parafa de doctor, fiți bineveniți între zidurile facultății. Astăzi veți face primul pas spre cariera cea mai frumoasă din lume ce ne împiedică, pe cât se poate, să intrăm prea devreme în morminte. Concursul de admitere cu toate momentele lui nu-l veți uita niciodată. Cred că nu e nevoie să vă mai spun că trebuie să fiți gravi din primele clipe, să nu intrați în Institut cu plase, desagi sau animale mici cum, scuzați, a făcut cineva, căci am văzut adineauri o găină rătăcind prin holul conceput de Hofburg. Noi, cadrele didactice, vom fi alături de frunțile voastre îmbrobonate, de mâinile tremurânde ce vor mânca litere, de întreaga ființă a celor ce se luptă cu subiectele de atâtea ori perfid alese. Şi acum, după aceste vorbe, să trecem la problemele concrete… Pentru a putea participa la examen, trebuie să îndepliniți câteva condiții după cum urmează…

A. *Să ştiți pe dinafară manualele aprobate în şedințele Consiliilor Superioare de învățământ Programat desfăşurate în timpul Marelui Cutremur.*

B. *Să fiți gata oricând a întocmi la cerere o compunere frumoasă în care personajul principal să fie muşchiul sterno-cleido-mastoidian.*

C. *Să cunoaşteți rolul stronțiului în metabolismul preşcolarilor.*

D. *Să denominați medicul de țară ce a notat pe ultima sa rețetă: „Mâine voi muri pe o alee de castani… “*

Cine crede că poate realiza parametrii enunțați să intre-n sala de concurs; noi am dori ca toți să-nvingeți aceste obstacole preliminarii şi să fiți în bănci când se va scrie pe tablă duzina de subiecte…” Cuvintele rectorului căzură ca o bombă asupra

asistenței. Nimeni nu se aştepta la compunere, la o memorizare atât de riguroasă, dar mai ales la ghicirea medicului decedat pe o alee de castani… „Eu mă reîntorc în agricultură, la cai şi la plug, răcni un țăran cu obrajii pătați de cerneală, îi dau dracului cu parametrii lor cu tot…” „E un abuz… o complicație inutilă… un fel de marş prin spini şi urzici”, pițigăi un tânăr, după cizme şi laibăr dintr-o regiune păduroasă… „M-au muls meditatorii de mii de şilingi şi coroane… au mâncat prânzul la noi… l-au prostit pe tata… le-am dat ouă şi găini… porc de sărbători”, izbucni o femeie încinsă peste poale cu şaluri de caşmir… „De ce mi-oi fi tulburat bătrânețile… şi m-am izolat în cămară să învăț… ca să mă apuce din nou tremuriciul?”, se lamenta un unchieş cu cicatrici pe ceafă… „Ruşine… de trei ori ruşine… tună un plutonier… nu e nimeni în stare aici să dea un examen?…” Nu se stinsese însă ecoul vorbelor lui şi din mulțime se desprinsese un copilaş cu picioare subțiri, cu pielea obrajilor albă ca făina de grâu. Avea în privire oboseala caracteristică a cititorilor nocturni la lampa de petrol şi o respirație uşor şuierată ce lăsa să se întrevadă, spre maturitate, un neîndoielnic astm. Femeile recunoscură în persoana copilului pe Podybell, fiul unui cultivator de brânduşe şi magnolii dintr-un cătun îndepărtat al Mazoviei. Se spunea despre el că avea o minte cu totul ieşită din comun fiind un fel de geniu al locurilor natale. Câştigase pentru tatăl său, la târg, dezlegând ghicitori, o căruță şi un cal, bătuse la şah de câteva ori pe toți membrii familiei primarului dintr-un centru de plasă, suplinise la matematici şi la limbi moarte în orele de inspecție specială profesori de gimnaziu şi colegiu. Născut la şapte luni şi în primele săptămâni fără lapte matern şi suzetă, suferea de o timiditate manifestată prin transpirații excesive şi infime bâlbâieli, de care specialiştii susțineau că nu se va putea vindeca decât participând, cu tenacitate, la concursuri de admitere… „Voi spăla eu ruşinea dumneavoastră, se adresă el mulțimii şi pe fața-i ovală apărură pentru câteva clipe

trăsăturile bătrânului cultivator de brânduşe şi magnolii. M-am pregătit intens, am sondat instanțe spirituale, nu pot în niciun fel rata… În şase ani voi avea dreptul la stetoscop şi parafa, voi fi medic şi atunci vă voi consulta pe toți şi, în secret, fiecăruia-i voi şopti la ureche cam cât mai are de trăit… Acum urați-mi succes şi plecați, căci am nevoie de linişte, de tihnă pentru concentrare…" Micuțul a fost îmbrățişat, bătut pe umeri, întrebat dacă are batistă, sfătuit să redacteze fiecare frază de mai multe ori, să se gândească la sensurile adânci ce se pot scoate din alăturarea adjectivelor, să speculeze la maximum parfumul de epocă al zicătorilor… „Ne-am pus nădejdea în tine", îi şopti o măicuță încercând să-1 tenteze cu o plăcintă cu coarne… „puiul meu drag… insinua un preot… anumite pasaje scrie-le în slavonă, să îmbătrânească domnii căutând prin dicționare…" Până să-nceapă examenul mai erau puține momente; un funcționar cu o eşarfa petrecută peste piept pe care scria „Ghid… Candidat… Admiterung…" apăru dintr-un cabinet şi, după ce indică mulțimii uşile de evacuare, îl luă de braț pe copil şi porni cu el spre sala de concurs. Dădură câteva colțuri, trecură peste o saltea, se strecurară printr-o galerie de portrete şi în dreptul unei uşi se opriră. Priviră înăuntru prin gaura cheii. Se putea intra. La apariția lor, comisia se ridică în picioare, impozantă, rece, ca un grup de stalagmite. Erau în total opt personalități cu peruci şi lanțuri sclipitoare atârnându-le pe piept. Ghidul se retrase. La semnalul unui clopoțel, decanul se apropie de Podybell şi sărutându-1 pe frunte îi spuse: „Ai pe tablă toate cele douăzeci şi cinci de subiecte, ministerul s-a gândit să le dubleze numărul dată fiind capacitatea ta neobişnuită. Ai la dispoziție trei zile. Noi vom sta la catedră şi te vom urmări. S-ar putea să reuşeşti, să iasă un mare doctor din tine"…

Veniamin prinse din zbor ultimele cuvinte ale preşedintelui comisiei, ce sigur le rostise el, ca un copil dresat de părinți şi învățători să repete mereu aceeaşi poezie… un

mare doctor… un mare doctor… un mare doctor… Pătrundea tot mai adânc pe coridoarele din partea dreaptă a Institutului, simțea pe umeri şi spate o uşoară răcoare, cauzată pesemne de ferestrele întredeschise sau de pereții înalți prin care urcau din subsol fire invizibile de umezeală… un mare doctor… un mare doctor… un mare doctor… Fugi cu gândul în urmă, într-un timp, de acum, destul de îndepărtat. Revedea scena în toate amănuntele ei, o scenă anume, obsesivă, ca gemetele unui muribund sau ca zgomotele picăturilor de apă ce cad la nesfârşit din țeava unui robinet. Ziua fusese frumoasă, cerul fără nori, de un albastru sticlos, fire de păianjen se roteau prin aer. Se simțea discret apropierea iernii. Pe fotoliul lung, cu denivelări la mijloc, zgâriat pe margini de motanul cafeniu, se aşază mama cu ceaşca de cafea în mână, pe uşa dinspre cabinet, discret scârțâitoare, în halatul alb, pătrunde tata, mătuşa stinge radioul şi se-ntoarce spre vitrină în aşa fel încât să poată cuprinde spațiul în care se va derula discuția. El, proaspăt întors de la o partidă de fotbal, se aşază sub ceasul cu pendulă, cu mâinile în buzunare, gândindu-se ce s-ar întâmpla dacă în mijlocul sufrageriei ar răsări brusc o catedrală. Se începe cu subiecte generale, vorbele sunt potolite, fiecare respectă dreptul celorlalți de a bate cu dezinvoltură câmpii. Dar, treptat, cercul se strânge, la naiba cu vremea, recolta, divorțul doamnei X, cancerul profesorului Y, iluziile nu ştiu cărei verişoare care avea o voce de mare anvergură. „Ce-ai de gând să faci cu profesiunea?… dorința mea o ştii…” şi tata se încrunta… „mai bine te-necai atunci, de sărbători, cu bomboana de malț”, şi ridurile mamei ies în evidență… „te voi da pe uşă afară”… „eşti un dobitoc, fără urmă de simț practic”… „nu profesor, nu avocat, nimic, în afară de doctor”… şi iarăşi tata… şi iarăşi mama… un potop de vorbe grele… nimic în afară de… până când, deodată, mătuşa, care tot timpul tăcuse, se ridică de pe scaun şi spune: „Liniştiți-vă… lăsați-1 pe doctor în pace… el are o fire de artist… nu vrea să fie un simplu meseriaş cu

diplomă… înțelegeți odată…” O vedea acum înaintea lui pe doamna bătrână, în capot albastru, cu călcătura grea, cu genunchii scârțâind din cauza unui reumatism nevindecabil… o auzea vorbindu-i… „Să ne grăbim, nepotul meu, să ne grăbim, căci sunt încă atâtea lucruri minunate de văzut în aripa dreaptă a Institutului…” însoțit un timp de mătuşă, apoi singur, asemenea morților întinşi pe catafalc, Veniamin s-a pierdut pe coridoare, a trecut pe sub bolți cu tencuiala căzută, şi-a suflat de nu ştiu câte ori nasul cuprins de guturai. Făcea din mers reflexii, era avid să-nghită spațiu, să examineze fiecare colțişor şi pe urmă să plece, să se elibereze de solemnitățile grele ce-l presau nevăzute din atâtea părți. Gazeta de perete „Auriculum” sub un strat subțire de praf… Ce aspect ciudat avea, cu buzele groase de pe care căzuse vopseaua, cu ochii crăpați şi fruntea plină de fire de păianjen. Odinioară, pe obrajii ei roşcovani se lipeau articole cu descoperiri medicale de ultimă oră, se înfigeau cu gămălii şi piuneze anunțuri privind un bal, o primire la rector, un tur al clinicilor de periferie sau un concert de muzică cultă susținut de personalul administrativ al facultății… aşa cel puțin povesteau studenții părinților, rudelor şi prietenilor lor în cursul vacanțelor ce trecuseră de mult, ca un vis… Alte perdele, alte ferestre, alte țevi, alți centimetri parcurşi, un fotomontaj cu marginile rupte, pânza intitulată *Chirurgi dormind pe mesele de operație* şi, surprinzător, o caretă prin mijlocul coridorului, cu un cal, având pe cap bustul zeului Aesculap. Veniamin se lipi de perete; era convins că însuşi rectorul făcea un tur de control, dar în secunda când trăsura trecu prin dreptul lui, putu să vadă că înăuntru nu se afla nimeni în afara a două dosare ce se autorăsfoiau… Trase oricum o mică spaimă, cu acest echipaj s-ar mai putea întâlni, dar pe urmă se deconecta, zâmbi, amintindu-şi că actele, în general, sunt mondene şi plictisindu-se prin rafturi, din când în când, firesc, le cuprinde dorința de plimbare… Etajul patru, identic cu etajul întâi, amândouă semănând cu etajul trei, dar

deosebindu-se prin infime adâncituri şi creste de etajul secund, oraşul, marele oraş văzut de sus, prin meandrele ferestrelor întredeschise, faimosul burg lăsând în sufletele tuturor parfumuri ce refuzau să se stingă… Liceul „Amnezianum”, pe care toamna prefira frunze şi certificate „Magna cum Laude”, Facultatea de Drept cutreierată de vulpile „de jure” şi „de facto”, înmormântările cu viori cântând în urechile dispăruților, „Cafeneaua Albastră”, plină de proză şi fum, Opera, învăluită în franjuri, umeri albi, plastroane, acute înalte ca Mont-Blancul… Veniamin revedea toate acestea în timp ce se pregătea să deschidă uşile mari cu clanțe de alama sclipitoare ale amfiteatrelor… îşi aminti în scurgerea unor secunde de anii chinuitori de studii petrecuți la Facultatea de Ştiințe Naturale. Unchiul, un savant remarcabil în domeniu, îl urmărise din spate asemeni unui tanc ce-ar alerga prin gubernii un iepure nemâncat de doua săptămâni. Un joc al hazardului, împletirea unor voințe potrivnice, obscure, îl aduseseră în acele săli reci, scârțâitoare, student tapisat cu ierbare, cursuri, halate, probe de laborator, un fel de marionetă, de mecanism memo-rizator al unor serii nesfârşite de alge, protozoare, insecte de interes național, graminee, păsări cu sau fără nuanță albastră în coadă… Acum din nou amfiteatre… Se uită cu teamă la pătratul metalic, mirosind discret a iod, fixat pe prima uşă. Doar două cuvinte: „Boli molipsitoare”. Prudent, apăsă clanța şi pătrunse înăuntru. O primă impresie neplăcută îi făcură pereții, de un cenuşiu închis, acoperiți cu planşe ce reprezentau procese inflamatorii, fazele sindromului Krupp, variante de tuse din Renaştere şi până în prezent. Auzi un „Istenem” venit parcă de pe alte tărâmuri. Profesorul ridicat în picioare, cu o vestă imensă peste paltonul luat la rândul lui peste maiou, vorbea unui grup restrâns de studenți despre un caz ce părea cu totul şi cu totul pierdut, o combinație de sufocări, hemoragii şi febre oscilante, undeva-ntr-un port fără ieşire prea clară la mare. Organele polițieneşti din localitate, plutonierii-majori în

persoană, rugaseră Primăria Capitalei să trimită de urgență un medic, dar ofițerul de serviciu răspunse că momentan Metropola nu dispunea de un cadru capabil să rezolve o atare situație… „Mi-e greu să vă spun, accentua profesorul, în ce împrejurări şi-au amintit de mine. Într-un ataş m-am deplasat în portul fără apă şi, aplicând o suită de gargare şi prişnițe, l-am salvat pe copil… «Ai să te faci mare, o să iubeşti, o să munceşti în ture la strung, vei participa la întreceri, vei fi folositor patriei şi semenilor tăi», i-am şoptit strângându-l la piept… Ceea ce doresc în mod deosebit să ştiți e faptul că familia micului bolnav era extrem de săracă. Şi totuşi, din nevoile lor, aceşti oameni mi-au oferit la plecare o găină… «E tăcută, prietenoasă, şi dacă n-o tăiați vă va face ouă până la adânci bătrâneți…» mi-a spus doamna ce-o scosese de sub pat. Pentru început am luat-o, dar când am ajuns la marginea aşezării m-am întors şi le-am dat-o înapoi: «Nu pot, le-am zis, să vă las fără acest animal din care duminică veți mânca cu toții, şi îndeosebi copilul, o supă şi un papricaş…»” „Şi noi o să facem la fel, săriră studenții, nu vom lua găini de la cei săraci, chiar dacă ne vor oua până la adânci bătrâneți…” Se lăsă o linişte grea, solemnă, cursul îşi atinsese obiectivele, dar nu trecură nici zece secunde şi în spațiul vast al amfiteatrului răsună vocea tremurătoare a lui Veniamin… „Domnule profesor, nu-i adevărat… ați luat găina… căci eu văd şi acum în pântecele dumneavoastră pieptul şi picioarele pane pe care le-ați mâncat cu poftă…” Clipe de stupoare… cine e intrusul?… studenții se ridică în picioare, se unesc şi se transformă treptat într-o megaorătanie ce vine spre uşă… „Sunt pierdut, bâigui Veniamin, monstrul îmi va scoate ochii, mă va pune să fac ouă până la adânci bătrâneți”… îşi ridică mâinile, „acum mă va lovi”, dar nu, în clipa aceea mai lungă decât veacurile auzi o şoaptă prelinsă direct din ciocul namilei cu pene… „dispari, cheri, până nu e prea târziu!” A ieşit prin uşă, normal, printr-o crăpătură, prin gaura cheii, e greu de stabilit.

Se afla din nou pe coridor, în aripa dreaptă a Institutului, şifonat, cu junghiuri în coaste, cu senzația că stătuse zile întregi într-un soare torid făcând băi de nisip. În mod firesc ar fi trebuit să se retragă, să caute ieşirea, eliberarea din strânsoarea zidurilor, dar un impuls ciudat, o forță de necontrolat îl făcu să se apropie de uşa amfiteatrului următor. Pe tăblița fixată la intrare scria: „Recuperări, Melancolii, Enumerări". Se strecură înăuntru cu pas uşor, ca de felină, aproape că se resorbi în propria-i ființă de teamă să nu deranjeze. La catedră profesorul vorbea aruncând din când în când priviri înspre cei patru studenți ce-i formau auditoriul. Istorisea despre începutul melancoliilor la semințiile vechi din Atelcuz, se tampona cu batista, îşi cobora vocea până la adâncimi de bas-pedală, relaționa interesant. Pe ordonată se înşirau secolele fără strălucire, popoarele mici şi cuminți, conducătorii geniali, formațiile de zbor ale păsărilor călătoare, pe abscisă, serviciul militar, simțul datoriei, sechelele şi traumele, profilul probabil al urmaşilor din a treia sau a patra generație. Cunoştințe enciclopedice, într-o delicată derulare, amintind prin simpatie de coronițele copiilor premianți.

Dar iată că magistrul, după o nouă tamponare cu batista, îndreptă expunerea spre propria-i familie. Glasu-i se schimbă, privirea-i trece dincolo de pereții cenuşii, o aură sentimentală învăluie capetele tuturor… „Soția mea m-a ajutat în carieră, mi-a stilizat cursurile, mi-a spus mereu: «Şanty, tu eşti o mare valoare»… găteşte economic, mă fereşte sistematic de colesterol… dar în ultima vreme miroase a sulf…" De-afară se auzi un birjar glosând pe tema unui organ de reproducere, studenții tresăriră, traseră aer pe nări, unul dintre ei schiță chiar gestul de a deschide un geam… „Soacra mea, reluă vorbitorul, e o bătrână de nădejde, îmi aduce uneori scobitori şi mâncare, poate ați văzut-o, umblă în halate la doi nasturi, face furori la C.A.R.P. cu minijupul, îşi pune la punct acum un taior pentru întâlnirea cu socrul decedat la Verdun, dar în ultima vreme, ca

şi Hanelore, miroase a sulf…” Studenții tropăiră, își puseră tifoane la nas și la gură, doi dintre ei pregătindu-se să zgârie cu lama bănci din avutul obştesc… „Fiica mea, glasul era de acum obosit, e premiantă la Conservator, dă concerte pe piane acoperite cu pături şi cojoace, dirigintele-i sărută mâna şi-i oferă din keksurile lui, e un geniu, aş dori să o mărit”, „dar miroase a sulf, strigară trei din cei patru studenți. „Băiețelul, de abia patru luni, garantat al meu, mai îndrăzni profesorul, a şi scâncit că ar vrea să-mi urmeze la catedră, să vorbească şi el cursanților despre familia lui… «da, păpuşel», i-am spus… «catedrele universitare se moştenesc din tată-n fiu… şi titlurile… dar până atunci mai creşti puțin, mănâncă, citeşte, învață limbi străine, perfecționează-ți tehnica relațiilor»“… „şi caută să miroşi cât mai puternic a sulf, tunară din fiind cei patru învățăcei ridicați în picioare. Se lăsă o linişte grea după aceste cuvinte, parcă toți aşteptau să se întâmple ceva. Şi-ntr-adevăr, din colțul său Veniamin se îndreptă spre magistru.

— Domnule profesor, am o rugăminte…

— Spune tinere, spune…

— Am auzit c-aveți o fiică pianistă… cântă pe cojoace… pe blănuri, aş dori s-o iau de soție…

— Dragul meu… cu mare plăcere… dar ştii… are un miros…

— Şi ce dacă-l are?… pas d’importance… asta-i bună… vom fi fericiți…

— Ginere scump… şi când vii după ea?…

Voi să răspundă, dar îl înăbuşiră aburi de sulf. Se trase înapoi îngrozit, oare cine putuse declanşa catastrofa?, şi-n clipa când crezu că nu va afla niciodată, o văzu pe fată în rochie de mireasă îndreptându-se spre el… „M-ai cerut de nevastă?… iată, sunt aici… a ta pe vecie… fă-mă fericită!” Veniamin s-a zbătut, s-a-mpleticit în voaluri, a scăpat ca prin minune de un sărut, a rostit de zeci de ori „a fost o glumă, doar o glumă… vă rog să mă iertați” şi-n cele din urmă, fără să ştie cum,

miraculos, a ajuns pe coridor ajutat pesemne şi de cei patru studenți pe care profesorul îi cădea sistematic la examene deoarece refuzau să-i ia fiica de soție. Acum, în această învălmăşeală, fugiseră şi ei, poate într-un alt amfiteatru, poate la o altă facultate, poate pe un alt continent…

Se opri în dreptul unui geam cu o senzație persistentă de frig. Trase perdeaua la o parte şi privi oraşul care se-ntindea ca o halucinantă aglomerație de parcuri, canale, piețe, croitorii pentru morți şi vii, magazine. Se auzeau voci extrem de aproape provenind parcă din difuzoarele unor aparate de radio. Se încrucişau mai multe idioame, erau mari diferențe de accent, cuvinte grele de consoane, ce puneau sub semnul întrebării însăşi existența limbii, alternând cu expresii rapide, muzicale. Din aceste intersectări de discuții, Veniamin prinse câteva frânturi: „Ia-ți doar un sufertaş la tine şi prin canal dispari neîntârziat”… „În saloanele lor s-a cuibărit de mult putreziciunea, doamna cea bătrână are şi acum favoriți, iar contesa se stinge lent, într-o debara, numai bijuterii şi mătăsuri”… „Cafeaua amestec se bea peste tot, doar Papa şi maicile prin mănăstiri mai insistă cu cea veritabilă”… „Nu mai pot ține minte nicio replică, scleroza militans, şi la spectacol vin prinți şi diplomați, e în joc însuşi prestigiul Capitalei”… „în apa din pivniță mi s-au înecat nu ştiu câte curci şi găini, plutesc peste tot numai ciocuri şi pene, şi-acolo cel mic şi-a găsit să plimbe vaporaşe”… „Sunt țăran şi mă mândresc cu caii mei nepotcoviți”… „Vin vânturile australe să ne vindece de reumatism”… „Vin alte vânturi şi despre noi se va vorbi tot mai puțin”… îşi apăsă fruntea de geam… „s-ar putea să-1 sparg dacă continui”… „Vor veni alte vremuri şi despre noi se va vorbi tot mai puțin”… şi-n timp ce-şi repeta aceste vorbe încărcate de un secret parfum, începu să vadă, nu departe, într-o piațetă, un grup de copii feluriți ca statură şi-mbrăcăminte, înghesuindu-se la un ghişeu. Discuțiile purtate i se aşterneau pe timpane asemeni pulberii de sulfamidă ce înălbeşte o rană… O fetiță

blondă, către omul cu plete negre din ghişeu: „M-a trimis tata să vă spun că s-a lăsat de băutură. Vă roagă să treceți în dreptul numelui lui o bulină roşie şi să-i propuneți memoria pentru veşnicie"… O fetiță pistruiată, către doamna cu ochelari şi buze groase din ghişeu: „Bunicul e pe moarte, a fost tâmplar, a făcut jucării pentru toată lumea şi ar vrea şi el să fie ținut minte măcar o săptămână"… Un adolescent cu țigaretă, către surdul cu mustăți şi cioc, preşedintele ghişeului: „Ticăloşilor, ce faceți cu eternitatea?… pentru profesorii mei de matematică şi limbi nu se mai găseşte niciun loc?… au fost corecți cu orele, şi scriptele, au fost evidențiați în circulare şi procese-verbale"… Un elev cu uniforma pătată de cretă, către un domn cu obrajii pudrați, secretarul literar al ghişeului: „Ca să nu fii uitat niciodată am auzit că trebuie un alt dosar. Mătuşa vă roagă să-i spuneți cum arată noile cereri, dacă mai sunt valabile ştampilele rotunde, cine contrasemnează semnăturile mai vechi, adeverințele de bună purtare trebuie traduse şi în limbile moarte?"… Un sugar îmbrăcat în soldat cu un chibrit aprins în mână: „E o prostie să ne batem pentru veşnicie, mai bine să dăm foc acestei gherete blestemate"…

De la mica tarabă amenințată tot mai serios cu incendierea, Veniamin îşi mută privirea pe zidurile groase făcute din lut, cărămidă, paie şi piatră ale clădirii ce domina în apropiere un părculeț de palmieri ofiliți. Stoluri de papagali adaptați unor temperaturi mai reci zburau în jurul turnurilor terminate cu antene şi paratrăsnete de care atârnau tăblițe purtând toate un singur anunț: „Sub noi se află Tribunalul Suprem". Despre acest bastion al dreptății şi al speranței, despre această citadelă, iarna răcoroasă ca o prişniță, vara fierbinte ca o blană de jder, auzise poveşti fascinante în copilărie. Încercase în şcoala elementară şi în liceu să facă şi el compuneri cu avocați studiind străvechi cutume, cu grefieri ce-şi ascuțiseră degetul arătător cu lama pentru a bate corect la maşină fraze esențiale din sentință, recursuri, reclamații.

Cunoscuse chiar la un pescuit de caracude un avocat al apărării, un renumit pledant, ce-i vorbise fără istov în timp ce scormoneau după peşti pe sub pietre, de renumita afacere a bretelelor-Stawisky – văzută din unghiul atât de subtil al circumstanțelor de triplă factură: agravante, atenuante, ilariante. Acum ar fi dorit să se întâmple, cu adevărat, o minune, adică cineva să-1 smulgă din geamul în care parcă încremenise şi să-1 plimbe prin aerul sever al Tribunalului. Se mişcă precipitat în plasa perdelelor, auzi trosnindu-i vertebra mai uzată, se ridică o clipă pe vârfuri şi privi-n afară. Rămase uluit. Nu era nevoie de niciun miracol pentru a ajunge în clădirea ce atât de mult îl fascina. De sub fereastra lui pornea o bârnă, e adevărat, pe alocuri crăpată, ce ducea exact până la intrarea principală a fortăreței din parcul cu palmieri. Se chinuia să traverseze. Băteau clopotele întregului oraş. Îşi asumase riscul prăbuşirii. Sub el se adunase tradiționala mulțime, curioşi, agenți de circulație, familii aflate între două trenuri, oameni care în străfundurile lor simțeau nevoia unui şoc… „Cât de curând îl vom aduna cu cearceaful”, răcni un bărbos cu un rest de țigară între buze… „Cu atât mai bine, un nebun mai puțin”, adăugă un subofițer cu două decorații în piept… „i se vede buricul… o să-i cadă pantalonii… vom vedea tot… tot…” chicotea o doamnă sprijinită de brațul unui franc-tireur… „Doamne, ajută-1… nu-1 părăsi… dă-i puteri să-ajungă unde vrea”, mormăia o bătrână făcând plecăciuni cu fruntea spre pământ, îşi simțea obrajii transpirați, printr-un aer sufocant zărea movile şi turnuri, oraşul părea un imens ventricul pulsând molozuri, frunze, sânge, bidoane, îşi aminti de antrenamentele la paralele, de antrenorul ce-i striga mereu: „foloseşte forța degetelor… forța degetelor… forța degetelor”. Se afla acum la mijlocul bârnei, numărul celor de jos se dublase, formau parcă o mare de pălării, turbane, peruci şi căciuli… „acum brațul drept, îşi spuse… nu-i nimic dacă trosneşte… acum piciorul stâng… bastionul se apropie… încă un trosnet… alunec…”

atârna în gol cu mâna dreaptă încleştată de lemnul putred ce încă rezista. Sub el se crease spațiul pentru inevitabila cădere… „de m-ar ajuta cineva o clipă”, un joc de cuvinte, un plesnet, secunde despicate în patru, percepu un vaiet, un strigăt de oroare… deschise ochii şi văzu la câțiva centimetri un liliac cu aripi mari ca nişte pelerine. Şoarecele zburător îl atrăgea spre sine, îl aspira, strecurându-i în trup o umezeală de tavernă. În ochii mici ai acelei vietăți oribile, Veniamin se vedea cocoşat şi păros, simțindu-şi în acelaşi timp mirosul de alge putrezite. Se târa acum pe bârna verzuie ca-ntr-un vis, devenise brusc puternic, invincibil, mulțimea de sub el fugise văduvită de spectacolul morții, liliacul îi agoniza pe gât, mirosind îngrozitor, mai avea puțin până să ajungă la primul contrafort al Tribunalului. În clipa când atinse zidul, se-ntoarse şi auzi din fereastra în care stătuse cu puțină vreme înainte, un copil cu fața prelungă strigându-i: „Eşti cel mai ridicol om de pe pământ! …”

La intrarea în marea clădire, fu întâmpinat de un bătrân ce, umil, îi ceru o sumă intimă de bani… „Un cerşetor”, îşi zise, un vitregit al sorții, sau poate un original ce vrea să verifice cât suntem de generoşi. Vârî mâna în buzunar să caute o bancnotă sau câteva monede, găsise mărunțiş, se pregătea să-1 scoată, când bătrânul, brusc jenat, spuse că nu-i mai trebuie nimic, că de fapt el ar fi vrut să-1 avertizeze pe domnul vizitator despre întinderea coridoarelor şi despre eventualele surprize ce l-ar putea aştepta colindându-le. Mai adăugă, în timp ce se îndepărta, că sezonul marilor procese trecuse, Tribunalul traversând acum o perioadă de vacanță. De fapt, în jur, ca noaptea într-un parc sau cimitir, nu era nimeni. Totul strălucea, pereții proaspăt vopsiți, ferestrele fără pete, perdelele călcate impecabil. Se uită pe jos şi constată aceeaşi curățenie exemplară. Trase chiar concluzia că între instituție şi celelalte viețuitoare, indiferent de rangul zoologic, era o relație de întrajutorare, deoarece un şobolan voluminos, tot în ideea

igienei, țâra înspre gaura sa un peşte uitat de vreun funcționar prin cine ştie ce împrejurări sub un stativ de flori. Se învârti prin hali câteva minute, se gândi la personalitățile juridice ce trecuseră şi ele prin acelaşi hali, apoi, îşi propuse mai multe trasee în funcție de ordinea şi importanța lor. L-ar fi interesat, din zecile de variante existente, sălile de consultații dintre clienți şi avocați, „boxele mărturisirii", unde doar anumite cazuri erau rezolvate, „baia de aburi", pentru acuzații graşi care acolo transpirau depoziții, „podul tainelor", destinat îndrăgostiților vinovați de crime pasionale, „sala tabacheră", celebră prin pledoariile în limba latină. Se gândea tocmai să abordeze această din urmă încăpere când auzi un zgomot, o gâlceava, poate mai mult, un scandal, undeva, în aripa dreaptă a clădirii. Hotărî brusc să se îndrepte într-acolo… Săgețile albastre îl conduseră la etajul întâi, săgețile galbene îl coborâră la parter, o săgeata verde îl orienta pe traseul unei debarale, dar zadarnic… Zgomotele, deşi se auzeau tot mai puternic, erau imposibil de localizat. Şi când crezu că nu va ajunge niciodată să ia contactul cu acea frământare, din spatele unui gobelin înfățişând un urs în timpul unui interogatoriu, apăru o bătrână cu fruntea bătută-n insigne de ghid al Tribunalului… „Pe aici, domnul meu, pe aici…" şi pătrunseră-ntr-un coridor… „acum urcăm aceste trepte…" şi se fofilară printr-un balconaş… „lăsați-mă pe mine-n față căci e întuneric…" şi după câteva clipe se opriră în dreptul unei uşi pe care scria cu litere fosforescente: „Procuror general. Sala de procese secundare". O muscă trecu într-un bâzâit uşor spre o fereastră acoperită cu o plasă de sârmă. O rază de lumină scotea în evidență capătul unei bănci, tija unei scuipători, suprafața rotundă a unei mese acoperite de broşuri. Un miros de benzină şi de ulei folosit la prăjeală urca din corpusul unei găleți aflate nu departe, sub o gură de incendiu. Veniamin mulțumi femeii pentru rapidul ghidaj, îi atinse fruntea plină de insigne, îi ură succes, decorații şi pensionare onorabilă, după care deschise uşa nu fără o

oarecare stânjeneală. Se aştepta să pătrundă într-o încăpere vastă, un amfiteatru, o sală de dezbateri cu ferestre mari, cu bare pentru avocaţi ofensivi şi defensivi, cu şezlonguri şi fotolii pentru imploraţii, istericale şi leşinuri. Rămase încă surprins, aproape stupefiat, când se trezi într-o cameră rece, cu pereţii acoperiţi de desene şi păianjeni, cu pământ şi rumeguş pe jos… Iar ca unic mobilier, un pat aflat la mijloc, sub un bec învăluit în franjuri de hârtie creponată. Închise ochii într-o încercare de a refuza decorul. Văzu în străfulgerarea unei clipe oglinzi, dulapuri de abanos şi nuc, servicii pentru anason şi cafea, buze unindu-se în cleiul unor sărutări. Deschise ochii şi zări-ntr-un colţ un corb cu aripa însângerată şi un vierme îndreptându-se spre el. Închise iarăşi ochii şi din toate părţile îl invadară fetiţe cu păpuşi în braţe şi ciclişti asudaţi mâncând îngheţată. Când din nou îi deschise se afla cu mâinile încleştate pe una dintre marginile patului de fier. Nu-şi putea lua privirea de la muşuroiul ce se mişca sub pătură. Nu-l încerca nici simţământul de teamă, nici dorinţa de-a fugi, era încremenit într-o curiozitate rece, abandonându-se cu totul clipei ce părea infinită în derularea ei… „acum iese… trebuie să iasă…” mormăi… şi strânse mai tare patul între degetele străbătute parcă de curenţi electrici. De sub pătura murdară apăru o perucă, un fragment de frunte, doi ochi turtiţi, lipiţi de fundul capului, o buză atârnândă, un torace cu sternu-ncovoiat, mâini şi picioare prinse în croiala confuză a unui frac… „Moartea”, bâigui Veniamin şi făcu un sfert de pas înainte. Dar nu, se linişti… Cel ce se pregătea acum să salute, să dea onorul oaspetelui aflat în apropiere era procurorul-şef însuşi, singurul locuitor al camerei în anumite perioade ale anului. În pofida aspectului său de om neodihnit şi poate prea puţin hrănit, avea totuşi o căldură în gesturi şi priviri, resimţită de toţi cei ce veneau în contact nemijlocit cu el. Conducea instituţia de câteva bune decenii, cu rezultate excelente pe mai toate planurile, fiind evidenţiat an de an de bilanţurile judiciare. Numele său

era legat, în cercetare, de îmbunătățiri aduse unor cutume, de reglementări ale proprietăților funciare şi de introducerea unor termeni riguroşi în problema atât de complicată a împărțirii patului între soț şi soție, de scrierea unor broşuri cu un limbaj menit să trezească dorința de a intenta tot timpul procese. Il chema Francesco Armando Callu…

— V-au atras, desigur, zgomotele din camera mea, începu el dialogul…

— Mărturisesc că da, confirmă Veniamin, eram curios să văd ce se întâmplă…

— Poate bătrâna cu insignele de ghid n-ar fi trebuit să vă lase să intrați, dar acum, dacă tot ați venit, o să vă spun despre ce este vorba… şi trase de sub pat un coş de nuiele, în fundul căruia se afla o sală vastă de dezbateri. Patru avocați pledanți, cu peruci şi eşarfe peste piept, se duelau în vorbe, gesticulau amplu, răsfoiau culegeri şi coduri de legi. Se aflau cu toții angajați într-un proces de paternitate literară, patru romancieri scriind, fiecare la vila sa, una şi aceeaşi schiță intitulată simplu: „Târpie”… Era vorba în paginile ei de un cal orb ce mânca foarte mult. Eroul principal, numit şi „Omul de pe capră”, a acceptat o vreme consumul ridicat de fân, dar când a constatat că va ajunge curând la sapă de lemn, a redus substanțial tainul. Printr-un joc ascuns al forțelor destinului, pofta de mâncare a animalului s-a transmis asupra stăpânului, şi astfel, în numai două săptămâni, acesta devorând macaroane şi napolitane, pe ascuns, a devenit obez. Lucrurile nu se opresc aici, deoarece doamna erou principal, numita Zubizarina, în condițiile îngrăşării soțului ei, făcea dragoste cu un prieten al acestuia, cu câteva kilograme mai uşor. Cere divorțul de proprietarul calului din care Primăria făcuse de mult tobă, mititei şi salam. Se ajunge-n Tribunal. Printr-un nou joc al forțelor destinului, perfect dozat şi regizat de autori, soția infidelă nu poate fi prezentă nici măcar la prima înfățişare, deoarece îngrăşându-se instantaneu, aprozilor le este imposibil

s-o scoată din apartament. Finalmente, datorită absențelor din sala de dezbateri, pierde procesul… Toți cei patru romancieri promit şi volumul doi al schiței, din care, fiecare în vila sa, a şi scris primele douăzeci de rânduri…

— Aş mai putea, spuse procurorul-şef, să vă destind şi cu alte procese ce se desfăşoară neîntrerupt de câțiva ani, ridicând mari probleme instituției. Trebuie să asigurăm un minimum de public, pentru aceasta apelând la armată şi studenți, combustibilul necesar încălzirii, asistența sanitară, cronicarii literari, comentatorii orali ce răspândesc haloul până în cele mai îndepărtate cătune… şi discuțiile s-au prelungit astfel, şerpuind printre marile probleme ale vieții, cei doi apropiindu-se şi depărtându-se ca două manechine de cauciuc, ciocnindu-şi frunțile şi umerii cu sunete de vreascuri uscate, spunându-şi pe numele mic, lansând formule de politețe şi acuze adormite de mult în praful dicționarelor. Au întors pe toate fețele iubirea, ce mecanisme o declanşează, dacă va mai dăinui sau nu, de ce femeia e comparată cu o harfă, cu un divan, cu un angel ce-şi scutură pletele noaptea sub lună, cât va costa începând cu prima săptămână a mileniului trei o sărutare sinceră după ureche… Au strâns la sân ca pe un prunc istoria… Suntem sau nu capabili s-o-nțelegem?… adevărurile ei depăşesc mărimea unei gămălii de ac?… trebuie să plângem când aflăm că Barbarossa şi Otto au pierit înecați?… e necesar să simțim în suflet fiori pentru protomoşii din epoca bronzului?… Au stabilit primele semne ale îmbătrânirii… calcarul din genunchi şi vertebre, adormirea cu cartea pe piept, indiferența dacă trăieşti în triunghi, intoleranța la cafeaua veritabilă, visele cu sape şi lopeți, firul de lacrimă apărut la scormonirea prin fotografii şi albume, indispensabilii lungi, luați după căderea primului fulg de zăpadă… Au trecut în revistă câteva dintre îmbunătățirile ce trebuie aduse Bastionului Dreptății…

Au urmărit pe diapozitive momente din trecutul Tribu-

nalului… întâiul proces desfăşurat într-o atmosferă festivă, eşalonat doar pe câteva şedinţe, cu avocaţi şi martori din străinătate, terminat cu o achitare generală, simpozionul *Sa nu nedreptăţim pe nimeni,* animat de discursurile condamnaţilor pe viaţă, apariţia revistei cu circuit închis *Vreau să fim iertat,* plină de poeziile celor ce se bucurau că după ispăşirea pedepsei vor redeveni cu adevărat oameni. Şi când se pregăteau să redacteze un proces-verbal asupra celor discutate şi să fixeze data întâlnirii următoare, a apărut un portărel anunţându-1 pe domnul procuror ca el şi oaspetele său sunt poftiţi de domnişoara învăţătoare la serbare. Veniamin a primit vestea cu o oarecare neplăcere. Ar mai fi vrut să zăbovească în clădire, s-o cunoască în amănunţime, să se impregneze de o atmosferă unică prin parfumurile ei. Dar în acelaşi timp se gândi că trebuia totuşi să se întoarcă, să ajungă acasă… Fusese minunat tot ce văzuse Komdivarul, Vindobona, sau ce oraş o fi fost, Templul Artei Diplomatice, Medicina, Tribunalul, Piaţa Operei, maşinile ce mergeau doar cu o picătură de benzină, bătrânii îndrăgostiţi de vrăbii, sufletul său se-mbogăţise, se simţea puternic, capabil să reia totul de la început… Trebuia chiar neîntârziat s-o facă… Aşa-i spuseseră şi părinţii în ultimul lui vis… *„Întoarce-te acasă şi reia totul de la început… nu te mai gândi la expoziţia eşuată, la piesele furate sau distruse, la faptul că alţii, mai puţin talentaţi, ţi-au luat-o pentru moment înainte. Noi suntem alături de tine, te vom ajuta după puteri, întoarce-te acum acasă şi lucrează…”* Ce frumoase, stranii, fuseseră acele minute sau ceasuri când familia se reunise iarăşi! Tata şi mama în haine de mire şi mireasă aveau trupuri de copil, în timp ce figurile lor semănau cu cele din ultimul an al vieţii. Erau atât de fericiţi că s-au căsătorit. Iată-i primind felicitările, îmbrăţişările, tortul de bezele cu decoraţii şi inscripţia „La mulţi ani!”. Şi-ntr-un colţ, el, fiul, născut deja bătrân, neobservat de nimeni, urmărindu-i…

Îl însoţi pe procuror până la locul serbării. În timp ce

străbăteau coridoarele îşi aminti de ceremoniile sfârşitului de an – ale lui fireşte –, ce pluteau acum îndepărtate ca nişte frânturi de poveşti rostite parcă de bunici de pe o altă emisferă. Grupați pe două rânduri, firavi elevi, la câțiva paşi de masa oficială, cu buchete în mână, cu palmele umede din cauza marilor emoții. Directorii vorbeau, mustățile lui pleoştite, buzele ei îngroşate de ruj, soarele de iunie revărsa valuri de căldură peste solemna adunare, în sfârşit, după fraze şi fraze, izbucneau aplauzele şi cineva din spate rostea întotdeauna: „Bine că au terminat odată…” Acum, într-o curte dintr-un cartier al Tribunalului probabil se desfăşura aceeaşi ceremonie, în prezența unui public la fel de solemn, la fel de politicos față de discursuri, învățătoarea tocmai explica părinților dificultățile întâmpinate de copii la matematici, reproşa vag ministerului că neglijase particularitățile de vârstă, introducând formula suprafeței trunchiului de con, a piramidei egiptene în clasa a doua primară, îngreunând astfel apropierea sentimentală a celor mici față de lumea atât de fascinantă a cifrelor. Veniamin ar fi dorit să intervină, să declare că toți cei de față sunt în asentimentul vorbitoarei, când procurorul îl trase deoparte, în spațiul liber dintre părculețul de flori şi țevile-mamă ale încălzirii centrale… „Te-am adus aici, îi spuse, cu un scop anume… va trebui la decernarea premiilor să joci rolul unui tată bătrân ce-şi îmbrățişează fiul pentru bunele lui rezultate” şi deoarece Veniamin era total nedumerit, distinsul jurist se apucă să-i povestească cum fostul procuror-şef, în vârstă de cincizeci şi opt de ani, într-o bună zi îşi pierdu facultățile mintale… începu să confunde termenii juridici, propuse revenirea la elemente din codul Hamurappi, ceru introducerea cuvântului de onoare ca formulă garantă pentru eliberarea pungaşilor de gradul întâi, susținu că gospodinele inventaseră tunurile cu bătaie lungă şi trebuie improcesuate, că însăşi soția lui alimentează Mafia cu proteine şi produse zaharoase. Şi ca o culme a rătăcirilor, de un sfânt Nicolae, îşi puse pentru daruri

încălțămintea de toamnă în fereastră… „Ca să-1 vindecăm, noi, prietenii lui, am încercat de toate; discuții curative, plimbări, glume cu substrat şi fără, consultații psihiatrice, băi fierbinți, prişnițe, cure de pastile… zadarnic însă… cu chiu-cu vai, am izbutit să-1 convingem să reia şcoala de la început şi acum a promovat în clasa a doua. Învățătoarea care îmi e nepoată i-a dat premiul al doilea, şi tu va trebui, când el va primi diploma, după cum ți-am mai spus, să-1 strângi în brațe şi să-i şopteşti cuvinte duioase…” şi procurorul „en titre” scoase din sân o căciulă, o barbă şi-o mustață, piesele necesare mascării în tată… Valurile de vorbe, agitațiile femeilor, mişcările de la masa prezidiului, dovedeau că se pregătea trecerea la punctul următor al ceremoniei, şi anume la partea artistică şi la decernarea premiilor. Orchestra propriu-zisă, formată din doi părinți, atacă un marş punctat drastic de un al treilea părinte, prin intervenții de trompetă. Pe urmă cel cu trompeta începu o doină duioasă, vălurită, ca o trenă de mireasă în bătaia vântului. Ochii celor mari erau puțin umezi la vederea odraslelor lor cu fețele proaspete, pieptănați cu cărare şi codițe, în haine strălucind de curățenie. După ce directorii susținură un recital de ghicitori şi strigături, se aşteptă evoluția micilor solişti vocali. Şi într-adevăr, din grupul copilaşilor strânşi în jurul învățătoarei se desprinse o fetiță numai bucle şi funde. Făcu câțiva paşi înainte, se înclină şi începu să cânte cu glas subțire şi tremurător… „Vine, vine, primăvara/ înverzeşte toată țara/ Ciobănaşul mă întreabă/ Ai mai luat vreo notă, dragă/ N-am mai luat, eu îi răspund/ Însă nu mă dau la fund/ Căci învăț cu sârguință/ Să-i fiu țării folosință…” Pe urmă apăru un băiețel ce fredona o poezioară cu o mămică ce se scula dis-de-dimineață ca să-i pregătească fiului ei biscuiții pentru pauza mare. Apoi, sub bagheta unei mătuşi din comitetul de părinți, corul atacă o piesă despre cocoarele ce-n fiecare toamnă pleacă şi-n fiecare primăvară se întorc… Aici, după primele măsuri, ia fragmentul de cuvânt „cocoa”, se simți ceva fals, discordant, ca

un bâzâit de motoretă într-un ciripit de păsărele. Se putea observa că învățătoarea cu o nuia în mână privea mereu în spate. La strofa a doua bruiajul se accentua, iar la debutul strofei a treia, din ultimul rând de corişti se ridică o namilă în şort, cu mustăți şi chelie, răcnind… „Țurai-zum-zum-zum-țurai/ Aş mânca halva cu ai/ Zum-țurai-zum-zum-zum-zum/ Cade frunzele pe drum…” Fu un moment de derută, de linişte, corul se opri, după care, ca dintr-o cavernă, se auzi glasul învățătoarei: „Piciule, mama mă-tii, aşază-te pup şi taci…” Pe fondul debandadei declanşate, Veniamin înțelese că piciul nu putea fi altul decât fostul procuror-şef. Îi veni să râdă, se scărpina pe omoplați, îşi pipăi barba şi mustățile false, erau acolo, îşi muşcă de câteva ori limba să vadă dacă mai e viu… Uitându-se după un timp din nou la serbare, constată că elevul cu chelie, ce avea acum un rucsac în spate, şi-a mai revenit. Înconjurat de asistență, pe parcursul programului s-a învârtit într-o horă cu paşi de alunei, s-a evidențiat într-un montaj, în rolul câinelui la stână, a fost baza unei piramide mişcătoare, a jucat într-o scenetă rolul iepuraşului sanitar şi turist. Dar când s-au împărțit diplomele şi s-a văzut cu premiul în mână şi doar cu coronița albastră pe cap, a început să plângă şi să strige: „Să vină tăticu la mine… să-mi dea un rom şi bomboane”…Ca-mpins de un arc, când premiantul cerea stăruitor băutură şi dulciuri, procurorul-şef activ se apropie de Veniamin şoptindu-i: „E momentul tău acum, să vedem cum îl interpretezi…” În curte se făcu linişte, toți se uitau spre omul, pentru ei total necunoscut, care, desfăcându-şi brațele, se îndreptă spre iepurelui de nouăzeci de kilograme. Distanța scădea mereu… cinci metri… patru… trei… doi… unu… „acum îl sărută”, şopti cineva… dar când cei doi se aflară la câțiva centimetri, în pragu-mbrățişării, sub privirile stupefiate ale tuturor, Veniamin îşi smulse barba, mustățile, îşi azvârli căciula de pe cap. Rămase câteva clipe aşa, încremenit, după care, cu infime palpituri ale buzelor, începu să vorbească… Se auzeau vag

consoane, vocale, cuvinte, un posibil discurs… „desigur, fiul meu, mă bucur…” „eşti premiant…” zum-ţurai-zum-zum… „de-ar fi aici şi mămica…” făcu un pas înapoi… „o să reuşeşti la trepte… admiteri…” se-mpiedică, încercă să se ridice, folosea mâinile în loc de picioare… „şi după ce termini pe la şaptezeci de ani…” o baltă… încă una… „o să intri iarăşi în viaţă…” Se caţără pe gard, se strecură printre sârme şi cuie… „Tată, cui mă laşi? …” ce întrebare… era de acum dincolo… toţi îi făceau semne să stea… îşi încorda muşchii… cu un suprem efort se ridică în picioare şi scoţând un chiuit o luă la fugă, pierzându-se pe străzi…

La marginea oraşului l-au aşteptat Făt-Frumos şi Smeul. De mai bine de un an, amândoi erau, cu rândul, soţii Ilenei Cosânzeana. Îl duseră pe artist acasă la ei, îi oferiră o baie fierbinte şi pe urmă o masă cu salam, icre, caşcaval, piept de fazan, choux-à-la-creme, cafea, îngheţată. Apoi îl conduseră pe oaspete la culcare. După cum era şi normal, cei trei soţi îşi lipiră urechile de uşa camerei în care se odihnea Veniamin. Auziră ceasuri de-a rândul un sforăit uşor, regulat, doar spre dimineaţă cineva parcă rostise, de dincolo de uşă, dintre plăpumi şi perne… „Doamne, când se va-ntâmpla oare ceva cu adevărat interesant pe pământ?”

Imperiul de praf

Prin pânza vremii

În ultima vreme, parcă mă tem mai puțin de moarte. În urmă cu nu prea multe luni, mă gândeam mereu la ea. Cum va fi, sub ce formă se va prezenta să mă ia, cum voi arăta în primele ceasuri de neființă? Mă mai gândeam şi unde voi muri. În casă sau poate în camera în care scriu, într-un vagon de tren, călătorind spre vreun orăşel obscur, în timpul unui antrenament atletic sau pur şi simplu pe o stradă, ducându-mă sau întorcându-mă de la cineva. Teama morții m-a urmărit mai ales în Franța. Mă gândeam atunci că voi cădea pe una din infinitele străzi ale Parisului, mai anonim decât ultimul dintre anonimi. Cui i-ar fi păsat acolo de mine?… Un sentiment acut al morții l-am avut în cele nouă ceasuri petrecute, ba pe o bancă, ba pe alta, în gara München. Dacă francezii mi-au părut străini, pe nemți, în schimb, îi resimțeam ca pe nişte creaturi de gheață, capabili să mărească aproape oricui pustiul sufletesc. Credeam că plecarea din acea gară, ce luase în închipuirea mea forma şi dimensiunile unui sicriu, nu se va mai petrece niciodată. De-abia spre ora nouă seara a apărut, într-un anume fel, trenul salvator, care m-a dus din nou la Paris; de fapt, tot într-un iad, însă ceva mai cunoscut. Mă gândeam la „dispariție" şi în timpul drumurilor Paris-Timişoara, dus-întors, făcute cu maşina. Mă cuprindea senzația „marelui frig" mai ales prin pădurile de brad ale Germaniei şi prin podişul Boemiei, unde desimea coniferelor făcea ca totul să mi se pară umed, umbros, aproape morbid. De fapt, vorbeau în mine constituția catastrofică pe care o am şi imobilismul nației din care provin…

Zi toridă, lume stoarsă pe străzi, transpirații abundente, mirosuri penetrante, iuți. De abia acum înțeleg pe deplin rostul piscinelor „în imediata apropiere". Când eşti încins, sufocat, sari ca un pietroi în apă şi starea de relaxare, de calm, a nervilor revine imediat. Joi, P. va fi la Bucureşti. Rămâne de văzut cum

ne vom aranja întâlnirea. Pentru moment, nu pot scrie mare lucru. Simt în creier un vid, senzația unei camere goale prin care nu adie nici măcar o pală de vânt. De intrat în panică, însă, nu intru. E mai mult ca sigur că nu sunt un „cantitativ" şi poate că statutul acesta nici nu e cel mai rău dintre lucruri. Adevărul este că n-aş prea suporta să am la activ sute de pagini proaste sau prioritar mediocre. Sunt mulți cei care se mângâie cu cincizece volume… dar nu de puține ori, în spatele lor e un infern. M. mi-a făcut cadou, în aprilie, un radio-casetofon şi a adăugat la aceasta o casetă pe care a imprimat Mozart şi, din abundență, începutul *Sonatei lunii.* Ascult banda şi nu mă pot sătura de ea. Nu comentez nici ce înseamnă geniu, talent, absolut nimic. Ascult minunea ca un tont şi tac… La şcoală, haosul e total. Profesorii încheie în bună parte medii după ureche, promovează aproape pe gratis semianalfabeți. Una dintre catastrofele noastre naționale este şi acest tip de învățământ.

Pot să spun că în cei aproape patru ani de Paris nu am fost niciodată bolnav, adică trântit la pat de febre, dureri de cap, de piept, de spate etc. Şi ocazii de îmbolnăvire ar fi fost… fie din cauza unor ploi perfide, fie a unor vânturi reci care mi-au fluierat prin oase. Am fost, în schimb, atins de o cumplită nevroză. Nu am citit niciodată despre aceste „defecțiuni" vreo carte de specialitate, dar cred că aş umple nişte foi pline de interes, de substanță, scriind despre ele. Nevroza e supremul blestem ce poate cădea pe capul unui om. Nu ştiu ce atinge ea din creier, probabil întreaga lui masă, poate doar anumiți centri, cert e că receptarea realității se modifică în întregime. Dispare răbdarea, suficienta înțelegere a celorlalți, apar ca din pământ neîncrederea, bănuielile, hotărârile nefondate, imprevizibile, alunecarea într-un cadru unde totul e altfel modelat. Nevroza nu doare, dar provoacă cea mai atroce suferință. Cu ea în creier, te plouă tot timpul, ți-e frig când celorlalți le e cald, suferi pentru chestiuni imaginare, îți inventezi, cu belşug de fantezie, mijloace de tortură. Când şi

când, nevroza e suportabilă, ceva o îndulceşte. Iți pune atunci, desigur, Dumnezeu mâna pe cap. Dar cât ține asta?… o oră, două, un sfert de zi? Bolile creierului te fac, până la un punct, frumos „pe dinafară”. Dar când urmează decisiva prăbuşire „înăuntru”, vitrina exterioară năruindu-se, devii hâd, penibil, un automat mânuit de mecanisme diabolice. Zi de zi, Parisul mi-a accentuat nevroza, mi-a picurat-o-n creier, m-a învăluit în ea. Oricât mi-aş fi lipit fruntea de zidurile lui, nicio salvare. În după-amieze sau seri când aveam cu deosebire creierul „apăsat” o porneam la plimbare, de unul singur, spre Porte d’Orleans. Drumul urca bulevardele de centură, trecea printre tipicele case pariziene de cinci-şase etaje, mai toate creații ale anilor ’900-’20. Pe porți, multe firme de medici evrei, anunțuri de clinici psihiatrice şi multe tăceri în dosul ferestrelor de la etajul întâi… „Cine ştie, îmi spuneam, privindu-le, poate şi acolo e ca şi la mine!…” După-amiaza, seara, singur… spre Porte de Vanves, Porte d’Auteuil, Porte d’Italie…

Revenind la profesoratul meu, voi spune că un an – anul de debut — am oficiat la Ohaba-Româna, sat atât de obscur, încât şi cercetătorilor specializați NATO le-ar fi trebuit destul timp pentru a-l localiza. Toamna şi iarna, satul era un imperiu al noroaielor şi-al unei plictiseli oarbe. Singurele spectacole ce le puteai vedea pe străzi erau, în anotimpurile mai sus menționate, eforturile cailor de a târî căruțele prin glod sau al unor camioane de a birui nesfârşita suprafață a mocirlei. La căruțe şi camioane se adăugau frecvent tractoarele cu zgomotele lor ce se auzeau departe, peste dealuri. În anul ohabian de învățământ, am locuit în incinta şcolii, într-o încăpere rece, plină tot timpul de şoareci şi insecte. Pentru a scăpa de rozătoare, am adus la un moment dat un cotoi, cu speranța că el măcar le va rări. Rezultatul a fost însă nul, căci pisica, dând de un oareşcare confort, s-a pus pe un somn prelungit, netulburând cu nimic sarabanda şoricărească. Am apelat atunci la curse speciale şi-n decurs de două-trei luni de

zile nedoriţii oaspeţi rozători aproape că au dispărut. Eram, în pipernicita clădire a şcolii, trei profesori, două învăţătoare şi două absolvente de liceu cu atribuţii de suplinitoare. Cel mai din topor era, fireşte, directorul. Ceea ce-l chinuia pe el până la istovire era ca nu cumva noi, subalternii, să-i ieşim chiar şi cu un milimetru din cuvânt. Cea mai fermecătoare privelişte a sa era când, dimineaţa, în indispensabili, se ducea, cu un ziar în mână, la toaleta dintr-o extremă a curţii. Stătea acolo cam jumătate de oră, citind, printre altele, din doască în doască jurnalul – de altfel, unica lui lectură. Directorul avea o soţie, Toto, care-l vizita periodic. Venirea ei în sat era un eveniment. Era adusă de soţul ei, fie cu un I.M.S., fie, cât mai confortabil, în cabina unui camion, fie cu o trăsură obţinută de soţ de la cunoştinţe din cătunul vecin. Stătea în noroaiele sau prafurile Ohabei câteva zile, de regulă, şi atunci întreaga atenţie a şcolii era concentrată asupra ei. Toto trebuia să se spele, deci se aducea cea mai curată apă pentru igienizare; Toto trebuia să mănânce bine, automat se tăia o găină; Toto trebuia să doarmă după-amiază, în consecinţă, nicio minge bătută prin curte, nicio uşă trântită. Ca inteligenţă, Toto era submediocră, iar de vreo posibilă frumuseţe să nu mai vorbim. Avea o faţă rotundă, cu ochi parcă lipiţi de-a stânga şi de-a dreapta nasului, un accent moldovenesc intratabil, ceva artificios în ţinută, de servitoare dată la un curs de şase luni pentru „şlefuire”, îşi iubea soţul cum iubeşte capra lanţul. Avea însă momente de efuziune, de delicateţe, când îl giugiulea, spunându-i „Ţuşcă”, diminutiv pe care – aplicat individului în cauză — eu îl găseam profund dezagreabil. La intervale de câteva duminici, în Ohaba se desfăşurau hore, fie în mijlocul satului, pe locul fostei biserici, fie într-un grajd comunal transformat ad-hoc în cămin cultural. La aceste reuniuni, susţinute muzical de cei mai bizari instrumentişti imaginabili, îşi făceau apariţia, nu arareori, Ţuşcă şi cu Toto. I-am văzut în două rânduri, mai spre lunile verii, dansând, cum s-ar zice, „în mijlocul poporului”. El

fericit, ea pozând în soție îndrăgostită. (Nu peste mult, Țuşcă avea să poarte nişte coarne care, transformate în antene de televiziune, i-ar fi înlesnit omului să prindă posturi din America de Sud.)

Vizitat Liceul Silvic de la Pădurea Verde. Locul în sine e frumos, dar cam domneşte peste tot neîngrijirea. (Fraza stas care se rosteşte mereu: „Nu sunt bani, ne descurcăm cum putem.”) În cancelarie – profesorime plictisită, ca la orice sfârşit de an zis „de studii”. Cataloage pe mese, resturi de pe la banchete, din abundență ceşti de cafea, sandviciuri etc., semn generic că nimeni nu mai are poftă de niciun fel de şcoală. De reținut, nicio figură mai aparte. Bărbați incolori, de serie, femei mai degrabă grase, cu aspect mai mult de gospodine decât de vietăți de carte. Dar poate tot aşa să fie şi în Bulgaria, Cehia, Slovacia, Rusia, Ungaria, poate chiar şi pe la poli, prin liceele polare. Cu P. ar fi trebuit să mă văd la Sibiu. Până la urmă, însă, întâlnirea a căzut din cauza „indispozițiilor” mele. Afară – căldură, insecte mari, pământ gălbui peste care trece vara cu picioare încinse. Prin pomi parcă sunt cuiburi de jăratec, prin garduri parcă trec artere cu sânge care fierbe, fierbe mereu. Am fost şi la liceu cu M., pentru a lucra la catalog. Cât de mult îmi aminteşte acest document de arhivele austro-ungare! Mediile generale ale unor elevi sub-submediocri făcute rapid cu sprijinul calculatorului. Pe coridoarele clădirii, doar oameni de serviciu înveşmântați parcă în mături, făraşe, găleți. Era şi un dulău jerpelit, abătut, ca un funcționar sătesc. Seara am încercat să vizionez un film. Replicile tâmpe m-au împiedicat să-1 duc până la capăt. Înainte de culcare am privit îndelung pereții. Cred că după ora două noaptea am visat cu regele Alfons al XIII-lea, confecționat după imaginația mea, şi cu o mică țigancă ce-şi arăta lumii sexul din poarta casei de pe strada Vâlcea 4. Creier, fără îndoială, obosit, apt pentru toate derapajele…

… Iată ce mi-au declarat unele părți ale corpului meu:

[CREIERUL. Întreaga mea structură nu e făcută pentru timpurile acestea. Am, probabil, neuronii dispuşi într-un mod special, căci fug cu toate puterile înspre trecut, când străzile erau mai liniştite, mai scurte şi mai fără lume, când, trântit într-o poiană, puteai îndelung să urmăreşti o pasăre cum zboară, când serile coborau dinspre munți ca nişte mari mantouri răcoroase. Era atunci şi o altă mobilă prin case, valurile oceanelor se izbeau altfel de țărmuri, te simțeai mai bine, chiar când stăteai în pat, bolnav, ştiind că paharele cu apă stătută şi infuziile din plante te vor însănătoşi curând. Ce să mai spun despre gările prin care rarii călători se plimbau ceasuri în şir în aşteptarea unui tren. Explozia de informații actuală e obositoare, memoria biciuită trebuie să înmagazineze cât mai mult, alerg zi şi noapte de la matematici superioare la computere, de la reforme şi formule de privatizare la noțiuni ca „management”, „design”, „by-passuri” etc. Sincer să fiu, mă simt obosit, mă bântuie coşmaruri, viziuni nu chiar odihnitoare, cad peste mine, exact ca nişte bolovani, vise cu morți, cu trenuri ce mai merg şi pe câmp, cu statui ce se mişcă prin parcuri, cu cai ce galopează prin saloane. Aş fi vrut, repet, fie să fi funcționat în secolul trecut, fie să duc, în vremurile actuale, la bună îndeplinire activități mai puțin complicate, cum ar fi cea de conductor pe căile ferate, de paznic de câmp sau chiar de dealuri şi, nu în ultimă instanță, cea de inocent păstor.]

[OCHII. Noi suntem doi frați care, în copilăria stăpânului nostru, am văzut o mulțime de lucruri frumoase. Toamne lungi, cu cortegii de frunze pe drum, coloane de ruşi trecând spre Ungaria, stoluri de păsări plecând departe, spre țări ale căror nume nu le ştiam, veri călduroase, cu aerul vibrând în varii culori, ierni cu zăpezi abundente, când de sărbători se aprindeau pomi de Crăciun şi pe la uşi îți veneau colindătorii. De neuitat au fost şi primele litere memorate din abecedar şi serbările de sfârşit de an – clasele elementare – când cei mai buni dintre copii primeau premii şi li se puneau pe cap

coronițe. A urmat apoi Capitala, unde stăpânul nostru s-a dus mai departe la şcoală. Ce colege frumoase avea, câte plimbări n-au făcut cu barca pe lac, cât de lacomi priveam prăjiturile de prin cofetării pe care EL, mai-marele nostru, le înghițea pe nerăsuflate. Am fost cu EL şi la operă, unde am văzut adevărate doamne şi adevărați domni. Mişcările lor, gesturile lor neforțate nu le vom uita niciodată. Pe urmă, EL a devenit student şi a trebuit să înregistrăm detaliile altui oraş. Erau şi acolo fete frumoase de care Stăpânul nostru se îndrăgostea mereu, erau şi acolo aristocrați care, mai ales duminicile, ieşeau la plimbare. În acel oraş, însă, pentru prima dată, Stăpânul ne-a plimbat şi printr-o altă lume, pe care noi, cu toată îndreptățirea, am considerat-o decăzută. Cum de a putut el să se amestece cu o asemenea pleavă! Seri de restaurante, când glumele proaste şi băutura curgeau în valuri, când ni se aşezau la mese femei de pe ale căror fețe se prelingeau cleios fardurile. Ne-a plimbat Stăpânul nostru, în perioada studiilor sale, şi pe la nunți de zişi intelectuali, în realitate, nişte țărani „domniți", unde am văzut chipuri tâmpe şi trupuri diforme, am înregistrat comportamente deplasate, simțind că tot ceea ce până atunci fusese frumos e de acum pe cale de dispariție. În sfârşit, când EL şi-a început şirul de servicii, am dat piept cu bădărănia. Stăpânul a fost inițial profesor într-un sat, o adunătură de case pierdute printre dealuri noroioase. Poate nu vă vine a crede, dar în aşezarea aceea nu era nici preot, nici biserică, nici medic permanent, nici poştă, nici măcar o ceafa sau un obraz umflat de milițian. Ziua noi ne simțeam bine, căci Stăpânul ne punea la citit… şi ce cărți minunate ne-au trecut pe dinainte: *Istoria artelor, Amurgul Evului Mediu, Doctor Jivago,* Georg Trackl, *Poezii* etc. Când venea seara, însă, de şcoală se apropia o haită de tractorişti primitivi. Ne-am uitat în ochii lor, dar de zărit n-am zărit nimic altceva decât pofte dintre cele mai josnice. Şi pe urmă, cum arătau… Of, Doamne! cu părul murdar, fețele nebărbierite, dinții lipsă sau sparți, hainele pline de pete de

ulei… O singură figură mai luminoasă îşi făcea în satul acela apariţia, când şi când. Era medicul generalist, nepăsător la tot ceea ce se petrecea în jur, un suflet decăzut şi el, dar totuşi trecut printr-un anume filtru al cărţilor şi al şcolilor. Revenind la tractorişti, ei ne plictiseau cu „snoavelor până seara târziu; la plecare, matematic, lăsau sticle de băutură zvârlite pe jos, resturi de ţigări şi un miros pe care numai nişte tornade de Florida l-ar fi putut îndepărta definitiv. Doar nopţile erau frumoase în satul acela, căci pe la orele unu, două, când firea se liniştea, ne puteam uita nestingheriţi la un cer plin de stele care parcă ne vorbeau. Uneori mai apărea şi luna, ca o bătrână mătuşă înţeleaptă, care, atingându-ne cu razele-i reci, ne dădea să înţelegem că exilul Stăpânului nostru în acel sat se va sfârşi curând. N-am vrea deloc să-i uităm, în rememorarea noastră, pe cei doi oameni de serviciu ai şcolii, ţărani localnici, bătrâni, soţ şi soţie, pe numele lor Baba Sida şi moş Ticu. Baba vorbea mult, minţea enorm, bârfind de la Adam şi Eva pe toţi sătenii, vindea profesorilor de la şcoală ouă, din care, tot ea, a doua sau a treia zi, sustrăgea o cantitate pe care, în grabă, o revindea aceloraşi personaje. Tot ea gătea pentru profesorime, în cratiţe dubioase, prânzuri constând din supe cu tăiţei – în care, nu arareori, pluteau fire din părul ei – şi fripturi de găină sau chiar de miel, operaţiune în care-şi folosea cel mai adesea degetele de o curăţenie îndoielnică. În tinereţe, Baba fusese o „pasăre măiastră” şi-i instalase moşului coarne peste coarne cu poştaşi, şoferi, pădurari, cătane. Bătrânul Ticu, pe care aveam deseori ocazia să-l vedem, era scund de statură, fără fir de păr alb pe cap, cu o memorie centrată aproape exclusiv pe problematica Primului Război Mondial. Luptase, sub culori austro-ungare, prin Italia. Subiectele de actualitate nu-l preocupau. Se scula foarte de dimineaţă şi se culca, matematic, odată cu găinile. Se afla, în realitate, în pragul unui ramolisment general şi semnul sigur că lucrurile stăteau aşa era faptul că moşul aproape tot timpul râdea. Cu cei doi oameni de serviciu ai şcolii ca eroi,

Stăpânul nostru a scris, pentru distracția sa, câteva fragmente pe care le citea pe la diverse întruniri nu neapărat literare.]

… Să zicem, a „N”-a zi de marți…

Orele 4: îşi începe „recitalul” mierla de serviciu. Cântă cam o oră sub cerul rece şi senin.

Orele 5: Huruie tramvaie, o nouă zi îşi intră în drepturi.

Orele 5,20: De ce-oi fi visat cu Grigore al VII-lea şi nu cu şoferi autohtoni?

Orele 5,40: Lumina zilei pătrunde prin ferestre. Grijile obişnuite mă lovesc în tâmple. Mă gândesc, în prelungirea lor, la Himalaya, la Atlantic, la faptul că oraşul meu îmi lasă tot mai mult senzația unui sat.

Orele 6: Pitiraşcu şi demența lui blândă… spălarea la infinit a unei „Dacii” aparținând nurorii sale…

Orele 6,15: Zgomote de paşi pe stradă, slujbaşi inferiori îndreptându-se spre serviciile lor.

Orele 6,30: Trece spre tramvai domnul (cu siguranță, fostul tovarăş) Albăstroiu. Sub braț, o geantă diplomatică, mai degrabă plină de hârtii, decât de sandviciuri sau alte cele…

Orele 6,45: Stoluri de ciori dinspre sala Olimpia spre centrul oraşului.

Orele 7,00: Mă ridic din pat, fac paşi prin camere, de vreo zece ani parcă duc în spate morți, atât de greu, de trudnic îmi apare totul.

Orele 7,10: Privesc crucifixul din perete. Senzație de captivitate. „Mândru-am fost/şi tânăr/şi frumos odată…” spune undeva Esenin.

Orele 7,30: Cafeaua băută. Gata de plecare, Atlanticul departe, departe…

Orele 7,40: În tramvai. Pe scaune, bătrâni şi cucoane cu lenjeria proaspăt schimbată. Caut țărani, țărănci care să întrebe: „Domnule, la a câta e gara?…”, care să exclame: „Aii, că trebuia să cobor! …”

Orele 8,14: Plictiseli cu, scuzați, catalogul sub braț. Ca o pisică neagră, directoarea, ca nişte rozătoare cenuşii, profesorii. Cel de matematica, tern; cea de geografie, gâgâită; cele de română, plicticoase; cea de franceză, fără şarm; cea de germană, soldățoasă; cea de engleză, snoaba cu bâzdâcuri. Pompoşi şi inutili cu toții.

Orele 14,15: Un aer rece, venit poate dintr-un cimitir, mă face să-mi ridic gulerul paltonului. Până la ora aceasta au fost, desigur, prin spitale mai multe operații de apendicită.

Orele 14,30: Din nou acasă. Bucătăria, baia, toaleta, o dezordine de nu ştiu când, un praf pe care nimeni nu-l poate învinge.

Orele 14,45: Sosesc de la blocuri, cu câini, tot felul de aristocrați. Înapoi la sate, domnilor!…

Orele 15: Doamna Rogojan iese în poartă. E inestimabil de urâtă. Aici nu e nimic de făcut.

Orele 15,15: îmi aduc aminte de Ohaba, de Baba Sida, de Moş Ticu, de un inspector ce a mâncat la un prânz o jumătate de găină.

Orele 15,30: Prin ochi îmi iese Tour Eiffel, probabil reminiscențe din Franța.

Orele 15,45: Sună prelung telefonul. Ridic receptorul. O voce feminină… „Alo, tribunalul?…” „Nu, răspund, una din vilele Măriei Callas…”

Orele 16: Un cotoi negru, cu coada pe jumătate tăiată, pândeşte turturele. Pe sus, vrăbii, nu vulturi.

Orele 16,20: Trece spre casă, cu paşi de academician, fostul tovarăş Albăstroiu. Pitiraşcu, cu o pereche de indispensabili într-o mână, cu un burete în cealaltă, din nou la maşină.

Orele 16,40: Constat că mi-e indiferent Mihai Viteazul.

Orele 17: Un reactor MIG brăzdează cerul. Avem aviație militară.

Orele 17,30: Mătur prin bucătărie şi recit: „Pe când e

omu-n miezul vieții lui,/ M-aflam într-o pădure-ntunecoasă,/ Căci dreapta mea cărare mi-o pierdui…” Atâta ştiu din Dante.

Orele 17,45: La TV, concurs de frumusețe între ofițeri. Câştigător, un căpitan din Gorj, Walter Tăbuică.

Orele 18: Brusc, bătălia de la Stalingrad… Doamne, ce m-aş fi făcut?…

Orele 18,40: Nici elefanți, nici tigri, nici lei, nici pantere… doar câini, mâțe, vrăbii, grauri, ciori; temporar, berze, rândunici.

Orele 19: Telefon pentru a mă duce mâine la lansarea cărții unui poet de mâna a treia. Promit, dar ştiu că mint.

Orele 19,10: Pastila „Temesta” pentru liniştire. Răcoarea binefăcătoare a serii. Prin camere niciun zgomot, nici măcar al unei gângănii. De peste gard, mustățile lui I.V. Stalin.

Orele 19,20: Unul dintre fiii vecinei Irina cântă fals la pian. Nu-i nimic.

Orele 19,30: Agitație peste drum. Nu sunt curios să văd despre ce e vorba, strigătele îmi ajung.

Orele 20: Jurnal TV de seară. Secete, inundații, crime, alunecări de teren, de cincisprezece ori „premierul”, val NATO, țară mică, provincială.

Orele 20,45: Sting lumina pentru somn. Atlanticul, Himalaya, Argentina tot mai departe. Pe Bega în sus, multe sălcii, mult nisip, pe urmă Pere-Lachaise-ul… desigur, un vis…

… Am împlinit cincizeci şi doi de ani. Pot acum liniştit să spun: întâmplarea aceea a avut loc acum 40 sau 35 de ani… Nu m-a atenționat nimeni cu nimic (ca şi copiii de țigani în relația cu Moş Nicolae). Tata nici măcar nu mi-a făcut tradiționala urare. Dar nu-i pot cere astfel de lucruri, pentru simplul motiv că are aproape opt decenii şi jumătate. Intr-o zi mi-a spus: „Trebuie să găsim soluții, dacă suntem condamnați să trăim împreună…” Şi soluția am găsit-o, în sensul că ne-am

separat totalmente cu banii şi comunicăm foarte puţin. Cred că nu-mi poate ierta cele două sau trei certuri mari avute cu el. L-am portretizat atunci „la milimetru”, spunându-i pe şleau lucruri pe care nimeni n-a avut curajul să i le spună. De atunci, în instanţele lui judecătoreşti sunt un condamnat. Dar în sensul acesta nu-i nicio nenorocire, deoarece nu ţin la „graţieri”… şi consecinţa, lesne de intuit, e o non-comunicare sub toate aspectele benefică. Fiecare cu mica şi egoista lui ţărişoară. Mă gândesc, fără a fi, însă, speriat, că poate încă un patru iunie nu voi mai prinde. Mi-ar părea rău; nu atât pentru viaţa de care m-aş despărţi, cât pentru măcar o carte legată de existenţa mea în Franţa pe care n-aş mai scri-o. Altfel, e cald, am nevoie de „Temesta”, încerc să adun nişte bani… şi multe alte fleacuri de acest gen… Prin telefon, o veste bună din partea lui C.S. Îmi tipăreşte *Celălalt Tărâm* fără a mă supune la contribuţii financiare. Totuşi, în eventualitatea unor „pretenţii”, pentru a fi cât de cât pregătit, am cerut de la doamna din Oraşul-Lumină 1.000 de franci. Mi-i va trimite prin M.; el va fi aici pe data de 28 iunie (vine cu ungurii). Am încheiat cursurile la facultate cam acum o săptămână, urmând să mai primesc niscai „mărunţei” pentru studenţii promovaţi la colocviu. Am fost zilele trecute la un seminar studenţesc la Facultatea de Litere, unde s-a citit, printre altele, şi un referat despre *Indiile galante.* Atmosfera din amfiteatru: plictis. Urmăresc cu plăcere şi emoţie „bătăliile” de la Rolland Garros. Am fost de multe ori în apropierea giganticului complex de tenis… Vreau, nu vreau, o parte din viaţa mea e iremediabil legată de Paris. Schimbând acum paleta, resimt tot mai mult această casă – Vâlcea 4 – ca pe o povară. E asemănătoare unui organism care dă vădite semne de boală. Mi-e groază în primul rând de starea ţevilor, care, dacă ne fac vreo figură, ne-am cam dus pe copcă. Pe urmă, pereţii n-au mai fost văruiţi de cel puţin zece ani. S-au suprapus în straturi peste ei respiraţii, răceli, tuse, fum de ţigară, aburi din mâncări, cărora li se adaugă, ca o păcură,

neîngrijirea. Scumpa noastră casă e ca o „junglă” prin care noi mişunăm ca nişte animale mici, fără nicio putere… Cu banii luați de la „Radio” mi-am cumpărat o casetă „Pavarotti”. Arii, mai ales din operele lui Puccini. Văd că în ultima săptămână nu s-au mai transmis tabletele mele literare. Nu ştiu ce să cred… Dar, poate, nu e nimic de crezut.

… Ce bine prinde din când în când o datare! Suntem cu siguranță în anul de grație 1998, luna iulie, ultimele zile. Un aer fierbinte vine dinspre Bărăgan, mirosind a dropii şi a dispensare medicale părăsite. O rudă de-a mea apropiată, mai exact, un văr primar, doreşte mult să mă întâlnească. Păsărelu, aşa i se spunea cu ani în urmă. Stabilim prin telefoane, telegrame-ntortocheate să ne vedem în Capitală, la o mică distanță de domiciliul meu şi la una foarte mare de a lui. Petrecem câteva zile împreună, în casa sa părintească, în vastul apartament de la etajul întâi. Pereții sunt suri, robinetele cam curg, ne „facem încălzirea” cu aduceri-aminte din copilărie… meditatori la matematică, ore zadarnice de pian, ajunuri de Crăciun cu rulourile trase, găleți de cărbune pentru sobe şi un îndelungat timp cenuşiu care nu prea ştiu cum a trecut. Ne vânzolim pe balcoane în ținute sumare, cu diformități imposibil de mascat, ne dăm seama, fără a insista prea mult asupra faptului, că a îmbătrânit şi casa, dar că o bătrânețe cu mult mai perfidă ne-a luat în stăpânire şi pe noi. De altfel, dacă stăm să privim lucrurile mai atent şi să respectăm cât de cât adevărul, nici eu, nici vărul meu nu mai regăsim din copilăria noastră mai nimic în imobilul prin care ne tot învârtim… Fără îndoială, aceeaşi poartă de metal e la intrare, aceleaşi scări te urcă spre etaje, câteva dintre chingile rulourilor sunt „de atunci”, de pe vremea când „Bătrânul” juca în fiecare seară şah în hali, dar ea, Copilăria noastră, s-a strecurat ca un fum dintre pereții camerelor şi, oricât am vrea noi, prin gesturi, prin cuvinte, s-o aducem înapoi, ajungem inevitabil la rezultate dezastruoase. Sunt la mijloc arbori uscați, ființe ce răspândesc întuneric,

bucurii dezumflate, cu sunet de lemn. În lipsă de ceva mai bun, vărul meu îmi vorbeşte de viaţa ce-o duce în America. O lungă omidă, care, ziua, noaptea, neobosit se târăşte. Aflu astfel că în mica lui localitate e un parc plin de veveriţe, căprioare, sconcşi, iar iarna, când zăpada e mare, tot în acest parc se aud zgomote ce vin cu siguranţă din direcţia Marilor Lacuri. Îmi vorbeşte minute întregi, cu înflăcărare, cu dăruirea unui actor pe scenă, despre singurătatea ce-o resimte acolo, cum e aceasta structurată, cum nu se lasă niciodată învinsă, despre câinele său, Brutus, care nu e prea inteligent, despre biblioteca la care se mai duce pentru vagi documentări, despre o oarecare Debby, în curs de îngrăşare, parteneră ocazională de mici bârfe şi cafele. Dar ce pot face toate acestea – bârfele, Debby, cafelele, sconcşii – împotriva unui spaţiu vast, traversat arareori de o maşină, aproape niciodată de un om pe care să-1 atingi şi, eventual, să-1 şi întrebi ceva. Mi-au ajuns la ureche vorbe şi despre ocean, care nu e un parc de distracţii, o piesă naturală delicată, ci un hău unde se simt bine doar rechinii şi umbrele prietenilor noştri care s-au deprins demult cu saltul peste valuri, cu pacea din adâncuri. Stăm pe balconul „din spate”, cum i se spunea pe vremuri, şi privim de sus curtea mică, meschină, cu gardurile nu tocmai în regulă; din această curte lipsesc vietăţile de altă dată: dulăul Ciobanu, bombardat etern cu pietre pentru că era un câine ţărănos, antipatic, dar, mai ales, pisicile mici, udate mereu cu borcane de apă, motiv pentru care atingeau o maturitate caricaturală — blăni rare, capete minuscule în raport cu un corp supradimensionat. Tot prin curtea acum pustie şi încinsă de soare mai treceau *illo tempore* Roza, fiul ei, Bela, şofer, Petrică-Titirez, mereu fără ocupaţie, Calamata, un familiar al puşcăriilor, actualmente aproape fără dinţi, şi fraţii Lefter, doi vagabonzi cu creste de cocoş. Şi mai treceau, în zilele geroase de ianuarie şi în nopţile cu zăpadă viscolită, diverşi străini; unii pentru a se uşura pe garduri, alţii, pentru eventuale furtişaguri. Mă uit foarte de aproape în ochii vărului

meu, în neobişnuita lor adâncime, şi văd acolo, într-un soi de mişcare browniană, autostrăzi americane, arbori de Sequoia, scări rulante, ceva ceţos ce trebuie să fie o uzură nervoasă, un fragment de aeroport şi câteva pietre funerare – cu siguranţă, din cimitirul Arlington… Nici nu prea ştim cum trecem, împinşi de căldură, de meandrele discuţiei, de pe balconul „din spate" pe celălalt balcon, pe cel „din faţă", net mai impunător, mai reprezentativ pentru casă. Pe razele de soare ajungem până la poarta, deloc glorioasă ca aspect, pe care, în fiecare dimineaţă, pe la ora şapte, ieşea colonelul Herţa după măruntele-i cumpărături. Paşii lui mai pot fi găsiţi şi acum impregnaţi în duritatea trotuarului străzii, deşi colonelul era uşor ca o pană, neputând fi despărţit nici măcar o clipă de ideea scheletului ambulant. Herţa, spun izvoarele scrise şi nescrise, nu s-a remarcat niciodată prin vreo bravură militară, în schimb, a fost prins, fără drept de apel, furând o sticlă de vin dintr-o alimentară. Era seară, lumina în prăvălie accidental se stinsese şi bietul fost ofiţer superior, ce să fi făcut?… Tot pe poarta aceea din lemn scârţâitor, ieşea, din blocul de vizavi de casa noastră, la ore dintre cele mai felurite, şi prinţesa Callimachi, care, în drumurile ei spre tramvai sau autobuz, orgolioasă, detaşată, conştientă de sângele-i albastru, nu privea nici în stânga, nici în dreapta. Căra după ea nişte şolduri mari, apoase, în care noi, necunoscând încă farmecul şi mizeria cărnii femeieşti, ne înfigeam lacomi privirile. Prinţesa era o femeie scăpătată, nu-şi putea permite mari luxuri în regimul de dictatură al proletariatului, dar avea, totuşi, câteva piese de vestimentaţie care o diferenţiau net de „doamnele" de tip nou din cartier. Era vorba de o blană neagră, încă bine păstrată, de câteva pardesie şi taioare făcute din stofe de dincolo de „cortina de fier" şi de un număr de poşete, purtate, cu distincţie, fie în mână, fie pe umăr. Prinţesa avea mai mulţi amanţi, dar numai unul putea fi socotit „amantul de serviciu", un evreu roşcovan, pe jumătate chel, purtând pe cap coroana

sărăciei, pe numele său Mişu. Bietul avea ca mijloc de locomoţie doar o motocicletă, una mare cu ataş, ale cărei bârâituri se auzeau peste câteva străzi. De pe balconul „din faţă”, vedeam şi acum, după mai bine de patruzeci de ani, acea rablă de o culoare incertă, urcată cu două roţi pe trotuar, stând în faţa porţii prinţesei ore şi ore în şir. Nu ne era nouă foarte clar – copii fiind – ce făceau Mişu şi Prinţesa în răstimpul în care „I-Jeul” evreului stătea inert pe stradă. Cert este că, tentaţi mereu de-a face rău, nu ezitam, mai ales dacă era seară, să depunem în ataşul motocicletei amantului cărămizi, pietre, crengi, pumni de pământ. Nu de puţine ori, iubiţii, pregătindu-se de plecare, constatau faptele noastre. Era un deliciu să-1 vezi pe Mişu depresionat, golind ataşul de mizerii, şi pe Prinţesă bătând din picioare şi strigându-i: „Clown nenorocit ce eşti, când o să-i baţi odată pe ţiganii ăştia?”. În blocul Prinţesei, deci vizavi de balconul nostru „din faţă”, locuia şi familia Killinsky, un cuplu bătrân şi paşnic de evrei ucraineni ce aveau un fiu, pe Saşa sau „Şuifă”, cum îi spuneam noi cel mai adesea. Tatăl Killinsky, pe numele său Mişu (iată încă un Miş) era degustător de vinuri şi uneori îi mai aducea „Bătrânului”, unchiului meu, un kilogram-două, din recolte, cum zicea el, „de acum 15-20 de ani”, cadouri foarte bine primite de eminentul nostru moş, care, de altfel, cam de unul singur le şi dădea repede pe gât. Mama Killinsky, mică, grasă, urâtă, era cumsecădenia personificată, atâta doar, că nu se putea sta mult în preajma ei din cauza unui miros mai degrabă de varză, pe care în permanenţă îl emana. Dar nu părinţii sunt interesanţi aici, cât odrasla, Saşa. Ca figură, „Şuifă” era întruchiparea evreiaşului perfect. Picioare albe şi flaşte, fără nicio urmă de „dâră musculară”, un fund mare ca o tobă, bun de tăbăcit cu şuturi, piept învăluit în grăsimi albe, tremurând ca gelatina, un gât scurt, gălbui, şi, în sfârşit, un cap rotund, cu obraji pistruiaţi şi un păr roşu, cârlionţat, care, într-un soi de valuri, îi acoperea urechile şi în bună parte fruntea. Când îl vedeai, chiar dacă veneai de la

rugăciuni, nu puteai să nu-l ciupeşti de undeva, să nu-i arzi o scatoalcă, să nu-l ameninți cu ceva rău. Saşa arareori participa la jocurile străzii, fiindcă ştia că fie fundul, fie spatele lui vor fi țintele inevitabile ale unor agresiuni. „Mammy, mammy”, striga ori de câte ori era fugărit sau se afla în cel mai mic pericol. Făcea paşi defensivi chiar şi când era „atacat” de copii cu trei-patru ani mai mici decât el. Era viteaz, imperativ, doar când se afla între pereții protectori ai propriului său balcon. Doar de acolo îndrăznea să țipe, să insulte: „Măi, măgarule, porc şi prost crescut ce eşti, ti omor când vin la tini!”… Evocându-l pe Saşa, nu pot să nu spun, totuşi, ce face el într-una din bunele zile lăsate omenirii de Cel de Sus. Părinții plecați la serviciu, Şuifă singur acasă. Să fi fost el atunci prin clasa a doua sau cel mult a treia. Timpul trece greu, pe la orele nouă începe să se lase căldura. Ce inspirație nefastă o fi stat la baza gestului lui? Dumnezeu ştie… Cert e că Saşa montează un furtun la robinet şi începe să stropească tenace cu apă prin camere. Operațiunea durează în jur de două ore. Pe la unsprezece totul pluteşte în apă, apartamentul Killinski e o adevărată Veneție. Fireşte, pe acest decor, cad, în cele din urmă, părinții. Ce va fi fost în sufletul lor imediat ce au luat contact cu situația nu ştiu, cert e că, după nişte răcnete, Saşa a fost scos pe balcon şi stâlcit de tatăl său, alternativ, cu un baston şi o curea… „Săriți, săriți, că ăştia mă omoară!” se adresa străzii inundatorul… „Doamna Nemoianu, o ruga el pe mătuşa mea, vreau să vin la tini!” Mult mai târziu, matur şi obez, purtând ochelari cu lentile groase, Saşa a ajuns în Israel. De acolo dădea telefoane la întâmplare în Statele Unite, strigând în receptor: „Măi, oamenilor, sunt singur aici, în Israel, nevasta mi-a fugit cu un arab, spuneți-mi, vă rog, ce să fac?”. Şi acum, după dispariția lui Saşa, prin marea căldură de iulie, ce imagine minunată pe strada bucureşteană a copilăriei mele! Pe sus, într-un fel de zbor, dinspre casa Riengler, se apropie de casa noastră Carol Elbogen… „O, bată-te, Caroy, să

te bată!… ți-ai părăsit pentru o vreme colțul din cimitirul evreiesc, ierburile şi sicriul dărâmat şi, trecând peste parcuri, autobuze, antene, pubele, vrei să mai vezi, mai bine zis, să simți, ce mai e cu apartamentul în care, mirosind a tutun, cu barba şi halatul răvăşite, ți-ai dat obştescul sfârşit… Ce să fie cu el, Caroy, o vreme a stat gol, acum e ocupat de nişte oameni cu care nici tu, nici prietenul tău, Bulath, n-are rost să vă pierdeți vremea. Aşa că întoarce-te înapoi, în colțul tău tihnit de cimitir, şi reîngroapă-ți sub ierburi şi barba, şi ochii, şi gâfâielile, şi halatul cafeniu transformat pentru câteva clipe într-un soi de aripă pe care zoologia n-o cunoaşte."

… De pe balconul „din față" revenim în hali, căci a sosit şi clipa despărțirii. Am stat împreună, eu şi vărul meu, mai mult de patruzeci şi opt de ore. Acum, gata, fiecare în direcția lui; de altfel, pe mine mă şi aşteaptă jos taximetrul pentru a mă duce la gară. El, cu un avion ce prezintă o oareşcare siguranță, va pleca în țările de peste ocean. Poate nici nu ne vom mai revedea vreodată, poate ne vom reîntâlni, totuşi, sub forma unor umbre, în mileniul următor. În orice caz, eu văd acum în preajma noastră țărână şi zgură ce aşteaptă doar o pală de vânt pentru a se porni să ne îngroape…

… Desigur, consemnarea unui drum…

BUCUREŞTI, GARA DE NORD. Nu caut să fiu deloc inteligent, savant, în aceste note. Oricât aş fugi de realități, ele mă ajung din urmă, mă asaltează, mă copleşesc. Vreau, nu vreau, trebuie să urc într-un vagon vechi, ucis de căldură. E vorba de un biet accelerat ce nu va avea nici aripi, nici energii speciale pentru a mă duce mai rapid la destinație. Noi, românii, avem o mare câmpie care se numeşte Bărăgan. Ceva din aerul uscat, sărat, al acestei zone răzbate pe peron. Înainte de plecare, un bătrân cu gât lung de girafă strigă: „Nu ne gândim niciunii dintre noi la Stephenson! …" țigani cu ciocolată, reviste, cărți, mai peste tot… VIDELE. Gară mică, lume multă, văd pe geam câteva drumuri ce se topesc în căldură şi, înotând parcă prin

aerul fierbinte, turci, foarte mulți turci. Un tânăr din compartiment se uită fix în ochii mamei sale. Şi fumează fără a spune un cuvânt. În timp ce trenul trosneşte sub căldură, îmi aduc aminte de suburbia Nanterre. Trotuare curate, pomi sănătoşi, perfect verticali, o anume tristețe izvorâtă din prea multă afecțiune. Acceleratul scapă, plecând cu greu, de crengile unui plop ce-ar vrea să-1 rețină… CARACAL. Nici urmă de vreo catedrală gotică în preajma gării. Nici de un mare palat al Justiției, nici de un Conservator de artă. Fiind sâmbătă, în vagonul imediat următor nouă urcă o mică şi zgomotoasă nuntă. Mirele e slab, seamănă cu Modigliani şi-mi lasă senzația că în buzunarele vestonului festiv s-ar putea să aibă şoareci. Mireasa are gâtul sărat şi în ochii ei mari vad iarăşi drumuri ce se topesc în căldură… şi turci, neobişnuit de mulți turci. Nu rosteşte nimeni dintre toți cei care se vânzolesc pe peron: „Istoria Țării Româneşti începe, cu adevărat, atunci şi atunci…” nici chiar mireasa din vagonul alăturat, care s-ar putea, din cauza năduşelilor, să fi adormit puțin… INTERVALUL CARACAL-CRAIOVA. Păsări cenuşii se izbesc de ferestre, cerând de la călători vorbe şi puțină apă. Trec sate, cimitire, drumuri, poduri, spații singuratice, vite şi bălți, gări şi buşteni, remorci şi camioane, femei cvasimurdare, turme şi ciobani, limuzine scălâmbe, căruțe cu cai sau măgari. Prin ochii grei de somn îmi apare înainte Maclovia, domnişoara Dragomirescu, dar mai bine să-i spunem Maclovia, profesoara de pian a mea şi a vărului meu, ce odihneşte demult într-un cimitir din Scythia Minor – pardon, Dobrogea, vreau să spun. La un moment dat, cineva, poate chiar conductorul, lipindu-mă cu fruntea de geam, mă întreabă: „Distinse, la o adică, ai putea să locuieşti de unul singur prin satele acestea?” Trenul goneşte, nebunul din compartiment stinge încă o țigară… FILIAŞI. Aud de pe peron – nu privesc gara – vorbe extrem de subtile: traumă, aprehensiune, eşec, concentraționar, ambiguu, fatum, catharsis. Nu departe de vagonul meu, carcasa unui avion de

luptă recent prăbuşit. Pilotul – doar inimă, plămâni şi creier – priveşte spre tren, părând a se-ntreba: „Oare cum de s-au putut întâmpla toate acestea? …” Mici sate din jur înaintează prin căldură spre gară, răspândind în jur un miros combinat de pudră „Palmolive” şi turmă de oi. Mi se confirmă că aici, în Filiaşi, au fost mai mulţi farmacişti îndrăgostiţi de femei care au trăit pe vremea lui Columb… DROBETA-TURNU-SEVERIN. Sufletul meu iese din mine şi face baie în bătrânul Danubiu. Aude, desigur, în straturile de jos ale apei, discuţiile unor semeni care mor, dar mor foarte greu. Dă şi peste un peşte născut în aceeaşi zi cu împăratul Hadrian. Când revine în trup, sufletul meu are culoarea verde şi poartă pe umeri un şal de mătase făcut de-o frumoasă doamnă ce s-a luptat cu grele boli la Tel-Aviv. Oraşul rămâne în urmă şi mă bucur că nu voi vedea cum un grup de oameni vor înfige cuţite şi cuie în pieptul şi aripile unei păsări ce, mai spre seară, în bunătatea ei, va veni să se odihnească şi să cânte puţin pe peron… MEHADIA. Trenul merge extrem de încet, de parcă printre traverse ar fi ouă, şi nu pietre. Mecanicii salută cu un fluierat cimitirul, care, la rândul său, trimite spre vagoane unul dintre cele mai calde săruturi ale sale. Aici, prefăcuţi în pulbere, urcă spre mileniul trei bunicii, verişorii, unchiul meu. De sus îi apără o stâncă imensă, pe jos curge zi şi noapte Bela-Reka, ce-şi aruncă stropii departe, spre lună… LUGOJ. Deşi e încă vara, burgul cultural e atins de zăpezi. Probabil, ca şi moartea, ele au venit pe neaşteptate, căci văd nu puţini oameni alergând spre case pentru a-şi scoate de prin cotloane hainele groase. Ar mai fi trebuit să fie cineva cu mine în compartiment, dar, iată că nu mai e nimeni. Amurgul, călare pe un mânz albastru, plesneşte în ferestre. Impiegaţii îl cunosc pe acest călăreţ şi-şi duc prudenţi mâinile la gură. Acceleratul pleacă, primind onorurile unei doamne despre care mi se şopteşte că şi-ar fi consumat mariajele în adâncurile unor ape… TIMIŞOARA. Mă interesez dacă râul care trece prin oraş se mai numeşte

Bega. Aşa se cheamă, mi se spune. „De ce nu văd catedrala?” întreb… „Din cauza oboselii ce-ați acumulat-o de-a lungul unei vieți de tip balcanic”… „Unde aş putea să-i regăsesc pe prietenii mei, scriitorii?”… Niciun răspuns. Ce lucruri ciudate! Unde ştiam că e o piață descopăr o pădure, peste teatru e depusă o enormă prelată, simt că ochi şi ochi mă urmăresc de pretutindeni… „Unde doriți să ajungeți?” mă întreabă asiaticul de la volan. Regăsesc acasă câinii lăsați la plecare, curtea peste care au trecut atâtea ierni, traverse de cale ferată. În camera mea cineva din plastilină face poduri, căruțe, castele, iar în dormitor doarme dus un militar. Cobor în pivniță şi, printre lemne, îl reîntâlnesc pe vărul meu.

— Ar fi trebuit să vii mai repede… din copilăria noastră mai sunt chestiuni de evocat!

— Acceleratul, îi răspund… el a rulat cam încet… E frumoasă casa în care cât de curând vom începe din nou să evocăm. Numai de n-aş confunda-o… de-ar fi cu adevărat a mea… şi oraşul, de n-ar fi un altul… Cât despre vărul meu? Poate mâine, după o noapte de odihnă, voi fi mai clar în aprecieri…

Am văzut lumina zilei (4 iunie 1944) în Topolovăț, sat cu nume cam bolovănos, aşezat pe drumul național Timişoara – Bucureşti şi pe calea ferată ce lega şi ea cele două oraşe. Primele amintiri despre „existență” nu sunt deloc legate de resturile calde încă ale conflagrației ce în '45 se sfârşise (aş fi fost un fenomen să-mi amintesc ceva despre gara bombardată a satului, spre exemplu, la nici un an), ci de curtea casei în care mă născusem. Un spațiu cenuşiu, pietros, o fântână apropiată de nişte scări şi de un gard, vreo câțiva pomi, pe care iarna îi îngreuna zăpada, şi două namile de metal, altfel zis, nişte tractoare, care de la o zi la alta se înfundau parcă tot mai tare în pământ. Treptat, locul curții l-au luat în memoria mea strada, şoseaua. În fața casei era o bancă – dacă avea sau nu spetează, asta n-aş mai putea-o spune – şi ceva mai încolo, o baltă mare,

vara răscolită de nenumărate rațe, iarna folosită ca „patinoar” de copiii mai mari, care mi-au rămas în minte ca nişte ființe primitive, ce se îmbrânceau permanent pe o gheață zgrunțuroasă. Tot iarna, în momentele de linişte, pe acea gheață se aşezau ciori care îmi transmiteau fiori de frig, deşi le priveam de la fereastra unei camere bine încălzite. Pe stradă trecătorii erau rari, pentru mine cu toții la fel, parcă traşi „la indigo”, cei mai mulți mergând sau venind de la gară. Bărbații, mai toți cu genți soioase în mână, femeile, nu arareori cu coşuri purtate dexter pe cap. Pe şosea, sau pe ceea ce putea fi numit astfel, treceau în majoritatea cazurilor căruțe, făcând un zgomot infernal pe pietrele drumului (nici urmă de asfalt aici) şi, din când în când, camioane cu aspect preistoric, ai căror şoferi, coborâți de-a dreptul din *Cărțile Junglei* (ne place titlul cărții, mai ales cuvântul „junglă” raportat la şoferi), omorau cu nemiluita gâştele ce le ieşeau în cale, aruncându-le apoi în vehiculele lor, sub blestemele sătenilor („Lovească-vă urma, pocnească-vă şlogul!”). La un moment dat, însă, pe şoseaua până atunci paşnică îşi fac apariția nişte convoaie scurse parcă din pântecele unui gigantic mamifer, având în componența lor camioane, dar şi o groază de „maşinării” numai din fier – tancuri, tanchete, tunuri, aveam să aflu – însoțite, toate, de nişte militari blonzi, murdari, mâncând necontenit semințe şi vorbind o cu totul altă limbă decât a noastră. Erau ruşii, care se scurgeau zi şi noapte spre Ungaria. Ruşii, care cu de la sine putere aşterneau un covor roşu pe întregul întins al României. La scurt interval după trecerea ruşilor, călcând pe covorul roşu aşternut de ei, a venit la noi, la Topolovăț, o mătuşă care mi s-a părut mie a fi tristă, dar şi agitată, îmbrăcată într-un loden şi cu un geamantan proletar în mână. Ştiam despre ea doar că e sora mai mare a mamei şi că locuise o viață-ntreagă la Teregova. Sosirea ei n-a tulburat – aparent, cel puțin – liniştea casei noastre. Dejunul, prânzurile se desfăşurau la fel, ascultarea, cu pături la ferestre, a radioului, la fel, vorbitul pe şoptite între cei

mari când eram eu de față, la fel… Acest relativ tihnit „la fel” a fost, însă, dat peste cap într-o duminică după-amiază, când în mijlocul curții noastre, printre jucăriile mele fabricate de țigani, s-a oprit o maşina decapotabilă, verde, din care au sărit repede patru indivizi zdraveni, cu toții în uniforme kaki. Fără a sta mult pe gânduri, „oaspeții” au dat buzna în camerele noastre. Ce-au discutat cu părinții şi cu mătuşă-mea nu ştiu, cert e că, după ce i-au „transformat” pe toți aceştia în statui (de mine nu s-au ocupat), au purces la treabă… Pentru început, s-au năpustit asupra dulapurilor, azvârlind în mijlocul camerelor conținutul lor, integral. Intr-o clipită, zăceau pe jos, de-a valma, perne, plăpumi, cearşafuri, cămăşi, rochii, paltoane, scurteici, obiecte de toaletă, felurite cutii. Doi dintre „ei” s-au apucat să verifice cu mâini, bețe, capturile de pe podele, călcându-le finalmente în picioare.

Ceilalți doi „oaspeți”, pentru a nu pierde timpul, au luat în lucru biblioteca. Acelaşi stil, totul aruncat pe jos, urmat de o foiletare a volumelor şi de o izbire a lor cu picioarele. Operațiunea a continuat cu plonjoane ale „oaspeților” pe sub paturi, cu răscolirea saltelelor, cu dizlocarea covoarelor. Ca un punct final a rămas bucătăria, cu agresarea cratițelor, a lighenelor, a rernului de la cuptor. Când toate acestea au fost terminate, mama şi mătuşa mea au fost „invitate” să urce în maşina „lor” şi pe-aici ți-e drumul. Ele au revenit acasă de la Penitenciarul din Lugoj după o săptămână de anchete. Peste câțiva ani, lucrurile legate de vizita „uniformaților” mi-au fost clarificate. Mătuşa mea, Valeria, era soția „marelui duşman al poporului”, notarul public Gheorghe Ionescu din Teregova, care era încă în munți la data percheziției, încercând să mai lupte, împreună cu oamenii săi, împotriva „fericirii roşii” ce în curând avea să vie. Cei „patru” erau nişte bravi şi inteligenți securişti care credeau, cu creierele lor de oaie, că Gheorghe Ionescu fie îi trimite scrisori soției sale aflate la noi, fie, temporar, se ascunde pe sub păturile sau printre pernele şi cearşafurile din dulapurile

familiei Pora…

A fost în viață un mărunt funcționar C.F.R. Patruzeci de ani fără câteva luni, ziua, noaptea, pe arşiță, ninsori şi ploi, cu o trusă de scule în spate, a verificat, pe diferite segmente, starea de „sănătate” a căilor ferate. Pentru corectitudinea în serviciu a fost recompensat, în urmă cu vreo douăzeci de ani, cu un bilet de odihnă gratuit, categoria „familişti”, în stațiunea Sovata. Când s-a prezentat cu soția şi cei patru copii, două fete şi doi băieți, la hotelul indicat pe bilet, i s-a spus sec, de către un recepționer tuns plastic din brici, că acele două camere ce-i fuseseră destinate sunt deja ocupate, conform unui contract, de o familie nemțească. S-a gândit în mai multe rânduri, după situația penibilă de la Sovata, să ajungă „Erou al Muncii Socialiste”. „Avantajele vor fi mari îşi spuse, şi, cel puțin, n-o să-mi mai trântească nimeni uşa-n nas în această țară…” Dar, din motive pe care nici până în ziua de azi nu le-am putut desluşi, a amânat de la o lună la alta asaltul înaltului titlu şi până la urmă… până la urmă a părăsit ideea.

Acum, ca pensionar, trăieşte singur într-o cameră, o bucătărioară şi o cămară, în care nici pe departe nu mai există produsele de altădată. Dar nici pofta de mâncare de pe timpuri nu prea mai e. Căci ar mai putea oare mânca acum capete de miel, ciorbe pipărate, sarmale, afumături sau, dacă e vorba de băutură, ar mai putea da pe gât la o masă, la o cină, să zicem, doi litri de vin, vreo câteva zdravene țuici, eventual şi nişte beri?… îşi va aminti până la moarte, cu un dram de plăcere, dar şi cu multă, multă spaimă, de pățania – sunt peste treizeci de ani de atunci – de la nunta unei verişoare. Ce 1-a apucat cu acea ocazie nu va şti, probabil, niciodată. O poftă de mâncare diabolică îl ia în stăpânire din primele ceasuri ale petrecerii. De două ori supă, nu ştiu câte chiftele, friptură de pasăre, de porc, sarmale şi în final… cozonac fierbinte cu nucă. „Vai, Doamne, zice nea Ciurdaru ori de câte ori îşi aminteşte… Discutam cu vecinii de masă, fotbal, mire, socri, mireasă şi, deodată, încep:

«Da, da, da… da, da, da…» «Ce-aveți, domnule, ce-aveți, sunteți stacojiu la față!” strigă un bărbat din dreapta. «Mă umflu, frate, mă umflu, unde e ieşirea?» Mai aud o dată: «Faceți loc, se umflă domnul!»… după care mă trezesc în curte alergând. Trec printre rațe, găini, mă latră dulăii, ocolesc un W.C. neenglezesc, văd cozonacul înaintea mea, nevasta, mă simt ceva mai bine după al patrulea rând de năduşeli. Totul s-a terminat la spital, cu spălaturi.”

Singurătatea anilor de pensie i-a fost tulburată lui nea Ciurdaru de… Revoluție… Ce fenomen, domnule, ce trosnet în moalele Capului! Era atât de bine să ştii de-un conducător, de-un singur şef hotărât de serviciu, de două-trei sărbători oficiale pe an, când se lăsa, după defilare, cu mititei şi bere, era atât de bine să nu ştii de străinătate, de problemele sexy ale omenirii, de investitori străini, de droguri, de atâtea comisii şi consilii, de preşedintele Americii, de premierii Angliei şi Franței. Un fost coleg de serviciu, stabilit de mult într-o țară din Vest, i-a făcut cadou de ziua lui un televizor color, capabil să prindă patruzeci de posturi. Maica Domnului, Maică, ce i-a fost dat să vadă! Valsuri în noroi, concursuri de şobolani, femei ce se dezbrăcau în timpul dansului – *strip tease,* a reținut expresia –, meciuri de catch, mese ultrarafinate pe o aşa-zisă Coastă de Azur, căsătoria Principesei de Monaco… şi nimic despre pâine, brânză şi ceapă, salopete, muncă patriotică, intrări în şut, ca să nu mai vorbim de un… „Să trăiți, tovarăşe!” După atâtea zile grele, remanieri guvernamentale, *talk-show*-uri*,* Fondul Monetar Internațional, al II-lea val NATO, vine, în sfârşit, şi un 23 August. Zi frumoasă, fără vânt, fără nori pe cer. Altădată, da, cu tovarăşul prim în tribună, coloane, baloane, microfoane, cu portretele conducătorilor celor mari în mână, pe urmă micii, berea, năduşeala din pădure, trece pisica, pereții casei se clatină puțin… „Să fie oare adevărat?”, îşi spune. Trecând din bucătărie în cămară şi din cămară-n dormitor, îşi încordează auzul tot mai tare… „Parcă s-aude dinspre

toaletă…” Şi, într-adevăr, intrând în propria-i toaletă, vede coloana care vine dinspre abator, cu steaguri, cu fanfara-n faţă… e şi el acolo, chiar acum vrea să prindă ritmul, stâng-drept-stângul… şi pe urmă pac! cu capul de-o ţeava… îşi revine, „pasca mă-sii!, orăcăie găina-n curte, asta e…” Dar în ziua aceea, totuşi, nu vrea să se lase! După ce se rade, se spală până la brâu în lighean, îşi taie unghiile de la mâini şi picioare, se apropie de dulăpiorul în care, pe un umeraş, pare că doarme costumul atât de drag, folosit la defilări… „Hei, treziţi-vă! pare a spune nea Ciurdaru hainelor, a sosit momentul să vă-mbrac din nou…”“ În faţa oglinzii stă acum un om mândru, cu cămaşa de nylon albă, cu pantaloni cam lungi, atingând podeaua, cu un veston îngreunat de decoraţii. Pe cap are o bască, iar în buzunare bani de pe vremuri pentru mici şi bere. Şi iată-l că începe… Aude şi muzica, vede şi tribuna, defilează-n toată legea, de la toaletă-n dormitor şi din dormitor la toaletă… Face traseul o dată, de două ori, de zece ori, de douăzeci de ori, ar mai vrea să continue, căci tovarăşul prim îi face doar lui semne, dar, din nefericire, se împiedică de-un scaun şi cade cu tâmpla drept în butelia de la aragaz…

Vecinii l-au recuperat în stare de inconştienţă şi l-au transportat grabnic la spital. După câteva zile de pendulare între viaţă şi moarte, şi-a revenit oarecum. Primele cuvinte rostite atunci au fost: „Tovarăşe Dârdone, tovarăşe Dârdone, sunteţi mulţumit de mine?…”

Tramvaiele noastre vechi huruie în continuare pe linii. Parcă ar sfărâma pietre sub roţi. Când le văd cum se apropie, asemeni unor fantome, de staţii, mă gândesc, nu ştiu nici eu de ce, la revoluţia rusă din ’917, la proletariatul murdar şi analfabet care a dat buzna în superbul Palat de Iarnă, călcând totul în picioare, la Lenin, care, perfid şi prudent, a condus masacrul din umbră. Mă mai gândesc, când mă urc în aceste cărucioare galbene şi merg un timp cu ele, la cursele Timişoara-Caransebeş, ce treceau obligatoriu şi prin Topolovăţ.

Din vagoanele meschine, cu suspensii precare, coborau zeci de „navetişti” ce foşgăiau o clipă pe peron, după care, negri, cu genți ponosite în mână, urmând „aleea”, se îndreptau spre case. Tot al doilea ținea în gură o țigară „Mărăşeşti” şi aproape fiecare avea pe cap o bască, autentic muncitorească, adică decolorată, soioasă. Mulți dintre aceşti oameni sunt țărână de bune decenii, vreo câțiva mai supraviețuiesc asemeni unor câini bătrâni de pe care stau blănile să cadă. E totul vechi în România şi nu m-aş mira să văd într-o duminecă domni fanarioți, păşind pe străzi cu cortegiile lor. Aceste chestiuni, dacă le spun cunoscuților mei, arunc orzul pe gâşte. Eu şi ei suntem două lumi aparte, singurele lucruri care ne unesc fiind dorințele de somn şi de mâncare. Vine tramvaiul. Trebuie să alerg după el. La o mică distanță în spatele meu, acelaşi lucru îl face şi un popă. Astă-vară, pe un vagon de tramvai „şase” erau instalate două berze. Vreo câțiva entuziaşti le-au fotografiat, eu m-am mulțumit să le privesc, înțelegând foarte puțin din miezul acestei neobişnuite situații…

Iată-mă în drum spre gară. Pe jos, sub un cer amenințător, simțind deja primele picături de ploaie lovindu-mi pieziş balonseidul. Sunt sigur că am închis bine uşile la plecare, bietele uşi ce-ar fi trebuit de mult vopsite, înfrumusețate. Am închis şi pivnița unde mereu picură țevile şi, ziua şi noaptea, umblă şobolanii. Deci, spre gară… nu cu vreo dorință de plecare, ci pur şi simplu aşa, spre gară… încerc, de fapt, cu această plimbare, să fug de mine însumi, să-mi las funinginea, cenuşile pe străzile mici ca ochii unor peşti, să scap de amintirea acelor zile când tatălui meu îi spuneam cu o anume intonație „Buon giorno… Buona sera… don Luigi”. Pe urmele mele e seara, ce atinge cu pluşul ei copacii, şi nemărginirea unor zile ce plutesc ca nişte lebede galbene peste smârcuri care trebuie să fie, să fi fost întotdeauna foarte adânci. Sar din buzunarul balonului meu acuma, când, neştiut de nimeni, înaintez spre gară, spaime mici, umezeli ce mi s-au scurs de pe

coloană, fragmente informe de trecut, maladii multe, fără un nume precis… şi frunze cu care-mi amintesc că atunci şi atunci, acolo şi acolo mi-am răcorit obrajii. Dar marea plăcere a drumului pe care îl fac constă în faptul că, pe strada locotenent Tăbuică, acolo unde toată lumea vede rigole, maşini, femei în blănuri sau în simple taioare, petece de iarbă, fisuri în asfalt, eu văd, pe un fond verde, mormintele cam uitate ale unor scriitori… Pe cei dinlăuntru, din lăzi, i-am cunoscut. Le-am ştiut creioanele cu care au scris, familiile, gesturile de abdicare, de lehamite, am rătăcit cu ei nici nu mai ştiu pe unde pentru a ne apropia de auz liniştea unei nopți, murmurul unei ape, geamătul surd al unui zid pe care timpul îl desfigura treptat cu ghearele sale. Prieteni ai mei de ani de zile, reci şi palizi, curii mai cad frunzele din înalții copaci, cum biciuie, aici, pe străzi, prin piețe, spaimele ce ne răsar în cale nici nu ştii din ce cotloane! Vedeți, dragii mei prieteni, de mai multe ori am vrut să mă urc pe un vapor şi să plec acolo unde se sfârşesc oceanele, dar de fiecare dată, ba o durere de cap, ba una de dinți, ba necesitatea unei operații m-au făcut să renunț. Am pus astfel stivă peste stivă toate renunțările şi am obținut un turn înalt, care toamna se umflă de ploi, iar iarna ia forma unui cuțit ce se pierde printre nori, însângerându-i. Şi încă ceva, amici pentru totdeauna uitați, indiferent ce măsuri aş lua, seara îmi pătrund în camere păsări negre, galbene, roşii, iar muzica şi foşnetele lor nu mai contenesc până dimineața. De aceea, dintr-un fel de disperare, întâmple-se ce s-o-ntâmpla, am pornit-o în plimbarea aceasta… Merg, deci, spre gară, cu speranța că se va petrece ceva, cum de atâtea ori am mai mers cu aceeaşi speranță, dar de data aceasta chiar că se petrece ceva! De pe spatele umbros al podului – podul gării, desigur – se ridică o masă cenuşie, pe rând, cu gheare şi cap de pisică, cu dinți şi bot de lup, cu gât înțepenit de urs, un „ceva” care-mi provoacă teamă, durere, îmi îngheață graiul, îmi răvăşeşte creierii, mă face să păşesc în gol; de fapt, mă ridică, mă urcă în

plan perfect vertical sus… sus de tot… Mă aflu într-un nor şi, pentru moment, văd în jurul meu doar briliante. Dispuse în linii drepte, în pătrate, în romburi, în dreptunghiuri. Strălucirile lor reci se încrucişează în fața ochilor mei ca nişte spade. În amețelile ce mă cuprind mă văd alergând prin cimitire, sfâşiind fustele de mătase ale primăverii, izbindu-mă cu capul, cu pieptul, ba de ziduri, ba de bulgării de pământ pe care o lopată mi-i tot azvârle în față. Dar iată acum şi lacul, şi păsările vechi, care, în ceasuri de linişte, zboară pe deasupra-i cu aripi de argint, şi nisipurile ce cad de pe case sau de pe crestele albe ale unor nelinişte valuri. Mai aud eu ceva clar?… Mai văd eu ceva clar?… Totul e un joc sau, dimpotrivă, ceva foarte serios e pe cale sa se-nfăptuiască?… Sunt acum de-o luciditate înspăimântătoare. Norul, în ciuda diafanității sale, mă ține în nişte căngi din care nicio scăpare nu-i posibilă. Aleargă cu mine, dus de vânt sau de propriile-i forțe propulsoare, pe deasupra întregului oraş. Nici n-am ştiut în ce cătun trăisem, de fapt… Catedrala e mica, văzută de sus, pare bolnavă, ai zice ca plămânii ei nu respiră tocmai bine, că printre turnurile-i verzi stă prăbuşit un aer ce-l simți prin preajma morților, în serile fierbinți de vară. Teatrul, atât de pompos prezentat prin reviste, e şi el un fleac, cu decorurile lui, cu regizorii lui cu tot. Măcar de-ar avea un cuib de berze pe vreunul dintre coşuri. Văd nestingherit şi Casa de Mode, cu un acoperiş roşu ce-mi infereaza o limbă cleioasă de pisică, şi Muzeul de Istorie, plin de păianjeni şi cercetători plicticoşi. Da, exact, Muzeul, unde un mare expert arheolog din Capitală a făcut un infarct şi a murit şi unde eu, de câte ori mă duceam, mă cam întâlneam cu aceleaşi mumii curioase din oraş, care nu voiau să moară fără a fi pătruns înainte, cât mai adânc, în diverse taine ale trecutului… Lângă Muzeu, e un şir de mici dughene — ciupercile provinciei, pe lângă care se învârtesc elevi, militari, o lume pe care nu mi-am dorit s-o visez noaptea. Şi norul mă duce, galopează acum cu mine spre zona piețelor, tarabe,

zarzavaturi, ruralitate cu carul, mirosuri sărate, înfulecări de langoşi, piețele dară, ringuri de dans ale mizeriei, ale tuturor apucăturilor, mormântal de tăcute iarna, cuprinse de o febră roşie vara… Dar acum, ce se întâmplă? Norul urcă, apoi coboară, se izbeşte de crengi, trece prin perdele de fum şi se lasă deodată foarte jos, plutind deasupra unei înmormântări. E lung convoiul, asta văd cu uşurință, şi format din oameni obosiți. Poate merg demult în ritmul acela de melc, obligați să asculte accesele de jale ale unei fanfare formate în întregime din bărbați foarte înalți. Cunosc oare pe vreunul din ei?… Nici vorbă, deşi vreo câțiva seamănă cu nişte prieteni de-ai mei care nu mai ştiu bine de câți ani sunt prin străinătate… Timpul trece, noi sus, înmormântarea jos, cu sicriul fixat corect sub cupola de sticlă a carului funebru. Ceea ce e ciudat, de neînțeles, e faptul că niciunul dintre membrii cortegiului nu sesizează prezența norului atât de aproape de ei. De unde mă aflu încerc să pătrund, cu o parte din ceea ce a fost odată văzul meu, dincolo de capacul coşciugului. Pot citi numele înscris pe sicriu: „Maria Svoboda, născută Callimachi”, dar să pătrund printre scânduri, jos, spre moartă, mi-e cu neputință. Mai ales… mai ales că orice concentrare mi-e zădărnicită, căci norul se alungeşte, trimite curenți în toate direcțiile, acum cei de jos încep să țipe, pericolul e sesizat… „Nu se poate!” aud clar. Un monstru e deasupra noastră! …” „Săriți!” zic şi eu… dar bietul preot e prins în nişte căngi, luat ca o jucărie pe sus şi introdus în masa gelatinoasă, tremurătoare, în care mă aflu şi eu nu mai ştiu de câtă vreme… Ne înălțăm acum pe aripile unui aer rece, duşmănos. Jos, e o jale întreagă, caii au luat-o la goană cu sicriul, lumea se împrăştie, fuge, azvârle lumânările, dar ce ne mai pasă nouă de toate acestea?… Transpirația preotului e rece ca gheața, firele din barba lui parcă electrocutează, ochii-i sunt când mari, când mici, când verzi, când albaştri.

— E rău?… mă întreabă.

— Nu ştiu nici eu, părinte.

— Aş vrea atât de mult să-mi revăd casa, copiii, preoteasa…

Eu nu-i răspund fiindcă aud o muzică liniştită, calmă, răsunând la mari depărtări. Norul ne duce acum foarte sus şi, deodată, văd cum ochii omului de lângă mine îngheață, cum o forță misterioasă îi smulge din încheieturi mâinile, picioarele…

— Simți vreo durere, părinte?…

— Simt ceva foarte plăcut, nu înțeleg…, dar aici vocea preotului se stinge, căci un fulger scurt, trăsnitor, îi despică trupul în două.

Rămân singur în capsula aceea blestemată. „Oare moartea mea cum va fi?…” şi-n câteva secunde îmi aud cuvintele răsunând puternic în cuprinsul acelor nemaiîntâlnite singurătăți…

Noapte nu dintre cele mai bune. Uşoare călduri… cred că sunt rezultatul duşului de ieri combinat imediat cu o plimbare pe un aer neobişnuit de rece – minus douăzeci de grade. Mă aflu pe pământ american, trec pe lângă stâlpi de telegraf americani, văd zburând ciori americane, aud lătrături de câini americani. Câteva clipe caut să mă pătrund de „realitatea americană”, dar totul se prăbuşeşte repede, căci mă invadează un dor năprasnic de mâța română, de cioara română, de stâlpul de telegraf român, de şanțurile române, nu arareori pline de noroi. Ce-or fi făcând cei de-acasă, intuiesc ei cumva că mă aflu aici, la discreția milelor, categoric mai lungi decât kilometrii, la bunul plac al unor vânturi ce au accente funebre în zbaterea lor, la cheremul unor tăceri ce ziua se întind până departe, în spatele pădurilor, iar noaptea, prin înghețuri, urcă până sus, la stele. Să zicem că acum aş vrea să plec din Michigan şi Dumnezeu mi-ar da putere să înghit milă după milă, precum odinioară primii colonişti… Desigur, totul ar decurge bine până la linia de spume ce ar marca Oceanul. M-am gândit de mai multe ori cum aş sta singur, neputincios,

la țărmul acestei ape, subțiat de la o clipă la alta de vânturi, zgomote de valuri, țipete de păsări… Fermele unor banali cetățeni americani de-o parte şi de alta a şoselei. Din spatele unor curți aproximative se aud dulăi lătrând. Arbori mari îşi transmit unii altora foşnete şi umbre. Sus, sus de tot, lumini alunecoase, avioane ce merg spre Chicago, Detroit, New-York… „Ia să văd, îmi spun, dacă lunganul meu e printre maşinile sale?…” Mă fofilez, profitând de amurgul ce se lasă spre casa lui. Ştiu de-acum că-1 cheamă Benn, că a luptat în Vietnam şi că, imediat după revenirea de acolo, sufletul a început să i se destrame. Ca o insectă galbenă. „El” e printre maşinile lui, acestea fiind un „Ford”, un „Chevrolet”, un „Dodge”… şi două tractoare scheletice, în realitate o sumă de tije şi țevi susținute de roți ce, prin bezna care se lasă, au în ele ceva din gingiile unui mort. În spatele casei lui Benn şi a câinelui său negru, lătrător, se întinde o nesfârşită Americă pe al cărei întuneric îmi las capul să se odihnească, din a cărei lumină încerc să fur câteva scântei pentru a-mi reîmprospăta sufletul, nu arareori înăbuşit de praful scurs de pe aripile unor fluturi neasemuit de mari… „Vin americanii!” spuneau oamenii noştri prin ’47-’48. Cum să vină, când ei erau atât de încurcați în bălăriile, în florile, în plantațiile, în ierburile uriaşei lor țări?… Detroitul e greoi, somnoros, poate şi din cauza cerului mereu acoperit. De la etajul cincizeci în sus, totul devine halucinant, incredibil pentru ochi, urechi şi nervi. Departe, spre vârf, e un balans – imperceptibil, un aer vag, adormitor, aşternându-se peste spaimele din suflet. Mă aflu, cu un cuplu de români-americani şi cu băiatul lor, genial din cauză că poartă ochelari, la o mare înălțime, deasupra oricăror tristeți, regrete, aduceri-aminte. Pe jos mişună oameni, maşini, prin spitalele oraşului gemând de tehnică, se duc la bun sfârşit analize, se ascultă verdicte ale unor doctori pedanți. Dar, vai, se moare şi aici – în ciuda supertratamentelor – de cancer, de infarct miocardic, de blocaje renale, de multiple boli de pan-

creas şi ficat. Căci, altfel, de unde atâtea cimitire, capele, coroane, perne pentru capetele nemişcate? Mai la nord de Detroit sunt Marile Lacuri, iar dincolo de ele, o sală de concert în aer liber, unde o pianistă smulge din clape, trimiţând spre pol, acorduri din Schumann, Schubert, Chopin… Câteva mici ieşiri cu maşina spre localităţile din jur. Reţeaua de drumuri e absolut derutantă. Viraje la stânga, la dreapta, printr-un decor care, ciudat, pare a fi mereu acelaşi. Oricât de neavizat ai fi, îţi dai seama că nu te afli în Europa. Cât cuprinzi cu ochii, case nu prea mari, din lemn, cu pomi şi Moşi Crăciun din becuri colorate, aglomeraţii de arbori, uneori chiar porţiuni mai întinse de păduri. Circulaţia pe şosele e netemperamentală, radical deosebită de cea din Franţa sau Germania: numărul maşinilor, chiar şi pe autostrăzi, nu e foarte mare - într-un anume fel, aici chiar te poţi odihni la volan. Oraşul Jackson, în ciuda unor supermagazine, are un aer dominant patriarhal, de început de secol XX. Majoritatea clădirilor nu depăşesc un singur nivel, gara şi autogara sunt vetuste, biblioteca doar având mai multă pregnanţă arhitecturală. Surprinzătoare, aspectul şi fizionomia oamenilor. Domină la ambele sexe talia mică, iar ca o molimă, bântuie obezitatea. Iţi duci mâna la tâmple, căci acestea te dor, realmente, când vezi prin prăvălii abundenţa de produse (de alimente, vreau să zic): cărnuri de porc, şunci, pateuri, raţe, gâşte, curcani, peşti în gheaţă, bidoane cu lapte, stive de biscuiţi, de ciocolată, de gemuri, dulceţuri. Ceea ce surprinde e prezenţa, în această zonă comercială, a unor mici orchestre care interpretează în surdină vechi *blues-un,* nepieritoare cântece americane, despre drumuri făcute în singurătate sau în condiţii meteorologice nu tocmai favorabile… E şi poliţie prin preajma raţelor, şuncilor, curcanilor, dar e clar pentru oricine că ea are mai mult un rol decorativ. La un fel de expres, unde plăteşti şase dolari, poţi mânca, în virtutea acestei sume, ceasuri în şir, cu alte cuvinte, cât intră în stomac. Când mă aşez la masă, nu mi-e foame, mă gândesc chiar ca după vreo câteva ocheade ar

fi indicat să părăsesc localul. Mă ține, totuşi, înțepenit pe scaun mirosul de ioturi ce vine dinspre o bucătărie impecabil mascată. Şi încă ceva: dorința de a obține un răgaz pentru a mă putea apropia în linişte de valurile care se formează şi se sfarmă la mii de kilometri de coloana mea vertebrală. Joc fascinant de spume şi ape. Într-un restaurant, însă, trebuie să mănânci, nu poți lâncezi ca o statuie, gândindu-te la singurătate, sinucidere, la caznele prin care trec poeții, compozitorii, pentru a scrie poeme, simfonii, cantate. Vizavi, la masă, vărul meu, american de zece ani, cu fruntea uşor transpirată. Lumina zilei se prelinge pe degetele sale lungi, pe partea de sus a verighetei. E încruntat de parcă nu s-ar afla în fața unei plăceri, mâncatul, ci a unei obligații indigeste, cum ar fi un serviciu militar sau tencuirea unei case. Îl indispun, poate, şi canarii ce n-ar trebui să zboare cu o asemenea intensitate. În timp ce mestec rulade, pui, chiftele, păstrăvi, prăjituri cu frişca, mă uit la lumea din jur. Bărbi, ochelari, riduri, creme, nasuri subțiri ca şi bățul de chibrit, musculaturi, flascuități, danturi mai bine puse la punct decât ale noastre, ale celor proveniți din Europa de Est. Fata care strânge farfuriile parcă e născută într-un sat din Carpați. Îmi ia din mână, în mai multe rânduri, şervețelele murdare, mă atinge uşor pe mâneca jerseului, voind parcă să-mi spună: „Tu vii de departe şi nu eşti prea vesel că te afli aici”. Când ieşim din restaurant ne trezim într-o piață prin care trec maşini silențioase Ca nişte cimitire. În depărtare, cerul e roşu şi pe deasupra noastră norii aleargă purtați de un vânt cu muchiile albastre, tăind ca o imensă lamă de brici… Am o deosebită stimă pentru serviciile meteo, indiferent de unde ar fi ele, când spun ascultătorilor clar, răspicat: „De mâine începând, cu o anumită oră, vremea va fi aşa şi aşa…” Va veni, deci, o furtună de zăpadă, lucrul e limpede pentru oricine… Până să vină însă tempesta, să vedem ce mai e pe la televizor… Pentru început, o reclamă, un individ în ținută de cowboy la volanul unei maşini, pe urmă, acelaşi zgomotos personaj pe capota

maşinii. E clar ce vrea să spună, să demonstreze omul: obiectul ce-l avem în faţă e rezistent, modern, ieftin şi frumos. După reclamă urmează un peisaj, mai exact, o câmpie plată, ca o masă de biliard. Poate fi aceasta câmpia Bărăganului, a mamei Rusia, a fluviului Missouri sau opera vreunui maestru ce lucrează discret într-un studio. Ceea ce contează în primul rând sunt personajele ce apar printre firele grandioase de iarbă. Un Nostradamus gânditor, o Penelopă cu mâna stângă tremurândă, Napoleon udat de ploile de pe insula sa, Eschil punându-şi la îndoială valoarea propriilor piese, un ministru de finanţe medieval revendicat, după ştiinţa noastră, când de Spania, când de Ţările de Jos. Urmează, după peisaj, un scurt interviu cu un mare fabricant de bomboane, actualmente senator în Congres. Şi pe urmă nimic, o bandă neagră, căci se apropie furtuna… Prima mare întrebare: va rezista casa rafalelor de vânt?… Şi pe urmă, întrebări, fireşte, mai mici… În care dintre camere e mai bine să stăm? Sunt în primejdie arhivele Centrului de Cercetare? S-ar putea ca, profitând de rafale, zguduiri, trepidaţii, o mână criminală să declanşeze un incendiu?… Când se apropie o furtună e normal să fii speriat. Mai ales dacă în spatele Centrului e şi un cimitir în care se spune că dorm sau cine ştie ce fac o mulţime de prelaţi. Pozele lor sunt pe coridoare, în bibliotecă, în hall-ul de primire. Capete mari, crucifixuri, ochi ce parcă ş-acum clipesc în ascuns. Vântul bate puternic şi, în ciuda aparatelor de încălzire care merg, un frig sepulcral se instalează peste tot. Deşi e lumină, senzaţia e de-ntuneric; deşi suntem mai mulţi, fiecare crede că e singur… „Du-te să vezi ce mai e prin camere, înainte ca marea ninsoare să înceapă.” Paşi mici, precauţii, cupole, balcoane şi bolţi, perdele, sonerii, extinctoare, ferestre aparent închise. Conştiincios, din încăpere-n încăpere. Doar în sala de conferinţe nu intru, mă mulţumesc cu privitul din uşă. De zguduit, n-o zguduie nimeni, nu văd nicio mână umblând printre cărţi, şi totuşi, nu ştiu ce simţ îmi spune că unul dintre episcopi, numai

țărână şi vânt, s-ar putea să fie instalat la pândă acolo. (Le-am scris toate acestea departe, pe o cămaşă de zăpadă, în timp ce mă-mbolnăveam de gripă.)

— *Doamnă Antuzza, îmi pare atât de bine că vă găsesc acasă şi că sunteți dispusă să-mi acordați interviul.*

— Chiar credeți că subiectul nostru e atât de interesant încât să-l facem cunoscut la mii şi mii de oameni?

— *Interesant e puțin zis, el ține de senzațional, şi-ar fi păcat să nu-l publicitar» când atâtea situații banale, ridicate la rang de „mari întâmplări" ne încolțesc de pretutindeni.*

— Bine, fie cum ziceți dumneavoastră.

— *Să începem atunci cu începutul... în ce împrejurări l-ați cunoscut pe domnul Bustum Rădivoi şi cum ați ajuns la căsătorie?*

— Aveam, domnul meu, douăzeci de ani şi mă aflam cu sora mea mai mică, Enzime, în Munții Făgăraş, pentru a privi şi, fireşte, fotografia capre negre. Am umblat amândouă patru zile printre stânci şi n-am dat de nicio capră. Cum la radio buletinele meteo anunțau schimbarea vremii, vorbind, mai exact, de ploi, vânturi şi furtuni, ne-am decis să abandonăm căutatul vânatului şi să ne întoarcem cuminți la cea mai apropiată cabană. Din nefericire pentru noi, am pierdut marcajele şi, în loc să ajungem la mult dorita cabană, ne-am trezit, după vreo opt ore de coborâre anevoioasă, în mijlocul unor stânci pe unde nu părea demult să mai fi călcat picior omenesc. „Ce ne facem acum, Enzime, am zis, peste puțină vreme va fi noapte şi noi vom rămâne în pustietățile acestea?" În loc de răspuns, sora mea a izbucnit într-un plâns aproape isteric. Dar, dacă eşti om bun, Dumnezeu nu te lasă; cel puțin, aşa se spune… căci, iată, când nu mai speram să ne ajute cineva în situația dramatică în care ne aflam, a apărut, tot dintre stânci, un bărbat care, preț de-o țigară (căci îşi aprinsese una), ne-a privit pe amândouă fără a ne spune un cuvânt, după care ne-a făcut semn să-l urmăm. Cu forțe pe care nu ştiu de unde

le-am mai avut, am urcat, am coborât – vai, pe ce tunete! – şi cred că după vreo trei ore de mers am ajuns la o mică, măruntă Cabană ce se numea „Ursul Făgăraşilor”.

— *Şi aici?*

— Păi, aici, deoarece era deja foarte târziu, eu şi Enzime ne-am retras într-o cameră şi cred că nici n-am numărat până la zece când am căzut într-un somn de plumb până dimineață. Atunci, oarecum refăcute după încercările din ajun, deşi nu cred că pe fețele noastre nu se mai citeau încă spaimele prin care trecuserăm, am coborât în micul restaurant al cabanei să mâncăm ceva. Ne-am aşezat, deci, la o masă, una mai retrasă, într-un colț, şi am comandat caşcaval, roşii şi măsline unui chelner mic, cu ochelari. N-am aşteptat mult, cred că nici zece minute. Şi mâncarea noastră soseşte, dar nu adusă de cel care ne luase comanda, ci de altcineva, un individ mult mai prezentabil, care ne-a cerut politicos permisiunea de a sta şi el la masa noastră. Eu şi cu sora mea am acceptat. Nu cred să fi luat cinci înghițituri din farfuriile ce le aveam în față când cel ce se autoinvitase să ne țină companie ne-a spus: „Vă felicit pentru felul în care ați mers aseară, căci, sincer să fiu, nu mă aşteptam ca lucrurile să se rezolve atât de uşor”. „Deci, dumneavoastră sunteți salvatorul nostru”, am zis eu. „Da, a venit răspunsul, pe mine m-a trimis Dumnezeu să înfăptuiască într-un fel minunea...”

— *Şi, mai departe, doamnă Antuzza?*

— Cum să vă spun, salvatorul nostru, după cele zise, s-a ridicat de la masă. Nu înainte de a-mi fi lăsat mie un număr de telefon – se vedea că e din Capitală – unde, dacă doream, puteam oricând să-1 sun. Pe bilețel îşi scrisese şi numele, simplu, fără niciun titlu: Bustum Rădivoi... După două săptămâni de la această întâlnire, fiind relaxată, acasă, vreau să spun, eu şi sora mea, Enzime, am sunat de la domiciliul nostru, tot din Capitală, strada Berzei. Mi-a răspuns inițial o voce cam dogită, dar, după câteva secunde, la aparat a fost cine trebuia...

„Aş vrea să vă întâlnesc, domnule Bustum, am spus eu, pentru a vă mulțumi încă o dată, doar ați salvat nişte vieți...” Răspunsul a fost afirmativ şi, peste două zile, ne-am şi văzut în fața cofetăriei „Capşa”.

— *Vă rog să continuați, sunt curios, curios de tot...*

Trebuie să vă spun, domnule, că am avut emoții aşteptându-1. Sosisem la locul întâlnirii mai repede cu vreo zece minute. În timp ce mă plimbam, douăzeci de paşi la stânga față de punctul fix al rendez-vous-ului, douăzeci de paşi la dreapta, mă gândeam la posibilele noastre dialoguri. Vă spun sincer că în mintea mea era un haos total; mi-am zis chiar, de nu ştiu câte ori, c-ar fi mai bine să dau bir cu fugiții... când, el a apărut. Vă-zându-1, m-am liniştit dintr-odată. Am intrat în cofetărie, ne-am aşezat la o masă, am comandat profiterol, cafea, mandarine, stafide şi-am început, fireşte, o discuție, pornind de la starea vremii şi ajungând – nici nu ştiu prea bine cum – la criza militară din cele trei golfuri, pe care EL mi-a prezentat-o admirabil, în toate detaliile.

— *Erați încântată, dacă bine înțeleg...*

— Eram, nu pot să neg; şi totul a atins un fel de paroxism când EL, luându-mi mâinile într-ale sale, mi-a spus cu cel mai fermecător glas: „De aici înainte tu vei fi Antuzza mea, iar eu, Bustum al tău...”

— *Ceea ce a urmat nu putea fi, evident, decât căsătoria.*

— Da, exact, căsătoria... un vis... Am făcut-o în Deltă, în bărci, cu câteva sute de invitați. A fost o zi caldă, liniştită, aproape un sfert din brațul Sfântul Gheorghe fiind al nostru. Chelnerii, cu şalupa, schimbau mereu meniurile, muzicanții, cu alte şalupe, deplasându-se printre lotcile noastre şi cântându-ne până în zori, la toți după preferințe. Dansul miresei, furtul pantofilor, dansul mamut al invitaților s-au desfăşurat pe un grind pe marginile căruia stăteau, într-un fel de transă, pelicani, cormorani, rațe sălbatice, familii de mistreți, vulpi argintii şi

chiar un ursuleț, cine ştie cum ajuns acolo...

— *Oh, doamnă Antuzza ...*

— După căsătorie – nu mă pot împiedica să vă spun – am avut o lună de miere superbă, o săptămână la Agrigento, în Sicilia, pe urmă, fireşte, pe Coasta de Azur, finalul făcându-1 în Spania, la o veche mănăstire de lângă Madrid. Vă puteți întreba, desigur, de unde bani pentru toate acestea? Am să vă spun... Bustum, pe lângă faptul că lucra ca inginer la o întreprindere unică de recondiționat biele-manivele, era deseori consultat, pentru însuşirile sale de inteligență, de oameni foarte sus-puşi, chiar de guvernanți. De la noi şi de aiurea. Pentru a veni mai aproape, multe dintre problemele țării şi-au găsit rezolvări favorabile exclusiv datorită sugestiilor sale.

— *Să înțeleg prin aceasta că domnul Bustum şi, bineînțeles, dumneavoastră aveați acces oricând în „lumea de sus”...*

— Aveam, cum să nu, şi nu putini ne invidiau...

— *Să încercăm acum, doamnă, să intrăm în subiectul „delicat”...*

— Da, cu adevărat putem spune „subiectul delicat”...

— *Au fost, totuşi, nişte începuturi pentru sunetul acela?*

— Nu, cel puțin eu n-am auzit ieşind din gura lui decât vorbe omeneşti şi foarte rar câte un „ah, vai, oh”.

— *Şi totuşi, când s-a întâmplat pentru întâia dată?...*

— La un spectacol de operă, *Traviata.* Totul a decurs foarte bine, adică, în pauză am mers la bufet, ne-am întreținut cu diverşi cunoscuți, apreciind cu toții în special tenorul, un tânăr turc despre care se spunea c-ar putea să ajungă un al doilea Pavarotti. Când a început ultimul act, am observat că Bustum un pic agitat şi că pe spatele biletului desenase ceva, un cap, nişte gheare, o coadă. L-am întrebat în şoaptă dacă nu cumva s-a plictisit şi-ar vrea să mergem acasă. „Nu, mi-a răspuns, stai liniştită, totul e bine.” N-au trecut, însă, nici cinci minute de la acest „totul e bine”, că el s-a ridicat în picioare şi,

profitând de o absență de cântat pe scenă şi de un *pianissimo* al orchestrei, a urlat, dar tare şi lung: „Mauuu”, după care s-a aşezat jos. Sunteți, desigur, curios de reacția publicului... După cum era şi normal, am fost pironiți de sute de ochi, dar singurul care a spus ceva a fost dirijorul. Ii rețin precis cuvintele. Dirijând în continuare acel *pianissimo,* cu privirea întoarsă spre sală, a zis: „Chiar atât merităm noi, artiştii, pentru tot ce facem?... acest Mauu... acest Mauu...?” Şi, sinceră să fiu, mie mi s-a părut că în imitarea zgomotului specific pisicii domnul Schiffer nu era prea departe de Bustum...

— *Spuneți-mi, vă rog, ce-a mai urmat după „Maul” de la Operă?*

— După cum era şi firesc, l-am pus pe Bustum sub o oarecare observație. L-am urmărit, adică, în gesturile lui cotidiene, cum se spală, cum mănâncă, cum citeşte, dacă e coerent în gândire şi dacă... nu manifestă apropieri suspecte fața de universul mâțelor...

— *Şi ce-ați constatat?...*

— Nimic deosebit față de felul său de-a fi dinainte, doar că, uneori, ființa sa iradia un soi de energie ce te făcea pe tine, cel ce te aflai lângă el, să te simți mic, slab, neputincios, total mente dominat. Constatând aceasta, m-am gândit la un moment dat să mă adresez unor medici, unor psihologi, dar mai pe urmă am renunțat, părându-mi-se stupid să mă cramponez de un asemenea lucru.

— *Şi totuşi...*

— Da, aveți dreptate... „şi totuşi”... După cum v-am mai spus, pe soțul meu, pentru cunoştințele şi flerul ce-l avea, îl consultau oameni sus-puşi, chiar guvernanți, în probleme de mare importanță pentru state: economice, tehnice, culturale, de inițiativă politică etc. Ne aflam la prim-ministru, la un fel de dineu, care era, de fapt, un pretext pentru purtarea unor discuții cu patru mari puteri europene, referitoare la transformarea Mării Negre dintr-o mare regională într-una internațională. Văd

totul înaintea ochilor. Eu stăteam în stânga prim-ministrului, Bustum în dreapta, după care urmau înalți reprezentanți ai Germaniei, Rusiei, Italiei, Franței. Pe terasa pe care ne aflam adia un vânt plăcut şi nimic nu prevedea ciudata turnură pe care aveau să o ia lucrurile. Discuția o deschide prim-ministrul nostru, care, preț de vreo cinci minute expune un plan de inter naționalizare a Pontului Euxin, respectând (mi-a fost uşor să-mi dau seama) ideile lui Bustum. Spre finalul intervenției premierului, simt – nici nu ştiu cu ce senzori – o tensionare extraordinară a atmosferei, deşi aparent nimeni nu dădea semne de nelinişte. „Doamne, ce se va întâmpla?" îmi zic. Nu-mi termin bine întrebarea şi reprezentantul Germaniei – un diplomat, de altfel, foarte distins - se ridică în picioare, spune: „In Deutschland...", după care dă drumul la un „Mau" interminabil. Pe „Maul" neamțului se ridică în picioare rusul, Ivan Timofeevici Sciukin, şi ține-te la un alt „Mau", pe urmă, alte „Mauri" de la italian şi francez. Îmi venea să râd, mă uit la premier... Când colo, el: „Mauu... Mauu..." domnule dragă, nu crezi, în tot salonul era un „Mau" general... Uluită, strig: „Bustum! Bustum!", privesc în direcția lui, dar el nu mai era în încăpere...

— *Şi credeți...?*

— Nu cred, sunt sigură că toate „Maurile" acelea au fost provocate de soțul meu, mai bine zis, de forța aceea diabolică ce-l domina pe el şi, prin el, şi pe alții... Of, doamne, şi când te gândeşti că, începând de atunci, toți demnitarii care s-au aflat la reuniunea aceea, la intervale mai mari sau mai mici, indiferent că sunt la munte, la nuntă, la mare, fac „Mau... mau... mau..."

— *Şi Bustum?...*

— Despre el, din clipele acelea, nu mai ştiu nimic. Poate că trăieşte pe undeva ascuns şi face „Mau", poate a murit, poate, pe alte meridiane, să fie un domn prezentabil şi care de viața lui de-aci să nu-şi mai amintească nimic...

Trezire agitată dintr-un somn presărat cu mai multe vise ce-mi rămân în memorie suprapuse, semănând global cu un peşte cu solzi de cărbune. Au trecut prin aceste năluciri, sporadic, fără nicio ordine, trenuri, case de raport, porțiuni de străzi străbătute, poate, prin copilărie, dulapuri ale unor familii mai sărace, şurubelnițe, cleşti, uitate când pe-o masă, când pe alta. Au fost şi două autobuze pe care şoferii, amândoi cu nasuri foarte mari, le-au abandonat în plin soare, pe vârful unui deal. Şi o zonă agricolă şi-a făcut simțită prezența, cu smocuri nenumărate de iarbă ce se uscau de la o clipă la alta. Cred că n-ar fi bine să-1 uit nici pe agentul sanitar care, în perimetrul agricol, nu foarte depărtat de o mare, era bărbatul cu spatele cel mai puternic... Unul dintre verii mei are, hotărât, un chip de pisică. Când stă la birou, sugând cu pipeta din funcția importantă pe care încă o are, asemănarea cu pisica devine şi mai pregnantă. El îmi dă telefoane la toate orele imaginabile, propunându-mi colaborări politice sau pur şi simplu întâlniri în care el să vorbească, iar eu să ascult cam aşa cum un câmp cu invizibilele sale urechi ascultă, când şi când, ploaia şi vântul. Cu ani şi ani în urmă, pe vremea când nu deținea nicio funcție importantă, vărul meu vedea prin propria-i casă pitici. Erau când doi, când trei, ştrengari, şugubeți, stăpânindu-se cu greu să-şi scoată limbile sau să tragă dungi cu guma pe oglinzile din camere. Noaptea, probabil, cei doi (sau cei trei) se retrăgeau printre arcurile patului sau, subțiindu-se, izbuteau să intre printre mecanismele ceasornicelor de perete. Intr-o zi, pe un fond de mare oboseală, mama vărului meu a spus despre el: „A fost întotdeauna vestit de frumos...” Fanfara cântă atât de tare încât face să cadă frunza din copaci. Cele mai afectate de zgomot sunt păsările ce vin periodic din țările calde, unde, chiar dacă există fanfare, ele cântă, de regulă, în spații închise şi cu intensități rezonabile. Băieții aceştia, lungi, lați, câțiva dintre ei suspecți de sensibilități pulmonare, vor să câştige un concurs în Capitală, de aceea se pregătesc cu atâta îndărătnicie.

Şi totuşi... În ziua de pomină în care frunzele cad din copaci, antrenamentul muzical nu se prelungeşte până să se năruie copacii – şi asta din cauza unui cal; calul, prin nechezaturile sale, îi provoacă dirijorului – un renumit colecționar de opinci – şi o tristețe de tip țărănesc, şi şăgalnice dureri lombare. Mai târziu, după ce n-a luat niciun fel de premiu şi a trezit un mort dintre scândurile sale, fanfara s-a autodizolvat. Instrumentele au fost depuse într-o colecție; dar despre aceasta, istoricii satelor au scris neglijent şi puțin...

Sfârşitul unei călătorii în Cehia. În timp ce un medic cu pronunțate antipatii ruso-germane îmi schimbă uleiul la maşină, eu caut să-mi amintesc câte ceva despre Praga. Categoric, are multe biserici, clopotari de calitate, studenți cu dragoste de porumbei, învățători care ştiu cine a fost Ferdinand I, femei blonde cu pistrui şi-o fărâmă de atmosferă medievală, care, mie, cel puțin, mi-a pătruns prin veşminte. Lucruri demne de reținut pentru eventualele cursuri ce le vof avea la Universitate. Şi ar mai fi ceva. În capitala aceasta nu te ceartă nimeni. Nici cei care în orice moment ar putea dovedi, cu zdrobitoare acte, că nu au la activ mai mult de patru clase. Frumoase plimbările de seară printre ulmi şi castani, cu grija de-a nu te izbi de statui. Dar ochiul ce trebuie să-1 ai mereu atent când răsfoieşti cărți vechi, documente... Mai e şi plăcerea cu totul deosebită cu care trebuie să-ți asculți zgomotul propriilor paşi pe trotuare. Şi când se apropie plecarea, să laşi totul în ordine prin vechile hotele... Iarăşi mă întâlnesc cu doamna care şi-a îngrijit soțul semiparalitic douăzeci de ani. Seamănă tot mai mult cu o turcoaică năpădită de căldurile Anatoliei. Are pe ea o mulțime de haine deprimante şi mă atacă, spunându-mi că la prăvălia „X" n-a găsit cozonaci proaspeți. Pe gard, nu departe de noi, o vrabie face scandal. Din spatele unei grămezi de gunoi, un cotoi o pândeşte. Limba roşie şi dinții albi ai pisicii, penele şi ciocul păsării, pasajul îngust unde doamna mi-a spus „Halt!"... Am în mine, încă,

resurse mari de politețe, dar curiozitatea de-a mai afla câte ceva despre oameni a scăzut. În fine, doamna pleacă şi pasărea zboară de pe gard. Se retrage dezamăgit şi motanul, doar eu mă mai încurc în propriile-mi bâlbâieli... Un pom foarte mare, pe crengile căruia stau amestecate fete şi babe. Cineva spune: „Cât de curând, antiaeriana va trage şi va transforma babele în păpădii sau paraşute". Nu se întâmplă însă nimic, ziua se derulează fără anormalități. Totuşi, mai spre după-amiază, se aud zgomote surde ce par a veni din direcția Poloniei. Şi nişte împuşcături pe care aproape nimeni nu le ia în seamă. În fiecare vineri mi se instalează în corp un suflet nou. Respir atunci altfel, mă simt mai liniştit, pun chiar mâna pe condei pentru încercări literare. Miracolul durează până sâmbătă, când sufletul cel vechi îşi reintră în drepturi. Aud la radio, fără să vreau: „În nu ştiu ce oraş occidental, într-un hotel ultramodern, personalul de ordine s-a chinuit mai bine de o ora pentru a prinde un struț venit din stradă şi care, după aspect, aparținea, neîndoielnic, unor oameni mai puțin înstăriți..." Acceleratul pleca din Timişoara dimineața. Dimineți cețoase, umede, de toamnă sau de primăvară timpurie. Garnitura trasă de o locomotivă mare, cu aburi: „Pacific". Stând la geam, în aşteptarea plecării, eram ca un sfeşnic plantat pe o criptă. În sfârşit, impiegatul ridica paleta şi tonele de metal se urneau din loc. De obicei, după plecare, mi se făcea puțin sete şi de aceea, probabil, mă uitam cu jind la fântânile de pe câmp, din care se adăpau vitele. În timp ce mama, aşezată pe fotoliu, încerca să ațipească, eu simțeam o strepezire a dinților şi un exces de salivă în gură. Eram tare singur în vagon şi cerul mă privea, de deasupra, cu ochi întunecați. Uneori, mai apăreau în compartiment medici, preocupați doar să aibă o atitudine cât mai încețepată. Vorbeau despre clienții lor încet, posesiv, de ai fi crezut că aceştia aleargă după tren spre a nu scăpa cumva rețetele şi consultațiile. Când se apropia Topolovățul, deschideam repede un geam pe coridor şi vedeam în afară, pentru

câteva secunde, chipiul roşu al impiegatului, poziția de salut a ofițerilor ce lucrau la calea ferată, chipul indistinct al vreunui rătăcit ce nu se hotărâse încă să părăsească gara... şi plopii înalți, care aveau alte misiuni, aici, pe pământ, decât să țină cont de voiajele mele. Distingeam şi pompa de apă, nefolosită niciodată de nimeni. După Caransebeş, mama se trezea şi-şi aranja ținuta cu sfioase gesturi provinciale. Eu ştiam de ce. Nu mai era mult până la Mehadia, până la râul Bela-Reka, până la cimitirul unde părinții ei dormeau de vreo treizeci de ani. Dunărea nu era nici pe departe o piedică pentru acceleratul ce înainta spre Capitală. El o ocolea prudent, netulburându-i vietățile, trimițându-i jerbe de fum doar în joacă, aşa cum o soră mai mică ar bâzâi cu-n pai funda din părul surorii mai mari. Şi Dunărea rămânea în urmă, cum rămăseseră şi mai în urmă acele fântâni din câmp, țărăneşti, din care eu, imediat după plecarea trenului, aş fi dorit să beau apă. În timpul călătoriei, nimeni nu ne spunea nimic despre mecanici şi nici despre cantitățile de cărbune ce urmau a fi înghițite de locomotive până la punctul final al drumului. Ni se vorbea doar de relația distantă pe care trebuia s-o avem cu semnalele de alarmă. Eram, de la o vreme, tare departe de cişmeaua de apă din Topolovăț şi de cimitirul din Mehadia ce aştepta să se bucure de orele nopții. Eram departe şi de Dunăre, şi de munții împăduriți în care ştiam că nu mă voi duce niciodată. Imediat după Craiova, se aprind primele stele şi mama iarăşi doarme, cu poşeta puțin desfăcută alături. De obicei, prin zonele Munteniei ea visează c-ar fi putut să facă studii lungi, aprofundate, să se ocupe de păsările tropicale care doar accidental ajung pe la noi sau de vietățile ce pâlpâie prin adâncul mărilor. Şi cred că mai visează şi începutul sau sfârşitul nunții mele, cu mulțimea aceea de invitați dintre care niciunul n-ar fi putut să spună corect trei dictoane în limba latină. Şi pe fondul acesta se apropie Capitala, care mi-era atât de apropiată pe atunci şi care acum mi-e tot atât de

insuportabilă ca şi mirosul unei căruțe pline cu desu-uri femeieşti nespălate de un an... (ca şi mirosul unei căruțe pline cu salată de varză din cel de-al Doilea Război Mondial)... La conferința despre rolul Papilor în Renaştere au fost printre alții: *Heşcovici* – Tot mai gras şi incapabil să asculte mai mult de trei fraze fără a se prinde cu mâna stângă de nas... *Coposescu* – Tras la patru ace, în afară total de subiectul tratat... *Albăstroiu* – Cu figura lui de pelican, mai bine ar fi rămas acasă... *Murzacu* – Inspectat şi la treizeci, şi la patruzeci şi, culmea, şi acum, la cincizeci de ani... *Toşa* – Pentru el, papii sunt egali cu popii de la noi... *Pătrăşescu* – Vindecat de virusul HIV cu ceai de coada şoricelului, caz unic în Europa, Asia, America... *Baumfeld* – Aparent, îmi soarbe cuvintele din gură; în realitate, se gândeşte cu cine i-a plecat soția în Austria la un aşa-zis simpozion al meteorologilor... *Struțea* – Nasul i s-a uscat ca un covrig, publică rar câte ceva, obsedat de coloneii ce l-au torturat în armată... *Popeangă* – Băiat educat, subțire, parc-ar vrea să mă întrebe: „Ce rost mai are să mai dizertezi acum despre papi?”... *Berilă* – Un bun amic, vine să mă asculte chiar de-aş vorbi despre cursele de şoareci... *Muravkina* – Profesor doctor pe undeva prin fundul Rusiei, se deplasează oriunde e vorba de papi... *Madam Pupea* – Interesată de un singur lucru: dacă papii în totalitate, sau măcar unii dintre ei, au fost, printre altele, şi nițel ştrengari... În rest, sala e plină de funcționari şi şcolari şi, surprinzător, şoferi de TIR-uri, taximetre, care, din câte am aflat, sunt pasibili de amenzi dacă la un mic test de cultură generală nu ştiu o boabă despre papi... *Niciodată...* Ce cuvânt îngrozitor!... *Niciodată* n-ai să mai fii nici copil, nici tânăr... *Niciodată* n-o să mai întâlneşti o societate ca aceasta... Dacă femeia aceea ți-a spus „niciodată”, atunci *niciodată* o să fie... *Niciodată* nu vei mai fi în forma fizică de acum patru ani... Nu vei fi în stare să citeşti *niciodată* o carte ca lumea... Aici nu vei mai pune piciorul *niciodată...* Uşa aceasta pentru tine nu se va deschide *niciodată...* de nevroza ce-o ai nu vei

scăpa *niciodată*... O asemenea toamnă?... Cu astfel de înserări?... *Niciodată!*... Cum ai vorbit atunci nu vei mai vorbi *niciodată*... Din moarte nu se mai întoarce nimeni, *niciodată*... Le-aş putea spune nimicuri, umbre, aripi de libelulă... Cumpărarea de la prăvălie a aceloraşi alimente: pâine, lapte bătut, pate de ficat, alune, pacheţele cu biscuiţi care acum nu mai trosnesc în dinţi ca altădată. Plecarea spre casă cu ele, pe un drum ce trece pe lângă lăzi de gunoi, modeste maşini particulare şi un arbore căruia în fiecare an furtunile îi zboară din crengi. Pe drumul spre casă sunt pândit mereu, de la geamul unui bloc, de un pensionar care ar vrea „să discutăm", nici eu nu ştiu prea bine despre ce. Soţia lui, a domnului pensionar, în eventualitatea unei vizite de-a mea, mi-ar prepara o mămăligă cu smântână, căci, susţine ea, într-o ţară ceva mai săracă un asemenea preparat nu e de refuzat... Vântul îmi aduce-n casă un aspirator. Nu e el chiar nou, dar funcţionează. Motoraşul are un sunet rotund, discret, de parcă ar toarce un motan sau o bunică ţi-ar citi la ureche o poveste a fraţilor Grimm. Când lucrez cu el în dormitor, simt binefăcătoare călduri pe traiectul coloanei vertebrale, când trec în camera mare şi rece „din faţă", din pământ apare-un porumbel, când mă deplasez în hali, văd printre pomii de pe stradă chipurile unor profesori de-ai generaţiei mele, care trebuie să fi dispărut demult. Ceva îmi spune că, dac-aş aspira în pivniţă, aş vedea foarte de aproape, prin transparenţe de acvariu, rechini albaştri din Atlantic... Din Moş Costa, la ora actuală, nu mai poate fi găsit nimic. Orice organism, oricât de puternic, în treizeci de ani de la moarte, se preface-n praf. Peste mormântul bătrânului, vara mai trec, cu siguranţă, vrăbii şi puf de păpădii. În rest, confecţionată din smocuri de iarbă, buruieni, frunze, crengi, o solidă uitare. Eu, însă, nu l-am uitat... patul din grajd, urcatul sacilor în pod, strânsul porumbului în aşa-zisa cotarea, bătăile aplicate lui Băla, o scroafă monumentală şi rea, coborâtul în pivniţă, ca-ntr-o sală de arheologie... la butoiul cu vin. În serile

de iarnă, cufundat în cojoace, părea o fantomă ce făcea curtea să sune a pustiu, a gol... Pentru el – şi am aici dovezi zdrobitoare – mişcarea impresionistă şi versurile lui Marinetti n-au existat. Nici titlurile de academician sau doctor şi nici noțiunea de bursier perpetuu în străinătate. A avut o babă, pe Ana. Puțin cocoşată, bună, muncitoare, adeseori bătută. Ea îi spunea moşului, din când în când: „Costo, măi băiete, nu mai be atâta, că ți s-o făcut nasu roşu ca piparca”... În satul în care eu m-am născut şi unde a trăit şi Moşu Costa, o stradă poartă numele lui Winston Churchill. Şi încă ceva: în aşa-numita țigănie, mai exact, spre terenul de fotbal, fără ca eu să fi ştiut vreodată, au existat mai multe temple, iar în spatele gării, fără ca eu să le fi văzut vreodată, au fost mai multe sanatorii unde, pentru tratament şi odihnă, veneau mai ales doamne bogate din zona Genevei şi Tirol... Din cauza unui gândac şi-a unei turturele oarbe, vizitez prin țară case memoriale... VAȚLAV POPESCU. Impresionant balconul conceput de arhitectul Rugierro Cassi. Ceva ce te duce cu gândul spre Renaşterea timpurie, spre epocile când apropierea de femeia iubită necesita timp îndelungat (chiar decenii, uneori) şi presupunea neapărat serenade. Marele hali e atât de luminos încât ai impresia că în fiecare perete e ascuns un mic soare. Aici, în această încăpere, Vațlav s-a întâlnit de mai multe ori cu bătrânul Titus Ionescu. Pe jos, persanele de atunci, la ferestre, perdelele de atunci, în sfeşnice, lumânările de atunci, e drept că mai mult de jumătate dintre ele arse aproape total. Ghida casei spune celor care vor s-o asculte că în hali se mai afla şi un pian prin dreptul căruia a trecut de mai multe ori cel ce a fost Sabin Georgescu. Din hali, o privire discretă asupra dormitorului... Să nu vă aşteptați la paturi comode, ne strigă ghida din spate, Vațlav a fost în felul lui un ascet.” Şi, într-adevăr, vedem două priciuri aşezate unul lângă celălalt, la fel de neatrăgătoare ca două roci calcaroase găsite într-un nisip fierbinte. Sub unul dintre priciuri, suntem informați, dormea, torcea, îşi făcea toaleta, îşi concepea

furturile motanul Traian. Sufrageria e încăpătoare şi cu un mobilier frumos. Cele două scaune din dreptul caloriferului, aduse de la Graz. Lumea se interesează de ceasul cu limbă din perete. „A fost câştigat la un concurs”, sună stereotip răspunsul. Pe verandă, mai multe poze ale mătuşii Vilma. Ea a trăit câteva decenii şi peste ocean, dar ultimii ani şi i-a petrecut alături de părinții lui Vaţlav. Contribuie la formația spirituală a acestuia prin lecții de vioară şi mici prelegeri filozofice. În încheiere, vizităm cămara familiei Popescu. În fața cârligelor, sitelor, strecurătorilor, periilor, sacoşelor, borcanelor, tăcerea se impune... CAMELIA POPA. Supranumită de către localnici „Doamna Locului”. În curtea mărginită de brazi se mai păstrează urmele unui mic şanț pe care, copilă fiind, „Doamna Locului” îl sărea cu plăcere. Lângă şanț e fântâna cu roată şi jgheab de scurgere, concepută şi parțial executată de Adolf Bălteanu. Intrarea în casă se face pe nişte scări care, în timpul războiului, i-au enervat în repetate rânduri pe ofițerii germani nevoiți să le urce şi să le coboare. De pe scara de sus, Camelia, elevă, avea obiceiul să contemple grădina, cultivată, de regulă, cu zarzavat şi porumb. Tot de pe scara de sus, studentă fiind, Camelia zăreşte, într-o seară de toamnă, pe cineva care se îndreaptă spre cotețul – altfel zis, prizonul – de găini. Evenimentul o şochează puternic, neputându-şi imagina că furtul de galine se mai practică încă la noi. În sfârşit, iată şi cerdacul plin de coşuri şi saci. Sub saci, câteva măşti recomandate a fi folosite în apărarea locală antiaeriană. Între coşuri şi saci, mai multe butoiaşe, în care, pe vremuri, se ținea motorina necesară încălzirii casei. Camerele sunt două la număr, tip vagon. Mobilate sumar, aproape sărăcăcios. Într-una din aceste încăperi, Camelia i-a spus logodnicului ei: „Mi-ai dat un sărut depăşit”. De pe o bandă de magnetofon, la cererea vizitatorilor, poate fi auzită vocea unui bărbat. Ea aparține celui ce a fost cândva tovarăşul Mânzu. TUDOREL STAN. Tot complexul, plasat într-o văgăună, unică, în felul ei, în sud-estul Europei.

Dându-ne jos din autobuz, ne ia în primire un puternic miros de mititei. Ghidul, un profesor de fizico-chimice, nevoit să predea mai mult la clasele I-IV caligrafia, citirea, ne spune, după ce depăşim frumosul gard de nuiele ce înconjoară casa: „În bucătărie vă aşteaptă o mare surpriză...” Şi, de fapt, de-o parte şi de cealaltă a cuptorului plasat în mijlocul încăperii, străbunica şi stră-străbunica lui Tudorel, aruncând una în cealaltă, la intervale, cu gheme şi cocoloaşe de hârtie. Văzându-le, o doamnă din grup întreabă: „Au medic de familie?” Răspuns prompt din partea ghidului: „Au îngropat trei până acum şi un al patrulea nu şi-a oferit încă serviciile.” Jucăriile lui Tudorel până la terminarea liceului... Minge de câlţi, tobă, baionetă de plastic, coif cu inscripţia „Moş Gerilă”, camion de lemn, două ţintare, „omule, nu te supăra”, cască de motociclist, praştii, beţe, pistoale cu dopuri. Dintr-o călătorie făcută la Chişinău şi Bălţi, Tudorel îşi aduce: una bucată urs de catifea, cocoş, şarpe de porţelan, cizme de cauciuc pentru vie, hamuri pentru cai, insecticide, portret de ţigancă, aparat pentru făcut bulion. Aflăm de la soţia ghidului principal, ghidă şi ea, că întotdeauna când venea acasă, în permisie, din armată, Tudorel se culca primele două-trei nopţi într-un pat aflat sub scara podului. De ce? ... Pentru că aici, dormind într-o după-amiază, a visat că va avea „casă memorială”... Câteva fotografii din albumul familiei Stan: *Ion* (tatăl): în curtea cârciumii, alături de şeful de post şi de ajutorul acestuia; lasă impresia unui om muncit şi lipsit de entuziasm. *Petrica* (mamă): împreună cu două vecine, în şură, cu doar câteva zile înaintea izbucnirii crizei din Golf. Tudorel are de la mamă, cum se spune, fruntea, sprâncenele şi ochii. *Tadeusţ* (unchi): înalt, puţin adus de spate, în pantaloni blue-jeans, cu sapa pe umăr. Visul său, ne spune ghidul: să ajungă şofer pe-un autobuz. *Victoraş* (verişor): nici înalt, nici scund, nici gras, nici slab, nici chel, nici cu păr bogat, nici frumos, nici urât, nici om de oraş, nici cu totul de sat...

[Cer îngăduința de a nota aici un horoscop... *Berbec.* Nu vă încredeți, mai ales în săptămâna ce va veni, în membrii apropiați ai familiei. Aceasta nu înseamnă că trebuie să vă distanțați de ei, ci doar să mențineți discuțiile, contactele, la un nivel neutral. Dacă aveți un unchi pe numele său Branco, feriți-vă cel puțin cinci zile de el, căci e înzestrat cu puteri supranaturale. V-ar pricinui o cădere abundentă a părului din mai toate zonele corporale sau v-ar putea determina să vă tăiați cu propria dumneavoastră mână buzunarele şi mânecile de la cele mai bune costume ce le aveți. Sub nicio formă să nu vă duceți pe sate. Astfel de ieşiri v-ar putea pricinui depresii psihice. Să nu rostiți, pe cât vă stă în putință, cuvintele „ofițer" şi „rebarbativ". Culcați-vă înainte de ora 10 (22) şi nu încercați „tandrețuri" suplimentare cu soția. Aveți nevoie de linişte şi de vise curate precum copiii de cinci ani. *Taur.* Nu refuzați niciun serviciu ce vi s-ar putea cere. Împingeți maşini pe stradă pentru a le face să pornească, ajutați la curățirea podurilor altora, puneți umărul la descărcarea unor camioane. S-ar putea să vă simțiți străbătut de anumiți fiori poetici. Să nu va speriați de ei şi, mai ales, să nu luați medicamente împotriva lor. Dacă un necunoscut vă va opri pe stradă şi vă va spune: „Am urcat, în sfârşit, pe muntele Bodârlău..." dumneavoastră, calm, să-i răspundeți: „Da, am înțeles, vă felicit..." Refuzați, pe cât posibil, participarea la mese rotunde pe teme agricole... *Gemeni:* Pentru dumneavoastră o primă veste foarte bună: veți primi bani, şi nu puțini, de la diverse grupuri de unchi de peste oceane. Sub nicio formă să nu încercați să aflați motivul generozității acestora. O a doua veste foarte bună constă în faptul că, mergând pe drumuri de țară, de-acum înainte le veți simți farmecul ascuns. Ar fi indicat ca, pentru o anumită perioadă de timp, să nu vă lăsați atras, mai ales de către necunoscuți, în discuții despre cauzele ce au dus la prăbuşirea Imperiului Roman. Şi încă ceva. Dacă fumați prin case străine, să faceți lucrul acesta doar cu consimțământul zâmbitor al

doamnelor... *Rac:* Vi se va propune o călătorie pe cursul superior al Fluviului Galben. Ar fi mai bine s-o refuzați, spunând că trebuie să vă ocupați grabnic de locul de veci al familiei. Să nu discutați la telefon, pe cât posibil, cu veleitari, politicieni mărunți, profesori de liceu şi universitari în a căror cultură generală nu aveți încredere. S-ar putea să fiți întrebat, de diverse persoane, dacă sunteți patriot. Spuneți doar atât: „Am avut un foarte îndepărtat strămoş care în bătălia de la Vaslui nu şi-a aruncat coasa în momentele grele...” Dacă sunteți trist, duceți-vă la gară singur sau însoțit de o persoană inteligentă şi priviți trenuri ce urmează să plece în direcția unor orăşele de provincie. Dacă vreți să vă distrați puțin, opriți pe stradă un ofițer şi rugați-1 să vă spună trei capitale africane... *Leu:* Să nu vă mire prea mult şi, mai ales, să nu vă sperie, dacă un leu adevărat îşi face apariția în curtea dumneavoastră. Deci, dacă vine, lăsați-1 să se plimbe pe unde doreşte, iar dacă stați bine pulmonar, scoateți chiar un răcnet, două, care să-1 facă pe vizitator să nu se simtă întru totul singur. După plecarea leului din curtea dumneavoastră, cu siguranță va ploua. Stropi mari vor uda banca de lângă garaj, gutuiul pe cale de a se usca, treptele de cărămidă ce de mult ar fi trebuit reparate. Nu va scăpa de umezire nici capacul de sicriu pe care vântul vi l-a azvârlit iarăşi printre tufele de zmeură. II veți visa des pe Franz Kafka şi veți auzi-o, tot în vis, pe verişoara dumneavoastră, Mucky Picola, cântând din *Traviata... Fecioară:* Vei simți nevoia să te duci prin camere vechi, să auzi vocile unor amici îndepărtați. Anii copilăriei îți vor veni presant în minte. S-ar putea să te plimbi pe sub caişi şi să plângi puțin. Vei iubi, în această perioadă, păsările şi animalele mici de curte. Vor fi unii ce vor încerca să te înşele la bani. Fă-te că nu observi. Promite-ți că la iarnă te vei duce singur pe malurile unor ape înghețate. În privința aceasta, ține-te de cuvânt! *Balanță:* Vei primi scrisori în care vei fi făcut în toate felurile: guşat, scălâmb, cocoşat, neputincios la femei, sperjur, cartofor, trişor

de drumul mare. Cel mai bine e să nu răspunzi la provocări şi nici să nu te plângi cuiva de ofensele aduse. Încearcă să scrii poezii, poeme, cu lunile octombrie şi noiembrie, şi, chiar dacă versurile nu ţi se par reuşite, nu arunca foile pe care totuşi ai trudit. Noaptea vei auzi zgomote prin casă şi vei vedea, prin întuneric, în apropierea ta, cădelniţe şi lumânări. Spune-ţi că totul e frumos şi fii convins că momentele mai tensionate vor trece finalmente. Dacă vei vedea pe chipul soţiei semne pronunţate de îmbătrânire, nu rosti niciun cuvânt... *Scorpion:* Veţi simţi un dor teribil în suflet de a vă lăsa baltă toate activităţile şi de a vă duce de unul singur prin satele Rusiei. Veţi propune unor prieteni, stăpâniţi de un anume simţ al gratuităţii, să vă însoţească în plimbări prin zone de grinduri şi trestii. Vi se va reproşa direct că pe la cimitir, unde vă sunt înmormântaţi părinţii, vă duceţi cam rar. O domnişoară pe care s-ar putea s-o cheme Ludmila vă va aduce un plic cu pământ din satul Missouri. Ar fi bine să faceţi putină ordine în propria dumneavoastră bibliotecă... *Săgetător.* În fiecare zi, între cinci şi zece minute veţi uita cine sunteţi. Veţi rosti, însă, atunci cuvinte frumoase despre brazi, ape, amurguri, frontiere ale unor ţări mici şi uitate. Veţi susţine în acele momente că sunteţi un prinţ dezmoştenit, un căpitan de submarine, un bijutier ce şi-a pierdut în largul mării coliere şi avuţii. De sus, un porumbel vă va stropi cu sânge... *Capricorn:* Nimic deosebit în viaţa dumneavoastră. Poate o dorinţă vagă de a număra fire de nisip, poate o spaimă la gândul că, odată şi odată, treptat, vă veţi răci... *Vărsător.* Totul e să nu intraţi în panică. O vreme vă vor urmări bidoane, pe urmă, vă vor urmări butoaie... *Peşti:* Veţi regreta mereu că n-aţi trăit prin alte locuri...] ... E cald; pe terasă suntem foarte mulţi, cu ceainice, amintiri de pe vremea cotelor, ceasornice; citesc la întâmplare articole dintr-un ziar mai vechi...

[DOAMNA general Felicia Anabeba suferea, de mai bine de zece ani, de o stare de amnezie ce o făcea să nu-şi

recunoască întotdeauna soțul şi copiii, să nu-şi poată reconstrui decât vag propria biografie, să creadă frecvent că mobilierul din casă e unul şi acelaşi cu cel care, imediat după căsătorie l-a primit din partea propriilor părinți şi a socrilor, altfel zis, părinții domnului general. Pentru ieşirea dintr-o astfel de situație, familia a colindat cu doamna cele mai ilustre cabinete medicale, cheltuind sume mari de bani pentru aplicarea tratamentelor indicate. Rezultatele, după luni şi luni de speranțe în mai bine, au fost cu desăvârşire nule. Disperat de persistența bolii, domnul general şi-a îndreptat atenția spre aşa-zisele tratamente „miraculoase”... Astfel, a ajuns cu pacienta în ograda țăranului Turtoi din satul Arginteşti, Argeş. Ce a făcut acesta pentru a readuce seninătatea în familia Anabeba?... De fapt, nimeni nu ştie cu exactitate ce... Domnul general îşi aminteşte că Turtoi, la un moment dat, 1-a bătut amical pe umeri, după care a zis: „Pentru un timp, mă voi face nevăzut...” Fiul domnului general declară că numitul Turtoi i-a făcut o impresie aparte şi că, din cauza durității privirilor acestuia, i-a venit în mai multe rânduri să se uite în copaci. Doamna general, acum pe deplin sănătoasă, a strecurat presei: „Nu mi-a dat nimic, nici să mănânc, nici să beau. Am văzut doar că, la anumite semne ale lui, mai mulți bătrâni din fotografiile ce erau pe pereții camerei unde mă aflam au început să ciripească exact ca păsările pe care le vedeam chiar şi în vis. M-am lăsat furată de aceste cântece speciale. Când totul s-a liniştit, am ieşit în curte şi le-am spus soțului şi fiului meu: «Haidem, să mergem, totul e bine»... Din nefericire, cel ce-a fost cândva generalul Anabeba mi-a răspuns: «Tu du-te unde vrei, noi vom pleca în Africa, fiindcă eu sunt hipopotam, iar el -şi-a arătat spre fiul nostru – o distinsă muscă tse-tse.»”]

[UN PROFESOR de istorie din Lichtenstein, vorbind mereu despre trecut, a fost, la un moment dat, invadat de acel trecut. Auzea prin camere zgomote de cavaleri, zăngănit de armuri, încrucişări de săbii. A văzut prin curte monarhi englezi,

francezi, spanioli, prințese italiene. Fără să vrea, când mânca făcea din pâine berbeci, lănci, catapulte, pumnale, spade, tunuri. Pe pereți scria extrase din convenții, tratate de pace, teroriza necunoscuți la telefon cu date socotite a fi fundamentale în istorie. Pentru a scăpa de „tragedie”, de mai multe ori, mai ales în zilele de sărbătoare, s-a rugat. Cu pensula în mână, la nu ştiu câte mănăstiri, a rectificat figuri de sfinți. S-a lăsat agresat de bondari, înțepat de albine, muşcat de păianjeni considerați, pentru veninul lor, monumente ale naturii. Însă trecutul, istoria mereu îl invadau. A hotărât atunci să caute medici. Pe unde n-a fost, cu trudă, cu eforturi, prin ce cabinete n-a trecut, câte sfaturi date cu voce caldă, cu blândețe, n-a ascultat?... Însă rezultatele au fost – fireşte, în sensul unei vindecări – mai mult decât nule. A optat, în cele din urmă, şi el, ca şi mulți alții, de altfel, pentru „vindecările miraculoase”. Ajunge astfel, prin intermediul cunoscutei ambasade a României, în contact cu țăranul Leonte Lemadan, din satul Arginteşti... În primele zile locuieşte la hotelul de cinci stele „Negru-Vodă”, din localitate. Nu simte sub nicio formă prezența vindecătorului prin preajmă. Aude conversațiile vesele ale celor ce mâncau în restaurant, îşi dă seama că limba română e de o mare frumusețe, se simte tentat să deseneze colinele şi crângurile ce le zăreşte prin jur. E aproape fericit când, vorbind la telefon cu soția, îi spune acesteia că i-a revenit sensibilitatea la jocurile de umbre şi lumini ce preced peste tot în lume sosirea tihnitelor amurguri. După alte zile de relativă tihnă la hotel, profesorul din Lichtenstein e invitat la o plimbare. În timp ce coboară scările imobilului, presimte că un lucru deosebit i se va-ntâmpla. Cât de moi sunt persanele pe care calcă, cât de discret îl înconjoară umbrele ce pornesc, ca nişte plămâni însângerați, din pădurile din apropiere. Aude bătăi puternice de clopot, vede - deşi e ziuă – pe discul galben al lunii o inimă pulsând şi, treptat, fără nicio bruscare, în timp ce păşeşte printre boschete şi fântâni, simte cum acel trecut

obsedant ce aproape îl ucisese se diluează, devine pânză subțire îndepărtată, fum înşelător, plin de năluci. Mici, foarte mici, ies, prin vârful pantofilor săi, oştiri de cavaleri, cohorte de prințese, turnuri de castele, călugări franciscani, dominicani, benedictini. În locurile lor, în întreaga lui ființă, se instalează o linişte, o bucurie de a umbla după cuiburi de păsări, o dorință de a sui cu sania dealuri troienite de zăpadă. II vede o clipă şi pe cel ce ar fi putut să fie Leonte Lemadan, într-o mică poiană, ținând în palme nenumărați cavaleri şi nenumărate prințese. Îl aude, chiar, pe acel om spunându-i: „Du-te acasă, institutor din Lichtenstein, dar nu povesti nimănui nimic din ce ai văzut aici...”]

Din acelaşi ziar citesc mai departe:

[UN SOLDAT foarte, foarte în vârstă, supraviețuitor al luptelor din Războiul de Independență, ocolind trenuri, maşini grele şi uşoare, nu mai vorbim avioane, avioane ale căror rosturi nu le înțelegea, s-a întors acasă. A fost primit de un stră-stră-nepot, care, de altfel, la o zi de la sosirea incredibilului soldat a şi murit. Cu greu, cu multă gestică, chiar cu ploconeli, luptătorul s-a lăsat înduplecat să vorbească în fața unor microfoane şi camere de luat vederi ale căror mecanisme nu le înțelegea deloc. Spusele sale despre asedii, încăierări, bătălii, ofensive, contraofensive au declanşat numeroase mese rotunde susținute – pe aceleaşi probleme, fireşte – de profesori universitari, doctoranzi, aspiranți, cercetători, vechi sau noi, academicieni. Nimic din ceea ce scriseseră aceştia prin lucrările lor nu corespundea cu spusele soldatului. La a nu ştiu câta masă pătrată, rotundă, în ajutorul secularului luptător a apărut un camarad de-al său, fără consistență carnală, alcătuit doar din conture de fum. Putând totuşi vorbi, acesta a spus: „Adevărul despre conflagrație se scurge spre voi, distinşi recuperatori de trecut, din barba albă ca nămeții polari a celui ce a fost demult, demult, tânărul infanterist Alexandru”... Desigur, după aceste aserțiuni, ceva s-a întâmplat; mai exact, tezele de doctorat,

cărțile scrise despre război au început să prindă pe copertțile şi filele lor muşchi verzi, alunecoşi, în vreme ce autorii, savanții, doctoranzii, aspiranții, vorbind, publicând în continuare despre subiectul preferat, se duceau singuri, în grupuri, la redutele de-atunci, doar-doar vor auzi ceva... N-au auzit niciodată nimic, Adevărul Adevărat îl luase vântul demult.]

Pe pagina a IV-a a ziarului, tulburătorul articol *O țară dispărută:*

[Manualele de geografie o pomenesc din când în când, cele de istorie la fel, există şi fotografii, şi nenumărate pelicule filmate care ne pot da, toate la un loc, o imagine cât de cât clară despre totuşi ciudata Sumanie. În partea de nord, trei lanțuri muntoase, legate între ele efectiv prin lanțuri. Vârfurile cele mai înalte ale celor trei masive, în nopțile anotimpurilor calde, sunt aproape încovoiate de nişte păsări foarte mari, nepământene, ale căror aripi sunt tivite cu pulberi de argint. Iarna, vârfurile celor trei masive sunt pline de schiori, şi ei nepământeni, despre care se spune că au întotdeauna ochii înghețați. Sunt şi cimitire acolo, pline de secrete, dar niciodată de ele arheologii nu s-au putut apropia. Mai spre poalele acestor munți sunt lacuri care, pentru a rezista timpului şi intemperiilor, se hrănesc cu lumină, amurguri şi vânt. Un pescar şi-a încercat odată norocul pe-acolo, dar apele unuia dintre lacuri l-au atins, iar el, treptat, s-a descompus... Câmpiile, multe la număr în anii de prosperitate a zonei, erau acoperite pe mari suprafețe cu persane pe care erau desenați jaguari, masculi de cimpanzei rostogolind nuci de cocos, domnişoare care, având la îndemână grâu, bomboane, lumânări, cacao, nuci, pregăteau parastase. Cine-şi lipea urechea de covoare putea să audă încă şoaptele, e drept că stinse, ale maeştrilor din Persia, Samarkand, care le făcuseră. În timpurile îndepărtate păşiseră pe ele domni foarte înalți ce implantaseră în țară o civilizație dintre cele mai rafinate. Şi despre râuri ar fi câteva cuvinte de spus. Nu curgeau nici

năvalnic, nici calm, aveau albii mereu schimbătoare şi când se întâmpla să îngheţe, pe suprafeţele lor se rostogoleau de-a valma, ca într-o mare bucurie, iepuri, fazani, pui de urşi, berze ce nu mai putuseră pleca, pitici pe care viaţa-i frustrase de plăceri, aristocraţi ce ieşeau din tablouri pentru a mai scăpa puţin de liniştea muzeelor, de povara culorilor. O dată cam la patru-cinci decenii, coborau pe râuri bărci, conduse realmente de schelete pe a căror umezeală se simţea sărutul de neuitat al ploilor. S-au scris poveşti frumoase despre peştii de sticlă ce-au însângerat fundul râurilor şi despre tufele ce se-ntindeau până departe, lovind cu aripi moi singurătatea. Oraşele, multe la număr, erau ziua centre industriale, iar noaptea sedii ale poeziei, teatrului şi prozei. Ploile alegeau întotdeauna satele pentru a transforma acolo totul într-o pastă neagră, pe care alunecau biserici, căpiţe de fân, tradiţii, cimitire. Liniile ferate treceau printre şcoli unde se ţineau până târziu cursuri, examene, seminarii. Academia, ca niciunde altundeva, avea forma unei amfore, plină întotdeauna cu un număr par de academicieni. Cei cu doctorate aveau peste tot aleile lor pentru plimbare, cei singuri, nişte arbori, pe care-şi puteau lăsa frunţile mai grele decât plumbul. Nu murea acolo nimeni, niciodată, de lamă de cuţit sau dinte cenuşiu de fierăstrău. Din când în când, helicoptere presărau pulberi şi trandafiri peste curţile unde orice urmă de viaţă se stinsese. Ca loc de excursie, era binecunoscută aşa-numita „Fântână de sânge”, unde, între anumite ore, oricine dorea putea să bea o cană cu lichidul acela fierbinte. Sau „Castelul îngerului Mort”, palat de pe vremea când Istoria avea chip de elevă de liceu, înainte ca ţara aceasta să dispară, zilele s-au scurtat foarte mult. Cocoşii, mândria satelor, îşi modificaseră orele de cântat. Cucurigul, moştenit din moşi-strămoşi ca partitură muzicală, devenise altceva. Zvonurile umblau pe străzi cu picioare ruginite şi ochi răutăcioşi. Se formaseră asociaţii care, cu tot felul de aparate, studiau râme, insecte, reptile, rozătoare mici, se deschiseseră

chioşcuri unde se vindeau produse pe care, dacă le consumai, umblai ameţit ceasuri în şir. Prin grădini se târau nori negri, urâţi. Poeţii, tot mai numeroşi de la o oră la alta, spuneau că totul se va sfârşi dintr-odată... Ultimele cuvinte ce s-au auzit clar prin munţi, pe dealuri, prin aşezări au fost: „Nu ne lăsaţi să pierim sub frunzele acestea imense...” Pe locul acelei ţări a crescut o pădure în care s-au instalat un moş şi-o babă. Se spune că, după ce şi-au găsit o scorbură de locuit, au plecat împreună după apă şi ciuperci. Fără să ştie nici ei cum, s-au pierdut unul de celălalt. Au fost trişti o vreme, pe urmă s-au resemnat. Mai mult ca sigur că bătrânul locuieşte în partea de nord a pădurii, iar bătrâna, înfundată undeva prin partea de sud. De văzut, îi vede doar luna cum dorm fără vise, cu faţa în sus...]

... Şi acum, în sfârşit, interviul...

R: *Stimate Don Alonso, aveţi venerabila vârstă de 550 de ani; în realitate, sunteţi cel mai cărunt om de pe Terra, depăşindu-i cu mult pe Minunaţii moşi tadjid, care deţineau până acum mai toate recordurile în materie de longevitate. Cum explicaţi faptul – atât cât se poate explica un asemenea lucru – că aţi atins and secole şi jumătate de viaţă?*

Don Alonso: Mai mult ca sigur că, în Marile-I Puteri, Dumnezeu m-a sortit brutal unui experiment. Termenul acesta – „experiment” – l-am deprins după ce depăşisem bine vârsta de 400 de ani, de la doi oameni cu totul excepţionali: unul ar fi istoricul Mommsen, căruia cu toţii îi datorăm o minunată cronică a Romei, iar celălalt, fizicianul Maxwell, descoperitorul undelor electromagnetice. Dar pentru vârsta mea abisală s-ar mai putea să fie, pe lângă experimentul divin, şi alte explicaţii. Nu ţi le pot da. Insă ţin să-ţi spun că, de la vârsta de douăzeci de ani şi până acum am fumat sute de lanuri de tutun, am golit nenumărate butoaie de bere, vin, brandy, nici castroane de cafea. Iar de mâncat, trebuie să fi mâncat, cu poftă, fără poftă, cu tacâmuri, cu mâna, 10.000 de porci, 15.000

de oi, poate vreo 60.000 de sturzi şi cam tot atâția claponi. După cum vezi, în meniurile mele n-am figurat ceaiurile, infuziile, compoturile, grisul, salatele de fructe... şi ce mai inventați voi, modernii, pentru a evita niscai grăsimi în sânge şi pentru a trăi, în consecință, în loc de şaizeci de ani, şaptezeci... Una peste alta, însă, cred că am fost – şi poate mai sunt – un om foarte sănătos...

R: *Stimate don Alonso, cititorii revistei ar vrea să ştie ce variațiuni în greutate ați avut, să zicem, de pe la cincisprezece ani şi până acum?*

Don Alonso: Am să le satisfac lectorilor publicației dumneavoastră această minimă curiozitate. Am fost rotofei, aproape bucălat, pe toată perioada zisă a „Marilor Descoperiri Geografice”. Doamna Columb, care ținea foarte mult la mine, mi-a şi spus: „Cristofor n-o să te ia cu el în călătorii dacă te mai îngraşi, ai grijă”... De la starea „rotofei”, „bucălat” am ajuns, fără să-mi dau nici eu seama cum, la stadiul „ca un motan în ploaie” pe tot parcursul Renaşterii Târzii. O mătuşă îndepărtată a lui Michelangelo Carravaggio, cu ocazia unui vernisaj al marelui pictor, mi-a zis apăsat: „Nepotul meu vrea să te ia drept model pentru Angelo Poliziano, pe care-l va plasa în grădina cu colibri a Magnificului. Don Angelo, e adevărat, avea o față prelungă, de om chinuit cu studiul, dar întreaga sa ființă iradia vigoare, sănătate; pe când tu, după cum arăți acum, pari a fi doar titularul unei case a săracilor, ca să nu zic a flămânzilor!”

R: *Dar ați depăşit finalmente această fază, nu?*

Don Alonso: Desigur, în clasicism. În secolul acela, când toate erau echilibrate, calculate, geometrizate, pohtele ținute în frâu, vulgaritățile aproape dispărute, am câştigat în greutate atât cât trebuia pentru a putea fi, în acelaşi timp, şi soldat, şi soț, şi amant, şi curtean, aproape tot ce vrei. Racine mă privea cu multă admirație pentru că eram mai frumos decât el, iar Moliere, pentru aceleaşi motive, de frumusețe expresivă,

îmi propunea să joc în piesele sale. Eu, însă, țin să-ți precizez, am refuzat „teatrul” şi am plecat pentru decenii întregi „în Est”, într-o țară sau un ținut unde totul era foarte, foarte ciudat. Am stat acolo, fără să-mi fi fost frig, foame sau sete, ani de-a rândul, în vârful unor nuci, şi am văzut cum populația locului muncea, dormea, dar o şi lua la goană când apăreau nişte pâlcuri cu săbii scurte şi turbane.

R: *Dacă e vorba de turbane, tu le li, săbii scurte, înseamnă – şi mă simt fericit să v-o spun – că ați fost prin ținuturile mele.*

Don Alonso: Se prea poate să fi fost prin ținuturile tale, dar asta zău că n-are nicio importanță. Spectacolul era unic.

R: *Perfect, Don Alonso. Să auzim, însă, mai departe istoria cu... greutatea. Mai zvelt, mai rotund, mai sprinten, mai greoi...*

Don Alonso: Rămăsesem la clasicism. Dar după el, iată că vine romantismul. Dumneata n-ai de unde să ştii, nefiind atunci pe lume, cum a dat buzna peste planetă acest taifun... Căci a fost realmente un taifun, o combinație de forțe ce au atins, au modificat pentru un anume interval de timp totul... Instalarea romantismului s-a făcut dificil, cu spasme, cu frisoane... La Palermo, la Salamanca, la Viena, dar şi prin orăşele pierdute, cum au fost spre exemplu Buhuşii. Nu eruditul, ci omul simplu, fără pretenții striga: „Simt explozii în suflet, mă atrag adâncurile, valurile mării, luna!” Prin tăcutele castele princiare, fără viață de decenii şi decenii, se auzeau pocnete de mobile, stranii partituri muzicale, o statuie a unui cardinal spaniol a zburat peste pădurile Germaniei direct până în Rusia, pe fluviul Amur. Şi tot atunci, în celebra „Săptămână a Oglinzilor”, au ieşit, efectiv, din Ocean oglinzi de dimensiuni enorme, care au planat într-o nesfârşită bandă sclipitoare pe cerul Angliei, al Spaniei şi al regiunilor de unde zici că eşti tu. Byron mi-a şi spus: „Plec în Grecia, nu mai suport fetida splendoare, vreau să mor...” În aceste condiții, dragul meu,

când totul era tulburat, halucinant, ca şi cerurile lui Van Gogh de mai târziu, nu se mai putea vorbi de ceva constant pe o durată mai lungă de timp. Azi erai bogat, mâine căzut în mizerie; într-o aceeaşi zi, la prânz puteai sclipi de inteligență, pentru ca spre seară să nu mai ştii cât fac doi ori doi. La fel şi cu greutatea corporală. Timp de optzeci de ani, câți i-au trebuit romantismului să se aşeze, să intre cu rădăcini adânc în pământ, am avut când 49 de kilograme, când 16, când 140, când 75. Ca să nu-ți mai spun că nu de puține ori slăbeam ori mă îngrăşam doar pe anumite porțiuni ale corpului, fiind astfel - ca aspect - pe rând, armonios, grotesc, frumos, caricatural... Şi, pentru a încheia cu acest subiect, îți spun că greutatea actuală, cu nesemnificative variații, o am începând cu mai mult sau mai puțin agreata Comună din Paris...

R: *Se ştie foarte clar din documente, stimate Don Alonso, că ați avut, cu acte în regulă, 25 de soții. Ce ne-ați putea spune – efectuând, evident, reducții – în legătură cu acest, unic în felul său, matrimoniu?*

Don Alonso: Mă supui unei probe grele, aproape nemiloase, rugându-mă să vorbesc despre soțiile mele. Ele sunt acum departe, plutind prin timp asemenea unor frunze sau file spre nişte porți în spatele cărora nu poate fi decât uitarea. Dacă au fost 25 de soții, atunci au fost şi 25 de nunți, care plutesc, şi ele, pe undele timpului, spre aceleaşi porți ale uitării. Să fii de 25 de ori mire, ce lucru nemaipomenit! Închipuieşte-ți, în acest context, câte ținute am schimbat, cu câți preoți ipocriți am avut de-a face, cu câte perechi dubioase de naşi, cu câte rânduri de invitați a trebuit să petrec. Şi cum amorul e orb, aruncându-te pe unde nici nu crezi, am nuntit prin Italia, prin insulele elene, de trei-patru ori prin îndepărtatul Orient, la Cordoba, o dată sau de două ori prin zonele tale şi iarăşi o dată sau de două ori nu foarte departe de Polul Nord sau Sud. Trudă, nu glumă. Să nu crezi, însă, mai tânărul meu prieten, cum poate ai fi tentat, că toate soțiile au fost de aceeaşi condiție. Nici vorbă. Primele

cinci, ce să-ți spun, aristocrate get-beget, înalte, cu piept bogat, păr în valuri, impecabile în maniere, comportamente, cultură, tot ce vrei; următoarele cinci, frumoase, ca jarul în pat, dar altfel analfabete, primitive, aproape un fel de patrupede... Iar mai departe, de la 11 la 25, imaginează-ți tot ce vrei: cu un sigur ochi, cu platfus, varice, strabism, miopie, cu sprâncene superbe, eu păr lichidat de tifosul exantematic, cu glasuri ce păreau a fi un cântec permanent, cu sufletul încărcat de spaime... Am avut cu toate aceste creaturi în jur de 80 de copii... Surzi, şchiopi, frumoşi, fără memorie, cu inteligențe vaste, cu simț artistic, muzical, flaşti, musculoşi, aristocratici, țărănoşi, sinceri, mincinoşi, histrioni. Ce s-a ales de ei?... Unii au fost rectori la Padova, la Salamanca, alții hăitaşi la vânători regale; nu puțini au fost oşteni prin diferite armate ale Europei; vreo câțiva, până la finele vieții, clienți de puşcării, doi cu siguranță patroni de bordel, patru sau cinci oameni de litere, e drept, neluați în seamă, iar ultimul, născut în timpurile acestea, prin zonele tale, ce crezi? – stahanovist... I-am iubit pe toți câte puțin, dar cel mai mult pe bietul Alehandro, pe care lupii, atacând Veneția într-o iarnă, l-au luat în colți şi l-au dus cu ei în păduri. Sincer îți spun, e greu să fii un tată atât de vast...

R: *Dacă bine înțeleg, don Alonso, din cele ce mi-ați povestit, ați fost, pe fondul unei imense vieți, nuntaş renascentist... dar şi socialist, ca să nu mai vorbim de fadele intermediare ale nuntaşilor dumneavoastră. Cum ați suportat, ca om, ca viețuitoare, în postură de mire, fireşte, aceste cu adevărat fascinante treceri?...*

Don Alonso: Iarăşi îți zic... infernală întrebare... Am să încerc, însă, răspunzându-ți, să calmez, pe cât posibil, această fierbinte, cu totul neobişnită bandă a trecutului. Căci altfel, sub năvala atâtor personaje, a atâtor situații diametral opuse, totul se prăbuşeşte, se amestecă, devenind o sinistră masă informă, arzândă, ca o lavă. Da, la primele nunți renascentiste am avut ca invitați, în vaste palate, aristocrați florentini, granzi de

Spania, un mare boier – Perifoale – din părțile tale, membri ai familiilor d'Artois, Montmorency, Orleans, ai marelui clan Orania. Ce cavaleri, cât fast, câte frumuseți feminine! S-au dansat tarantelle, pe acompaniament de corzi, s-a cântat din corn, flaut, viola da gamba, s-au băut licori din pocale de argint, au fost ascultate tot felul de păsări prin livezi, pentru delectarea doamnelor organizându-se partide de trântă, de vânătoare cu şoimul, de tras cu arcul, de aruncare a unor pietroaie la distanțe cât mai mari. După cum lesne poți să vezi, rafinament şi finețe. Ceva mai târziu, cam pe când Rousseau se chinuia cu memoriile sale, am contractat alte căsătorii, deci, alte nunți. La mesele acelea, instalate în nişte săli care nici pe departe nu mai semănau cu palatele de odinioară, era prezentă o altă lume. Politicoasă, nu zic, dar nemaiavând nimic din grația naturală, necontrafăcută, a precedenților oaspeți – nuntaşi, altfel spus. Aveai, în stânga, în dreapta, călători de prin America, proprietari de mine de cărbune, vânători de corn de rinoceri, liber-cugetători, feminişti, anarhişti, dramaturgi, poeți, majoritatea necitiți, nejucați, o lume totuşi cultivată, dar pentru care un vers din Petroniu sau o pânză de Sanzio nu mai însemnau chiar atât de mult. Se schimbaseră şi doamnele. Deveniseră mai bărbătoase, doreau să facă istorie, erau tentate de spațiile necunoscute, nu-şi mai concepeau viața fără componentă pasională, spuneau glume deochiate, celebră fiind cea cu sexul elefantului. Ce dansuri... Tarantella, polka, păsări atât de delicate, dispăruseră, locul lor fiind luat de un fel de vultur lacom, turbulent, nesățios: tangoul... Corpuri lipite, pasiuni ce se năşteau sub ochii tăi, o anume eleganță, fireşte, dar prevestiri funeste pentru pudicitatea lumii... Însă, după cum ştii, nunțile mele nu s-au oprit aici. Am intrat cu ele într-o istorie de la o clipă la alta mai rapidă, unde tot ce se statornicise de secole, prin tradiție, ca fiind frumusețe, valoare, cod al manierelor fusese dat de pământ. Imaginează-ți, un om de erudiția lui don Ezechilio să fie obligat aproape, la

antepenultima mea nuntă, de către nişte aşa-zişi ingineri, să radă palincă şi să cânte „S-aşe beu oamenii buni”; imaginează-ți-1 pe sir William Windgrade, custode al cabinetului de stampe al bibliotecii regale din Londra, prieten de-al meu de pe la începutul epocii victoriene, fugărit prin porumb – asta se petrecea la penultima mea nuntă – de un oarecare Matcău sau Matcov, profesor sau medic, sub pretextul că ar fi refuzat o supradoză de sarmale... Pe urmă, ce să-ți mai spun de invazia aşa-ziselor „doamne” ce nu ştiau nici Dunărea pe unde trece, de glumele groase făcute de diversele categorii de „domni”, de obiceiuri ca furtul papucilor miresei, strigatul de bani etc. Dureros, de trei ori dureros. Şi totuşi, nu foarte demult am traversat, la o nuntă din acestea „populare”, un moment cu totul deosebit. Eram invitat la căsătoria unui inginer doctor cu o femeie de serviciu doctor. Pe scaune, la mese, ca invitați: ofițeri, fizicieni, chimişti, directori, vânzători, măcelari, frizeri, salvamontişti, salvamari, VIP-uri cu soțiile sau prietenele lor. Menționez: o bună parte din ele doctori sau în curs de a fi doctori. Se vorbea de toate, valul țuicilor îşi începuse ravagiile, femeile grase năduşeau sub farduri, o muzică asurzitoare îți teroriza timpanele. Sincer, traversam clipe dintre cele mai grele. Dar, ca întotdeauna când mă apropii de anumite limite periculoase, Dumnezeu îmi vine în ajutor... Se declanşase acțiunea „Perinița”, momentele de linişte îmi erau numărate, când, pe neaşteptate, în fața mea, pe masă, apare un motan. Mă uit repede în jur – cu toții preocupați de horă. Spun: „ce ciudat”, dar nu mai apuc să rostesc şi altceva, căci din ochii, din blana, din urechile, din mustățile pisicii se încheagă aerian nişte tablouri sau, altfel zis, apar „decoruri” de pe unde îmi plimbasem paşii cu secole în urmă... Revăd grădini din casa de Medici, Florența, teatre de pe vremea „marelui Will”, ulițe strâmte, poate din Bamberg, poate din Bayonne, străbătute de călăreți misterioşi, petreceri princiare, dar şi chermeze populare, renumite ateliere de pictură, bolți de catedrale pe sub

îngerii şi Madonele cărora zburau porumbei ce păreau poleiți cu pulberi de aur. O revăd şi pe dona Constanza, soția mea numărul cinci, izbind cu propriile-i oase în pereții încă întregi ai cavoului ei. Fiindcă, îmi amintesc clar, o iubisem foarte mult, strig: „Stai că vin acum la tine!...” Şi chiar fac câțiva paşi înspre mormântul ei, când, simt o mână grea apăsându-mă pe umeri... Era unul dintre ultimii invitați la nuntă, care, crezând că sunt pradă unei crize alcoolice, se oferea să mă conducă spre casă...

R: *Don Alonso, pentru că tot ați pomenit cuvântul „casă”, unde locuiți acum?*

Don Alonso: Să înțeleg că vrei să te joci puțin cu nervii mei, mai tânărul meu prieten? Unde locuiesc acum?... Dar hai, înainte de a-ți răspunde la întrebare, să-ți spun unde am locuit mai înainte... Copilăria şi adolescența – altfel zis, primii optzeci de ani din viață – mi le-am petrecut în donjonul unui castel aparținând ramurii cadete a conților de Toulouse. De ce stăteam în donjon? Pentru că trebuia zilnic să privesc înspre nord şi înspre vest, cu misiunea de a descrie mai-marilor casei, cât mai fidel cu putință, orice tulburare atmosferică, orice schimbare de peisaj, orice mişcări ale viețuitoarelor, incluzând aici şi oamenii, ce s-ar fi putut petrece pe direcțiile respective. Mi-am făcut, în acea perioadă, ochiul ager şi simțul general de observație acut. Următorul secol, împreună cu familiile mele de atunci, am locuit cam pe unde se află astăzi Andorra, sub aripile unor fluturi giganți, care în preajma Războiului de Treizeci de Ani au dispărut. Aceste aripi, ce se mişcau o dată la douăzeci şi cinci de ani, m-au făcut să mă gândesc la spaimele ce difuz ne înconjoară, la noțiunea de captivitate, la culori, la galopul zilelor şi-al nopților. Am visat de nu ştiu câte ori că la mii de metri sub aceste aripi se află aripi ce se mişcă, poate, o dată la o mie de ani. Dar, în sfârşit, am plecat, cum s-ar putea spune, şi „de sub aripi”, pentru a locui, cu alte şi alte familii, în corturi de tip andaluz, arab, în pagode, în zigurate, în scorburi

numai flori şi oglinzi, în palate concepute de Battista Alberti, pe insule unde nu era nici cald, nici frig, în igluuri, în preajma unor cascade, în cabane de bambus.

Unde locuiesc acum?... Pe strada Tudor Vasile, bloc L6, etaj 4, scara B, apartament 16, o cameră şi o bucătărie şi, dacă vrei, şi o umbră de baie, constând dintr-o chiuvetă, o toaletă turcească în curs de modernizare şi un duş. Te întrebi, probabil, cum m-am adaptat noilor condiţii, trecând de la donjoane, palate renascentiste, pajişti de vis la o cutie de chibrituri, unde geamurile nu se închid, caloriferele nu prea funcţionează, robinetele curg. Ei bine, m-am adaptat, eram dator s-o fac, sunt doar cavaler a cinci-şase ordine, am traversat în viaţă nenumărate situaţii de excepţie, am cunoscut atâtea fascinante personalităţi. Şi puţină variaţie nici nu strică... Unul dintre conţii de Toulouse, Aloysyo cel Tânăr, îi recita soţiei poezii de dimineaţa până seara; vecinul de deasupra, Piponaru, îşi bate soţia de dimineaţa până seara. La Firenze, în Palazzo Aldobrandini, răsunau ceasuri întregi acorduri de harfa, de flaut, de viola de gamba; aici aud vuiet de tigăi, bubuieli în uşi, tropăieli în tavan. Pe insula Corfu, unde am locuit vreo nouăzeci de ani, îmi veneau dinspre pajişti şi stânci cele mai plăcute mirosuri. Aici mă zguduie din rădăcini „parfumurile" de varză, de rufe năduşite, de varii tocane. Să lăsăm, însă, aspectele acestea deoparte. În dorinţa de a cunoaşte cât mai multe din posibilele faţete ale vieţii, m-am integrat în mecanismele de existenţă ale blocului. Fac parte – ales prin vot secret – din comitetul de locatari, răspund de curăţenia din casa scărilor, intervin dacă sunt litigii pentru boxe, dau recomandări pentru plecările în străinătate sau în alte localităţi ale regiunii, anunţ serviciile de intervenţie dacă se sparg ţevi, dacă e inundat subsolul, dacă plouă în pod. Imaginează-ţi, dacă ar trăi, cât s-ar mai mira să mă vadă în astfel de ipostaze prietenii mei, „Enciclopediştii", sau personaje pentru care totul era cartea, rafinamentul, subtila viaţă de societate, cum au fost, printre

alții, Chateaubriand, doamna de Recamier, Madame de Stael.

R: *Don Alonso, mereu mă uluiți. Sunteți în acelaşi timp şi „Uomo Universale” şi om al amănuntului, şi om al cunoaşterii, în sens socratic, şi nu mai ştiu cefei de om. M-ar interesa – dintre atâtea câte m-ar interesa – dacă în viața dumneavoastră ați fost vreodată, până acum, trist, melancolic?*

Don Alonso: Am să-ți răspund strict la întrebare, fără divagații, fără devieri. Am fost trist, chiar foarte trist, când mi-am dat seama că pierdusem pentru totdeauna un tablou... Nu o pictură, ci un spectacol al naturii... Mă aflam – aceasta se petrecea pe la începuturile primei mele tinereți – pe o suprafață enormă, plană, de zăpadă. Nu ningea şi era linişte. Şi iată ce văd la un moment dat: văd cum ies, de sub fulgii nu demult căzuți, ciocuri, aripi, cozi, creste, gheare, păsări, o mulțime de păsări, numai că nu din carne şi oase, ci din cel mai strălucitor cristal. În liniştea aceea cu adevărat impresionantă, ele alcătuiesc curând un mic cer mişcător, navigând parcă pe fundalul încremenit al marelui cer. Trec clipe unice, singurătate, spațiu, culori de toate felurile, un vag început de înserare, când din spatele polului apare o mână cu un lujer de crin, delicată, ce prinde stolul de cristal plutitor. Îl prinde şi-l duce departe, dincolo de zăpezile ce păreau nesfârşite. Ştiam că niciodată o asemenea minune n-o să mai văd. O vreme chiar am alergat în direcția mâinii ce se-ndepărta cu stolul, dar cât de ridicol era bietul meu efort. Melancolic am fost, atingând profunzimile acestei stări, când am văzut, cu ocazia unui tur prin Orient, o comunitate destul de numeroasă ce dansa, într-un fel de luminişuri, de dimineața până seara. Se cânta din frunză, din fluiere, din gură. Chiar mi-am zis, urmărind acele hore ce nu se mai sfârşeau: „Ce oameni fericiți... Nu trebuie nici să construiască, nici să păzească un obiectiv anume, nu au vecini primejdioşi, probabil nu se tem de nimeni.” Şi totuşi... La un moment dat, în plină desfăşurare a horelor, cineva, plasat poate chiar într-un copac, strigă: „Vodă, vine Vodă!” Iar la auzul

acestui cuvânt, toți dansatorii dispar prin tufe, prin văi, pe unde pot. Eram curios şi eu să-1 văd pe acest „Vodă”, existând fie ca om, fie ca o anumită stare, dar în raza ochilor mei n-a apărut niciun ins şi nici n-am sesizat perturbări în mediul înconjurător. Probabil că „Vodă” e o ficțiune sau, dacă există în carne şi oase, foarte rar se arată mulțimilor. Şi uite, totuşi, cum simpla pronunțare a numelui său poate să strice, să perturbe atâta armonie! Cum să nu fii melancolic când vezi astfel de lucruri!...

R: *Don Alonso, spre final, câteva întrebări rapide. Ați auzit de Universitatea „Ştefan Gheorghiu”?*

Don Alonso: Vag, într-un tren, pe un ferry-boat, la bordul unui avion, poate pe o plută, poate plimbându-mă printr-o pădure. Ştiu, totuşi, punând cap la cap informațiile, că fabrica profesori universitari, doctori, ideologi, mulți cât praful şi pulberea drumurilor, îmi amintesc chiar că, în legătură cu ei, profesorul Weininger de la Tübingen a zis că, dacă i-ar fi avut pe toți la muncă, la robotă, campusul universitar de acolo ar fi fost terminat mai devreme cu aproape un an.

R: *Nu vă temeți, don Alonso, că nu veți mai muți?*

Don Alonso: Cu această întrebare realmente pui degetul pe rană. Am în acest moment 550 de ani şi niciun organ bolnav. Ba mai mult, niciun rid pe față, niciun fir cărunt în păr. Am şi acum fizionomia de la vârsta de treizeci de ani. Sumbră încremenire. N-aş putea spune că după atâta puhoi de zile mă simt obosit de viață; şi totuşi, gândeşte-te câte fenomene, câte evenimente n-au trecut, mai calm, mai violent, peste mine... mii de înmormântări, cutremure, epidemii de ciumă, schisme religioase, secete, canicule, inundații, eclipse de lună, de soare, fericite aniversări, rupturi amoroase, îndrăgostiri, guturaie, apariții de vârcolaci, modificări de frontiere, primiri la papi, regi, împărați, participări la operațiuni militare, la chermeze etc. ... Ființa mea e un imens depozit de Istorie, o arhivă ce va rămâne, probabil, necercetată. Îți

mărturisesc sincer... aş vrea să mă duc... să mă revăd cu prieteni a căror pulbere s-a transformat în pulbere... Nu vreau să mă lungesc acum la despărțire. Îți spun doar atât: resimt un puternic sentiment al pustietății, al zădărniciei, al unor aripi ce bat în gol... Ştii şi dumneata... „călătorului îi stă bine cu drumul...”

R: *Don Alonso, i-ați cunoscut pe atâția mari creatori ai lumii şi nu mi-ați vorbit nimic despre ei...*

Don Alonso: Altădată, dragul meu, altădată, se pare că va mai fi timp pentru asta...

Album „Topolovăț”

— Țin în mână, domnule P., *Albumul „Topolovăț”,* această frumoasă carte scoasă de editura Flammarion, şi, vă spun sincer, mă simt străbătut de neobişnuite frisoane. Ce hârtie, ce grafică subtilă, ce serii de fotografii ale marilor personalități aparținând acestei aşezări! Mi-ați promis că-mi veți da detalii în plus – pentru romanul la care lucrez – despre câteva dintre ele... Cum arăta, spre exemplu, Floare lu’ Mugieş?

— Era o babă cam de o sută de kilograme, îndesată, cap rotund, nas turtit, permanentă clientă a tatălui meu din cauza hipertensiunii arteriale. Venea la el, la dispensar, cam de două-trei ori pe lună, debutând aproape întotdeauna cam cu aceleaşi vorbe: „Fii bun, domnu’ doctor, destupă-mi o vână, că sâmt că pocnesc!” Şi, într-adevăr, când i se deschidea „vâna”, sângele țâşnea în afară ca dintr-un robinet. I se făceau întotdeauna, la plecarea acasă, recomandări de a ține regim, dar maica Floare fructelor le prefera slănina, iar legumelor, alte produse de porc.

— Mi s-a spus – lucru pe care, de altfel, nu l-am citit în *Album* – că ar fi locuit într-un palat în maniera barocului târziu.

— Topolovățul şi palatele Renaissance, baroc... Să nu

depăşim, totuşi, limitele... Ultimul ei domiciliu – şi aceasta când moşu nu mai era – a fost pe „Bighei”, un soi de şanț mai mare, existent spre marginea satului. Avea aici o casă cu tindă şi două camere, o curte mică şi, tot mici, aproape minuscule, câteva spații pentru găini. Ținea şi o vacă, de care se ocupau mai mult vecinii. Acoperişul casei era din paie şi de câteva ori a şi luat foc.

— Despre cultura ei generală ce-ați putea să-mi spuneți?

— Domnul meu drag, e greu de dat aici un răspuns exact. După felul cum se îmbrăca şi vorbea, părea o femeie – mai bine zis, o țărancă – exact ca toate tărăncile, adică aproape fără ştiința cărții. Dar au spus vecinii, şi nu doar o singură dată, că adeseori, când era doar cu ea însăşi, pronunța cuvinte care, categoric, aparțineau unor alte limbi şi că scotea, dintr-o ladă învăluită-n pene şi ținuta sub lacăt, nişte volume prin care se uita ceasuri întregi. Cred că asupra adevăratelor sale cunoştințe va pluti întotdeauna un soi de taină. Odată, şi de acest lucru îmi amintesc foarte bine, doi domni din Anglia au căutat-o. Trageți şi dumneavoastră de aici ce concluzii vreți.

— Ați putea, domnule P., să-mi spuneți numele câtorva amice de-ale ei?... Doar numele, nimic altceva...

— Cu plăcere, memoria aici mă serveşte; oarecum în ordine, ar fi: Cuta Iova-Vinki, Ana lu’ Mâțu, Veta Lungă, Mosorica... şi poate nu greşesc amintindu-le în aceeaşi categorie şi pe Ika lu’ Cadetu şi Ruta lu’ Artur...

— Vreuna dintre ele, după ştiința dumneavoastră, în tinerețe, spre maturitate, chiar mai târziu, ar fi vizitat Italia, Oraşul-Lumină, Escurialul, insulele Las Palmas de Mallorca, Estremadura?

— Cu siguranță că nu, dar nu s-au consumat pentru lucrul acesta. Au avut alte trasee şi s-au închinat unor alte evenimente. Pentru Cuța Iova-Vinki era sfântă Ruga de la Paniova, pentru Ana lu’ Mâțu, Ruga de la Ficătari, pentru Veta

Lungă, Târgul de la Recaş, pentru Mosorica, cursele pe „drumul mare” cu diverşi şoferi. Ruta lu’ Cadetu n-ar fi dat, spre exemplu, broanca lui Boza pe toată filarmonica din Philadelphia. Oricum, cuvântul „plictiseală” niciuna dintre ele nu l-a rostit niciodată.

— Şi-acum, să trec, dacă-mi permiteți, la întrebarea esențială: cum s-a născut în Topolovăț mitul că la maica Floare acasă s-ar găsi de toate: oi, acordeoane, cai, scânduri, ceasuri, saltele, prăjituri... şi că ar mai fi şi de vânzare?

— Mituri?... Naşterea miturilor nu ştiu, în realitate, cine ar putea s-o explice. Adrese ar fi totuşi: Mircea Eliade, Frazer, baronul Keyserling, Jünger, Patanjali şi, cu siguranță, mai sunt şi altele... Eu pot doar să-ți spun – şi asta parcă data de nu ştiu când – că la bătrână erau trimişi, de nişte indivizi de la primărie, dar nu numai, toți străinii de Topolovăț care veneau în acest sat să caute, să cumpere ceva... Dialogurile erau cam aşa: „Maico Floare, eşti acasă?...” „Acasă, iacătă că vin...” „Auz, io mi-s din Hodoş şi-am auzit că ai cai de vânzare.” „Cai cauți dumneata?... Cai la baba?... Auzi, cine ci-o trimis aici?...” „Dă la primărie, unu cu barbă...” „Scii ce, spune-i că fac pră barba lui şi să-ți deie el cai dacă are...” Şi cam tot aşa, ani de zile, schimburi de vorbe cu necunoscuți pentru tot felul de comerțuri... –Dar fără violențe, îndrăznesc să cred.

— Fără, fără, până într-o zi, o zi de Sfântul Dumitru. Cade atunci în Topolovăț unul din Chizdia, sat trecut, poate, doar pe hărți militare; intră, fără ezitări, în birt şi spune tuturor că-i muzicant. După câteva răchii, declară răspicat: „Vreau să cum păr din Topolovăț o torogoată. O fi pră aici una de vândzare?” După o scurtă tăcere, i se răspunde: „O găseşti acolo şi acolo...” Şi iată-l pe omul nostru în fața porții lui Floare lu’ Mugieş. Maica nu avusese o noapte prea bună şi era, în consecință, cam nervoasă. Tocmai îşi scotea din casă duna, când, îl zăreşte la „intrare” pe „client”...

„— Cauți ceva şi nu găsăşti?

— O caut pră nana Floare...

— Pră nana Floare o cauți? Po, intr-atunci, poftește-n sobă.

Într-un alt decor, la nivel de un minut, dialogul se reia:

„— Io zâc să ce aşăzi la masă şi să-mi spui ce vrei...

— Uită, io mi-s dân Chizdia... muzicant...

— Ş-ai vinit să-i cânți Iu' baba?

— Nu sciu cum să-ncep... că eşti cam supărată... caut ceva... aş vrea să cumpăr...

— Ce să cumperi?...

— O torogoată... că m-or spus că ai...

— Are baba torogoți?... ț-or spus?... Are... Vrei una mai lungă... mai scurtă?

— Una să zacă bine... Scii 'mneata...

— Apoi be-ți râchia asta, că-ți aduce baba torogoată..."

Finalul a fost cam acesta:

„– Au, au!... m-ai pocnit prăstă cap! Nu mă măi cipi aşa!...

— Vezi?... îți dau şî sucitor, şî torogoată... s-ai şî la plăcintă, şî la cântat.

— Maico Floare, mă faci vânăt!

— Ieşi afară, prăpăgitule!... prăpăgit dă chizdian!..."

— Domnule P, am înțeles că v-a plăcut foarte mult California, serile petrecute în răcoroasele livezi de portocali. Şi cred că v-a mai plăcut ceva... liniştea oceanului în anumite ceasuri ale nopții şi, cu siguranță, sinagoga, ultima faptă pământească a prietenului nostru Mişu Kingsburg. Ca mâine veți pleca în Europa şi despre un personaj câtuşi de puțin de rând al *Albumului „Topolovăț"* nu mi-ați spus mai nimic... Despre Moisică...

— Nu era deloc statuar, gen Anthony Quinn, Gregory Peck, şi, dacă, prin miracol, s-ar fi întâlnit – să zicem, pe drumul Buziaşului sau al Făgetului – cu Praxitelles sau lissip, cei doi mari sculptori n-ar fi reflectat la el, sub nicio formă, ca

model. Privit din față, părea un fel de şoarece mai mare, o vietate de desene animate; privit din spate, lăsa senzația unui dulăpior ce umblă şovăielnic pe drum. Avea întotdeauna pe cap, un cap mic, de altfel, o bască lucioasă din cauza uzurii, doar de sărbători purtând o pălărie ce-i înghițea în întregime fruntea. Şi, era să uit, țâra veşnic după el o geantă conținând nu documente sau cărți, ci obişnuita hrană a navetistului de sat: ceapă, slănină, roşii, pâine.

— Ce relații avea cu soția, cu muierea, cum se spune prin zonă?

— Am să ți le creionez în câteva cuvinte. Pe ea o chema Darinca, avea cam 90 de kilograme greutate, spre 1,70 înălțime şi o forță neobişnuită-n brațe, căci lucrase ani de zile la calea ferată, la cărat pietre, traverse, la împins vagoneți. Mai mult ca sigur că nu-i spusese niciodată lui Moisică „Mâțul meu adorat" şi nici nu-1 întrebase: „în dumineca asta ce prăjitură ai vrea să guşti?..." în schimb, era necruțătoare cu el de câte ori se întorcea acasă cherchelit. Vecinii spuneau: „Maica Ana lu' Cârlig", „Veta Lungă", „Tifora", căci nu arareori „nefericitul", pentru a scăpa de croşeele muierii, îşi găsea refugiul pe sub paturi, pe după credențe, dulapuri...

— Participa la aşa-zisele „strigoiade"?...

— Vai de mine, era un fel de Mario del Monaco al lor, un prim-solist! Locul predilect de derulare a „strigoiadelor" era podul casei lui Cuta Iova-Vinki, una dintre babele fundamen tale ale satului. În serile de toamnă sau de iarnă, după ce murea vreo persoană mai deochiată, el, Moisică, Polițariu, Ion Opincariu se urcau, pe furiş, în amintitul pod şi, la un semn, începeau să producă felurite zgomote, izbind găleți de găleți, lighene de lighene, spărgând sticle, rostogolind de ici-colo butoiaşe, damigene. Jos, în „soba mare", circa cinci-şase babe, în frunte cu Cuta Iova-Vinki, galbene ca şi ceara: „Auzâți, îmbla Moş Dumnezău sau Chia lu' Pariz... apringeți luminili şi începeți rugăciunea!..." În câteva rânduri, în urma unor leşinuri

din „soba mare”, tatăl meu a trebuit să intervină.

— Şi-acum, domnule P., dacă s-ar putea, istoria cu „stupii”.

— Mi-eşti prea simpatic, micul meu condeier, pentru a nu ți-o spune... Impiegații gării se schimbau foarte des: azi Guşu, mâine Potberețki, poimâine Trăienaru, răspoimâine Apopesei; după cum vezi, pe rând, olteni, unguri-polonezi, moldoveni. Apare, la un moment dat, şi un basarabean, înalt cât un plop, Dulapcik, pe numele său. Omul cu mustăți, piept de taur, ochi bulbucați, era gospodar, nu suferea dezordinea prin gară, îi păruia pe țigani pe la W.C.-uri pentru mizeria ce-o făceau pe-acolo. Devenise un fel de spaimă pentru navetişti, căci îi scotea afară din sala de aşteptare când nesocoteau dispozițiunea: „Fumatul interzis!” Dulapcik avea o nevastă slabă şi cam bolnăvicioasă. Pentru întărire, ea avea nevoie, printre altele, şi de miere de albine. De aici interesul impiegatului pentru „istoricii” stupi... Din vorbă în vorbă, află că în sat ar avea cineva asemenea marfă, mai mult, că omul face şi naveta, venind zilnic la gară. Dulapcik îşi intensifică cercetările şi ajunge astfel la Moisică... Într-una din zile are loc dialogul fundamental:

— Ascultă, măi… Moisică, parcă-ți spune… ai stupi de vânzare?

— Din tată-n fiu, şcie tăt satu, noi ne-am ocupat cu stupii.

— Uite care-i treaba, eu nu mă joc cu vorba... Pot să vin să-i văd?...

— Când doreşce domnu, nu-i problemă, dar să-ți faci rost dumneata dă mască şî mănuşi, că albinili nu ce cunosc...

— Asta-i grija mea, măi, omule...”

Într-o zi de duminecă, în pline fierbințeli de vară, are loc proiectata vizită la stupi...

„– Domnu’ şăf s-o fi obosât, dar imediat, cât vă scărpinați în palmă, ajungem.

— Parcă de aici, de la biserică, mai avem un colț...

— Cum spuneți, înc-un colț... dar ar trăbui să vă prăgăciți deja masca, mănuşili şî unsoarea dă față, că ele sâmt iuce la străin...

— Mă Moisică, mă... bine-i aşa?...

— Bine, domnu' impiegat, dar înăince d-a intra în curce, dațî-mi mie mâna şî închigeți ochii, Doamne fereşce, dă vruna rătăcită să vă muşce... iacă-tă, aişi-i poarta, țâneți numa ochii-nchişi că mai avem tri paşi...

— Moisică! Ce miros e ăsta?

— Numa un pic, domnu Dulapcik, şî ni-s la stupi!

— Stupi zici, banditule, ăsta-i closetul tău, derbedeule, privada!

— Aşa-i... clozetu meu... ş-acu, pringe-mă, domnu' impegat, dacă poți... sau, dacă nu, aşceaptă să vină albinili cu mierea..."

— Domnule P., fiindcă vă simt acum în vervă, după ce ați tras cu praştia folosită de însuşi Wilhelm de Orania şi ați ascultat piese de flaut cântate de marele Leopoldini, îndrăznesc să vă propun – tot în legătură cu Topolovățul – subiectul „turbanelor".

— Întreabă ce doreşti, îți stau la dispoziție, aici, în salo naşul mesopotamian.

— De unde această modă peste sat şi când atinge apogeul?

— Zici bine „modă peste sat"... căci ea şi-a făcut apariția brusc, ca o ceață, ca un stol de păsări, ca o rețea de nori iscată dintr-un senin fără cusur. Metaforic vorbind, la un moment dat, câmpiile, casele, străzile Topolovățului erau acoperite, parcă, de turbane: roşii, galbene, brune, mov. Fixează situația aceasta prin anii '54-'55. Geografic, moda a venit dinspre est, dinspre Lugoj, şi a împodobit, pentru început, capetele feminine „dă pră geal" sau, dacă vrei exprimare literară, „de pe deal"... Însă ea s-a extins şi la damele din vale,

a căror căpitană era Măria lu' Fifa.

— Domnule P., cum arătau aceste turbane, cu ce puteau fi ele comparate?

— În primul şi în primul rând, proveneau exclusiv din atelierul doamnei Hackenberger, în pronunția locului „Hăcăroane”, soția unui colonel neamț căzut în Rusia, doamnă despre care nu ştiu să fi urmat vreodată cursuri autentice de croitorie. O anumită istețime în mânuirea acului şi a foarfecelor, totuşi, avea. Ea a umplut satul de turbane. Le făcea repede, dintr-un material gros, care parcă se umfla la ploaie, „piesele” semănând între ele ca picăturile de apă. Aduceau invariabil fie a cască militară, fie a potcap preoțesc, fie variantă mai nefericită, a oală de noapte. E ceva foarte ciudat, dar aproape toate fetele purtătoare de turbane păreau a avea pe umeri nu clasicul cap omenesc, ci mai degrabă un dovleac pudrat şi rujat.

— Îmi închipui, totuşi, că doar cele mai chipeşe topolovicene s-au dedat la modernele pălării.

— Aici te înşeli. Şi-au pus pe cap un asemenea ornament şi una urâtă foc, care, la douăzeci de ani, noaptea, se mai scăpa pe ea în pat şi fusese gratulată, în consecință, cu porecla de „Pişotca”... şi altele de acelaşi calibru. În secret, aveau şi babele turbane, Cuta Iova-Vinki, Veta Lungă, Ana lu' Cârlig, dar nu îndrăzneau să se arate cu ele în public. În orice caz, era un spectacol să vezi cum coborau de pe deal îndreptându-se înspre Căminul Cultural, cu diferite ocazii, zeci de turbane ce se balansau în ritmul paşilor purtătoarelor, pe pruni şi salcâmi.

— Ştiu, domnule P., din ce-am citit şi am auzit, că la Căminul cultural s-a petrecut „ceva”, fiind atunci prezente în sală şi nume-turbane.

— Te referi, fără îndoială, la aniversarea a cinci ani de la întemeierea C.A.P-ului Topolovăț, „Drum înainte”. În Cămin se pun mese cap la cap, scaune de jur împrejur, de la

nişte case din apropiere (suntem la prânz) se aduc oale şi cratițe enorme cu de-ale gurii, însă de sărbătoare: supă de găină şi curcan, pui şi gâşte fripte, sarmale, plăcinte cu mac, nucă şi dovleac. Iar ca băuturi, bere, vin şi țuică. Cei instalați în fața farfuriilor sunt şefii locali ai C.A.P-ului şi „gongile” mai importante de la Raion şi Regiune. Se mănâncă şi se bea pe rupte, cu torogoate şi acordeoane, până pe la ora cinci după-amiază. Pe la şase, după ce autoritățile plecaseră, se strâng mesele şi, în Cămin, cu orchestra lui Giocu, începe dansul. Se cântă populare, „moderne”, cât cuprindeai cu privirea fete cu turbane, femei mai în vârstă, bune încă de picioare, şi tineri care să le învârtească. Distracția durează până pe la nouă seara, când, pe neaşteptate, în sala Căminului dă buzna Duicu. Imaginează-ți o namilă cam de doi metri, zdravănă, cherchelită, cu mâinile ca nişte căngi. „Na, zbiară el din mijlocul sălii, gata cu distracția!...” Orchestra nu mai scoate-un sunet; Duicu sparge becurile şi ordonă: „Mucoşii zboară pe uşă, muierile pe geam!...” Şi, sub presiunea urletelor, începe evacuarea sălii. Tinerii au şters-o repede ca vântul, cu femeile a fost mai greu... „Stai că pic... bace-1, Doamne, dă bolând... papucii... papucii... cotrânța... poalili mi-s agățace”... la un moment dat o voce: „Uico Duicule, spargi jiocul!...” şi dispar, şi dispar turbane, fețe rujate, cârpe mari, cârpe mici... Cam pe la urmă, dă să sară prin geam şi urâtania care făcea noaptea pe ea în pat. Duicu către ea: „Pişotco, şi tu eşti aici, şi ai şi turban?...” „Am, c-aşa-i moda...” „Las că-ți dau eu ție modă!...” şi, poc! îi trage ca pe o căciulă de cioban turbanul pe față...

A doua zi, Duicu, în totalitate limpezit, în scurt dialog cu secretarul de sfat, Mozoc, un individ mic cât o sticlă de bere:

„— Ați făcut aseară un gest antipatriotic, vă vom pune în discuție!

— Ascultă, mă, dacă mai scoți o vorbă, te iau de mâini şi te întind ca pe o gumă de izmene!...”

— Şi-acum, o ultimă întrebare... Cum s-a stins moda turbanelor în sat?...

— Mi-e destul de greu să-ți răspund. De la un anumit moment, orice fenomen, oricât de viguros ar fi, oboseşte. Prin anii ’56 turbanele s-au rărit. Mai erau purtate răzleț, fără avânt, pe la diverse ocazii, dar nu de primă mână. Se mai spune, dar nu ştiu cât de credibilă e informația, că un vânt uscat, asemănător celor siciliene le-ar fi smuls de prin dulapuri şi le-ar fi făcut să zboare, ca pe nişte păsări obosite, la mari depărtări. Fireşte, în felul acesta, urmele lor s-au pierdut definitiv...

— Domnule P., în fond, trebuie să fiți un om fericit. Casa „Dino di Laurentiis” vă va ecraniza romanul, avându-1 pe Mastroiani ca protagonist. Pe urmă, la etatea dumneavoastră, fără oxigenări speciale, ați urcat Mont-Blancul, de unde ați trimis omenirii acele mesaje pentru înțelegere. Ați fost şi pe Nil, strecurându-vă abil printre crocodili; iar acum stați aici, prietenos, lângă mine, în fotoliu. Eu zic că acesta e un moment prielnic pentru a schimba câteva vorbe despre preoteasa din Topolovăț... E adevărat că avea cam 120 de kilograme şi că era greu de stat în preajma ei?

— Să clarificăm întâi problema greutății. Hortensia, căreia noi îi vom putea spune liniştiți Tenzi, se îngrăşase năprasnic după vârsta de treizeci de ani, se zice că dintr-un consum excesiv de scoverzi. Un picior de-al ei cântărea, probabil, cât două oi. Spre etatea de patruzeci de ani, avea la activ mai multe paturi şi scaune rupte şi istovise două perechi de cai. Nu prin călărire, fireşte, ci prin faptul că sărmanii trăgeau, cam de două ori pe lună, pe traseul Topolovăț-Cliciova (30 km!), căruța preotului în care, instalată pe perne, se afla Tenzi. Cliciova, îți fac precizarea, era satul natal al preotesei. Cât despre mirosul ei, Doamne, iartă-ne! mi-e peste puteri să ți-l descriu. Fii fericit că n-ai avut de-a face cu el. În orice caz, ar fi dat peste cap chiar şi un cavaler medieval în armuri.

— Am auzit despre preot că era un om cucernic şi extrem de echilibrat. Cum a putut să suporte o viață o creatură de tip delirant ca Tenzi?

— Dragul meu, acesta e secretul lui. Şi 1-a luat în primul rând ca ajutor pe Cel de Sus. Drept pentru care, cel puțin de trei ori pe zi, putea fi găsit în biserică la rugăciuni. Vara, stătea mult ia câmp, căci aveau (familia) terenuri agricole. Se mai duceau, apoi, pe la diverse întruniri preoțeşti; iar în sat, după înmormântări, spre exemplu, zăbovea mult şi pe la pomeni, probabil pentru a scurta din orele ce ar fi trebuit, altminteri, să şi le petreacă acasă. Vecinii spuneau că avea un pat de rezervă în pod, pe care-1 folosea când trăncănelile lui Tenzi deveneau insuportabile...

— Puteți să-mi reproduceți, domnule P., fie şi aproximativ, câteva din aceste trăncăneli; să zicem, pe cele mai şocante?

— Spre exemplu, cam la intervale de o lună-două se ducea, nechemată bineînțeles, în vizită la soția medicului din localitate. Locul discuțiilor: bucătăria.

— Bună ziua, doamna, ce măi faci?

— Aşa şi pe dincolo... venea răspunsul.

— Apăi, io am avut evenimence! Am fost cu paşaport special la ruşi, la Moscova, şi l-am căutat pră Stalin în Kremlinu' lui. Bineînțeles, la intrare m-or oprit nişce cătane... «Cine eşti?»... «Cine sunt?... păi uită, mi-s maica preoteasă dân Topolovăț, ş-aş vrea să vorbesc cu tătucu' vostru»...

— Şi ți-au dat drumul, doamna Tenzi?

— Nu numa că m-or dat drumu, da m-or şî condus la el. Ce să-ți spun, doamnă, îi un om mic, cu mustăți ş-o lulă-n gură. Cum eu sciu rusăşce, ne-am înțeles uşor. «Uită, i-am spus, în primul şi în primul rând, am pățât o ruşâne c-un general de-al dumitale. Ajunge el cu divizia în Topolovăț şî n-are unge să doarmă. Aflu de situație şi-1 invit la mine. Dragu Iu' maica, îi dau mâncare bună, ciurcă, gâşce, răchie, îl las să-mi pişcure servitoarea, şi-1 culc şi în pat curat. Şî la plecare, după vo

două-trei zale, ce crezi dumneata că găsesc pră cearşaf?... un grămădoc, cred că înțelegi, că nu-i greu, care m-o împuțât toată casa! Te rog, că eşci pucernic, să-1 prindz pră prăpăgitu ăla şî să-i rupi gragili dă pă umeri»... Asta doamnă, o fost prima problemă... A doua a fost legată dă faptu că ruşî or împânzât România. I-am zîs clar Iu' ăl cu lulă să-nțeleagă şî să facă bine să-şi retragă dă la noi cătanili acasă la el, în Rusia.

— Doamna Tenzi, dar ce curaj!

— Curaj, năcuraj, io i le-am spus, după care, fără să mai aşcept vrun răspuns dîn partea lui, m-am dus la gară, cu un tren pă sub pământ, şi, după vro patru zîle dă mers, am ajuns la Bucureşci... Aici, o altă treabă... Noi am avut, dumneata trăbă să scii, doamnă, nişte pământe la Nevrincea, şî „ăştia” ni le-or luat, cu C.A.P-ul lor. După cum dumneata iar trebuie să scii, tata meu, popa Rusalin, i-o cunoscut pră părinții Iu' Groza. Şi eu, la Bucureşti, la Groza m-am dus. Acolo, la minister, o la guvern, aice cătane. Le-am spus: «Mi-s Maica preocească dîn Topolovăț ş-aş vrea să-1 văd pă şăfu al mare»; cum ar veni, pră moş Groza. Ei întră ei vorbesc, «o lăsăm, n-o lăsăm»... Io, nici una, nici două, dau la o parce vro tri ofițări şî intru în clăgire şî, dă acolo, pră nişce scări, girept în soba Iu Groza. El mă vege, să uită la mine, mă recunoaşce: «Uit-o pe Tenzi a noastră»... Io nu pierd vremea şî îi spun: «Uită ce, uico Petre, nişte prăpăgiți dîn Nevrincea, cu C.A.P-ul lor, ne-or luat pământu. Fii bun, că l-ai cunoscut pă tata, să le spuni, cu telefoane, telegrame, în nici tri zîle să ne deie totu înapoi»...

— Şi Groza, Groza ce-o zis?...

— M-o țucat pră frunce, c-aşa făcea el când venea pă la noi, şî m-o zîs: «Du-te acasă, în cel mult o lună o să aveți pământul înapoi»... Io acu, doamnă, aşcept, da dacă nu să corectează iuce treaba, iar mă duc la el...”

— Am citit în *Album,* domnule P., că Tenzi ar fi fost prima vatmană din Topolovăț. Aproape nu-mi vine să cred!

— Ba să crezi, de zece ori să crezi, oricât de bizară ți

s-ar părea situația. Ce-a împins-o spre această îndeletnicire, n-aş putea să-ți precizez... un blestem, o poruncă superioară, o nelinişte vecină cu demența?... Cert este că într-o seară îi spune soțului: „Titule, eu mă duc la tramvaie.” Omul încremeneşte:

„Cum la tramvaie!?”... „Uită, aşa bine... să le mân...” „Dar Tenzi, ce-o să zică satul?...” „Scii ce?... fac io ceva pră sat; şi pră tine, dacă mă mai plictiseşti...” Cum a luat permisul de vatmană n-aş putea să-ți spun, rămâne un mister. Cert este c-a primit, cum se zice, „dreptul de manetă”, băgând spaima-n toată Timişoara.

— Cum adică, spaima...?

— Păi, trecea ca trăsnetul prin intersecții, peste stopuri; când era nervoasă, chiar şi prin stații. Lumea atât întreba: „Azi pe ce liftie-i preoteasa?” Se spune că într-o zi, pe traseul lui şase, n-a oprit în nicio stație. Le-ar fi strigat călătorilor: „Azi, maica preocească vă duce roată cu tramvaiu pă da ficea...” În tot cazul, ca prin urechile acului au scăpat de coliziuni cu ea camioane, tractoare, căruțe, motorete, tot ce mişca pe roți...

— Şi şefii, mai-marii tramvaielor?...

— Parcă erau pieriți. Dar, într-o bună zi, inevitabilul totuşi s-a petrecut. Vine de la Bucureşti o „brigadă” de control. Vreo şase-şapte inşi. În costume, cu aere, cu genți. După ce iau un prânz consistent la nu ştiu care restaurant, haidem, totuşi, să facă o verificare. Nimeresc, împreună cu autoritățile de-aici, într-un tramvai pe care-l conducea Tenzi (era vorba de-un singur vagon). La început, stau, ca aproape toată lumea, pe scaune, dar se ridică repede-n picioare, panicați de iuțeala deplasării. Unul dintre inspectori strigă: „Hello! Ce-i cu viteza asta?...” „Hello?... las că-ți arăt io Hello!”... şi maneta e trasă la maximum... „Frână!!!”, urlă ca ars un altul din grup... „Vrei frână?... las că vedzi şî frână!... Pune maica preocească!” Şi-n secunda următoare, inspectori, călători, claie peste grămadă în vagon, numai of-uri şi ah-uri... Din cauza unei izbituri, pro babil la cap, şeful tramvaielor de-aici i-a spus superiorului său

din Bucureşti: „Tovarăşe Giusi, eşti acum un *kjirtos kalăcf...* Cred că nu mai trebuie, dragul meu, să-ți explic că, odată cu acest episod, relația dintre Tenzi şi tramvaie a luat sfârşit...

— Şi-acum, o întrebare mai tristă. Cum s-a petrecut retragerea din lume a lui Tenzi?

— Vrei moartea ei s-o ştii?...

— Da, asta vreau...

— După ce s-a „despărțit” de tramvaie, în primul rând nu s-a mai dus niciodată în vreun oraş, nici mare, nici mic. În al doilea rând, i-a cerut soțului, preotului, altfel zis, s-o ducă săptămânal cu căruța la Cliciova. În timpul drumului, stă întinsă pe perne şi se uită în sus, la cer, parcă aşteptând semne sau altceva de acolo. Şi, într-adevăr, ceea ce aştepta din partea cerului a venit... Cu ocazia celui de-al nouălea drum Topolovăț-Cliciova, cam pe la mijlocul distanței, o umbră a coborât de sus, lăsându-se deasupra căruței. Preotul a strigat speriat: „Doamne, îndură-te de noi!”, încercând, în acelaşi timp, să atenueze sperietura cailor. După un timp, umbra s-a ridicat, luând-o cu ea şi pe Hortensia. Topolovicenii spun că mai aud uneori, fie din direcția gării, fie a dealului viilor, vorbele: „Titule, io mă duc la tramvaie...” Periodic, ei aprind lumânări şi se roagă pentru ca sufletul lui Tenzi să-şi găsescă odihna...

Încheiem *Albumul „Topolovăț”* cu reproducerea dialogurilor care, cu siguranță, au avut loc, în timpul unei seri T.V., la Toia lu' Târciu...

„— Mărie, pricepi ceva?

— Stai, tu, ai răbdare, că d-abe or început!

— Uită-ce la Solomie... dă să adoarmă...

— Ii tăbărâtă, tu, că-i dă la şasă în picioare...

— Cum zâşi că-i spune filmului?

— Nu sciu, îi ceva dă dragoste...

— Iu, po ăşcia sa bat păntru aia cu ochilari...

— Aia o fugit dă mult în America... tu ai durmit... au socoată cu banii...

— Cu banii lu' moşu... ce-o cinat în grăgină... prinț, o ce-i?…

— Cu nişce bani... că-s a lu' moşu, că nu, cine şcie?...

— Io auzâi o puşcătură... cred că al cu pălărie-i gata...

— Voi nu mai tăceți odată? îs măi mulce planuri aici...

— Ăsta o fi, cum îi zace, Parisu... cu atâcea măşâni...

— Poace fi şi New-Yorku... unge o stat Forcoane... În tăt căzu, Cimişoara nu-i.

— Uită şî negri... cum să țucă fără ruşâne...Auzi, mâne sară ce-i?...

— O piesă... cică-i tare faină...

— Cu bătăi?... cu ruşi?... cu nemți?... cu dragoste?...

— Nu şciu, trăbă s-o vigem..."

Astăzi Topolovățul s-a modernizat, pierzându-şi suculenta de altădată. Peste poale, torogoți, rugi, jocuri de duminecă, baluri, au venit maşinile Dacia, Cielo, Ford, sticlele de „Pepsi" şi „Coca", pizza, televizoarele color cu telecomandă, bluginşii, călătoriile în Germania sau Statele Unite. Parcul din fața cârciumii, unde Percariu îşi dădea cu capul de bănci sau îți arăta desenul cu înmormântarea lui Culcu, e înghițit de buruieni. Nu mai există nici cinematograful unde te rupeau purecii, unde se azvârlea cu pâini cu magiun în Maica Ana lu' Cîrlig, în Cap de Bou, ultimul iubit al Anei, unde Stayer punea, nu arareori, filmele pe dos şi unde Oproanea scrisese celebrul afiş: *„Dragă, nu mai mânca sămânță, că eşti om, nu eşti hărți"*... Aleea ce duce spre gară s-a schimbat şi ea. E ca o coadă de vulpe uscată. Crengile duzilor nu se mai pot lupta nici cu vântul, nici cu ploaia. Par a fi degetele lungi şi crispate ale unei ființe în agonie. Cimitirul doarme mai greu decât alte cimitire, iar lanurile de porumb la capătul cărora se afla calea ferată pur şi simplu nu mai sunt. Cabinele de acari de la intrarea şi ieşirea din gară stau ca nişte măsele stricate. Geamuri sparte, păianjeni de talie tropicală, şobolani şi iarbă, țigle ce cad, la răstimpuri, de pe acoperişuri

tot mai putrede. Şi-au pierdut cu desăvârşire importanța diverşii „tehnicieni” – veterinari, dentari, viticoli; a dispărut „inginera” de la C.A.P. sau I.A.S. Aproape toate-au dispărut. Eu sunt convins însă că, din când în când, cei ce-au fost odată îşi părăsesc mormintele. Bărbați şi femei: Cuta Iova-Vinki, Polițariu, Veta Lungă, Floare lu’ Mugieş, Tenzi şi atâția alții încă. Doar pentru ei văzute, auzite, se mai desfăşoară, pe undeva prin sat, vechile baluri şi rugi. Doar pentru ei mai cad frunzele din duzi cum cădeau odinioară, doar pentru ei mai ard holdele sub soare cum ardeau odinioară...

Evghenii Andreevici

Stă ceasuri în şir, în curte, aşezat într-un şezlong. Un scaun vechi, făcut de o casă de mobile din Boemia, „Kalafuss”. În apropiere e un nuc pe care, probabil, el îl vede ca pe un turn sau ca pe o mare umbrelă pe care puteau s-o facă doar mâinile lui Dumnezeu. În spatele nucului e o scenă de teatru unde, ziua, noaptea, se repetă pentru desăvârşirea unor spectacole destinate, în general, străinătății.

Evghenii Andreevici – căci despre el e vorba – s-a pensionat. În penultimul an de existență al Imperiului Austro-Ungar. Ziua aceea, pe care n-o va uita niciodată, n-a fost tulburată de niciun fapt neplăcut, iar trecerea de la lumină la întuneric, ca un semn de la Cel de Sus, s-a făcut prin intermediul unui amurg foarte lung. La pensionare au asistat şi câțiva aghiotanți ai împăratului, căci aşa era obiceiul pe atunci, ca Schonbrunnul să-şi trimită reprezentanți la derularea unor evenimente, din viața oamenilor de rând, mai ales. Ultimul an al Imperiului a fost realmente fascinant pentru Evghenii Andreevici, pentru ochiul lui sensibil. Era clar că e vorba de o descompunere, dar cât de neobişnuit se desfăşura ea... Spre exemplu, locuitorii bogați ai Vienei fuseseră cuprinşi de o

stranie dărnicie. Prin locante mărginaşe apăreau piane folosite până nu demult la Curte sau prin înalte reşedințe senioriale, căruțe (unele dintre ele nici măcar cu roți gumate) cărau, din castel şi din somptuoase reşedințe, mobile, covoare, grupuri statuare, lampadare, spre cartierele de margine, iar pe câmpuri, prin locuri virane, erau lăsate la discreția oricui colivii cu papagali africani sau brazilieni, viguri de stofe, stive de cărți rare, tablouri înfățişând baronese, savanți în laboratoare sau la mesele de lucru, naturi moarte în manieră flamandă, seturi de tacâmuri, ceasuri de perete purtând însemnele firmei Kreutz, înființată cu câteva decenii înaintea bătăliei de la Sadowa. La Salzburg^ corpurile de balet ale conților Fündhall şi Olmett dansau în mai toate piețele valsurile care făcuseră celebră Austria şi, tot aici, în case sărăcăcioase, baritoni, tenori şi soprane, cu toții ai Operei oraşului, dădeau concerte de lieduri şi vechi cântece de cununie, divorț şi vânătoare. Se deschiseseră şi la Salzburg, ca şi la Viena, casele oamenilor cu stare, în care oricine putea intra pentru a vizita interioarele sau pentru a lua câte ceva pentru sine din bogăția de haine, mobile, colecții de artă ce se găseau acolo. La Pressburg, în acest penultim an de existență al monarhiei, aproape în fiecare seară, ba în apropierea unei berării, ba a unui club destinat discuțiilor politice, ba a unor localuri deocheate, se arăta silueta lui Napoleon. Cei ce cutezau să se apropie de locurile respective spuneau că împăratul, în cele mai somptuoase ținute, se întreținea cu femei de stradă, cerea mai multă disciplină tuturor, pentru că nu peste multă vreme, spunea, se vor petrece evenimente grave, iar odată, cunoscători întru ale istoriei au recunoscut în femeia încă tânără ce mergea la brațul său, pe cine credeți? pe regina Franței, pe fiica preaiubită a Mariei Tereza, pe frumoasa Maria Antoanetta. La Komarno, în această perioadă finală a Monarhiei, ploua mereu... Cei mai neplăcut surprinşi de revărsările de ape erau comercianții mărunți, farmaciştii, dar şi profesorii, mai ales cei secundari, care se

plângeau că o astfel de umezeala excesivă le afectează memoria şi sistematica predării. Totul se scufunda discret sub aceste ploi. Pivnițele coborau mai în adâncuri, pomi altădată impozanți ajungeau să mai aibă doar înălțimea unor garduri, aleile de prin parcuri, cunoscute de atâta lume, pur şi simplu nu mai erau, cât despre cimitire, ele cu greu mai puteau fi ghicite de sub ierburi. Fascinați de acest fenomen al „scufundării”, fotografi şi reporteri din întreaga lume veneau la Komarno. Şi scriitori, şi artişti, şi gânditori, şi tot felul de oameni sensibili, dornici să vadă cu propriii lor ochi ce înseamnă cu adevărat un sfârşit Şi iată că, într-o zi de decembrie, marele sfârşit veni: săriră în aer, recăzând apoi la pământ, ca nişte mari găini moarte, cancelarii, şcoli, cazărmi, cafenele literare, fabrici de mobilă şi echipament militar, Styria, Carynthia, Carniola, Galiția, Ungaria budapestană, Pressburg, Teplice. În locul lor, apărură repede aceleaşi instituții şi provincii, dar numai în aparență ele semănau cu cele anterioare. În realitate, aveau un cu totul alt spirit şi un alt conținut. Evghenii Andreevici, fireşte, părăsi repede zonele fostului Imperiu, stabilindu-se într-o altă țară, situată geografic mai la est, pe numele ei România. Va nota în repetate rânduri, în jurnalele sale: *„Am cunoscut România interbelică şi mă bucur că Dumnezeu mi-a rezervat surpriza aceasta...”* Capitala țării i se pare a fi o adevărată minune. Cum să nu te simți zdruncinat când ştii că ieri ai străbătut un bulevard larg, invadat de limuzine, iar în ziua următoare, exact în acelaşi spațiu, pe parcursul a câtiva kilometri, găseşti un drum de țară sufocat de căruțe, de o lume cenuşie, preocupată strict de asigurarea zilei de mâine. Aici, în acest loc, ai stat de vorbă, într-o cafenea, cu chelneri înalți, delicați, cu muzică-n surdină, cu tot felul de maeştri întru ale scrisului, cu actori, jurişti, plasticieni, dar peste douăzeci şi patru de ore, atât şi nu mai mult, dacă vrei să regăseşti fosta ambianță, în locul cafenelei vei da peste o brânzărie plină, fireşte, nu de artiştii de ieri, ci de tot felul de târgoveți care-ți

lasă impresia că despre transformările petrecute ar şti totuşi câte ceva. Sau bisericile Capitalei... Se roagă multă lume în ele, cu cruci, cu plecăciuni, e forfotă în naos, în pronaos, dar din-tr-odată se face linişte şi, din tainele altarelor, pornesc în zbor razant peste capetele credincioşilor lebede albe, lebede negre, care, în cele din urmă, părăsind bisericile, se duc mai toate înspre sudul țării, pe unde curge liniştit un mare fluviu. Evghenii Andreevici s-a plimbat şi prin oraşele României, şi prin satele ei. A fost impresionat, dar şi tulburat până în adâncurile ființei sale, văzând cum în aşezările urbane mici lumea se duce la gară pentru trecerea unui tren sau chiar a unei drezine; cum se duce la teatru pentru a urmări jocul unui comic venit din Capitală, sau în vreo piață ca să bea bere şi să mănânce crenvurşti, cârnăciori, alune. Şi cum – tot în orăşelele mici – absolut toți locuitorii îşi dau mâna pentru a realiza acel durabil „nimic nou sub soare de dimineață până seara"... Şi ar mai fi ceva legat tot de orăşele – pânzele mari de păianjen ce se întind de pe strada principală pe cele secundare, mirosul de fotografie veche al judecătoriilor, al cabinetelor dentare, cotloanele prin care un vânt umed răscoleşte frunze, pulberi, hârtii. Şi domnişoarele oraşelor – mici şi ele, vai! – atrag atenția, şi cârjele de care un timp obosit se foloseşte pentru a se târî dinspre arena de sport înspre gară, dinspre cimitir spre mica şi cocheta Casă de Cultură. Evghenii Andreevici străbate şi o mulțime de sate ale României interbelice. Va fi impresionat aici în primul rând de diversitatea noroaielor. De culoarea, de consistența, de formele în care erau dispuse pe drumuri şi prin curți. Va medita mult, în cursul plimbărilor rurale, asupra expresiei de spaimă pe care o zărea la orice pas pe chipurile oamenilor. Nu înțelegea de unde provenea aceasta; din aerul amenințător al pădurilor aproape pretutindeni prezente, din partea autorităților, e adevărat, destul de brutale, sau, pur şi simplu, teama ca atare era implantată de generații în sufletele acestor creaturi? Va căuta prin mediul rural biblioteci,

societăți culturale, chiar mai modeste, arhive cercetate sau nu, mici localuri cu săli pentru biliard, ruletă, jocuri de cărți. Nu va găsi, însă, decât afumători pentru şunci, cârnați, slănini, şoproane pline de sape, lopeți, roți de căruță, cântare pentru porumb şi cartofi. Va căuta preoți cultivați şi nu-i va găsi; medici care să ştie cu precizie ce-i acela un stetoscop şi, fireşte, nici pe aceştia nu-i va găsi. Îşi va spune, în repetate rânduri, cu amărăciune: „Sate ce vor bate la nesfârşit pasul pe loc...” Îi ajung, totuşi, la ureche nişte zvonuri potrivit cărora prin unele cătune de prin nordul țării, tărăncile tinere s-ar întrece în competiții de ping-pong, iar țăranii tineri, când au mai puțin de-a face cu plugul şi coasa, ar juca baseball şi tenis de câmp cu nişte rachete şi mingi cumpărate de la Viena, Budapesta, Bratislava. Semne bune de posibile progrese, de integrări în civilizația vest-europeană. Spirit rafinat, mai mult ca sigur plictisit, în subconştient, de îndelungatul crepuscul austro-ungar, Evghenii Andreevici ar fi vrut să rămână în România rurală interbelică. Mai ales că începea să-l preseze şi vârsta. Se va întâmpla totuşi „ceva” ce-l va determina să plece mai departe. Evenimentul e notat cu precizie în jurnal:

„Aşteptam sărbătoarea Floriilor, mă aflam în satul Atârnați, din apropierea unui oraş ce avusese un rol însemnat în vremea unui voievod omorât – asta țin bine minte – pe câmpia Turcii. Mă simțeam bine în acea «vatră rurală», mai ales că gazda mea, ori de câte ori i se ivea ocazia,îmi spunea câte ceva despre mitho-istoria românească. Nimeni şi nimic nu poate egala România. În Capitală, dar cu siguranță şi în oraşele mai mici, minți sclipitoare, originalitate, teatru, avangardă, rafinament; în sate, felurite noroaie care cu boi, tehnici arhaice de Supraviețuire, încremenire, dar şi surprinzătoare deschideri spre civilizație. Repet, ar fi fost bine în Atârnați, pe atâtea planuri, dacă nu s-ar fi petrecut «evenimentul», aproximativ cu o săptămână înainte de Florii... Dimineața, după ce asist la spânzurarea unei mâțe, bănuită a fi

fost întruchiparea unui demon, mă îndrept spre piață pentru a cumpăra un pocal de zaiber (zaibăr). Nu ajung, însă, la locul cumpărării, când aud mai multe zgomote semănând a ceva care fierbe şi-ar vrea să se reverse totodată. Mă opresc, mă răsucesc pe călcâie şi ce văd?... De pe strada Morilor, înclinată şi îndeobşte liniştită, se revarsă înspre mine – înspre centru, mai precis – un torent imens de tocană fierbinte de cartofi cu ceapă. Mirosul era picant în aer, dar fiertura, mortală ca o lavă... «Să fug, mi-am zis, să fug» şi-am luat-o iute la picior, ca un ghepard, spre aşa-zisa Cale a Ciocăneştilor. Aici, altă grozăvie! Venea, tot înspre mine, ca o reptilă mezozpică, dizlocând pietre, obiecte, un uriaş bulgăre de mămăligă fierbinte cu brânză... «Nici aici nu-i de stat!” am exclamat, şi-o tai înspre izlazul comunal. Alerg, simțind în spate mămăliga şi tocana, alerg, mă uit în jur, sunt singur, alerg să scap, pentru început, măcar de tocană. Câteva minute totul e bine, stăpânesc situația, mă îndepărtez de primejdii, dar, dintr-odată, încep să alunec... Oameni buni, e oare cu putință?... Cât vezi cu ochii, ceva roşietic, mişcător... Sunt până în brâu înglodat în valuri de magiun... Mi-am văzut atunci moartea cu ochii. Tocana, magiunul, mămăliga. Repet de nu ştiu câte ori... tocana, magiunul, mămăliga... simt în tot corpul o epuizare cu totul specială şi de-abia atunci îmi fac semne nişte ființe extrem de ciudate – să sar, să mă zbat, să privesc înapoi... Mă întorc să văd un culoar încă liber; pe acolo, numai pe acolo... Un pas înainte, încă unul şi cursa începe; coridorul e cu adevărat lung, întunecat, răcoros, dar el poate mă va duce spre locuri mai paşnice, mai liniştite...”

Când a ieşit, în sfârşit, din culoar, Evghenii Andreevici n-a ştiut unde se află. Categoric, mai la est decât fusese înainte, de asta era sigur, dar unde exact, unde? Ii era foame, după îndelungata alergătură prin culoar. Ii era şi sete, dar nu vedea în jur, cel puțin pentru moment, nicio posibilitate de a şi-o potoli, înainta pe o cărăruie despre care nu avea nici cea mai vagă idee

încotro l-ar putea duce, când i-a apărut în față un om, un țăran jalnic, după veşminte, dar un mare rege, după coroana ce-o purta pe cap. I-a făcut semn lui Evghenii Andreevici să se aşeze pe un bolovan de granit cu un vag aspect de tron, să se aşeze bine şi să privească înainte... Cu câteva minute bune „înainte” nu era nimic de privit, fiind vorba de un peisaj arid, situat între câmpie şi podiş şi lipsit de orice urma de mişcare. Momentele de inerție, însă, trec şi decorul începe să se schimbe. Repede, spectaculos, imprevizibil. Apar la o mică distanță de cei doi munți cu păduri ce se preling halucinant de pe un masiv pe altul, văi prin care se rostogolesc diamante, coline din ale căror trupuri țâşnesc jerbe de sânge, întinderi înghețate de piatră, mlaştini, amestec de umezeală, singurătate şi putreziciune. Trec prin fața lor păsări ce par a avea ciocuri de sticlă, tigri ce dorm de generații în zăpezi, urşi ce răspândesc în jurul lor frigul, seceta, teroarea... şi un peşte dus pe brațe de fete cu părul lung ca ramura de salcie, un peşte ce spune mereu: „Sunt unul dintre cei mai nobili locuitori ai Amurului”... Evghenii Andreevici înțelege, ştie de-acum în ce țară se află, îi vin în minte izbele, păduchii, hleba, balalaica, samovarul, tarahonca. Lângă el nu mai e nimeni şi e aproape convins că în toată țara aceea imensă, de asemeni, nu mai e nimeni. Se porneşte, deci, la drum, s-o viziteze, mai ales că se simte fizic nespus de puternic şi asta în ciuda faptului că avea deja un număr considerabil de ani. Trece, pentru început, prin Moscova şi aşa, uriaş cum era, ia în palmă biserica Vasili Blajenîi, pe urmă, cu puțină silă, Kremlinul, dar nu manifestă vreo curiozitate pentru oamenii mititei pe care îi zăreşte prin încăperile clădirii. Se duce şi la „Balşoi Teatr”, dar sălile sunt pustii, goale, în momentul sosirii lui acolo. „Poate au fugit de groaza mea, îşi spune, poate, din motive cu totul independente de mine, s-au ales praful şi pulberea de viața artistică de aici.” Străbate şi periferiile Moscovei, coloane de maşini, maldăre de zdrențe, pe ici, pe colo, prăvălii cu luminile aprinse, câini

mâncând halva, dar ţipenie de om. Cu paşii lui mari, care înghiţeau cât ai clipi verstele, o ia spre Petersburg. Aici i se infirmă teza absenţei totale a oamenilor. Pe Neva vede vaporaşe cu dame colorat îmbrăcate pe punte; în centrul oraşului, ringuri de dans c-un singur muzicant şi dansator, parcuri cu un puternic miros de sapolete, case de modă în care rechinii erau modelaţi din sloiuri de gheaţă. Şi mai vede şi „Palatul de Iarnă", prin sălile căruia se plimba îmbălsămat Vladimir Ilici Lenin. Fără Kosmodemianskaia, fără alţi revoluţionari. Va fi uimit, în continuare, de cel mai mare cimitir al oraşului. La intervale de timp regulate, de sus, se prăvăleau, în gropi de mult deschise, sicrie mici şi mari, cu coroane sau fără, făcute din simple scânduri sau din lemn ales. La muzeul „Ermitaj", linişte, frumuseţe, lumină şi o surpriză de mari proporţii pentru timpurile Rusiei interbelice: întâlnirea cu Petru şi Katerina cea Mare. Păreau şi ei a proveni din nişte morminte, dar nici Evghenii Andreevici, nici împăraţii n-au insistat asupra acestui lucru. Căci, pe deasupra tuturor presupunerilor, ciudăţeniilor, evidenţelor plutea acolo, în muzeu, frumuseţea cea fără de moarte a tablourilor şi a candelabrelor care se vedeau prin săli, până departe. Dar iată că, după Petersburg, ceva asemeni unui cerc se strânge în jurul lui Evghenii. Ajunge cu greu la Tuia, cu paşi secătuiţi, străbate Kubanul, nu mai e omul puternic, gigantul ce fusese cu numai câteva săptămâni înainte. Şi mai ales, se simte urmărit peste tot, ceas de ceas, clipă de clipă, de „ceva" ce, într-un fel, îl ameţeşte, aţâţându-i simţurile, obosindu-l peste măsură, dar provocându-i şi plăceri nemaiîntâlnite până atunci. Noapte de noapte, când poate dormi, se visează plutind printre nori ca şi condorii Anzilor, alunecând pe gheaţa unor râuri, sufocându-se de căldură printre flori roşii ca sângele, izbindu-se cu fruntea, cu tâmplele, cu pieptul de tremurătoare curcubee. Aleargă, aşa bătrân cum este, după rochiile albe ale unor mirese, ţipă de uimire când îl învăluie amurguri ce le resimte ca pe cântecele unor neştiute morminte,

se teme mereu de ceva, de muşcături veninoase, de întâlniri cu „stupidul”, de deformări corporale, de zgomote ce-i vor teroriza şi ultima fibră nervoasă, de-un întuneric din forfota căruia nu va mai putea ieşi niciodată. Dar, cu adevărat, va striga de spaimă pe malul lacului Arai. Aici i se va arăta, ieşind din unde, dogorind de căldură, Mama Rusia sau, poate, Marusia, creată de milenii, de Dumnezeu, de diavol, cu sânii aceia enormi din care țâşneau, se spune, jerbe de lapte ce ajungeau până la Munții Urali. Aşa cum ieşea din apă, cu o ritmică aparte a mişcărilor, părea a fi un mecanism capabil de-a distruge pe oricine. Un braț îi e şarpe, un altul liană, iar dintre coapse, de sub triunghiul de păr întunecat, ies în lumină scăpărătoare scântei. Ce să facă acum; să țipe, să ceară ajutoare sau să înfrunte stihia?... Se târăşte în fața acestei mase de carne, a acestui viscol, a acestui aer fierbinte... „Aş vrea”... „Ce-ai vrea?”... „Nu cumva...?” „Nu, niciun cumva!”... „Atunci, ce va fi?”... „Deschide ochii mari să vezi!”... Şi, într-adevăr, vede cum ființa aceea se transformă treptat într-un covor nesfârşit, pe care încep să danseze arbori, flori, bolovani, mai vede cum norii se lasă jos de tot şi din faldurile lor se întind spre el zeci de capete de femei, bărbați, bătrâni, copii; ar vrea să fugă din acest vălmăşag, dar nu poate, o mai zăreşte o dată pe Marusia, în toată splendoarea frumuseții ei, intrând în lacul Arai, mai încearcă să fugă, mai încearcă... După care strigă, cu mâinile acoperindu-şi tâmplele: „Vreau să plec de aici, vreau să plec!!!”... „Chiar vrei?” se aude o voce. „Chiar vrei?... Şi unde?... Uite, continuă glasul, vei pleca-n America, eu te voi duce la avionul ce te aşteaptă nu departe, pe covor...” Şi, în timp ce urcă în minunatul aparat, el e convins că cel ce l-a scăpat din acel loc pe drept cuvânt înspăimântător, a fost peştele ce i-a spus cândva: „Sunt unul dintre cei mai nobili locuitori ai Amurului...” Avionul e un „Boeing 750”, fabricat la uzinele „Thomas Jefferson” din Dallas. Are nu mai puțin de şase motoare „Rolls-Royce”, două în față, două în zonă

mediană şi două în aşa-zisa coadă. Se desprinde de la pământ aproape vertical şi, după o spintecare a văzduhului de câteva mii de metri, revine la poziția normală de planare, înălțându-se, totuşi, minute bune încă până acolo unde domnesc soarele şi albastrul fără pată. De data aceasta, aparatul zboară la o altitudine mai joasă, la o bună distanță de stratul de nori. Mama Rusia rămâne hotărâtor în urmă, pasagerii, grație unor ocheane „Zeiss”, pot vedea în detaliu zona căreia geografii îi spun îndeobşte Europa de Est şi Centrală. Spectacolul e cu adevărat fascinant. România nu poate fi decât căruța plină vârf de hodoroage, pe care un măgar se chinuie s-o scoată din hârtoape şi noroaie. Cineva, aflat pe capră, probabil prim-ministrul țării, bate animalul să tragă mai bine, dar e mai mult decât evident că pedeapsa e zadarnică, deoarece hăurile şi noroaiele sunt atât de mari încât, în locul bietului măgar, pentru a se înregistra vreo mişcare, ar trebui să fie niscai tancuri sau, poate, nişte monştri metalici şi mai puternici. Ceva mai la sud e Bulgaria, e un fel de urs, noroios şi el, pe care, însă, sute de mâini se chinuie să-l curețe, să-i dea un aspect cât de cât prezentabil. Iată, văzute de sus, şi țările ce au alcătuit *ilo tempore* Imperiul... Evghenii Andreevici e realmente emoționat, dar la fel sunt şi stewardesele şi o bună parte dintre pasageri şi, pentru scurte momente, chiar şi piloții ce supraveghează zborul. De sub blocuri, autostrăzi, felurit încrucişate, căi ferate, piste de încercare pentru automobile, avioane, trusturi anglo-americano-canadiene, institute experimentale, rampe de rachete, de sub toate acestea, în urma unei operații vaste de arheologie, parcă, reapar la suprafață, pline de fum, de fracturi, chiar de mutilări, Styria, Carinthya, Carniola, Galiția, Ungaria budapestană, cam aşa cum fuseseră ele odinioară... De văzut acum la firul ierbii, dintre toți cei din avion, doar Evghenii Andreevici vede... Împăratul, cafenelele, praful oraşelor, valsurile, desfrâurile prelungi pe canapele, dar şi prin şuri, pe paie, cenaclurile scriitorilor, audiențele, acrele, fumul de țigară, cei ce dispar

anonimi prin sate, păsările de prin crânguri, amurgurile de vară, de toamnă... le vede pe toate şi ar vrea să le cuprindă, să le ducă la piept, să le strângă, dar e imposibil, căci avionul zboară, purtat de motoarele sale imposibil de oprit... După cum imposibil de oprit sunt şi dialogurile ce se angajează între pasageri... „În amor e esențial ca femeia să aibă picioarele lungi şi gâtul şi umerii fierbinți, iar dacă nu crezi că e aşa, citeşte-i, reciteşte-i pe înțelepții orientali...” „Să te lupți cu bolile; da, de acord, dar când e vorba de un anumit cancer, cine nu depune armele?... Chiar şi medicii, mai ales ei, căci înțeleg în profunzime totul...” „Vai, parfumurile pariziene, orice s-ar spune, dețin supremația şi la noi, în toate mediile faptul e recunoscut. Un consul sud-american a încercat, totuşi, şi de-ai şti cu câtă erudiție, să mă convingă de contrariu. Eu l-am ascultat o vreme, după care, franc, i-am râs în nas: «Noi credeam că nu vom fi furați vreodată... uite aşa credeam... dar cum să vă spun... tot ne-au luat, tot... cărți, ceasuri, echipament turistic, bani, paşapoarte, tacâmuri, oglinzi, covoare, tot, până şi... scuzați că vă spun... chiloții soacrei mele.” „Asia trebuie vizitată, domnule, e acolo un somn milenar care te răscoleşte. Nu glumesc. O mătuşă de-a mea s-a dus la Benares să moară, o alta s-a pierdut prin junglele Thailandei, şi mie, credeți-mă, îmi vine s-o rup cu Universitatea Harvard şi s-o iau pe albia Mekongului în sus. Dar picioarele mi se umflă, am salturi de tensiune şi de aceea sunt cu dumneavoastră în avionul ăsta...” Şi, dintr-odată, pe cea mai formidabilă nepusă masă, „A!!!”-ul acela înspăimântător, năprasnic, ruperea în mii de bucăți a liniştii bâzâitoare de până atunci, chipurile stewardeselor care se multiplică halucinant, urletul mai tăios decât un bisturiu: „Ne prăbuşim!!... Oceanul!!...” şi toate de-a valma, lumina, întunericul, soarele, norii, topirea cuvintelor într-un şuvoi tulbure de onomatopee... Şi, pe urmă, linişte, nicio durere, clipocit de valuri, cerul limpede, albastru... În timpul căderii va fi simțit ceva Evghenii, va fi văzut o mână întinsă anume

pentru el, o protecţie venită de sus, dar, poate, iscată şi din întunericul mut al adâncurilor. Nu, el nu s-a sfărâmat de ape şi nici nu s-a zvârcolit ca şi ceilalţi în deşertul lipsei de aer, în tuburile etanşe ale sufocării. Iar moartea care i-a sfârtecat pe doamnele şi domnii ce până nu demult fuseseră pasageri plini de speranţe a fost pentru el doar o umbră lipsită de primejdii. Coboară, coboară, e tot mai departe de cinematografe, teatre, zgârie-nori, grupuri sociale defavorizate, cascade, birouri, oameni de afaceri, concursuri de frumuseţe, zone de intervenţie militară. Pereţii lichizi îi creează senzaţii optice dintre cele mai stranii. Vede şiruri de oglinzi trecându-i pe dinainte, cupole întunecate planându-i pe deasupra capului, discuri gelatinoase lipindu-i-se de mâini, de trunchi, de picioare. Dar iată ca toate acestea dispar, locul lor fiind luat de o infinitate de puncte mişcătoare, prin reţelele cărora trec lent, în stânga şi în dreapta, ca nişte lungi sicrie, coloşi ce par a nu vedea nimic în jur. Aude, din când în când, şi zgomote îndepărtate, ele nefiind nimic altceva decât mesajele, tot mai vagi, venite din partea unei lumi ce trăia sub o zodie opusă celei de aici... Ii trec prin minte, în timp ce coboară, valsurile de la Schönbrunn, şeful de orchestră Willy Schneider şi balerina favorită a curţii, soţia unui colonel din gardă – băiatul lor s-a sinucis, asta-şi aminteşte bine, într-o dimineaţă de noiembrie, într-un hotel din Graz. Vede şi oraşele cu contururi mişcătoare, când mai aproape, când mai departe, vede şi peşteri din hăurile cărora ies în lumina verzuie păianjeni albi, dar şi un fel de săbii ce ar putea fi... (dar aici mintea i se încurcă şi răspunsul nu apare clar)... Oare cât a îmbătrânit de când coboară? E o întrebare ce se sfarmă de imensităţile lichide, iar alunecarea în jos continuă, imperturbabilă, calmă, ca şi scurgerea timpului peste aşezări din care, tiptil-tiptil, istoria s-a retras demult... „Evghenii Andreevici, Evghenii...” Iar el deschide ochii mari; de coborât, coboară, dar parcă mai şi urcă, s-ar putea să se şi rotească, s-ar putea să stea pe loc. Calcă pe ceva mai solid acum, dar

liniştea-i durează puţin, căci, pătrunşi de o mişcare stranie, pereţi şi iarăşi pereţi lichizi se dau la o parte şi, pe suprafeţe vaste, apare ceva ca o scenă. „Evghenii Andreevici, Evghenii...” Va înregistra cutremurat totul... Pe o pânză subţire de nisip vor aluneca prin faţa lui turbine de nave, colonii de mărgean, uriaşe aripi de avion, harfe, clavire perforate de mici vietăţi marine, pe urmă capete de bărbaţi, femei, cu carnea sfâşiată de alte vietăţi marine, biblioteci, o Biblie cu chipul lui Christos, încă distinct, pe coperte, pe urmă iarăşi oameni, iar printre ei îi va recunoaşte pe tenorul Horopcek, pe arhitectul Silber, pe diplomatul Kranuş şi pe cei doisprezece preoţi din Poznan ce voiseră, cu ocazia unui paşte, să zboare până la Baltimore... „Atlanticul mă va înghiţi şi pe mine ca pe toţi aceştia, mă voi duce tot mai la fund, tot mai în întuneric...” Şi când se lăsă pe spate pentru a-şi începe din nou coborârea văzu în jurul gâtului jocul unei spume albe, apoi simţi cum ceva îl strânge şi îl împinge în sus cu toată viteza. Ce clipe uluitoare, lumina îşi reintra pretutindeni în drepturi, revenea treptat la un alt gen de existenţă, era curios să ştie cine, într-un anumit fel, îl salvează şi nu mică îi fu mirarea să vadă că se afla prins între sânii enormi ai unei femei ce se ridica, se înălţa, ca o nemaiîntâlnită statuie, deasupra oceanului... „Marusia, avu Evghenii Andreevici revelaţia, tu, aici, din lacul Arai?...” Dar zadarnic aştepta un răspuns, căci, după ce-1 lăsă pe creasta unui val, femeia aceea, care poate era sau poate nu era Marusia din lacul Aral, se făcu nevăzută...

Dintre cele şase echipaje de salvare ce căutau supravieţuitori ai catastrofei aparatului „Boeing 750”, norocos fu doar echipajul „J. M. 40”, condus de generalul Westmyn Clarck. Aceasta, poate şi datorită tenacităţii ieşite din comun de care dăduseră dovadă salvatorii ‚J. M. 40” ce mărturisiră, după „izbândă”, că-i presa într-un mod neobişnuit ideea „că dintre valurile oceanului se va ivi, la un moment dat, ceva...” Cel dintâi care a zărit un punct negru printre dârele de spumă ale

apei a fost sergentul Norman Johnson, un veteran al războiului din Vietnam: „Harry, i-a spus el colegului său de observație, să coborâm cât mai repede cu putință!” Punctul ce se zbătea între valuri pentru supraviețuire n-a fost adus la bordul helicopterului „Cincinatti-Royals” chiar atât de uşor. Pilotul Stewart Frazer a trebuit să-şi pună în funcțiune toate cunoştințele pentru ca omul acela, supraviețuitorul, să intre cât mai repede între limitele climatului de siguranță. A fost dus, cu emoția şi ceremonialul cu care se transportă un trofeu rar, la „Centrul Situațiilor de Excepție”, o clădire pe dinafară discretă, fără stridențe, pe dinăuntru dotată cu tot ce presupune tehnica modernă în materie de reculegere, redobândire a forțelor fizice, recâştigare a echilibrului psihic.

Câteva zile nu 1-a deranjat nimeni, dar când s-a considerat că miraculosul supraviețuitor al catastrofei „Boeing 750” arata mai bine, a avut loc, în prezența lui, conferința de presă a generalului Westmyn Clark, la care asistară, răspândiți în marea sală „Franklin”, arheologi, fizicieni, istorici, literați, chimişti, politicieni, din S.U.A., Regatul Unit al Marii Britanii, Franța, Italia, Canada, Noua Zeelandă, Australia. Domni şi doamne cu frunțile late, cu înalte distincții şi medalii, glorii ale țărilor lor... Nu-şi puteau explica, oricâte argumente ar fi invocat, cum de fusese posibilă – ca să utilizăm un termen generic – rămânerea în viață. Senzația că se află în fața unei minuni o avea fiecare dintre cei prezenți. Da, din catastrofe aeriene mai mici se mai întâmplase – dar şi asta, desigur, foarte rar – să mai scape câte cineva, dar dintr-o prăbuşire în Atlantic de la o atât de mare înălțime n-ar fi fost cu putință să supraviețuiască nimeni. Şi sutele de exemple stăteau la îndemână. Îl priveau pe Evghenii Andreevici, îi puneau întrebări şi-i avansau tot felul de propuneri: să apară pe canalele mari de televiziune ale mai multor țări la ore de maximă audiență... şi să tacă, aşezat, spre exemplu, într-un fotoliu, numai lumea să-1 poată vedea şi să asculte explicațiile

unor comentatori; să facă turnee – fireşte, în condiții de confort excepționale – prin statele mai mari ale Uniunii, cu obişnuiții prezentatori alături, să accepte, cu el ca personaj central şi în condiții de securitate perfectă, reconstituirea prăbuşirii în Atlantic. În fine, ajutat de translatori şi animatori, să procedeze, prin intermediul radioului şi al televiziunii, la mărturisiri biografice, pentru ca autorii de senzațional să se poată apuca de lucru. Soția generalului Westmyn Clarck, Barbara, îi propuse să-1 prezinte celui mai reputat pictor al Marinei, pentru un tablou în mărime naturală, iar sir Douglas Hare, reprezentant, la această întrunire, al reginei Regatului Unit, se oferi el însuşi, deşi nu mai poseda decât un braț, să-i facă o statuie ce ar urma să fie dezvelită, desigur, la Londra. Şi, fireşte, pentru toate aceste concesii, bani, bani şi iarăşi bani...

După trei zile de la conferința de presă a generalului Westmyn Clarck, interval în care Evghenii Andreevici, la „Centrul Situațiilor de Excepție”, s-a menținut în aceeaşi muțenie, a avut loc o a doua conferință de presă, la care, pe lângă invitații „primei runde”, au mai participat şi alții noi. Programul de provocare la vorbă a marelui supraviețuitor din Atlantic – cum, de altfel, pe ocolite i se şi spunea – a fost mult mai variat. Trebuia, într-un fel sau altul, să se afle cu certitudine cine este acest om ce pare a fi depăşit considerabil suta de ani, cărui stat i-a aparținut, la ce epocă istorică a fost vreodată sensibil?... Trecură, deci, prin fața lui mici animale exotice: babuini pitici kebabo, şoareci de Angora, şoimi târâtori, cărora nu le-a acordat nicio atenție. Au evoluat apoi trupe de gimnaşti, cu exerciții ce-i plăcuseră fuhrerului în prima-i tinerețe. Nicio reacție, niciun semn că sportivii ar fi avut ceva în comun cu istoria taciturnului. Urmă o defilare susținută de manechine culturale: de la stânga la dreapta trec prin fața supraviețuitorului din Atlantic, făcuți din diferite plastice şi stofe, Thomas Mann, Diderot, Voltaire, Michelangelo, Bramante, iar de la dreapta la stânga, Sebastian

Bach, Claudio Monteverdi, Gliick, Clemenți, conchistadorul Pizzaro. Acelaşi rezultat: tăcerea... În sfârşit, cuiva din asistență îi veni ideea să aducă în sala conferinței de presă, în mijloc, un lot de dansatoare, dar nu tinere, ci cât mai în vârstă cu putință, altfel zis, în ton temporal cu domnul „X”, „Y” sau „Z”, cum, în lipsa unui nume precis, i se spunea frecvent distinsului moşneag, mai ales în cercul generalului Westmyn Clarck. Apăru, deci, în fața asistenței o duzină de doamne fardate, felurit coafate, îmbrăcate în rochii albe, lungi, înfoiate de jupoane, cu mănuşi albe, prelungite până la coate, cu fețe vesele, dar istovite de timp, cu porțiuni întregi din trup acoperite de cărnuri parazitare. Îşi spuneau Ansamblul „Hugo von Hofmannstahl”... Conduse de o orchestră invizibilă, dar şi de o stare de muzicalitate pe care o aveau, fără îndoială, implantată în propria lor ființă, dansatoarele, după o plecăciune făcută asistenței, îşi începură programul cu un dans lent, cunoscut sub numele de „Dansul Palatului”, în care perechile compuse din partenere, aflate deocamdată față în față şi nu una alături de cealaltă, îşi atingeau doar mâinile, cu delicatețea atingerii unor coarde de harfă. Dar această aproape imperceptibilă privelişte dansantă, cu efecte moleşitoare asupra asistenței, se schimbă repede într-o rotire de perechi, cu accente de vădită masculinitate. Lumina unor becuri până atunci puternică, păli puțin şi printre ritmurile paşilor de dans se auzeau, venind de la mari depărtări, dangăte de clopot. Marea sală a conferinței de presă, atât de modernă, părea să se fi desprins din existența-i contemporană, primind sub marea-i boltă însemnele unor alte timpuri. Cu ochii atinşi de un somn puțin ciudat, asistența a putut, totuşi, să-1 vadă pe bătrânul mut până atunci, provenit din adâncurile Atlanticului, cum se strecoară printre dansatoare până în dreptul unei uşi de sticlă, pe care o deschide. Năvăli imediat în sală un soi de parfum, în niciun caz de pe solul american, ce avea în componența sa, în dozaje infime, mirosuri de felurite lumânări, de fracuri, de

crinoline, de viori puse la păstrare, de străduțe mici, întunecoase, de perciuni evreieşti, de mobilier de cârciumi obscure, de peroane de gări cu un singur rapid pe an, de dumbrăvi solitare, de provincii unde plouă mereu, de unguente folosite de iubiții mai subțiri în actul iubirii. Nu se opri însă totul la acestea. Domnul Atlantic, care-şi permise să strige tare, sub bolțile sălii: „Mă cheamă Josefus Pipper şi nu Evghenii Andreevici!", introduse pe o alta uşă un bărbat, cu gâtul foarte lung, cu un cap mic, îngropat în plete, şi cu nişte ochi tot atât de rapid mişcători ca şi bobitele de mercur. Privitorii îl recepționară în toate detaliile sale, dar se vedea cât de colo că, de la o secundă la alta, pe fiecare dintre ei, pe toți in corpore, îi cuprinde un somn neobişnuit de adânc. Se auzea, generalizată, respirația liniştită a odihnei, iar senzația care se impunea era aceea că straniul somn colectiv ar putea să dureze. Dar nu dură chiar atât de mult, căci chiar generalul Westmyn Clarck, care părea a fi cel mai transportat de pe lumea aceasta, se ridică brusc în picioare, strigând: „Majestate Imperială, nu voi putea uita niciodată frumusețea Schönbrunnului şi nici pe doamna Maria Jerița cântând la Hofburg *Flautul fermecat"* Nu se stinseseră bine vorbele generalului că se şi auziră cuvintele soției sale, Barbara: „Ce amurguri pe Valea Dunării! Câtă tihnă prin Styria, Carinthia, Carniola; cum se aude pianul cântând prin toate aceste trei provincii...". După câteva momente de linişte se auzi vocea lui sir Douglas Hare, reprezentantul Regatului Unit al Marii Britanii: „Eu şi cu soția mea, Sarah, am fost prin Transilvania, la gorunul lui Horea, la mormântul lui Iancu; nici n-am ştiut că există asemenea minuni... ". „Voi ați fost la gorun şi la mormânt, interveni consulul Noii Zeelande; ei bine, eu m-am înfundat prin Galiția, prin orăşele noroioase, m-am iubit cu evreice cu miros de usturoi, am stat sub nişte ploi pe care niciun scriitor nu le-ar putea descrie...". „Da, da, e bine, spuse un senator canadian, dar ar trebui să scormonim peste tot şi să readucem la lumină statul sau, mai probabil,

imperiul acela.” După aceste vorbe, ca la un semn, întreaga audienţă s-a trezit. S-au trezit de-a binelea bărbaţii, femeile, cu energiile fizice în curs de refacere, dar cu sufletele marcate de o neobişnuită tristeţe, de un şir de regrete cărora nu le puteau găsi, pentru moment, o provenienţă cu totul şi cu totul exactă. Tot ceea ce putură să constate distinşii anglo-saxoni era faptul că în marea sală a conferinţei de presă, în afara lor, nu mai era absolut nimeni. Dispăruseră şi dansatoarele, şi bărbatul cu plete, gât lung şi ochi mişcători, şi... mai ales Josefus Pipper, mai ales Josefus Pipper...

Generalul Westmyn Clarck, cu relaţiile sale binecunoscute la Departamentul de Stat şi la Biroul Oval, obţinu bani şi o escadrilă de şase aparate pentru a porni în căutarea personajului *Josefus Pipper.* Se îndreptară, fără ezitare, dincolo de ocean, spre zonele cu care avuseseră de-a face în visele lor. Găsiră cu greu arealul acela, probabil presupusul *Imperiu,* dar nicio provincie nu mai semăna cu cele pe care le văzuseră ei în somnul lor misterios. Erau alte Carinthii, alte Styrii, alte Galiţii, alte Carniole. Tocmai se pregăteau, dezamăgiţi, să se întoarcă peste ocean, când, unul dintre piloţii escadrilei, instruit în problemă, ceru să se execute un zbor cât se poate de jos, pe deasupra unor sate care ar fi putut aparţine cândva fabulosului Imperiu. Intr-unul din acestea, folosind instrumente optice ultraperformante, văzură un bătrân stând într-o curte, aşezat pe un chaise-long vechi, făcut de o casă de mobile din Boemia, „Kalafuss”. Nu mai aveau niciun dubiu că-1 găsiseră, în sfârşit, pe cel pe care-1 căutau. La semnele şi strigătele lor, bătrânul le aruncă o privire apatică, după care îşi aţinti ochii în pământ. „Vrea, cu siguranţă, să moară, spuse generalul Westmyn Clarck, dar, după câte le-a trecut, va avea mari dificultăţi de înfruntat în truda aceasta a lui...”. Îl mai priviră cu toţii o dată pe omul salvat din Atlantic, după care, turând motoarele avioanelor, o luară în direcţia ţării lor de peste ocean.

Ochi rapid... ochi interior

... Ape mari, umbre, o spaimă pe sub brazi, turnuri, trenuri, pasageri din secolul trecut, o frunză ruinându-se sub ploi, mâinile lui alunecând, înainte, la un metru, o piatră, pat desfăcut, toropeală, ceva greu, murind pe radio, deget pe butonul soneriei, petală atingând pământul, pe râu, un port-moneu, building, păsări de curte, alergând cu prăjitura, aceiaşi nasturi ai cămăşii, mama în genunchi în fața porții, un cauc în supa fierbinte, linişte umedă, frumusețea unui alt oraş, o cută pe sub ochi, clipe de pace prin casă, ai agățat iarăşi covorul, dreptunghiular medicamentul, dulapul cu uşi încremenite, dispare vaporul în zare, fire de salivă înghițite de batistă, verigheta scoasă de pe deget, drumul înghițit de roți, seara, rotunjind gutuile, soția pregătindu-se să plece, cu capul în pernă şi una dintre mâini relaxată, liliacul zburătăcind prin casă, fruntea rece pentru totdeauna, statul modern în clare conture, aburul din pâine, din sânge, din cafea, scriitor necunoscut cu cravată, biblioteca la vale pe roți, domnul psihiatru e atent, discret volanul spre dreapta, straturi de imagini, nediferențieri, cereri, permise, bilete, literatura unui parc, gene căzând în pârâu, gândacul pe calculator, fruntea ca praful de cretă, un toc subțire pe scări, vechiul scârțâit al porții, mai singuri, mai singuri, toamna cu un şal pe umeri, puțin cam greu penelul, acestor pietre li se spune munți, păduri de candelabre, cam atât de la Biblie la Coran, cer morții lumânări, ieşirea treptată din boală, portretul lui Petru cel Mare, o clipă, ceasornicul revine din ceață, un andante prelung, câțiva buni kilometri de vene, adio, rostesc, amurgul trecând printre plopi, pene şi sânge, curcubeu, nu poate bea o limonada, se uită totuşi înapoi, alte gări, alte macaze, nu mai trăieşte nimeni din fotografie, bătrâna noastră servitoare, în spatele cuştilor e vânt, moarte cu vizieră, oase lungi, pacea ca un şarpe cenuşiu...

Mic jurnal american

Nu mi-e ruşine să scriu câteva rânduri despre o călătorie în străinătate, mai exact, în Statele Unite. Cu zece-cincisprezece ani în urmă ți-ar fi fost, pentru simplul motiv că majoritatea copleşitoare a românilor nu voiajau atunci niciunde. Şi, într-un astfel de context, să vii tu, cu impresiile tale, evident literaturizate, despre Veneția, Domul Invalizilor, *Capriciile* lui Goya suna cam a neobrăzare. Şi, har Domnului, neobrăzați din aceştia „subțiri" am avut destui. Trebuie să mărturisesc că un drum în Statele Unite mă tenta, nu însă şi mijlocul cel mai uzitat prin care se ajunge acolo, şi anume, avionul. El îmi crea o spaimă difuză, o stare de nelinişte ce, de la un ceas la altul, dobândea intensități diferite, îmi apărea ca o imensă mână rece ce te-ar putea prinde de guler în orice moment, spre a te azvârli într-o eternitate şi mai rece. Pentru a curma cât de cât acest gen de emoții nocive, cu 48 de ore înainte de plecare, am început să-mi bombardez creierul cu sedative. Treptat, întunericul din mintea mea s-a risipit şi m-am urcat în Airbus-ul de New York mai calm decât aş fi fost la abordarea unui accelerat nocturn spre Bucureşti. În timpul zborului mi-au devenit foarte drag pilotul Petcu şi foarte apropiate stewardesele, pe care, din respect pentru curajul de-a sta zile întregi în văzduh, nu le-am sâcâit cu absolut nimic. Am avut chiar „tupeul" să privesc prin fereastra avionului în jos. Câte nu-şi dădeau întâlnire pe covorul nesfârşit al norilor... Depărtarea de cei dragi, absoluta linişte a sferelor, micile spaime omeneşti strivite de frig şi singurătate, „nimicul", „nicăieriul" cu somptuoase peruci făcute chiar din nori, seniori ce nu-mbătrânesc şi nu mor niciodată. Apoi, se prezentă la vedere Atlanticul... Prin plasa laxă de nori, el îmi trimite semne din mai multe direcții... În primul rând, din gropile lui adânci, unde, dacă te ascunzi, alături de tihnitele vietăți abisale, nu te mai găseşte nici Securitatea, nici K.G.B.-ul, nici F.B.I.-ul, nici Mossad-ul; pe urmă, din freamătul valurilor cu franjuri de

rechini; şi, în sfârşit, dintr-o istorie numai a sa, cu pagini pe care scrie Napoleon, Cristofor Columb, Amerigo Vespucci, Alvarez Cabrai, „Titanic." Prin alternanţă, fireşte, mă uit şi prin avion... La o primă vedere, un grup de oameni ce zboară spre America. Nivelul intelectual nu pare a fi prea ridicat (ar fi fost culmea să călătoresc cu Academia Română). Femeile ceva mai în vârstă par mai toate nişte găini pleoştite de oboseala drumului; cele mai tinere, un fel de ciudată combinaţie între soţia „socialistă" şi dama atinsă iremediabil de microbul Occidentului. Bărbaţii, tineri, bătrâni, nu sunt şarmanţi deloc. Par greoi, iar unii dintre ei, desfiguraţi de incertitudinea voiajului. Pot fi detectate în această masă cenuşie şi vreo câteva perechi de englezi... din Regat. Ei, cu bărbi bine stăpânite din foarfece, distanţi, uşor îngheţaţi; ele, cu o expresie de „totul îmi miroase", pentru care un şut într-un anumit loc ar fi fost lucrul cel mai potrivit. Pot să spun cu siguranţă că printre zburătorii spre America n-am văzut nicio fizionomie de marxist sau comunist de omenie. Să fi fost cam ora 12 când s-a terminat şi cu Atlanticul, şi cu aerul rece al Labradorului. Ni se aduce o ultimă masă, după care, cu gândurile aiurea, se completează un soi de formulare pentru trecerea prin vama americană. În sfârşit, avionul coboară, norii dispar în mod miraculos şi sub noi, foarte aproape, e un asfalt cenuşiu de care de-a dreptul ţi-e drag... În fapt, spinarea aparent fără sfârşit a aeroportului „J.F. Kennedy"... Ce-mi intră în raza vizuală imediat? Nu foarte multă lume, autobuze, cărucioare cu negri la volan, cabine telefonice, culoare ce duc spre interiorul Statelor Unite. Pe mine, de aici, un alt avion va trebui să mă salte spre Detroit. Până atunci, până la noul zbor, o bere totuşi, într-un bar, unde o negresă, încercând să repete după mine, spune de câteva ori piţigăiat „Rumania"... În fine, plecarea, cu un grup de „zburători" americani, spre avionul de Detroit. Pe drum (coridoare, cotituri, birouri de informaţii, coborâri de nivel) mă gândeam la grandoarea aparatului de zbor şi, când colo, dau de un

fel de „bojdeucă”, altfel zis, de un avion mic, vetust, în care am păşit „ca vodă prin lobodă”. Personalul „păsării”, compus din doi bărbați şi o stewardesă, veseli nevoie mare. Decolarea, spre deosebire de Airbus, se face cu un puternic hârâit de motoare. În timpul zborului, care e totuşi fără clătinări, mă mut, fără niciun fel de interdicții, de pe un loc pe altul. Vreau să fumez, dar mi se face semn că nu e voie. În tot acest răstimp, vechitura înghite milă după milă. La un moment dat unul dintre „oficialii” avionului îmi arată, folosind degetele, că până la destinație mai sunt douăzeci de minute. Cred, totuşi, că n-a trecut atât până când sub „aparat” apare o mare de lumini. Aterizarea e realizată cu măiestrie, mai exact, aproape că nu se simte contactul cu pământul. Nu resimt nicio bucurie specială când am sub picioare ceva sigur, solid: Aeroportul Detroit, deci, statul Michigan. Nu sunt departe de Canada, de Marile Lacuri. Lumini, foarte multe lumini peste tot... şi, desprins din mulțime, vărul meu, care mă aşteaptă...

Voi locui ceva mai puțin de o lună de zile la Centrul de Studii şi Documentare Româno-American, amplasat geografic la câteva mile de oraşul Jackson. După ce-mi iau în primire camera, trec la vizitarea aşezământului. Totul – prin ordine, curățenie, confort – îmi readuce în memorie tiparele de viață ale Occidentului. Comparațiile cu bietul nostru Orient românesc sunt inutile şi, de altfel, nici nu se pot face. Pentru a nu mă plictisi, vărul meu îmi propune câteva mici ieşiri cu maşina spre localitățile din jur. Pornim inițial spre Jackson. Rețeaua de drumuri e absolut derutantă. Viraje la stânga, la dreapta, printr-un decor care, ciudat, pare a fi mereu acelaşi. Oricât de neavizat ai fi, îți dai seama că nu te afli-n Europa. Cât cuprinzi cu ochii, case nu prea mari, din lemn, cu pomi şi Moşi Crăciun din becuri colorate prin curți, aglomerații de arbori, uneori chiar porțiuni mai întinse de păduri. Circulația pe şosele e netemperamentală, radical deosebită de cea din Franța sau Germania, numărul maşinilor, chiar şi pe autobenzi, nu e foarte

mare. Intr-un anume fel, aici chiar te poţi odihni la volan. Oraşul Jackson, în ciuda abundenţei de Buick-uri, Dodge-uri, Ford-uri, care mai ales stau prin parcări, şi a unor supermagazine, are un aer dominant patriarhal de început de secol XX. Majoritatea clădirilor au un singur nivel, gara şi autogara sunt vetuste, par sedii abandonate, mai multă pregnanţă arhitecturală având biblioteca oraşului, spitalul, care e chiar amplu, şi vreo două-trei biserici. Surprinzătoare aspectul şi fizionomia oamenilor. Domină la ambele sexe talia mică – rar, exemplare înalte –, iar ca molimă, bântuie obezitatea. Vezi oameni tineri cu picioare groase ca stâlpii, femei – de altfel, cu chip agreabil – deformate totalmente de grăsime, pe ici, pe colo negri, cu privire tâmp-blândă. Toate aceste exemplare pot fi întâlnite cu predilecţie în supermagazinul Meijer, acţionând febril în sectoarele: cărnuri de porc, şunci, pateuri, raţe, gâşte, curcani, felurite maioneze şi preparate de peşte, care, toate, după a mea părere, sunt foarte ieftine – fireşte, în raport cu cât câştigă americanul. Momentul cel mai spectaculos al vizitei la Jackson a fost evoluţia mea şi-a vărului meu la un restaurant unde plăteşti şase dolari şi poţi mânca, în virtutea acestei sume, ceasuri în şir, cu alte cuvinte, cât intră în stomac. Şi noi ne-am umplut farfuriile cu tot felul de mâncăruri, de mai multe ori, privind, totuşi, în timpul masticării, şi la peisajul înconjurător. „Oamenii-balenă” (ambe sexe), cum li se spune obezilor aici, erau la datorie. Unul, mai ales, se uita la produsele din farfurie cu o expresie voluptos-fascinată, de parcă ar fi avut sub nasul său nu sosuri, fripturi şi ouă umplute, ci bulgări de aur...

Zile petrecute cam între zidurile Centrului de Documentare, spectator la pregătirile pentru Crăciun. Aici sărbătoarea are sens, pentru că miracolul Naşterii Domnului primeşte şi o frumoasă decoraţiune exterioară. Cumpărarea pomilor e un eveniment. Mergi cu maşina (aici totul se face cu maşina) un număr de mile şi, la un moment dat, dai cu ochii de

un fel de intrând într-o pădure de brazi. Acolo, apți pentru a fi tăiați de cumpărători cu firizul, se află pomi, aduşi în case ulterior de Moş Crăciun. La împodobirea pomului se adaugă, tot pe plan material, prepararea mâncărurilor. Existând tot ce e necesar la dispoziție, singura problemă e alegerea genului de fripturi, de torturi, de aperitive, de băuturi. Sărbătoarea aceasta mare, care, la noi, în România, din cauza sărăciei, poate apărea şi ca o povară, aici e o mică dezlănțuire de forțe vitale, un îndemn spre bucurie, o raza de lumină în, hai să zicem, cenuşiul existenței. „Centrul Româno-American" e înconjurat de spații mari, relativ singuratice. Poți ajunge, spre exemplu, cu pasul, la un fel de pădure, vara, plină de sconcşi, acum, însă, străbătută doar de un vânt înghețat. Dacă ieşi să te plimbi pe şosele ceasuri întregi, ceasuri întregi e stăpân acolo domnul „Nimeni", aşa că tu poți să faci ce vrei pe aceste trasee, să cânți, să gesticulezi, să te rogi, să te uiți la norii cenuşii de sus sau pur şi simplu să-1 aştepți pe Dumnezeu să-ți atingă fruntea. Despărțirea de cei de acasă o resimți ca pe un dureros poem, dar lecuire pentru starea aceasta nu există...

Prima zi de Crăciun, cu zăpadă puțină, dar cu un frig statornic ce nu permite termometrului să coboare mai jos de 12 grade. De dimineață cerul e neguros, apăsător, dar, ca printr-o minune, nu se simte nici cea mai vagă pală de vânt. În casă e deocamdată linişte – nu e, de fapt, nici ora şapte –, singurul activ, bâzâielnic, s-ar mai putea spune, fiind vărul meu care şi-a început, în subsol, obişnuita partidă de ridicat greutăți. În timp ce lucrează ascultă colinde şi vorbeşte singur. Pe la ora 9 suntem gata de plecare la o mică mănăstire, pentru slujba de Crăciun. Drumul până acolo e frumos, aceleaşi zone de vegetație potolită, fâşii de zăpadă strălucind sub un soare rece, line unduiri ale şoselei pe care alunecă automobile conduse paşnic, cu „viteze de Crăciun". Intrăm, familia vărului meu şi cu mine, în bisericuța mănăstirii, altfel zis, Într-un mediu intim, religios, unde doi preoți servesc în engleză şi română, iar

credincioşii dau răspunsuri cântate la momentele oportune. La sfârşit, împărtăşania şi un scurt discurs al unuia dintre părinți. Revenim cu toții acasă, în jurul orei 13, pentru prânz. Masa e foarte bogată, dar abstinențele legate de vârstă, tenace. Ochii cer curcan, fripturi de porc, ouă umplute, felii de tort, frişca, prăjituri mărunte, dar buletinele de analize spun statornic: „Nu se prea poate, nu se prea poate!”... În jur de ora 4 vorbesc cu Monica la Braşov şi ceva mai târziu cu Mirciulică la Timişoara. Veşti amestecate, şi bune, şi rele, dar, din fericire, nimic alarmant. Ziua se încheie calm, cu o scurtă plimbare nocturnă, făcută în compania vărului meu, prin pustietățile din jurul domiciliului său. Luăm în paşi un mic cimitir, porțiuni de câmp, un capăt de pădure, câteva stele filtrate de un întuneric profund. Discutăm despre politică, bătrânețe, doamna Ştefănescu, zisă „Capra”, căzută într-o prăpastie, demult, despre gafele comise în viață, tulburați când şi când de farurile unor maşini. Seara privim televizorul. Reclame plicticoase, ştiri amestecate, senatori, futbol american, buletine meteo chiar liniştitoare. A doua zi ne deplasăm cu toții în oraşul Ann Arbor, unde se află, printre alte batimente importante, Universitatea Michigan. Pe drum, panouri ce indică direcțiile Detroit, Chicago şi ale altor localități mai mici pe care, evident, nu le voi vedea niciodată. În Ann Arbor, prin comparație cu Jackson, mult mai multă lume umblând pe jos. „Oamenii-balenă” sunt parcă mai rari, predomină taliile mici şi mijlocii şi cele mai ciudate „mutre”... Fețe lungi, cu nasuri ascuțite, frunți înguste şi urechi clăpăuge, obraji şi buze cărnoase, maxilare pronunțate prelungindu-se-n jos cu bărbi, un amestec greu de imaginat de bizarerii fizionomice, totul extrem de departe de ceea ce noi, europenii, credem ca ar fi americanii: trupuri atletice, trăsături regulate ale chipului, talie peste 1,80, maşini umane debordând de energie, şarm şi vitalitate. Privindu-i de la o oarecare distanță, ai senzația că te afli în fața unei comunități nevinovate, inocente, mai exact, un fel de copii capabili să se

distreze şi cu prinderea unor fluturi. E, desigur, aceasta numai o impresie... La Universitatea Michigan din Ann Arbor e student la medicină A., fiul vărului meu. Părinții i-au cumpărat o garsonieră în oraş, situată la etajul 19 într-un bloc care cred că are 25 de niveluri. De sus, perspectiva Ann Arbor e foarte frumoasă, nici gigantism, nici dimensiune mică, ci mai degrabă ceva abordabil, aproape intim, pe un fond de discretă singurătate geografică. În succesiunea rapidă a acelor zile, într-una din după-amiezi, am fost cu N., soția vărului meu, la colegiul în cadrul căruia ea predă unor studenți istoria. Am luat contact cu o serie de clădiri geometrice, părți componente ale unui corpus arhitectonic mare, numit campus universitar. Sălile de predare, igienice, curate, cu mobilier nestresant, cu hărți mai peste tot şi cu posibilități de a utiliza în actul redării o aparatură de ultimă oră. N. are şi un cabinet personal, la colegiu, prevăzut cu o bună bibliotecă de specialitate, cu tradiționalul computer şi cu o mulțime de reviste printre filele cărora îl văd, în mai multe rânduri, pe țărănosul Nikita Hruşciov. În incinta campusului se află şi o sală de sport, prevăzută cu aparate care te ajută să alergi, să te ridici pe tine însuți prin propria-ți forță musculară, într-un cuvânt, să faci eforturi drastice pentru cheltuirea caloriilor suplimentare. Am văzut aici câteva interesante personaje: *Domnul de 75 de ani:* figură energică, nas proeminent, lasă impresia unui om iubitor de oxigen. Nu e caraghios în mijlocul aparaturii. Inițial, pe o bandă de cauciuc „nervoasă”, merge rapid, pe urmă, pe o bandă şi mai nervoasă, aleargă. O face cam zece minute, după care, nesfâşiat de gâfâieli, cu pas chiar academic, trece la un aparat unde-şi „munceşte” abdomenul. *Tataia:* 82 de ani, chip apatic, cam plictisit de toate. Se cațără pe-o bicicletă şi rulează. Ritm submediu, menținut totuşi câteva minute. Îşi continuă programul cu discrete trageri în brațe. Pe urmă, meticulos, pe cântar. Prins ca într-o plasă de falimentul fizic... *Blonda grasă:* cam 1,70 înălțime, depuneri masive de, iertați, „clisă” pe fese şi

picioare. Sâni ca nişte clopote, gât de măcelar. Se zbate minute în şir pe un aparat care face să-i salte în stânga şi-n dreapta surplusurile. În ceea ce o priveşte, în perspectivă, o inevitabilă obezitate... *Bruneta:* singura care nu făcea niciun fel de notă discordantă cu sala de sport. A alergat fără mari forturi „pe bandă” circa cincisprezece minute. A mers apoi alte cincisprezece minute, foarte repede, pe banda adecvată pentru acest mod de deplasare. Uşor antipatică – pentru a nu zice mai mult – ca figură, dar asta e altă poveste... *Omul cu proteja la genunchi:* un fel de pierde-vară printre aparate. Puțin pe bicicletă, două-trei trageri în brațe, cinci-şase exerciții pentru abdomen şi multă, multă plimbare. Netranspirat vine, netranspirat pleacă... *Gâfâilă:* făcut parcă din gelatină. Lipsă totală de rezistență la efort. Căştile radio aplicate pe urechi îl fac şi mai ridicol...

Se apropie Anul Nou şi, pe fondul acesta, vechile revelioane tropăie ca nişte cai în urma mea. Au fost frumoase, au fost urâte, au fost nicicum?... Iată o întrebare la care n-aş putea să răspund exact. Pur şi simplu au fost, cu băuturi, cu mâncare, cu dans, cu glume, cu o senzație sălcie în gură spre ora patru dimineața... Revelionul ce va urma îşi va face arderea pe pământ american. De sub luminile lui se văd, nu prea încântători, anii bătrâneții. În ,,’98-ul” încă neterminat, care mi-a pus pe tavă, în marea lui bunătate, o operație, o călătorie în America, o carte, termin cu mare părere de rău *Diavoliada* lui Bulgakov...

Am părăsit statul Michigan fără niciun regret. Nu mă îndreptam spre o lume mai bună (ştiam ce lăsasem acasă), dar aceea de care mă despărțeam n-ar fi putut niciodată să devină a mea. Înainte de-a pleca spre Detroit, m-am mai plimbat o dată pe drumul ce-l făcusem de zeci şi zeci de ori în timpul excursiei americane. Copaci mari, veverițe, o zăpadă de sticlă, lătratul îndepărtat al unor câini. În fine, maşina porneşte şi, cu fiecare învârti-tură a roților, sunt tot mai aproape de primul

avion... De-abia cel de-al doilea mă va trece oceanul. Noaptea, cu o mulțime de oameni dormind duşi în scaunele lor...

Strigarea catalogului

(... la douăzeci de ani de la absolvire)

1. Atlas Abraham: Imediat după terminarea facultății au început să-mi cadă dinții. Lucrul acesta m-a demoralizat, astfel că nu mi-am putut lua nici măcar doctoratul. M-am căsătorit aproximativ din dragoste, în urmă cu zece ani, cu fiica unui preot. E o femeie care miroase permanent a gutui. Locuim într-un apartament modest, unde, în câteva rânduri, în carne şi oase, ni s-a arătat Van Gogh. Realitatea contemporană ne plictiseşte pe amândoi. Mă bucur foarte mult că toți foştii noştri profesori sunt în viață şi că lor încă nu le cad dinții.

2. Buiga Alexandru Thomas: Decedat, în împrejurări misterioase, în insulele Ferroe. Ne vom aduce întotdeauna aminte de el pentru felul în care vorbea, întrebat şi neîntrebat, despre fiecare dintre cele trei colțuri ale cravatei de pionier.

3. Cadetu Sextil: Eu, ce să vă spun?... Recent am luat o bătaie de la părinții naturali şi adoptivi ai soției, în hall-ul teatrului din orăşelul în care trăiesc. Poate pe mulți dintre colegi i-ar interesa să le spun ceva despre păsările mele de curte sau despre delfinul care din când în când mă vizitează. Îmi pare rău că fostului nostru şef de clasă, Atlas Abraham, îi cad fără contenire dinții...

4. Curcubeu Dorina: Să ştie toată lumea din sală că „Tatii” şi „Macii” erau numele de alint ale părinților mei. Pe bunica mea o chema, tot după numele de alint, Chia şi ea-mi făcea temele la matematică. Sunt singură, trăiesc într-un sat şi fumez multe țigări „Mărăşeşti”...

5. Dotobanțu Saul: Anul trecut am câştigat la „Loz în

plic” o excursie în Tahiti. Trebuie să vă mărturisesc, cu regret, că tot ce ne-au spus profesorii noştri de geografie în legătură cu acele locuri au fost în cel mai bun caz nişte minciuni. Peste tot e plin de meri, duzi, peri şi aproape nici urmă de palmieri, cocotieri, arbori de cauciuc. Maimuțe puține, şerpi cu clopoței, la fel. Nici urmă, iarăşi, de nu ştiu câte specii de fluturi tropicali. Am îndoieli că marele pictor Gauguin ar fi agreat flora – eu aş zice bălăriile – de aici. Mulțumesc profesorilor şi colegilor de față că au introdus în meniul aniversar mâncarea mea preferată. .. pâinile cu marmeladă!

6. Eva Maria: Ştiu toți cei de față că eu am fost mereu ultima din clasă. De aceea mi se şi spunea „Lanterna”. Dar aceasta e de mult istorie. Actualmente, locuiesc la Caracas, fiind una dintre cele mai mari actrițe ale Americii Centrale. Serialul cu opt sute de episoade în care dețin rolul principal îl veți vedea curând. Soțul meu, care e foarte mândru de mine, locuieşte la Caracal. Şi viața lui e un fel de serial. Ne vedem o dată la cinci ani. De regulă, în insula Sfânta Elena. Suntem doi oameni fericiți. Poate odată şi odată ne vom scrie şi memoriile.

7. Faur Teodosie: Sunt un om căsătorit, cu copii, gospodărie la țară, fără datorii la stat sau persoane particulare. Am venit pe jos, dar cu multă plăcere la această întâlnire. Mulțumesc încă o dată domnilor diriginți pentru lucrurile aproape folositoare ce le-am învățat de la ei. În încheiere, fac tuturor celor prezenți aici o mărturisire... De vreo doi ani încoace, aproape noapte de noapte, visez amfiteatre, crucifixe şi pisici cu capete extrem de mari. Adevărate mingi de handbal cu ochi galbeni. Am fost sfătuit, pentru a scăpa de aceste neplăceri nocturne, să-mi vând fânul şi, cu banii obținuți, să fac o excursie în Bangladesh. Dragii mei, de-aş scăpa măcar de acele pisici...

8. Gheo Wilhelm: De zece ani de zile sunt om de afaceri. Fac export de sicrie în Europa Centrală şi de Sud-Est. „Lăzile mele”, dacă pot să mă exprim astfel, au început să fie

cerute şi în anumite ţări asiatice. Se pare că toţi cei ce le ocupă nu se simt chiar atât de singuri în ele. Am cu mine un aparat de proiecţie şi, dacă domnii profesori şi, fireşte, şi dumneavoastră doriţi, pot face, în timpul mesei festive, prezentarea câtorva dintre produsele „Gheo”.

9. Hefaistos Gelu: Cât mă bucur, cât mă bucur... că sunt aici cu voi chiar şi pentru câteva ore! Trebuie să vă spun – şi-mi cer scuze pentru aceasta – că viaţa mea acasă e un infern. Socrul meu, de dimineaţa până seara, cu câteva mici pauze, cântă din gură, frunză şi fluier muzică populară. Nici eu, nici soţia mea nu avem ce să-i facem! Soacra mea, căreia Dumnezeu i-a dat o sănătate de bronz, umblă prin casă, tot de dimineaţa până seara, în costume populare. Catrinţe din Moldova, laibăre de nu ştiu unde, cojoace nici atât nu ştiu de unde. Credeţi-mă, sunt om şi m-am săturat de atâta folclor! Noroc, mai mult, mare şansă, că mai am, la serviciu şi în blocul în care stau, câţiva amici cu care pot discuta mai ales mitologie... Trec orele, controalele şi noi dă-i şi dă-i cu Sisif, Icarus, Tezeu, Melpomene, Siva, Krişna, Issis, Ossiris... Să vă ajute la toţi Dumnezeu!

10. Izidor Culcu: Locuiesc în ţinuturi foarte îndepărtate. Am mers aproape un an pentru a ajunge aici. O bună bucată de vreme am fost însoţit de animale foarte frumoase. Poate se mai simte încă, în hainele mele, parfumul unor păduri din care întunericul iese rar. Până la ora actuală nu am nici soţie şi, fireşte, nici copii. Aş vrea să iau cu mine câteva prăjituri dintre cele ce ne vor fi servite la masa festivă şi ultimele răsuflări ale domnilor profesori. Ţin să vă spun că mulţi dintre prietenii mei au murit nemângâiaţi, ştiind că locuiesc în ţinuturi atât de îndepărtate...

11. Julien Gheorghe: Vreau întâi să mulţumesc colegului Tadjicovici Carol pentru felul minunat în care a organizat întâlnirea noastră. Sunteţi curioşi, desigur, să aflaţi câte mi s-au întâmplat în anii scurşi de la despărţirea de liceu...

Multe, foarte multe... Am fost în Statele Unite, pe lacul Baikal, în munții Verhoiansk şi Sihote-Alin. Am condus expediții la poli, la Ecuator, pe insule din Mările Sudului. Cu scafandri de renume m-am lăsat în adâncuri, cu alpinişti de mare performanță am urcat creste de gheață... Şi de ce credeți că le-am făcut pe toate acestea?... Pentru a-mi regăsi soția, pe Tullia, fiică de baroni venețieni, cu arbore genealogic ce coboară până la debutul Cruciadei a Treia. Dar de singur, tot singur sunt. Am acum, însă, o informație potrivit căreia ea ar fi fugit prin satele noastre ce n-au ieşire la şosea şi cale ferată. Poate, până la urmă, am s-o găsesc; dar, dacă-mi va spune că, deşi descendentă a atâtor rânduri de baroni, s-a îndrăgostit de noroaie, garduri într-o rână, dulăi ce dau buzna peste tine, ceasuri ce merg după lună şi soare, am s-o las cu sufletu-mpăcat în mediile acelea. Iar eu, cheltuindu-mi cu dram fiecare bănuț din salariu şi pensie, voi aştepta întâlnirea noastră de treizeci de ani, pe care poate că tot colegul nostru Tadjicovici Carol o va organiza.

12. Limonadă Petru: Tot ce pot să vă spun, dragi profesori şi colegi, este faptul că eu şi soția mea am adus pe lume un cretin. Adrian, căci aşa îl cheamă, mănâncă, doarme, sparge tot prin casă, dacă-i cădem în mâini, ne bate. Peste o lună va veni un episcop să-i vorbească. Dacă nici aşa lucrurile nu se liniştesc, eu, colegul dumneavoastră, Limonadă Petru, îmi voi pune frânghia de gât. Înainte de a încheia, v-aş ruga ceva: să mă lăsați, la masa festivă, să vă cânt o romanță în care, la un cules de struguri, o doamnă se îndrăgosteşte aşa, din senin, fără să ştie nici ea de cine...

13. Maioru Tybolt: Stimaților, uitați-vă bine la mine! Arăt pe dinafară ca un măr domnesc, dar dac-ați şti ce-i pe dinăuntru... Ficatul mi-e de plastic, inima cu valve de porc, un plămân lipseşte, rinichii semiblocați, bineînțeles, în gură proteză, lentile pe retină, mici aparate auditive în urechi, perucă. Şi, cu toate acestea, nu mă las... Caut să-mi fac pensia

cât mai activă... Cel mai împlinit mă simt atunci când reclam. Pe cine?... pe X, pe Y, pe Z, la poliție, la fisc, la primărie, la tribunal, peste tot unde se pot depune astfel de acte. Întocmesc textele cu atâta migală, scriu caligrafic, ca şi istoricii noştri călugări ce copiau prin mănăstiri documente şi cronici. Şi pe voi am să vă ard, căci nu se poate să n-aveți musculițe pe căciulă. La masa festivă voi participa, dar de mâncat, voi mânca din propria mea traistă.

14. Năpastă Aurelius: Am ascultat tot ce ați spus, iubiți medici, ingineri, ofițeri, până acum. Fără fraze căutate, fără zorzoane, fără elegante de vorbire, ați fost nemaipomenit de sinceri. Am să fiu şi eu la fel, chiar dacă voi relata puțin haotic... Am vrut să-mi schimb numele de Năpastă, dar n-am reuşit; am vrut să nu mai fiu năpastă pentru alții şi iarăşi n-am reuşit; m-am căsătorit oarecum din dragoste, dar soția n-a suportat să i se spună doamna Năpastă şi m-a părăsit; acum un an, obținând viză pentru S.U.A., am fost dat jos din avion pe motiv de „năpastă" şi, ca să închei, pe aceleaşi considerente de nume, nu pot ocupa, deşi mi s-a oferit, în orăşelul meu, directoratul comisiei de intervenții rapide în caz de inundații, alunecări de teren, cutremure, invazii de lăcuste, țânțari, fiare sălbatice. A fost lansată imediat fraza: „Dacă e ceva, fiți liniştiți, ne salvează domnul Năpastă"... Mi-e greu să vă spun, dar aproape că vă invidiez pentru numele voastre creştineşti...

15. Ou Finetta: Cincisprezece ani am stat singură şi, iată, de două săptămâni sunt doamna Ou! Vă îmbrățişez pe toți şi vă doresc să simțiți fericirea concret, ca pe un şnițel, ca pe o frigăruie, cum o simt eu acum. Soțul meu conduce turme de oi, e în plin sezon cu ele, de aceea n-a putut veni şi el aici. Deocamdată, mândria căminului nostru recent înfiripat e un dulău pe care-l cheamă „Carpați"...

16. Prota Vasilica: Toți ați vorbit până acum despre copii, am s-o fac repede, repede şi eu... ei sunt mândria noastră... Pe cea mai mare o cheamă Rozalia, noi îi spunem

Rozy... avea numai zece peste tot: istorie, geografie, matematică, sport... cădeau profesorii de pe scaune când răspundea. Acum e contabilă, la casa ei, Doamne ajută... Pe cea de-a doua, Lizi, clasa a XII-a, a şi cerut-o în căsătorie directorul liceului, un băiat de zahăr... dar noi i-am spus: „E-n regulă, după bacalaureat”... Avem şi-un băieţel, se pregăteşte deja pentru Academia de Jandarmerie, faza de începători... da... şi încă un băieţel... chiar, chiar băieţel... ni 1-a dat Dumnezeu mai târziu... el e clasa a doua, dar învăţătoarea a căzut de mai multe ori de pe scaun când el a răspuns... ştiţi, şi cu asta termin... i se spune deja „Inspectorul”... lui Dănuţ, căci aşa îl cheamă... Oricum, mulţumesc pentru aplauze şi la masa festivă o să vă mai povestesc câte ceva despre ei, despre copii...

17. Radu Vasile: Voiam cu totul altceva să vă spun... să vă urez la mulţi ani, prosperitate, dar mi s-a întâmplat un lucru straniu... Stând de vorbă cu prietenul şi colegul nostru Tadjicovici, am simţit o mică explozie în vârful ţigării şi doi ochi de sus, din tavan, m-au străpuns ca o sabie... Mi-e frică acum şi să vă spun ce gândesc... Uitaţi, să lăsăm de-o parte, cel puţin pentru un timp, afacerile, furturile, furtuleţele, furticulele, soţii, soţiile altora, tentativa de-a deveni V.I.P.-uri, maşinile luxoase, ipocriziile, superiorităţile, voiajele pe nu ştiu unde şi să ne întoarcem spre lucrurile simple: concedii modeste, mese frugale, haine fără zorzoane, tramvaie, autobuze pentru deplasare, contacte cu animale inocente, capra, oaia, găina, o garsonieră, cel mult un apartament cu două camere şi împărtăşanii peste împărtăşanii... S-ar putea, auzindu-le pe toate acestea, să spuneţi că mi-am pierdut minţile, dar mie mi-a explodat ţigara şi acesta e un semn, şi nu de la oricine, ci cu siguranţă de la Cel de Sus! Dacă nu vă supăraţi, la masa festivă vin, dar voi bea numai apă şi voi mânca doi pesmeţi. De fumat, nici vorbă, căci mi-e teamă, cum să vă spun, de o noua explozie...

18. Sos Tudorel: *Cei aflaţi în sala de strigare a catalogului aud următoarele de pe o bandă de magnetofon:*

„Regretul meu de a nu fi alături de voi în aceste momente festive e mare. Când ne-am despărțit, în urmă cu douăzeci de ani, ori nu v-am lăsat nicio impresie, ori pe aceea că sunt o ființă cenușie, de serie. Așa am și fost până nu demult, mai exact până în urmă cu cinci ani. De atunci, însă, lucrurile s-au schimbat! Intr-o dimineață ce nu prevestea nimic deosebit, am găsit în baie zece saci plini de lire sterline și dolari. Și un bilețel pe care scria: «Vei folosi acești bani pentru răspândirea folclorului românesc în lume!»... Nu eram instruit în dansuri populare, strigături etc., dar contra cost am devenit, în foarte scurt timp. Și, așa cum suna porunca, am luat-o grabnic la drum. Mi-am zis: «N-are rost să încep cu spațiul Schengen, America de Nord, Commenwealth, ci cu insulele mai puțin aflate în marele circuit al civilizației actuale». Când voi, dragii mei colegi și profesori, ascultați vorbele mele, eu mă aflu prin locurile pline de farmec pe unde, cu decenii și decenii în urmă, cu pensulele în mână, rătăcise și Gauguin. Tahitienii, căci despre ei este vorba, sunt foarte receptivi la folclorul nostru. Insulele arhipelagului răsună de doine, cântece de haiducie, de plecat în cătănie etc. Recent, în fața unei delegații de antropologi anglo-franco-americani, U-Pakona-Pai, cel mai bun solist pe care îl am, a cântat în costum național, mai exact, cu o frunză în față, cu alta în spate, *Radu mamii* și «Vino-ncoace, Turculeț/ Să te prind de gâtuleț/ Să te-nec în râuleț»... Pot să desfășor această muncă de care v-am vorbit pentru că nu sunt nici căsătorit și nici pe nimeni apropiat în țară nu mai am... Din Tahiti, cu toată dragostea, al vostru, Sos Tudorel”...

19. Șoaptă Caius: De la mine să nu vă așteptați să vă spun prea multe... Un accident de avion mi-a tăiat tot avântul... Aș vrea să mai fiu o dată în anii de liceu. Acel fumat pe furiș nu-1 poate egala nimic. Și nici suflatul la răspunsuri, nici copiatul la teze. Dacă aș fi avut doar accidentul de avion, ar fi fost bine, dar a trebuit să suport și o scufundare de vapor... Douăzeci și patru de ore am stat cu colacul între niște valuri

foarte mari. Da, liceul s-a dus şi ce a urmat după aceea n-a mai fost atât de frumos. La masa festivă, dacă vreți, o să vă arăt poze cu un carambol de trenuri, căci am avut parte şi de aşa ceva...

20. Şefu Pantelei: Hei, doamne, domni, ia auziți! Ştie toată lumea... eu eram cam ultimul... şi când venea toamna, la trecut clasa... cine altul decât Şefu'?... dar de-o vreme Şefu'... e şef... la el în curte... şi e curte mare, vreau să zic... trei restaurante, o păstrăvărie, cinci benzinării, relații cu lumea de sus... Poa' să-mi vină oricine acum, dar când i-oi pune BMW-ul în față... gata... la anu' vreau să vă văd pe toți la mine şi de nu v-o plăcea, să nu-mi spuneți pe nume!... Poate, până atunci să am ş-o doamnă... dea Domnu sănătate... şi-om mai sta noi de vorbă...

21. Tadjicovici Carol: Eu mă bucur, bată-vă să vă bată, că sunteți aproape cu toții aici! Mai graşi, mai slabi, mai bogați, mai săraci, mai europeni, mai naționali, dar aici, sub tavanul clasei noastre de acum două decenii. Împreună, bun înțeles, cu domnii profesori, care au optzeci, nouăzeci, chiar o sută de ani. Dar să vă spun şi eu câte ceva despre mine... Înțeleg... e prea mult... aplaudați... păi, atunci, renunț, vă amintesc doar că sunt îmblânzitor de animale; şi, trecând repede de la ale mele la ale noastre, îmi exprim regretul că, din cauza distanțelor la care se află, Stancu Donatello, Tui Mariana, Tăticu Albert, Popamfu Agripina, Rom Lucian, Puzderie Şoimu, Carnaval Mircea nu pot fi astăzi alături de noi. Iar acum, să nu mai pierdem vremea şi să ne îndreptăm cu toții, cu autobuzul ce ne aşteaptă, pentru masa festivă, la restaurantul „Cobra Regală”...

Dintr-o altă viață, parcă

În după-amieze lungi de duminică evocăm monotonia... Probabil că viața se va desfăşura astfel la nesfârşit: „Când e cald te îmbraci mai subțire, când e frig cauți să nu răceşti, dai telefoane, tânjeşti o clipă după mediul rural, călătoreşti cu maşina, cu trenul, te întristezi de moartea unui apropiat, răsfoieşti prin albume, prin scrisori, urmăreşti un film, o piesă de teatru, ai vrea să participi la o spargere, să provoci un cataclism, îți pâlpâie în suflet o speranță”... toamna aceasta va fi la fel de lungă ca şi cealaltă, te gândeşti că lucrurile puteau sa se petreacă şi altfel...

Prin fereastră, printre plopii umezi, se vede o clădire mare, un fel de depozit de hârtii: Tipografia. Ea e condusă de un domn înalt, bolnav de diabet. El e conştient de moartea ce-1 aşteaptă şi totuşi lucrează, se ocupă de maşini, procură lapte, sifon, vitamine pentru „turele de noapte”, e alături de scriitorii ce se luptă să-şi vadă editate cărțile. Un om excelent ce ne va spune în curând: „Adio”... Printre plopi se mai vede şi-un câmp romboidal unde municipalitatea organizează concursuri de pictură. În zilele acelea meşterii lucrează de dimineață până seara, poți să vezi toate ciudățeniile posibile, profită puțin şi comercianții, „cunoscătorii” nădăjduiesc că, în sfârşit, se va naşte o capodoperă. Prin pereții subțiri ai camerei se aude liftul. O ladă metalică obosită de atâta urcat şi coborât, un loc, în fond, liniştit, unde poți să nu te gândeşti la nimic. E oare cu adevărat urât blocul nostru cu şapte etaje, copilul crescut cu atâta grijă de arhitecți, camionagii, montatori, lucrători cu ziua, caloriferişti?... Privit de departe, seamănă cu un bătrân ce şi-a petrecut ani mulți aşteptând prin dispensare. Are vreun rost să-1 mai descriu?... Uşa de jos zgâlțâită de vânt, scările acoperite iarna de o gheață subțire, pojghiță, cutiile de poştă mereu violate, gingii roşii mustind, parcă de sânge. Deasupra noastră stă un om primitiv, el dând monotoniei un aspect şi mai trist.

Te întrebi mereu ce va mai face... jocuri de cărți până dimineața, chiuvete lăsate să curgă, cântece fornăite pe nas, farfurii, ceşti, pahare sparte...? într-o noapte, având puteri supranaturale, i-am deschis creierul pe când el dormea, curios să văd ce-i înăuntru. O cutie aproape goală, nişte canale-ntortocheate, prin care se scurgea leneş o umoare cenuşie... Se auzea şi un bolborosit stins, filtrat parcă de covoare şi cârpe... Jos, la intrare, se joacă, neobosiți, copiii. Ei nu pretind, deocamdată, mare lucru de la viață: o minge, un cărucior cu păpuşi, pistoale, pene de indieni, mai rar, o bicicletă. Cei mari îi aleargă pe cei mici prin praf, printre crengi căzute, prin spatele unor lăzi de gunoi. Trec ca nălucile pe lângă mame ce țin în mâini pungi cu biscuiți, pe lângă bunici cu răbdarea tocită. Țipetele lor te fac uneori să crezi ca, brusc, dintre zidurile blocurilor, ar fi apărut o pădure. În după-amiezele fierbinți de vară unii se retrag, dispar, cei rămaşi pe afară, deveniți greoi, îşi lasă capul pe pături puse direct pe trotuar. Somn amestecat cu transpirații, resturi de mâncare, bâzâit de muşte... somn pe care-l are, dar de câți ani oare, de câți ani, în blocul nostru cu şapte etaje, înfipt ca o schijă în memorie, şi bătrâna ce stă singură-n apartamentul ei, vizavi de lift, la parter... Numai că pe ea, în plus, o mai tortureazâ şi un vis... Totdeauna, cam după un sfert de oră de odihnă liniştită, oriunde s-ar afla, transportată de oboseală şi pastilele date de medic, apare teroristul, căutătorul de pricini, ginerele, vechi duşman, îmbrăcat ca atunci când era întins pe masă... Pare mai slab şi pe obrazu-i galben are semne că a început o altă viață... „De mâna mea ai să pieri, balabustă, numai eu ştiu ce te aşteaptă, e fixat şi locul, şi ora!”... Of, mereu aceleaşi vorbe, aceleaşi reproşuri, alergatul printre mobile, amenințarea cu înecul, zgâlțâielile. Cât durează, în realitate, lupta, harța, păruiala?... Când se trezeşte e aproape seară, îi vine să spargă oglinda, să acopere tabloul blestemat cu nunta, a fost, oare, o adevărată încleştare?... Lucrurile sunt la loc, intacte, dar

reflexul e de acum făcut şi nemernicul iarăşi o să vină, în fiecare după-amiază, la aceeaşi oră... Şi bătrâna simte, deodată, şi teama, şi singurătatea, şi că în curând zăpuşelile verii se vor stinge... De fapt, o siluetă a început să se plimbe printre pomii din parcul ce mărgineşte calea ferată. Face paşi mari şi notează într-un carnețel: „Frunze galbene, bănci goale, ceață în urma fulgarinului meu, seri căzute repede, păsări puține”... şi, vai... după vorbele acestea, perspectiva ploilor... Cât de ude vor fi toate, uşile, scaunele, trotuarele, galantarele, buchetele de miri... Luni şi luni de zile, sâmbete, duminici, sărbători... Ce umezeală se va instala la sate, prin cimitirele mici, prin spatele morilor, prin gări, unde singurul lucru ce mai rămâne de făcut e să asculți tuşea surdă din sălile de aşteptare. Norii vor coborî jos de tot, vor fâlfâi greoi prin dreptul ferestrelor, vor alunga din parcuri până şi pe cei din urmă singurateci... Plouă, oricât te-ai înfunda în paturi şi perne, tot plouă, n-a mai rămas pe câmp niciun centimetru pe care să nu plouă, poate că şi-n muzee, şi-n sălile de spectacol, şi-n interiorul ermetic închis al ambulanțelor a început să plouă...

Uneori, cineva ne întinde o mână de ajutor, simțindu-ne, pesemne, sufocați de umezeală, de monotonie. Operația începe pe la miezul nopții, noi ne strângem întrebători prin colțuri, parcă alunecăm, cu pereți cu tot, pe o suprafață moale, întinsă, ne despărțim de ceva, ne invadează şi un alt miros, apare o senzație de veşnic, de definitiv... De fapt, camera noastră se transformă miraculos în submarin. Se poate oare imagina ceva mai palpitant decât o călătorie prin boxe şi subsoluri, printre țevi pe cale să se spargă, prin ascunzişuri unde deopotriv-au putrezit şi liniştea, şi umezeala, şi întunericul?... Câte surprize prin ferestruica ovală cu irizări albastre... Familia de rozătoare mari la o binemeritată odihnă. Nici Dumnezeu, în imensitățile lui, nu s-ar putea simți mai liniştit. Dormitorul e un fund de geamantan; printre mobile, o blană de vulpe, o mânecă lungă de capot, un manşon, din care

atârnă un deget de mănuşă. Tatăl, cu o blană discret arămie, în nemişcarea lui, seamănă cu un ofițer ce-şi urmăreşte soldații pe câmpul de bătaie. Dacă ceva nu va merge, va interveni şi el, dar deocamdată totul de bine, se poate rămâne în rezervă. Nu prea departe, dormitând discret pe manşon, mama... Cu o coadă mai scurtă, cu ochi ce exprimă mai degrabă o plictiseală de tot şi de toate... A născut de zeci de ori, a dat cu botul prin otrăvuri, prin marmelade stricate, s-a refugiat cu progeniturile din calea jeturilor de apă țâşnite din țevi, şi-a prins picioarele prin curse, a scăpat miraculos de câini. Ce ți-e şi viața asta! Ceva mai încolo, aproape înfăşurat în capot, fosta căpetenie, zbirul detronat, cu dinții tociți, cu privirea apatică; de fapt, el nu şi-a mai revenit niciodată cum trebuie după ciomegele primite pe când se strecura paşnic prin iarba unui parc. Şi, bineînțeles, cei mici, încă neştiutori, foind prin fundul geamantanului, curioşi să simtă, să apuce ce-o fi, după stâlpul înfăşurat în gudroane şi, mai departe, spre nu ştiu ce cazane, de care tot pomenea bunicul... Deplasarea e calmă, nu se aude nicio bătaie de ceasornic, niciun claxon de camion, niciun clămpănit de pian... Te-ai putea crede pe un alt tărâm, unde umezeala naşte umbre, râsul îngheață, lumina se preface în mii de licurici ce pier. Şi totuşi, nu e propriu-zis o rupere de lume, ci doar o altă față a ei, care, eventual, te poate pregăti pentru călătoria printre betoanele reci ale morții... Aproape că ne putem lipi frunțile de un peisaj secetos de zidărie. Vârfurile pietrelor, mortarul pâclos, cărămizile poroase par nişte vietăți înăbuşite pentru totdeauna în fire de păianjen. Se vor face tot mai mici, se vor pulveriza, până când vântul va trece prin ele, deschizând o breşă enormă, cine ştie, poate pentru vreo lumină, pentru vreun val de rozătoare sau pentru o noapte şi mai adâncă, şi mai de nepătruns. De un cui atârnă o cârpă sub care îşi deschide abdomenul un dulăpior de placaj. Mica mobilă plină de cangrene e totuşi un spațiu locuit, căci din interiorul ei îşi face apariția un cap de broscoi. Câteva secunde de pândă speriată, o contracție – şi

vietatea verde, cleioasă, dispare, cu un^clipocit, în apa sălcie a unei gamele. Ne lăsăm acum mai în adânc, spargem parcă nişte uşi, trosneşte lemnăria unor coridoare, ne prinde un soi de vertij, apoi, din bulboană în bulboană, de fapt, din moloz în moloz, ajungem într-o zonă calmă, aparent uniformă, într-un spaţiu prin care oamenii totuşi mai vin... „Cine a abandonat aici un birou?”... „Nu ştiu”, răspunde ecoul... „...dar maşina de scris...?”... „dar arcurile, sticlele, maldărele de cărţi, de caiete, de reviste?” Ne continuăm călătoria, ne mai hrănesc unele speranţe şi, după ce lăsăm în urmă, în întunericul umed, grămezi de cocs, balast, scânduri, cuie, cofraje, tuburi de gaz, pivniţe, poate chiar foste adăposturi de bombardament, ajungem cu submarinul în faţa unei porţi... Ei, desigur, aici va fi marea surpriză după care alergăm de atâta amar de vreme... Intrăm tiptil, ne izbim de-o cortină, puţin curaj, înainte, frumuseţea se lasă cu greu cucerită. Încă o cortină, două-trei scări şi, deodată, se aprinde o lumină... O voce din adâncuri... „Netoţilor, ce vreţi iarăşi să vedeţi?... Doar aţi mai fost pe aici de nu ştiu câte ori!”

De fapt, avea dreptate marele stăpân ce trăia înecat în prafuri. Mai fusesem de nu ştiu câte ori în împărăţia lui şi de fiecare dată nicio schimbare... timp peste timp, pace peste pace, mormane de uitare, sfeşnice în care cine ştie când mai pâlpâia o fărâmă de viaţă...

Reîntorşi, iarăşi sus, în odăiţa noastră, fugim numaidecât la fereastră. „Ia să vedem, poate aici, la suprafaţă, în vreme ce noi călătorisem, s-a mai schimbat ceva... „Desigur, lucrurile se mai mişcă... de fiecare dată când revenim din adâncuri, constatăm modificări... În bloc, spre exemplu, chiar vecina noastră şi-a luat obiceiul de a găti zile de-a rândul cu uşile deschise. Mirosul de sosuri pătrunde politicos prin toate orificiile, dă un tur prin camere şi repede ni se instalează în nări. Pe străzi ni se întâmplă să vedem câini rămaşi în trei picioare, soldaţi în stare de ebrietate, nuntaşi obosiţi călcând

prin noroaie, maşini împinse ca să pornească. Sau înmormântări cu fanfare, păruieli din gelozie, bătăi în toată regula etcetera etcetera... Cum spuneam, mici surprize, plăceri de-o clipă, cadouri de cinci bani... Cu un cuvânt, marea cangrenă o regăseam mereu prezentă, de fiecare dată parcă mai presantă, mai apropiată, suflându-ne mai vârtos în obraz. Erau pe mese ceasurile ce sunau strident dimineața, pe balcoane spânzurau, ca nişte gâturi de miel tăiate, cămăşi, flanele, pantaloni, prin cratițele din cămări se mucegăia mâncarea, copilaşii circulau biscuiți pe la gură, bolnavii înghițeau, fără încetare, tone de medicamente. Veneau apoi certurile, afacerile proaste, adulterele prin mici birouri şi hoteluri, concediile ratate, momentele deşertării în surdină a tuturor cenuşilor... Şi când te uitai pe fereastră... calea ferată, apa din parcuri, câmpul militar înconjurat de sârme, depozitul de cartoane şi hârtii, cartierele văzute ca-n palmă...

Într-o zi, şi țin bine minte că era un Ajun de Crăciun, soția mea s-a întors de la serviciu stropită de sus până jos cu supă de fasole. Credeam că va fi un scandal, spargeri de farfurii, lacrimi, sfâşieri de haine. Dar nu, nici pomeneală. După ce-a mâncat două clătite şi a băut o ceaşcă de cafea, ne-a spus – mie, mamei ei, băiatului nostru – în sufragerie, cu o voce seacă, în care era însă şi o undă de amărăciune: „Am luat hotărârea, diseară plecăm, lăsăm totul celor ce vor veni după noi, câteva fleacuri nu mai contează, acum mergem să ne odihnim”... La ora nouă seara, în bucătărie, eram cu toții pregătiți pentru marea încercare. Fiecare avea în prelungirea umerilor o pereche de aripi dintr-un material uşor. În bloc începuseră colinzile când noi, unul câte unul, de pe pervazul ferestrei, ne-am lansat în aerul rece al nopții. Iată-ne zburând pe sub lună, fiecare în direcția lui. Soția mea se pregătea să coboare prin spatele unuia dintre poli, băiatul cred că o luase înspre Calea Lactee, soacra, în urma căreia se auzeau vagi croncănituri, o pornise sigur înspre Mările Sudului. Eu m-am

învârtit o vreme, apoi m-am hotărât să cobor într-un crâng alb, minunat, făcut din cabluri şi stâlpi de înaltă tensiune...

Exerciții de memorie

Călătoresc spre Franța cu senzații amestecate: angoasă față de necunoscut, curiozitate pentru pământul altor țări, un regret, compus din aburi neguroşi, pentru pomii, râurile, oamenii ce alcătuiesc noțiunea de „acasă”. Poate şi vârsta să fie de vină că în sufletul meu se bălăcesc toate aceste stări. Pe măsura ce trenul înaintează spre Budapesta, Viena, simt în tot corpul o oboseală, de parcă săptămâni de-a rândul înaintea plecării aş fi lucrat la câmp în plin soare sau aş fi descărcat ori încărcat vagoane prin gări. O consolare prin griurile Ungariei, Austriei, Germaniei au fost păsările, vrăbii, ciori, ce mă făceau să văd, pe minusculul lor fundal de pene, sate de pe la noi. La Strasbourg, gară ca un cavou, bătrână, ofilită, am fost pe la două noaptea; la Paris, sub un cer parcă tivit cu sânge, la şase dimineața. Cu bagaje multe, mirosind a praf şi a echipament militar, am străbătut un peron lung până la cei ce ne aşteptau. Linii şi iar linii, pe care alunecau garnituri, vreo două dintre ele cu destinația Geneva. „S-a terminat, mi-am zis, cu rutele Bucureşti-Suceava, Constanța-Feteşti-Lehliu, Târgu-Jiu-Piatra-Olt”... Am fost îmbarcați într-un „Volvo” şi... „la atac” prin enorma Capitală. Mă lovesc dintr-odată în moalele capului secole şi secole de citadinism. Viața cea neodihnită, Istoria pe care, în ciuda bătrâneții, o vedeam pentru întâia dată puternică, în plina explozie...

...Ca de obicei, atent la amănunte. Asfaltul gri, bordurile bine marcate, copacii nu foarte înalți, dar zgribuliți în acel octombrie ploios. Casele mai toate cu burlane, țiglă pe acoperişuri, firme de avocați, de medici, fixate pe ziduri, pe pereți. Pe Boulevard Victor, câini cu urechi clăpăuge, dulăi ca

nişte baloturi, mici lătrători cu capul cât o minge de tenis. Şi pe ici, pe colo, pe asfaltul gri, un cocoloş de hârtie, un rest de țigară, iz de nicotină, cartonaşe ce puteau foarte bine să fi aparținut unor cutii de bomboane. Mai sus, pe Bulevardul Kellermann, spații mari între oameni, un luciu aparte al trotuarului când plouă, mai mulți bătrâni, în a căror piele se mai păstrează ceva din îndepărtatul parfum interbelic. Şi tot pe Bulevardul Kellermann, bistrouri, în care, printre consumatorii rari, se strecoară înserări venite dinspre Sena. M-aş fi gândit eu vreodată, din Topolovățul meu, la Bulevardul Poniatowski?... Asfalt şi pavele, un imperceptibil praf printre copacii asemeni unor pensule uriaşe. Biciclişti cu musculaturi vizibile strecurându-se printre maşini, unii dintre ei goniți, poate, de acasă de căsnicii nereuşite. Şi, era să uit, autobuzele „Petit Centure”, cu roțile lor mari, cu scaune mirosind discret a prăjitură. Când şi când, „Patisserie-Boulangerie”. În vitrină, torturi de vanilie, fructe, cacao, ciocolată... şi nelipsitul „Tete de noir”, un cilindru umplut cu felurite creme şi în vârf cu un minuscul craniu de boşiman sau hotentot. Bulevardul Poniatowski seamănă uneori cu un câmp, aerul acesta dându-i-l depărtarea față de ochiul viu, arzător al Parisului. Te-ai putea aştepta să-l întâlneşti aici pe Cehov sau vreun funcționar de-al lui, pe Guillaume Apollinaire sau pe truditul nostru Grigore Vasiliu... Bacovia. Trec pe lângă mine necunoscuți în ale căror vieți ar fi interesant de scotocit. Pale de vânt şi păsări, domnişoare, domni şi câini, paşii mei, paşii lor, pe această arteră cu nume de rezonanță poloneză. Bulevardul Brune, puțin în pantă, pe unde mă plimb de unul singur, seara. Mă opresc de fiecare dată în dreptul unei mari pubele. Peste drum, un institut enorm de puericultura şi cupola colorată, provincială, a unui circ. De fapt, ar trebui să menționez şi existența unui parc cu statuia unui general la intrare. Ziua, parcul e superb, o adevărată operă de artă, seara, însă, aduce cu o pivniță în care nu e de dorit să te afunzi. La Paris ninge rar, dar nu voi uita că

una dintre aceste ninsori m-a prins pe Bulevardul Brune. Mi-am strâns atunci în jurul gâtului fularul, ca un om care s-ar teme de o răceală ce l-ar putea duce mai târziu la indispoziţii pulmonare... Din nou pe Bulevardul Victor, urmărind căderea unei frunze, trecerea lui tanti Adele, neistovitele valuri de maşini. De partea cealaltă, o cazarmă şi statuia lui Roland Garros. Din direcţia aceea se aude *Marseilleza* şi tot de acolo vin marile furtuni ce parcă-ţi frâng coloana vertebră cu vertebră. Atent, atent la amănunte... Pantalonii blue-jeans fac ravagii şi sunt puţin supărătoare şi fularele puse ostentativ peste vestoane, pardesie. Dar acele eşarfe de mătase ce răsar de sub cămăşi?... Dar pălăriile cu boruri late ce te duc cu gândul la anul Conferinţei de la München, 1938?... Cei mici sunt îngrijiţi şi foarte rar au dinţii stricaţi. De fapt, măselele cu găuri nu sunt o slăbiciune a celor de aici. S-o observ puţin şi pe doamna de la „Patisserie-Boulangerie”. Degete subţiri, unghii sângerii, gâtul strâns într-un guler, obrajii daţi cu unguente. Un rid pe frunte îşi face totuşi apariţia. Şi o discretă picătură de sudoare ce alunecă înspre ureche. Cu siguranţă, în sicriu va sta pe spate. Dar acum ea este încă vie şi serveşte... baghete, pâine cu ciocolată, cu struguri, bomboane, limbi de pisică... şi bobita de sudoare o irită, şi ridul de pe frunte la fel... Il vom studia puţin şi pe distinsul măcelar... Cât de departe eşti tu, Jean-Michel, de Costa Arăzanu sau Moisă lu’ Toşa! Prin degetele tale subţiri, de fapt, prin sângele de sub pielea lor, trece câte ceva, microscopic, desigur, din curăţenia şi pedanteria unor bunici, din oglinzile unor saloane, din asprimea unor bănci de şcoală, din moliciunea formulelor de politeţe. Trebuie că arăţi încă foarte bine – în ciuda faptului că eşti chel – la balul măcelarilor, când îţi pui fracul şi zâmbeşti cu o jumătate de gură la aducerile-aminte legate de primele contacte cu publicul în cutare sau cutare „buşerie”, ori de cuceririle făcute când te duceai cu distinşii colegi „în practică”, mai altfel spus, când te duceai – sub supraveghere „profesorală” – la tăiat de porci,

viței, capre, oi pe la mici abatoare din provincie. Prăvălia în care lucrezi e frumoasă, nu sunt resturi de sânge, cartilagii, nu se simte nici cel mai vag miros de animal sacrificat, pe halatul tău nu sunt pete şi nu atingi niciodată o bucată de carne fără a avea mănuşi pe mâini. Omologul tău român, Costa Arăzanu, tăia porcul în mijlocul curții, după ce, împreună cu nevasta Ana şi servitorul Nică îl alergau cam un sfert de oră pentru a-l obosi. De la gard la fântână, de la poartă la cotețul de găini, de la grămada de paie la cuşca lui Bundaş, dulăul. Moartea animalului era treptată, țipetele sfâşietoare de la început, pricinuite de înfigerea cuțitului în gât, transformându-se treptat în gemete tot mai stinse, mai domoale. La un moment dat, nu se mai auzea nimic, dragul meu Jean-Michel, ca într-un teatru unde se lasă cortina şi se sting luminile. De obicei, curtea în care zăcea porcul tăiat era noroioasă, străbătută de un aer rece, plumbos. Nu departe de prăvălia ta, distinsul şi, poate, uneori, antipaticul meu măcelar, se află – îți spun şi unde, în Place Balard – mai multe bistrouri cu mici terase în față, cu mese la care te poți aşeza pentru a bea un „Pastis”, o cafea şi un vermout, o bere, o votcă rusească sau un vin roşu, mai roşu chiar decât sângele ce țâşneşte din venele unui bou proaspăt tăiat. Cafenelele acestea, cu ochii lor mari, cu cleveteala lor monotonă, mă fac să mă gândesc că prin buzunarele mele nu sunt bani, ci insecte, mai exact, acei gândaci negri de bucătărie de care era plină casa de la Timişoara. Un om de aproape cincizeci de ani, prelingându-se ca un fum pe lângă nişte birturi, un profesor de istorie, de care atârnau examene şi solemnități zdrențuite, un zero desăvârşit, pe care nici măcar o adiere de vânt nu-l lua în seamă... Dintre toate cafenelele din Place Balard, cea care plesneşte întotdeauna de clienți e cea a „mârtanilor”. Pătrunzi înăuntru printr-o uşă discret scârțâitoare, simți imediat un miros penetrant de tutun şi ceva umed, vast, ca un invizibil cearşaf, se ridică, parcă, de pe bar. Tavanul e jos, ca într-un adăpost antiaerian, iar pereții de un cenuşiu spălăcit,

care are darul de a indispune ochiul. Pe mesele mici, pătrate, sunt întotdeauna scrumiere, pe care cel mai scund dintre „mârtani” le trece în revistă pentru a fi mereu curate. Intre mese şi bar e un culoar îngust unde poţi încasa „ghionturi franţuzeşti”, ceea ce vrea să zică mici jene fizice, însoţite imediat de pardonuri din partea celor ce intră sau ies din local. Lumea din bistrou e desigur amestecată, dar sunt cel puţin zece inşi care pot fi găsiţi acolo aproape tot timpul. Iarnă, vară, primăvară, toamnă, aceşti mai mult ca sigur Henry, Herve, Jean-Luc, Jerome sunt la datorie, la „mârtani”. Mai toţi au capete rotunde, confundabile, obraji moi, parţial neraşi, ochi inexpresivi şi buze groase, puţin vulgare. Vorbesc de-a valma despre lucruri dintre cele mai comune, afaceri, femei, camioane răsturnate, evenimente din cartier. Sunt un fel de familie şi, până la un punct, nu au secrete unii pentru alţii. Prin comparaţie, beţivanii români sunt mult mai coloraţi, dar şi mai deranjanţi – cum s-ar zice, mai „din fundul grădinii”. „Ai noştri”, la un moment dat, cad răspicat şi pe jos, dărâmă, fac dezordine, stră-strănepoţii lui Moliere, Racine şi ai cui vor mai fi, însă, nu, spirtul nereuşind chiar să-i dea cu capul de pereţi. Sub numele generic de „mârtani”, pentru a vorbi puţin şi despre adevăraţii eroi ai rândurilor de faţă, se ascund patru bărbaţi care sunt, fără îndoială, regii şi împăraţii localului, mai altfel spus, proprietarii lui. Cel mai în vârstă poate fi considerat şi „mârtanul fundamental”, deoarece mustăţile lui erau atât de stufoase, încât un mic grup de preşcolari s-ar fi putut rătăci lejer prin ele. Ceilalţi trei, de vârste diferite, dar niciunul tânăr, aveau acelaşi gen de mustăţi ca şi bătrânul, doar că mai puţin dezlănţuite. Când îi vedeai pe toţi patru unul lângă celălalt, puteai liniştit să-ţi spui că te afli în faţa uneia dintre cele mai spectaculoase bande de mustăţi din câte există... În 1990, 20 februarie, orele şapte dimineaţa, în plină activitate a bistroului mârtănesc, printre mulţi alţii, a aterizat în Paris – cu o paraşută roşie, galbenă, albastră – şi soacra mea, care în acele clipe era

cam în jurul vârstei de şaptezeci de ani. Când a pus piciorul pe primele străzi pariziene, betoanele sclerozei şi uluirii ei au şi scos sunete ce s-au auzit peste arondismente. După o viață desfăşurată în orăşele şi sate cu un singur autobuz şi trei camioane, iar în rest căruțe cu boi, cai, măgari, imaginați-vă acum impact... cum spun actualii vorbitori de limbă românească subțire. Tour Eiffelul a lovit-o drept în frunte, schimbându-i cel puțin poziția creierului mic, catedrala Notre-Dame i-a sărit direct pe piept, cu turnuri cu tot, iar miile de maşini au devenit tot atâtea gângănii care făceau ravagii pe epiderma ei...

Foarte confuză Mehadia, cu o curte plină de oameni, copaci şi flori, peste care se lasă o ceață de toamnă ce înghite conture şi diluează dramatic culori. În curte, e totuşi un mic parc cu flori subțiate de căldură şi o bancă pe care alunecă frunze căzute dintr-un nuc. Dinspre fostul cabinet al bunicului meu, seara întunecată ca o blană de urs se strecoară spre poartă. Aici are de parcurs gangul rece, plin de fluturi morți. Ar mai fi şi uşa spre grădina închisă cu un mic cârlig, peste care zboară umbre lungi ca nişte gâturi de zebră ieşite din apele unui bazin. Printre toate acestea, bunica, ce avea să moară curând de o necruțătoare boală – un cancer –, şi conturul galben al bunicului meu ce dormea de bune decenii în cimitirul de lângă Bela-Reka.

Prin fața casei – tot de la Mehadia – pietrele ascuțite ale unui canal şi, aproape invizibil, un fir de apă, pârjolit şi el de căldurile verii. Micile vaporaşe de hârtie pornesc întotdeauna din întunericul umed de sub pod şi plutesc bezmetice, cam până în dreptul farmaciei, unde umbre subțiri ca şi corzile de ghitară fac atmosfera ceva mai respirabilă. Poate nici la un metru distanță de canal, pavelele şoselei pe care, într-o zi de duminică, s-a scurs la vale o înmormântare. Şi tot pe aceste pietre, mai ales seara, biciclete care parcă mergeau singure în direcția gării. Pe banca din fața casei; în urmă cu jumătate de

secol, mi-am uitat un maiou şi-o şapcă. Şi am mâncat – probabil, cam tot pe atunci – pentru prima oară halva şi chifle albe şi calde aduse într-un coş sau pe-o tavă de la brutăria de peste drum...

Să inventariem puţin mobilele de atunci, de la Mehadia... În bucătărie, o masă pe care apar şi dispar ca prin minune ceşti, pahare, farfurii. Şi câteva scaune ce seara parcă se-nvăluie-n blănuri. Ca şi masa, de altfel, pe care, în nopţile cu furtună, fulgerele o taie în bucăţi. Urci câteva scări şi intri într-o cămăruţă îngustă ca un şpiţ de ţigară. Aici, lipită de zid, e o canapea fumurie, mirosind discret a muştar, şi un dulăpior din care văd ivindu-se capete mari de motani. Urmează dormitorul sau „camera lui Baba”. Mâinile bătrânei, uscate şi lungi, deasupra unei perne, o pată de sânge pe cearşafurile albe. Două dulapuri negre, încremenite ca două cavouri – cum intri pe peretele din dreapta -, şi un scaun balansoar, cafeniu, pe care se usucă un trandafir. Şi, desigur, patul bătrânei, legănându-se uşor pe un covor cenuşiu. Dincolo, dacă deschizi o uşă, e „salo-naşul” frumos şi mort. Patru scaune de pe la o mie nouă sute în jurul unei mese mici, posibil de argint şi, din aceeaşi familie, o canapea pe care uneori doctorul Tabacu îşi aşază chipul prelung. Mai poate intra în discuţie şi veranda. Aici nu sunt mobile defel, ci doar perdele de verdeaţă şi un aer răcoros, în care parcă se clatină păduri...

Drumuri la Mehadia... Îmbrăcat întotdeauna frumos, cu T.L., spre cimitir. Acolo, sub betoane, ne erau cei apropiaţi. Pe partea stângă a drumului, enormul geamantan de piatră, „Străjoţul”, pe partea dreaptă, gara, casa lui Mitică Belba, unde locuia şi Clara, bolnavă de plămâni. Tot cu T.L., cu o cântă mică în mână, la „Posoda”, după tradiţionala apă. Acum, aventura e cu mult mai mică, iar ca punct important de trecere e doar farmacia. Înăuntru, farmacistul avea cutii cu şoareci albi, motani educaţi şi sute de flacoane îngheţate. Iar pe pult, un cântar făcut parcă din pene de păun. Cu T. B. şi fiica ei

încărcată de funde, periodic, pe „Suiac”. Cum ieşeai din sat, începeau pietrele mari şi „Sfârdinul”. O vreme se mai simțea şi mirosul de ardei murați al țigăniei. Pe urmă se termina, o luam la stânga, „pe păduri”, cum spunea mătuşă-mea, adică în sus, pe firul apei. Coliba lui Volumia, scurte popasuri pentru a mânca ceva, nenumărate mere foarte mari; după un gard neîngrijit, fagii, care ne avertizau să nu înserăm printre ei. Eram fericit pe vremea aceea, nu ştiam nimic despre greci, romani, critica literară, Lumea a Treia, suveranitatea limitată. Doar pădurea, cu aerul ei tare, cu stâne, ciobani, dulăi... şi Suiacul, pe care, la un moment dat, din cauza depărtării, nu-1 mai auzeam deloc...

în urmă cu exact trei decenii am fost – pentru un interval de un an – profesor de istorie la Ohaba-Română, aşezare din multe puncte de vedere suprarealistă. Noroaie de toată spaima, absența curentului electric, nu medic, nu preot, nu telefon, nici chiar milițian! Stăteam în şcoala cătunului, plină mai mult de şoareci decât de altceva, în fiecare săptămână de luni până vineri, zilele de sâmbătă şi duminică petrecându-mi-le la Topolovăț. Făceam, deci, un soi de navetă, cel mai greu moment al ei fiind traseul Ohaba-Cliciova, străbătut cu bicicleta. Mai departe, redeveneam om, căci de la Cliciova la Lugoj şi de la Lugoj la Topolovăț exista un tren. Din cele trei fragmente de drum menționate aici, cel mai bine mi s-a imprimat pe retină al doilea, Cliciova-Lugoj... Sate şi gări ieşite din istorie, izlazuri pustii, bălți negre, duhnitoare, când şi când un om, aparținând parcă unor alte cronologii. Nu ştiu de ce asociam peisajele acestea cu vechi canțonete cântate de Mario Lanza sau Giuseppe di Stefano. Nu demult, cu un accelerat, pe alocuri cu o viteză de biciclist, am restrăbătut porțiunea Cliciova-Lugoj. M-am apropiat emoționat de fereastra vagonului când „Zona” a început. Mă aşteptam la schimbări. Dar ceea ce am văzut era şi mai rău ca acum treizeci de ani. Pe scurt, o paragină totală. O singură ciudățenie însă persista:

asocierea „decorurilor” de la Păru şi Balinț cu vechi canțonete cântate de Mario Lanza sau Giuseppe Di Stefano...

Gara Făget, de data aceasta... Căldurile verii se mistuie în zare. Picături de apă mi se rostogolesc pe cămaşă. Compartimentul e strâmt, parcă plin de prăjituri mărunte. Se îngrădesc multe în spațiul unei secunde: zbor de păsări, ochii albaştri ai lui „X”, capătul unei cărări, o cruce pe fundalul albastru, galopul unui cal în amurg. Unul dintre conductori se opreşte o clipă în dreptul cişmelei, apoi se îndepărtează de firul subțire de apă. Deasupra unei uşi scrie clar: „Impegat de mişcare”. Se aud două voci, ies la fereastră. Glasul subțire al fiicei spune: „Să mergem mai repede, să prindem loc la autobuz!”... Răspunsul cade ursuz: „Stai cuminte, nu coboară nici dracu aici!”... În sfârşit, trenul se pune în mişcare. Din spatele unui vagon de arfă, o „Dacie” plină cu dovleci. Nelipsiții câini vagabonzi la prima barieră. Cu degete lungi, cu haine zdrențuite, vreo câteva cimitire se iau după noi...

Au fost momente realmente grele... Cele patru-cinci camere pustii, cerul plumburiu de-afară, muțenia telefonului, zborul unor păsări pe sub geamuri. Când „situația s-a produs”, şuruburi de gheață mi-au perforat tâmplele. Mi-a venit pentru o clipă în minte catedrala din Chartres, cu zidurile care parcă înotau în ape verzi. Şi întoarcerea de acolo, dar numai o secvență, când era cu maşina să mă izbesc de o altă maşină. Apoi presiunea dulapurilor, a perdelelor, caloriferelor, meselor, scaunelor a crescut. Dormitorul mi-a devenit pe dată o vană mare cu sânge înghețat. Am ieşit în stradă să caut pe cineva. Ți-ai găsit! Pe stradă era doar vântul care zgâlțâia copacii. Am mai stat, nu m-am descurajat, a trecut un biciclist, pe urmă, vântul, dând iritat din mâini şi picioare, o bătrână... şi nimeni... În afara unei frunze ce nu putea deloc să mă ajute. Revenit în dormitor, îl văd întins pe pat şi fața lui albă mă uimeşte. Acestui „alb” i se asociază treptat toate cele ce sunt în jur. Ceasornicul se aude extrem de puternic. Lucrul mi se pare

normal, peste cineva căzuse o cortină...

Ca de obicei, nu venea nimic... trebuia cu răbdare aşteptat. Timpul oarecum mă presa. Cineva mă aştepta la Poştă, cam într-un sfert de oră punctualitatea mea putea să devină vorbă goală. Mă plimb, deci, prin stația Cluj, trăgând cu ochiul când la un eventual tramvai, când la un eventual troleu. În acest răstimp mă mai uit şi la oameni... Ce faună... Nişte copilandri în jur de optsprezece ani dau un spectacol de râs forțat, cretinoid, la comandă, doi bărbați de-abia se țin pe picioare, deşi nu e decât ora noua dimineața, câțiva supuşi de-ai Împăratului-student Iulian se ceartă bilingv, având ca suport verbal al discordiei organele de reproducere, o biată bătrână stă să se năruie sub povara unei sacoşe, noroc cu un individ cu geantă diplomatică, impecabil cravatat şi butonat, care mai echilibrează tabloul. Hotărât, tramvaiul nu vine; mă decid pentru troleu. Mă mut, deci, într-o altă stație – „peste linii”, cum s-ar spune – şi inaugurez o altă aşteptare. Mă uit şi acum în jur, lumea parc-ar fi mai bună, vreau să zic, cu o altă îmbrăcăminte şi un alt comportament. Un mic spectacol oferă doar berăria de vizavi, unde transportul de halbe spre mese e în toi. Iată că vine, însă, şi troleul. Din depărtare, transportorul de persoane acționat electric pare agreabil; când se apropie, însă, constați că, în actualul context al modernizării general-europene, aduce lejer cu o piesă antediluviană. La oprire, frânele fluieră, uşile se deschid anevoie, lumea se urcă anarhic, făcând masă contrară cu cei care, vociferând, coboară. În troleu găsesc un loc, mă aşez şi, pentru început, privesc înainte, prin parbrizul nespălat probabil de zile, ca să nu zic de săptămâni. Înainte de prima oprire mă uit la vecinul meu de scaun. Întâia oară mi se pare că nu văd tocmai bine, a doua oară, însă, văd... Am alături un bătrân provenit parcă din *Amintiri din casa morții* a lui Dostoievski. Tuns chilug, zdrențuros, cu o opincă-ntr-un picior, cu o gheată în altul, cu o față total tumefiată de lovituri. Încerc un dialog, sub privirile uşor disprețuitoare ale

asistenței, încerc, zic, un dialog, dar nu primesc din partea omului niciun răspuns. Tocmai mă gândeam să renunț la o a doua tentativă dialogală, când omul mă întreabă cum ar putea să ajungă la gara mică (Fabric, deci). Mă erijez în ghid şi, după coborârea din troleu, facem câțiva paşi împreună. Bătrânul devine acum mai volubil... La întrebarea mea „Cine te-a bătut în halul acesta?”, după o ezitare, necunoscutul răspunde: „Trei tineri care au năvălit peste mine acasă şi mi-au furat şi bicicleta, şi vaca”. „Ai anunțat imediat poliția?” îl întreb. „Am anunțat-o abia a doua zi, când m-am putut ridica din bătaie.” „Şi ei ce-au spus?” Răspunsul bătrânului a fost un semn de lehamite cu mâna, un fel de „lăsați-mă-n pace cu poliția”. „Dar oamenii din jur, cunoscuții, ce-au făcut?” Răspunsul a constat în acelaşi semn cu mâna ca şi în cazul poliției. Şi acum bănuiesc că vii de la spital...” „Da, vin de la spital, ar mai fi trebuit să stau, dar n-am avut cu ce plăti doctorii” (halal doctori). L-am condus pe bătrân până în stația tramvaiului. În răstimpul lung al aşteptării n-am mai schimbat niciun cuvânt. Când tramvaiul s-a oprit în fața noastră, el m-a mai întrebat o dată: „Mă duce sigur la gara mică?” Fără a mai rosti nici eu vreo vorbă, i-am făcut semn din cap că da... Am urcat în tramvai cu gândul de a mă duce la catedrală. Trebuia neapărat să aprind acolo nişte lumânări. Nici n-a plecat bine tramvaiul şi mi-au venit în minte gutuile care, una câte una, cad în curtea mea. Repede înapoi să iau coşuri, saci, găleți, pentru a le strânge. Cam după o jumătate de oră de lucru mă cuprinde un mare dor de a asculta prelegeri de istorie universală. Ştiam că în partea de vest a oraşului mai mulți profesori vorbeau despre civilizații, culturi pe cale de a îmbătrâni, îndelungate războaie, spectaculoase perioade de avânt al agriculturii. Haidem repede într-acolo! Dar, după ce parcurg patru-cinci străzi, începe o toamnă cum nu mai văzusem niciodată. Cele mai felurite roade peste tot, brumă, pocale cu vin, copaci fără frunze, struguri, parcuri, bănci abandonate... Şi eu însumi transformat într-o alee

melancolică... Ah, doar dacă mă grăbeam puțin puteam să aprind şi lumânările, să strâng şi gutuile, să-i ascult şi pe profesori... Doar dacă mă grăbeam puțin...

...Vine fratele mai mic al întunericului... Coboară încet un fel de trepte, prinde lumina ca pe o pasăre adormită în pom şi o învăluie într-o batistă. Turnul cel mare devine treptat mai subțire; ca dintr-un salon, se ridică luna peste copaci, acoperişuri, lacuri. Aburi de nu ştiu unde învăluie grămezile vechi de lemne şi cărbuni. Insectele din pomi s-au liniştit, fluturii stau blânzi, lipiți de frunze, păsările, ca nişte mingi de cauciuc, se clatină pe crengile încovoiate. O noapte lungă trece prin iarbă. Sus – cerul înțepenit de stele; jos – gropile, gardurile, liniile ferate, satele între care păianjenii-şi întind pânzele umede. Acum scriitorul se aşterne cel mai bine pe lucru. Il şi vedem la masă, cu tâmplele puțin albe, la doi-trei metri de rafturile unei biblioteci şi la câteva palme numai de o fereastră mică prin care intră neîntrerupt frânturi de voci, culori, puncte de suspensie, nevroze, ecouri ale unor ploi, ale unor călduri ce se îndepărtează sau vin... Povestirea ce trebuie terminată are dinți de viperă, nu vrea să se supună, e într-însa mai ales un domn ce ar fi trebuit să dispară, în mod normal, dar el se încăpățânează să rămână, mereu mai găseşte să spună ceva, chiar şi acum, în clipele acestea de linişte, iese din pagini şi începe să se plimbe prin camere... Fratele mai mic al întunericului le ştie pe toate, le vede pe toate... cum se mai zbat pâraiele să iasă dintre bolovani, cum se sting luminile prin parcuri, cum trec trenurile peste câmpii nesfârşite, cum se aşterne praful peste ochi, suflete, inimi... Când e iarnă, el vine mai devreme şi se ascunde sub streşini, sub ferestre. Stă un timp acolo şi pe urmă se preface în pasăre mare şi începe să fâlfâie printre acoperişuri şi turnuri, să arunce umbre peste cimitire şi văi. Tot el mângâie copacii din curți, cămăşile înghețate uitate pe sfori, vreo petală de floare, căzută din vară, din toamnă, ascunsă pe jumătate sub zăpezi... Eram într-un

parc din nu mai ştiu ce mare oraş când a venit la mine amurgul... Întâlnirea n-o voi uita niciodată. Am petrecut împreună câteva ceasuri, el mi-a simțit toate temerile, toate slăbiciunile şi s-a ocupat de mine. Mi-a netezit părul şi m-a întrebat cum mă descurc, în general, cu viața, mai precis, dacă am locuință, înțelegere în familie, prieteni sinceri, dacă mai reacționez în vreun fel la schimbările de peisaje, de obiceiuri, dacă mi-e frică de moarte... Cădeau din copaci frunze, trecătorii se răriseră, i-am spus amurgului câte ceva, dar mai mult cred c-au vorbit pauzele dintre cuvinte. La un moment dat ne-am trezit amândoi într-o parfumerie. Aparținea unor japonezi. Era o încăpere transformată, poate fusese înainte o sală de dans sau de-a dreptul hall-ul unui teatru. În tot cazul, intrau şi ieşeau persoane de o extremă finețe, îi mulțumesc amurgului că m-a dus acolo, printre acele oglinzi asiate, printre acei oameni ce-mi vor îmbrăca din nou nervii în ținute de gală, neapărat cu papion sau cravată la gât. Iar pentru toate acestea şi pentru multe altele încă, EL nu mi-a cerut nici măcar o picătură de sânge să-i dau...

Dar să trecem acum la lucruri mai concrete... Mă bântuie spaime cumplite, cred că în mine sunt cuibărite toate relele, uit tot mai mult de la o zi la alta. Abia dacă-mi mai amintesc o dată, un vers dintr-un poem, o frântură de citat... Aş dori să-1 reîntâlnesc pe omul acela – pretins scriitor – care, într-un moment dificil al vieții mele, mi-a luat doi saci de cărți din bibliotecă. Fratele meu cel mort îmi revine în vise mereu. Suntem când copii şi ne jucăm, când adolescenți cuprinşi de febre, când oameni maturi cu familii, la casele noastre. În ultima vreme, în vise, fratele meu e singur şi bolnav. Fie aleargă pe lângă o cale ferată, fie îşi probează costume la croitori, fie îşi demontează singur rotulele şi, ca pe două bile, le aruncă-n sus, spre nori. Seamănă grozav cu mama. Şi, asemenea ei, în puterea nopții, cu ochii arzând, se aşază şi stă ceasuri întregi pe şezlongul din grădină... Dar mă opresc din

scris, căci lumea aleargă, aleargă pe străzi... o lume cochetă, impecabilă vestimentar. Unde s-or fi ducând, cu mic, cu mare, atâția poporeni?... Clipele dintâi... un splendid amurg... Din vorbă în vorbă, înțeleg... E spectacolul unic al începutului de toamnă... al fiecărui început... Cad frunze peste rectori, prodecani, conferențiari, peste studenți... cad frunze mari, ca nişte inimi, pe biblioteci... pe Universitate...

Restaurantul chinezesc „Ka-Lin”... Privit din afară, pare un vagon de tren regal, lucios, ornamentat, de pe la începutul veacului, fireşte... Dimineața, când e închis, aduce a cavou făcut din cristale. Înăuntru, în ciuda liniştii, mişună micii chinezi, proprietarii, care pregătesc deschiderea de la ora doisprezece. În spate pufăie bucătăria. Toată mişcarea generală e supravegheată inconştient de un câine-lup şi conştient de chinezul numărul unu, să zicem, o fantomă bătrână şi uzată, poate vreun fost comunist în urmă cu treizeci de ani. Contactul meu cu chinezii „Ka-Lin” se reduce la un salut pe zi şi la predarea unor scrisori ce le sunt adresate. În ciuda acestor vagi „atingeri”, felul lor special de a fi îl simt. Toți zâmbesc, sunt afabili, plutesc în politeți, alunecă printre mese aidoma unor umbre. Sunt marii păianjeni ai localului, în plasele cărora sunt prinşi toți clienții. Deşi nu scot o vorbă, spun parcă tuturor: „înghițiți cât mai mult, spargeți-vă chiar stomacele, nouă ne trebuie bani, o groază de bani!”... În umbra câştigurilor de restaurant din fiecare seară, familia „Ka-Lin” creşte numeric. Perechile tinere, vreo două-trei la număr, produc chinezuți în serie, pe care „lupul bătrân şi costeliv”, bunicul, îi plimbă în cărucioare, îi duce prin parcuri la plimbare, îi lasă să facă mizerii şi zgomote cu tot felul de mingi şi cutii. Restaurantul „Ka-Lin” îşi stinge luminile după miezul nopții. Redevine tăcut, liniştit, întunecat ca o reverendă de preot pusă în cuier. Câinele-lup rămâne să doarmă în uşă. Dacă-l priveşti prin sticla despărțitoare, îi vezi capul mai mare şi botul mai amenințător...

Cuprins

Proze
Destinul lui Popescu
Ultimul Interviu...
Imobilul (Către o înaltă Funcție)
Zilele „Reflex”
Spre Zilele „Reflex”
Finalul Zilelor „Reflex”
Doctoratul
Anotimpuri prin grădină
Cele zece şcoli
Pagini inedite

Celălalt tărâm
Inspecția
Lentile
Relatarea
Jocul
Vis cu pudel
Text şi meta-text
Doisprezece
Alfabet...
Frize
Privirea
Gângănii vorbitoare
Dintr-o revistă
Note
Ocheanul întors
Concert de iarnă
Surpriză şi melancolie
Câmp de bătaie
Bruznic – illo tempore
Liceu...

Povestire burlescă
Povestioară
Romancierul
Plicuri. Memorii
Şapte
Basm

Imperiul de praf
Prin pânza vremii
Album „Topolovăț”
Evghenii Andreevici
Ochi rapid... ochi interior
Mic jurnal american
Strigarea catalogului (... la douăzeci de ani de la absolvire)
Dintr-o altă viață, parcă
Exerciții de memorie